

Eesti Teaduste Akadeemia
Eesti Keele Instituut
2020

EESTI MURRETE SÕNARAAMAT

**VII köide
O–R**

**31. vihik
osatlema–pari**

Toimetanud:

MARI-LIIS KALVIK

MARI KENDLA

TIINA LAANSALU

Raamatu väljaandmist on toetanud

Eesti Kultuurkapital

Autoriõigus: Eesti Keele Instituut, Tallinn 2020

Väljaandja: EKSA

Trükitud AS Pakett trükikojas

ISBN 978-9949-684-35-9

osatlema *osa|tlema* hajusalt S LÄ, Khn/-tlõ-/ PJg, -*dlema* Tõs PJg osatama, teist kordama *mis sa osatled sedasi, suu jääb `kiiva* Jäm; *kukulinnud osatlevad teineteist* (kukuvad vastamisi) Khk; *pisiksest piast osatles `umme, nüid ise_p kuule änam öieti* VII; *Kes kuku`lindu osatleb, sellele pidi `jälle õnnetus tulema* Põi; *Poiss oli kange taga osatlema* Emm; *sai meel pahaks, akkas teist osatlema* Rid; *kudas sa tohid `teisa osatleda, ega sa isi parem ole* Mär; *mis sa sii moost osatled, ma ei ole `koolis kõin* Han; *Ää osatlõtaga vanu inimesi* Khn; *akkab teise sõnu järele `rääkima, osadlema* PJg

osatuma *osatuma* Kam Har Se, -*mme* Krl

1. uuesti viga saama *jalg osatu jälle ärä, ei `saaki `tervess* Kam; *säl`g om `ke`ge osatuma* Se

2. solvuma, ärrituma *om inemiisi, kiä üte sõna päält osatuss, tõsõlõ vai ku_pal`lu sõnu `ütte, tu_kannatass kõik` vällä, ei osatu`* Har

osatus *osatu|ss* Har Rõu, g -*se* Trv, -*sõ* Krl; *õsatus* g -*e* Kod

1. nikastus *osatuss saa ruttu `tervess* Rõu

2. osamine *õsatus - - ku õsatad* Kod; *ol`l tennü osatust, aga tiä ei ole tähele pannu* Krl

osa|tükk mõisale tehtav tööosa, -*hulk*; *koormis `meitel oli see osatükk, `anti nelja `peele käde, pidi `valmis tegema* Emm; *osa tükk `olle viiskümmend `sammo ega pidi* Phl; *katõ vakamaa ol`l egal üteli, tolle ijtst ol`li `mõisale osatükü tetä* Võn; *nu `ol`liva nu vana `aatse osatüki, mes talume `mõisnikele teevä* Kam; *sõss ol`li ma_vijl tütärlais, ku `mõisah`n `anti osatüki`põimi`?; pääle teo`päivi tu`l vijl `mõisa osatük`k kokku panda`* Rõu; *kes ol`l `mõisast midägi `võtmu, siss `anti `mõisast osatük`k tetä`* Röp

osav *osav* Har/u-/ Rõu, g -*a* Jõe Kuu Hlj Vai Jäm Khk VII Põi Muh Rei hajusalt L(-b), Ris Juu Jür JMd Pee Koe VMr VJg Trm Kod Lai Plt KJn Trv Hls TLä, -*e* Krk; n, g *osav|a* VNg Jäm Khk, -*e* Krk; *ossav* San, g *osav|a* Ran Nõo Plv, -*õ* Krl; *õsav* g -*a* Lüg Iis Trm hästi toimetulev, meisterlik, oskuslik, taibukas *Osav mies, et `rautab `kirbugi ärä* Kuu; *tämä on osav mies, midä nägõ, sedä tego* Vai; *ta nii osava sõnaga, osab iga ajsa `pihta midad itelda* Jäm; *poiss oli osav ronima* Khk; *mõni on osava `kääga* VII; *osavad mehed, tegavad rattud ja Muh; nad olid ikke kõik akkajad ja osavad `töömed* Mär; *kis osab sepp oli, tegi ia vikati* PJg; *oleks vaja osavid inimesi* Ris; *ega osavat tüöinimest `kiegi `põlga* JMd; *oli väga osava `kääga* VMr; *õsav iga töö `peale* Trm; *sial* (Avinurmes) *olivad nad kõik osavad püitsepad* Lai; *need on töödega osavad inimesed küll* Plt; *sa läät tõist õppama, tõine om pal`lu osavep* Krk; *osav opetaja `ol`li sõnale ja laolule* Ran; *kes ossav sepp `ol`li, tei neli viis `nakla üte kuumaga* Nõo; *ta ol`l olnu küll usav `oidumõ* Har; *osaval iks um tüjüd* Plv

osavasti *osavast|i* Koe, -*e* PJg; *õsavast* Lüg suure osavusega, meisterlikult *laseb õsavast `märki* Lüg; *Su vanamees oli selle tanni väga osavaste valmis teind* PJg

osavus *osavu|s* g -*se* Jäm Khk VII Põi Käi Mär Kse Var Tõs Tor Hää Saa KuuK JMd Koe VJg Kod Plt KJn Hls Puh San, -*sõ* Krl, -*kse* Kuu Vai; *osavu|ss* Rõu, g -*se* Trv, -*sõ* Plv; *õsavus* g -*e* Lüg Iis Trm oskuslikkus, meisterlikkus *senel puuseppal on `paljo osavust, tämä tüö on ilos* Vai; *see [tõõ] tahab osavust `saaja* Khk; *mõne osavus nii suur, paneb imestama* VII; *osavus kõib ikka `tarkusega ühes, kel põle osavust, sel põle `tarkust ko mette* Var; *osavusega ei tee siin üksinda kedagi* Saa; [voki tegemine] *on niske `lihtne asi kua, mutku sie tüö osavus sial juures* KuuK; *`näitas suurt osavust ülesse* JMd; *tõsel ei õle `niskest õsavust näpis* Trm; *`sinna om `rohkemb osavust tarviss* Trv; *mõnele om `antu sijõ osavus `kõiki tetä* Puh; *osavuss es avita`* inämb midägi, *kõik um jo`* raisku `lastu Plv

osa|võtlik

osa|võtlik `ninda osa`votlik inimine Hlj; *kes teise ädale ka `kaasa tunneb - - osa`võtlik inimine Khk; sij om `seande osa`võtlik Trv*

osa|võtnik *osa`võtnik osavõtja – KJn*

ose *ose HaLo*

1. tööjagu, -hulk, esi *ose ies, teed selle ära; mõisa põllal `tehti ose tööd Ris; ta `küündis oma ose ää, sai `õhtule Nis*

2. norm, kindel kogus *Iga pühabe ja nel'labe keedeti - - `kapsa suppi, liha `ánti osega Kei*

osi *osi g osja (-s-) Khk Krj Põi Muh Hi hajusalt L, HJn JMd Ann VJg Sim Plt KJn Trv Hls Krk Ran Nõo Kam San V(g ośa); n, g osi Mär Ris Amb Tür Koe, `osja Vai; pl ośjud SJn; õsi g õsja (-s-) Iis Trm Kod, `õsja Jõh (eastaim) Vanaema `korjas `õsjasid `arstirohust Jõh; einde sihes oo küll `osju Khk; `Sõuke va vesi liiv, kevade, kui vesi ää läheb, siis osjad kasuvad peal Põi; vase osjad on teravad, teised on konna osjad Phl; osjad on konnakuused, kesapõllu peal kasvavad Mar; osi - - `söödav ein ta_i ole - - aralene rohi, kuuse `moodi Var; osjad oo `alkad, kui natike kuivad, siss oo puru taga Tõs; pikk ja pienike kui osi Ris; osid kasvavad vesises maas Amb; need on osid, obuse ein, lehm seda ei taha `süia Tür; õsi on sada `liikmegä rohi Kod; mees kui järve osi, nõnna `sirge mees Plt; osjase [on] seantse karre Hls; osja olevet ka `juuškje rohi; `lamba tahav `osje Krk; pikäd `sirged mehed nigu osjad Ran; `osjega om ää anumit `mõske; enne jüri`päiva `minti `osje `tuujna `mõtsa, siss osja es pudene Nõo; osja kasvasõ liivagu veerõn Krl; kui kala[?] ar[?] kudõnõsõ[?], um mari ośa sisehn vai píl'liuru sisehn Rõu; pikk ja õgõv ku osi Vas; `kõikõ nõukatõdi `õsjuga Se; `ossega saa pangi mõst Lei*
Vrd oss²

osjane *osja|ne g -tse Krk; õsja|ne g -se Kod osje täis õsjane ein võtab `lambal villa `lašti Kod; obese osjatsit `einu_i süü Krk*

oskama `oskama San/-me/ Krl/-mmõ/ Plv, da-inf osata hajusalt S(-da), L K Lai Trv Hls/-me, da-inf -de/ Ran Puh TMr Võn, -ta[?] Kan Rõu(-mma), `oskada Kuu VNg Vai; osama, da-inf osada Sa Muh Rei Khn; `õskama, da-inf õsata Iis Trm Kod, `õskada Lüg Jõh

1. midagi õppinud olema, õppimise läbi mingit oskust omama *mina ikke `kirjutasin `oigest, aga täma ei `oskand `ninda `palju VNg; sie `õskab kõiksugused tüöd teha Lüg; `külvämä `saadeti, ken `oskas `külvädä Vai; vanad inimesed osasid küll kenad näputööd teha Ans; see ämmeldab muidu, osa `selgesti `rääkida mette Khk; mo ema pole `oskand mette kirjuta Kaa; Massinatega peab ikka `oskama ka Põi; Äi minu ajal osat neid `tantsusi, mis `praegu on Rei; nad pidada eloste `laulda `oskama Kul; pint oli - - aga ilma `oskamata ei saand [lüüa] Mär; põle `oskan naa `easte kududa `ühti Tõs; enne ma `oskasi `kõike tiha Hää; ta `oskab kõik keeled äe Hag; nüid on, `teenijäd ei `oska lõegata, ei `oska `roovida, põle `sirpi kätte soand Juu; eks `enne vanal aal old neid ka, kes kangast teha ei osand VMr; mis sest `õskamisest iad Iis; ega igaõhel võenud `laske `vihku üless `panna, pidi `oskaja inimene olema Äks; põle `õmbleja `oskand ilusti õmmelda Lai; toda uidakut [vilja] ei `oska kuđagi `niitagi Ran; ta osas iluste puu tüüid tetä Puh; vanast na[?] (setud) ol'liva[?] küll lol'li[?], nüüd `oskasõ `kõik `kirja Räp*

2. mingit võimet valdama; võimeline olema, toime tulema *täma `oskas igä sana `pääle `vastust `anda Vai; sa osad seda alt peenart `koutu küll `minna Jäm; ma_p osa ju nõnda ta meepe pärast ka mette `olla Khk; Mette_p osa arvata, midast sa vetad vei midast sa jätad Kaa; Ma pole osand `taale kohe ütelda, mis `moodi see `juhtus Rei; nupumehed `oskavad teist üle `lüia Var; ega ta muidu `oska, kui reagib aga mu järel Hag; kas sa `oskad kiriku `juure `minna JMd; `eksind ära ja_i osand enamb tagasi tulla VMr; ei old `kiegi kunagi meie külas*

`rohkem saand ega osand `tahtagi Rak; mitte kudagi `moodu ei `õska `õlla Trm; `õskan sedä tjiid `minnä, õlen käänod Kod

3. haiget kohta puudutama, osatama *ma osasi oma `aiged kätt Khk; Ta oli seda jala aava osand Pha; `kangest kibe on, kui `aiged `kohta `juhtud osama VII; Mo sõrm on umb`aige, kui midagid seda osab, siis on irmus valus Pöi; akkas paranema juba, aga nüid `oskas `jällä Mär; lõi `aige koha ää - - ikka `oskab seda `kohta Nis; ära `oska oma `aiged kätt JMd; ma `lõ mito kõrd taa `haigõ jala är^o osanu^o Kan; ärä `haava är^o osaku Plv*

4. a. tabama; puutuma *puu oks osas silma `pihta Khk; Loom oli `kaugel, ma äi ulatand teda vitsaga osada Kaa; kärss osab `vastu rõhast, sis_o valus, sis ta_p saa `tõngu mitte Muh; see jutt `oskas jällä temasse Mär; Mia osasi lumõ pall'liga otsõ silmä `auku Khn*

b. hammustama, salvama *uús oli osand; uús osas jala ee Khk*

oskamata `oskamata Mar, *osamata Khk oskamatu nii osamata mees Khk; `oskamata inimene, ta `miskid `asja ei `oska Mar*

oskatõmmõ *oskatõmmõ* tühja juttu ajama *oskatõss vanna `tühja juttu, ei `põhja, ei perrä Har*

oskuma `oskuma Kse KJn Trv Pst TLä Kam San/-mõ/ Kan Urv(-mma), `õsku- Trm Kod osatatud saama *mo jalg - - `oskus `jälle, sai veel `juure `aiged Kse; iga kõht võib `õskuda, kui `aige on Trm; obese turi ruttu ei taha paraneta, tämä `õskub alate ärä Kod; `aige käsi `oskusi äräde Trv; mul sji põlv onde valutab, kui tji pääl mõni somp om, siss nigu `oskub Puh; lõegassi käe `katski, nüid ku kohegi `vasta putub, siss `oskub ärä Nõo; tiä `õkva ku `osku tan sällä seen San; Mul `varba kurgualunõ om `katski^o, tõnõkõrd ku är `oskuss, sõss röögi_kas vai suurõ hel'uga^o Urv*

osm *osm* LNg Amb, *osmi* HJn Koe Kad VJg Sim Trm Kod Lai; *osm* VNg, g `osmi Lüg IisR; n, g *osma* Mus, `osma VNg Lüg Jõh onn, osmik `einamaal teha `osma, puud `panna `püsti nigu ruelattid ja `piale rohud VNg; tieb aguse `osmi `sinne omale; `lähma `osma `alle `vihma `varju Lüg; tühi *osma oo pares veel tee `ääres* Mus; *panevad räti osmi suu ette* HJn; *osm, kuuse `okstest [tehtud]- - magada võis ja vihmavarjus ka sai `olla* Koe; *karjapoistel on osmid* VJg; `seia - - *lõõme osmi üless* Trm; *õõnavahi osmid, õõnavahid pidid osmin* magama Kod **Vrd** osmas

osma¹ `osma lavats, lihtne magamisase `osma oli `laudadest `tehtud, `puude peal, `teised `otsad olid `seina sies ja `teised olid `jälle all Jõe

osma² → osm

osmak *osma|k, osmi|k* g -ku (teat viljamõõt) *osmak rukkid; vala õdrad kotist osmakusse; osmikuga mõõdetasse `vilja Iis Vrd osmanik*

osmanik `osmani|k g -ku = osmak `enne õlid juo `mõisas `vilja `mõõdud, `setverik ja `osmanik ja `karnits ja. `osmanik õli juo kahe `setverikune Lüg

osmas `osmas g `osma osm `kuuse `õksust tegin `osma, kui `käisin `tetre jahil. `neske `osmas õli `põõsa `ääres, kus sies õlin siis Lüg

osmik¹ *osmi|k* g -ku Saa Nis Jür Koe Kad VJg Trm Kod Äks Ksi VIPõ Võn Kam; *osmi|k* Kär Vig, g -ku Pöi Mar Mih Trv Pst Ran Puh Kam Ote Rõn, -go Käi; `osmi|k VNg, g -ku Lüg Jõh, -gu Kuu; `osmiku g `osmigu VNg Vai/-ko g -go/

1. onn, osm, hurtsik *Ega `nüüdisel ajal tahu `kennigi `osmigus elädä* Kuu; *karjatsed tegid `endale `metsa agudest `osmiku; üks vana maja `osmik on* Lüg; *See seljak oli puhas pisiksi osmikuid täis* Pöi; *On üks osmik ka, äi sõhune pole maja midaged* Käi; *Osmik akkab kaela kukkuma, lambad olid veel seal osmiku all* Mar; *mõni oli `neoke mees, et tegi igasugusid*

osmik

osmikuid `õue Mih; *terve küla ol'li neid osmikid täis Saa; teind koa ühe osmiku* `val'mis Jür; *mul omal ikke oli üks osmik kua Kad; ehitäs saana osmiku tõesele puale t'iid; osmik - - põlegi õieti palgidess* `testud, ükskõik mes teevässess kokko `pandud Kod; *sellel on maja nagu osmik Ksi; vana osmik, mis `ümmer kukkumas on Plt; Sigade jaos `tehti - - osmik, `ummes süld pik'k ja sama lai ja `pañti õle katus* `pääle Vil; *Oma osmik iki kige armsam Pst; temä om nakanu ka* `endäle osmikut tegemä, *om tennu iki maja* `muudu Puh; *mina ole nännu õle katussit - - katel lehmä osmikul Kam; Karjusse osmik teiti lepist Rõn*

2. *varjualune, eeskoda osmik oli ukse ees, seinast `väl'las Nis; osmik, tuu om mõni varjualune, tõese [hoone] kül'len vai otsan Ran*

osmik² *osmi*k g -ku KJn, -gu Mus/-s-/ väike nõu *osmik oli vanasti pisine kard topsik Mus*

osmik³ → osmak

osmus¹ *osmus* HJn, g -e Kir; *osmos* Mar onn, *hurtsik üks va osmos ja eläväd seal sees koa veel Mar; osmus - - üks vana küin HJn*

osmus² *osmus* g -e Sa Kse Ris; *osmos* g `osmose Ris; *vosmos* Khn malm *osmus on murus (rabe), roud on `sitke Jäm; osmusest pada Ans; liida raud oo ka ormusest Khk; osmusest tehjakse* `asju VII; *mo isa viind suure osmuse tüki sepa* `juure Pöi; *ahjo `osmosed (raudlatid ahjus, mille peale pannakse kerisekivid) Ris*

osmus³ *osmus* g -e osi – Khk

osna *osna* Kod Kam laulujoru, -viis *mes vene osnada näd kaegovad laalta siäl Kod; papi ürrässivä kabeli luu* `kambrin, *aeva jorru vai osnat Kam*

osnatama *osnatama* jorutama *mes näd siäl osnatavad; vene lapsed osnatavad, sõnu ei kuulegi Kod*

hospidal *hospidal* Phl, `hospidal Kuu(-daal), *ospidal* Kaa Puh, `ospidal RiId Khk VII Pöi Muh Rei Mar Mär Vig Tõs Tor Hää Ris Juu JMd Pai Koe Kad Trm Kod Plt KJn Krl, g -i; `hospida'l Har Rõu/-daa'l/ Vas, `ospida'l Trv, `ospidä'l Krk, g -li; *vospital* Se raviasutus *Kui `oite `haige igä oled, ei avida ku `täüdüb viimaks `hospidaali `mennä Kuu; õlin - - `ospidalis `silmidega Lüg; jäin `aigest ja `viedi `ospidali Jõh; Sõaaega ma oli mütu aega aavaga ospidalis Kaa; Taha `sõnna ospidali - - `minna `õhti Pöi; `ospidalisi on sii mitu Rei; sai aavata ja saadeti `ospidalisse Mär; ma olin korra ike `linnas `ospidalis koa, olin naa `aige Vig; ta oli seäl `ospidalis old, õde käis ikke `voatamas Juu; `murtsin käe ää, saadeti `ospidali Pai; Tapal on täis suur `ospidal kohe Kad; `enne ol'li kodos, nüüd `viidi `ospidali KJn; miu veli om `ospidalin Trv; kuus nädält `aiga ollu `ospidälin Krk; soldati `viidi ospidali Puh; ol'l kaits kuud vospital'eh Se*

oss¹ *os*s (-ss) g *ossi* (-ss-) Muh L hajusalt K, Iis Lai M Puh; *oss* g `ossi Kuu Lüg IisR lastek liha no `Riia maal saand ikke `ossi `süüä, et miel õld ea kõhe Lüg; `keetsid sa `ossi täna koa Muh; Suur kauss oli `ossi täis Han; jõuaks, jõuaks jõulud `tulla, siis saaks `saia `leibä `süüä, oma `kägä `ossi võtta Tõs; sai ossi tüki kätte PJg; jõulu aeg saavad lapsed `ossi ja `saia, `õeldi vanasti Kei; Mina sõin pekist `ossi, õde `tahtis taist Jür; `lamba oss Ann; anna lapsele `oina `ossi Äks; *kel pal'lu liha sel'jas, [õeldi] et mis sa `endast oiad, sul on seda `ossi küll Lai; kas sa `ossi tahad KJn; `täämp keedetse `ossi kah Pst; laits küsk iki, et `ossi taass Krk; sia oss Puh Vrd osu*

oss² *oss* Ann, g *ossi* Jäm/-u/ Juu Amb VMr Rak, *ossi* Khk Rid Mar; *oss* g `ossi Lüg; n, g `ossi VNg osi `meie `einama pääl on `ossi pali, sie on nagu tükkidest kokku `pandud, tahad, `tõmma `katki Lüg; *oss* kasvab `neoke lülilene Juu; põle sial muud `rohtu kedagi kui *konna oss* Amb; *jõe oss, ega nemad üksikult ole, nemad [on] `summas Ann*

ossa *ossa* Rid Mar Vig Tõs Juu JIn Ann VJg Kod Krk, `ossa JIn Koe Trv Krk Nõo Rõn Har oh sa *ossa* `vaenlane küll Rid; *ossa aeg, kui mool püksid lõdisevad* Vig; *ossa põrsas* Juu; `ossa *issakene, minu elu* `päävadel lõpp pial JIn; *nõnna* `pilvesse läheb kohe, et *ossa aeg* Ann; *ossa* `eldene aeg, kui *kurjad on inimesed* VJg; *ossa kurat, kos lei sarve õtsa ette* Kod; `ossa *liís, paigal jäänu* [kell] Krk; `ossa `eldekene, ää, et *sest külä porist viil* enne `surma ärä `pääsi Nõo; `ossa *vana kurat, `aie kõik* `pudsaja? lak'ka Har

ossinõ → oksine

ossu → oisu

ossõnõ *ossõ|nõ* Se, g *-tsõ* Plv, *-dsõ* Vas okslik küll *tõi* `hindäle viil' *ossõtsõ malga* Plv; *kärpikunõ puu, ossõnõ* Se **Vrd** oksine

ost¹ *ost* g *osti* HMD, `osti Jõe; *oost* Khk Mar Ris, g *oosti* Emm Rid Tõs Khn; *uost* g `uosti Kuu Hlj ida `osti `tuuled viivad kala `kaugelle Jõe; *ma tian kolm`kümmed kaks tuuld - - `tähtsad on süüd ja nuord ja vest ja uost* Kuu; *Oosti tooder panta meres læne poole madald* Emm; `talbe on `rohkem oosti tuuled Rid; *see pikk madal, see `jälle läheb* `oosti `väl'la Tõs; *Süüd-oosti tuul oli või oli ta päris oost* Khn

ost² *ost* g *ostu* Jäm Khk Põi Mar Tõs Tor Ris(-o) Juu KJn Trv Hls Rõu, `ostu Kuu; n, g `osto Vai; g *ostu* Jür JMd Koe Iis Ksi Lai Krk Ráp, `ostu Hlj IisR, `ostu Iis Trm; *ostu-* Kaa Pha Muh Emm Mär Vig Mih Tõs Khn/osto-/ Hää KuuK Pai Kad Rak VJg Plt Hls Hel Ran Kam Har Plv, `ostu- Jõe VNg, `ostu- Lüg

1. *ostmine* `Neljä mihe `pääle lappisimegi sen jau raha kogu, et `arvasimme `laeva *ostuks* `jatkuma Kuu; *Ei mina `mõista sedasi* `ostu pial elada nigu nad `linnas elavad IisR; *võõritseja mees toedab ennast ostu ja müügiga* Tor; *kohad läksid ostu* `alla Ris; *kel põllu peält kedägist* `soada põle, *see eläb ostu varal* Juu; *eks ostu varal ole vilets küll elada* JMd; *puha ostu naeal söö* Ksi; *ostu pääl inimesekse, mis tal säääl iki anda olli* Krk; [talu] *ostu ala* `võimine ol'l katõ `kümne nelädäl `aastal Ráp

2. *ostetud ese* *Ostud on* `tehtud, *võib* `jälle `minna Põi

ostaski → astask

oster → oher

osteteve *osteteve* (rahast) *meele mõtege ostass küll, aga ku ostetevet ei ole, kellege sa ostat* Krk

ostetus *ostetus* g *-e* *ostetud* kraam – Krl

ostma `ostma S(`ostama Sa) L(`osma Vän) K Pal Lai Trv T V(-mõ Krl), `ostme M, (ma) *osta(n)*; `ostama, (ma) `ostan hajusalt R; `östma, (ma) *õstan* Iis Trm MMg; `ostama, (ma) `õstan Lüg Jõh; `õsma, (ma) *õssan* Kod raha eest omandama `ostin `talvepalitu omale Kuu; `tulge kalu `ostama, *kalad kui obedad* Hlj; *ke tahi maad* `õstada, *sie meni* `erra `juure ja `õstas maad lisast; `enne `õsseti puid ka `mõisast Lüg; *teiste noorte meestel olid* `keikedel *ostet* `riided Jäm; *anna oomiku* `aega, *koest seda* `õhta `osta saab Khk; *keik, mis taarist on, saab linnast* `ostada Mus; *Nii vagusi mees, et kas osta ta kääst sõna* Kaa; `Mustlane pole `ilmaski obust *ostnd, ta vahetas* Põi; *tüdrigid* `ostvad aesu eli Muh; *kui tuli kala* `ostija, `müüdi kalad ää, *kut pole* `ostijad *olnd end, siis rapidi kalad ää ja* `panti `astja Emm; *ostet koha meestel ei ole olnd suurt* `maksu Phl; `paergust oo `põrsa `ostjud küll Mar; *mõni ei võtnd ise* `ültse `viina, *aga käis ka* [kõrtsis] ja `ostis teistele Kul; *enne ei tõstetudki maha* `kirstu reepealt, *kui ajumed* `ostsid *kirstu pruudi velledelt* (teat pulmakombest) Vig; *ühed kirska* `saapad `ostsi Lih; *niid ostetse puest, kus enne puest* `osta oli Tõs; *Kust nämäd* `piimä `ostka Khn; *Ega põrsast kõitis ei osteta* piltl Hää; `ostsime omale `väike tuba Ris; *ostet leib,*

ostu-

see oli nii ia magus apu HMd; `vilja sai ostetud ja `müüdnud ikke `tündre ja vaka aru järele Kos; `ostsid ärjad sügisel `sisse ja `süetsid `rammu Amb; jäta ike mõni asi `ostmatta JMd; kevadi ostivad `vilja kokku VMr; talumed õstid tubakad Trm; `tulla `õssa tämä `väl`jä, tämä paändin, ei õle raha ärä `maksa Kod; said metsast puud `osta ja, va kul`u (väike koorem) `pääle `reele ja, ja `turgu Äks; üks `ol`li meie talu ärä ostnd KJn; räim `ol`li pää`tähtis, `vimmu osteti ka Vil; ei ole müünü, ei ole osten Hls; ega sa keelege `osta_i saa kedägi, ku peo tühjä oo Krk; ega ostetut `ilpu es ole muud ku räit`pään Ran; nellätahiline kesi `kasvi alamba maa pääl, toda õllevabriku es ostava Puh; ää küll ike, ku oma `käega kotust võtta om, ei ole alati `ostmist; temä taap `põrgut ärä `osta, siss koradi ei tii `tälle `liiga nalj Nõo; mino esä `oste kaís tallo Võn; taa tuul` om minust vanemb, kes tiiid, kona `aigu ta_m esäl ostõt Ote; tuul aol ostõtuisi `viklu es olõ? Rõu; kõik` sai imäl meele ostõtuss, meil olõ õs millestki_`puuduss Vas; vanast saa as rahha muudo maa `osta?, esä nakaás `õrva tegemä Röp

ostu- ostu- kas siis `enne oli seda `ostu`riiet nii, kui nüüd seda on Jõe; Igäüks ige valis paremad -- kalad eraldi oma `süümä jauks, `toised `läksid siis `ostu`punkti `müümä jauks Kuu; saa õhest ostulevast `tarviskid (ühest ostetud leivast ei jätku) Pha; need maad keiser -- `kinkis `rahvale ilma ostutasuta Mih; mul ei ole seda mieles, kas ostuaal viel `käidi mõisa tegu tegemas või (talude päriseksostmisest) KuuK; kui talud `olli ärä mõõdetu, siss määräti osturaha talude pääl Ran; kui ma oopiss `väike `ol`li, es oleki ostutalusid, puha rendi talu Kam

osu osu Khk, oõo Kod lastek liha Lastele anti ikke osu ka supi sihest Khk; sa piäd ike oõo `süümä Kod Vrd oss!

osutama osutama Kuu Hlj VNg Khk Kad, osotam(m)a Lüg Jõh Vai

1. a. sihtima Ahingaga `lüüess pidi `ninda osutama, et mitte `sinne `kohta `raiuda, kus just kala `paistus olema, alade tuli `lüüä nadukane oma `puole Kuu; osodin küll, ei saand `külge Vai; osutan ikke `enne `uambriga naela `pihta, siis alles lüen Kad **b.** näitama, viitama osotas `sinne Lüg; `kapten osutas `kääga sõnna `poole Khk

2. ähvardama osotan `vaide, en lüõ Lüg; mis sa osotad siin `ühte`puhku `viskada Jõh

hot hoí Vas Se Kra kas või panõ no hoí likaldõgi `saapa `jalga, lävvä äi `haptit; peräst joogu hoí paäng `viina Se Vrd hots

ote ote Trv Hel Nõo Ote San, ot(t)õ San; otegi Hel(otte-) Nõo ometi(gi) tillike koer taht ote `sisse tulla Trv; ega ta nii kül`mässe ei jää otegi Hel; meil `ol`li suur karrane tünn ja ote kana uppusi ärä `tünni Nõo; sääil aidveeren `õkva pengi pääl ma `istõ, ta`lõss võinu ote midägi üteldä Ote; oss sa otõ mullõ `vasta tullu; mis tä ottõ siin tegi San

otergud pl otergud nalj hobuse suguelundid otsid sa obuse otergid või tahad sa täku jäkerdid Mus

otik → ottigi

otjas `otj|as g -a SaLä(-t-) Kaa VII pehkinud, tohletanud väab sedasi `otja, `valge abra `näuga, lihab `kergesti kattii (puust) Jäm; keige rutem läheb naaris `otjaks Khk; Leigestest pole änam suuremad kiita, akvad juba otjaks minema Kaa; `otjas, `sõuke `pehme riie, mis pole kõva mette VII

otoska otoska (millestki suurest) `lambid ja `õinid `üeldi, suured nõnnagu otoskad; vana otoska, lähäd aga eden, kanad taga (kukest) Kod

otr → oder

hots *hoís* Se(-ts) Lut kas vôi; ehkki `Pal'ja `käega mingu_i nulganaist `kaema, *hoís kiviga_`viska?* `nulka; *Hots rõivass`veiga jämme ol'l, enos siss kavvõst tuud näe es* Se; *hoís`väikene, ta kõvastõ kirjg* Lut **Vrd** hot

ots¹ *ots* g *otsa* S L K Pal Lai eL, `otsa Jõe Kuu Hlj VNg IisR; n, g `otsa VNg Vai; *õts* g *õtsa* Iis Trm ILõ, `õtsa Lüg Jõh IisR

1. a. algus ja/või lõpp; eesosa ja/või tagaosa; ülemine ja alumine või eesmine ja tagumine pool *Kaks`otsa`kerkivad`kerraga* (traavi jooksmisest) Kuu; *linane särk, ülemine ots oli viel`pienemb, alumine ots oli takkune* VNg; *luom kui tappeta, siis - - muist liha`võeta esimesest`õtsast, muist tagumasesest`õtsast* Lüg; *vüöd`enne vanast`kanneti vüöl, vüö`õtsad`perse pääl viel ja;`Niisikene`trehter õli - - ja pisikesed`pulgad,`miiga`vorsti`õtsad`kinni`pandi* Jõh; *Vana maja, igast`otsast laguneb;`Süöma`lauvas`vuhmivad`aina kahe`otsaga* (aplalt) piltl IisR; *`malgad - - on`otsast`siotu`ühte kokko Vai;`paku otsa pääl või koes ta`istus Jäm; sääll olid kõvad, kõvad lahingud sääll Sörve`otses Ans;`oska enam`kuski otsast`peele akkada;`kahe otsaga pulm on kahel pool, peiu ning ruudi pool* Khk; *ladva ots rabati`enne, siis tüi ots* Kär; *see oo otsast otsani* (läbini) *vale* Muh; *akatse ühõst ots`peale ja`lähtväd`teise`otsa* Mar; *teene sae ots käib teese kää, kui saetakse Mär;`maja katuse ots kõik lõhutud* Tõs; *Laenõ käüis [paadi] iest otsast taha`otsa üle* Khn; *jõe ots läheb`merre* Hää; *siinpool linna`otses on üks kivi* HMd; *puri`ammad on kõege taga ots* Kei; *mis on terava`otstega munad, nied piavad kuked olema* JõeK; *akka nii`muodi otsast`väänama;`siin ies ots on kanis nisuke pikk ia ein ikke* Amb; *kes`võtsivad`põhku`vasta, olivad [masina]`otsa all* JJn; *vii ta`sinna suure tie otsa`piale;`siu nied otsad kokku* VMr; *siis olivad pia painandi otsad painutatud`ümber jalaste`otste* Kad; *vau otsad tehakse`puhtast* Sim; *ühe`katse all eläväd, tõene tõesen õtsan* Kod; *nii pikad on`parmad kui reia alune, et saad otsest võtta ja lakka`viia* Plt; [kui leib] *ahjust`väl'lä`võeti - - mutku akati`süüjä otsast;`rüid ol'lid maa_i`lma pikäd, ots`juuskis`müüjä maad* Vil; *lume satass nõndagu koti otsast;`vat sij om oben, ilusa otsa* (ilus ees- ja tagakeha) Krk; *meil vanamijs kah, kõik niü usse ja kõik om otsast otsani temä oma tüü* Puh; *tõesest otsast`olli aab`valla, aava veere olliva nigu moka ireveli, tõene ots nakass`aiglaselt`kinni kasuma* Nõo; *ahju suu ette`panti - - erä puu, üte otsa`panti parde`pääle, tõse otsa`panti tala`pääle* Ote; *vüü`päälmine ots tsusati päält`alla, tõnõ ots jäi alt üless* Kan; *munal om vaib ots ja tümp ots* Har; *külä otsahn ol'l suur pido* Rõu; *edimäne, mis pätsi külest lõigati, ol'l leevä ots* Vas

b. (tagumikust, allkehast) *pojäl`küüti tagumine`otsa palavast* VNg; *`eigä siis`naistel`püksi jalas õld,`naistel õli alumine õts`paljas puha* Lüg; *Mis sääll muud,`karsis sabad üles ja tegi tagumise`õtsa`kirjust* Jõh; *lühine jõkk oli üle ning alumine ots oli päris paljas* Ans; *`laoti ikka kakskümmend viis otsa`sisse* (peksmisest) Khk; *alt otsast_o ikka paljas* Muh; *Pane ots maha* (istu) Emm; *mina küll ei suand seda alasega`särki`kanda, sie oleks`õerund tagumise otsa ää* JJn; *temäl on alumene ots ammaste vahel* (ropendab) Pil; *Temä sai kakssada`uupi ja pärast oleva tagumine ots olnud nagu suur must pada* Vil

2. a. tipmine osa ottas nena`otsast`kinni VNg; *`naaskli õts tehä teräväst* Lüg; *Sie ei`jaksagi`sõnniku`piale`tõstada,`angu`otsaga nattu`e`sorgib;`Pane`rohkeb jahu, mitte`ninda`kühvli`otsaga* IisR; *`konkso`otsad`tarvis`olla nisukaised kui`neula`otsad, siis`kaapi paremmast maad* Vai; *ajab keele otsa ammaste vahelt`välja* Ans; *nõöl ka nii vahe otsaga, läheb sõrme`sisse* Khk; *sirbi otsad tagusid`lossi`vastu kivisid* Kär; *Nina ots keheleb, tittesi on kuulda* Põi; *igal sõrmel_o oma ots, kui sõrmkinnas oo* Muh; *Panin vilja ahju otsale`kuivama* Rei; *`mõises olid enni suured sarvilised jäärid, otsad kasusid`silma* Mär; *põlve ots oo üsna`katki* Tõs; *sukka ahendatse, kui tehasse suka`otsa kokku* Aud; *lõi künnasnuki otsa*

ää Ris; toemeta nii et peä märg, mödä ninä `otsa jooseb vesi maha; keele otsa peäl on, aga `meele ei tule Juu; otsast `tehti [kuhi] teravam Amb; sirp kukkus otsaga mua `sisse Sim; ei taha [saapaid] enne ära visata kua, kui `otsest päris ära laguneb Lai; põlve otsa lei ärä, just selle teräve nukakse päält Krk; piüst nõna om nigu `rõiva varn, ots üless; sirutad käe lakka, siss sõrme otsast sõrme otsani om üits kuvve jala süld Ran; mul om serände `väike väedsekihu, terävä otsaga nigu nõgel; iluss poig, et `tütrigu kastava vai näpu otsaga ta ärä Nõo; `itskme vedämise ruup `olli nigu ahju ruup, aga täl ol' terräv ots Ote; ta käü varbastõ `otsõ pääl Krl; Perästpoolõ `naati noolõ viglulõ ravvast `otsõ `pandma Rõu; sattõ tuu laís sial `maaha aho otsa päält Se; `kinda lõpõt ots -- hil'läkeisi lätt `ahtabast ni `ahtabast Lut

b. juhtpositsioon `seitse`kümmed `aastat oli_s [isa] ise peremes siin, kui `meie vast `saima oma kätte `otsa VNg; Nõnda kut otsa oma käde sai, nõnda löi teised `välja Põi; ots olli iki esä kähen seni `saandigi Krk

3. eseme lühem või väiksema pindalaga külg isamehe kohos on `istuda `laua `õtsas Lüg; need olid siukst vanad `muistist asemed, suurde `kõrgete `otsadega Pha; Pane pesu toa (maja) `otsa `kuivama, toa `otsas `seisis ikka kardas Rei; istuvad laua `otste peal Mar; minu isa maja otsas, seal oli suur `nööriidega kiige Kad; lapse tekkidele eegeldasin pitsid `otsadesse Plt; Ku_ `süümä `naati, nõstõti liha perremehe ette lavva `otsa Rõu

4. algus või eesosa olen käind `korra -- `otsaga juba `Mahtras; `terve üö `istund [paadiga] siel pae pääl `kinni, `enne kui siis `uomigu `otsass akkand vesi `jälle `tousema Kuu; panin `kanga `õtsa üles, ehk saan `toksitust tõse ikke Lüg; `Käskis mul `otsa `ümber `kierada ja kodu tagasi `menna IisR; need (hommikul püütud kalad) oli ikke `kella `kuuest juo `otsaga küläs Vai; peab sügise otsast ära `sõõtma sõõda `kaapsud Jäm; Teeme niid laulu otsa `lahti Kaa; tea, kus ma_i-lma `ääres poiss juba otsaga oo Krj; päe või kaks `joodi otsast maha, räägiti, kudas asi akkab menema ja Rid; akkab otst `peale karima `jälle Mar; tegi jutu otsa `lahti Mär; omigu vara oo koedo ots `välles Mih; omiku akka `rapsima, otsast `pihta HMd; nied sireli `põesa redud -- lähvad aga ikke `ühte lugu suuremast, viimast otsaga tia kus Amb; ma `katsusin teda kua kudagi otsa `piale (järjele) aidata VMr; vesi aina sinas, ei meie `tohtind akata üle minema, `kierasime otsa `ringi Kad; siin on mitu Alekõrret -- need nimed on `kasvand, kes ta `õtsa tiab Trm; eks ta `rääkis seda ikki, võttis sialt otsa ülesse kus ta sai SJn; Ku linu juba `rohkemp är suiut sai, siss akati otsast lekku vedäme Hls; sij om otsast saandigi `seante ollu; joba lei ao otsa vähä nättävel Krk; sa makad, aga külälise om joba otsaga ussaian Nõo; nuu `essünivä laaluga ärä, siss alostamuva `vastõst ja nakanu otsast `pääle Võn; tu vits, minga hobõsõ kehä kiini? kõüdet, tuu `kašvi `taivahõ otsaga Se

5. a. lõpp(osa) oli ka viletsaid [hobuseid] küll, kes ei last `rautada, mõni oli vana `otseni ull Hlj; tieb ikke ka, aga ei saa `õtsani `miski `tehtust; tuba on `õtsani inimesi täis Lüg; `Teie ei tahagi oma `riidudelle `otsa teha IisR; kui kurn `lahti, mis siis änam, siis õlle ots kää Jaa; `Meite `noores `põlves [oli] `sõuke ral'l, missel pole `otsa olnd Põi; `viimpes `otses `võtsime panni `juure, `praatsime liha [heinamaal] Vig; tegime eena `tõõle otsa `peale Juu; kardulepanemisel `vaatavad -- et ikke vana kuu `otsas saaks maha JJn; kõva värv, sie `välja ei lähe, on kuni `viimse otsani Kad; tiä, kas tä nägi enese iä `õtsa, et ärä suri Kod; teene kül'g niidad otsani ära ja siis `jälle teene kül'g Pal; `küündle om otsani är palanu Krk; tüü `sisse vai upu ärä -- `otsa tal ei ole Hel; viimätsen otsan nakati lina `rohke maha tegemä, et sai raha noist Ran; jutub mitu `tunni, ei tulegi tol jutul `otsa Nõo; Imä arm om otsalda? Urv; inemõni om otsani viha täüs Krl; säälvalu ol' ka nii, et `otsa pääl es olõ? Plv; siss sai rahha pojanaasõlõ, nii et `otsagi es olõ?; `mitmõt `päivä satass `vihma, ka tulõ no ilma ots Se

b. surm, hukkk, elu lõpp tegi `luomale `õtsa `piale Lüg; Tigeda kukkele saab täna küll ots `tehtud IisR; jo `moolgid elu ots lisidel on Ans; rügame ja rühjime `peale niikaua, kut `viimne ots kätte tuleb Muh; vanaste see inimene, kes ise otsa teind, `viidud kerigu aja taha Emm; tal oo ots käe Mar; eks ma ole `aige oln, ots akab `peale tulema Vig; kis esimene üle [uue silla] sõedab, see leiab õnnetuma otsa Mih; mees `leidis seal otsa Vän; isi teeväd omale otsa `peäle Juu; temal on jo ots ligi JMd; kui ta ka nüüd tulevase talve viel elab läbi, aga kevade vetelagu aal on ike ots käe Kad; jään väl'la `piale, suren `lumme ja ots Plt; sji `ots ullukoera `viisi `otsa, tükiss kigel puul muudku Krk; võõrass vanainime `olli, aga ta pedäss ja süüt tedä ammak otsani Nõo; temä nigu aemaás ette oma `otsa TMr; timä om esi_`tennü `hindäle otsa Urv; määne elo, sääne ots Vas; `naakõ ar `süüjä, `valgõ jo otsani väläh Se **c.** (suurt hulka, rohkust rõhutavates väljendites) Kus sen `riemu ots, olemme omitegi kodu `rannas Kuu; kus sene `loksomise õts - - sie `vanker õli nda ku mere pääl Lüg; Kus selle mure ots, mis nende laste kasvatamisega sii oli Kaa; Emane kaás püüab rottisi küll, aga kus nende poegade ots Põi; kus selle töö ots, mis sii `tehtud saab Mär; kus selle tie ots, mis mul `käia JMd; kus_sis selle suúsu ots - - viis miest tormutavad `kambris, igal oma piibunõsu `ambus Sim; üks oo tark ja tõene targem, kos selle kisa ja jutu õts Kod; kus selle aea ots, mis `sinna kulus Lai; `mõtle, kus selle kahju ots Krk

6. a. väike osa millestki, jupp mul on leib läbi puha, nüüd on `viimane õts näppus Lüg; `küinla ots põleb säääl laua peel Khk; isane inimene paneb mõrra otsa (mõrratükikese) `sisse ka Põi; neil oli - - kaigastest küök, teistel oli ikke nihuksed laua `otstest `lüüdüd (väliköögist) KuuK; sie on üks noti ots Amb; vein `kanga õtsad `aita Kod; süte pañn `ol'i [peergudel] all, kus sõe otsad `pääle `kuksid Vil; pane [ketrusmasin] üte oorige `juuškme, sõss tule vähep `otse Krk; `tütrigulõ `ül'ti, et süüj_sa levä ots, sõss saat külä `otsa mehele Vas **b.** väike olend Mis `sõuke lapse ots sii peaks `peele `tänkima selle va suure `kervega Kaa; Ma oli alles pisike poisi ots; Mis kala püüdja sõuke sitt on, vieteisme aastane lapse ots Põi; Näile poiskõõ otsõlõ om kibõid vitsu vaia Rõu **c.** vana, vilets olend vana obose ots Ris; mijs on vigane, üks mehe õts Kod; kui üle kaheksateist `kümne `aasta `leeri läksid, olidki vana ots Lai

7. a. otsmik, laup see oli siit kurgu alt sedasi `kinni oln, siit sedasi `ümber otsa (teat peakattest) Jäm; `kurdus otsaga Ans; `Kõrge otsaga mehed `olla targad mehed; Vahest lõõb `sõuke külm igi `otsa (otsa ette) Põi; tääl oo kohe vaeba (vaeva) igi otsa peäl Mar; tegime `juused `paitsi [nii]- - et tä üsnä siia otsa `kohta ei jäen mette Aud; kukkusin otsaga `vastu kiva, keik krobuskil Ris; kõrsud otsa ees Juu; rätik on otsa pial `liiga, rätik kohe silmini Amb; otsa ies oli suur arm Sim; kos lei muhu õtsa ette, suur muhk õtsa eden Kod; ots oli kõvasti ära kriimustud Plt; sellel om lahe pal'las ots Hls; laik otsage [hobune], ku nõna päält `valge Krk; mõni om madala otsaga Ran; pää piäp ülevän `oidma, muidu veri pressib otsa `sisse Nõo; venelese kumardõsive nii `maani, et otsa `pañdi maa ligi San; igi om otsal Krl **b.** (kergemeelsest või äkilisest inimesest) `ninda `kerge `otsaga, ei `oska midagi teha Hlj; Inimene äi tohi nii ühe otsaga `olla, peab ikka püsut kannadust ka olema Emm; Ah see on üks va nobede `otstega (tasakaalutu) inimene, äi tema `peale tea mitte `loota Rei; `kerge otsaga mees, põle `kindlad meelt Mär; linna kekats on teine, ega ta üks täie otsaga mies ei ole VJg

8. teekond, reis isa oli `nuorena - - `laevue pääl ja tegi pikki `otsi Kuu; Siit obosega `käidi `Rakveres, üks õts ühe `päivä tiekond Lüg; siin käis siiss - - `peipsiläisi ka [kala ostmas], nie `toivad siguri ja sibula - - `tahtoned juo `tühjä `otsi tehä Vai; prii ots Ris

9. a. laeva kinnituskõis tahivad `tulla minu alukse `piale ja `viskasin säld ühe `otsa ja nii kova tuul oli, nämad ei saand seda `otsa kätte Hlj; Veerand tunni pärast teemi otsa lahti

(alustame sõitu) Emm; Mehed `plesväd tekkis `otsõ Khn b. (lõngast) kuus `kümmed `õtsa on juo `paasmas, kolmkümmend `õtsa läb siis päältpoold ja kolmkümmend alt; kui `kahjast `niide `panna, `tõine võttab `vasta säält `niisidest läbi, `tõine `annab `õtsi Lüg; kolm `õtsa `kõrraga, siis on `kolme `kõrdane lõng; sie on kolm `õtsa pii vahel, siis tuleb `paksemb `kahjass Jõh; puol `villast ikke kudut ühe `otsaga IisR

10. teenistus, töö(võimalus) Seikest eed otsa pole iga pää leida üht Kaa; sai ühe ea otsa `peale, sellel oli `õnne Mar; elu aeg olen seda metsatüöd teind, no mõned pisikesed otsad [mujal] VJg; Tal on ia õts kää, õlgu mies ja pidagu `kinni Trm; sij om ää otsa kätte saanu - - `kindla palgaline Hel

11. ei ole otsa ega aru ~ aru ega otsa; ei ole otsa ega äärt (veert) ~ äärt ega otsa 1. ei ole piiri, lõppu Juttu järele täma rikkusel ei ole `õtsa ega äert IisR; töö pole `õtsa ega aru peäl Jäm; `nal`jadel pole vahest `õtsa ega äärt VII; Täna ta lätib seda lund maha, pole `õtsa ega aru Põi; Kui ta pöörastama akkas, äi siis pole otsa ega äärd Rei; Sellel pole enam `õtsa ega aru, kus laseb nagu `tatra `veski Mar; kõik mis mõttesse tuleb, aab suust `väl`la, põle sial `õtsa ega aru Nis; põle enam `õtsa ega aru, kui `võetakse nii paelu Juu; põle neil sõdadel kua `õtsa ega äärt VMr; ei ole aru ega `õtsa pääl sel tüül Hel; ilm `mässäss armõtudõ, ei olõ `õtsa ei arru; siss es olõ enämb nal`lal `õtsa ega viirt Har; niipal`lo ol`l jo pahanduist, õt `õtsa es viirt inäp olõ? Se 2. ei ole mitte mingit selgust kui `räägib `ninda siit ja sääld, siis täma juttul ei õle äärd ega `õtsa Lüg; `Möllab küll, aga ei ole sel aru ega `õtsa, tia isegi, keda tieb IisR; `rääkis söögivahe `õtsa, aga põlnõ `õtsa ega aru Tor; üks asi `seia, teine `sinna, et ei ole `õtsa ega aru KuuK; mul`ab `pialegi, põle sel jutul aru ega `õtsa Lai; jä me ots võim, juhtimine Majas on jäme ots `keskmise poja käes IisR; Säält peres oo jäme ots naise kää Kaa; Aaras varsti jäme otsa oma käde Emm; Vana perenaisel jähi ikka jäme ots kätte Han; Jäme ots on alles kauvelt parunite käe Vil; ka he otsaga kahekeelne, silmakirjalik sie inimine on kahe `õtsaga, ku täma `ninda `selja taga `räägib Lüg; Kahe `õtsaga inimesest `oia kohe `iemale IisR; Kahe otsaga inimene - - `enni räägib `asja `ühte `moodi, sii samas `paikas `jälle teist `moodi Rei; Kahe otsaga - - kes `ühte räägib ja teist tüib, tend `uskuda ei saa Hää; kahe õtsaga on tämä - - `ütleb: ma tüin nii ja `ommen `jälle nii Kod; sij va kate otsage, kate keelege Krk; kahe otsaga vorst kahekeelne inimene Kahe `õtsaga `vorstist saa `millaski aru, mis täma tahab IisR; mõni mees ka on sihuke kahe otsaga vorst, räägib ühest asjast `mitmed `moodi Plt; ken edesi tagasi juttu aave, sij om kate otsage vorst Hls; Vilgõss vai kate otsaga vorst Rõu; otsa kätte saama, otsa peale ~ otsale saama selgusele jõudma, taipama hakkama Siis vast `saaned `laevamihed `õtsa `pääle, kus asuvad Kuu; kui `keski `tõine `rääkis `mulle salaja `varguse luost, siis sain säält `õtsa kätte Lüg; `Raske oli `õtsa `piale `saada, mis ta sääle ehitab IisR; nüüd vast sain `õtsa käde, mineperäst olen nisukaine `aige Vai; Niid ma aka ka püsut otsa peele saama, kudas see õieti säält oli Kaa; nüüd ma sain otsa kätte Kei; niikaua `nuukis, kui sai otsa `piale Kad; ta sai otsa kätte ja akas kohe tegema, teehe ei saanud `õtsa kätte Ksi; `juurdle ja `juurdle, aga otsale ei saa Lai; kuri sil`m `vaatas neid `põrssaid, `saadi otsale, et see käis - - sel on kuri silm Plt; ma ole mõtelnu küll, aga periss otsa `pääle ei ole saanu Hel; ai niisama käo`jaani, es `saagi `õiget `õtsa kätte Ran; Niä`sõima`ssiva? iks `õsuhkna, `õsuhkna õnne, es `saaki ma? otsa pääle, mis tuu `õsuhkna om Urv; ots otsaga välja tulema, ots otsaga kokku saama ~ tulema millegagi välja tulema, läbi saama Üks igavene läbi`laskeja on, ei `mõista `ilmaski ots `õtsaga kokku `tulla IisR; Inimene peab oskama sedati elada, et ikka ots otsaga kogu saab; Me saime seeaasta levaga

kenasti ots otsaga kogu Kaa; Piab ikke `vuatama, et ots otsaga kokku tuleb Amb; katsu ikke ots otsaga kokku tulla VMr; mea ole iki ninda `oiden, et ots otsage `vällä tule Krk; `enne eläsvivä inimese vaest `viisi, na_s tule kudagi ots otsaga kokku Nõo; edimene `aastege tulli ma ots otsagõ kokku San; mul sai kangass `koetuss, tull ots otsaga kokku, is tulõ_koed `puuduss, is jää üle kah Har; ü h e o t s a g a ühtejärke Millal seda `aega sii on, peab `peele rügama ööd kui päevad õhe otsaga Kaa; Sügise lasi [tuulik] vahest ööd kut päevad õhe otsaga; Kui äkist `jooma akkas, siis jõi kas või mütu nädalt õhe otsaga Põi; olli üte otsage seidse `aastet `aiga imeten [lapsi] Krk

ots² ots Muh Mar Vig Var hajusalt Pä, Ris Kei Juu Pee Koe ViK Pal Lai KLõ, õts Trm Kod otsas

1. postp peal, küljes ühõ juure ots oli kahessa kõrt Mar; Kõpsetän kaks `räime orgi ots ärä ja sõön ärä Var; poisid `roinasid puu ots Tõs; viidikas on õnge ots Tor; tuulelipp käib ridva ots `ümmer ja `näitab, kust tuul on Kei; naised ikke `viavad sõnnikud, ag_mis nüid_s, istub `koorma ots ja läheb Pee; naga ots käib pruut Koe; ukse kõrvas naela ots ta vedeles VMr; resis `vesta puud et tilk nina ots Kad; `tehti nest `kitsad virnad, `aeti `kõrgelle ja siis sial ots inimest `lautisid, `võtsid `vasta neid `vihku Rak; siin on linnamää ots üks säng, kos Kalevipoeg on maganu; [pastla] `rihmade ots oli ikke paelad Äks; koer magab lume ange ots, aga kaas pliita pial Lai; laps nisa ots Pil; `kolde juures `olli vinna kül`les koogu ots pada KJn; üks kuhja ots ja, ja teesed tõstavad sõni ku kuhi `val`mis Kõp; äll `liikus kase ots Vil || midagi omades lapsed kasuvad vanemate vara ots ülese Aud

2. adv **a.** lõpul, läbi; halvas seisundis töö oo ots Tõs; kus ta oma palga pani, ikka ots Ris; raha on ots, nüid änäm kopikad ei ole Juu; kas sul on nied jahud jo ots VMr; sie nädal `jälle ots Kad; tema oli siin kodu ikke vääga ots Pal; nüid on ots_si toñdilugu Ksi; kui `tarkus ots, siis akkas kukalt `kraesima Lai; sai mudugi [liha] sinnä (supi) `kõrva `võetud ja, kui ta ol`l ots, `olli ots KJn **b.** peal, küljes siniõllul_o kenad sinised õied ots Muh; kasuka piht - - `käisud põle ots mette Mar; kui lina vilets `väeti oo, siss oo üks kupar ots Vig; liigete nuga linderdab, terä lõksub ots; pehelgal oo suured tordid ots Var; piä värises ots Tõs; sel naelal põle piad ots VMr; uhasid `pol`kad, ne_t pia märg ots Sim; pilliroog õitseb, pruun tuut ots Pt

otsa `otsa hajusalt R, S L K Pal Lai eL, `õtsa Lüg Jõh Iis Trm Kod MMg

1. postp **1. a.** pealmisele pinnale, peale; tipu, teraviku või otsmise osa peale või külge (rippuma) `viskan nüid `paltu `selläst `vällä ja panen `naula `õtsa rippumaie Lüg; `sinne mää `otsa `lendä üks `lindu; lüõ `naula `sinne kebi `otsa Vai; taet võttis lapse oma põlve `otsa Khk; vikat `pandakse löõ `otsa; ega parun pole lol`l olnd, ta kirjutab oma nime `otsa (oma nimele) lapse VII; See pole `angumine, kümme kõrt `võetakse ajju `otsa Põi; ise joosn suure kuuse `otsa Muh; kagla - - muneb munad `merre kivi `otsa Phl; [lammast niites] `pañdi sukapaal `lamma `varva `otsa ja teine ots oma jala `külge Kul; pani pinsaki naela `otsa Mär; järgutati kõik ühüteese `otsa need noodavõrgud Var; läind katuse arja `otsa Mih; `uśsa pannasse unna `otsa Tõs; Mia `assi luasi kjõllu `otsa Khn; `kartulid on pudevad, ei kannata nua `otsa võtta Hää; pane pea ema õla `otsa HMD; akkasin `einu lakka `aama kihi `otsa Pee; panen su püśsi `otsa (lasen su maha) Koe; `ennemuina `tehti angast, `lašti puud üksteise `otsa ja oligi aed `val`mis Sim; läksid `metsä puie `õtsa Kod; pada `pañdi koogu `otsa Pal; kus sa `mõtled `minnä, laua `otsa (õeld koerale); aid ei peä tedä (lehma), tuleb keti `otsa `panna Vil; võta üits topuss või pakike käe `otsa, iki om rasse Pst; nüid om nigu konn mättä `otsa saanu (uhkeldajast); `ündrik om vajonu puusa `konte `otsa Ran; korat olna jo ärä poonu `endä piilike `otsa Puh; sile kõiv, es saa kõjo `otsa ronida kah; `tüürik võit pangi näpu `otsa ja juuśk

otsa

tõese kua manu Nõo; tal omma põksi neegustõ `otsa ribatunu? Har; Üts läis `kuurma `otsa ja_pil' linakuu_maha?; kask karvupooli pää `otsa `võetass ja hirmutatass last, puša tulõ Rõu; ku vikahtit varrõ `otsa panõt, siss piat `pandma nii, et `rohköp nigu `ísanku tulõ Vas || piilt ikka mõni mees saab külla `otsa Khk; vana igi soab rii leva `otsa VII; õín, kes saab rikkuse `otsa Pal; nüid sai leiva `otsa, mis tal nüid äda on Lai **b.** lükitult millestki läbi `elmed ja `pärlid pannakse nõõri `otsa Krj; `vorsta sai nihuksed rongid `tehtud, said `rõngasse `keeratud ja puu `otsa `aetud Kir; kõbjased lükitass paela `otsa ja `pantass seenal Hää; lükib `el'mi nõõri `otsa KJn; pañnit [kalad] nõõrä `otsa puu `pääle kuioma Röp

2. (ajaliselt:) läbi, värtel, kestel (ka muus käändevormis) `päeva `otsa tema `istub aga Jõe; üöd `õtsa nied valud mind `piinasivad Lüg; Oled juo kuu `otsa logand, aeg `tüöle akkada IisR; `käüsin suvi `otsa `karjas Vai; Pää `otsa olime töös Jäm; `talve `otsa oli `kangesti külm Khk; vahel nori õõ `otsa, saad paar kolm tükki [turski] VII; Mõni üüab teda koa kaerapeediks - - võtab omiku `otsa `metsas peet, peet, peet (väänkaelast) Põi; Nad kõiedast oma lehma sui otsa Emm; ööd `otsa pisike tuli põles ja sai kedratud Rid; sedasi ta on kõege minu mälestuse aja `otsa olnd Vig; einamad olid `kaugel, nädäla `otsa olime `metsas Var; siis ma akkasi ikke juba `aasta `otsa `teenima Aud; `rääkis söögivahe `otsa Tor; pole me `ahju `kütnu talvel otsal Hää; `lastud priiks päävaks otsaks HMD; tema `oasta `otsa luband obuseid `rautada ilma palgata Kos; luoga täis `piergu `kiskuda `õhta `otsa, sie old sulase ammet sügisesele aal JõEK; vanaisa oli talved otsad `aige JJn; mina küll oleks pääva `otsa lüpst, ei minul ta küll `raske old Ann; poiss jookseb üöd otsad `müüda küla VMr; põld teisest jo aasta `otsa kedagi kuulda Rak; `lahtine inimene võis `olla suvi `otsa ära Pal; kui sula ei tule, `seisis tal'v `otsa `siuke lume memm Plt; ma olin kõik selle õõ `otsa elevil, ei soand magada Pil; ma oli tali `otsa kodun Trv; lätsi `nurme, kõik õdaguspüü! `otsa olli sigade man Nõo; `aastass otsass lännuva Vene`maalõ Ote; päiv `otsa ol' `jalgu pääl, a es väsü är_kah Rõu; `kuu'li tuu teedä är?, jäi imä `tütrega katõkeisi, `el'li? nimä? tuu talvõ `otsa Lut

3. lisaks, juurde Iga päev vihm vihma `otsa `aina ladistab; Mis te `ühtelugu kisute, riid `riiu `otsa `tõmmate IisR; Pal'jast üks mure teise otsa selle poisi pärast Kaa; Alati on üks maks teise `otsa Põi

II. adv 1. peale, külge puud `lauti `virna `sisse ning `turblitega päält `kinni ning tuli `pandi ennem `otsa, et kenasti põlemise järje_pel oli Kär; Äi akkand [kala] `otsa, viis ussi ka minema ja läks Põi; linnassed - - `ollid jahvatat, nee `pandi siis `sõnna `peale ja_s tuline vesi kallati `sõnna `otsa Muh; `kaapsad estutasse maha, siss nendel kasuvad piad `otsa Mar; suka põid `otsa tegemata Mär; tobid `taotasse posti `sesse, uks tõstetasse sõnna `otsa Vig; aja mul `rümped `otsa PJg; kõige `rohkem akkab [õngele] `kiiskasi `otsa Tor; võta `oamer, lüõ `pähkellele `otsa Kei; terad jäid `otsa, masin ei peksnd `iasti `villa Kos; jalad on nii `aiged, `kingi ei soa `ülise `otsa `panna Tür; pani majale tule `otsa Koe; kõik torikad ka siin jalus olgu, kuku kas `otsa Kad; ma paan jatku `õtsa - - kui oo lühike Kod; eenämal - - paenuti [kase] ladu kõverasse ja `seoti ä'l' `otsa; sellest on ää, et ta (koer) kellegille `otsa ei aa Vil; ei mõista `käüsid `otsa panna Hls; välk lõi majal `otsa Krk; vitsaga mähitäss vikat varrele `otsa Ran; mes serätse sita maa pääl, tol [linal] ei kasvagi `rohkeb kui `pal'lald üits kugar `otsa; tõene laiv `joosnu tõesele `otsa; ma pia `sahvri lakke üits raud konk `lüüjä, kos ma leevä `otsa pane Nõo; minev `aasta lätsivä `kõik' sibula `pütskude, `äitsme nuti tulliva `otsa Ote; mul ol' l sällä pääl paisõ - - kolm pääd ol' `otsa kasunu San; mi - - näi, ku üis `autu tõösõlõ `otsa sõi' Rõu; ma heidi üte voori tälle `sil'mi, kai `otsa Plv

2. a. lõpule, läbi kävin neli `aestad `Suomes, siis sai himu `otsa, tulin koduväiks Kuu; toi `seie ja siis siin tagus puruks ja poletas kodu ära täma, sedasi siis sie laev sai `otsa Hlj; `lapsed söid `otsa `enne `kardulid, kui `saigi `süöma akkada VNg; sõavääs võttas mul `selle `läätsa suppi imu `otsa Jõh; `kajjas on `otsa kojutud; nende sõbrus sai sedakord `otsa Khk; pääva poolt saab [katus] ennem `otsa Pha; silmad akkavad `otsa `saama (nägemine jääb viletsaks) VII; kui pulm akkas `otsa `lõpma, siis noorik akkas `anda jägama Muh; Lugu lõppes `otsa Rei; niied kulusid aga `otsa, kududa tuli `pal'ju Rid; joo nüüd oma jänu `otsa Mär; `vaesel inimesel lõpevad sugulast koa `otsa Mih; jõud lõpeb igavest `otsa Hää; eila sai päe `otsa, ei jõun `surnu `aeda `minna HMD; kudas te oma aea `otsa saite, kui te ei läind kusagille pidule Hag; ta kannatus lõpeb kua `viimaks `otsa JMD; tema sõi isu `otsa `marjadest Ann; jala võim sae `otsa Kod; vana kali sai `otsa ja jälle uus Pal; `leibä jäi järele, liha lõppis `otsa KJn; kui kavva sa avitat ja annat, `anjal lõpeb ka `otsa Nõo; `varsti saa si `ketruss `otsa -- kaits `nakla om viijl linnu Kam; `rõiva lõpõva `otsa, `vastit tetä ei näe Ote; Ku_tõõõ_välätüü? `otsa lõpi, sõss `paanti lina_kuiuma Rõu b. tervislikult halba seisundisse; kurnatuks, kõhnaks Näust `otsa `tõmband Jõh; Küll ta on `otsa lõppend `suure murega IisR; Ta on nii `otsa jäänd, muidu üks all kõss veel Põi; Koer jäi nii `otsa, et `tapsin teise maha Jür; `otsa jäänd ja kuivetand üsku üks igavene roid teine Kad; küll om siij `otsa lõpenu ku luu keril Hls; `otsa lõpnu, pal'lass luu ja nahk Ran; [ta] lätt ka `otsa jo? Vas c. (suremisest, hukkumisest) `Kellegi peremies, `laudast `luomadki lõppesid `paari `aastaga `otsa IisR; Vanem poeg sai mere peel `otsa Jäm; tegi ennast ise `otsa (tappis ära) VII; üks talle rääbakas oli, see sai `otsa Mär; oleks ma natuke `viibin, oleks [rongi all] `otsa saan HMD; ta on õnnetumal `kombel `otsa suand VMr; obune sai `otsa, ei tia, mis taud tal õli Iis; täo `aaste_o kitsi puha `otsa saanu Krk; jo na sääll siss `võitliva katekesti ja saeva mõlemba `otsa Ran; nigu lehm tolle jihvti `sisse sei, nii `saie `otsa kah Nõo; mu lelläpoig sai ka Eesti sõa `aigu `otsa Rõu

3. lisaks, juurde joodik, kui ta om `võtnu -- siss om imu joba suuremb, viij vaja `otsa võtta Rõn; timant (tänavu) `paanti [maksu] `otsa, ma `ontõgi tuda raha `kostki ei saa San

otsa|edine otsaesine `Korge `otsaedisegä inimine pidi olema tark Kuu; oli tämäl (härjal) `triibuline `otsaedine, sie oli `Kriimu VNg; `otsaedine on `kortsos, kui vanast jäänd inimine Lüg; `Ilmast `ilma `otsaedine `pilves, iad nägu ei nää `millagi piltl Jõh; miu `otsaedisel on `suured muhud Vai; `tõmbab otsaeditse `kõrtsu, nigu `lõõtsa `tõmbab jälle Nõo; Rühk nii tüüj tetä?, et otsaedine kõik hämm Se

otsa|edune `otsaedune otsaesine – Vai

otsa|esi otsaesine ma niidi konnu pääl `haina, otsaesi ol' jo hämm Har

otsa|esine kukkusin `ninda, et `otsaesine käis `vasta maad Lüg; Otsaesine kõik must Põi; otsaesine ja silma kulnud ühna märjad Muh; Ma lõi pimes oma otsaesise nii `aigest `vasta ukse piht`jälga Rei; `Kõrge otsaesine, siij on targa `mõistusega Hää; ärg vidas otsaesisega Kos; Madalad otsaesist `pietakse `näutuks Jür; otsaesine on `kortsusi täis VMr; kel nukad otsaesisel õlema `pal'jad, siij õlema tark Kod; `tõmmas nii et otsaesine märg Plt; mõni ku last jääse, siss um otsaesine ja silmäsarna? ja nõna ja kõik um `pruunõ täppe täüs Plv **Vrd** otsaedine, -edune

otsa|kamber kamber maja otsas ma otsa `kambris kuju -- `kirju `kuube Jäm; meitel `tehti vesi [õlle jaoks] sauna `kõökis ning `viidi siis otsa `kambril Ans; vaadas otsa `kamri `aknass `sisse Kod; mul om riie otsakammõr kah, ma elä riie otsa `kambrõn Har; ku riie üless atõti, sõss `taati elo vahe `kambrilhe, ku otsa `kambril viij es olõ? Rõp

otsa|kerras

otsa|kerras otsakorral *isa on pia* `õtsa`kõrras (suremas), *mina õlen viel* `kaunikene Jõh; `viina pudel on jo`otsa`kerras Vai

otsakesti otsakuti `väiksed rivimõrrad, kümme tükki otsakesti Pöi

otsa|kohe otsesuunas, -sihis `tombasime`paadi`jälle`otsakohe Kuu; *kuda`keski* [juukseid] *pidas, aga ikke`suurem jagu sedäsi`õtsakõhe* Lüg; *Jõvi mene siit`õtsakõhe* Jõh; *tie lähäb`otsakohe* IisR || *otsekohene Ta on`õtsakõhe mies, ega ta pettust ega`niisikest ei`salli; Sie õli küll`undrehti tegu`-`muidu päältnähä`niisike`õtsakõhe inimine* Jõh

otsa|korral *Liha_o juo`otsa`kerral, vade ei olegi viel`porsast`kasvamas* Kuu; *vili on jo`õtsa`kõrral, piab vähämal`katsoma läbi`saada* Lüg; *Kestas mis`kestas sie puolkasukas, a nüüd on küll`otsa`korral; [ta] On omadega üsna`otsa`korral* IisR; *jahud on otsakorral, saab`vilja tuuligule`viia* Khk; *Mul oo jõud juba otsakorral* Kaa; *Nendel`olla looma põhk juba otsakorral* Pöi; *eenad oo üsna otsakorral* Mär; *Õlut üsä otsakorral, vursub viel* Khn; *puud on ju koguni otsakorral* Hää; *vanad on otsakorral,`uusi ei jõua`praega muretseta* VMr; *Loomatoit on tänava kevade õtsakõrral* Trm; *ega ei kuule [juba]`-`titte õlema,`õeldi õege õtsakõrral õlema* (raseduse lõpul) Kod

otsa|korrale *Üsna otsakorrale* (väetiks) jäänd Kaa; *mul jahukoit soab juba`-`otsakorrale, põle enam võtta`ühti* Juu; *leib jäe kodo õtsakõrrale* Kod

otsakseti, otsaksite *otsa|seti* Pöi, -site Khk VII *otsakuti`meite einamad`metsas otsaksite* Khk; *pane pingid otsaksite* VII; *Aasa koht oo otsakseti Matsiantsu kuhaga* Pöi

otsakute *otsakute* Amb JN Koe Kad Sim Pal Plt Rõu/-tõl, `otsakutte Hlj VNg, *õtsakute* Iis(-kutte) Trm, *õtsakutte* Jõh *otsakuti neli`verku`keige`rohkest siin`piati`otsakutte* Hlj; *põllud õlivad siis`õtsakutte säääl* Jõh; *kaks pikergust`saia`päandi otsakute kokku* Kad; *paneme lavvad õtsakute Iis; pannasse kaks redelit õtsakute, siis suab katusselle`minna* Trm; *seo otsakute kokku* Plt

otsakuti *otsakuti* Kaa Pöi VJg *otstega koos Vanasti olid Jaani ning Tingu einamaad otsakuti* Kaa; *Kaks`lauda otsakuti, siis tuleb`välja küll Pöi* Vrd *otsakute*

otsa|laud *otsalaud`vankri`õtsa`laud on kere`õtsas,`muidu ei`seisa kere ühes* Jõh; [hälli] *otsa`laudadel olid`otstes kääakatised* VII; *Rataste* (vankri) *otsalaud oli tagant ää kukkund, kõik tee oli`tuhlid täis* Pöi; [Vankri] *otsaloudou on kaks, esimene ja tagumene, nee käivad otsmeste kartsapulkade vahel* Emm; *sõnniku`väoga otsa`laudi ei oln, aga kui kiva vedasime, siis otsalud ette, et kivid maha ei põru* Tõs; *sängi otsalavvad olid`kõrgemad* Pal; *lõönü kirstu otsalavva uvvest`kinni* Krk; *mõne vähämbä`puudele ratta kõlvassiva ka sõedurattiss, ku`kinnmä otsalavva`ü ja takka* Nõo; *sängi olli`-`kirvestega tettu, paksu otsalavva, tulba ja küllelavva* Ote; *peris vanast es olõki* [vankril] *otsa`laudu, mähiti kabla?`otsõ ja sis pikä?`olõ? murrõti ette* Har

otsaline *otsali|ne* IisR/`o-/ PJg Saa M(-li|n Krk) Ran Nõo Kam, -le|ne Han KJn, g -se; *otsalõ|ni* g -sõ Krl *otsustaja, juhtija Sai nüüd ise kohe majas`otsalisest,`tehku, kuda tahab* IisR; *Ei tä oma mehe mõttest ja`tahtmesest lugu pidan, ikka tä oli otsalene* Han; *Tädi oli rukki`lõikuse juures suur otsaline ikke* PJg; *pere`naisi ol`li säääl kolm, aga vana perenahe ol`li ikki otsaline; mitu otsalist ei saa olla, ikki üks on otsaline* Saa; *üks otsalene piäb ikki olema, kis aru`otsa piäb* KJn; *Sellen majan ei oleki otsalist, egäüits`tiij, mis ta tahab* Hls; *õitku, ku orjast otsalin saa* Krk; *kui sa oled otsaline, siss om sul`uuld kah pal`lu. kos õiget otsalist es ole, säääl läits talu`lõrri* Ran; *ega mia ei ole siin mõni otsaline, mia ole pereme käsu`täitjä* Nõo; *küsü otsalõsõ käest, mis piat tegema* Krl

otsama `otsama Har, da-inf *otsa|ta* Plt, -ta? Plv, -da? Rõu Vas

1. otsa, otsmist osa töötlemata kui ära oli otsatud, siis oli katuss `val`mis Plt; hirre `otsamine, vanast, ku saed is olõ?, puu jäi `viltu otsaga, siss `raoti ots tasatsõss Har

2. otsa peale tegema seo pinikene olõss kül? vaia är? otsada?, pinikene um hädähn Rõu; taa lammass tulõ ruttu ar? otsada?, muido lätt `lahki? Vas

otsamisi `otsa|misi Pha Sim, -miisi Lai, -meisi Äks Plt otsakuti kaks `pal`ki `pañdi `otsamisi kokku Sim; `pantasse -- kaks [rõugu] redelid `otsameisi, need `siutasse `kiñni vitsaga ehk vil`laga Äks; laudad `pañdi `otsameisi Plt

otsan otsan M T VLä Rõu Röp, otsah Plv Vas Röp Se, otsahn Rõu, õtsan Kod

I. postp **a.** pealmisel pinnal, ülemise osa peal; otsmise osa küljes; millegi küljes (rippumas) kuhja õtsan õled `kõrgel; meie vahel kuvve vokiga kedräsima ühe tule õtsan (ühe tule ümber); sa ei pidä õma kiäle õtsan, ärä lidrasitki (räägid välja) piit Kod; küll meil om oravit siin puie otsan; kõnd tõine just ku eng londige näpu otsan Krk; latse ilbassiva `pal`la `persega lumeange otsan Ran; siss ku om tulilinnu `vahre otsan, siss na laolava `mitma keele pääl Puh; našterahvass katusse otsan parandab katust ja mijs taren makab Nõo; tuu kuuj käis varre otsan nii üless `alla, periss `tiiru ta_s käi Ote; Saa õi_ma kohegi_põrra?, mul lais nisa otsan Urv; `tialasõ umma aia `saiba otsahn, puhastasõ vasariid Rõu; käe otsah um halv `nõsta?, kañnipuiõga um õks parõmb; hõhv kabla otsah `kargõlõss ja rüük Vas; silmä otsan ~ otsah üldse mitte mitte silmä otsan ei või tat `salgi Krk; ma ei või tedä silmä otsan nätä? Har; silmä otsahki taha ai nätä? Se **b.** midagi omades, mingil järjel küllä küll`en elät iki, mis sa nällä otsan tji Krk; tji ommugust õdaguni [tõöd], nii et sel`g igine, siss olet ike levä otsan Hel

II. adv **1. a.** lõpul, läbi ei õle südänt enäm minemän, `julgus õtsan; kas obesed õtsan mua piäl, et `surnu viädässe ühe obesegä Kod; elupäeväkse om otsan Krk; ku ta [suppi] `aalma nakass, siss enne es jätä `perrä ku otsan Nõo; mul om `tervüs otsan Võn; karjalaut ol`l lagunu, ait olli otsan San; leib om otsan, küdsä? õigõ? üts leevä karask aho suu pääl Kan; tarõ õks juusk läbi, katuss jo otsan Har; sõir otsahn, sõbra_kaonu?, viin otsahn, velidse_lännü? Rõu; no sa näet mu `joudu, no om joud otsah Vas; mä -- näi kirõtada?, a nüüd om sil`mänägemine otsah Röp **b.** tervislikult halvas seisundis, kurnatud obene õli kõhe nii õtsan, et kedägi tehä es õle Kod; ta om periss otsan, temäst ei saa änäp kedägi tegijet Krk; mu sõdsõpoig om ka `väega otsan -- näüss, konas lõpõss Har; taivakõnõ, küll olt otsah, küll olt otsah Vas; ol`l küll nii otsah, õt kiäk`e usu us, õt elämä jääss Se **c.** (suremisest, hukkumisest) siss karanu susi obesele `lõõri -- ja obene ollu otsan Ran; kui kavva ta (imik) `engäb nägu `vasta maad, `tõmbab liiva `kurku ja `ommegi otsan; nemä anniva ike tälle tubli keretävve, ku kül`leluu sehen, siss om jo inimene otsan kah Nõo

2. peal, küljes meil om ruus `akna all, olli ulga `äitsmid otsan Hls; sa lõhut ku pää olli like otsan Krk; jala om nii väsinu, nigu puu paku otsan Ran; puder kei nigu larin ja kärin, nii et joba tuli `ol`li otsan Nõo; nõna all omma näil vundsi, a allpuul siin lõvva otsan om abena Ote; linatse `ammel olli pikä `värdliga `käisse ja piht olli nii pikäkene otsan Rõn; pää jo_hall`l otsan Har; ilvesshainal um `valgõ_nuti? otsahn nigu puuvill Rõu; puu pulk hoit vanast ratast otsan Röp

otsanist täiesti miä olõ_j otsanist sakõ Vas

otsa|pandminõ kihlused pühapävä om otsa `pandminõ Se

otsa|pidi 1. otsaga `Sõitas nii`kavva, kui õli `õtsapidi `järves Jõh; `Sambad `pandi `otsapidi maa `sisse Jäm; ätil oli paal `otsapidi peos Saa; tapetud nuur tüdruk ära, `ol`li rumbi

otsa|piteh

all `otsapidi KJn; pik'k pird `olli `otsapidi saena vahel; Tõstuki nok'k om õkva otsapidi taiva all Nõo Vrd otsapiteh

2. ühtejärge, vahetpidamata kui siis akkas sadama -- `tervelt viis `päeva oli `ühte `otsapidi Ans; kui sa mõestad [vikatit] parajatti `säädida, võid neli `tundi `otsapidi `niita PJg

otsa|piteh otsapidi sai `otsapiteh kinni? Vas

otsas `otsas Kuu(-ss) VNg IisR Vai eP(otsas), `õtsas Lüg Jõh hajusalt I(õtsas)

I. postp **a.** pealmisel pinnal, ülemise osa peal; otsmise osa küljes; millegi küljes (rippumas) vanames käis ise ka, kaks `kuera kää `otsas VNg; magas `kõrge `küinka `õtsas Lüg; laps istub põlve `otsas; vädas `lauda paila `otsas `järke Khk; kakskümmend neli `aastad on see naine mo nime `otsas olnd (kandnud minu nime) Pha; `koldes koogu `otsas sai keedetud VII; tamme `otsas kasuvad tõrud Põi; mees oln ikka vagusi puu `otsas; `talve `olli kasukas ja vammus teeneteese `otsas Muh; `riided olid seinä peäl `naalde `otsas Käi; laps rõnna `otsas -- laps oo nii vähike alles Mar; `jõhvikad `kasvavad rabas mäta `otsas Kul; naeste `rahval olid nisukesed pikad suurd mütsid -- pea `otsas `seisid õrnasti, liigutada ei `tohtind Mih; mis olid `vääksed vasikad, nied olid kõie `otsas kodu siin Kei; `kampsuni varrukas nää läks kärinal kahti oksa `otsas; taftnina `otsas, sial sa pidid lugema Tür; edev inime vahib alati `piegli otsas VJg; toonekure pesa oli üleval puu otsas Äks; riagib `teisi taga, nii et keele otsas rakk Lai; silma otsas üldse mitte ma neid `juodiku ei `salli `silmä `otsas Kuu; nüid ep kannada üks teist silma `otsas änam Khk; `Sõukest inimest taha mitte silma `otsas näha Põi; mina äi või sind silma `otsas kannata Käi; ma_i või tend silma `otsaski näha Hää **b.** midagi omades, mingil järjel juba midu `aastad [elab] armu leva `otsas Khk; [on] ea elu `otsas -- äil päil Jaa; Leeme `otsas nad kasusid -- vahest oli tilk `piima `peale `panna Põi; tema läks selle ilma rikkuse otsas laisast VMr

II. adv **1. a.** lõpul, läbi minu ramu on `ninda `õtsas, et midagi ei `jaksa teha Lüg; Mis sa siin viel elad ehk oled, kui `tervis `ninda `otsas IisR; sulaisel on raha `otsas Vai; nõadal `jälle juba `varsti `otsas Khk; Seike õmblus pidas siis ka veel vasta, kui saabas ammu juba otsas oli Kaa; Ta käis ju korra käpakil, jalad olid nii `otsas Põi; saadedagu mihed kodu, söda jo `ammu `otsas Käi; einad nii otsas, et natoke `ründid oo veel laudi lae peal LNg; Jäks oo päris otsas Mar; `kontrahe aeg on `otsas, võis [teenija] `lahti `laska Aud; metsad ju nii `otsas Kei; Uni `otsas, muudkui maast `lahti Jür; süöd `otsas, ära `kustund Tür; mis vatsas, sie varjul, mis otsas, sie ooleta Kad; kaks `kõrda `süügi, leib otsas Äks **b.** tervislikult halvas seisundis, kurnatud Näust `otsas nagu `surma vari Jõh; see on `suutumaks `otsas Ans; tä ikka juba nii `otsas, ep suuda `rääkidagid änam Khk; surm on lisemal kut särk, inimene on nii `otsas Käi; vana obune -- vana ja `otsas PJg; siis olen ma nii otsas kui jumal `oitku Äks **c.** (suremisest, hukkumisest) Vähä ajaga õli `terve kari `otsas Jõh; Ju nüid mo käe kord on, teised nii vanad on siit kõik `otsas Põi; need noored [tedred] ei saand `enni `laulda, kui need vanad olid `otsas, vana läks kohe kallale Noa; nii kui tä kukn, nii tä jään, siis oli pillimiis `otsas Var; miu vanudused ka paelu juba `otsas SJn

2. küljes, peal vikkast akkab logisemma `õtsas Lüg; pääd `õüräsväid vaid `otsas `suure `tantsuga ja `lustiga Vai; ega mool pole kahed kääd `otsas Jäm; kobra `lehtedel on suured rässid `otsas Khk; `marju nii pailu, suured tordid põesaste `otsas Kaa; `käised olid ka `otsas [särgil] Pha; ma sai aru kõik, mool `olli ea pea `otsas Muh; Tooli jälg longub `otsas Rei; meesterahva särgi `käisel oo koa `värblid `otsas Mar; linal `rohkem õit põle, kui üks ainuke õis `otsas Kul; olid `kanged `valged kaltsod `ümmer sääрте ja viisad olid `otsas Lih; põle `õiget agagi `otsas kaerdel Tõs; teene kala võtab `kiiska ja siis on teine kala ka `otsas Tor;

lehe riistipäe pidid puudel lehed otsas olema Saa; kui suurt `kuhja tehakse, siis oli kaks inimest `otsas Kei; kintspüksid ja muntstükid otsas Lai; soetol'l, pikad nuiad otsas Plt

Vrd otses

otsast *otsast* Jäm Khk Mus Pöi Muh Emm Phl Mär Kir Han Hää Ris Kei Hag Juu Tür Koe Pal Lai KJn Trv Krk Hel TLä Ote Vas Röp, `otsast Hlj VNg IisR Vai Kõp, *otst* Mar Vig Kir Tõs Amb VMr Kad Lai VIPõ TLä Kam Ote Vas, `õtsast Lüg, *õtst* Trm Kod

I. postp pealt; küljest *üks suri ka `rinna `otsast ära, neist `puegadest (imikust) Hlj; `süüda `ninda kui `santi noga `otsast VNg; `tarvis `paltu `naula `õtsast `välla võttada ja `panna `selga Lüg; Vigat tuli löö otsast ära Jäm; mees tuln puu otsast maha Muh; töö otsast (tööd tehes) suri; aug `pääses ahinga otst `lahti Kir; `lapsi võerutakse rinna otst ää Tõs; Vahest tuul oli [heinakuhjal] pia otsast ää aeand Kei; `saagime pal'gi otst jupi maha Amb; lehm oli lõa otsast `lahti tõmmand Tür; kerves `lendas varre otst minema VMr; `kuksi `kuurma õtst maha Kod; mäe otst oli ia `kaugele vaadata Lai; mijs võtnud selle mõõga ja löönd naesel pää otst ää Vil; suur lume ańg om, latse laseva `liugu sääld ange otsast Nõo; ega likelt `pessä ei saa, likelt ei tule jo terä kõrre otst ää Ote; kõnõldi, et nimä? ollõv katusõ otsast `val'gillõ (valgekaartlastele) tuld näüdüü? Vas; hädä ~ nälja otsast nappuse kõrvalt `annan tämäle viel oma nälä `otsast VNg; ega mool põleks `anda olema, muđu äda otsast annan ja näpistan enese kõrvast natukse Mär; küllä kül'lest saat iki enne, ennegu näl'lä otsast Krk; moka ~ mokke otsast nagu muuseas; vastumeelselt; vaikselt Mokka `otsast `tõnkab vahest mõne sõna, ta jo `uhke IisR; ta räägib nii moka otsast Khk; See oli `sõuke moka otsast `üüdmine Pöi; Lubas naa moka otsast Emm; ta muđu nii mokke otsast `ütles Mär; reägib nii mokke otsast, `peenest ja vagaste Juu; nii moka otsast `ütles, ise `uhke Pal; kõnelap kah moka otsast Trv*

II. adv küljest, pealt `lambalt, ku tappetasse, siis `võetasse pia `õtsast `välla Lüg; üks mees `külmas suure `varba ää, varvas tuli otsast ää Khk; Rauariarohu `õitsed said otsast ää nopitud, vilus ää kuivatud Pöi; see tohl tuli muđu sarvel otsast ää Mär; käsi siitsaadik otst ää Tõs; kohe `kervega `raiund pia otst ää Kad; pannal läks otst ää KJn; tüüjd om kas murra vai kaal otsast ää Hel; arstile näedässi `põlve, üteli, et mugu otst ää võtta Nõo; ku joba pää `olli otsast ää länüvä, siss rehe rihaga rehitsidi Ote; ku pulk otsast är läts, juušk ratass - - `maaha Röp

Vrd otsest

otsastikku *otsa|tikku* Khk VII Pöi Muh Rid Mar JMd Koe, *õtsas-* Iis; `otsastikku VNg Vai/-o/ otsakuti `lauad on `otsastikku VNg; `meite oone ning lammaste laut on otsastikku VII; kuus ja seitse `võrku sai otsastikku `panna Rid; köied on `mitme jätkulised, mitu `jätku pannakse otsastikku JMd Vrd otsastiku

otsastiku *otsastiku* Jäm Khk JMd VJg Trv(-gu) Rõu otsastikku ehitasid elud otsastiku Jäm; kaks köit on otsastiku `siutud JMd; pane niĵ lati - - otsastigu Trv || ülesticku kaks labakinnast kujutakse otsastiku, suud on ühes, `kindad teineteise sihes Jäm

otsastus(s)i *otsast|usi* Kaa Pöi, -ussi Khk Mus otsakuti `pandi paar jäda otsastussi Mus; Mütu paku sai otsastusi [panna] Kaa; Joodu laud oli `jälle rehetoas, ikka mütu `lauda otsastusi Pöi

otsata *otsata* Muh Tor Saa Ris JMd Koe VJg Trv Plv, `otsata VNg Vai otsatu vanal inimesel `otsata `raske elo Vai; sellel_o otsata palju `värki Muh; otsata suured kivid ol'lid sääld Saa; mu ahastus oli otsata suur JMd; otsata pal'lo Plv

otsa|takne otstakkudest *otsa `taksest tehasse kotta* Muh

otsa|takud

otsa|takud otstakud jämed ropsi takud, otsa takud Jäm; ihu takud, nee on paramad, otsa takud on `vaesemad Khk; kui sugema akatse, siis ripsitse otsa takud kõige esimest ää Muh; teise arja peält tulevad otsatakud ja teise peält suetakud Vig; otsatakud, otsast tõmmati naa `kergelt Var; otsatakud said kofí `riideks PJg; otsatakud on alvad kedrata, aga laastakud on iad kedrata Äks

otsatama *otsatama* Vas(-mma) Lut

1. otsa peale tegema, tapma *tuḡ su_`tütrekene `ärkina otsaí kōik` `kärbläse?*; *nigu ar otsadi_tu lehmä, nii `näie, et huús ol'l siseh viie pujaga?*; kas tä siss `kuḡli vai otsatōdi Vas

2. otsavagusid ajama `bul'bit otsatat, `ristamisi aat Lut

otsatamisi *otsapidi tulō pilak', siäl pird otsatamisi sisehn* Rõu

otsati *otsakuti `olgi `pandi tuba `täide, otsati parandale* Khk

otsatu *otsatu* Jäm Khk VII Pöi Mar Kse Tõs Hää Ris Koe Trv Hls Puh Nõo San Rõu, *ōtsatu* Trm; *otsadu* Krl, *ōtsadu* Kuu

1. eriti, väga *otsatu suur, aab irmu `peale VII; Puu paljas mees oli, kui `siia tuli, nüid otsatu rikas* Pöi; *otsatu pikk tee* Tõs; *otsatu suur asi* Koe; *ōtsatu tore voadata* Trm; *otsadu pal'lu `vihma tul'l sääl* Krl

2. ääretu, piiritu *lapsel oli otsatu irm* Khk

Vrd *otsata*

-otsatudō Ls *ilmotsatudō*

otsatumast *otsatumast* Muh, *ōtsatumast* Jõh *otsatult* `Ötsatumast *täis* (purjus) Jõh; *otsatumast palju* Muh

otse *otse* hajasalt S L, Ris Juu Jür JMd JJn Ann Koe VMr VJg Sim Äks Plt KJn Trv Hls San, *otse* Kuu, *otsō* Khn Rõu, *ōtse* lis Trm Kod

I. adv 1. sirgelt, sirgjoonelisel; mitte viltu, mitte kallakil *ei anna teed mitte, tuleb otse `sisse* Jäm; [voki ratas tuleb] *otse `panna - - et tā otse jooseb* Khk; *Läbi metsa saab otse `sõnna* Pha; *Oli otse pea `peale kukkund* Pöi; *mine siit mei `koplíst läbi, saad otse Villemil Käi; saarika soegod - - need `oedvad otse* Mar; *pead `ringi minema, otse ei saa* Mär; [ta] *ütles, et sool oo maja naa otse, aga kus ma võin siss ää `lasta laguda* Vig; *Lähme otsō üle lagōndiku* Khn; *Panen silma `jārgi otse `sinna* Hää; *mine siit otse üle raba* Juu; *lōika riie otse `lōhki* JMd; *Paide kohe otse siit vaadata* Ann; *laseb otse üle väila* VJg; *tämä tuli `ümmer kiānu, minä tulín ōtse* Kod; *ümber `ringi olid vaiad otse - - maa `sisse `lüüdüd* Äks; *regi lähäb `viltu edasi, ei ole otse* Plt; *mine aga otse edesi* Trv

2. kohe, otsemaid *Ma lähe nüid otse tõhe* Kaa; *Ette `kangō õlut, kui korra juōd, otsō akkab pähä;* *Kui salaja jala `ōndla lüed, siis saab teene otsō põl'vili* Khn; *muku koriseb, ōtse sureb ärä* Kod

3. siiralt, otsekoheselt *Kui nüid otse öōda, siis see pole kena tegu üht* Kaa; *küll kaardi `vaataja `ütles otse, nii kudas oli* Aud; *Ütle aga otse väl'ja, mis sa mõtled* Jür

4. lausa, päris *Vihma otse `kallab `pilvedest ala* Kaa; *Linad olid vahest [telge] nii täis, et otse kollendasid* Pöi; *tegu on otse ermus* Rei; *otse nii pikk* Mär; *sa oled otse naár oma teo ja `tahtmisega* Saa

II. adj 1. sirge, otse minev *pane kellu seinä pēel otseks* Khk; *Seal nii madal vesi, sealt läheb `palja jalu läbi, ta ikka tüki otsem* Pöi; *see sild_o nii otse nagu püssi raud* Muh; *akkjalal oo peavihk, see peksetasse `easte otseks* Mar; *kōige otsem tee oo üle karjamaade* Tor; *Kust aga otsem `minna, sialt lähen mina läbi* Jür

2. otsekohene *sij one üks õtse inime, ei õle kedägi `tempa täl; õle õtse inimene, ärä aa `niskess juttu Kod*

3. kohtlane *Meni oo sõhuke otse olemisega, aga äga see pole kessegid oma teha, kudas sulle mõistust antud oo Kaa; ta oli `seoke otse - - leva pätsiga pähä saan Var*

4. parempidine *teine oo vikeldet silm, teine otse silm; kava seda va otset kinnast kududa; otse sukkadel es ole `kirjasid peal Muh*

otse *otse Ans Khk Kaa Pöi Muh hajusalt Lää, Aud Vän Tor hajusalt Ha, Amb Ann VMr Sim, õtse Kod ahju- või toapealne mardid, nee aisid ka lihad ikka ahju otselt maha Ans; pani `õumi ikka `sõnna ahju otsele Khk; Ma `viskasi vikati lööd vana toa otsele, seal äi käi vihm ka `peale mitte Pöi; `kindad `kuivad ahju otsel Mär; Ma lähen kambri otsele magama Vig; otse - - ku rukireht `peksti, siis `vartad olid sial piäl (toapealsest) Var; `kamri otse oo `asnu täis Tor; toa otsest - - `ánti ike `süia koa kratile Nis; Visand tuki otsele `õl'gede sekka Kei; Võta kapukad ahju otselt ära Jür; peremes viind tõndile tualaka otsele pudru Amb; ahju otsele `päandi pisikene lamp Ann; magab ahju otsel Sim; jõõlu piäruud `seisid ahju õtse piäl Kod*

***otseadam** *p otseadamad sirgem, otsesuunalisem sõeda otseadamad tiiid Kõp*

otsegu *otsegu Jäm Khk Mär Kse Koe Plt KJn Puh Rõu/otsõ-/ , otsegu Ris, `otsegu Vai, õtsegu Trm, `õtsegu Lüg otsekui `enne sai `õstada tubaka, `õtsegu viha lehed `laiad õlivad Lüg; see oli otsegu püüsi pauk Mär; ta on otsegu rumal peast Ris; `Paistis õtsegu, et ta akkab menema Trm; põletas otsegu tuli Plt; otsegu vett valati `taivast maha Puh Vrd otsegu*

otsegut *otsegut Jäm Rei = otsegu ta on otsegut täis korat Rei*

otsekeli *otsekeli Ran Puh otseti sina olet `päivi `kaupa otsekeli, pää lähäb segi; unniku olliva saena veeren, sia otsekeli seivä sääld Puh*

otseki *otsekil ega ma saa [rohides] `mauli `lasta, ma pian otseki kõik tegema JJn*

otsekil, otsekile *otsekil Jür Tür M; otse|kile Trv Pst, -kille Jür Kod/õtse-/ poolkummargil(e), otseti (maas) Naised võtavad kardulaid pääva läbi otsekille maas Jür; otsekil töö see aotegemine Tür; käib õtsekille, ninä `põtke vahel; ku mõni kõrs jäeb `jalgu, õled õtsekille Kod; Lavva veeren - - unetsete ennäst iki otsekile Pst; latse lääve ütte `puhku otsekil maha Hls; mitti otsekil tiiüid ei saa tetä Krk*

otsekili *otsekil `Tuhli `kiskuja oli otsekili korvi kuhal; Kaua äi vei otsekili `olla Kaa*

otse|kohe *otse- SaLä Krj Muh Emm Rei LääPõ Kse Tõs Aud Vän Tor Hää hajusalt KPõ, Lai Plt KJn Trv Krk KodT, `otse- Kuu Vai, otsõ- Plv, `õtse- Se; õtsekõhe Lüg/`õ-/ Trm Kod MMg*

I. adv **1. kohe**, otsemaid *tulin `õtsekõhe `metsast `välä, ei `viitsind `ulkuda Lüg; tule otsekohe tagasi Ans; kui ta (siga) kord `väl'la saab, tema lähäb otsekohe jõkke Kei; Otsekohe olgu toit laual Jür; ma lähän otsekohe `senna Koe; sij (jää) on nõrk, ku lumi `piäle sadab, siis lähäd õtsekõhe summ `sisse Kod; olgu otsekohe viitsad tuppä `toodud (pahandades lapsele) Lai; otsekohe tuli, ku ma `kutsusin Plt; mine tii õtsekohe ärä Trv; kui sina mino latsõ viil võtatõ sinnä? [raskele tööle], et sõss ma? võta ärä `õkva otsõkohe [karja valvamast] Plv; `õtsekohe lää Se*

2. otsesuunas, -sihis; sirgelt *tuul käis `õtsekõhe `sisse `sarja `alle Lüg; siit on `otsekohe Merikülä `mennä kolm `virsta Vai; jänes ep näe otsekohe mitte, ta näeb külti Muh; mine otsekohe seda teed Emm; see pole otsekohe, see on `tiide `viltu Rei; sa `oskad otsekohe `menna küll Mar; tuliänd tuli `sõudes ületsi alatsi otsekohe `meite `kohta Kse; tuleb õõritada naa, et kaar taha lähäb, aga mette otsekohe `jalge ette; käsi lähäb [kirjutades] otsekohe ja `kergest Aud; vesi jooseb siit otsekohe ala jõkke Vän; kangas sai nii `iasti otsekohe üles*

otse|koheke

`aetud - - äi läin siis änam `lõnksuma Ris; koer - - aas lepikust `väl'la teesed (veised) `lõune aaks, kui pää otsekohe oli; rukki akkjalad pidid otsekohe olema, kohastiku üks rida kohe, et `ükski ei paesta õhõteese takka `väl'la Juu; talitee käib siit otsekohe, siit rabast otse Pai; vanast oli naisterahvastel jägu otsekohe, niikaua kui kukla `auku (juukselahust) Kad; tuli otsekohe üle Nõgese aa Plt; lugatuü om ehen, ku otsekohe lähät; pange `sindled otsekohe, ärge siivuti pange Trv; mine säält üle mäe otsekohe kase varigu `pääle Krk **Vrd** otsikohe

3. otsesõnu, kavaldamata, otse tämä `rääki `otsekohe kaik oma südäme päald `vällä Vai; otsekohe ütelda, sõnn `kargab lehma ää Krj; armastas enese jutuga peale põigelda, taha otsekohe `rääkida Mär; see `ütleb otsekohe `väl'la, mis ta tahab ja `mõtleb, ei vabanda kedagi `ühti Juu; kui ei taheta otsekohe jänes `üelda, siis `üeldasse litu Kad

4. otseselt mina ei ole küll teda (karu) otsekohe näind VJg

II. adj otsekohene mõnus `õtsekõhe inimine, `räägib täit `õtsekõhe juttu Lüg; tema on üks otsekohe inimene Koe; õtsekõhe mijs Trm

Vrd otsa|kohe

otse|koheke otsekohe|ke g -kse kohtlane otsekoheke oo puudulik inime Tõs
Vrd otsekoheline

otse|koheline otsekoheli|ne g -se Jäm Khk kohtlane see on natuse otsekoheline Khk
Vrd otsekoheke

otse|kohemini otsemini, otsemalt kiige otsekohemini `miinnä Vil

otse|kohene otsekohe|ne Jäm Khk VII Emm Rei Rid Mär Tõs Tor Hää Ris Juu Jür JMd Pai Koe VJg Iis Lai Plt KJn Krk Hel, `otsekohe|ne Kuu VNg IisR Vai, `õtsekõhe|ne Trm, `õtsekõhe|ne Lüg Jõh, g -se

1. siiras, avameelne; sirgjooneline Asi `olgu aus, käsi `olgu puhas ja inimene `otsekohene Kuu; sie on `otsekohene (sobiv) sana VNg; tama ei varastand, `eigä tama_i valestand, tama oli üks `otsekohene mies Vai; taa on `sõuke otsekohene inimene Khk; see räägib nõnna `moodi läbi `kookude, otsekohest `järskud `asja tema kääst midagid ei saa Rid; otsekohene - - ei `varja kedagi, räägib kohe kõik `väl'la Mär; Olgu meil üks otsekohene jutt Jür; otsekohene vastus VJg; No vot on mees - - õtsekõhene, nii kui mees piab õlema Trm; otsekohest inimest kiideti, see `riakis, mis `riakida `kõl bab Lai; `mõistlik, temä ei ole `uhke, üks otsekohene inimene KJn; otsekohene ja aus Trv; ta aru kätte ei saa, kas ei ole seletuss otsekohene vai om sel `kullejel arusaamine `väike Hel **Vrd** otsikohtlane

2. kohtlane otsekohene on lol'lak Jäm; sina oled ikka nii otsekohene küll Emm; `seoke otsekohene teene Hää; üks old nihuke otsekohene, teesed joost ää, temä jäänd `sõnna Juu

3. sirge, otsejooneline `ül'ge raud, otsekohene raud, ilingid, kihud `kül'ges Ris; sie tie on otsekohene JMd; suured `korsetid `üiti, kere piab [sellisega] otsekohene olema Pai

otse|koheselt 1. siiralt, avameelselt `riakis kõik otsekoheselt ülesse JMd

2. otse `tahtsi koa `minna otsekoheselt teed kada `kõrtsi Aud

otse|kohtlane kohtlane otse kohtlased, otsekohe `ühte jutto `rääkvad Mar **Vrd** otskohtlane
otseli otseli Põi Hää Amb KJn Trv Krk San Har, otsõli San Rõu, `otseli Iis otseti Oli seal otseli maas, nõnda ku ta oli kukkund Põi; Võttis ja luristas oma lusikaga sial pütis `ringi, ise otseli püti pial Amb; kukkus õtseli Iis; otseli maas KJn; ma lätsi otseli maha Trv; ta olli otseli maha sadanu, otsa `lõhki lõönü; otseli pidit kumarteme, kumartemise tüü ta olli (rukki lõikusest) Krk; pää lätt ulluss, ei saa otsõli olla San; `leie jala `kivvi nii kõvastõ, et `lätsi otseli maha² Har

otseline otseli|ne g -se kohtlane kis sihand natuse otseline on - - on kut natuse jäbur Khk

otselt otse `Sõtke jõgi oleks läind `otselt mere, aga meri oli ajand `kõrge kivekari vai `rahka ette Vai

otseti otseti Saa(-ldi) Hls Krk otseti ta ol'i otseti laua pääle magama jäänud Saa; nüüd läüts nõnda otseti maha, lei otsa ärä Hls; kõnd ku vana koodsel otseti; ma_i saa otseti olla, pää lää ulluss Krk

otsemili otsemini, otsemalt ma soadaks `teitid kuus `versta otsemili Pöi

otsemini otsemini Khk Mus Koe otsemalt üle mere sai `ulka otsemini Mus; see [tee] luok jäi maha, saime ulga otsemini Koe **Vrd** otsemili

otses `otses Khk Kär Pöi Muh Kul Mär Vig Lih Var Mih Tõs Khn/-õs/ PJg Ris HMD Juu TÜR Ksi VIPõ, `otses Koe Pal Plt SJn Vil

I. postp peal, ülaosal; otsa küljes (rippumas) `úsid oo pääva `paistel mäta `otses; tilk oli nina `otses Mär; jõe `kaldas silla `otses olnd see vabrik Vig; `vanna `otses oo raud Lih; Lae `tõmbas `ankru `otsõs Khn; obu kõõlub aja `otses ühest `teise PJg; rattad käevad asside `otses Ris; katk oli `istun seal kivi `otses HMD; üks oli kuhja `otses TÜR; talu - - siit pastab, siäl mää `otses Pal; lükkasin need `pühkmed maha ja sõkkusin jaluli `otses Plt; kas sul `õlpid ei ole, et sa käe `otses viid Vil; silma `otses üldse mitte nüüd ep või teist änam silma `otses `sallida Khk; ei või teda silma `otseski näha Mär

II. adv **1.** küljes, peal arueenal oo must pea `otses Muh; õõnapudel tänabu põle `õisi `otses nähä `ühti Mär; töbi vikat oo `otses Var; punane päitsik lehm, suur `valge päits pia oli `otses Tõs; see va pea on ka nii ull mul `otses Ris; kuusel on käbi `otses Juu; õmblus oli õla pial ja varukad olid `otses Koe; `ekslemasin, vânt oli `otses, kellest `ümber sai `aada Ksi; tapp kasvab nõnna `ümmer puu, unalad `otses Plt; tommingas - - mustad marjad `otses SJn

2. a. lõpul, läbi nõdalt kaks sai `käia, siis olid [pätid] `otses `jälle Pöi; jõud_o `otses Muh; tuli oo pliida alt `otses juba Mär; see oo `viimne angutäis, [siis] on `otses (heinast) Vig; taris `laska uus mere puat tehä, vana juba `otsõs Khn; vahest oli raha `otses, akati uuesti `korjama Ris; tervis nii vilets ja `otses, vanudust ka nii koledasti HMD; need on ike eäd iiringid küll, aga tänä olid jälle `otses Juu; vorst oli `otses Ksi; oleks kõik siuksed mehed, siis töö oleks `várssi `otses Plt; Olid `linnas käies nii sõõnd ja joond, et nüüd raha `otses SJn **b.** haige, viletsa tervisega ta nii `otses, `pal'lad raamid järele jäänd pilt Mär; mõlemad `otses, tegijud põle Vig

Vrd otsas

otsest `otsest Ris Kõp, `otsest Vil otsast `ül'ge raud - - läeb `ül'ge `sisse, `ül'ges ei soa `otsest ää Ris; metsä piirn - - kümme kaksteisskümme vakka saab `otsest Vil

otse|sukad pl valged meestesukad otse sukkadel es ole `kirjasid peal, muidu `valged pitkad sukad Muh

otsete otsete Hlj/'o-/ SJn, õtsete Kod otseti õtsete ei taha `õlla, nihussed akavad `valtama Kod; tema ond otsete rukkis ja rukki kõrs `torkand `sil'ma SJn **Vrd** otseite

otse|teed **1.** otse, sirgjoones Rinnu `vasta, sji on - - otsetiid kokku Hää

2. otsekohe `uoda, ma tien `õtse tied `valmist Lüg

otseti otseti Hlj/'o-/ S Lä hajusalt Pä K, Pal Trv Hls TLä TMr KodT Rõn San Krl, õtseti Lüg/'õ-/ Iis Trm

1. otsapidi, otsaga ette- või allapoole; kummargil, otsekil(e) palk `panna `püsti ja `lüia siis `õtseti maa `sisse Lüg; ühekorra ma jähi ägi taga magama, siis pidi ma ägi `peeletseti kukkuma Ans; selle `vehmriga `kiskus mind otseti maha Khk; Otseti olemisest jähi pee `aigeks Kaa; kisu juurdega odrad ülesee, ole otseti kummuli odra põllal Pha; kepp pistetakse otseti

otsetu

muha VII; *kuu oo otseti* `taevas; *katsu et sa otseti* `oetel soad Muh; *Vaarus otseti toori* Emm; *Ma õsusi pääle otseti maas, nüüd selg nii* `aige et Rei; *see vanaemä sii ninä nii otseti maas et; naga oo otseti seal* `asta sees Mar; *pea* `aige, *ei vôi otseti* `laske ega `olla Mär; `kutser teind, *et tää oo koa maha* `lastud, *olle otseti olnd* Vig; *ei vôi otseti* `olla, *silmad lähvad pimedase* Aud; `juused *otseti* `silme ees PJg; *kardulid kisun otseti* Tor; *kukkus otseti vette ku sulpsatas* Hää; *kui nii otseti moas olen ja tõusen, siis võtab aga* `tuikuma Juu; *obune oli otseti* `sõimes Jür; *kukkusin otseti maha kardule vau* `sisse Ann; *lein* `teiba õtseti `moasse Trm; *mia otseti ei vôi* `laske, *pia kahiseb* Pal; *puutäid, kui saab inimese ligi, naha sees kohe otseti* Pil; *ku ma otseti midägi tij, sõss nakass pää* `ringi `käimä Trv; *mia puüte otseti maha* `silmi pääle Hls; *ku_tu* `matmine, *siss tuu naene sadanu maha otseti tolle* `rüükmisega; *oia pird otseti, siss lääb ta palama; Ma_j taha otseti nakata kartult võtma, sooliku jooseva kurku* Nõo; `lõika *sina päiv* `otsa *otseti selle sirbiga sää*l TMr; *tõugaś mu?* *otseti maha* Krl **Vrd** *otselti, otsete, otsiti*

2. otsejoones, sirgelt tulioks kasvab *otseti üles puu tüvega, teesed kasvavad nagu* `longu Tor; *kabi kasvab* `kõrge, *otseti* `alla, *siest alt õenes* `ästi VJg; *säe pink otseti, et ta ei liigu* JMd; *tõene ois* `sarja *otseti, tõene visass anumaga* `sisse Ran; *välk löönu otseti kana* `pessä Nõo

Vrd otsite

otsetu *otsetu* Lai, *õtsetu* Trm Kod *armetu, vilets korbi* `luuga loom on *õtsetu, lahja* Trm; *vana ja õtsetu, enam ei jõõda kedägi tehä; obesed on nõnna* `vaesed ja *õtsetud õllud, et* `kuknud *teel maha* Kod; *põrsas on nii otsetust jäänd, et pal*las iing; *see maea oli nii otsetu, lõhuti ära* Lai

-otsi Ls ütsiotsi

otsi g *õsi* otsimise *olen õisi piäl väl*lās KJn

otsik *õsi|k* g -ku KJn Trv/-t-/ Krl; pl *otsi|ku* Krk(-gu) Hel Puh Nõo San, -ke Ran hrl pl otstakk *tüve otsigu saave koti lõimes, ladva otsigu saave koti koess* Krk; *otsiku ja laasiku, kaitś jagu* [takkusid] Hel; *otsike tõmmati* `otse kül`lest, *kui linu* `sui, *nuu* `õlliva *alamba* `pakla, *luisemba* Ran; *otsikist kedrāti koti* `langa, *sääld saeva kõva vil*lä koti, *suure koti* Nõo

Vrd otsik|pakla

otsikanõ *õsika|nõ* g -tsõ Urv(-dsõ) Plv; pl *õsikatsõ* Vas/-t-/ Röp, `õskat|se Kam, -sõ² Se hrl pl otstakk; otstakuline `õskatsil *om luid kah pal*lu sisen Kam; *Õsikanõ pakal* `saadi, *ku linakolga tuust järest harjast läbi tõmmati; Õsikasist* `pakla langust `koeti *terä koti?* Urv; *otsikatsõ, no omma?* kõkkõ *jämehebä?* Vas; *Läbi hõrrõ hara* `suitoise `paklet *kutsuté õsikatsõ_* `pakla² Röp; *edimäse* `pakla² *omma suikatsõ?*, *sugi* `maahha, *a tõõsõ omma* `õskatsõ² Se **Vrd** *otsikene*

otsikeli *otseti, kummargil* Mes *tä sää*l *otsib, kõik aeig* *otsikeli maan* Nõo

otsikene *otsike|ne* Hel Nõo San/-kõ|ne/, `õske|ne Kam, g -se; *otsikõnõ* Ote; *otsi|ke* g -kse Hää/-í-/ Trv(-kese); pl *õsikõtsõ* Har, `otskese Võn otstakk; otstakune *Kolmed takud sugiti, õsiksed, kesstakud ja peeniksed takud* Hää; *otsikene jakk, kaala mant kõrditu* Hel; *otsikestest* `langust *koeti kotikangast* Nõo; *sugida tulep* `õskene *enne ja* `laaskene *perän* Kam; *olli otsikõnõ pallai ja* `paklane ja *linane* Ote; *õsikõtsõ langa?* Har **Vrd** *otsikine, otsikne*

otsikine *otsiki|ne* g -se Krk; pl `õskidse San otstakune *nii_o siin* *otsikise lõnga, koite jaoss* Krk; *Õskidse pakle, noil kiudu es ole* San **Vrd** *otsikene*

otsiklene *õsiklene* otstakune – Hää

otsikne *otsikne* Hää; pl *otsiksed* Saa otstakk; otstakune *Murre* `toimne kotriie, *otsikne* Hää; *esimalt tõmmati linapeol otsiksed ära arva afja pääl; otsikstest`tehti`ästi`jämmed`lõngad, et soem oles Saa*

otsi|kohe otse lähen `otsikuhe siit`piesaste vahelt läbi Jõe; *Ära sa`länsüdü`piimä üle`kannu`servä`-`oia kann`otsikohe kääss; ega vant ei tuld`otsikohe`parda`külgi Kuu; mei kohast`otsikohe üless,`pohja Vai Vrd* otsekohe

otsi|kohtlane siiras, otsekohene *Ilmas on`oite hüü elädä, ku`itse oled alade`otsi`kohtlane Kuu*

otsik|pakla pl *otsik-* Trv Krk TLä Rõn Krl, *otsik-* Krl Har Plv, *otsk-* Võn Kam San otstakud *otsik`pakla om jämedä`-`olli luid kah sehen Ran; sugiden tulliva edimäld`otsik`pakla`-`peräst tulliva laasik`pakla Nõo; naštõ`rahvilõ`koeti nuu?`ammõ jaku?`otsk`paklist Võn; otsk`pakla`puistat ärä, tokiga`puistat Kam; tõmbat edemalt linast üle, tu_om`otsik`paklõ Krl; harvõmbast haräst`suitu`pakla?`omma`otsik`pakla? Plv Vrd* otspaklad

otsilla otseli *tämä`langis`otsilla`maahha Vai*

otsima *otsima*, (ma) *otsin* hajusalt L, KPõ Pal Äks Ksi Lai Plt; *otsima*, (ma) *otsi(n)* S hajusalt L Ha, JMd Tür Koe Äks, *otsin* Hlj VNg IisR; *otsma*, (ma) *otsi(n)*, *-t-* hajusalt Lä, Pä Ris Tür Ksi Lai VIPõ M(ma-inf -me) T V(-š- Lei); *otsima* Iis Trm MMg, *otsma* Kod MMg, (ma) *otsin*; *otsima*, (ma) *otsin* Lüg Jõh Vai

1. kedagi või midagi leida või kätte saada püüdma *jo`otsib`korva tagant neu piltl Hlj; Vahest`otsiti`terve`päivä taga,`enne kui`saivad`pruudi`jälle kätte (pruudiröövist) Lüg; Kadund`karja`otsiti`jälgi`müede Jõh;`Otsi kas vai tikkutulega, ei`leia`päitseid IisR; külap sind`jälle üles otsitasse Khk; Seda sa otsisid nüüd küll obuse seljast (hooletult) Kaa; oomingu vara keiakse obust`otsimas VII; Käis`metsas katuse`vitsu`otsimas,`talve tegi`valmis Põi; ma otsi iga`õhta`kirpa, nõnna närivad et Muh; kes otsib, see lövab vns Rei;`härge keisin`otsimas Phl; tuul`otsis aset,`pööris siia,`pööris sõnna piltl Rid; küll`otsisin, aga kätte sain Mär;`aita`otsida, kus ta ull_s`ontl jäi (jakist) Tõs; Mia`otsi sõjõnd`terve päävä Khn; poisid lähvad külase tüdrekuid`otsma Pär; nüüd on küll otsitud, siin seda võit ei ole Saa; ega see põle ää topitud, et seda piab`otsima HMd; kui põle na iad jutu`asja, siis otsib na`ühthe sõna ühest kohast, teist teisest kohast Hag; kobavad ahju taga vinnalt`otsida Juu; neid (vargaid) pidi ikka kaks olema, tene käis ja`püeras ja`otsis ja tene`passis JJn; asemete alused otsiti kua läbi VMr; lähäme`suosse`kaarlalle,`kaarlaid`otsima ja noppima Sim; leisin`otsimata üles Trm; lähmä`otsima ärä; tüdrukud käeväd nüüd`poissa`otsman Kod;`otsib nigu`eilsed`pääva Lai; läksin obusid`otsma süda`öõssi Plt;`otsi oma nuga`väl`lä KJn;`juuškless`üttelugu ja`ois`nagu kana pesä`kunagi Trv; käisin viha`okse`otsmen Krk; Otsi, otsi oolege, siss saat leiba koorege nalj Hel; seeniss ku tok`ki otsiti,`ol`li uús joba`lännu; vanan otsiva`kõik`aiguse su üless piltl Ran;`oise vikati`väl`lä ja lätsi`suu`pääle esä manu`niitmä Puh; temä olli nii`illuss`poiss, et seräst`and`otsi Nõo;`uhmrõ`tetä`otsiti`jämme puu pakk,`tuu`kaeveti`sisest`vällä Võn; ma_la`otsi`söögi`lavva`pääle Rõn;`vaia`mõtsa`minnä`piidsa`handa`otsma Har;`naati`noid`lambiid`otsma,`läts`mõni`päiv`müüdä,`iks`otsiti`noid`lambiid Rõu; ma`otsõ`tämbä`kõõ`kõõgi`läbi,`es`lõvvä`ma`umma`kruusi Vas; ma`käve`kolmandat`vuure`jo`otsmah Rär;`vitsake`käen`otsiva?`vett Lei;`pead`otsima`peast`täisid`või`tingusid`otsima`enne`ku`otsiti`pääd,`siis`otsiti`täid Lüg; Esiti oli inimestel`täisi,`siis`otsiti`õhe`teise`pead Põi;`On`sool`aega`mo`pead`otsida Rei; ma`lassi`oma`piäd`otsida Tõs;`otsib`piäd,`otsib`täiu Kod;`vanast`otsiti`pääd,`väidsege`kaabits`ja`ois Krk;`emä`ois`vanaemäl`pääd,`võit*

otsima

väedse, väedsega käänd `juussit ja tapp `täie Ran; latsõ?, `õiske pääd, kaabatagõ väitsega? Plv; Ko_pää ol'jo_ `veiga täeh, siss õsite pääd Se

2. a. küsima, saada tahtma; nõutama sie `otsib `almust VNg; `arjakas käis tänä `arjassi `õtsimas Lüg; `tüöta inimene `õtsib `kõhta Vai; linna mehed vahest ikka keivad `toitu `otsimes Khk; nääri tõngid keivad perest perese ja `otsivad `nääri_päva `järke õlut Mus; Esiti suuremaa mehed käisid ega `talve Saaremaal `sulisi `otsimas Pöi; ma otsi ikka taga `teiste inimeste kääst - - kus pool [mu mees] on Rei; keiväd leno `õtsmas ja `aamas koa ikke Mar; [Ta] `otsis `karvu ja `andis pia `arju `vastu Han; tuleb `jälle ühükorra `panni `õtsma Mih; siia maale põle `näl'ges olnd, põle `süia teste käest pidand `õtsma Vän; Talinas käisid mehed pajukid `õtsmas Saa; enne sai `rohtu õsitud Juu; arjasudikud - - `õtsisid neid vanu pia `arju KuuK; lähen abi `õtsima, kis tuleb `aitama Ann; seda `pieti alvast, kes külast `kruami `õtsis VMr; tulen teie käest `tarkust `õtsima VJg; käisid kala `õtsijad, põle [kala] `õllagi Trm; egale puale tädä `õtsitasse ja kuulatasse, tämäl tüüd küllält Kod; `vaene suutäie `õtsija Plt; läits avitaja `juure abi `õtsme Pst; Tamme vallan üteldi oleva `nõidu ja `tarku kah, sinnä käenuva abi `õtsma Ran; ma küdsä ommen `uutse `leibä, tule `õtsma, saad sina kah Nõo; sa tulõt `õkva siia mino ainukõist `õtsma, võta, kos `künnit om Võn; vanast ku munapähi `ol'livõ, siss poisii `läisi tüdrikidõ poolõ munnõ `õtsma San; timahalt om mitu käünü tüüd `õtsin Har; taa tull munnõ `õtsma Rõu; läits tiä viina raha `õtsma, kõik' `andva_ka tälle `rõipõllõ Vas; `Võlgniku? käevävä? egapäiv `võlga õtsmah, aga meehel `massa_ `koõstke es olõ? Röp b. mingit seisukorda taotlema, saavutada soovima mine siis otsi `õnne, kui õnn ep otsi sind; ken tohib teise `peelee süid `õtsida Khk; ta otsib `riidu teesega Tor; otsib pahandusi või süid - - susib ja otsib vigasi Hag; mõni inimene õtsib au taga, tahab tõesess `kangem `õlla Kod; otsi sa nüid oma `õigust viil; au taheti kätte, `minti au `õtsme Krk; otsib `õnnõ taga, aga tedä kätte ei saa Ran; tuu `tahtse `endäle `avvu `otsi, läits tõste pääle `kaibama Nõo; nimä `tjüdvä küll, kes kaabaäs, a mine `õigust `õtsma, satat esi ka `vaangi Võn; sääne hõel inemine, õts mugu tüllü inne Kan; õtsiti iks mu_pääle tuud kohut `mõista? Vas; nigu tirand kõnd, õts, kost tüllü tulõsi Röp

3. indlema, isast otsima ku `lammas `õtsib `oinast, siis tahab `pässi `saada Lüg; lehm otsib `sõmi, tahab kogu `saada Khk; meite emmis otsib `upsu Mus; mära otsib `täkku Mär; lehm ammub `piäle ja otsib `ärgi Tõs; Sial läheb tagant punaseks, ku `õtsima akkab Hää; tänavu siga ei `otsind `sel'tsi Kos; lehm otsib `sõnni, tal on nii `kange ihk Kad; kui siga õtsib, siis ta rekutab ja `kargab kuindile `selgä Kod; lehm oli pul'li juures olnd, enam ei õtsi `pul'li Ksi; `tiined, `õtsind (paaritud) loomad KJn; kui obused täkka õtsivad, siss inguvad ja lõövad tagat üless SJn; niij emmise, mis sala `kuüte otsive - - kurdav pesän mahan, mõni jagu `müüräv Krk; ku kaäs esätsit õts, siss üteldi vanast, et kaäs tahab `rauda, `irmsade röögib Nõo; Emmise, kui `õtsma `nakseva, `viidi iks `tõisi `tallu kuindi manu vai `jälle `mõiste Rõn; lehm lihahõlõss, ei_tiiä_kas `pul'li õts vai Kan; inmiss rokutass, õts pahrut Urv; külä lehm mi_lauda läve ihn `müüge, tuu `otsõ `pul'li Rõu; kõrra_päle `saie, ku nakka_j inäbät `õtsma Se

4. (hrl küsivas või eitavas lauses taunivalt kellegi kusagil olemise kohta) ei sul õle siin midagi `õtsimist, sul ei õle midagi `saada Lüg; mis sa `senna `õtsisid, kui sind ee `aeti Khk; Nina kärnas, seda sa ju sõnna otsima läksid Kaa; Mis `sõuke käuks teiste sega otsib Pöi; mes te õsite vanade inimeste ninäda `alla Mar; Mis tä mõrtsuk mio kallalõ pidi `õtsma Khn; Mul põle `senna `rõõmsate sekka midagi `õtsida Hää; oh sina vana `lontrus, mis sa `õtsisid täna `seia `jälle Ris; mis sa otsid tuppä Juu; mis sa jälle siia `sorkma otsid Trv; sääl om `tunmada rahvass, mes me `sinna `õtsma lähme Nõo; mis sa õtsit `võõra inemsõ manu Krl; mis tuu sinnä `õtsma läis, tjjd küll, et tedä ei_taheta? Har

Vrd etsima

otsing *o'sing* g -u otsimine *Ku naist o'singist vil olõsi määnestki_kasu* Urv

otsitaja otseti *Ärä sa ole 'otsitaja üle 'paadi 'parda, sa kugerdud mere; Tämä livestünd 'ouess ja 'langend sis 'ninda kovast 'otsitaja maha* Kuu

otsite *otsite* Kuu VNg Vai, *'otsite* Lüg

1. otsapidi, otsaga ette- v allapoole; kummargil, otsekil *äkkitseld paat tegi ühe 'müksäükse, ma 'otsite kohe 'sinne kala'hunniku; 'paadi viend [tuulispask] 'eina 'maasse - - sie jäänd 'otsite siis kohe maa sise; Kui kogu 'päivä igä 'otsite 'täüdü 'olla, siis 'ehtul valutab pää kohe 'ninda et Kuu; 'jaala on 'ninda 'otsite vies VNg; emä 'tõmmas 'poisi 'otsite* Lüg; *'langis 'otsite 'maaha; lüö 'teiväs 'otsite maa sise* Vai **Vrd** otsete

2. otsejoones, sirgelt *'ärgä tuli 'otsite minu 'pääle* VNg

Vrd otseti, otsiti

otsiti *otsiti* Jäm Kir, *'otsiti* Kuu

1. kummargil *ei mina voi 'otsiti 'olla* Kuu

2. otsapidi *'Pandi kaks puud otsiti kogu* Jäm

Vrd otseti, otsite

otskatse → otvikatsõ

otskene → otvikene

otskidse → otvikine

otskmadsõ pl *'otskmadsõ?* otstakud – Lut

ots|kohtlane kohtlane *ta na ots kohtlane* Mar; *Ots'kohtlastega oo ia läbi saada, nääd oo lapsikud ja 'uskvad 'kõiki* Han; *ots'kohtlane, ei 'oska varjata, oma 'tiada oeda* PJG

Vrd otsekohtlane

ots|kohtlaselt kohtlaselt *suured hõres silmad, ots'kohtlaselt 'vaatavad* Phl

otskond piirkond, ümbruskond *igal otskonnal olid oma triibud* (seelikust); *see on otskonna asi, kui nad 'tahtvad, siis 'tehku* Emm

ots|laud *'sängil on 'peatse õtslaud ja jalutse õtslaud, 'pitkite 'käiväd serv'laud* Lüg; *Ots'lauvad olivad [vankril] kas 'laudadest vai 'pulkadest 'tehtud* IisR; [pani] *'puule uue otslaua, müdü 'puule lähäb vesi 'sisse (mesipakust) Mär; puht 'kaškisest säng - - ainult põhjalauad on 'kuuskised, müidu on 'kaškine, kõik äärelauad ja otslauad* VJg; *õtslaud one 'vankril eden Kod; ronisime sängi otslaua 'piale, siis ema küsis, mis sa sial kõrendal teed* Lai; *mia tukessi jala 'vasta sängi ots'lauda, siss ma sai istakeli tulla* Puh; *nüit 'panti ette otslaud ja 'taade otslaud ja põhilaud kah, siss 'ol'li 'vankri 'valmi* Ote || *minu isal oli suur kuub, otslauaga kuub, lai krae oli* JõeK **Vrd** otsalaud

otslikanõ *'otslika|nõ* g -dsõ Vas; *'otsligane* San otsadega, (lõnga)otstest *'otslikadsõ kinda?* Vas

otsline *'otsline* San; *'otsle|ne* g -se Han *jupiline* Lõng *oo 'otslene, kui 'pistest lõnga 'otstest kokku 'siutud. Siis kujutse see lõng sedasi, et sõlmed jäävad paham 'poole* Han

otsmane *'otsma|ne* Kam, g -se Kuu Kod/ 'õ-/ -tse Vön; *'otsma|nõ* g -tsõ, -dsõ V

1. otsmine *'õtsmane* vagu Kod; *'otsmane* ots om *majal ülevän* Kam; *'Otsmansõ_kartoli 'virgüse 'aeti tuu peräst, et sõss es sõkuta_kündmise 'aigu 'villä är?* Urv; *Ku_kõik' ilusahe kiñni? ol' köüdet, sõss tõmmati üits 'otsmanõ pulk är_saanä sisest 'vällä ja_võeti kangas maha?* Rõu; *'otsmanõ tarõ om 'väega kül'm, sinnä puhk tuul 'pääle* Plv; *kõõ 'otsmanõ om Haro talo* Vas

otsmine

2. hrl pl otstakk; otstakune `otsmatsõ_`pakla^o omma_`hõelamba^o Kan; `Otsmatsist teitti_haina`kandmise palaje^o ja te`äkoti^o Har; Lõim kedrati laasikadsist `paklist, koe jäl^o `otsmadsist Rõu; `otsmatsist `paklist teitti `püksõ ja `hammõ `handu Se

otsmine `otsmi|ne g -se Mar Jür JMd JJn Koe VJg Krl Rõu, -tse Har; `otsme|ne Mär Ris, `otsme|n Hls, -se otsapoolne, otsas asetsev `viipsimese `aeges `aetakse üks viht kõige `otsmeste roobi `pulkade `ümmer ja siis lõigatakse ühüst kohast `katki Mär; `otsmised sarikad, neil ei ole `peñdi külles, nied on kelbad Jür; vala piim `otsmisesse `nõusse JMd; läksin `otsmist ust `kinni panema JJn; Tuu_ `otsmine uss vii taga `tarrõ Rõu **Vrd** otsmane

ots|nakatav iseloomutu, nõrguke [ta] ei ole niisama otsnakatav, [ta] om `kange Nõo

ots|paja leitseauk vanan majan olli meil otpaja, kui lämmi olli, siss `lasseme otpaja vallale Ote; otpajast lätt savu ja toss `vällä San; otpaja ol'l sääõõ nel`äkandilindõ mulk ussõ pääl saina seen rehetarõn Kan; otpaja ol'l `ülhlen ussõ `kotsal, säält tõmmaás `kumbust `vällä; `touka otpaja laud kiñni^o Har; Otpaja ol'l `õkva hi`rsi kottal, üte pal`gi `laiu Rõu; ku hüü il`m ol'l, sõss tougati pajamulgukõõõ ka vallalõ ja otpaja Vas; otpaja es saa^o muido vallalõ, ku pikä ridvaga Röp; vanast ütäl püüsüs latsõ^o, kõõ kuuli^o ar. siss ku ütte läts `ristmä, and läbi otpaja `väl`lä, sis tuu jäi `ello Se; otpaja um mustah tarõh sääne mulgukõõõõ Lut

ots|paklad pl otstakud peenemad `paklad on laas`paklad, linapeo otsast tõmmatass ots`paklad Vil; Otpakaltest tetti kotikangast Hls; arva arjast tuleve ots`pakle, siantse alampe ots`pakle olli ku `samle kunagi, kottess ka ei süñni Krk; Ots`pakla^o omma_`pul`stunu^o, otsast kakõdu^o Har; laas`pakla `veeti üless ja ois`paklist `koeti `sisse Röp **Vrd** otsipakla

ots|pakline otstakune ots`pakline lõng ol'li `tehtud ois`ikstest ja jämeda pakaldest Saa

ots|pool ots- Tõs Saa Kam San Krl Har Rõu, ats- Trm Rõu süstik meil oli ikke otspool Tõs; otspuul` om maha länñu San; otspooli `sisse pandass lang Krl; kui `koeti, visati atspuul` üttest vaheligu otsast `tõistõ Rõu

otst → otsast

otstahvkiid → astask

otstahvku → atstahvku

ots|takud pl kõige jämedamad, linade esimesel sugemisel saadud takud Esimäsed, mes sugejes tulid, olid otstagud, vähäkäse `pienemäd ropstagud Kuu; peranda tekkid, otstakkust on `loime ja ropstakkust on kude sies VNg; õtstakkudest saab `püksi kuet ja kotti `lõime Lüg; jämed arja takod oo otstakod, neid jälle kedratasse ja tehasse koti riiet Mar; muist `paklid ol'livad alvad, otstakud kutsuti Saa; Otsaku kehrust nimetati nokutamiseks Jür; otstakud, nied olid jämedad, sai kofikuest kedrada Amb; `suetakse linad ära - - arvema arja pial `võetakse otstakud Kad; Otsakkudest sai jäme ja vali lõng Trm; õtstakuss õlid aganaratted Kod; Linasugemise aeg `tul`lid kolmed takud, `otste `tõmmamise aeg `tul`lid otstakud KJn **Vrd** otsatakud

ots|takune otstakkudest kardulikottid oli keik oma`tehtu, ropstakkune kude ja otstakkune `loime VNg; õtstakkusest `kangast saab `kartuli kotti Lüg; otstakune riie on jäme Hag

otsuke(ne) otsuke Amb Kod/õ-/; otsuke|ne Mär Koe Plt, otsuge|ne Jäm/-gei|ne/ Khk, õtsuke|ne Iis Kod, g -se; pl otsuksed Muh otsakene ma ole usna mää otsugeise peel Jäm; sääñ maas oli üks otsugene `nõõri Khk; oo üks väike otsuke muđu, ega sest siis kedagi saa Mär; Siis siati ikke uus leivategu `sisse, kui vana uure jo lõppemas, nii kañnika otsuke viel järel Amb; lõnga otsukene Koe; tämä lükkäb õtsukese mua `sisse; mõni õtsukene `lõnga Kod

otsuline otsuli|ne Hää(-le|ne) Hls(-li|n), õtsuli|ne Kod, g -se

1. otsaline, otsustaja *Minijas otsuline on, ämm vaadaku tema näpude läbi* Hää; *`virtin om ka, kes iki otsulin vähä om* Hls

2. otsadega, otsi täis *köis õtsuline* Kod

otsus¹ *otsu|s* g -se SaLä VII Pöi Rei Mar Mär Kse Tõs PJg Tor Ris/-o|s/ Juu HJn Tür Koe VJg Plt Ran Krl, -sse Muh Vig JMd Iis, -kse Jür; *`otsu|s* g -se Kuu Vai Mih Hää Saa KJn hajusalt T, -kse Kuu VNg; *`otsu|ss* Urv Har, g -se M Nõo, -sõ Rõu Plv Vas; *õtsu|s(s)* g -sse Trm Kod; *`õtsu|s* g -s(s)e Lüg

1. a. *otsustus mihed tehnd siis ka `otsuse, et ei `anna enämb ärä `selle üles `ostajalle Kuu; tänä kuosolekul õli `teie asi `õtsussel Lüg; ta_p ole veel `õiged otsust teind Khk; mehed tegid otsuseks vie raavi `kaeva VII; Neid otsusi on sii juba `mütmid `tehtud Pöi; ei saa `selged otsust Mar; eks tema kääst peab ikke see otsus tulema Mär; tegi omale otsuse `valmis, et akkab `teenmä `jälle Tõs; Põle sääl midagi `otsust vaja, muudku kääed `kül'gi ja `pihta akata Hää; ärä sa niisukest otsust küll mitte tee JMd; otsus on nüid nende kää VJg; küsid pereme õtsust Trm; noh, mis su `otsuss om sõss Trv; ma ei saa periss `otsust `anda prilla, seeni kui ma `järgi kaalu sedä `asja Hel; minä ei muuda oma `otsust Puh; Otsuse om kõik täitmädä Rõn; tüü üle om jo `otsus tettü? Krl; tii `otsuss är? Plv b. kohtuotsus *tämä `kaibas edesi sene `otsukse `pääle VNg; ma sain `õtsust jo `kuulla Lüg; `kohtus sai otsus `tehtud ning teisiti_p soa änam siis tehja VII; küll kohus mõestab otsusse Muh; kohos läks otsust tegemä Vig; `aasta pärast tegi kohus `otsuse Hää; `mõistsivad -- `kohtu otsukse ää Jür; tagasel`jä õtsus õlema testod; õtsus jäe ette lugemata Kod; parakrahvide `järgi tetäss `otsuss Krk; kullõldass tuunistaja? üle ja tetäss `kuhtulle `otsuss pääle Har; `otsust `kullõma Vas**

2. selgitus; selgus üks nuormies kävi, et ei saa kenegi kääst `otsust, mes on kerikijhed Kuu; *miä en `saagi `oiget `otsust käde Vai; küll see annab otsusse, mis me `peame tegema Muh; sain ometi `sel'ge otsuse kätte Koe; ei õle suanudki õtsuss kätte Kod; ma_s saa midägi targepess, midäg `otsust es saa Krk; sa_ `tahtsit tuud `otsust Har*

3. juhtimine, valitsemine *kus ei ole `oiget `otsust, seal ei ole midagi VNg; kas ta oo juba `Mihkli kätte otsusse annud Muh; valitseja -- tema käe oli aidame `otsus koa nagu Mih; sai korralt peremehesse, otsuse oma kätte PJg; kui mies ää suri, siis `ütles: sa pea otsus oma kääs HJn; otsus on ike vaname kääs Plt; siust ei saa `otsuse pidäjet; talu `otsuse ands ärä Krk*

otsus² *otsus* g -e Khk Tõs Aud; *õtsu|s(s)* g -sse Trm Kod; gpl *otsuste* Ote

1. otsmine osa *ohja otsused tehasse ikka nahast ning lõng on villane Khk; võtab õhjad ärä ja õtsussed, õhja õtsus one raud; keti õtsus on `katki lähnud Kod*

2. riidest jalats; jalarätt *otsused `pandi kõege piäle `jalga talve, kui paks lumi moas Tõs; `tõmma otsused veel kapetatele `peale Aud*

otsustama¹ *otsust|ama* Jäm Khk VII Pöi Muh Mär Han Tõs Tor Hää Koe VMr Iis Trm Plt KJn Trv Puh Nõo Rõn Plv, -amma Krl Rõu Plv Röp, -eme Hls San; *`otsustama* Kuu VNg; *õtsussama* Kod, *`õtsustamma* Lüg a. *otsust tegema; nõuks võtma `õtsustasin, et lähän `omme `siene (seenele) Lüg; poiss otsustas `karja `minna Khk; Liisk otsustas, missuguse labu `ükski sai Pöi; mis sa siis `viimeks otsustad nüid, lähäd või ei lähä Mär; sulane otsustas `linna `sõita Tõs; täna suab see asi otsustud Koe; otsustas ärä `menna Iis; otsusta nüid isi KJn; mea otsusti tõisiti Trv; otsustame nüid ärä, kohe (kuhu) lähäme Puh; miu `aeti `tõisi `tarre, siss otsustedi Nõo; ole otsustanu? toda `asja nii tetä? Krl; mis imä otsustass, tuu um Plv; tul' sõss riie nuka takast must `poiskõnõ `väl'lä, otsustimme, et vanajuudass Röp b. kohtuotsust langetama mis kohos on `õtsustand, seda `teised enamb ei saa `muuta Lüg; kohus otsustab seda `asja, annab otsuse käde Khk; kohos õtsussab ühel jääl Kod*

otsustama

Vrd otsutama¹

***otsustama**² imperf (ta) *otsustas osutama pole see midagid toint olnd, see otsustas tükkis söbra meheks veel* Khk

otsutama¹ *otsutama* Kse Tõs Vas *otsustama kohus otsu¹ ar² Vas*

otsutama² *otsutama* otsa, lõppu tegema *otsutasin mitu kangast* Kse

otsõkuli otsekil, kummargil *ma¹lli otsõkuli, istuti tubakiid* San

otsõlanõ *otsõlanõ* kohtlane ori, *vaenõ otsõlanõ* rhvl Khn

otsõldõ *otsõldõ* Kan Har Rõu Plv Vas Räp otseti, otsapidi *leie lapildõ ja otsõldõ, is saa¹kuigi toimõ; vana inemine - - putuss jalg kohegi kinni², ni² om otsõldõ maal* Har; *jäi otsõldõ lavva pääle suikma; puu maa sisse otsõldõ vai pistü pantu* Rõu; *Hüppäs otsõldõ jõkkõ; Saiba lei otsõldõ maa sisse* Vas

otsõldõmiste otsapidi *panõ² otsõldõmiste pistü* Vas

otsõlõ *otsõlõ* Har Plv otseli *ma sattõ õkva otsõlõ maha² Har*

ott *ot¹ g oti* Saa; *ott Võn karu oti mõminad ol'li kuulta, me ol'lime metsast väl'las kui õhk* Saa

ottama *ottama*, (ma) *odan* Jõe Kuu Hlj VNg Vai

1. a. enda kätte, omandusse või valdusse võtma *ottasimme ankru välja* Jõe; *ueti vergud paati; Ku piimä tahud, eks tule sis meild ottama; siis täüdüs ottada sen* (kala soolamise) *oma huoleks; üöd läbi paranditte verku, siin olid jusku solme purud kaik, ega nie siis ottaned* (ei püüdnud) *ültse kalu* Kuu; *oda leiba kaasa* Hlj; *jues one talvel avandiku auku, siel ueda vett; nämad olivad siin suvitamas, täma ottas minu emald void* VNg; *ottas säält vergo siest eini; kartulid viel käisin pärast kodond ottamas* Vai b. naima, abielluma *Viimpsist oli ottand naise* Jõe; *ma odan naise, oda sa ka; kas nie (naised) on ka nüüd uetavad* Kuu

2. mingit seisundit või tegevust esile kutsuma *armadus ottab maa valgeks* Jõe; *Tuul paneb jää liikuma, ottab riegud sise; On ninda külm keres, et ottab ambad suus plagisema* Kuu; [nii] *irm, et ihu karvad ottab värisema* Hlj; *odeti parajast mehest (purju) ja siis tuldi tagasi laulama* Vai

3. vajama, nõudma *meie kraam ottab raha ära, üks verk tuleb palju maksama* Jõe; *ega sie oda kuigi palju aiga* Kuu

4. rikkuma, kahjustama *viin ottab inimese au ära; maamihel ottab jalad atra taga tammujess, meremihel masti ja raanukka ronimine* Kuu

5. millegagi arvestama *moni on nii uhke, ei oda nähtavaks* Hlj; *ei sie avida, et tämale räägid, ei sie oda seda kuullagi* VNg

6. (suhtlusvormeis) *oda, ottaga hüäks; kurat ottagu* Kuu

7. (püsiühendeis) *esimene vill ei oda värvi külge* (värv ei hakka peale) Jõe; *Ei sie halaelemine avida, oda hendäst kogu; Siel olid kaik padistimed koos ja ueti inimisi läbi* (klatšiti) Kuu; *ei selle kolu otta midagi kinni* Hlj; *naine otti lahti mehest* (jättis maha) VNg; *suome toll - - ottas kinni* Vai

Vrd võtma

ottigi *ottig(i)* Krk; *otik* Hls Krk *ometigi* *Os sa otik vähä varemp tullu, nüüd jäid lõunast ilma* Hls; *tule ottig vahel, ei jõvva mitti uuta; anna mu engel ottigi armu vahel, mis sa iki purelet ja kaklet* Krk

ottu *ottu* Mus Põi looja; loojas *päiges_o ottu* läind Mus; *päike akkab ottu jõudma* Põi

ottu|aeg = *otuaeg* *see oli eile ottu aal* Jaa

ottus *ottus* Pöi Muh Käi loojas, looja minemas *mis`asja me enam põlast võtame, päe juba ottus* Muh; *pæev ottus,`õhtuesine aeg* Käi

otu¹ *óú* Jäm, *otu* Emm, *ottu* IisR ohmu, tobu *Sie poiss - -`milla ta enam`kasvab, ta jo vana ottu* IisR; *Oled sa ikka óú küll Jäm; On see aga üks otu* Emm

otu² → auto

otu|aeg loojangueelne aeg *otuaeg, ämariku aeg* Jäm; *`päike akkab`looja minema - - otu aeg, kaste tuleb maha* Pha; *seda jõvab otu`aegas vel`teha* Muh; *otu aeg, siis on ämmarik, se on lehma lüpsi aeg* Käi **Vrd** *otuaeg*

otukse pl *otukse* Pst Krk(*ote-*) (teat kartulisort) *otukse karduli, nee ollive`valge pika, justku vikati luisu* Pst; *otukse - - viina kardule vanast, egä nõi süvvä kedägi ei ole;`mõisa`veeti oteksit, tetti`viina neist* Krk

otu|päev loojangueelne aeg *otupäe juba käe; ta`tulli otupäeva`aegas* Muh

otus *otus* loojangueelne aeg *`õhta otus, ämariku aeg* Jäm

***otutama** (ta) *otutab* onomat *Tuid on õhed`sõuksed vagusi linnud, on`kuskil puu`otsas ja otutab, oot oot teeb* Pöi

ou *ou* Emm Khn Hää aas, silmus *Tee vaierile ou otsa* Emm; *Vaändi oud pannaksõ mašti`pitsi* Khn || rauast kinnitus *ou pol`did on puu|teist`tol`li jämedad* Hää

-oudu Ls erioudu

-oudumane Ls erioudumane

ougaluk *ougaluk* = oga|luuk – Jäm

-oukjas Ls jäneseoukjas, kassoukjas

oul → aul

oulama → haulama

oumama *`oumama* aimama *Ma`oumasin sedä`õnnedust juba ede* Kuu

oup *oup* g *oubi* Han Ha(*ou-* Ris) Amb Koe, *`oubi* Jõe Kuu; *oub* g *oubi* Kul Hag, *`oubi* Lüg; *oep* g *oobi* Muh; n, g *`oubi* Vai, *`oube* Lüg Jõh IisR, *`oupe* Ris (pits)tanu *`enne olid siin`aina`oubid pääs* Jõe; *Ega`naine`tohtind`enne`mennä`oubita üle tanuva* Kuu; *`oubi`riidest oli`tehtü,`paulad`pandi`levva`alle`solmi,`lintigä oli ehitettu* Vai; *Talve oli rätik oubi pial, aga oup`paistis ikka eestpoolt`väl`la* Han; *ku pruudi pärg ära`võetaks,`pandaks`oupe pähä* Ris; *noorikul pole`oupi peas, mis noorik see ka on* Kei; *oubid olid roosilesed`tehtud,`pitsidest ja siidi`paeltest* Hag; *`naastel üksi on oubid, egä tüdrukutel ole* Juu; *ükski naene ei`tohtind ilma selle oubita`minna* Kos; *oubid olid ilusad peas, tegid`moodsaks inimese* HJn; *`Tehti kua pitsist ja õitest ja siidipaelast - -`üiti oubid* Amb

our → aur²

hourima *`hourima* mõttetut juttu ajama või kordama *sie`houris, kas sie oli`oige va; Mes sest enämb`hourid, egä nie`asjad enämb`millalgi tagasi tule* Kuu

ouskel → hauskar

ouskik *`ouskik* Emm Hää vahikord laeva võöris *`ouskik on`üüsi, ku vesi üle laeva nina käib* Hää

ouslaad *`ouslaad* käänis *`ouslaad` - - oli keeratud palitu varrustele`peäle* Juu

ouslaid *`ouslaid* mansett *`ouslaid varukate`otsas* Pha

oust *oust* g *`ousti* Kuu Hlj paadi nina- ja päraotsas olev kitsas koht *`paadi oust - -`paadi perä`lähteb teräväs ja siis niisugune sügäväm koht, kus nie`lauad kogu`lähteväd;`Laste`uoleks oli`keula ja perä`oustist kalad`korjada* Kuu; *pera`oustis naa auk* Hlj

ousteier → auster¹

oustel

oustel¹ `oust|el g -li värvel `oustel on atul Rei

oustel² → hauskar

ouster → auster¹, hauskar

housud pl `housud Kuu, `ousud Kuu Hlj püksid `Temba `housud `jalga ja hakka menemä; kus minu `ousud said Kuu

ousuti `ousuti g -m(m)e säärsaabas isä tõi `valge`nahkased `ousutimmed; `ousutimmel õli suur tou kand all Lüg

oute|rätik lapse mähe `outerätik on `lahti Rei

ovostes hobusekarjas õlin ovostes Jõh

p pee Mar, pie Kuu VNg Lüg Khn Jür, pij Kod KJn Krk Ote Har Rõu Plv p- ja b-tähe nimetus sedä mä tiän, kus kaks `ähte käib, aga kus nied eräd pied -- neid ei tiä Lüg; üks nisukene nüöp -- ja sial pial olid ii ja pie Jür; kaks pehmet tiid ja piid KJn; pij pika annaga, sij suure seerega Ote; pij um pik`ä hannaga² Rõu; ei tunnõ² aad ei piid (on rumal) Plv

paa paa Kuu IisR Jäm Khk Kaa VII Muh Hi Mär Vig Kse Han Mih Tõs Aud Vän Hää Ris Juu Jür JMd Trm Kod KJn, paaba VJg, paba Jõh IisR Emm Rei VJg Iis lastek

1. adj haige; valus; haiget tegev laps on paba Jõh; lapse puinu oo paa Khk; Oo eese varba kivi kaela katti löönd, niid jalg tükkis paa; Keeb vesi on paa, seda äi tohi `puutada Kaa; kust paa oo Muh; Ära seda satude, tuli paa Käi; laps on paa-paa Phl; Lapse käü oo paa Han; kuisi käpp paa Juu; lapse sõrm on paa JMd; see on paa, ära võta (noast) Trm Vrd pah

2. subst a. valu Mina ole `talle kedagi paad teind IisR; ära tehk lapsele paa mitte Jäm; said sa paa koa, kannata ää VII; kui `leikab sõrme ära, siis saab paa Käi; Ema teeb pai pai, siis paba läheb ää Rei; ära võta, see teeb lapsele paa-paa Mär; Obust kibiga vinnata ei tohi, obu saab paa Han; tegi lapsele paa Ris; kas said paaba VJg; sij tegi mulle `paada Kod b. valus koht Ema puhus `paale `piale IisR; küll sie paba paraneb, enne kui nuare naise saad Iis

3. hüüds (rõhutab hoiatust või keeldu) Paba, laps ei tohi seda `puutada IisR; paa-paa, ää laksutag mette Khk; tohi mette, paa paa Muh; Ära katsu, paba, paba Rei; paa paa, ei tohe seda `aäsa `kiskuda Tõs; ärä mine, paa, `aiged suad Kod

paaba¹ paaba Har/-u/ Rõu Vas Se(-p-) Lut, `paaba IisR Vai, baaba Lei Lut Kra

1. eit ta om üts vana vinne paaba Rõu; üts vana paaba tul'l `vasta Vas; tinnüsspäiv -- paapa kedrass kõik' päiv, siss õdagu läts ul'liss Se; üte `baaba `kuožinu (kosinud) nalj Lei; vai baaba `kuuli vai sann `pal'li, olõ_i² suur kaih Lut

2. vanaema Laps `istub ilusasti `paaba `sülles IisR; moned `ütleväd `paaba, moned vanaemä Vai

3. ämmaemand o'li su kolmõl latsõl paabah; ku hallu naäts tegemä, siss käšk paaba `pe'rä Se

paaba² paaba Khk Emm Mar Kei JõeK, poaba Põi Kos suur puuhaamer, rammimisnui nurga `nuia kutsutase suureks paabaks, lüiässe `palki maha Khk; Paabaga lööda suuri vaiu maha, kui sadamasülda tehta Emm; Viska see paaba siia Mar; paabadega tagusime mättaid maa `sisse, et maa läks siledaks JõeK

paaba³ paaba VII Juu, paapa Kod lastek saabas pane lalad paabase VII; tule, paneme paaba `jalga Juu; koe lapse paapad jäänud, õtsi lapse paapad ära Kod

paaba⁴ → paa

paabama `paabama paabaga lööma Mihed paabavad vaiu põhja Emm Vt paaba²

paaba|praasnik naistepüha viimasel kolma- või neljapäeval enne vastlanädalat paabapraasnikass om viin, toolda ta_i päse²; Paabapraasnik tetäs maaselitsa neljapääv Se

paaba|puss ämmatoss, murumuna *paabapussu² omma² inne `valge², peräh nigu² pussu²*; [pane haavale] *paaba `pussu pääle, kõrraga jääss veri `maahha* Se

paaberits → paburits

paabeross → pabeross

paabist *paabist g -i (kanatõug) paabisti `sorti kana, `kõrge `jalgege ja suure arjage; paabisti om suure paksu, ei jõvva lennäte* Krk

paablane *`paablane (putukas) `paablane on metsa putukas - - kui see `nõelab, siis on kole* valus Ris

paabu¹ *paabu (kanatõug) nij om paabu `sorti, suurt `sorti, ülepäevä `muinnive* Krk

paabu² → paaba¹

paaburits → paburits

paabuska → papuska

paade *`paade ristiisa, vader `paade `annetu `ambaraha* Vai

paade- *pae- Loomad oo paadeaugu ääres arus* Kaa; *seal paadeaugul_o vesi paes, see_p sünnigid võtta* Muh; *külas oo kibi paadema* Mih

paade|onku *paadeonku ristiisa, vader –* Kad

paader → paater²

paaderdama¹ *paaderdama* Trm Nõo *paterdama, koperdama vana obune lääb, paaderdab kui põdra* Trm

paaderdama² *paaderdama* Trv TLä Rõn, *paadõrdamma* Plv Vas Räp

1. *patrama, tühja juttu ajama Paade`rd juttu siin* Trv; *nüid om kaits ütesugust kokku saanu, küll nüid paaderdava* Puh; *mugu paaderda sinuga, `asja ijn tõist taka, pää nakap valutama* Nõo; *küll ta paaderdass säääl, ei saa `järgi jutule* Rõn; *käüse ja paadõrdass küllä pite* Plv; *mi_sä paadõrdat taah, jätä² jo `maaha* Räp

2. *riidlema, tõrelema ta `väega siin paadõrdass* Räp

paade|saks *supelsaks, suvitaja Tädi pesi paade `sakstel pesu `Pärnu `linnas* Han

paadi → paudi²

paadi- *kudukala sai vahest [terve] `paadi `lasti kohe, `kuidas `trehvas* Jõe; *`paadi `seuras kävi `enne üks viistoist ja kaks `kimmänd `verku; `Randa `joudamise ajaks olid `paadi `vastalised `naised ja `lapsed jo `vinna `vaieri vie `piirini tuond* Kuu; [Mis] *`võrgust pudenesid, nied kalad jäid `paadiomanikule* Lüg; *paadi `laudu aurutase tamm `kastis; paadimehed pole veel merelt e tulnd* Khk; *sel ajal oli kipper, niid on paadivanem* Pha; *Vahest oli omiku poaditäis kala* Põi; *Võrkaid tehta ikka paadiloustri saadavasse, et olaks lühem maa selgas märgi võrkusi ja kalu võrkaida tassida* Emm; *paadimed `tõstsid kalad `paati ja vädasid `määle* Kse; *Männäst suab kõegõ parami puadi `laudi; Puadi `meister küll, aga laeva `meister põlõ ta `ühiti* Khn; *`mõisas `ol`li paadi maja jõe piäl* KJn

paadi|jalune *hulgus, kodutu `Lilla `piiritus, vanad tinakanenäd `jõivad, `paadialused* Lüg; *Linna oo ju neid paadialuseid palju* Kaa; *Riia `linnas või kus ta tõnt oli poadialuseks olnd* Põi; *paadialosed joovad sedä tinäkast, aga see oo ime, et näd ää ei sure* Mar; *`linnas oo pasatskid ja paadialused* Mär

paadik *paadi|k g -ku* Kär Kaa Pha VII Põi/poa-/

1. *paene maa Tee `ääres oli vanasti lage paadik, kus sui rohi `kõrbes* Kaa; *nii vilets maa, paljas paadik, kivi libustik* Pha

2. *võsastik igavene metsa paadik* VII; *See raba äär on kõik üks poadik, pääse änam läbi `kuskilt* Põi

paadikas

paadikas *paadik|as* Pst Võn, g -a Kaa Mär Lih Var Ris Äks Plt; `paadik|as Lüg Vai/-g|as/, *puadik|as* Juu JMd Kod, *poadik|as* Trm, g -a; *paadika|ss* g -se Trv punakas- või hallikaskollane *nugine on nagu suur kass*, `niske `paadikas Lüg; *rugid on `paadigad* Vai; *Karja sias oli ka paadikaid `lehmi* Kaa; *rukis akkab juba paadikaks `lööma* Mär; *ohr lööb juba üsnä puadikaks* Juu; *ma müisin puadika obuse ära* JMd; `niske *poadikas obune tõsel* Trm; *kana ei õle muss ei `valge*, `niske *puadikas* Kod; *vähä kollakas*, *paadikas kana* Äks; *vil'lad akkavad ju paadikaks minema* Plt; *Valge_ss ole, must kah mitte, punane kah_s ole*, *paadikas* [hobune on] Pst

paadikõnõ *paadikõnõ* paatjat värvi pullikene *paadikõnõ om verevät `karva* Rõu

paadima `paadima kaanima `Palju sa `paadid õlut IisR

paadin paatjat värvi *vili om joba paadin*, *varsti om tõvvupanek käen* Nõo

paads|kakal *paads|kakal* g - `kakli kuhjamalk – Krl

paadsahti → paadsahtamma

paadso *paadso* paks olend *Ma_i tiiä_tan Urvastõn `tõisi `säantsit paadsoisit* Urv

paadu|laps *paadulaps* ristilaps – Plt

paaduma `paaduma Lüg Han Mih PJg, `pua- Juu

1. *paatuma maa `paadub `suure `vihma järele*, `tõmmab `maale `kuoriku `pääle Lüg; *kui sul `juused `juhtuvad `paadund olema*, *siis oo see kamm ea* Mih; *kui vihm tuleb `peäle*, `kerge *mua `puadub nõnna ää*; *vellad nii `puadund*, *ei `suagi `lahti* Juu

2. *millestki kinnipidavaks muutuma `Paadunud joodikud ei paranda änam keegi* Han; *`paadunud kurjategija*, *tema polegi muud teind* PJg

paaduska *paaduska* Trm Kod, *paduska* Iis aknalaud *paaduskad one `akna alumased laadad* Kod

paadutama *paadutama* Lüg/`p-/ Muh Mär Vig/-do-/ Kse Mih, *pua-* JMd Koe Kad VJg Plt, *poa-* Juu

1. *paatunuks muutma `raske vihm tuleb*, `paadutab *maa `vällä* Lüg; *kuiva `aaga paadutab maa ää* Muh; *vihm oo selle maa nii ää paadutand kohe*, *et kis seda `künda saab* Mär; *vesi oo põllu ära paadutan* Kse; *kui `vihma saab ja vee augu eäred sedasi kollaseks jäävad ja vahutavad*, *see poadutada moad* Juu; *mua `puatub `piale `vihma kõvast*, *vihm puadutab teise ää* Kad; *vihm on mua ää puadutand* Plt

2. *onomat Ani `paadutab `paadut `paadut* Lüg

paagahtamma → paugahtama

paagas *paagas* Mar PJg Vän, *paagass* Rõu Röp, g `paaka paakunud või kivine maa; *kamakas*, *pank Paagas - - kangesti paasi maa sees* Mar; *kibi paagas* PJg; *Paagass - - um halv ja rassõ arri?* Rõu; *Nurmõ pääl omma? nii suurõ? mulla paaka*, *et tulõva kirvõga puruss peßsä? Röp*

paagatama¹ *paagatama* Hää Saa Vil Ran Nõo Rõu Vas; *nud-kesks paagaten* Pst, *tud-kesks paagatõt* Kan *paaka kuivama*; *pori, mustuse või muuga kokku kuivama Savine maa paagatab ära kuivaga* Hää; *kui ta ära paagatab see vaik ja siss keedad teda*, *siss ta lähab mustas* Saa; *`Irmus must ümārik tomp ja veregä ärä paagatand* (haavatud kohast) Vil; *Kanade pudru liud om - - är paagaten* Pst; *si_anum om ärä paagatedu*, *sij tahab `õige arida* Ran; *är? paagatõt muld ei lagunõ?* Kan; *Sul naa_sukatükü? umma_kõik' är_paagatanu?* Rõu

paagatama² → paugatama

paagates *paagates* paakumise saadus – Hää

paager `paager g -i veesõidualus `paageriga `viedi puid ja süsi Vai

paagima `paagima, (ta) paagib paaka ajama vihm on maa kõvaks `paaginu Saa
paagite pungil Vene `paagite inimisi täüs, ei ole vie ajamise `ruumigi; Pane korv kohe
 `paagite `ouni täüs Kuu

paaguma `paaguma paakuma maa `paagub ära Hää

paagutama¹ paagutama Hää KJn paakuma panema Vesi kaua pääl seisab, paagutab maa
 ära Hää; vihm on põllu kõvas paagutand KJn

paagutama² → paugutama

paaguteme paaguteme onomat ani kaaguts, parʼts paaguts Krk

paagutus → paugutus

paak¹ paak g paagi Sa Muh(-oa-) Emm Phl Rid Kse Tõs Hää(n paak'); puak', puäk g paagi
 Khn tuletorn ma kei sääre `paaki `posti `viimas Jäm; paak lingib Khk; paagi tuli akkas
 `paistma juba Kär; tenekord on `sõuke piline, paagi tuled äi paista läbi Pha; ma pole `paakis
 sehes keind mette `kordagid veel VII; kolme jalaga poak oo seal Muh; meie `randas `paaka
 põle Rid; Väänäst `üese param läbi `minnä kui `päävä, egä nuki piäl puäk Khn; üleval paagis
 põleb tuli Hää Vrd pook²

paak² paak g paagi Emm Kir Aud Kei Juu/-ua-/ VMr, `paagi Lüg nõu, mahuti `viina
 ajavad, ikke `paagid Lüg; tuleb, paak käe Kir; uie paagi võtn ligi Aud; `paaki pannas vesi
 `sisse tagavaras Saa; Vene soldat sõi paagist suppi, kuus meest paagi peal Kei; soldatitel oli
 ike puak, supp `paändi `sesse, kõrvad olid kül'les Juu

paak³ paak g paagi Krj Rei Kul Mär Vig Tõs Vän Tor Kei VJg Iis Plt(-ua-) Puh Nõo Kam
 Ote, paaga Nõo Kan Rõu, `paaga VNg(n `paaka); paak' g paagi Trv Krk Urv Rõu Plv; poak
 g paagi Jaa Põi Muh; sisseü `paaka Kuu Hlj Hää, seesü `paakas Jõh IisR Khk

1. pank, kamakas `Vergu lina oli `joudand parajasti kahusse `mennä, sedä `kartust ei old,
 et olis `ühte `paaka ottand Kuu; mina vottasin sene `rasva `paaga ja panin `katla suppi `sisse
 VNg; pæe tahaks pesu, `juused `paakas (pulstis) puhas Khk; Kui sauvene maa ää `juhtus
 kuivama, siis sahk ajas `sõuksed poagid õles, kut suur kivise aid oli; `Lamba sõnnik on kuiv,
 õhes `poakis ja pala Põi; Märjaga jääb [muld] kergesti `paaka Hää; `põldudel on paagid Iis;
 üiis suur' tük'k lumet -- lume paak' Trv; suure mulla paagi om pääle `kündmise põllu pääl
 Puh; Keväde iä mineki aigu siss iä paagi lähvä jõge müüjä alla Nõo; kos `raskõ savi maa,
 tulliva `künmisega suurõ paagi, ärä `kuiviva kõvass Kam; maa lahe, kui `valge plank savi
 `lahkess, tule paagin üless Ote; suurõ² [jää] paaga² ujosõ² peri vett Kan; `kapsta aia muld om
 suurõn paagan Rõu; kui hain kuumass lätt, siss lätt `paaki Plv

2. virn, hunnik suur paak raha Kul; `sindled pannakse koa enne katuse `löömest `paaki
 Mär; maaelma paak `lehti, mellas sa nad täis [kirjutatud] saad Vig; tubakad pannasse `paaki
 `kašte `sisse, siäl `parkivad ää Tõs; tal oli suur paak `laudu VJg; tal olli ää paak' `paper raha
 Krk

Vrd paakam

3. rull `kanga paagid `seisid `kerstus Krj; kanjas pannatse ikka `poaki Jaa; mõnes `poakis
 oo paljast kümme kuinart riiet Muh; poomvilla paagid Rei

paak⁴ paak g paagi Emm; pl paagid Khn Ran

1. rooliratta käepide Tormiga tegid rooli paagid püüpesad verivilli Emm; `Laskis rooli
 `lahti ning ratas käüs `ümber nagu kreissuäg ning rooli paagid `rüüstäsid `terven teese jala
 siäre piält liha maha Khn

2. (tööriist) `vankre `mutrel om -- telle otsa kendid. paagid, kellega `käändi `keñte Ran

paak⁵ paak onomat pardi röögiv iki paak paak Krk

paakam

paakam `paakam KJn, g -e Krk

1. pank, kamakas suure mulla `paakame Krk

2. virn, hunnik Ükskord `tul'li üks mijs siiä, maailma `paakam raamatid sel'läs KJn; mis `põrgu `paakamet sa kannat sääl; suur `paakam olli `papre rahasid Krk

Vrd paak³

paaker¹ `paak|er g -ri kaabits poistel oli sii `paaker - - sellega oolestab `kerve varre libeks Khk

paaker² `paak|er g -ri üleannetu See on nii `paaker poiss, äi sest tule meest mitte; `Paakrid koolipoisid `viskast mei louda `akna kruudid keik katti Rei

paaker³ `paak|er g -re parkal kes `nahka keis `parkimas, need olid `paakred Pha

paakima¹ `paakima Khk, (ma) paagin Mär Kse Var Tor hajusalt I/-oa- Trm/, `paagin IisR; `paak'ma Trv, `paak'me Krk, (ma) paagi

1. paakuma `Tünni `pohja oli träni `paakind IisR; vanad villad `paakind - - laiad patagad Khk; moa poagib ära Trm; kui suured sadud on, siis pärast maa on ära `paakind Lai; muld poagib ütte tükki Trv

2. virna, kokku panema enne `sindle katuse `löömest tulevad `sindled ää `paakida Mär; mis sa poagid `kaarta Tor; kaup om kokku poagit Trv

paakima² `paakima Mih, (ma) paagi Han

1. sumpama Küll andis `paaki, aga edasi ei saan Han; tee oli naa alb, küll `andis `paakida Mih

2. astuma, sammuma Saarlased ja muhulased `paakisid `jalgsi oma kottu ikka Lihula laadale Han

paakima³ `paakima VNg, (ma) `paagin Kuu Lüg(-maie)

1. puukima, pugima; toppima `Paakis oma mau kaheksa `kanti täüs; Ku näd aluksega veid `heini - - küll sis `paagiti `ruuma täüs Kuu; küll `paakis `suiä VNg

2. peksma Tuli aga tuul torm `pääle, `paakis `vergud sitta ja `atru täüs Kuu; uss tuleb `mulle `vasta ja mina akkan `selle sama kääkottiga alaldi `ussi `paakima VNg; akkasin `paakimaie, `andasin ia kere `täie, siis akkas palumaie Lüg

paakima⁴ `paakima, (ma) paagi(n) Noa Han Ris Trm Lai; `paakma, (ma) paagin Kod(-ua-)

1. pookima öunapuud poagitakse Noa; Paagi puu ää, paakimata ei kasvata äid õuni Han; kepi `külge poagitasse õõnapud, mõni poagib sügise, mõni keväde Kod

2. köitma Juba mitu raamatud oo poagitud Han; raamatud, tema `paakis `jälle kokku neid, pani kaased `ümber Lai

paakjatsõ pl paak'jatsõ² paakunud Meil umma² alavan uma² maa² kõik paak'jatsõ² Rõu

paakme `paakme (-k-) Hel, (nad) poagiv Krk onomat pardsi poagiv välän, kana kaagutev Krk; kana `kõndin ja `paakun kaak kaak Hel

paaksel `paaks|el Jäm Rei Mar Hää, g -li Ans liimeister; ka teat väike höövel reha varre tõmmad `paaksliga sileks Ans

paaksi|puu paaksi- Mar Kul PJg, paksi- LNg Rid Mar Vig PJg paakspuu siis värviti `jälle paakspuu koortega Mar; Mõned määndand ka paksipuu koori ja saand sellest punast värvi Vig; paakspuu mesi on mustem, ia mesi PJg

paaksi|puu paaks- (-oa-, -ua-) eP, pooks- Emm türnuuline (Frangula alnus) paakspuu, sandi `maitsega, need pole sööma marjad Jäm; paakspuul pisiksed punased marjad VII; paakspuu lehed tehasse `vihkudeks, `lambad söövad neid Muh; paakspuu on meidel, mesilest

`korjavad mett Käi; paakspuu koordega värvida pruuni lõhja Rei; rõõsk piim ja paakspuu koored pidi `pandama `apnema [sügeliste rohuks] Mär; `mõtlesin `minna `paakspud `koorima, teeb kollase [värvi], see ei karda `päikest Var; paakspuu koorega kaudatse sügelesi Tõs; paakspuul on pikergused laiad lehed Vän; paakspud kasvavad `einamal Ris; paakspuu koorest sai ilusad `ruuged `värbi Nis; paakspuust suab äid `sitkeid `luokasid, ei lähä `veuga `õlpsaste `kaiki Amb; meie oma `kopliski kasvab paakspuu põesas JMd; paakspuu koortega, nendega sai `värvida Plt; paakspuu täis ku kobar `marju KJn **Vrd** paaksipuu, paaspuu, paatspuu, pahakspuu

paakuma `paakuma Han Hää Lai KJn Trv Võn Plv Se; nud-kesks `paakonu Röp paaka, kõvaks kuivama, paatuma Paakun ja kõba moa künd tapab obused ää Han; Kaua `kündmata oiad, lased maa ära `paakuda Hää; vahel olid kiud `pil`ved nagu loor üle `taeva - - siis tegi maa `kergelt `niiskeks, maa ei `paakund ära Lai; muld om kokku `paakunu Trv; verega kokko `paakunu Võn; Timahavva om maa nii är[?] paakonu, et adõr lätt nigu kolisõss õnnõ Röp; sitaga `paakunu[?] kokko, kasimada[?], sitaga kuuh Se **Vrd** paaguma

paal ¹paal¹ Jäm Hää, paal Khn, g paali; paal g `paali Jõe Lüg; n, g `paalu VNg

1. laevakinnituspost laev `panna `paalide `külge `kinni Jõe; vähemmad `laivad saab nüör `viidud `paalu `kinni ning käsidega vedavatta VNg; Panõmõ otsad `paali `kindi Khn; `tõmma `paali Hää **Vrd** paalers

2. liiper `paalid, `nõnda ku `vaatad, `juoksevad `kaugemal kokko Lüg

paal² paal g paala Hi Hää Saa Kod Kõp Vil pael vanast olid sukkadel ikka paalad, `ilma `paaladeta sukad lasid jo `lõrti Käi; penigul olid punased ja sinised ja siidi roosilest paalad Rei; `el`med lükitse paalasse ja `pantse `kaala; ma `pännin paala sia `sõrga ja tõmmasin luua `kiinni Saa; unna paalad õlid `kõlda täis; mine sa nüid pane näväd ühe paala `piäle (erinevatest inimestest) piltl Kod; saab miu pesu säääl paala pääl `jälle ligesse Vil || nõörist püünis rebast `joosid `paaladesse Käi; püi paalun Kod

paal³ → paala

paala paala Krj; paal¹ g paali Hää suur kirves ma ole paalasi näin küll, `raius paalaga Krj; Paaliga lõhuti puid Hää

paalers `paalers g -i paal `viska kõis `paalersi `kaela Jõe

paalika `paali|ka g -ga pesukurikas `paaligaga `pekseti peso joe `ääres Vai

paalits paalits g -a tellingupost paalitsite piäl one telingite laadad Kod

paalka, paalkass `paalka Vas Röp Se, `palka Röp, palka Lut; `paalkass g `paalka Vas malakas, toigas mul ol¹ suur `paalkass käeh Vas; `Paalkaga eläjäle `lüümine ei olõ_hää, lüüjt jalost maaha; esä tegi `hindäle kadajadse `palka, `minka tal hää ol¹ kerikohe minnä[?] Röp; hiideti `paalkat ütstõõsõlõ (teat pulgamängust) Se; palka `pandi `kaala ni `jalgu `vaihhõlõ Lut

paalstekk `paalste|kk g -ki Khn, -gi Kuu; `paalstü|k, `paltstü|k g -ki Emm paalsteek, paalisõlm Tein `paalstegi ja panin `pollarisse `kinni Kuu; Paltstük pæele, kui taris otsa ruttu pärast maale anda Emm; Nähä, et sia `laevõs olõd oln, mõestad `paalstekki `panna Khn

paalu|marja pl paalumarja palukad – Lei

paal|uss paeluss paaluss, `tohtride kääst saab `rohtu Emm; paal `ußsdest jäävad inimesed kõhnas kui üks luu ja nahk; paal `ußse ävitse küislauguga Saa

paalutama paalutama paelutama akan `kingi paalutama, ajad `tärkmitess läbi paalad Kod

paalutaminõ paalutaminõ nõupidamine – Se

paalõ paalõ ajamine nõupidamine – Se

paal|löuna oode kellu nelja aeal `vöötase paa lõunat Khk

paan

paan¹ *paan* Han Saa, *paan* Kaa Emm Jür Amb Nõo, g *paani* laid, riba *See annab parasest kuus paani pikkust väl'ja* Kaa; *Katusele leheb veel viis paani pappi* Emm; *'Paanidega seelikud oo 'muega tuln* Han; *Mitme paaniga me selle kuue teeme* Jür; *Ennemi ummeldi säitsme paaniga undrigi, päält vai üleväst puult ol'le sile, aga poolen pikkusen läits laia*s Nõo

paan² *paan* g *paani* hunnik, lasu *liha paan* Hää

paan³ → *paas¹*

paanduma *'paanduma* paakuma moa oo ää *'paandun, kõva; jahud, kui nääd niisked oo, siis 'paanduvad nii ää, et 'võtvad üsã 'pulli* Var

paane|kivi *paane-* Jür(-oa-), *'paane-* Kuu, *paanõ-* Har paekivi *seal põle 'ühthe poane kivigi* Jür; *paanõkivi[?], nuist olli vanast ahu[?] tett, savikivest ol'l kumm tett* Har

paanik → *painik*

paanõ → *paene*

paap *paap* g *paabu* leevike *paap on punane* KJn

paal|pool pakpoord, laeva vasem parras *laev magab paapool halsis* Ris

paar¹ *paar* g *paari* S(*paer* Muh) L hajusalt KPõ I, Äks Ksi VIPõ Krk T Lut, *'paari* Kuu RId(n *'paari* VNg Vai); *paar* g *paari* Vig Hää Ris Amb Tür Rak KJn Kõp eL; *poar* g *poari* Jaa Põi Muh LNg Ha Trm Kod MMg; *puar* (-r) g *puari* VII Var Khn(*puär*) Juu Jä Kad VJg Kod Lai Plt

I. subst **1. a.** (millegi või kellegi kahekaupa koos esinemise, kasutamise või tegutsemise kohta) *'lueti 'paarije 'viisi, niimittu sada 'paari vai kakssada 'paari vai, kaik kalad 'lueti* Kuu; *'kuuvve 'paariga 'pekseti 'enne sedã 'reie* Lüg; *'Õige nüüd 'leidsid paar parajat, keda metsa 'palki 'tuama 'saata IisR; kui ma ühekorra ka ruut oli, siis mool oli viistesend 'paari sõrm 'kindud* Kär; *Pani seikse vardiga minema, et naakut oleks teeb mütu paari jalgu all* Kaa; *Sealt tuleb üks poar inimesi veel* Põi; *kakskümmend viis 'paari 'vihtu teeme* Muh; *kaks 'paari 'härge 'küindsid* Phl; *võtan õhõ paari 'saapud* Mar; *pand seda mette tähãlegi, see oo silma paari vahel jäänd* Mär; *Ühe 'suapaga tie kedãgid, piãb ikka terve puär olõma* Khn; *ma kudusi ühü talve üle kolmekümne paari augulisi ja kirjadega [kindaid]* Aud; *teine paar läks iel 'vartadega, teine paar tuli järel 'pintadega* Kei; *'leeris ma käisin karguga, se kellega ma kõrvu 'istusin, ei taht minuga 'poari 'tulla* Juu; *'tiumes käis obuse ehk ärja poariga* HJn; *'tehti vanad katuksed, suured nupuga vareksed (harimalgad) olid ungaste pial, üks puär* JJn; *võtt punase äãrega nahk 'kindad, paari 'paslaid ja vüõ* VMr; *mijs läks vanass keriku, viisud jalan, tõene puär puusa piäl. egã ühe puarigã ei sua keriku ärã kãedã* Kod; *'antud pime obune ja paar 'ãrgi kasutata* Pal; *'seotasse sukad 'ühthe 'puari* Lai; *paari piäl (kahekesi) 'õikavad puid* KJn; *kão 'kuksive kolmelt nel'lalt paarilt* Hls; *niij om tõine kinnass tõisest paarist (kooskõlata abielust) piltl* Krk; *mesi ollu potiga ja või lãnikukesega, 'keitnu nu 'paari ja visanu üle ola, üits iijn ja tõene taga* Ran; *suur 'veski, neli 'paari kivve ol'li* Nõo; *siis pidi pruu' 'andma selle isãme naaãele üits paar sukke* TMr; *'poiskesil ol'l paar tsuvva 'kaplo tettü* Võn; *ma osti üte paari 'põrsakõisi* Har; *ma lõüse 'lambal paari 'poigõ, tõnõ ol'l ütik, tõnõ ol'l oinass* Plv; *seeni_ku 'tütrik mehel saa, piat vanakuri säidse 'paari 'viisa ar_ 'kakma* Vas; *paar 'langu lappõ pand ni sukka pand paar* Lut **b.** (paarisarvust) *'Laulis kukk 'õhta magama 'minnes liiad suutããved, siis 'õõti, et 'tulla ea ilm, poarid, siis tuleb teise päeva paha ilm* Põi; *'kangas kõivad paarid lõhjad* Muh; *kui 'toimne kangas oli, siis pidi ikka paarid lõngad olema* Rid; *liig või paar ~ liiad või paarid (arvamismãng) 'pãhkne 'muistatamine oli -- 'ütle, liig vai paar -- siis sai ärã 'luetud, kui oli paar, siis said omale* Kuu; *võtad*

`pähkid `piuse ning küsid teise kääst, on_s liiad või paarid. kui `ütleb paarid, aga on liiad, sis paneb ühe `juure, et paariks saab Khk; küsiti, kas oo liig või paarid, kui ei `ütlen õieti, pidi teesele niipal'lu `pähkli `anima, kui teesel sial pius oli Tõs; `ütle `vällä, liig või paar' Krk

2. a. abielu- või kooselupaar; pruutpaar `vaesed, neid ka sii mõned paarid VII; nee on kogu akkand poar Pöi; see on sene paari tütar Emm; va türu paar, neil pole last `ühted Phl; üks paar tahab tänä abielosse `astoda Mar; täna oo kaks kolm `paari laalatamas Mär; `nüitsed paarid ei oska ju eläda Vig; Ärmäl `pieti `pulmõ kahedõ puärõga korruga Khn; see paar läin lugema Ris; me olime nel'la paariga laalatada Kos; täna oli `jällegi pailu `puarisi kirikus maha `üelda JMd; paarid lähvad lugema õpetaja ette VJg; näid `puara on ike Kod; mes koradi paar sij om, ei ole laolatedu ei midägi Nõo; `puu'pa olli laulatedu üits paar, vana pruut olli ollu Ote; tõnõ paar eläss iluste, tõstel ei sünni elu, `kiisleva ütte `viisi Rõn; sõrmussid olõ õs ja jäi paar' laulatamalla tuu'kõrd Vas b. tantsu- või mängupaar `riijji `mäyyud olid `jälle `lauluga, siis `jälle sies `paarid `tantsisivad Lüg; tagumine ~ viimane paar (lahti ~ välja) (jooksumäng) `paaris õlid poiss ja `piiga `lapsuke, üks, kaks, kolm, tagumine paar `lahti Lüg; `seisasisid `paaris, üks, kaks, tagumine paar `lahti, kaks akkasid `juoksema, `kolmas `iest `püüdas Jõh; lapsed `mängvad `paera, tagumine paer `välja Muh; kes `paaris äi ole, see üiab, et tika, taka, tagomest paarid `välja Käi; Akkamõ tagumist `puari Khn; see oli lapseias, ku me viimast `paari `mängisime `välles HMd; üks seesäb eden ja `õikab: tagumane puar `lahti, tagumane puar juakseb ja tämä püüdäb. ku kätte suab, jääb üksik `õikajass Kod; väl'las suve aeal `tehti tagumest `paari, `joosti Plt; joosime määst `alla tagumest `paari SJn

3. kangaviga niidel_o paarid sehes Muh; paarid, õhö niie `peale on `pandud kaks `lõime Mar; `kangal paar sees, egä sedä tohi olla - - tehässe niiele uus sil'm, parandasse ää Vig; kes `niide pannes paarid `sisse pani, ju siis tuli viga Tõs; jäi kaks `lõnga `kõrvu ja siis on paar sees, riie on kohe rikutud Tür; paar ühes niies, see on kaksik kangas Rak; `paare ol'l kangas täis pant Trv; sõkut paari `sissi, ku üle `niitsme sõkut Krk; kui kaits [lõnga] `kõrru, siss tuleb paar `sisse Ran; kos sul om paarõ pant, halvastõ `niitsede vai sukka `pantu Har

4. kaelkoogud; kaks pangetäit kaelkookude otsas tuon `paari kaks vett Jõh; ku `einamaal `süia `lähtaks `viima, siis `võetaks paaridega `sel'ga Hää; karduled tõime metsast paariga kodu Saa; paaridega tuud vett Pal; suur talu ja kik'k vesi tule paarige kanda Krk; sigadele kanni pangi `paarega sel'län Ran; `pal'lu ei ole vaja, ku paar `paari tuud, siss avitass Nõo; noorik ol'li säält lännu söögipaariga - - `rahvale `viimä TMr; võta kaalpuu ja mine tuu üts paar vett Ote; Ku_süük `val'mis sai, võit supi paariga `säl'gä ja latsõ `vankri perrä Urv; Lehmile kannõti `juu'ki alasi paariga Har; Paarõga õks om rassõ vett vinnata Rõu; vii paari? umma rassõ `kanda, `õkva ola? võit `kangõss Plv || kandepuud `paarid oli `tehtu, kahe puu `pääle on `lauad `pantu Vai; siis tull'id tüdrikud ja viisid `kõlkad kõlgussisse - - kaännid ka `ohjega ja `paarëga Vil

5. a. hrl pl sarikas Majal on paarid peel Jäm; murispuu `piäle kõiväd paarid Var; kui paarid piäl oo, sis pannasse kadaka nuust paaride otste vahele ja peremees piäb viinä pudeli `sinna `tooma Tõs; Puärdõks lähäb pitkemi puid taris Khn; paarid on `pantud, nüid roovime Hää; puarid tehässe muan valmiss, siis tõstetse seinä `piäle Kod; paari tugi, teine ots pannass paari `kül'gi, teene seinä `kül'gi Vil; `paaride `pääle pannas lati ja lüvväs katus Hls; paari om nel'la jala tagant, viie, kuue tollitse. paar kõüdets mahan kokku ja siis aiass üless Krk; sõled oiava `paare kuun, paarile lõegati sälgud `sisse, `sälke `sisse `panti sõle otsad Ran; katuss `palli, `õkva elu tuli `olli, paari olliva maha sadanuva, pal't saena jäevä üless Nõo;

paar

tõmmatass tõselt puult tõne paar üless, pandass ari pulk `siisse, siss peñn `panti vahele Ote; vinütüise^o omma^o joba pääl, vaja `paarõ ala `panda^o Kan; rañtshirre pandasõ paarõl pääle Har; Paari^o omma^o `liuhka vaonu Rõu; ku hoonõ^o ol' viisstõisskümmed `jalga lağa, sõss `pañtiva kümme `jalga paari^o Räp; paarē küleh ommava sõl'kpuu^o Se b. tala, aampalk `Vilja kuivadetti toa `paaridel Jäm; meite lammaslauda paarid on nii alaspidi kõveras Khk; `Valmis londid pisteti siis `kamri paari vahele Krj; Rihaltsel oli neli viis `paari Põi; `peastlased tegavad pesi rehalse paari `külge Muh; `katla ahelad olled paari `külges Phl

II. pron kaks, kaks-kolm, mõni ligidal küll, aga paar kolm maja õli vahet; `anna paar `karpi tuletikku Lüg; puju on paar `jalga `pitkut, `kuuse puust Vai; omal olnd paari `räimid pajji `põhjas Khk; nad_o paar `aastad `paaris olnd Mus; Kuivastus ma keisi poarid korrad Jaa; Sii oli enne poar maja Põi; paer tükki oo meil ikka `ankrumi koa Muh; paar ainust akki jäi veel `välja Rei; akkab paari nädäli pärast `õitsema Mar; poea `poegi oo paar tükka Mih; Lüe puär muna kua pañni `piäle Khn; paar `piiska tuleb ja ei tulegi `rohkem Hää; üks poar `puuda oli neid teri, mis ma sirbiga `korjasin Kei; poiss, lüe sa viel paar `pulka [pliidi] `alla_t `kiema akkab Amb; redutas puar `uastad ära, viimaks tuli ikke `välja Kad; isänd ja emänd - - ärrä ja provva one [neist] puar `vaksa `kõrgemad Kod; ma käesin ikke `aastas ka kõrd või paar [vanematel külas] Äks; napsata puar `korda Plt; sis ol'id paar `purjus miist lähnd kirikusse Vil; anna paar `kartuld viil' Trv; pussak ulat' paar `tiiru `ümmer ja siss sai viil' `sõlmi sidude Pst; paar ao `ossa `olli kokku keedetü, `väike tuustikene Ran; sa võta nõgel ja niit, `suska paarist kotussest `kinni ja käib külländ Nõo; `vihma tule paar tibakõst Ote; vai sa mullõ kah paar `tuupõ `piima Har; paar `päivi sais tu jalg muro pääl, puul' `tsia jalakõist Rõu; mul om tälle paar sõnna üldä^o Vas; maka paar `päivi Se

paar² paar g paaru Jäm Khk Emm Käi Rei Han Saa, `paaru Jõe Lüg Jõh; n, g paaru SaLä Kaa Krj Põi/-oa-/ Muh/-ua-/ Phl, `paaru Kuu Hlj Lüg Vai, paru Kuu Emm Phl Plt; p `paaro Mar

1. leil kui `vihhled kõvaste, kole kõva paar Lüg; `annamo tämale üvä `paaru laval Vai; kõva paaru, pailu `vihlemist Jäm; ta sai `saunas mo käst eε paaru Khk; täna sai ikka paaru saunast Mus; Lisa vehe rohkem paaru; sai igavese paro `sounas Emm; tänä sai seda `paaro Mar; `õelti: pane `paaru Saa; seal ei ole muud kui `saunade paru Plt

2. hoog, aur `pange `paaru `juure, siis `jouame `ennemalt Jõe; Tegin `toisele `paaru `pääle, ega toist `muidu olis `välja saand Kuu; pada kie `täie `paaruga Vai; `ühte `asja keedetase nii kaua - - küll see sai nüid paaru Khk; täna oo see ahi paaru saand Mus; sääil saab obusele selle paaru anda, et `aitab Krj; pane `katlale paru `juure, et saaks `valmis, kõht tühi Emm; Sa söidad nii suure paaruga, kas sa kukkumist äi karda Rei

3. sahmakas; keretäis Ma jähi vihma alla, sai seikse paaru, et lase aga olla Kaa; `antsi tale ea poaru, ät ta mäletab Põi; Täna saime paaru vihma; Vanamees tegi paaru õlut Han

paar³ paar g paaru Pst, paara Krk keelepeks, klatš see om puhas paar, mis ta nüid kõneleb Pst; Mea sääst `paara ei `kullegi Krk

paara paara Lai Trv/-r-/; paera Muh, puara Kod paariti, paarikaupa see oo paera kojot, kaks `lõnga ühes `niides Muh; käid puara, kahekeisi kõru Kod; pane kangass puara sukka Trv

paarama `paarama Ksi KJn Vil; `paarame, da-inf paarate Hls Krk(-de) patrama, lobisema `mustlased käivad `müüda `ilma `paaramas Ksi; `Mustlane vaadas kah ükskord mul kätt, aga temä tühi ei tiänd kedägi, `paaras niisama KJn; muutku `paarab pähle `ühte `müüdu ja teist `müüdu Vil; mis sa iki `paarad, aad `ullu juttu müdu Hls; temä pal't `paarass ilmast `ilma Krk

paara|magu paksmagu *Kudas sie `paaramagu `joudab `liikuda; Midäs sa `ninda süöd, et oled kohe niisugune `paaramagu Kuu*

paarg, paarga → paargu

paarg|aid *paarg-, paarge-, paargi- paargu läheb paarg `aida `keetama; Sea tuhliid on ikka paargeajas searaandes Khk*

paargas `paargas paargu – Khk

paargu n, g `paargu S(-oa- Pöi, -ua- VII); *paarg g `paargu S; paarg g `paarga; n, g `paarga Mus õueköök `Paargu oli `paksu `tossu teis Jäm; Kui rehetuas rabati `vilja, keedeti perele süüa `paargus Khk; on_s `paargas tuli `katla all Mus; `Paargul oli paekividest katus Kaa; `puargus on sui jahem `keeta VII; `Poargu oli änamasti kivist mulla parandaga, mõnel oli `kaika lagi peal Pöi; Sui aegus keededa keik söömene paargus Emm; kui pole tahet tuld tuba `tehja, `tehti `paargus Käi; vanast keedede sui ja `talve ikka `paargus, tuba `tulle `suitsu täis Phl*

paari `paari RId S hajusalt L, Ris Pal Ksi KJn Trv Pst Krk Puh Nõo Ote Rõn Krl Har Vid, `poari Pöi Kos, `puari JMd Koe Kod

1. kahekaupa kokku [lambda] *jalad `siuti `paelaga `kinni, kaks `jalga iest `paari, tagand kaks VNg; tien `vihtu, siis panen kahelt puolt `niine `killuga `paari, siis panen lakka rippuma Lüg; `peime poolt poisid `paandi `paari oma tüdrukutega ja pruudi poolt poisid oma tüdrukutega Mär; obused `pandi `paari `kümä Tõs; Üks talutüdrük olnu `väikse kasuga, `kiigi põle `tahtnu omaga `paari võtta `pintama Hää; temä `olli rikkide vanembide laits, taht, et ma `kerkude minnen temäga `paari lää (leeritamisest) Nõo*

2. (mehest ja naisest) a. (abiellumisest) `enne ei õld sie `paari menemini nii `kerge Lüg; `Vasta vanemate `tahtmist `läksivad `paari; Õppetajal täna ulk nuor `rahvast `paari `panna IisR; `peigomes ikke käis `pruudil järel, siis `mendi keriko ja pappi pani `paari Vai; Nad said mineva pühabe `paari `pandud Jäm; Sest saab varsti viiskümmend aastad, kui me eidega paari läksime Kaa; kes `paari `eitvad, nee käivad ikka käsikääs VII; Pidid ikka `poari minema, pole änam kuulda midagi; Vanad panid nee juba lapsest sandik `poari (määrasid abielluma) Pöi; et nad kerigu ees pole lugeda muistnd, kerguärä pole `ühte, `paari pannund Phl; ega need `paari ei akka Mär; astuvad `paari ehk `eitvad `paari PJg; laalatas meid `poari Kose kerikus Kos; poiss ja tüdruk lähvad `puari JMd; kaks tükki eedävad `puari Kod; ennemelt õigati käsikus neid, kes ilma `paari panemede üitstõise man elasive Pst; mea küll es tää, et nemä joba `paari lännu om Krk; `väega iluste säl kõneldana, ku `paari `pantana Puh; mia ole `vaene `tijnjä ja `vaeste inimeste laits, sina olet talu poig, me ei sünni jo `paari Nõo; ku `poissi `tütrigu lätsivä `paari, `tahtsiva laolatuusi minnä, siss `enne käesivä nä opetaja man lugeman Rõn; mõnõ? ei saa `õigõdõ `paari, siss om jo_lahutus; vanast `panti eks kerigu mõisan `paari Har; no säändse pasatskiga ma küll ei `mõtle `paari minnä? Röp; soo ol' suur patt, ku sugulasõ? lätsi? `paari Se; paari lugema (lugemisokuse näitamisest enne kihlumist) käesive `paari lugemen Trv; ken `paari lugemen käisive, nü viisive `kõstrele kas sukke või `kindid või paari kapakid Krk; opetaja majan `käidi `paari lugeman, otsiti tõstamendist säräne värss, toda pidi siss lugema Puh || (lindude paariviisilisest kooselust) linnukesedki keväde tulevad ja eedäväd `puari Kod; tsirgu? lõövä `paari Plv

paari: paari Krk Se paariti kangass pannass paari sukka (lõngad kahekaupa soasse) Krk; `lambil ol' paari poe Se

paari- kahe- või mõne- `Talleke õli `paari `päivene, kui akkas juba `kepsutama Jõh; paari `kaupa `lasti uksest läbi; mis sest paari `küindrasest riide tükist saab Khk; Mõisas olid

paarijelu

vanasti änamasti paarioosterattad (kahehobusevankrid) Kaa; ohva_o vanem kut mullikas, ta_o paari `uastane Jaa; `Istusid `laudast, poari `kaupa olid koos; See on poari roandane katel küll Pöi; paari tuñnine sõit Mär; lehmäd läksid paari `kaupa karjamale Tõs; se on juba poarikuine, kaks kuud vana Juu; mõni `ütleb [vasikat] ju paari `kuuselt, et jõudik Sim; läksid kõik puari `kaupa kirikusse Plt; paari `kaupa om `pastlid müvvä Hls; muedu ollu naesel til'luke laits puhun, paari `aastane kõrval ja nel'lä `aastane ollu tõesel puul emäle ligi Ran; pääkooli latsõ? `lätsi kerikullõ paari `kaupa Krl; känksepäl ol'l hulga `saapõid laadan, möi kõik paari `kaupa maha? Har; sõss ol'l tä vaest paari `aastane, katõ `aasta vannune Plv

paarijelu abielu, kooselu sääi and jummal mulle paarielu seldsilise Hel; `ellime viiskümmend kolm `aastat paarielu Puh; tõõsõl kül lätt taa paarielo, a tõõsõl `lääki_i? Se

paarih → paarin

paarihna paarihna Rõu Vas Lut paariviisi, paariti paarihna? `põrsa? parembahe söövä? Rõu; minke paarihna, mijsõ naasega Lut

paarik paari|k g -ku Saa Plt M Ran, -gu Lut kaksik kui paarikud talled on, siss teine on ikki vaimetu, `arva kui mõlemad ääd tugevad on; võtan ikki paarikud `põrsad, söövad paremine Saa; miu `tütrell olli paariku, kaiis `poiga Krk; sij vana lammass om ninda pal'lu paarikit `poigi toonu Hel; me ollime paariku latse Ran; kabõhhõsõl ka umma_paarigu? Lut || kangaviga `kangal paarikud sees, kui kaks `lõnga kõrvu Plt

paariksiti paariti nüid kõnnive paariksiti, enne es või `vaatagi poisi `pääle Krk

paari|labane (teat kangatoime) villast tetti paari|labast, linast es tji, ku pudev kangass, siis pannass `paari Krk

paariline paari|ne g -se Kuu/`p-/ Jäm Khk Mar Kse Saa Trv Hls Krk(-i)n Ran Plv Vas, -tse San Har Rõu(-dse); paari|ne Pöi, puari|ne Amb Koe VJg Kod, paari|ne PJg Hää Plt KJn, g -se; paari|nõ Urv Krl/-õ|nõ/ Har Röp, g -sõ

1. üks paaris oliaist **a.** paarimees ta oli mo paariline `paatis Khk; Kus so paariline täna jäänd on Pöi; paarilisega läksime `tõõsse kahekesi Saa; puariline - - kellegä ühen läksimä keriku Kod; mea ei lövvä `ende paarilist kätte Trv; tulõ mullõ paarilisest Plv; puusepä? omava iks paarilisõ, ütsindä ei saa? Röp || esimise niie piale esimine lõng esimisest puarist ja teise niie piale jääb siis teine puariline Amb **b.** abikaasa, elukaaslane Akkab `jälle see paarilise `otsimine Pöi; naene `ütleb mehe `kohta mo paarilene PJg || all'id `rästad akasid padistama, kui nad paarilisi valisid Saa

2. paariühikuline (sag liitsõna järeloisena) **a.** kaht pange mahutav taari tõrike olli ike talu pääl nel'la viie paariline Hls; `Erne, `suurma ja `kapsta `ruuga, tuud `keiti suur kolmõpaarilõnõ paa täüs Urv; mul om üts paariline pada, `tuuga om hää nii katõss kõrrass `süüki `kiitõ `perhele Har; `Kapsta `tõrdu? ol'li vanast õks kate `kümne paangilidse_yai `kümne paarilidse? Rõu; paariline annom Plv **b.** paar naela kaaluv periss `suuri [ahvenaid] es tule, naglalisi ja paarilisi Ran

paari|lõngulene (teat kangatoim) paari|lõngulene, kui kojutakse, kaks `lõnga jääb `alla, kaks jääb `piale Tür

paarima `paarima Har/-mma/, (ma) paari(n) Khk Rei Kse Han Tõs Hää Saa Trm(-oa-) Pal/-oa-/ Plt KJn, `paarin Kuu Hlj VNg Lüg Vai; `puarima, (ma) puarin Koe Kad; `paarma Trv/-r-/ Ran, (ma) paari; `puarima, (ma) puarin Kod

1. paarituma kui `paarima akkavad, siis peab `rohkemb `süia `andma (hanedest) Hlj; kui vesi lähäb `suojast ja akkavad kudemaie, siis `auguvad ja `paarivad ka `endäst (konnadest) Lüg; kevädi linnud `paarivad Tõs; lammass paarib änamine üks kord Saa; kudetaja on all ja

`paarija peal (kaladest) Trm; linnud oo ärä `puar`nud Kod; `paarimese aeg KJn; obesa lääva `paarma Trv; jänes om jo `paarinu Har

2. paari minema, abielluma juo nied akka *`paarima, oli `kuulla, et kosi`viinu `juoma juo akkeda VNg; kuos nämäd `paarisivad, näil `pulmi ei `oldki Vai; ma olin kakskümmend üks `aastad, kui `paarisime Han; ta akkab nüid `puarima Koe*

3. a. paari panema või sobitama inimesi *`paarima Rei; leerilapsed ise `poarisivad, kis kellega `tahts `minna Pal; ma paari na kokku Trv; kui pinnu vaheld kaits `langa läbi susassit, siss tuu `olli `paarmine Ran* **b.** paari sobima, seltsima need loomad *`paarisid eesti Khk*

paarima: *`paarima Kuu Lüg Kaa Var Plt, impers paaritasse Iis KJn; `puärma Khn sarikaid paarikaupa kokku panema maas saab ikke `valmis `paaritud, siis saab `lahti `lüüä ja `üksikult üless `panna Lüg; Täna saame nõumpuude paarimise valmis, oome akkame neid üles ajama Kaa; pannase val`tslagi, muidu ei anna `paarida Var; Mehed läksid maja `puärma Khn; sarikad paaritasse maas ärä KJn*

paari|mees paariline *Paras `panna `porsale `paarimiheks (kellestki räpasest) Kuu; `paarimiest täna ei õlegi, ei saa teha Lüg; kui ei old [jääpüügil] `paarimehi, siis oli [naine] ka abimies Vai; `paatis `sõudavad paarimihed Khk; Ta oli merel `käies ikka mo paarimees Pöi; ema [luik] leiab omal paarimeest kohe Noa; suka paarimees oo kadund Mar; Sia akkad mio puarimeheks Khn; sain paarimehe käest rielta Saa; roít `sinna `surma `õtsma ei lähä, kos tämä puarimis `surma sae Kod; kis teene poarimijš sul õli, sellega läksid keriku poaris (leerilastest) Pal; `pastla paarimis kadund KJn; sij olli `miuge paarin, miu paari mijs Krk; ma² ei saa hommõn `mõtsa tulla² puid `lõikamma, mu paarimiis ol l `haigõss jäänü² Har; sai tõsõ paarimehe, kes jo tüüj osašs tetä² Röp Vrd paarismees*

paari|minek abiellumine neil olevet *`paari mineku mõte Krk; [tema] `paariminekit `olli `kerkun joba üits kõrd kuulutedu Nõo; Nail om ka paarimine kasil, ega₂ ta ütsindä elu ei olõ₂ ka midägi asi Urv*

paari|mäng jooksumäng ”Tagumine paar välja” *karapis `lauldi ja mängiti poari `mängu ja talupoja `mängu Amb; akama `mängmä puari `mängu Kod*

paarin *paarin Kod/-ua-/ Trv Krk Ran Nõo Krl Har Rõu, paarih Se*

1. paaris, kahekaupa koos nüid_o *`sõimamine `müüjä, nüid jälle üväd (leppinud), kääväd jälle puarin Kod; obesa om paarin ehen Trv; [kangas] koets paarin `sissi, aiass kaits `lõnga ruu pääle; tõisibe, nel`läbe, `puu`be olli paarin päevä Krk; paarin `põrsa parembide söövä Ran; ku sa ütsitedut rõevast tüjd, siss panet veelanga üte lipi vaheld läbi, kui pagsembat taat, siss panet paarin sukka, kaits `lõime sua lipi vahele Nõo; munnõ õks enämbüsi paarin ostõtass Har*

2. abielus me *`el`lime oma vanage kolmkümmend katesa `aastet paarin Krk; eläme nii iluste paarin, meil ei ole ütteri sõnavahetust ollu Nõo; paarih olla ka `keerge olõ_i? Se*

paarine *paarine (teat toimne) `paarine riie Khk*

paarini paariti, kahekaupa *`põrsa lätsi paarini Krl Vrd paarinide*

paarinide *paarinide Ran Nõo = paarini paarinide lätsivä Ran; Paarinide käevä ja mol`otava egäl puu`l Nõo*

paariniste paariti, kahekesi *alumane jalasse lajavuss, tuu olli niisama kui `riijegi, aga pääld `ahtamb, et paariniste sai sehen `istu (saanist) Ran*

paari|puu aampalk, tala; sarikas *Kena sirge ning ühtlane mäid, sest saab ea paaripuu tahuda Kaa; `Aeskast tõime rihaltse paaripuud VII; laude pein oiab paaribu `kinni Tõs;*

paari|rahva|rohud

kuuse olliva ääd paaripuud ja pedäjä kah Ran; Paaripuu pandi üles Har; Roovipuu_köödeti viil `vitsuga` ega paaripuu vai sagarõ `kül`ge kiini? Rõu

paari|rahva|rohud pl (taim) paari`rahva rohud, kaks õit on kõrvuti, kollakad Jäm

paari|rahvas abielupaar; ka pruutpaar `saivad` paari`rahvast Lüg; `Enne ku` paari`rahvast `asja saab, kulutab kurat` kümme` paari`paslid läbi IisR; paarirahvas on üks liha ning veri Põi; päris paarirahvas, aga lähvad teineteisest ära (lahku) Hää; puarirahvalla `aanti, naesele viijü ja mehele liinik Kod; ega sij paari`rahva elu nõnda `kerge`i oole, paari`rahval pal`lu muresit Krk; vanast es tohi paari`rahva süngiveere pääle `istugi Nõo; kui nuurpaar läits laolatusi, siss enne kolm pühä`päivä `kerkun õegati toda paarirahvast, edimäst kõrd, tõist kõrd ja kolmandat kõrd Rõn; `Täämbä opõtaja kuulut` jäl`kaantslin paarirahvast Urv; paari`rahvõil om õks kõrd ja kuhuss ilustõ rahulikult ellä? Har; Ku? mijsõ naasega? ol` laulatõdu?, siss nää? ol` paarirahvass Se **Vrd** paarisrahvas

paaris¹ `paaris Kuu Lüg IisR Vai SaLä Kaa Pha Muh Emm Rei Rid Mar Mär Vig Aud PJg Hää Saa Ris Tür Plt KJn, paaris Ksi Lai, `poaris Põi Muh Juu, `puaris Koe

1. a. paari moodustavalt kahekaupa koos ma õlen ka ikke `paaris [puid] `lõikand, aga `üksi` tienisin ikke `rohkemb Lüg; Venivad nigu `paaris` ärjad IisR; oled sa täna liiaga `paaris (üksi) Khk; kaks `ollid siis vanamad uost, kes ikka `poaris saha ies kõesid Muh; Suure paatis, kus üks mees aeru põel on, soutu ikka teisega paaris Emm; poisid-tüdrukud ikke `paaris Mär; enni pekseti `pintega `kuprad ää, pidi `paaris olema, kaks ja kaks Vig; kaks `lõnga` pändi kõrvu niest ja üks ühest, siis olid `paaris lõngad Aud; `paaris` veeti `pal`ke ikki, siss teine `aitab` pääle veereta Saa; linnud teeväd kahekesi `paaris pesä KJn **b.** kahega jaguv, ant paaritu `paaris` nauluega ei `tohtind obusi` rautada, piab olema viel üks liig naul viel siel `raual Kuu; kui [kuhjale] `paaris` malgad paned, et siis pidiväd tulema `lambale` kaksikud `talled Lüg; Ega õhel tuli `poaris aru ütelda, kes `eksis, `andis` panti Põi; Kui kodund `välja` minnes vares kraaksub `paaris korrad, läheb kõik `easti Rei; malgad` pändi kuhjale `piale, `paaris ei` panda, [pannakse] viis ja seetse Plt

2. abielus pruutpaar, nüüd on `paaris Lüg; Nee on `paaris inimesed Jäm; ei ma sedä enni usu, kui ma näe, et nad `paaris oo Vig; `poaris inimesed viisid` pulma orika pool pead, õhö suure apu leevä või sepiku Juu; meie oleme kua juba `ulka` uastaid `puaris old Koe; suab jälle üks paar paaris inimeisi Ksi || (lindudest) Korbid pidada eluaja `poaris olema Põi

paaris² → pairis

paaris|elu abielu perä `pulmi oli mesinädäl `ninda ja siis akkas `paariselo` pääle Lüg; `paariselu` - - läksid` paari PJg

paaris|mees 1. paarimees oli `talle` saagimisel paarismies JJn

2. abielumees kua nüüd `paaris mies saab` ninda `olla ku poiss mies Lüg

paarisna paarikesi sõss tull`li_neo_paarisna` taaha Plv **Vrd** paarisnõ

paaris|naine abielunaine `paaris` naisel juo `lapsed Lüg

paarisnõ = paarisna `Käve mõtsan paarisnõ` tüüh, `ütsindä? ei_saa? jo_puid lõigada? Har

paaris|rahvas abielupaar Nüid `käivad` paaris`rahvas kuos `katsel, `poisile` kringel, tüttär` lapsele munakuok Lüg; Paarirahva elu aa ikka ulga rahulesem Emm; `paarisrahvas` lähvad kirikus, täna on suur püha Saa; `poaris rahvas` tõid leevakõti, poisid tüdrukud ei toond Juu; ei tea, kus nüid `poaris` rahva `lahkumist tuleb või` undlikku, nää `valged linnud` lendavad kiriku `puole ja kisuvad teine teist Jür; `paaris rahvas` tulid `vasta, küsisin nende kääst [teed] JJn; kes `tahtis siis` pienemalt `üelda, `ütles abikaasa, muidu oli ikke` paarisrahvas VMr; seal olema `poaris rahvas` kõik Pil **Vrd** paarirahvas, paarrahas

paaristikku paaristikku Jäm VII Mär Hää Jür Plt KJn Trv Hls, `paaristikku Kuu Vai(-o), puaristikku Koe VJg Kod/-šs-/ paarikaupa mänivad keriko `paaristikku Vai; vanast ärjad `küntsid paaristikku, jutaga olid koos VII; `seisvad kõik paaristikku Mär; lähvad paaristikku, üheteise käevandist `kinni Hää; Eite-taati paaristikku, taga `kamres kadastikku = villakraasid Jür; `lieri lapsed läksid puaristikku VJg; puarišsikku sidotud `kiinni Kod; niij `ollive nõnda paaristikku `sääden ennast Hls **Vrd** paaristiku

paaristiku paaristiku Khk Kse Ris JMd/-ua-/ Iis Plt San paaristikku obused olid paaristiku ees Khk; nad kõnnivad nii puaristiku JMd; läksivad paaristiku menema Iis

paaritama paaritama Jäm Khk VII Jaa Pöi Muh Noa Mar Mär Kse Tõs PJg Tor Hää Saa Ris Pal Plt KJn Kõp Trv Puh Nõo San, -amma Har Rõu Ply, -eme M/-em Krk/; `paaritama Kuu VNg Lüg Vai(-mma); poaritama Pöi Juu Jür Trm, puaritama Juu JMd Koe Kod

1. paaruda laskma olis old hüä ära `paaritada (lehmast) Kuu; kui lehm `etsib `ärgä, siis `viia `ärjale ja `paaridatta `vällä VNg; mära viiatse täku `juure paaritama Jaa; kas ta oli paaritet või ei oln, aga tä oli puula nime all (mullikast) Tõs; kui paaritama `tul'ti, siss `küsti, kus karjasura on, ärja äna raha on temale Saa; luomad saavad paaritud Ris; vanass õlid tõu karjad, puaritasid Kod; mitu `lehma oisivad `pulli, vii paaritama Pal; paaritand ärä selle emmisse, ühessä põrsast `ol'i `juures KJn; `luuma paaritedess, sij om loomu suünd Hel; kes `lehmiga käesivä paaritaman, nuu pidivä pulli kõrra iist päevä tegemä Puh; temä jäit tõese pulli kasuma, aga tol es ole paaritamise `võimu, `üitsegi lehm rammass es jää Nõo; mi vanamuitt käve kah umma `lihmä paaritaman Har; paaritõt lehmäkene ol'l, tuu visašs suurõ joosuga `vaška ar^o Rõu

2. paarituma `kassil tule juo `paaritamise `aiga, `eiga tämä `muidu `kräunu VNg; uss `paaritas, `kännu `õtsas õlivad sis kõveras Lüg; `paalibest akkavad linnud paaritama Muh; pullid ja lehmä paaritavad Mar; kevade linnud paaritavad ennast Tor; lennod -- akkavad kohe pesitämä ja poaritama ja `auduma Juu; juaksukuun unidid uluvad, siis one näil puaritamise aeg Kod; kevädin ajak, nüid akkav linnukse paaritem Krk; `rästä^o omma `partii `lüüü^o, no paaritasõ mõtsan Har; radokuu, sõss soe paaritiva^o Plv || seksima tüdrek, poiss `läksid kahekeste `kuskile `kõrva, läksid paaritama PJg; neuu akkas juba paaritama Plt

3. paari minema või panema akkavad paaritama, `paari minema VII; nüid puaritakse vallamaja `juures Juu; saime siin `eedit paarite Trv || kurameerima Nee akkasid juba kooli `põlves `peale poaritama Pöi

4. paarikaupa panema kui `saavad sarikad juo `paaritust, siis on sarika paar Lüg

5. teat jooksumängu mängima kui sõniku vädu oli, siis noored tegid pooleni õöni ring`mängu ja `laulsid ja löödi `tantsu ja paaritadi ja Mär

paaritamiži paaris `paaritamiži `amba^o äi õlõ ää^o, säidse vai ütesa amast važigul om ää Lei

paarite paariti `nuored `istusivad kaik `paarite `penki `pääle Vai

paariti paariti Khk Kaa Tõs paarikaupa Saunavihad kui tehasse, siis siutasse paariti kogu ning pannase kuivama Khk; Vanasti müüdi kanamune ikka paariti Kaa; pani lavad paariti maha Tõs **Vrd** paarite

paaritsamma paaritsamma Rõn Har kurameerima Nemä esi paaritsivä mõtsan eitsi man Rõn; ku ma vanast Poolamaal ol'i `soldaännin, mi paaritsi kah poola preilidega Har

paaritsema paaritsema Hää Nõo

1. paarituma kui keväd tuleb, siss kõik limu pesitävä ja paaritseva; küll niij `kärbläse om äbemädä looma, tuleva siia miu sil`mä `alla paaritsema Nõo

paaritsema

2. kurameerima *Noored inimesed paaritsevad, käivad kokku enne `pulmi Hää*

paaritsema² paaritsema süüa ahnitsema *Eluaeg iad toitu paaritsen, sellepärast oo kua kere pial Han*

paaritsid paaritsid Hls, -t Krk paaristikku `panti paaritsid kokku Hls; paaritsit `taitsev, kateksi Krk **Vrd** paaritside

paaritside paaritside Ran Nõo, -õ Urv paaristikku *mes te `patseerite säääl paaritside, ei lõpe nuu jutu teil `otsa joba Nõo; Sõss ei olõ_muud saanu[?], ku_`võtnu_tõsõ[?] adra iijst är[?], et kõnita näid (härgi) õigõ[?], et vašt harinasõ_`kuigi paaritsidõ `käämä Urv **Vrd** paaritsid*

paaritsiku paaritsi|ku Plv Vas(-kku), -gu Trv paaristikku *inimese lääve paaritsigu Trv; hobõsõ[?] umma paaritsiku iijh Plv; hulgõ[?] paaritsikku Vas*

paaritus paaritus g -e Jäm Rid Kse JMd/-ua-/ Pal; paaritu|ss Har Röp, g -se Trv paaritamine [loom] *otsib paaritust, tõin karja seast ära Rid; lapsel ei ole ilus puaritust pialt vuadata JMd; lehmad `indlevad, paarituse ooaeg on Pal; ma[?] is näe tuud lehmä paaritust Har*

paari|viisi paarikaupa [kalu] `lueti sis `paari`viisi Kuu; *mere tedred `linduvad paari`viisi ikka Ris; pani munad - - poari`viisi `korvi Kos; Mina olen peenema `kanga `kümne lõngaga `käärind läbi loomalaastu ja `põimind puari`viisi riistid `sisse Amb; vanast teitti `vihtu, siss keedeti paari`viisi kokku ja `paanti sel`pu pääle kujuma Nõo*

paarka → parka

paar|koda paargu paarkoda - - puud irred olid `püsti `pandud, oksad tuule varjuks puude taa Jäm; *sui keedetase paarkojas `süia Khk; paarkoda tehasse ikka majadest `eemale Muh*

paarkun¹ `paarkun g -a kuhjamalk `kuialõ `pontasõ[?] `paarkuna[?] Lei

paarkun² `paarkun g -a pikne `paarkunage vihm tulõ Lei

paar|kümmand kaks- või mõnikümmand *seal_o koa paari`kümne kilo osa Muh; nii pikk päe oli, see oli midägist paarkümmand `tuundi `pääväs tööd tehä Mär; suurt `paati ei olnd, mis võib ikka üks paarkümmand inimest sees olla Kir; [veimevakas] paarkümnen rätikud ikka, kui `lähtväd nad mihele Khn; `kuhja `panti kümme ruga ja paarkümmand kah Ran; paarkümmand `aastat tagasi kattõ `Liisna kuuš ärä[?], `pikne lei, sõss `kuivi ärä[?] Röp **Vrd** paarkümmune*

paar|kümmune paarkümmand siis tuli see asi äkist paarkümmune `aastad tagassi Jäm; *jo sest paarkümmune `aastad jo oo Khk*

paarm → parm

paar|rahvas paarirahvas *mis sa teed tüli `riidu paari`rahva vahele Khk; siis kui liigid olid `joodud, siis oli paarrahvas `valmis Mus; Vanasti elas ühes peres mütu paari paarrahvaid Kaa; küsis, kas meie oleme paarrahvast Muh; see on ju kõige `irpsam, kui paarrahvas eläda ei oska Vig; need oo paarrahvas, nääd oo `paari läin Tõs; soab paarrahvas kokku `pandud ja laulatud ära ja siis sõedavad kodu Kei; niisama `puarivad kui puarrahvas Kad; säääl olli puha paarrahvass, säääl es oole noorepit kedägi Krk*

paar|sada kaks- või mõnisada üks paarsada `mietri oli [puu] `kaugel (puust) Vai; *sii Lihula `mõisas oli mõni sada või paarsada [lammast] Lih; paarsada `koormast oo seal kokku kannetud Kse; `Põrsa sai sellekorra puarisaa rublaga käde Khn; esä kõnede `järgi om ta (õunapuu) üle paarisa `aasta vana Pst; tuu vanaemä puust `küindle lüht, tuu võib paarsada `aastat vana `olla Nõo; vesi aisašs, `naabrinaine ammu' vii `väl`lä kajost, paarsada `pangi vett tul`l `väl`lä `tõsta Ote*

paart → part³

paaru → paar²

paarumma `paarumma paarituma jänes om jo `paarinu Har

paarus *paarus* Ris; *paaru|ss* Vas Rāp/`p-/ , g -sõ Se(n -u|śs); g *poarusse* Trm puri Tõmba *paaruss üless, tuul om peri* Vas; *Kae*², *paaruss joba paist* Rāp; *kui tuulõga tahat minnä, siss tu paaruss vidä. pant tu paarusõ üless, suurõ kanadi*² küleh Se

paarutama¹ *paaru|tama* Jäm Khk Krj Pöi/-oa-/ Muh Vig, -*dama* Rei Phl; *paarutamma* Vai

1. leilitama, vihtlema *paarutammo tämä luud tühäst* Vai; *ma paarutasi kõva, pailu lõili on Jäm; poarutavad vihelda* Pöi; *lähme paarutama* Muh; *Küll ma paarudasi täna* `sounas tugevasti Rei

2. kütma; keetma *Mis sa siin`köökis nii`kangesti paarutat* Jäm; *Ma paarutasi sigadele`tuhtlid* Kaa; *Täna`õhta oli aga nenda paarutud ka, et juba`aitab* Krj; *sa oled kõik puud ää paarutan* Muh || (ilmast) *Küll niid oo palavad ilma, nõnda paarutab iga jumalapäe* Kaa

3. kulutama, raiskama *sügisel paarutat kõik ära, siss kevadel põle võtta midagist* Vig

paarutama² *paarutama* Kaa Pöi(-oa-) Vig Tõs SJn

1. lobisema, latrama *küll niid poarutavad* Pöi; *küll need naesed paarutasid* Tõs; *Paarutas igal pool, kudas Murru poisid olema karjama kesa peal poolalasti joosnd* SJn

2. hurjutama *Paarutab eese vanameest üsna igapää* Kaa; *Ma poaruta oma`kassi vahest, sõuke`tüiti elajas* Pöi

paarõ *paarõ* San Urv Har Rõu Plv Se, *paare* Nõo Rāp *paarikaupa* (hrl soasse pandavatest lõngadest) *käteräti kangass ka`panti paare sukka* Nõo; *sukka`pandmise lipaśs ol'l, lipatsigõ`pañti sukka, kas`pañti siss üñsi vai paarõ* San; *Ammõid teñti paarõ kah vai teñti jälh nii, õt kaś`kõrda paarõ, kolmas kõrd kolmi* Har; *Villadsõ`kanga ol'li`kõik`paarõ suahn* Rõu; *kaś`langa üteh kuñh läbi aet`nñsest ja suast, paarõ koet* Plv; *Siss läävä`mõrsja kosilasõga*² *lavva`taadõ ja`mõrsja sugulasõ*² *nakkasõ siss tsäärakul`Kauma, kõik paarõ* Se **Vrd** paarõhhuisi

paarõhhuisi = paarõ *lapõh`umgi paarõhhuisi, paar`langu lappõ pand ni sukka pand paar* Lut

paas¹ *paas* (-ś) g *pae* R(n `paasi VNg Vai) Sa Muh Lä hajusalt PāPõ K, Trm Trv Ote San Kan Urv Rõu Vas, *paasi* Tür Iis Trm Krl, *paasõ* Vas Se Lut, *paane* Kei JõeK, *paanõ* Krl Har; *paes* g *pae* Vai Jäm Muh LāLo Ris HMD; *poas* (-ś) Muh Var, g *pae* Juu Tür, *poane* hajusalt Ha; *puas* (-ś) Pil, g *pae* JMd VJg Kod, *puasi* Juu Koe; *puä(s)* g *puä* Khn; n, g *pae* hajusalt eP eL(*paa* Lei); *paan* g *paanõ* San Krl Har Rõu

1. karbonaatsete kivimite üldnimetus, paekivi *kui`kaldalt`vaatad, siis`kollendab, selge pae se mere põhi sial* Jõe; *Nie paed olid`suure`viegä`ummes, ariligu`viegä olid nadukane viest`väljäs* Kuu; *vankri rattas`leikab`paade* Hlj; *paas on`mitmes`liidusses maa sies* Lüg; *kirkaga`raiutasse paat ja lõhutasse kive* Jõh; *me keisime`paasi`murdmas* Khk; *metsamaal pole paat ligi* Kār; *pae, põllu sihest`võötud, neid tuli nii`suuri`paesi ülese* VII; *Pae peal vili äi kasu, kuiv võtab ää* Pöi; *vanal aal`sõuksid põrandumi ei oln, siis`ollid`laiadest paadest* Muh; *Ukse alla läheks panna suur pae* Käi; *sii`Ungrus olid`neoksed kohad, kus`paesa`murti* Mar; *kõvadamad paed,`rohkem põletada saab, siis oo`kangem lubi* Var; *küla tänabas oo sedasi serbiti`pandud paed, nigu ruudid oo näha* Mih; *Mia pani`vaoksõ ies puä piäl`jalgu`kindi* Khn; *enam ei saa kaevata, pae on all* Hää; *paes tuli`vasta, kui`kruusa`võeti* HMD; *paaned olid [aias] vahel - - nii sai ju ruttu suure tüki`aeda edasi* Kei; *kus poane korrad tulevad, nied on`kärka kohad, seal ei kasva kedagi* Jür; *siin on`vaene maa, selge kiviräga ja paas* JõeK; *parem pae all magada kui mua pial elada* JMd; *mua on kõva nagu puas* Koe; *kaev on pae sees, mulla pind neli`jalga, siis tuli pae`vastu* Sim; *tämä kruñdi siden on pal'ju*

paas

paed Kod; kajol paas all, nel'lä`kaanti auk pae `sisse raiutud, pae siest tuleb vesi KJn; sij om kõva, nõndagu pae Hls; meil paed siin ei ole Krk; pääl om vil'lä maa, aga all om pae Ote; paas om Tal'namaal, õhukõnõ mullakõrd om pääl Kan; sääl ol'l sääräne lubja paas vii alh Har; suurõ valamisega maa `tahmuss ar^o, ku ar_kujuss, sõss um kõva nigu_pae Rõu

2. (ahju osadena:) a. ahjupealne, kumm õli vari pääl, kerisse paas, et tãgã lage ei lähã Lüg; ma lähe ahu pae `peale magama Muh; kui `sätmed `vällä keivãd, siis `lãhtvãd `vasto paet Mar; egã igã ühül põle paat kerisse `kohtes `ühti Vig; Enne ahjul paed ei oln, paljad kivid, ahju paesi toodi Koongast Tõs; suur paas, kuus `jalga igapidi lai, kerise lagi Nis; ahju paas pial, et sädemed ei käi `vasta lage. puu käib pae nurga all, muðu ta `langeb maha JõeK

b. ahju põrand leevãmõhest `võeti tük'k taanast ja latsotõdi õhukõsõst ja visati pae pääle tulõ`paistõlõ küdsãma Võn; puuroobiga om vaja `ahju segãtä, raudroobiga lahut ahju pae ärä Ote; ahu paanõ päle pandass leib, paanõ pühitess luvvagõ `puhtass San; leib küdsãss ahu paasi pääl Krl; ahu paas om ka tett `kurblikatsõst paanõkivest, mis sääräitse kärnãdse^o omma Har; all um ahol pae, ülevãh um lagi Plv; ahi om kõhen, pae om nõrk olnu^o, leevã alomanõ puul' om `pehmest jääniü^o Rãp c. koldekivi `kolda pael istub Khk; [rõövel] `istund `sõnna ahju `paele ja akkand ennast ahju ees sojutama Mus; korja paed, nende peal oli ea `istuda Rid; kaks kibi oli `kolde ees, väl'lapool oli pae ja seetsepool lõugas Aud; ahju poas `paandi ahju suu ette, suur kibi oli, ümmarguseks raiutud koa natuke Juu

paas^s paas (-s) g paasa Vas Se Kra, paasi Rãp, paasõ Se palgi vara võta paas är, vaja sammõl' vahele panda^o Vas; ütele poolõ `raotass paas, tõõnõ jääss niisama, siss parebahe `lammõss; ísergiga íserk ar tu puu ni aasõ paasa `sísse Se

paasama `paasama, `paassama, da-inf paasada^o Se; `paasma, (ma) paasi Rãp varama saina omma paasitu Rãp; hoonõht paasatass, siss raotass ruih, säne kraav `sisse sinnã^o; `paassa süvembãlt Se

paasa|päiv paas(s)a- (teat õigeusuliste tähtpäev) paasapäiv kuvvõdal `augustal vanna [kalendri] pítte - - siss süvvãss mett, viãss `ke'kohe pühendã^o; Paasapäiv, tuu ol'l ka_suur päiv, siss `võete ubinet `maahha. Inne paasa `päivã es süvvã ubinet ja `he'rne ja ua `kõtro Se

paasa|püha paasa- Jãm Khk Muh Tõs Tor Saa Ris JMd Koe Trv Nõo San/-s-/ , `paasa- Kuu Vai, `paasja- Plv (teat õigeusu kirikupüha) lihatamad pühãd `üiti paasa pühãd Muh; paasa pühãd oo paastu `aegas Tõs; paasa püha, pal'mipuude püha Tor; suur nel'laba ja suur `reedi on paasa pühãd Saa; paasapüha oli suur püha `juutidel JMd; Paasapühãl es tohi liha süvvã Nõo

paase paase g `paasme Tõs Trm(-oa-) Pal Lai Hls Krk; puase g `puasme Trm Kod; n, g `paasme Nõo Lut pasmas puase ehk paar puaset õli lugu Trm; puase on kuuskümmend `lõnga, piira puase on kolmkümmend Kod; `paasmed `loetasse, aspeldamise aal loed Pal; kui `meeles ei ole, siis piab lugema vahest, mitu paaset on Lai; mitu paaset suga om ja mitu paaset `niitsme om, siss om tããdã, ku lai kangas tuleb Hls; mitu paaset sa kangast tii^o Krk; kuuskümmend `langa om `paasmen Nõo Vrd paasem

paasem `paas|em g -ma VMr Lai pasmas kuuskümmend `lõnga `luetasse `paasmast VMr; üks `paasem on kümme lugu, üks lugu kolm `lõnga Lai Vrd paase

paasik' `paasi|k g -ku Rld/-ko g -go Vai/ paistekakk sai tehã `paasiku - - `niske pisike kakk `vieretada ja sie sai rõhudatta `sirgest ja siis sai viel `silku `sinne `päãle `panna; kui ahi küdeb, siis `panna `paasik labida pääl, õhoke, siis `ahju `suule `paistumaie Lüg; `Paasik `tehti `ahju `rinna all, kui ei `jõutud `uatada `leiba, õli leib `õtsas Jõh; Pane `paasikule võid IisR; vie sie `paasiko `karjustille Vai

paasik² *paasi|k* g -gu pontsakas *paasik* `poiskõnõ, ää suur, *paks* `poiskõnõ Urv
paasik³ *paasi|k* g -ku paemaa `paasikus oli nii lühike vili Hlj
paasi|kivi *paasikivi* paekivi – Iis Trm **Vrd** paaskivi
paasiline *paasiline* paene *Paasiline, ei kasvata* `easte `vil`ja ega `rohtu Sim **Vrd** paasiline
paasima `paasima, (ma) *paasin* paasi murdma mehed *akkasid* `paasima Jaa
paasine *paasi|ne* Iis, `paasi|ne Kuu Lüg Jõh, g -se paene kui juba `känniga lagele ajab, `mullaga segamine, piäb madalamast `kündämä, `paasine Lüg; `Raadik maa, `paasine Jõh; *paasised põllud* Iis

paas|kivi paekivi *Vanasti oli meite toal paaskivi parand, pärast tehti laudparand* Kaa; *Kivesaid oli tehtud änamasti paaskivi lahmakatest* Pha; `pa|llad paeskivi killud (kehvast põllumaast) LNg; *ahi oli paaskivist* `tehtud Kul; *see põle muud kui kibi rünk, seal oo paaskiba* ja *raudkiba* Mär; *paaskibid* `paändi `sisse Rap **Vrd** paaskivi

paaskmas *paaskmas* g `paaskma San; n, g `paaskma Urv *pasmas kolmkümmend* `langa om ütten `paaskman Urv

paas|kook paistekakk *Paas* `kuoki `küpsedetti labida pääl `ahju suul Lüg

paasiline `paasli|ne g -se paene `paasline mua Plt **Vrd** paasiline

paasma → paasama

paasma|lang = paasmalõng *Egä kõrra* `aigu pandass `vaelik ja, `paasmalang, *tuu pandass kül_sõss ku_jäl*^P `üts paasmass täüs saa Urv; *Egalõ_* `paasmalõ visati `paasmalang vahelõ?, *sõss* `olli_peräst hüü_jäl_ `paasma^P är_lukõ^P Rõu

paasmaline `paasmali|ne Trv Rõu Plv; `paasmali|nõ g -dsõ Urv, -tsõ Har; `paasmalõ|ni g -dsõ Krl *pasmaline mis jäme lõng oli, `panti kuvve* `tõistku `paasmaline suga `pääle Trv; *Sua_jo omma iks tan katõtõiss* `kümne `paasmalidsõ^P Urv; *anna mullõ kate* `kümne viie `paasmalist suka Krl; *Ku^P üts suga om, siss piat* `tüdmä, `mitmõ `paasmalinõ *tuu om* Har; *ma kua viie* `tõiss `kümne `paasmalist kangast Plv **Vrd** paasmeline, pasmalene

paasma|lõng pasmalõng *sual om* `paasmalõnga Trv **Vrd** paasmalang, paasmelõng

paasman `paasman Har, g -i Krl *pasmas ütten* `paasmanin om kuuskümmend `langa Krl; `paasman, kolmkümmend lippi, kuuskümmend `paari Har **Vrd** paasmas

paasmane `paasma|ne Khn/-nõl, g -se Kuu VNg Lüg Vai Var JJn Iis Pal Lai, -tse Tõs Trv *pasmane* `kanga `luomine oli, *luo siis nii* `laia, *kui ise tahad, kas kaheküme* `paasmane ehk `laiemb VNg; *vattel juo õli* `niske lai ikke, *sai kududa kahe* `kümme `kuue `paasmases `piiras Lüg; *mul oli iä oki, ma aasi* `päävis kahe `kümne ühe `paasmase vihi `valmis Var; `Mjõtmõ `paasmanõ suga *sie ond* Khn; *meie kalevi suga oli kahekümme kolme* `paasmane JJn; *mitme* `paasmatse *soa sa* `pääle panid Trv **Vrd** paasmene

paasmas *paasmas* Vig Var Tõs, *paasmass* Trv Ran Nõo Rõn Urv Se, `paasmas Jõe Jõh IisR Vai, *paasm* Kuu Lüg Vai Tõs JJn Sim Iis Trv, g `paasma; n, g `paasma VNg Lüg Jõh Kam Ote San Har Rõu Plv; *puasm* Trm, g `puasma Khn; *puosm* g *puosma* Lei *pasmas kuus* `kümmend `langa on `paasmas Jõe; `piira järele `luetasse, *kui pali neid* `paasmaid piäb *panema, et üle ei jää* Lüg; `paasma `siuta `kinni `paasma `paelaga Jõh; *midä* `laiem `pirda, *sedä* `rohkem `paasmo Vai; `aspel, *kui paasmas täis saab, sis löõb* `lõksu Vig; *kümme sõna oo ühe* `paasma sihes Var; *iga* `paasmas `loeti kuuskümmend `lõnga, *kolm kord sai* [käärimisel] `kõia *edasi tagasi* Tõs; *sugasi mõdeti* `paasmaste järele JJn; *panen* `paasmaid `kangasse Iis; *kui kiariti, loeti ikka* `puasmid Trm; *loe kolmkümmend lipi vaet, om* `üts *paasm jälle* Trv; *ärä sa ütte aa toda vahelikku, ku sa laset ärä sääl*d varva *otst minnä, siss lähvä* nuu `paasma *kõik segi* Nõo; *mitu* `paasmat kangass *lağa* olli, *niipal* `lu `paasmit `paanti suga kah

paasmeline

lağa Kam; Egäl paasmal peäp vahelik sihen olema Rõn; Taa om ar̄k, taa pääle `loeti `paasma Har; `Paasmidõ `perrä sõss k̄õik` kanga `veeti Rõu **Vrd** paasmes

paasmeline `paasmeli|ne Nõo, g -se Hls Krk(-li|n), -tse Räp; `paasmõli|ne g -tse Vas pasmaline põrmadu `rõõva kangass olli kolme `paasmeline Krk; mul om kate `kümne `viie `paasmeline suga Nõo; Kõgõ `laemba^o `koelēva^o katõ `kümne viie `paasmelitse^o [kangad] Räp **Vrd** paasmaline

paasme|lõng pasmalõng `paasmelõng -- paneb oma `lõnga `sinna `sisse, `sinna [pasma] vahele `viskab Tõs; `villass `lõnga viipsiti viipsiku `piäle, `puasme `lõnga kua `paanti Kod; kui sai kuuskümmend `lõnga täis, sidusin `paasmelõnga Pal **Vrd** paasmalõng

paasmene `paasmene Hls, -oa- Trm, -ua- Kod pasmane `mitme `poasmene piird see on Trm; kolme `kümne `puasmene kangas, ületeräne Kod **Vrd** paasmane

paasmes paasmes Trv; paasmõss g `paasmõ Lut; n, g `paasme Nõo Võn San, `paasmõ Võn Har Rõu Vas Lut; g `paasme Krk Räp pasmas kolmkümmend `lõnga om üits paasmes Trv; `paasmeide aru piap ikki `täädä olem, ku sa kangast käärit Krk; kolm vedu om üits `paasme, tuu om kuuskümmend `langa Nõo; kolmkümmend `langa `paasmõn Rõu; `Kanga `laiusõ ol'li^o viisidõis kümme `paasmet Räp; `kanga `paasmõ um kolkümmend `langa voi kümme luku Lut **Vrd** paasmas

paasner `paasner, `pasner Ksi; `pasnär g -i Juu (lind) `pasnär üks lend, karjub Juu

paas|puu paakspuu Paaspuud on pisikesed madalad `pöösad Kaa; paas_pul on mustad marjad VII; Lammastele `tehti `talveks poaspuu `lehti, `tehti pisikesed lehe kimbud Põi

paass paass g paas(s)a

1. paasapüha meil ol' inne paasa tsasson; `käüti paassalõ -- üle järve Se

2. pühak paass ol'l pühä mijs Se

paassama → paasama

paast paast g paastu hajusalt S, L(-o LNg Mih) hajusalt K I, eL(-o Se), `paastu Kuu RIId/n `paastu VNg Vai/ Jäm VII Lei; poast g poastu Põi Juu Amb Trm Pal; puast g puastu Juu JMd Koe VJg Trm; puass g puassu Kod; past g pastu S(`pastu Jäm Ans) Khn Rap, pasto Mar paastumine; paastuaeg Ühel suur paast, `toisel voinäädal (ühel nälg, teisel küllus) Kuu; `paastu ajal `anti [sõjaväes] `posla `masla suppi, liha `paastu ajal ei `antud Lüg; `vastlabe liigub `pastuga `seltsis (arvestatakse paastu järgi) Ans; voinäädal, see oo paastu akaduses Khk; oli se `paastus (märtsis) või `apri-llis Mus; Poast akkas `palve päevast ja lõppes lihatuma pühaga, siis võis `jälle liha `süüa Põi; lihatamaks pühiks lõpeb paast `otsa, siis_o paasa pühad Muh; `vastlapäevast akkab paast `peale Mär; kui `enne jõolune paast tuli, siis enam üläl ei jõstuss Khn; venelastel oo paast metu nädalad Tor; kolm `korda `aastas `käüti armulaual, siss kolm `korda ol'li paast (luterlastest) Saa; puast -- kääsid `mustas `riidis Juu; voinäädal oli enne `paastu JõeK; puastu aal on lauba `õhta kirikus jumalatienuistus JMd; venelased on poastus Trm; puass -- siis jätävad maha liha ja või `süümise Kod; vene rahvas pidavad ike poastust `rohkem lugu Pal; vanad `muistsed inimesed pidäsid `paastu küll KJn; siin rahvas es jõvva kedäki `paastu, seive ike kikk ütēn Krk; paastu ajal ei süü veneläse liha Puh; `vendläisil `algu vanast jo^o märdsikuul paast pääle, ol' nika lihavõttõpühini Har; säidse nädälit paastõti lihavõttõ pühi `paastu Vas; lihaheede^o, kui paast alostass Räp; ost õks korvi kallu paastuss ar^o Se; edimäne paast um `kündlepäväl Lut

***paastama** (nad) `paastava leinama ku inemin `kuolõss, sõss amatsõ^o `paastava^o Lei

paaster `paaster Jõh, g `paastri, -e Vai karjase abi `paaster, `karja `kõrraline Jõh; tänä on tei `karja `vuoro, ken tulo `paastrist Vai

paastu- paastuaja- sõnaväes ku õli `paastusüök, siis liha ei `antud, sai `vaesemast `süüä Lüg; Mine tee rehaltseuks lahti, lase kanad ula ala paastupäikse käde (kevadisest päikesest) Kaa; Poastukülm annab `päeva `järge Pöi; paastuniit jäi [lammastel] vahest `niitmata Ris; kevade one puassuilmad - - seenä jääress lüüüb lume `lahti Kod; kuivatedu kiisad `paanti `korve `sisse, saadeti - - paastutoeduss Ran; paastunätäl kestap `ütsa nädälit, vahel paastap päiv - - siss tulep paastutuisk ja paastusula Kam; Märdsikuu vai taa paastupüü ol' edimäne [lammaste] pügämine Urv; vanast ko inemine paastuh `kuule, sis ol'liva_paastu `puhtõ?, sis ol'liva_paastusöögi?; kimmäss ineminõ, joud ar olla? paastusöögiga? Se

paastu|aeg `paastu `aiga one `martsu kuus VNg; `paastu aig ikke `luetu, kerikus `pieti iga `neljä`päivä `paastu `jutlust Lüg; seitse nädald peab se `pastuaeg pitk olema Ans; paastukuust akkab paastuaeg Pöi; venelest pastu aeg liha äi söö Phl; siis kui tuli paastoaeg, siis iga nel'laba `õhto läksid inimesed `ühte peresse kokko ja `peeti lugemese tuind ära LNg; `altari ees paastu `aegas oo mustad tekid ja kui paastu aeg `möödas oo, siis pannasse punased tekid Mar; `enne `ööldi poastu aeg, nüid on kannatamese aeg Juu; paastu `aegaid oli mitu, enne `jõuluid old kaks nädalat `paastu JõeK; kuus nädalt paastu `aega, siis ei laulatadud SJn; paastu aig es joole `pulmasid Krk; `enne lihävete pühi om paastu aig Nõo; paastu aig om muido säidse nädälit Rõu; teiti `kiisla kañõbileemega hämmäda? ja terä `ruuga ka `keeti, ku paastuaig ol' Vas; `paastuaig, sõss lia ei `šüüdä Lei

paastu|kuu märts `paastu kuus oli sie `neljabä püha, iga `neljabä [siis] ei `ketretu VNg; Kui `paastukuus purikad, sis ia `vilja `aasta, kui külm ja lumi, sis `vihmane suvi Lüg; ma ole `sündind kahe `kümne esimese pastukuu pæeval Jäm; paastu kuus akkab juba kevadeks minema Khk; Paastukuul on üks silm vesine pilt Kaa; Paastu kuus akkavad keik puu pulgad ning sita julgad lund kiusama pilt Pha; `vastlapæ_o paastu kuus Kse; Kui `küinlakuus saab ärg `räästa alt juua, siis paastukuus ei saa kana nokaga vee `tilkagi Han; kõige `rohkem kuigutab [rähn] paastu kuu sees Var; puassukuul tõene silm juakseb vett pilt Kod; `vastla pügi on paastukuu sehen MMg; kaju paastukuu tuub ää `aasta Hel; paastukuul, siss ku `päivä joba nakass `paistma, siss tulliva iätilga katusse `rästä `kül'ge Nõo; ku `küündlekuu saa häräle juvva?, sõss paastukuu saa ai `kikkalõgi Vas

paastuma `paastuma, (ma) paastu(n) Khk Muh Rei Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Ris VJg Iis Plt Trv Hls/ma-inf -me/, `paastu(n) Kuu VNg Lüg Vai VII Saa, pastu Jäm Khn; `poastuma, (ma) poastun Pöi Trm Pal; `puastuma, (ma) puastun Juu JMd Koe; `paastma, (ma) paastu(n) KJn Trv Krk/ma-inf -me/ Ran Puh San Krl Har Rõu Plv Vas Se Lut; `puasma, (ma) puassu Kod paastu pidama; söömata olema mida sa `paastud, tule `süöma VNg; `kaupamehed `Pihkvast, vene mehed, nämäd `paastusid Lüg; ei mäil ei `paastuda Vai; ta akkas paastu ajal `paastuma Khk; venelased ai söö liha `paastudes VII; Las ta poastub, kui äi taha, küll tühi perse `viimaks `sööma paneb Pöi; paastu `aegas paastutse Muh; aiguse pärast `paastuma Rei; paastub peale, ei söö `ühte ega teist `toitu Mär; ma paastu (st vahin) `teite `juures, kunni te sõön saate nalj Kse; mis ma sii enäm pastu Khn; vened paastuvad Tor; luteri usulised - - `paastuvad ainult see ommuku, kui armulual lähavad Saa; mis sa puastud, kui ei süö JMd; enne lauvale menekit poastutasse Trm; näväd puasid õma `puasmise ärä Kod; nii kauva poastun, kuni pada kiib nalj Pal; kus meie jõuame `paastu KJn; mis sä `paastut, süü kah Trv; mis sa oma `paastmisege ärä `tiin in olet, et sa `paastun olet Krk; veneläse peävä enne lihavõtet `paastma Puh; kas sa `paastut põra vai et ei süü? Krl; veneläse paastuva? ja söövä poslamaslad, aga mi paastu nikagu paan kiis nalj Har; nä? paasti? kolm `päivä Rõu; mis sa

paastu|maarja|päev

paastut, tulõ `süüjä, küll siss süa üle lätt Plv; ik'äv õks ol' laisil pikkä paasto paasta? Se; hummõn nakam `paastma, süü ei `piimä, süü ei lihha Lut

paastu|maarja|päev paastu- hajusalt S/-oa- Pöi/, Tõs PJg Tor Hää Saa VJg Lai Hls Nõo Har Plv Vas, `paastu- Rid, pastu- SaLä(p- Ans) Kaa Pöi Phl, paast- Jõe VNg Kaa Mar Kei(-oa-), past- Phl, puass- Kod rahvakalendritähtpäev, 25. märts paast`maarjapäe, mõni `üiab seda `maarja `kuulutamise päe Jõe; `paastu `maarjabä `lasti `tallekesed murule VNg; `võeti `viina `paastu `maarja päiv -- `maarja puna Lüg; kui `enne `paastu `maarjabäd on kaks üöd `külmä ja kaks üöd peräst `külmä, siis on külm suvi ja külm kevade Jõh; `küindlabä ning pastu `maarjabä on kõrtsi pühad, siis juuaste Ans; kui paastu `maarjaba `öösse `külmab, siis `külmab seitse nädalid Khk; Paastmaarjapäe oomikul jõid naised maarjapuna, siis seisas pale aasta otsa erk Kaa; paastu `maarjapäevast ei `võetud enam tuld üles, midu ärjad akkavad sui lõõsutama VII; `küinlebest seitse pastu `moarjabase, pastu `moarjabest neli juribäse Pöi; kiived munevad esimesed munad paastu `maarjabe omingu Muh; past `maarja pæev keededakse sea jalad Phl; paastu `maarjapäe oli suur püha PJg; paastu `maarjapäe, siss `toodi punast `viina, `maarjapuna, ja `anti `noorte lastele `viina, kis `viina võtsid võtta Saa; Poast `moarjabe oli kiriku püha Kei; puass `muarja pääv, tüdrikulle `antse aeda võti kätte Kod; paastu `maarjapäeval oli kirikus `jutlus Lai; paastu `maarja päe pidi puna olem, sis ol' `maarja terve ja punane Hls; `palvemajan -- paastu `maarjapäevän siss `loeti `tüütrigedele Nõo; mi kutsu tuud paastu `maarja `päivä kapst `maarjapääväss Har; Paastu `maara `päivä õks `peeti kül`pühapääväss kõgõ, siss õs `tüütedä õs midägi? Vas

paastu|päev paastumispäev `paastupäi `panna `musta tekki kerigu `kantslile VNg; paastu päeväd akkavad Tõs; kolmapääv ja `riidi ol'li paastu päävä? Se

paastu|püha paastuaegne pühapäev `paastu pühägä akka `paastu VNg; neli `paastupühä on, `viieks `ongi `palmi `puudepühä Lüg; seitse paastu püha oo, nee akkavad enne lihatamate pühade Muh; esimäne puassu pühä õpetaja nimetäs ärä kerikun, egä näo `toitu ei põlussand Kod

paastus `paastu|s(s) g -sõ veetõus küll `täambä ommogo ol' suur `paastus, vesi om poolõn `pristannin; `paastuss tulõ `vijrde -- põha tuulega tõsõss Võn

paat paat g paadi uus Pöi, Hi hajusalt L, HMD Kei JõeK Tür Iis Trm Ksi, `paadi R(n `paati VNg Vai); paat Rid Kul LääEd Pä hajusalt KPõ IPõ, KLõ Trv Hls Puh Har Se, paet Sa Muh LääLo Tõs Ris, g paadi; poat (-t) g poadi Jaa Pöi Muh Var Ha Trm Pal; puat (-t) g puadi Khn(puät) Juu JMd JN Koe Kad Kod MMg lahtine veesõiduk meil on `nuoda `püüdmine ikka `paadiga Jõe; vanema aja `paadid kaik igä olid `saumaga, `laua serv oli `toise `laua `servä pääl Kuu; kui kala `kõrgel, sis läheb `paadiga Jõh; mäne üppä -- `paati Vai; lapsed läksid paadiga mere Jäm; paadid `seisvad `lautris Khk; õlle kiha `oodab, aga paet lekib Mus; kalapüüu paet on pæelt lai ning alt vahe Kaa; kolme mehe paet on pisike paet, kolmega keivad `kaugel meres Pha; Poadid olid mäel kummuli, põhad õletsepidi Pöi; nõdr jäe oln, unt karan `paati Muh; meitel on paadi tollid, kus vahel aer käib Emm; poiss, mine paadi ninase Rei; lodi, killega käiakse sii lahes, paat, killega käiakse `kaugel, puri pæel Phl; me `ootasime `randes, et paet `ääre tuleb Rid; paat on teraba põhjaga, pikk ja kitsas Kul; `pandi paadi sabase tõrvake põlema, tõrvaksega `püütsid (tulusepüügist) Var; Mede puät läks vesi `aolõ Khn; paat `pikhab vett läbi Aud; Ema on sij esimene puu, kelle `külgi täavid ja lauad `pantaks, ema on iga paadil ja laeval Hää; paadil kiil all Ris; paadiga sai `kaugel `käia, kaks miest `paatis HMD; `sõitis poadiga jõe ja mere peal Rap; paadile tuli vesi laua vahelt `sisse JõeK; rannamehed lähvad `puatidega merele JMd; paat oli `laine poolt `randa uhutud Tür;

ei vene siin olegi, küna ja puat on Kad; puat one testod `laudess, laiema põhjaga kui vene Kod; poadil õli teene õts terav, küna on ühe `taoline Pal; mina põle paadi piäl käind KJn; läits paadiga Võrtsjärve `pääle Trv; paadi om jõõ veeren Hls; paadiga ka sõidetass, meil vanast `olli `ruuhvõ? Har

paat^e *paat (-i) g paadi Kaa Mär Vig Mih Amb VJg IisK Pal Äks Plt KJn Trv Krk Hel Ran Nõo Kam Ote San Krl Rõu Plv Vas Se; paat Kuu Lüg Jõh IisR, `paati VNg Vai, g `paadi; paet g paadi Mus Krj Tõs Ris; puat (-i) g puadi Juu JMd Sim Kod; poat g poadi Trm*

1. paatjas, kahvatu- või hallikaskollane *sie `paati kana kisenda, sie `tahtu pesale `menna VNg; tämä `talvel on `valge ja suvel lähäb `paadist, `kõldasest, roho ehk `eina `karva Lüg; rugi on `paati, `viljad on `paadid Vai; paet obune oo iire `karva, must soon keis sel`ja peelt läbi Mus; Üks `sõitas paadi obusega `maandid kaudu kohe `linna Kaa; söüksed kenad paadid munad Krj; see üsna paat obune Mär; see paat veis_o pikäli, paadi karbaga Vig; vili oo alles paat, ei sünni veel lõegata Mih; paet obu oo `valkjad `moodi Tõs; ruki lüüb paadiks Ris; puat kana on `neike kollaka kaelaga Juu; rukis `tõmmab puadiks JMd; rukki rääk pääksub rukkis, al`likas paat pika kaelaga lind IisK; `praegune rükiss on puat, ei õle `valge ei al`jas Kod; rukki alles `paatis KJn; lehe om joba paadi Trv; üits paat tuvi lennäss Hel; vili lüüb paadiss, lääb verele, ei ole enämb rohilane -- val`ss vahakass vai kõllakass, paadi `perrä Ran; `erne kõdra om joba paadi, võib joba suppi `kiitä Nõo; kesev nakap jo paadiss minemä, siss lätt `valgess, nakap jo `val`mima Kam; om sääne paat hobõnõ, ei mõista? tälle nimme `anda Plv; hiir om paat, muni karv `valgõ, muni verrev Se*

2. paatjat värvi olend **a.** (hobusest) *`paatisid on vähä, `kõrbisid on `kõikse `rohkemb Lüg; pani puadi `vankri ette Sim; `paatel enämästi küüdüd sel`lās KJn; Kas sul uma paat viil müümätä Vas **b.** (kanast) Paat tuli munemast ja nüüd `kaagutab mis kole Kuu*

3. härja- või pullinimi *Restu, Pugal, Paat, niõ om pulli nime Ote*

paatak *paatak; paatõk g -ka siirup `saks süü paatõkat, kulatskiga `hämmäss Se*

***paatama** imperf (ma) *`paadi rääkima ma ježi `jennega `paadi Lei*

paaterⁱ *`paat`er Rid Vig Kad, g -ri Kuu LNg Mar Kir Han PJg, -re Kul Mär Lih Tor HJn/-oa-/*

1. naiste kaelaehe kaksteist õbe *`rupla oli `paatri sees LNg; `paatrid -- elmeste `pärhled ja kaelarahad `külges Mar; õbe kupud, sõl`g, kaela rahad kolm tükki, `pärlid ja ketid `külges -- täis `paater oo `kaelas Mär; vend visan üle laua `paatre `õele `kaela, viis raha oln traadi sees, `elmed vahel Lih*

2. kuljustega pael *`paater oo obusel `kaelas, pisiksed kellad või kurinad, `umpsed Mar; `oostel `pieti `pulmas `poatred `kaelas HJn; `paater -- obusel `ümber kaela käis ja kulistid olid sial `kül`ges Kad*

paater^e *`paat`er g -ri San; `paat`õr g -rõ Har Lut; `paader Nõo, paadõr Plv, g -i; p `paatrit Lei Lut, `paatri Ris, paadõrd San*

1. palve *`paatri lugema -- püha `kirja lugema Ris; `paatrit lugi maa `värki (eesti keeles); `veikulõ latsõlõ `pallõss `paatrit, et timä kasumu? tävve `tehrüga Lut || (nurrulõomisest) kaß luge `paatrit San*

2. epistel, etteheide pia suu *`kiinni, kellele su `paaderit vaja om Nõo; ta tõrõlass ega `päivi `kiikiga, ma `tul`li tulõma, siss jäi tõnõ muru pääle `paatrõid lugõma (noomima) Har*

3. vaimulik *`paatõr um esä, sõjõnda päle ka? üldäss Lut*

paatimaⁱ *`paatima, (ma) paadin paadiga sõitma läksid jõe peale `paatima Mär*

paatima

paatima² `paatima Mär Pär Plt, `paadima Han Var PJg Plt, `paatme Hls, (ma) paadi(n) suplema; vanni võtma viime lapse `paatima Mär; Tä `paadide ikka nädalis korra suures `vannis soja `veega Han; kui `kange pala vesi, iä `paadima `minna Var; käisin `paadimas Plt; mõnel puul om siande maja, kus paadits Hls **Vrd** pattima

paatime paatime, `paatma, (nad) paadive valmima vil'la paadive Hel

paatjanõ `paatja|nõ g -tsõ, -dsõ paatjat värvi, paatjas `paatjanõ hopõn Vas

paatjas¹ `paatj|as Khk Krj VII Mär Vig Tor/-t-/ Jür/-t-/ Trm(-oa-) Plt Puh, `paetj|as Tõs, `puatj|as JMd Koe/-t-/ g -a; `paatj|ass (-t-) g -a Trv Hel Plv, -ase Krk kahvatu-, hallikaskollane; kahvatupruun see värv on nii `paatjas Khk; mära lööb änam `paatjaks Krj; värvi riie ää, ep akka mette, siis jääb `paatjaks VII; see väga `paatjas, see põle ilus punane `ühti Mär; `paetjas oo allikas, põle punane egä must Tõs; al'l obune oo `paatjas Tor; Ohr ei old veel päris küps -- `ööldi, et `paatjas Jür; mul olid kord `puatjas kõrb obune JMd; `paatjass, `seante kõllakass Krk; [vili] tõmmais jo `paatjass Hel; meile osteti `paatjas obene Puh; mino esäl ol'l, kui ma lats ol'li, `paatjass hobõnõ Plv

paatjas² `paatj|as g -a paakunud Savine maa oli paatjas, ei last vett läbi Jür

paatrõ- palve- `paatrõhelme² umma² `jaõdu² ar² `viidõteis `kümnele põhä², kümme um `veikeist helmekeist a üistõis `kümness um suurõmb; `paatrõ raamat, kon umma_kirotadu² `paatrõ `pallusõ², laulu², jumalalaulu² Lut

-paats Ls ohupaats, vohopaats

paats¹ paats g `paatsu koorem, kandam `pange iad `paatsud `pääle; Pettäs `poissi, omal õli `enne `tõise `poisiga paats `küljes (rasedusest) piltl Lüg

paats² paats g paatsi malk ooda sa vana Mustik, kui ma sulle selle paatsi `tõmba Hel

paatsa `paatsa lastehirmutis `paatsa tulõ, üldäss laäsilõ; tulõ `paatsa, `paatsa a_võtt Lut

paatsakas `paatsakas kandam, koorem `kõigelt jõult vai `kõigelt ramult piad `tõstama, ia `paatsakas Lüg

paatsama `paatsama tallama obu astub `peale ja `paatsab eena ära Mih

paatsa|puu paatsa- VJg IisK Iis Trm, `paatsa- R, patsa- VJg Sim Trm paakspuu `Paatsapuü `marjad on jo `kihvtised, ei neid `süüä Kuu; `paatsapuü -- sel on ise must kuor, aga punast [värvi] tieb VNg; Tehti `rohtu `paatsapuü `kuortest sügeliste `vasta Jõh; kus `ästi paatsapuüid, säääl elustavad põdrad IisK; paatsapuü on `veikelaine puu, punane ja marjad küljes Iis **Vrd** paatspuu

paatsik → patsik¹

paatsima `paatsima Kuu VNg IisR, (ma) paatsi(n) Kaa Han Jür; des-vorm paatsides Mar

1. taguma, peksma Kas ärä ei väsüdü sen `suure `aamriga `paatsijes Kuu; nüid `paatsis toist `jälle, küll on risu VNg; Ära vana pesule `palju kurikaga `paatsi, nad `niigi `killendavad IisR

2. paterdama; vantsima Laps `paatsib mudas; `Paatsi nii, et `varbad `villis ja päkkad rakkus IisR; Seike keima moed, et paatsib kut va karu Kaa; küll tuleb pikka paatsides Mar; Vanamees tuli paatsides mööda souelõgast teed Han; Ma käisin jah `paatsimas Jür

Vrd patsima¹

paatsip paatsi|p g -pu paakspuu temä rais maha üte paatsipu Hls **Vrd** paats|puu

paats|magu paksmagu lähäb nagu va paatsmagu, ei viitsi `käiagi Mär

paats|puu paats- Saa(paats-) Hls TMr, paats- IisR paakspuu `Paatspuult `võeti kuort, `enne vanasel ajal on `sellega `arstitud IisR; lehmad `tahtsid `kangesti paatõspu `marju; paatõspuu

kooredega värmidi `lõngu ja `tehti süüdigu `rohtu Saa; lind om paat`spuu otsan Hls Vrd paatsapuu, paatsip

paatsti `paatsti VNg Lüg patsti kukkus maha, `paatsti kävi `kummuli VNg; jalg `kombastub, kel tümäd jalad `onvad, `paatsti `pitkali Lüg

paatsõrdama → patserdama

paatuma `paatu|ma R(-maie Lüg) Khk hajusalt Lä(-to- Mar) PpPõ, Koe Kad Sim Lai Plt Trv Nõo Rõu(-mma), -me Hel, `poatuma Nis Jür Amb Sim, `puatuma Juu JMd Koe VMr Kad VJg Plt

1. kõvaks muutuma, paakuma `mulla maa ja savi maa `paatuvad ära Hlj; `einad one `märjad, siis `paatuvatta, kui `saatu `panna VNg; põld `kuivab jo `paatuneks Lüg; maa ää `paatund Khk; maa oo `põudas, `paatub kõvaks, põuapraod sees Mar; veri `paatus ää Mär; `paatun põld oo väga kõba Kse; moa `paatub naa ää, et ater ei akka `piäle egä äge Tõs; aab `pahtub ilusasti kokku, `paatub PJg; põld `puatus ruttu selle kõba kuivaga Juu; veri on `poatund lapi ja oava `külge, kis seda ära soab Jür; muld `poatub kõvaks Amb; veri `puatub ära vuava pial JMd; raadik, kõva kivine, `paatund põld või tie Kad; `pastlad on poriga kokku `puatund Plt; Toda ei saa enämb puhtass mõske, tu om nii ärä paatunu Nõo; ündreku vijr om kõik alt `muuga? `paatõt Rõu

2. pulstuma `Paatunud vill on `ketrades rabe IisR; `paatund `juused on vanund, neid äi saa `lahkeks Khk; villad `paatuvad kokko Mar; lapsel pikad `juused, kõik ää `paatund, ei saa sugeda kudagi `teisi änam Mär; villad `viltuvad ja `paatuvad ää, kui ta saab `lambda `sel`gas `pestud, siis ta ei `paatu Kse; Reiede pealt on vill `paatun ja `määrdun `rohkem Tõs; `sassis `paatund just kui parukas PJg; villad läind `poatuma, läind `pul`tsi, piab `lahti näppima Nis; `juuksed `poatuvad ää Amb

paatõr¹ `paatõr g `paatrõ Har; n, g paatra Rõu; pl `paatri² Urv Har kapsa juurehaigus `kapstil `paatri² all Urv; siihn mi maa pääl ei saa, `kapsta kassu², siihn aja alasi `paatrõ ala²; Paatrõ² - - omma_nigu_kärnädse_mügeriku², algusõn kasusõ², perän lättevä_mädänemä Har; Paatra lei so_aasta ka jäl' kapstile ala² Rõu

paatõr² → paater²

paavel `paavel g `paavli Ans(`paali) Khk paavlipäev `sündis `paali oomiku Ans; `paavel `ümber, siis peab õhk pooleks olema (pool talve on läbi) Khk

paavlipäev `paavli- Kuu Vai SaLä JõeK Har Plv, `paavle- Phl Tor Ris, `paali- Ans Rei Muh, pauli- Hel rahvakalendri tähtpäev, 25. jaanuar Apu `kaapsa suppi keedeti `paavlipäeval Jäm; `paavli pää on `talve Khk; `paalibe oo `talve arjabe Muh; `paavle pæev huss pöörab pesas teise külje Phl; `paavli `päeva ja olevi `päeva vene rahvas pidid pidama JõeK; `sel`ge paulipäev `tõoteb ääd suve, pil`vine ja tuuline paulipäev `alba suve Hel

paba → paa

pabal¹ pabal g -a Jõe Kuu Lüg Jõh HJn JJn Koe Kad VJg Trm; n, g pabala VNg Vai pabul Pabal, `oite vähikäne `tuhlis vai oun Kuu; `lambal on `piskesed pabalad, `juskü `erne iväd, `mustad Lüg; `paljo `pieni `kartoli pabalo, ei neist saa lient `kieta, ei `kuori, `viska potti `terveld Vai; pisike `lõimelõnga pabal jäi järele HJn; `kõht oli nii kõva, [tulid] ainult pabalad JJn; kardulid veiked nagu pabalad VJg

pabal² pabal g -a okaspäitsed varsale pannasse pabal pähe, kui vana alt ää `võetse (võõrutamisest) Muh

pabane pabane lastek haige laps on pabane Ris

pabaras

pabaras kämppus `lambda sõnnik oli pabaras - - [laotamisel] kõik näppudega sai `kistud purust VMr

pabel → pappel

pabelema pabelema Lüg Jõh kartma, pelgama vahib `siie `puole ja `tõise `puole, `kardab, pabeleb ja väriseb Lüg; Mis teil on, et te pabeleta Jõh

paber paber g -i hajusalt R S, Lä Vän Tor Hää Saa hajusalt KPõ, I VIPõ Pst, `papri Pöi, `papre Vig, `papra Emm Rei; paper g `papri Jäm Khk Tõs Hää Rak, `papre Vig Var Pä Kõp Vil Trv Hls Krk T(n papper Rõn); papõr (-r) g `paprõ Khn San V(pabõri Röp, papõri Plv Röp), `papri Khn Lei; papper g `papri hajusalt Sa, Muh Kse; n, g paberi VNg

1. a. pabermaterjal; ka leht sellist materjali paberist kott Kuu; älä `määri paberi Lüg; `anna `miule ka üks tükk sedä paberi Vai; pulmatutid olid `paprist `tehtud Jäm; `akna kardinad on `paprist Khk; `Poodis pakiti kaup `papri `sisse Kaa; Vanasti oli külla inimestel pabert vähe Pöi; too üks `papri leht Muh; ega sa paberist põle, et `vihma kardad Mar; torbik tehasse paberist ehk kase tohust Kir; Aitab sellest kirjast küll, papõr juba `terven `täüde kirjutõd Khn; Ku ma `koolis keisin, `olli kirjutamise jaos `tahvel ja `rihvel, kis sind sis papert `määrida `laassis Tor; papert es saa muialt kui raamatu poest Saa; `kaltsodest tehakse paberid Ris; mis sa kripseldad kõik paberid täis Juu; see riie on õhuke kui paber JMd; `kärpsed eväd lähä, lahjad niid paberid Kod; tuleb paberid lõegata `veiksemas KJn; Türi papivabrikus ilust paberit `tehti SJn; mässi `paprese Trv; sji rõõvass oo õhuke ku ärm, õhuke ku `paprest kokku tett Krk; koolin paperd es ole, üits ehv `anti, sinna siss `pääle kirjutiva Ran; sa `mõtle, kolm `nakla `kompvekke sei ärä kõige paperdega Puh; mõnel märdil olli rääbäläitse `rõiva nigu sandil konagi ja paperdega ehitu sõgel olli pään Nõo; maat `olli `paprest `väl`lä lõegatu, nüit kutsutass niti Kam; kui talve `akna om ette `pantu, siss kleebit `paprega nuu vahe `kiinni, muedu tuul tulep `sisse Rõn; Vai ku_kaal `haigõ ol'l, sõss määriti kaal `mijga kokku ja_`paanti vaha vai mõni muu klaants papõr `ümbre ja_mähiti villatsõ kurajala sukaga_kiinni? Urv; papõr om kanatlik, sa võit sinna mia taht pääle kiruta? Har; ma_paanni `paprõ `kapsta ala, sõss kopahuti `kapsta pääle, sõss `märka_sattõ_`paprõ pääle Rõu; kadrinasandi? ol'li `väega ilosa?, papõrdõga kõik `är? ehitü? Vas; ku ilosa ol'liva nuu_hõpõ ja kuld `papridõga `kompveki? Röp; paänd `paprõ `sisse ja paänd karmanihe Se || lõikeleht Sain `kestriemändält `püksi paberi ja `õmblesin omale esimised `püksid Lüg b. tekstiga paberileht Eks sa vaada `papri pääl'd Rei; `papresi ja raamatusi oli ju paelu Aud; laud kõiksuguseid paberisi täis Koe

2. dokument, tunnistus `kapteni paberisi ei `noutud Kuu; mina olin `ilma karistamatta, keik paberid olid mul `korrass Hlj; älä jädä `eigä uneda omi paberi vaid maha Vai; Tassi keikaeg oma paprud seltsis Rei; esimene stüürmain `ol'li ka `kaptina paberitega Hää; selle paberiga volitakse TÜR; akand naa sama `õisma paberid MMg; tal olli `paprit pal'lu, mis ärä olli kadunu Krk; siss paänd surnule üte `papre tokumendi `sõrmi vahele Ran; mul `anti `mõisast hää `paprõ `väl`lä Har; täl om `opmine läbi ja `paprõ? omma? käen Rõu

3. tapeet Mis maja seal on, seinad puhas `papriiga `lõödud, mis `sooja `sõuke peab Pöi; `papred kõik lõhkus ää seinte pialt, `tõmmas maha Tõs; paändi papõr ning krohviti ää Khn; ma klišterdä paperd, määri `papre `kliistrega kokku Nõo

4. a. paberraha kuld, see ei kao ää, va paper, see lüiässe ike `ümmer ja inimest jääbäd kaõ alla Vig; mis ma vene papertege os tennu, nüid om eesti `papre jälle Krk b. mängukaart `kerikjesand `spääl`nuude (mänginud) `paprit Lei

***paberdama** *pape|dama* Khn/-põ-/ Ran Rõn, -*teme* Krk tapeetima pärast uõdõrdati ää ning papõrdati ää Khn; `seituni lehe `panti ala, päält papertide lillalise `papege üle Krk; kõik saena paperdedi ja lubjati Rõn

paberi- Siis `torgada sie paberitopp ka kive `auku, `lohke`ainele `pääle Kuu; `kirjutas `õisele `kirja ühe paberilippaka `pääle Lüg; puud said ikke `süldä `lauditud, aga `palgid jäid maha ja paberipuud `lautisimma ka ikke kuppiku Jõh; tuul viis ühe paberilipaga `akna peelt maha Khk; Papritopsakas lammus ää, vekid kukkusid keik parandale Kaa; Suur `paprilasu oli laua peal; Ma anna soole siit poar puhast `papi`lehte Põi; oleks `sõuke `paprikoit Muh; siis tuli teesest toast `väl`la ja `väike paberikild näpu vahel Mär; vanaste `tehti `surnu `raitse jaos paberi`lilla, igavärvilesi Vig; mis paberitupsakas seal maas oo Kse; `paprilipaku kõik kohjad täis Tõs; `Vändras oo `paprevabrik Tor; muist [puid] läksid paberipakuks ja muist läksid `jälle naa alupuuks Hag; olime paberi`noita `laadimas, paberinoit kukkus mulle käe `peale Hag; kiavi põhjast on kas paberituutu ehk einputke varre tükist jupp Kad; paberilipakitele kirjuteti `nummer `piäle Kod; tema `korjab narusid ja viib sinna paberivabrikuss Sjn; `tuure puu tetäss `pal`kess ja `paprepuieess Krk; Toda pakki ärä `paprenõoriga keedä, `paprenüür ei piä midägi `vasta Rõn; `paprõlipaku omma põmandul Krl; Naa_ `paprõtuustagu tulõva kõik` är_`paluta Rõu; seto_ `korssiva nu räbälä är?, Räpinäl ol' papõrivabrik, `veievä_`sinnä?, `lüüdi papõrist Röp

paberine *paberi|ne* VNg Lüg Vai, -*re|ne* Ris, g -*se*; *papõri|ne* g -*tse* Plv; `pape|ne g -*dse* Rõu; `paprõ|ni g -*dsõ* Krl paberist akkan `käävi tegemäie, `niskesed `põhjad, mõnel on paberised, mõnel `tohtosed Lüg; paberene karp Ris; `paprõdsõ kotigõ tuvvas kümme `naala jahu Krl; raamatul omma? `papredse? kaasõ? Rõu; tuu kuht ol' nigu papõrine, es piä? midägi `vasta Plv

paberits → paburits

pabeross *pabe|roõs* g -*roõsi* (-*ss-*) Jäm Khk Muh Kul Mär Kse Tõs Tor Hää Ris Juu JMd Tür Koe VJg Trm Kod Plt KJn Trv Hls Krk TLä Ote hajusalt V(*pabõ-*); *pabe|ross* g -*rossi* Mus/*pape-* Rei, -*roõsi* Kuu Lüg Jõh Vai; *pabi|roõs* g -*roõsi* (-*ss-*) Ote Har Rõu Vas; n, g *pabiroõsi* Vai; *paabe|roõs* g -*rossi* VII Põi Tõs; *roõs* g *roõsi* (-*ss-*) Muh Rid Juu; n, g `rossi VNg; p *paberaussit*, pl *papõrauzi* Lei kestas tubakatoode ise poja `jumpsika, juo `rossi `ambas VNg; *paberoõsid* on `tühjä toroga, kel sedä `tühjä toro ei õle, on sigarettid Lüg; `suole mado on paberoõsi jämedune Vai; ma tõi poest ühe topsi paberoõsisi Khk; `linnas suitsetakse paaberoõsisi, moal `tõmbvad mehed `piipu VII; Vanasti oli paaberoõs ärrade suits, see oli kallis Põi; paberoõsi suitsedama Rei; üks roõs tese järele Rid; vanad mehed suetsetavad `piipu, noored paberoõsi Mär; `ostsime paki paberoõssa Tõs; elo`aeges `roõsisi põld. kui olid, sis olid sigarid, nist tubaka lehest kohe `tehtud Juu; anna paberoõsi karbid lapsele JMd; egä es õle paberoõssa vanass, tubak õli Kod; `pännin laua `piäle paberoõsid KJn; mia suitsute paberoõsse Hls; paberossi `suitsu kik`k kammer täis Krk; kes veedemb oõt, `tolle and kaupmijõs paberossi, kes `roh Kemp `kaupa oõt, `tolle and sigari Nõo; poisil vaest tõmmassiva pabiroõsi Ote; egal noorõl poisil om uma pabiroõs suuhn Har; paberoõsi otsa? omma maha pillutu? Plv; piibanu `ol`le paberaussit un `ol`le `uinunu Lei

paber|raha (täiendosa võib käänduda) paberist rahatäht Paberraha ja vaskraha, õberaha ja kuldraha, `nelja `seltsi õli Lüg; ühel `paprirahal oli suur `tornis mütsiga koju pääl Kär; vene aal (tsaariajal) olid `paprirahad VII; `Papriraha on paber, kui valitsus kaub, kaub raha ka Põi; vaderid `andvad lapsele `ambaraha - - kui `antsid paberiraha, siis tulevad `pehmed `ambad Mar; mõnel inimesel oo seda va paberiraha `pahna küll Vig; paberi raha, tema on

pabin

`vaesuse raha, mõisa ärra tegi koa rahad `val`mis Kos; meil on paberraha, `enne oli kuldraha VMr; paberirahad õlid ike suured, vaškrahad õlid `veiksed Kod; `kulda es anda `väl`lä, masseti paperrahaga Ran; tsaariraha ol`liva mino `aigu pabõriraha rubla, sis tul`liva õpõ ja kuldraha Võn; papõrraha ei kõlisõ° Har

pabin *pabin* g -a Kuu IisR Kaa uus ärevus, ähm `Näimme `metsäst `hunti `marjas `olles, `ninda kohe `läksimme pabinasse Kuu; Juuli oo nii pabinas Kaa

pabisema *pabisema* IisR Kei Jür Trm

1. rääkima **a.** pabisema *Akkas pabisema kedagi pualsegaselt* IisR; *Keegi ei suanud aru, mis ta pabises* Trm **b.** lobisema *mis sa pabised* Kei; *ää pabise nii pailu* Jür; *Mis sa pabised, kui vagane ei ole* Trm

2. vabisema, värisema *Sie läheb `irmu pärast kuhe pabisema, pabiseb nigu `talle saba* IisR

pabistama *pabistama* IisR Kaa Jür Trm, -eme Hls

1. närvitsema, ärevil olema `Akkas `teine pues pabistama `kangeste, et raha ei `jätku IisR; *Ää sa sellepärast nii ülearu pabista üht Kaa; sie on üks pabistaja* Jür

2. pabisema *Nii kui iseendale pabistab* Trm

pabistes *pabistes* kiiresti kõneleja *pabistes - - `kangeste `kärmeeste reagib* Jür

paboi *paboi* g *paboja* (vene) naiste peakate *paboi, täl otsaedisekene ol`l köüdet siist kiinni°, iijst ol`l nigu linik, a olõki is pik`k; tuuj! `liinkel olõ õs `otsa takah, tuujd kutsuti paboi; paboja° omma `vindläisil pääh* Se **Vrd** pavoinik

pabu *pabu* Jõe Kuu Lüg VNg IisR Jür HJn JMd VJg KJn *pabul pisikesed `kartulid õlid, pisikesed pabud, nied ei `sõisa `käeski* Lüg; *Lambal on pabu ja `kitsel ja põdral* IisR; *nää, üks lõnga pabu siin* Jür; [kartuli] *pabud `antakse sigadelle* JMd; *perse lähäb lagedas, ei lase enam pabusid* KJn

pabu¹ *pabu* g *pabu, pavu uba `tarvis tehä pavud maha, tänä on üvä `ilma; rotta oli `kandand pabud `eini `sisse ja teht omale pesä* Vai **Vrd** pabun²

pabu² *pabu* VNg Trm *okaspäitsed vm seade imemise takistamiseks `sellele (varsale) kulus `panna juo pabud suhu, et ei `pääsesi ema `alle imema* VNg

pabul *pabul* Käi, g -a Kuu IisR Khk Emm Mar Jür Koe Sim Iis Kod Plt Rõn, -i Khk Kod Nõo; *papul` g pabuli* Rõu; *pabul|as* g -a Mar Mär Hää Juu Jür **a.** (miski väike ja ümar) *Tuhlid_o kohe tänäuon peris pabulad kohe* Kuu; *Lapse kõht `ninda `kinni, paar pabula tuleb `välja* IisR; *tuhlid on nii pisised, `umbest kut pisised pabulad* Khk; *Turul oli müüe ka neid pisigesid õuna pabulid* Käi; *kis neid pabulaid `koorida jõuab, keeda need `tervelt (kartulitest)* Mär; *lammas settond pabulaid kõik kohad täis* Juu; *kaela vill pamberdab ära, jääb kõvad pabulad `sisse, kraasid ei võta `lahti* Sim; *jänesse ja kitse pabulad* Kod; *`kartulad `väikesid nagu pabulad* Plt; *Ennembi kui obustega käidi, siss ol`le suuretiij kõik nigu külvetu pabulit täis* Nõo; *ma anna sul nii, et pabula jooseva* Rõn; *Imä ko`as tiij päält hobõsõ pabuliid, sõs a`nd `sialõ* Rõu **b.** *pilt väike olend, hrl laps `palju nie pabulad siis ige nüüd `süüä `jaksavad* Kuu; *oh sa lapse pabul* Khk; [ta] oo `väike pabulas Mar

Vrd pabal¹, pabun¹

pabun¹ *pabun* g -a Mih/-on/ Vil, -i Tõs KJn *pabul `amma pabuni oo nagu kõrvetet oad* Tõs; *Nüüd on tal pabunad püksis (st teeb hirmust püksi)* Vil

pabun² *pabun* g -i Var; *pabon* g -a Mih uba *paa pabunid maha* Var **Vrd** pabu²

paburits *paburi|ts* Käi Lälö Ris, *paaburi|ts* Kse(-`is) Han Var, *paberi|ts* Jäm(-`is) Khk Põi Ann, *paaberi|ts* Jäm Vll/-`is/ Põi Muh, g -`isi; n, g *paburitski* Kuul-re-/ Kei Jür Amb; *paburitsi|k* PJg/-kas/, g -ku Pst; *parabrits* Emm, *palberits* KJn, g -i; pl *palbaritsid* Phl

kukerpuu; kukerpuu mari *Paburetskiest tehä jo`mahla, `marjust Kuu; paberitsi pöösas, kollakad `öitsmed Jäm; paberitsi tarvitase `kurkide `sisse tegemise `juures Khk; paaberitsi puu, sellel on teravad pinnad `külges, `murtsime pinnad kül`jest ää VII; Paaberitsid kasuvad sii jõe kaldal Pöi; saksama pihelgal_o punased marjad peal, apud marjad nagu paaberitsid Muh; paaburitsid, pigista katti, võta kondid `väl`la, saab `kisseli `keeta Kse; `Keetsid paburitskid ää, siis selle `veega värviti Kei; paburitskid, nied sünnivad `süia, apud, pikergused pisikesed marjad - - `sahvti saksad tegid Amb; palberitsi puu kasvab aias KJn*

pada¹ pada g *paja, paea* hajusalt R Sa, Muh Hi L K, paa R hajusalt eP, eL(p *pata* T V); n, g *pada* Kuu IisR Vai Khk Krj VII Käi KuuK Kad VJg I Äks kumerapõhjaline keedundõu *ega ilu pada`panna, ilus ilm küll, aga pada ei saa midagi* (kehvast kalasaagist) Jõe; *Ku paast lusigaga süüd, saad `lapsed süsi`mustie `hiustega; Pada `soimab `katla, ise must molemlt puolt vns Kuu; pada lähäb `metsa, `panga uks `kinni* (st keeb üle) Lüg; *On ia paks perse, siis `üeldakse, on sel vast pada taga IisR; liem `lähto paas üle Vai; pajad on paksud, osmusest, `katlad, nee_o vasesst Jäm; ära lase pada üle `kiia Khk; Kuule poiss, sa ajad paljast pada* (luiskad) Kaa; *Anna pada, anna kateld, anna seda, mis sisse panna* (mangujast) Emm; *Pada naarab kateld, ühed mustad mõlemad vns Käi; `kaapsad patta ja liha takka `otsa ja akatse `autama Mar; `määris `vasta paja perset enese ää Mär; `Talvõ piäme `oksõ `raima, muedu põlõ_mtõ kedägid paa alla `panna Khn; Suur kühm `sel`ges - - sis üeldasse ikki, et tal oo pada `sel`ges Tor; mees katsub pada, kül`m puha, tuld ei olegi all, ütleb: ää pada, elle pada, keeb kül`ma kivi pääl, `paisub `pal`la maa pääl Saa; pada läheb paiosse* (keeb üle) Ris; *paea ahel oli jäme keit kohe, õhes `otsas oli konks, paea sang käis `otsa Nis; mis sie pada katelt `sõimab, ühesugused mustad mõlemad vns Hag; suad kehratud, võta lõngad, pane padasse ja kieda ära KuuK; pada tegi pudru siniseks, tuleb teist `ilma JJn; ulga inimesi, kis siis pisikese paeaga keedab Pee; ilu ei sünni patta panna vns VJg; mis sa padised nagu pada Sim; pada kuagu otsan, iir ei sua ligidelle Kod; nüid on padal jalad all, `lendab keeda piltl Äks; igavene suur pada, läks seitse `pange `sisse Lai; suu jooseb nagu pudru pada Plt; vähid kobisesid paeas KJn; ilu_i panna padajase, käte `valget `vaagenase vns Trv; `erne keeve `väikse paa sehen Hel; pane pada `õigest, perseli maha Krk; kelmiga ei massa üten paan suppi `kiit`ä Ran; siga tapeti noorel kuul, et siss liha paan `paisuna Puh; `mõisan `olli viinakua katal, talul katald es ole, `olli suur pada ja `väike pada Nõo; `käskuga tõstetäss vett paast vai `tuu`brist Kam; meil `ol`li kolm patta perätside kuan müüri sisen Rõn; vanast ol`l sääne `puunõ kul`p, `minka `süüki paast `väl`lä heideti Kan; säl`g ol`l sinine ku paa põhi Urv; vana`juuda[?] `kaivssi jaanipäävä üjäd Annõ kerigu pedäjeide alh `paaga raha; pada põlg pata, üts musta mõlõmba[?] vns Har; Mul um pää sisen sääne rassõ nigu[?] olõss pada pään Rõu; piat `kaema, et siij keese tasaligult, nii et tä paast `väl`lä ei `karga[?] Plv; varass varastav kuumast kul`bist ja palavast paast Vas; olõ_i[?] mitä paal pata `naarda[?], ei sanna[?] `sanna `naarda[?] vns Lut || pott pada om põha alt tasanõ, pääl om kaas Se*

pada² *pada* Khn Koe, g *paja* Tor, paa Muh Se; n, g *pada* Lüg IisR Vai Hää Ris VJg Kod KJn poti, kaardimast *Pada emanda `üeldasse on paha tähendusega IisR; pada on `trumpi Vai; risti `soldat ja paa `soldat Muh; puha pajad Tor; lüõ pada soldat `väl`la Ris; istub nagu vana pada äss VJg; poit ja pada one mõlemad Kod; paa tuuss Se*

pada³ *pada* voki osa – Vas

pada⁴ *pada* kera niidse *pada es kuu[?] nii ruttu är[?] Vas*

pada⁵ → *paja¹*

padajaan → *padajann*

pada|jalg

pada|jalg *pada-* Kad Rak kuulunaine, kosjamoor *Padajalg* käib aga enne ilma - - kihladeta kuulamas Kad

padajann *pada|jainn* g -*jainni* Khk Vig Saa Tür; *pada|jainn* g -*jainni* Kaa Hää Lai; *pada|jaan* g -*jaani* Iis; *padajan* g -*i* Käi moon, toidukraam; vara *Pereema* `andas mardikotti palju *padajanni* Khk; *Mul oo padajainni* terveks nädaliks seltsi *pandud* Kaa; *Aeb seda va padajani kogu* Käi; *kis `korjaja on, sellel oo pal'lu padajainni* Vig; *'Pulma või `juutu ja matustel ikki `tul'ti kõvera `käega, ikki `ol'li oma padajainn ligi* Hää; *`talle saadeti padajainni järele* Lai || toidujäätmed *tegin nõud kikk tühjas ja viisin selle padajainni koerale* Saa

padajas *padaj|as* g -*a* Jür Kod värvus **a.** tumesinine *muss padajas pil'v ei annagi nõnna vihimä, al'lil one vett pal'jo siden* Kod **b.** must *Pada must suitsust, eks siis akati päris `musta padajaks `üidma* Jür

padajass *padajass* põngerjas `poiskõsõ *padajass* Har

padajänn → padajann

pada|konn kärnkonn *Padakonn, need kasuvad väga suureks* Krj; *jüsku va padakonn, on mõni sihuke jäme või lühike* [inimene] KJn; *Padakonn ei saa üpata, tema ronib* SJn; *padakonn söönä kõik taeme söödiku ärä* Nõo; [luupainaja] *`tul'li mu `rindu `pääle nigu padakonn* Kam; *Ma näi aian peedikuki vahel suurt pada `konna* Rõn; *eilä? õdagu ol'l tan trepi man üts suur padakunn* Kan; *Padakunna `vainlanõ joht ei ollõv hüä, tuu immev lehmil nisast piimä är?*; *Sul taa vanamijs um ku_padakunn, jovva õi_hinnest inäp edesi vitä? ei?* Rõu; *padakunna? umma? niij jihvitse?* Plv; *kui padakunn mättä otsah, nii sa olt `uhkõ* Se || kilpkonn *padakonn, sellest saab `tehtud `juukste nõölad* Krj

padane *pada|ne* g -*se* Vai; *pada|nõ* g -*tsõ* Plv

1. pott, väike katel *padasega `keidedä liend `ahjus* Vai

2. pajakarva, tumesinine *pand puusa pääle* [kompresii], *ku unest üless `virgu,ol'l nigu `katla, tuu ol'l kõik padanõ* Plv

padari|magu õgard, söödik *kurjalooma padarimagu, kae kui pal'lu ta süüp* Kam

padask *padaski* g -*i* kraam, träni *Sääl oli ikka pagi ja padaskid küll* Rei

padastõ *padastõ* Se Lei Lut tihedasti *padastõ ala istutu* (tihedalt ära istuta) Lei

padavai *padavai* Kuu Lüg IisR Kaa Han Kei Jür Trm Lai Nõo Urv Röp kiiresti, kähku *'Jutluse lugemine jäänd `puolilla ja plaks `raamat `kinni ja padavai `randa `verku kivistämä* Kuu; *Padavai, laseme `massina `käima* IisR; *Võtan jalad selga ning panen padavai minema* Kaa; *Sii põle `aega kedagi, `mutku padavai `tõöse* Han; *Enne niitu käidi jões lammaid pesemas, võeti lammakari ette ja padavai jõkke* Kei; *jäta või töö `sinna `paika, pane padavai küla `piale* Lai; *padavai ruttu `veskile* Nõo; *Muudku padavai kodo poolõ, olõ es aigo inämb `taadõgi `kaia* Röp **Vrd** *padavaidi*

padavaidi = padavai *Siis ta pistis padavaidi uksest välja* MMg

padavorka *pada(v)orka* g *pada(v)orga* potihark *padavorka, senega `tostetti potti `ahju* Vai

padavotsik *padavoitsik* k g -*gu*

1. noodalaskja *padavoitsik - - kes `nuota sield perä `august vai sield ülevält `august sise lasi* Kuu

2. pottsepp *'Täüdü `kutsuda omale padavoitsigu, neh ahi lagub `varsti ää* Kuu

pademalõ tihedamalt *ku um `pal'lo tõbrast, `külbä? pademabalõ* Lut

padenduma *padenduma*

1. paranema, terveks saama *Eks se jalg hakkab juo vähä `haaval padenduma* Kuu

2. harjuma, kohanema *mei oleme padendunned* Kuu

paderik¹ *paderi|k* g -ku soopadrik – Juu

paderik² *paderi|k* g -gu väike pada *paderik*, *`oite pisukane pada* Kuu

padespaan *pades|paan* g -paani Jõh; *padis|paan* Kuu, g -paani Khk Var Tõs Khn; *padiss|paan* HMd Kad, -paani Vas Se; *pattespaan*, *pattis-* VNg, *padispan* Lüg *padespann* *`kraakuljaak ja padispaan ja `niisused `tantsud olid* Kuu; *Pidudel `tantsiti ka padespaani* Jõh; *olid polkad, leilendred ja padispaanid* Var; *padisspaan*, *see oli üks tore tants* HMd; [*tantsiti*] *padisspaani ja viru `val'tsi* Kad; *vannu [tantsu] ka viil taantsitass, krakujaak, padisspaan* Se

padetama *padetama* parandama, terveks tegema – Kuu

padetuma *padetuma* paranema, kosuma *laps jäi `haigeks, vade `ehku padetu `jälle* Kuu

padevilla *põdemas olin paar `päivä padevilla* Kuu

-padi Ls *pudi-padi*

padi¹ *padi* g *padja* (-á-) S L hajusalt K, IPõ Kod M TLä Ote Rõn San Ráp, *`patja* R, *paða* Hel San V; n, g *padja* (-á-) Jä ViK Plt, *`patja* VNg Vai, *paða* Hää Krl Har

1. täitega kott hrl pealuse pehmemamiseks *neli `naela `sulgi läeb `patjasse, siis on suur padi* Jõe; *Ei ole `pehmemät `patja kui väsiünd selg* Kuu; *`kaura `lipled õlid `patja sies, nied õlid `pehmed `ninda kui suled* Lüg; *sulu ehmelstel `kistasse raad küljest ε ning pannasse padjade `sisse* Khk; *pea all on mütu padja* VII; *`Mõisnikkudel olid `tõldas `istumise all padjad* Põi; *pane padjale uus piir* Muh; *ma `aesi ikka einad `patja* Käi; *`pehmele `patje peal ea pekutada* Rid; *kui anesid `peeti, siis sai `sul'ga `patjasi teha* Mär; *vanast oo mõned tidrekud kaera leblest ennastele `patju teind* Mih; *Nda kui piä padja `piäle panõb, nda akkab juba norisõma* Khn; *suled ol'lid littu läint, siss on padi kõva* Saa; *padjade `otsa aeti* [pitsid] Ris; *mina ei soand enam kui kaks padja, kui mehele läksin* HJn; *libledest padja pia all* TÜR; *mul on ikke viel padja pia `alla `panna* VMr; *`pehme padja pial on ia magada* Iis; *edemäلت korjatud sudepurikid `patja* Kod; *üks ani, neli nihä = padi* KJn; *ma pia `patjel `sulgi manu paneme - - `ende `patju suurepess tegeme* Krk; *õled `raoti peenikesess ja äste lühikesess, `aeti kotti, tuu `olli padja üst* Ran; *saani kastil `ol'li padi ja tek'k pääl, siss `ol'li pehme `istu* Nõo; *ku `patju vaja `ol'li, siss mõnel vanal inemisel `lasti `sul'gi kakku* Ote; *põhk om pehme kui padi* San; *mine sa_ka `sulgi `kakma, ma_taha sedä paða val'mis tetä²; taa om `rasvanõ inemine, taal om rasv kõtu pääl nigu paða* Har; *tädi ol'l padjulõ rikaäs* Rõu; *meil ka innembi `peeti naid hannõ, taheti hani sulist `patju tetä² Vas; padi `perse all, `perseh ei `pitsü är² (suurest istmikust) Se*

2. polster, padjand *`Rangidel ei õld ka naha `raasugi, puu `ümber õlid `vaide `riide `patjad* Lüg; *Padi käis obuse selja peal, telkapuu all, et selga ära ei õõruks* Kaa; *telkad - - `enni vanaste olid sii obose padjad (sedelgast)* Mar; *rangi padi, vil't on sehes* Äks; *mõni rangi padi litsab* SJn; *padi `olli külle pääl, ülevän olli arjuss (rangidest)* Ran; *märä `taoõsit om vaja `praavi - - taha² olõssi `vahtsit `patjo vaja* Plv; *Käsikaarsi² ol'liiva_kõõvo puust, kaarsel ol'l villaprahist padi all, paða pääl ol'l `vaška nahk* Ráp

3. pl kimbud ujuma õppimiseks *luha padja, ojomise padja* Hls; *lua², noist tetäss paða²* Kan

padi² *padi* Vas Kra, g *paða* Se Lei Lut (*paðja*)

1. tihe *padi rõõvass* Vas; *`väega paða loomaga² puu; imäl oli nii paða² `hiusõ², õt kamm lää_s läbi* Se; *mõts om padi* Lei; *pääle `külbmese kaess, et padi k'ulb; mõnõl [lehmäl] um padi hand ka kui luud* Lut

2. paks, jäme *mõntkõrra om `väega padi iä; padi inemine, last kand* Se; *tammõ² umma² `patju `kuu'riga; sääne inemine kua jo um kehälik - - padi* Lut

padikond

padikond hulk *Neid* (kanu) *seal igavene padikond* Pöi

padijmökk lobamökk *on üks va padimökk* Hag

padin¹ *padin* g -a Kuu Rid Jäm Khk Kaa Krj VII Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Han Tor Saa Ris Juu JMd JN Koe Kad VJg Sim Iis Trm Kod KJn Trv Puh/n -t/ Nõo, -e Hls Krk; n, g *padina* VNg

1. *madin*, *müdin* `juokseb et *padin taga* Lüg; *älä tie mogomaist padina* Vai; *Põõsaste sihes üks padin oli, aga mis kes seal oli, äi tea* Pöi; `kuulsin muudku *padinad* JMd; *vahel ku tulevad tuulega, siis on üks padin* (õunte maha kukkumisest) Kod; *Suure padinaga* `pandse trepist üles Nõo

2. *pladin*, *ladin loomad* `lähtvad -- veest läbi, *siis_o padin kuulda* Khk; `val`ju *sajab, `kangest, üsna pal`jas vee padin* `lahti VII; *juba padu käe, padin tuleb* Muh; *akkas vesi `joosma, üsna padin kohe* Mar; *jüst kui pardid padistavad vee sees, `võtvad mis padin taga* Mär; *tuleb suure padinaga, `pehmemäd `kohta `müüdä* KJn; *latsi jooseva kui patin, vesi om küll sükäv* Puh

3. *vadin*, *jutuvada*, *loba Ah*, `selle *padina* ei `maksa `kuuladagi IisR; `tüitab oma *padinaga ää* VII; *ei mia sellest padinast aru saanud* Saa; *sõna aru ei olegi, mutku_ks padin* Sim; *kes sinu padinad jõvvab* `kuulda Iis; *mes mä tost padinast aa tälle nii* `pal`lu Nõo || *lobiseja üks va padin inimene* VII

4. *kogus*, hulk *midagi nüid_o see padin* [võid] `tehtud; *õte suur padin sai* (kirjutatud sedeleid) Muh

padin² *padin* g -a *lomp älä mäne padina sise* Vai

padin³ *padin* Koe, pl *padinad* Kuu kodin, räbal, näru *Mes neist padinust igä* `hoidada; *Muudku `täüdü ajada kaik ne padinad* `ahju Kuu; `kinda *padin* Koe

padinad¹ pl *padinad* Muh Rid Mar puutallad jääll käimiseks *padinatega* `köidi `roogu õsumas mere `eaes; *kui `köidi ea `noota `tõmbamas, `pandi padinatele rauatükiga näsad* `alla, *muidu jalg* `liuhkas Muh; *meitel olid padinad, puu sees olid ravvad. liistu talla plaan, et ta* `saapaga kokku keis, *vähikesed ravvad all* Rid

padinad² pl *padinad* Plt Pil KJn takulõngast sussid *padinad pannakse toas* `jalga Pil

padinal *padinal* Kuu VNg Lüg Vai Khk Kaa VII Pöi Muh Rei LäLo Mär Han Tõs Vän Tor Hää Saa Ris HMD Hag Juu Jür Amb JMd Koe Kad VJg KJn/-äl/ Trv Puh

1. *madinal*, *müdinal tulin kuo*, `lapsed *tulid padinal* `vasta Kuu; *Külä`rahvas padinal* `õuve -- `mendi `pulmasaed `vahtima Lüg; *vili tuleb* [parsilt] *padinal kaela vahele* VII; *läksid padinal* `peale Muh; *lapsed panevad omiku padinal menema* Vän; *lammad tulevad padinal uksest* `väl`la HMD; *Isa läks ees, pisike poiss padinal järel* Jür; *lähäb kohe padinal, ei* `vuata kuhu läheb Koe; *kui silmast piasmine, panime padinal* `jälle `õue Kad

2. *pladinal*, *ladinal* `vihma *tuleb üsna padinal* Khk; *Katel läks keema ning pani padinal üle ajama* Kaa; *Teisel nina jooseb nõnda verd, et õsna padinal tuleb* Pöi; *vihem sajab padinal* Rei; *nad lähvad keik padinal* `roogu, *aga mette üks ei tõuse* `lindu Noa; *jooseb padinal möda soppa ja vett peale* Mär; *vihma tul`li nõnda kui padinal, `kangesti* `jämme vihm ol`li Saa

3. *vadinal* *rääkis ühna pudinal ja padinal* Rid; *lõugertsid lasevad ikki padinal* Saa; *padinal reagib, `ühte lugu* Hag; *ta kõneleb padinäl, mitt_ei saa aru* KJn

Vrd *padinan*

padinan *padinan* Trv, -en Krk *padinal niij* (õunad) *tuleva ku padinan maha* Trv; *võtav* (kõnelevad) *ku padinen* Krk

padisama *padisama* *pudisema*, *varisema õona padisava* maha Trv

padisema *padis|ema* Kuu VNg Lüg IisR Jäm Khk Kaa Pha VII Pöi Muh Rei Mär Kse Saa JMd Pee Koe Kad VJg Sim Iis Kod Puh, *-emä* Juu KJn, *-eme* Hls San

1. patrama, lobisema *Midäs tämä nüd pidäs`aeva padisema* Kuu; *Ära jäe külasse pikkalt padisema, kodu tüö`uatab* IisR; *Äga tema kuuldes vei midagid rääkida, see padiseb keik välja* Kaa; *köik ennem padiseb üles kui tarvis on VII; ole vakka, mis sa sii padised* Muh; *padiseb muudku aga`peale* Mär; *ta muud ei tahagi kui padiseda* Saa; *mis te padisete seäl`jälle,`ühte`puhku mutku suu käib* Juu; *padises, see kedagi ei tähendand, ma`i pand tähelegi* Pee; *ku riagid, siss riagi, aga ää padise* Sim; *padiseväd - - egä laste suud seesä`kinni* KJn; *naise padiseve* Hls || *pudistama* (kõnepuudest) *Jänn`kieles, ei saand`rääkida,`muudku padises* Lüg

2. ladinat, podinat vm heli tekitama *`vihma tuleb, et`õige padiseb, solin taga kõhe* Lüg; *vihm padises ala* Khk; *puudru padiseb`katlas* VII; *Ta on ikka nõnda sadand, et puud padisevad`paergus alles* Pöi; *juokseb nii mis padiseb* Koe; *lähäb`väljä`palja jalu ku padiseb* Kod; *`juuskva padiseden* San

padistama *pladistama* Kuu RId/-mma Vai/ SaLä Kaa VII Pöi Muh Käi hajusalt Lä, Pä Ris Hag Juu Koe Iis Trm Plt KJn Puh, *-eme* Hls San

1. patrama, vadistama *Padistab, mes tuul tuond ja kuer`aukund* (kuulujuttudest) Kuu; *padistab`võõrale inimisele kõik* Lüg; *tüdruk padistas juttu`rääkida* Khk; *sa padistad nii palju* Mus; *ää padistag naa palju`suuga* Muh; *Nee padistavad juba üle tunni* Käi; *muđu`tühjä padistab`peäle, tahab paegal`rääki* Vig; *nad räägi mette, ma padistan`väl`la* Mih; *lapsed padistasid omavahel* Saa; *sie na suure`suuga inime, padistab väl`ja, mis ta pisut põrmu kuuleb* Hag; *nal`laammas - - ästi`oskab padistada* Juu; *mis sa ika padistad alati, lase teised ka riagivad* Iis; *ega soa`usku, mis sie padistab* Trm; *padistab`peale`tühja juttu* Plt; *ei tohi padiste* Hls

2. pladinat vm heli tekitama *Pisukane padistab`vannis`jusku part* Kuu; *padistavad säääl muda sies* Lüg; *Lapsed padistavad`palja jalu mudas* IisR; *laps padistab vee sehes* Khk; *Vaatsi, et supikatel es kee veel üht, niid äkist padistab üle aeda* Kaa; *Läks`pilve ja paneb padistama`jälle* (vihmast); *Tedred padistasid - - omiku sii leppade`otsas* Pöi; *padistasid kui pardid vee sees* Mär; *räemed padistasid sopis* Vän; *`jälle te padistate seäl vee sees* Juu; *vares padistab kuuse`otsas* Koe; *padistab vii`siis niigu part* KJn; *mes te padistade pori sehen* Puh; *partsi padisteve* San

3. rapsima, kiirustades tegema *Mis sa padistad, tee korralikult oma tööd* Käi; *padistab korra üle, ega se kedagi väärt põle* Mar

padisti *padisti* Han Khn, g *-(m)e* Kuu

1. lobamokk *Ei tuo padistimme jutt ole nüd mitte midägi* Kuu; *`Siokõ padisti, et aru ei sua, mis riägib* Khn

2. kobakäpp *Oled üks padisti, kääd otsas justku tainast* Han

padistis *padistis* g *-e* vadistaja, lobiseja *oo üks va padistis koa, padistab peale* Mär

padistus *padistus* g *-e* pladistis *Nii`kauva padistasid muda`lombis, va igavene padistus* IisR

padja- *Vaksiga`täüdüb`patjakottie`riide siestpuold üle`nühhikä,`muidu tulevad jo suled läbi; Panin`oue`nüõrile neh`uued`patja`püürüd`valgnema* Kuu; *mul ei õle`ükski`patjakott ei õle`ilma`pitsita* Lüg; *padjapüüri`otsas olid kirjudised* Jäm; *padjakott`köib pea all, õled ehk sulud`o sehes* Muh; *mo padjapüür na must* Käi; *Liisa pilutas ikke koa`eesä padja`püürä* Mar; *`Valgõd padjapüürid`võiduvad ruttu ää* Khn; *mõni perenaene`ändis kaks*

pado

köenart linast riidet padjapiüri jäoks Juu; mul olivad kõik padja piüürid ilusti `väl'la õmmeldud VMr; vahariie `pantasse padja koitidele, et suled sialt `välja ei tule Lai; Padja`piüürisi vanasti põln, pal'las padjakoit `ol'li, kus suled sijs `ol'lid KJn; Padjapöörad on vaja ära `riiki Vil; vanast ellerdeti ju kah käteräite ja padja`piüüre Pst; kui padjakotil mulk sehen om, siss tulep `ulka `sulgi `väl'lä Puh; Padjapööri tahava kah `mõske Rõn; Ka_sa^o uut pada`piüürä ei_panõki^o Har; padakoit, seo om kül_puhass Vas

pado¹ *pado kraam täl oo seda pado küll Mar*

pado² *pado vesiaed, võrktõke pado, vette ehitet kala `piüüdmises Plv*

padonik *padoni|k g -ku potikaupmees padonik, poti`kauplõja, kes poripõtte müüse Röp*

padra *padra Emm Kul Lai Pil*

1. *loba, plära tühi padra, see põle kedagi Lai; `seokest padra te ei jõuagi kuulata Pil*

2. *patraja, lobiseja Üks va padra Emm*

padrak *padra|k g -ku volt jäkud `olled jäme ja paksu `riidest, padrakud külje pääl Phl*

padrakas¹ *padrak|as g -a pahmakas Kober on suurde `laiade `lehtedega padrakas, lillad `öitse tutid `otsas; tüdrukud - - `aeti `ketrama, `sõuksid `suuri padrakid sai `tehtud Põi*

***padrakas²** *g padraka patrav, lobisev padraka `suuga vanamees Mus*

padrama *padrama Jõh Jäm Khk VII Põi Phl Var PJg Vän Amb Koe VJg IPõ Plt Pil*
patrama, lobisema meie padrame `tühja `asja Jõh; vanaeit padras sääl nii pal'ju Khk; padras ulga `aega, `viimaks läks minema VII; `Purjus inimene tea isegi mis ta räägib, padrab `peale Põi; mis sa padrad sii Phl; paristab muidu, põle `õige jutt, padrab PJg; ää padra `ühte`puhku Amb; lapsed padravad VJg; Padrab pealegi ilmast ja muast kokku Trm; panime vanad kalsud `ümmer ja lina piost abemed suhu ja muudkui padrasime koa niisamma (mardisantidest) Pil || segaselt rääkima laps padrab - - ei riagi `õiged `selged keelt Lai

padra|mokk *lobamokk No küll on ikka padramokk Põi*

***padrane** *g padrase patrav, lobisev vana padrase `suuga vanamees Mus*

padrastik *padrasti|k g -ku IisR Kod/-s-s-; `patrasti|k g -kku Lüg(-es-) Jõh; `patrsti|kko g -go Vai padrik `patrastikkus on ikka enämb tūmä maa Lüg; laps ävis `patrastigo sise, läks `pakso `patrastigost läbi Vai; paks padra`ssik, ei sua eläjäd `sinnä `mimmä Kod Vrd padristik*

***padratama** *da-inf padratada patrama, lobisema Mõist padratada Röp*

padrats *padra|s g -dsi patraja, latatara Taa - - um jo^o igävene padrats, mis tä kül_kõik' kokko ei_`patra Rõu*

padri *padri Ann, p `patri Muh loba, lora `sõukest `patri roamat täis Muh; ma eile `rääksin kohe `niukest padri Ann*

padrik *padri|k g -ku IisR hajusalt S, Mar Mär LÄEd PÄ Ris Kei Juu Jä ViK IPõ(-d'- Lai) Äks Ksi Plt KJn Vil M/-ke Hls/ Puh Ote San Har, -gu Jäm Khk, -ko Kul Ris Röp(-d'-); `patri|k g -ku Kuu(-gu) Hlj Lüg Jõh; `patri|ku g -gu VNg võsastik Ärä sa `luomi `patriku lase Kuu; paks `patrik, `õieti iast läbigi ei `pääse, nuor mets Lüg; Kase padrikust on `kõige `raskem läbi pugeda, `oksad on läbi `põimunud ja `sitked IisR; einamaa on padriguks leind Jäm; Padrikus on sui pailu parmusi Ktj; `meite einamoas pal'jas padrik mõnes kohas VII; Seal pole muud kut üks igävene sarapuu padrik Põi; padrik on nii tihe, et seeld saa läbigid end Käi; muðu üks padriku alune, ega seal kedagi `rohtu kasva Mär; padrik, kus `eina ei `tehta, täiesti seisu mets Lih; `Siia padriku piäse kudagid `sisse Khn; ia maa on ära `kasvand, võsusi täis aand, padrik kutsutse Aud; sääl padriku ääre pääl kasusid jaanililled, suured lopsakud ol'lid Saa; kuuse peenike mets on tihnik, lepad ja kased segamene on padrik Juu; padrik - - nisuke enamjäuü `kõlbmata mets, muist puid maha kukkund ja Amb; lehmäid läksid padrikusse JMd; palavaga*

ˈpuevad [lambad] aga padrikusse VMr; sial on igavene räsm, paks padrik Sim; lähäd nüüd läbi padriku ja õledki sial Iis; siin oli soo ja padrik, oli sookanasid ja tedresid Äks; padrik on ka tihe, aga ega ta mets ole Lai; padrik igavene rämps, ˈrišti ˈrästi läbi ˈkasvand Plt; lehm ei saa läbigi säält padrikust änäm Vil; kari om paksun padrikun Trv; sijn mõne mõts om, mine ku padrikuss ˈsissi Krk; üits suur padrik om tijn kõrval Puh; padrik, pillirüug ja lehtmõts pääl Har; kiis leppu kehvembägä_ku lamma - - suvi ja talˈv olˈl padrikoh, timä es tiiake, mis haana olˈliva˚ Röp Vrd pardik

padrikulene *padrikule|ne* g -se padrikuline *Paatsik - - üks padrikulene maa Hää*

padrikune *padrikune* Mär Ris võsane ˈmätlene ja *padrikune maa oli Mär; soo ja padrikune maa, vilets maa oli Ris*

padrima *padrima* patrama, latrama *kes pailu padrib - - aab muidu tühist juttu Krj*

***padrima**˚ (ta) *padrib* tampima, sõtkuma *noorega_p taheta ˈmenna, noor padrib väga (hobusega sooskäigust) Muh*

padring *padring* patraja, lobiseja *ma pole ˈseike jutu padring olnd Jaa*

padriisikune *padriisiku|ne* g -se padrikuline *padriisikune, kiviline ja mätasline mua Kod*

padristik *padristik* Kam San Plv, g -ku Iis Trm Plt Nõo Ote, -gu Puh Nõo; *padriisik* g -ku Kod *padrik tihe padristik, ei saa läbi Iis; padriisik one paks võsu Kod; see mua on ˈselge padristik Plt; säääl om serände räbä ehk padristik, et läbi ei pääse Nõo; kui looma ˈkiini jooseva, siss üteldas, et aage padristikku, säääl na õõruva parmu maha Ote Vrd padrastik*

padrun *padru|n* Khk VII Põi Rei Mar(-o|n) Mär Tõs Tor Juu Jür JMd Iis Trm Kod KJn(g -na) Puh, ˈpatru|n hajasalt R(-o|n), Jäm(-o|n) Muh Hls Nõo, ˈpatru|n Trv Krl Har/-uu|n/ Trv Krl, ˈpatro|n Rõu Plv, g -ni; ˈpatru|uun g -ooni Krk; ˈpatrunn g -i Kuu; *padrun* g -i Khn laeng *ˈUlga ˈpatrunnisi ˈlaeti kodu ˈvalmis, et oli siis jäääl otta (hülgejahist) Kuu; ˈpatroni kott käib ˈrihmaga ˈümbär kehä, ˈkäässe jahi pääl Lüg; ta läind tuas ˈpatroni puhastama, ˈpatron läind ˈlahti ja viind silma peest Jäm; kivi ˈlõhkumise padrunid Khk; See on vana roonu püssi padrun Põi; ˈpatruni tükk ˈolli sehes vel Muh; soldatidel olid padroni ˈtaskud, sineli ˈkülgis tä ühõs kohes oli Mär; padrunid oo tühad kõik, ˈtahtvad ˈlaadida Mär; ˈmeitel paelu padrunisi Tõs; padrunid ˈpantase rihma ˈsisse Tor; padrunid pisikesed nagu tutud Juu; Esimese suure sõja ˈjärgi olid karjamaad ˈlastud padruneid täis Jür; ta pani mitu padrunid püssi ˈsisse JMd; tagass laaditavad püssid one padrunitega Kod; ma ühe padruna võtan KJn; ˈpatruni om ˈotsa ˈlõppenu Hls; vaate, ka sijn tühi ˈpatruun om Krk; mä kissi ˈvälˈlä ˈpatruni sehest tu rohu ja ˈaavli Nõo; kas vanast ˈpatruunõ olˈl püssäl Har; ˈpoiskõsil ˈpatroni˚ käen, muudku paugutasõ˚ õnnõ Rõu; ˈsoldani˚ visassiva ˈpatroni˚ ˈmaaha ja pagõsiva˚ är˚ Plv*

padsahtamma *padsahtamma* Plv; imperf (ta) *paadsahti Röp patsatama sattõ ˈmaaha kui padsaht Plv*

padsin *padsin* g -a Trv, -e Hls Krk; *paˈsin Rõn, patsin Röp padin a. madin, pladin võtab ku padsin pori sehen Trv; Lääb ku padsin ojust läbi Hls; õuna tulev nindagu padsin maha; sõss ma kuuli säääl seast solint ja padsint Krk; siss satteva vihu kui paˈsin maha Rõn; ˈlүүde kirnoh ˈvõido nigu patsin õnne Röp b. vadin laits kõneless ku üits padsin oma ˈkiili edesi Krk*

padsinen *padinal, padistades meä mitti aru kedägi ei saa, temä kõneless pudist, padsinen Krk*

padsisama, padsiseme *padsisama* Trv, -eme Krk *pladisema a. pladinat tekutama vesi solisi ja pori padsisi Krk b. (arusamatust kiirest rääkimisest) padsisess pääle ütsinti Krk*

padistama

padistama *padist|ama* Trv, *-em(e)* Krk, *-õmõ* Krl padistama **a.** pladistama *mis sa padistat sääl pori sehen* Trv; *ta taht vii sehen padiste* Krk; *laís padistõs mua sisõn* Krl

b. vadistama *ku me kateksi padsistem akkame* Krk

padu *paðu* lihav olend *paks ku_ís paðu* Krk

-padu Ls pudu-padu

padu' n, g *padu* S L(-o Mar Mih), *paju* Khk Kaa Krj Põi Amb KJn/-o/, *paiu* Nis Hag, *pao* Põi Muh Juu; *padu* g *pao*, *pau* Jäm Ans Hi Han Juu; *pai* g *paiu* HMd Kei; g *paiu* LNg

1. madal vesine maa; ka suurem loik *lihame padu`niitma* Jäm; *padu oli säälsammas Kurgu mäe juures* - - *sääl vesi`seisis alati* Ans; *pajus niidetasse`eina ka, eina labu pajus Khk; Männi pässid või`jändrikud kasuvad siis ka`seikste padude peel* Kaa; *vee all`seisand moa, padu`sisse vaob ää* VII; *Pajust soab kenad`põldu, kui vesi ää läheb* Põi; *pao oo sõuke madal vesine moa* Muh; *meil pole εε mets* - - *padusi täis* Emm; *Jo see niidet ein`sinna padu`jääbkiid, kis seda käde saab änam; täna on suur padu ukse all* Rei; *kerves jähi padude`juure* Phl; *loomad söövad paos* Han; *paiusse sai`mindud kaks nädalid`enne jaani`pääva, sügise_polt läks vett täis* Nis; *me paos ei põld tänäbu ilus ein* Juu

2. rägastik, tihnik *See padu on nii tiheks`kasvand, et äi`saagid änam`niita* Kaa; *suure paksu padu sihest läksime läbi* Muh; *padu* - - *metsä padrik, ei saa`einä tehä* Mar; *Loomad läksid padusse* Vig; *padu nagu risu, peenike mets* PJg; *padus oo`kõike sugu lehtpuid* Tor; *Sääl padu siis saa ju`liikuda* Hää; *läksin paju vahelt läbi* Amb

padu² *padu* Har Se paksuselt *aja nii`paksu lummõ maha², et mõnõ tuñni peräst om poolõ jala padu²* Har; *haina kaari² sai jala padu²* Se

padu³ *padu* sajuhoog nüid`tulli üks *padu`vihma* Muh

padujas *padujas* Pha Kir Lih pehme, tüma, soine *padujas maa* - - *ei kanna oost* Kir; *padujas maa* - - *pehme maa või märg maa* Lih

padu|kask *padu-* Jäm Pha PJg, *paju-* Khk Krj sookask *Pajukask* - - *madal sookask* Krj; *padukašk, vilets ja kõver ja küürakas* PJg

***paduma** imperf (ta) *padusi* pagema, põgenema *toda es`ütte, kohe läits, aga tolle kotusse päält padusi ärä* Ote

padu|maa madal vesine maa *See metsäärne oo sõhuke padumaa, kus kedagid läbi äi saa* Kaa; *Viderikusid kasub`sõukste padu maade pääl* Krj; *nukkedel oo`koltсед`õitsед, kus`seike padumoa oo, kasuvad mütu`jälga pitkaks* Põi; *padumaa, see`kandis ikke inimese pial, aga vaos all nagu nigel jää* Mär; *ei sii seda padu maad põle, meil va pae`pialne maa* Lih
Vrd pajumaa

padune *padune* madal ja vesine *padune maa* - - *vahel seisab vesi peal;`Meitel on see padune einamaa* Jäm **Vrd** pajune², paone

padunõ *paðu|nõ* Krl, g *-dsõ* Har paksune *muda om jala paðunõ* Krl; *põrmaduss tulõ üüspaðudsõ* (ühepakused) *laua_panda²* Har

paduska → paaduska

padustik *padusti|k* g *-ku* padrik *padustik* - - *paks mets* VJg

padutuss *paðutu|ss* g *-sõ* Har Lut paksus *sa² ei kasu kah sukugi`joutsadõ ei, paðutust om sul küländ, a pikkust ei olõ²* Har; *pal'lo paðutust um* Lut

padu|vihm äge vihmalaving *padu vihm,`valju vihm* VII; *Padu vihm, see oli uputis juba* Põi; *sajab padu`vihma, metu`pääva saja`ühte`otsa* Tõs; *padu vihma käes saab likes kohe* Saa; *paduvihm on roosid puha puruks lõõnd* Plt; *Tulle suur rahe sadu ja padu vihm, pess maa seest välä orasse* Nõo

padõbadõ tihedamini sõit *padõbadõ mi pulõ* Lei

paē → paas¹

paē- *Lie ies õli suur paelamakas, sie õli `kaitsest, et süed ei kukku põrandalle; õlen pae`murrust `paasigi tuond Lüg; Pae`raadik, õhuke `mulla kõrd, all `puhta paas; Kivine põld - - pae`rahka täis Jõh; `ulgul on paekari, siind viis `virsta, säääl on pae`pohja Vai; se_o nii paeringane moa, pael natuke `mulda peal, kividega segamili Jaa; Tagaverel olid suured paeaugud, sealt murti `sõukest `pehmed kivi, missesest `korsnad `tehti Põi; ta `olli pae`murdus töööl Muh; luud, paljas paemaa, mis äi kasu `rohtu äi midad Phl; mes se va paeiires oo, see kasvata `villa kedägi; inimese iho `tõmbab nii kõbaks kui üks paetikk Mar; sii Vigalas ei ole pae`põhja, sii oo saue põhi Vig; paemurd, `väeti `paasi igass `poole, kus `tarbis oli Mih; `Änges oo üks paesel`jak Tor; pae`murdus üsnä luanetäs vesi Juu; kerise paas - - talvel `reega `toodi paemurrust HJn; `sahvretelle ja kodadelle tehakse paepõrand Amb; meil sauemaad ei ole, paemaa on, pae põhjaga JJn; mõni mua on nisuke paeruadik, sie kasvatab paremine `vilja kui munakivi ruadik Kad; `kartuli `keldril on paepõhi all Sim; paemaad põle `ollagi siin nurgas KJn; kos pae`panke `väl`lä murrõtass, säääl om kivi murd Kam; tuu vana paemaa, ega säääl ei ole vett Ote; pae põhaga² maa Rõu*

paegalik *paegali* |k g -ku paigaline, paikne *paegalik* teenib ühe koha peal kaua `aega Tor

paegas *paegas* (naiste peakate) `kanti `paikit Hel

paē|junlane Mihkli kihelkonna elanik `juñlasi oo metu `seltsi: *paē`juñlased*, mis sii oo Mih; *paē`juñlased* oo `Mihkli kiriku `ümmer, seal oo pae maa ja müivad `paasi Aud Vrd paejunner

paē|junner = paejunlane meie oleme sii need *paē`junnerid* Mih

paē|kivi paas `luoma `lauta one `paasist `tehtu, *paekivi `jalgagi `alle `tehtu VNg; paekividest põledetti `lupja Lüg; muist on paekivid, mis sihantsed laiad, õhussed on Khk; Vanasti oli sii meite pool kandis änamast keik eluruumid paekivi parandaga Kaa; kui paekiva ükstese küljest `lahti raiutse, seda `üiti siis `paasimiseks Jaa; Põllud on nõnda paekivisi täis, et kohe paksuli Põi; Võrgukivi on õhugene paekivi, mikele ouk eere on puurit Emm; paekibid pannasse `süldä ja müiässe inimestele `ahjusi tehä ja `korstnud Mar; lubjakiba `võeti maa seest `väl`la, see oo seesama paekibi Mih; paekivi põhe, põle muudku `pal`lad paekivid Hää; `lahtine kaev oli - - paekivist sai `vooder `sisse `tehtud `ümmer `ringi Juu; kerise paas paekivist, üleval kerise peal HJn; enne `mõisi lasi pal`lu [hooneid] paekividest teha, `metsa ei `raatsind raisata Kad; paekiva kõrjasid õma põllu piält ja põletasid `lupja Kod; reheahjud olid paekivist Plt; paekivi tuvvas mere veerest Krk; paekivid - - noid `tuudi katusse arja `pääle panna Ran; [linnas] *kõik` suurõ`müürü² umma`paekivist tettü²* Plv Vrd paanekivi, paaskivi*

pael *pael g paela* Sa(*paila*) Muh Rei Phl L Ha hajasalt Jä ViK, TaPõ Plt KJn uus Trv Hls Krk TLä TMr San Kan Rõu Plv, `paela R; *pail g paila* San Urv Krl Har Rõu Vas Se

1. pikk kitsas kangariba, nõör, lint `ainult sie pesu, mis `iemal `kuivas `paela pääl, sie jäi järele Jõe; `pialmise `paelal olite `pullud `külles (võrgust) Kuu; *Kui mõni luam nikkastas jala, siis `tuadi küläst agu`luua pael ja `siuti sie `ümbär jala Jõh; mõnel mütsil vahest kurgualune pael Jäm; ühekorra laps mähiti nõnda vissist `kinni, suur pael oli Khk; painand oli küli pailaga `kaelas Kär; kael koogu pailad pidid vissid olema Pha; See lõpetas ise oma elu ää, pani paela `kaela Põi; ropse takudest lüiässe pööraga `paela Muh; peal `olle selis ja all `olle pael [võrgul] Phl; *pojusi paeltega tõmmatasse mõrra pojosed `õigeks, igal pojosel oo neli `paela Rid; siilikul olid `enni paelad, paeldega keisid `kinni Mar; tubaka lehed `aetakse**

pael-

`paela ja kuevatakse ää Mär; piitsa keel tehatse nahast ja paelast Kse; Räämed `aetaksõ `silimest paelassõ ning pannaksõ sedäsi `suitsu Khn; nooda paelad ja võrgu paelad, ned on peenemad kui keied Vän; `paaris paelad `tehti ilma tupsudeta -- `ánti niisamma mõnedel, tõmmati üle käevarre (pulmaandidest) Ris; kingä paelad `jälle sol kaíti Juu; `aeti kammelad paelasse, kümme kammelat olid kimbus ja kimbu `viisi `müidi JõeK; Ennemuiste `tehti väimevakka `kindaid ja `paelu ja sukki Amb; `juuksed on paelaga `kinni JMd; lükkisin nüebid `paela, on ühes kuos Kad; Eina aeg puud jahu päevas õli meestel ja kua naistel, kes meestega ühe paela peal õlid (st võrdväärselt töötasid) Trm; `pastli `paela õlen küll punund MMg; kalasabalene pael on `koetud `sõrmede pial Lai; kangast pannasse paelule KJn; põllet `panti paela `pääle Krk; `endä `koetu pael `olli Ran; ma_i saa üteldä, keele paela om `kiini jäänu pilt Nõo; tano paela? olli? mõni `valgõ, mõnõl lilli? sisen Kan; paila ummõldass `uhkusõss manu Har; imä tõi `tütrele sinidse `hiusõ paela Rõu; hing paelaga kaelas väga haige, suremas `aigel on ing paelaga `kaelas Khk; ing ühna paelaga `kaelas Muh; eng on juba paelaga `kaelas Hää; mul ing paelaga `kaelas, poeg toob leib kodu Ris

2. nõörist püünis *Poisid läksid `paelu panema Pöi; aas `tehti paelale `sisse ja linnud jähid `paela `kinni Muh; rebane tuleb, katsub `paelu, kas paelad kõvad on Hää; linnud lähvad `paela Iis; linnu paelad `paanti maha sihukse `kohte `piäle, kus nad siblitsemäs käesid KJn || pilt Nüüd `siple eluaeg `naise `paelus IisR*

Vrd paal³, paul

pael- *paellindid, siidist olid siit eest `seoksed Var; Paelohjad olid pehmest kujutud paelast tehtud, need olid ikka paramaks ajaks, söidu ohjad Kaa; vanast `ollid paelohelikud Muh; vanal aal olid ikka pael`päitsed Kse; paelkingad üksvahe olid Hag; kõik olid paelohjad Pal; piim `paanti `laäsi, `võeti paelaga `selga, laäsil `ol`li paelasang küll`les KJn*

paela- *Vanasti olid kõik paelaohjad, kus neid `rihmu sai Pöi; paelaargiga `tehti laia `paela, ar`k oli põlvete vahel Aud; roogetakud, nendest `löödi `paela, selle jäos oli paelapöör `jälle Tõs; pane vahelide, pane tõene paelaots tõesele `pääle Nõo*

paeland *paeland g -i painard ree paelandid Kul*

pael|leib *ahjupõrandal küpsetatud leib paeleib om paremb vijl ku `paanne pääl tettü Ote*

paeline *`paeli|ne Iis, `paele|ne Plt, g -se paene `paeline põld Iis; `paelene mua Plt*

-paeline *Ls kahepaeline*

pael|tanu *(teat tanu) üks oli piitstanu ja teine `jälle paeltanu Hag*

-paeluksis *Ls peapaeluksis*

-paeluline *Ls kahepaeluline*

pael|uss *(soolenugiline) tärklestiin aab `kangeste paelussi `väl`lä Rid; ei tohi `süia `vimma, kus paeluús sees Lih; ogalas -- neil on paeluúsid sees Vän; pael`uúsi ikke reägitakse, et `värske silgu sees on `teisa Juu; paeluús, kui tema nuar on, siis on tema ilus ele kollane Kad; paeluús on süsikonnas KJn; kel pailhuús ollõv, tuu inemine jääbev `väega kõhnass Har; `maarja sõnajala juur, tuu um paelhussi `välläajaja Rõu **Vrd** paaluss, pauluss*

paelutama *paelutama Khk Muh Mär Kse Tõs Tor Hää Ris/-lo-/ Kei Juu JMd Koe Kad VJg Sim Iis Trm Plt Pil KJn Krk/-eme/ Puh Ote, `paelutama Hlj Lüg; pailuteme San, -õmõ Krl paelu peale või külge panema **a.** (jalanõudest) taet paeludab `pastlid Khk; säh, paeluta mo kingad ää Mär; paelutas `paslad nahkpaeldega ää Tõs; akkan `kingä paelutama, võtan nõela kätte ja akkan `aama Juu; `paslid on jo paelutetud, vaja viel õrmile `panna Trm; paelutama, aa si_pael targetest läbi KJn; naka `tsuuge paelutama Puh **b.** (kalavõrgust) nied `paelad sai [võrkudele] `alle `paelutatud Hlj; Piab olema õppind, sis saad `võrgu usina*

`paelutatud Lüg; *tampsaga paelutata`võrku* Kad c. (riiete kaunistamisest) *emm akkas jakki paelutama* Khk; *mis sa neist`kõrtest puha ärä paeludet, jätä mõni ilma paelutemede* Krk; *loogelisi rohilasi`paelu paelutedi pääle* Ote; *undruk vai jakk om`paelu täüs`aetu - - pailutõt* Krl

Vrd paalutama, paulutama

paenak *paena|k g -ku*

1. painepakk *looga paenak* Trv

2. paindekoht – Trv

paenanduss *paenandu|ss g -se painard paenanduse otsad [pandi] kõvaste`kinni - - et regi* es saa kõõgerdädä Ran

paenarg *paenarg g -i painard korvi paenargid oiavad rij korvi`õõnsa* Kod

paenatid pl *paenatid painardid ree paenatid* Vän

paenatis *paenatis vikati käepide`enne oli paenatis löö kül`les* Pee

paene *pael|ne* San, g *-se* Vai Khk VII Pöi Muh Rei Kse Tõs Hää Ris KuuK Amb JMd VJg Iis Trm Kod, *-tse* Trv Krk Plv; *paenõ* Plv, g *-dsõ* Vas; *paanõ* Har *paekivine meres oli`paene põhi* Khk; *vanad põllud on`paesed ja kivised* VII; *See mere äär on kõik`sõuke`paene* Pöi; *see oo ühna`paene moa* Muh; *põllu põhi on`paene* Rei; *meil oo siin`paesed maad* Kse; *meres on`paene põhe* Hää; *paene mua, pae`rünkaid täis* KuuK; *paene põld tahab pael`u`vihma* JMd; *all on`selge pae, piäl õhuke kõrrakene mulla kihti,`paesed väljäd* Kod; *rasse olli`kaeva,`paene põhi olli selle raavil* Krk; *ta om nii kõva kui paemaa, ta om`paene* San; *periss pae um Talinamaal, säääl um kõtik`maa põhi`paenõ* Plv || *lubjane mi_kaon om ka|g paanõ vesi, tuuperäst ei või tedä juua?* Har

paenik *paeni|k g -ku* vitstest tehtud ilma sangata korv – Pil

paenussede *paindesse rij jalass vai õlle püti lavva`panti paenussede* Ran

paenussen *paindes luuk`olli paenussen* Ran **Vrd** painussih

paenusse|puud pl *painutid paenusse puud`olli nigu puust`kahvle, alt lak`ka, päält tambiti kokku, siss nigu rõhk kokku* Ran

paenussest *paindest võti paenussest`valla joba* Ran

paenuts *paenuts g -e* *painutus paenutse pakkus`looka paenutakse* Juu

pael`pealne, -päälne 1. *paekivil asuv (pinnasest) minul one pali pae`päälis maad* VNg; *Jõe`kaldas on pae`päälne maa, õhuke`kruusa`mulla kiht pääl,`kuival suvel vili äppardub* Lüg; *Paepeslistel`põldudel on vähe`mulda* Kaa; *ne_o äe valastet, kus`sõuksed pae`pealsed moad oo* Muh; *oo üks va pae`pealne, mis maa see oo* Mär; *ei sii seda padu maad põle, meil va pae`pialne maa* Lih; *mustamullamaa oli ika kõege parem, pae`pealne ja ruusi`pealsed oo albemad* Mih; *see tükk jäi`sõoti, oli`liiga pae`pealne* Kos; *ega_s siin`põldude pial vili suur`kasvand, pae`pialsed maad* Ann

2. a. *ahjupealne ahol oo rennaesine ja pae`pealne* Mar; *ahu kummi, pae`pealne* Kei
b. *altariesine Paepeslne, leerilapsed läksid - - jumala`armu`saama* Jäm

3. Paasküla elanik – Lüg

paerand *paerand g -i* *painard ree paerand* Mär

paerg- → praeg-

paeris → *pairis*

paerotama → *paarutama*²

paers

paers *paers* Khk Pha VII Jaa Pöi praegu *mis magu nendel* (varajastel marjadel) *paers on* siis Khk; *inimesed on paers* `löunal Pha; *paers on egal mehel kohus söea* `vääse `minna VII; *nad paers lugevad* Jaa **Vrd** *paes*

paerst *paerst* Khk Pöi Var Juu, `paerste Var praegu *paerst põjad* `kouplevad; *leib_o na aper* `paerste Var; *Joaguansul on paerst üks* `ooplik peremes Juu **Vrd** *paest*

paes *paes* hajusalt Sa, Kse praegu *koest sa paes tuled*; *paes oo mustigute aeg* Khk; `pilpad *on paes tule tegemise* `juures akatiseks Kär; *veta natuke kannatest, seda* `öötakse *paes ka veel* Kaa; *Sa mine paes kohe külase* Krj; *oles kangas pial oln, siis* `teitel *oles paes uuvitav näha olavad* Kse **Vrd** *paerst*

paest *paest* praegu – Tõs

paestik `paesti|k g -ku paemurd, -rünk [pääsukesed] *tegevad järssu kal'ju või* `paestiku `servadele [pesad] LNg

paestutama *paestutama* Trm, *paessu-*, *paesso-* Kod soojendama *mi_sa paestutad ennast* *pääva kääs nägo madu-uús*; *ma ivake paestutasin neid* `silkusid *tule eares* Trm; *nõnna punasess paessutand ennäss ahju* `paissel; *kevade madod tulevad paessotama* *päävikulle* Kod

paetama `paetama Trv; -em(e) Pst Hls Krk Hel *peitma ma* `paeti `kirve *latse iüst ärä*; *mis sa ärä oled* `paetanu *sest aida võtmest* Trv; *sij om är* `paeted, *et ei saa kätte*; `Paeteme *ennast puhmaste ala ärä* Hls; *temä tahts är* `paete, *aga mia sai manu*; *sedä sa_i saa ärä* `paede Krk

paetse|paik *peidukoht mõnel es ole kah seast* `paetse `paika Krk

pagal *pagal* (paksust supist) *supp on paks kui pagal* VNg

pagalad pl *pagalad*

1. kandepuud, -raamid *pagalatega* `väeti `loomele `põhku Vig

2. hunnikud *põhu pagalad* Vig

pagama¹ *pagama* laskma, heitma *vanaema lasti* `auda *suure linase* `kangaga -- [20] *küinard ilusad linast riiet pagati* `auda Vän

pagama² *pagama* *plagama pani sialt pagama*; `katsus, *kui pagama sai* Plt

pagan *pagan* g -a Kuu Rld(n *pagana* VNg Vai) SaLä Pha VII Pöi Muh Rei hajusalt L KPõ, I VIPõ Trv Puh, -e Hls Krk Hel San; *pakan* (-n) g *pagan|a* Vön Urv Vid, -õ San Krl Har

1. *ristimata või usust võõrdunud inimene* *eks* `meie *õlime ka paganad, nüüd õleme küll* `ristitud Lüg; `ilmas *on* `paljo *paganu* Vai; *nad ika jumalalapsed, teised on paganad ning ilmalapsed* (lahkusulistest) Jäm; *on_s sool neid paganid palju* (ristimata lastest) Khk; *Lapsed on seal puhas paganad, kõik* `ristimata Pöi; *paganad äi käi* `kerkus Rei; *eks me ole koa kõik ristirahvas, ega me paganad põle* Mar; *läks paganate segä jumala sõna kuulutama* Tõs; *vanast* `käiti *pagani* `ristimas Hää; *meie maal oli enne pal'lo paganed* Ris; *ta on küll päris pagan, et kirikusse ei lähä* JMd; *mes sa kurat* `kurja *vannud, palu pagan jumalad* Kod; *paganitele korjatasse raha kerikus* Pal; *elä nigu paganide sian* Trv; *me maal olli pagane ja kummardive ebajumalit* Hel; *siin om periss paganõ* San; *ku kerikut ei olõ*?, *siss olt nigu_pakañ inne* Krl; *sa? olõt jo_periss pakan, sinust ei_saa muut ku* `põrgu `värte *pääle hüüf'möldri* Har; *nuu? inemise? omma pia* `aegu *kõik poolõ? pagana?* Rõu; *istut nigu pakan kotoh, ei või* `kerkohe *minnä?* Plv

2. *kurat, saatan isad emad issandast, papad mammad paganast* rhvl Hää; `poiskõsõ `üüsi, *et pakañ ai taga* San; *Ega_s seo ilma inemise? paganit ei usu?* Urv

3. (kirumis- või rõhutava sõna ning vandumisvormelite osana:) pürgel, kurivaim, tont **a.** (üldiselt) *pagan on nüüd* `lahti (asjad on hullusti) Lüg; *oh siä pagan* Vai; *pagan* `võtku Khk; *Pagana* `pihta, *et see* (nuga) *mool ää kadus* Pöi; *oh sa pagan,* [või] *ei lähe kokku* Muh;

pagana päralt, kui `miski asi rikki lähab Mar; pagana `pihta, sa_i soa aru Tõs; ossa pagan Juu; oh pagan, poiss kevadi üst `lõhkus viie ära Kad; pagana `pihta, sie nõu läks `luhta VJg; oh pagan võtass, kas obesed õtsan mua piäl Kod; pagan, kudas meelest on ää läind SJn; `ossa pimme pagan Krk; kos om turi obesel, oi sa pagan küll Hel; oh sa pagan küll, eidutit miu nii ärä Puh; pakañ tedä tñid (st keegi ei tea) Vas b. (kellegi, harvem millegi kohta) kie neid paganu söi (takjatest) VNg; ju neid paganid on ka, koes nad jähid sis (poistest) Ans; on `julgid mihi, aga see pagan oli ull`julge Khk; mis ta pagan neist ikke `soendab Tür; kas te paganad saate koju jo (lammastest) Kad; `siäski paganid pali Kod; sa pagan küll oma tegudegä KJn; kus ta pagan läits Krk; ooda_sa_pakan, küll ma su lupa tõnõkõrd nii `ke`gede Har; ah sa_pakan Lut c. (rõhutades koos sõnadega kes, mis, kus, kuhu, kust) `pietud siis neu, et mes pagan me `tiemme Kuu; minul oli `lähker ikke `kaua `alles, aga_i tia kuhu pagan sie sai VNg; kust pagan sina `selle `leiva `vällä `võtsid Lüg; mette es tule `meele, kes pagan see võib `olla Khk; Kes pagan ta ometi `siia juhatas Pöi; mes pagan se old, üks parun old seal Kad; kie pagan neid vanu `ašju änamb mälestab Iis; kus pagan se `ol`li, kus ta säl viinapõletaja `ol`li KJn d. (adjektiivselt rõhutades) eks `enne oli sie pagana tüö `ühte`pukku VNg; pagana `poiga, mäni joe `randa, tegi `uvved `saapad mutta Vai; Pagana kena tüdruk Jäm; teine vihastab ning `ütleb: pagana `lontrus Khk; see oli aga üks pagana `runstük Pöi; mis pagana marjad ne oo_s Muh; pagana ämm õma jutuga Kod e. (adverbiliselt rõhutades) tüdrukuid oli nii pagana `palju et VNg; kui pagana pailu ta seda riiet oli toond Jäm; see oo pagana ilus väärnimi Kir; pagana jumsakas poiss, küll sellel võib rammu `olla Juu; käis pagana ruttu Iis; siukst `veiksed küsad - - need olid pagana iad Pil

pagana|käpp *pagana*käpp (taim) – KJn

paganaline *pagana*li|ne Rõu, g -se Vas

1. kurat, saatan *lätsi` paganalise` pakku, es tulõ inämp pal`lo `aigu Vas*

2. pärgel, kurivaim, tont (kirumissõnana) `assa` igävene *paganaline Rõu*

paganama *pagana* paganama `vienus on sie küll (venivillemist) Kad

pagana|nahk 1. (kirumissõnana) *oh sina pagana `nahka VNg*

2. tondinahk, moleskiin *pagana `nahka oli `oige kova `riide VNg*

paganas *pagana*|as Koe, g -a Jõh Vas, -ase Kaa Jür pagan (kirumissõnana) *Sie on küll pagana lugu Jõh; Oh sa paganas, küll oli nobe; kui ta paganas aga püstab Kaa; Sa paganas küll, ei mul tuld `mieldegi; On üks paganase poiss küll Jür*

pagana|tulõ pl sootulukesed *pagana*tulõ` ešsütäše - - kes nä suu` pääl palodi, kas nä `mäntse vana halva vai Se

pagand *pagana*d g -i kurat – Se

paganlik *pagana*li|k g -ku Hls Har uskmatu *pagana*lik, kel `usku ei ole Hls; sää`l talun ei `saaki ristiinemise ellä`, sää`l omma puha *pagana*liku inemise` Har

pagar *pagar* g -i Kuu Rld Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Mar Mär Ris HMD Juu JMd Ann Koe VJg I Plt, -a Kse Tõs; *pagar*`r g -ri JõeK KJn Röp uus küpsetiste valmistaja *pagar* tieb `saia Vai; *Pagari õpilasi, neid pole änam kuulda Pöi; `linnas, seal on pailu neid pagarid VII; saia pagar_o `suures `valdas Muh; mine pagari `juure, too `saia koa Mär; pagarad tegeväd `saiu Tõs; meie kiriku `juures on koa üks pagar JMd; sarvilised saiad, need on pagarite tiha Ann; pagarid küpsetavad `leiba Iis; liinan om pagar` Röp*

pagaras *pagaras* Tõs PJg Vän; pl *pagarad* Aud

1. käsn, mügar *pagaras* kasvab `kül`gi Tõs; *pahk või nagu suur pagararas kasvab puu `külges PJg; kõbjas, üks ull pagararas kasvab seal Vän*

pagarlene

2. pank, kamakas; mütsakas *tänavu oli märg, siis oli naa pal'lu* [mulla] *pagaru*; juurikad *nagu suur pagaras all* Tõs || (rünpilvedest) *pagarasi* `paergu põle; *pagarad oo järssamad, sõuksed* `sel'ged Aud

pagarlene *pagarlene* panklik, kamakaline *maa oo pagarlene, oo ää kuin, ei lähe puruse* Aud

pagas *pagas* g -i Kuu Tor; *pagaas* g *pagaasi* Khk Pöi Kos/-oa-/ Plt Krk Plv, *pagàasi* Lüg; *pakaas* g *pakaasi* Khk Tõs; g *pagaási* KJn reisikraam või selle hoiuteenus `võeti *pagaas* `vällä Lüg; *sool on nii pal'ju pagàasi* `seltsis Khk; *Summatañ jäänd pagaasi jälle* Pöi; `riided oln jo *pakaasis* Tõs; *pagasiga saadeti mulle tekk* Tor; *sõedu* `rongis on *pagoasi* *vagun* Kos; võtan *omad asjad pagàsist* `vällä KJn; *pagaasi paki tuleve kallist* `masme Krk; *panõ kraam pagàasi* Plv

pagask *paga|šk* g -ski pakk, *patakas suur pagašk raha; sij om ää pagašk raamatit* Trv

pagastama *pagastama* pakatama *pagastand* `lohki Kuu

pageja *pageja* jooksva *pageja om puusa sihen, näis, koes tuu pageja lätt* Ote

pageleja *pageleja* looder *pageleja ei viitsi tööd teha* Lai

pagema *pagema* Khk Pöi LNg Saa HJn KJn Kra, (ma) *pake* Kod T(*page* Ran), *pa* Phl Trv; *pageme* San, (ma) *pa* M; *pagõma* Võn(*pakõ-*) Võn Ote Rõn San V(*pakõma* Plv), *pagõh(h)|õm(m)a* Har Rõu Vas Se Lut/-ama/, (ma) *pakõ*; da-inf `paeda[?] V pakku või peitu minema, põgenema *laps* `kartis *vöörast, ta pages kapi taha* `nurka Khk; *Pani siit sõja ees minema, kus ta pages, äi tea* Pöi; *paeb kõrvale, kui teina paljas on* Phl; *kui aga mõni* `metsets *ei ole pagemas siin* HJn; *laits pageés iüst ärä, pageés sängi ala* Trv; *Roodsi kumigas olli veneliste iüst pagenu, tullu üle jõe, saabas kadunud suu* `sisse ärä Hls; `paeme nüid, *tulep ku* `valge vesi, `kaeme kui *vihma varju saame; latse jäive pagemist tegeme* (peitust mängima) Krk; *surma iüst ei saa pageda* Ran; *eljä pagešiva* `mõtsa ärä, *es levvä üttegi kätte* Puh; *ku sul känd oless, pane võristama, kae siss, kudass mütä pakeva; maru peñne pe'llätu jäl'edäde* -- *tüütrigu pagenuva pedäjide* `otsa Nõo; `poiskõsõ *tulituk'iga tullu, siss susi pagõnu ärä* Võn; *pake mis sa paket, küll su üttskõrd kätte saiaas* Ote; *esä emä lännüve* `peiede, *seeni tütar pagõnu ärä* San; *nii kuum, et pakõ_vai* `kaivu Urv; *ku meil* `ratsavägi tul'l, `naksi *vainlanõ pagõhõmma; hoobi iüst pakõt vällä?*, *sõna iüst ei saa* `paeda[?]; *latsõ pagõhõsõ tuud võdrast* (põgenevad võdra eest); *kala pakõss õks alasi inemist* (põgeneb inimese eest) Har; *varass pagõsi är[?] ja* `õigõmüiss *jäi* `perrä Rõu; `kärbläse *omma_virga[?] pagõhhõma* Vas; *mi[?] olõ pagõhõja* `rahva[?], `mõisa alt *pagõsi ar[?] Se; pakõt soest, läät kahru* `pääle vns Lut; *mi vahnõmba[?] pagesi sia[?]* Kra

pagenema *pagen|ema* R(-emma VNg Vai) Saa Ris JõeK KuuK Trm Kod Äks Ksi Vil Puh Nõo KodT Ráp, -ama Trv Pst

1. *pagema, põgenema pagenin vähä* `eemäle Kuu; *siis tegivad nemad nisukese* `plaani, *et pageneme siit ärä* VNg; *pagene iest* `vällä Vai; *ta pageneb kõrva lopsude iüst ärä* Saa; *loomad pagesid* `parmude kääst kodu Trm; *põrsas pagenes* `üüsi *sulust* `vällä ja *läks ärä* Äks; *kos sa ämp pagenat* Trv; *kes sõast ärä pageneb, toda kutsutass väejoosik* Nõo

2. *taganema, alanema* (mereveest) *vesi on* `jälle *pagenend, sii on* `jälle *idavuo* Jõe; *Vesi hakkand pagenema, ei* `tiie, *kas* `lähte `oige *külmäle* Kuu; *küll sie vist iast* `tormi *tule, vesi pagene* `ninda *kovast* Hlj; *kui vesi pageneb, siis* `randlane *ütleb pien vesi* VNg; *kõva edeltuulega vesi* `kerkib, *ida tuulega vesi pageneb* JõeK; *kui merevesi pagenes* -- *vat siis tuli* `kuiva KuuK

pagi¹ *pagi* Kuu Hlj S hajusalt L

1. **pugi**, puhang *Eks sidä pagi küll `täüüsid `kartada kaik `laevamihed Kuu; Põhja `loode pagid käivad, nüüd jänes meres Jäm; pagi `tõusis merest üles Khk; vihm akkas mere peelt pagidega `keima Mus; Lume pagidega keib üljes rannas Krj; Ometi tuli üks pagi kenad `vihma Pöi; siit tuleb vihm ühna pagidega Muh; pagi, see læeb üle `jälle Emm; Sügise aeg neid pagisid käib Rei; pagid ja ilingid `käevad `järsku Rid; tuul puhub pagide `kaupa Kse; Metsäst `kieris `luõdõ pagi `purjutõssõ Khn*

2. **rüncasajupilv** `Esteks `ommikul oli ilus ilm, siis tuli kova pagi, löi `välku ja müristas Hlj; Üks pagi tuleb teise `järke ja muud kut sajab Pöi; aeb pagi üles, naa suur vihma pagi Emm; paneme `joosma, must pagi tuleb, saame märjaks Käi; ilm oo naa pagis, tia, kas tuleb `vihma Var; päe läheb pagise `looja, oome sajab `vihma Tõs; tuulõ `il'ling tulõb, aab pagi üless Khn; ku `päike pagis veereb, siis tuleb `saanti `ilma Hää

pagi^p pagi Kaa Emm Mar Han Var Tõs Khn Jür JõeK närimistubakas Kui ikka paki pagi lõugas oo, äi siis pole kõhutühja karta Kaa; pagi `panta `palge, suur pitk nagu lõng Emm; Mõni inimene paneb `ammavalu `aegas pagi suhu Han; pagi oli siirupiga pargitud Var; siis oo lõug `punnis, kui pagi pale sees on Tõs; pagi tubakast `pandi `poske JõeK

pagi^p pagi Emm Rei Mar Lälõ Mih Aud PJg Vän Tor Hää piibupigi; nõgi vms mustus Mõned vanad meremihed pidast pagi lougas, tubak oli nende eest lahja; Tõmmas omal pagi (pahanduse) kaala Emm; `kaapvad piibost va pagi `väl'la Vig; üks vana mees `rookis omale pagi suhu Kse; värm nago pagi, `peale ei akka Mih; tä oli igavese pagi ja sopaga koos Aud; korsten jooseb, tuleb `siukest pagi PJg; masinast aeab pagi `väl'la Tor

pagi^a pagi adralusikas pagi, rauapuu kül'les kõver puu, sie siis `püöras seda muud `rohkeemb seilali Kad

pagilla → pakkilla

pagima pagima Pha Mih plagama, jooksuma paneme pagima Mih

pagimos pagimos suur koorem `pandi `vankrele pagimos `peale Mih

pagin pagin Muh Aud pagi, puhang see pagin läks `mööda nüüd Muh; pagin tuleb, lume torm või `seuke Aud

pagine^e pagin|ne g -tse Vig Mih PJg must, määrdunud see oo puhas pagine ja ukkas; käed oo eli pagitsed Mih

pagine^e pagine rüncpilves Oome tuleb `alba `ilma - - kui taevas `õhta pagine on Hää

pagis pagis VNg Muh pakil `paise on pagis, `tahtu `puhke `juuksema VNg; rind õiete pagis Muh

pagisema pagis|ema Plt, -eme Hls Hel, -ama Trv nagisema, naksuma kõht paugub ja pagiseb `peale pilt Plt; kuurm pagisap Trv; lagi pagiseb Hls; sõss akanu `surnu kirstun pagiseme Hel

pagitama pagitama Var Hää pilvitama pagitab alt, kui päe `looja minema akkab Var

pagiti hooti tuul keib täna pagiti; akkas pagiti lund `andama Mus

pagolaine pagolai|ne g -se pagulane, põgenik soa ajal oli pali pagolaisi Vai

pagor pagor g -i Vön; pog|er g -ra Kos; n, g pagra Trm Kod pootshaak kevadel parvetajad `veavad `pal'ka, pograd käe Kos; egän talun pidid pagrad ja kolad õlemä Kod; pagoriga kistass `pal'ke Vön

paguⁱ pagu g pau, pao S Lälõ Vig(n pago) Kse Var Pä/n pago Mih/ Trm Kod VIPõ Pst Hls pragu, lõhe jääl pagu peel, sedised sulad `soidused, võtab pagu `sisse Jäm; koost on seina pau vahel Khk; ma viiti se pau sauega kogu Mus; Akna laes läind katti, keik pirali-parali pagusi täis Kaa; puu pakatand ää, paod `lähtvad `sisse Vll; Enne kui lutikad olid, siis kõik

pagu

pau vahed olid punased Pöi; neid_o mitu tükki, kes oma obused oo [jää] `paose aan Muh; Aknakuudile läind pagu sisse Emm; oli suur puu pakk, suur pagu oli säl sees Mar; talvel oo jääl paod sihis, vahel oo neli viis `jalga laiad Tõs; Pagu luõgass, sie enämb vädädä ei kannata; ette suur tuisk oli, ligis `kalda piäl oli pagu, tämä obo põlõ üle tuln Khn; egä kuusel ei kasva pagu, kuusk aab vaiguga `kiinni Saa; vahib ukse pau vahelt Trm; kui külm ilm one, siis `tõmbab pao laiemass, aga kui sula ilm, siis `tõmbab pao kokko, jusku venib sji iä Kod; `paistis läbi seeña pao Pil; puu om saanu vigastet - - sääll olli suur pagu sehen Hls

pagu *pagu* Hlj Rld(-o) paku tulin `tuisu pagu VNg; `lapsed tegid süid, läks iest pagu, `metsä vai Lüg; `rahvas on pago `menned Vai

pagu *pagu* g *pau* VNg Jõh Kad Trm; *pagu* g *pao* Vai(g *pagu*) Se; n, g *pagu* hajusalt R, Rid JõeK KuuK Trm Krl

1. pakkumine, põgenemine *külm aig oli ja inimised olid sield majast `menned - - `prussaka pagu* (mindi külmal ajal majast ära, et prussakad häviksid) Kuu; *pagu* `paika Vai

2. alanemine, mõõn *viiepagu ajal on `ranna `ääred `kuivad Jõe; kas_o suur vesi vai_o pagu* Kuu; *vesi on ida `tuulega paus Jõh; kui merevesi pagenes, pagu, vat siis tuli `kuiva KuuK*

3. vool *viij pagu om suur, saa ei püüdäki* Se

pagu *pagu* Ran VLä Rõu Vas Se, *pagu* Võn Kan Vid, g *pao*; p *pako* V

1. a. adra põikpuu *Päätspuu päälmane ots teiti peenembäss ja tuud peenembät jaku kutsuti adra paoss* Urv; *adral um kaits pako, miä raupuud kinni? `hoitva - - um rindpago ja kassipago Rõu; käsipuu ja pao vahel om `raie ots Vas || adra alla pandav laud põllule minnes ku `nurmõ kohegi kavvõndõhe miinä, sis pandas pago ala, õt hõõrusi_i `atra* Se **b.** tüüri pide *`võrke `sisse `laskmise aass `võeti pagu tüüri kül`lest ärä* Ran; *`tsõpska pago `läitse `lahki Räp*

2. a. *palgiveopakk pal`gividämise pago om rij pääl* Kan; *Pal`gividämise `aigu kõüdetass suurõlõ_riile pagu pääle?*, *et sõss sais tuu pal`gi tüvi `hüaste paagal* Rõu; *pagu om rij pääl, ku `palkõ `veetäss* Vas; *pää nigo pago, väiga suur* Se **b.** pulk; klopp; *plokk ku taheti eläjäl suud kaia?*, *`paanti pagu `suhvõ* Urv; *Kerilavva pago kää pingi sisse pistü* Vas; *sedolga pao? oma_katõl puul säl`g `ruutsu?*, *rihm om säält läbi; pago, tuu pidä ja ei lasõ? `ankrit külüle* Räp; *`pantevva_tüümehile pao_`suuhtõ, õt muidõ söövä_`hernet; `nitse `kaplo küleh ol l puu pago, paol `olli otsah mulgukõsõ_`mulgukõistõ siseh `olli üte_pulgakõsõ?* Se **c.** liist *pagu, mink pääl umõldass `saapit, kottõ* Lut

paguline *paguli*ne g -se *praguline pagulisel* kivil_o põred *sehes* Muh

pagunema *pagunema* pragunema, lõhenema *kääd pagunevad tuule kää katti* Khk

pagus *pagus* Jõe Kuu Trm *paos pagus õlema* Trm

pagu|vesi mõõnaveisi *Ma tirisin kohe ka `jullad elu iest, neh on pagu vesi meres* Kuu; *sene pagu `viega `pääse nüüd kari tagant `välja* Hlj; *pagu `viega `jäivatta `valgamad `kuivale* VNg; *kui vesi jääb vähämaks, siis paguvesi, vesi pageneb* JõeK; *pagu vesi, kui meri taganeb* Kad

pagõh(h)ama → pagema

pagõh(h)õm(m)a → pagema

pah *pah* lastek valus *taa om pah* (teeb valu), *puttu_i?*, *häbo saa; koess sullõ sai pah* (haiget) Se Vrd paa

paha *paha* R eP hajusalt eL

I. adj **1.** kehv, vilets **a.** (inimese seisunditest) *sie laps tegeb `mulle `ühte `puhku paha mielt* Hlj; *ei õle parema `puole `luotagi, pahemast lähäb* Lüg; *Pia on paha, `tautab pikkali `pillada*

Jõh; *siä oled alalde pahas tujus, et ole üvis tujus`millagi Vai; süda läigib sees, nenda paha Khk; kessel meel paha on, siis ta jugab nõnda teist Krj; see oo nii pahas tojos et Muh; süda on paha, okse tikub`pæele Käi; tegi seda paha meele ja kurja südamega Mär; ku mu miil saab pahas, siis läheb`jälle ära Mih; pisikesest piast oli pia põletik ja pia jähi pahaks (kohtlasest) Ris; kus sa tahad siis toimetada, kui teine poriseb ja on paha su üle HMd; Mul tuli mitu`korda paha meel`piale, mis ta minust naerab Amb; nina`krimpsus, kui meel paha on Ksi; lapsel paha`olla KJn; nüüd ma sai täädä ja miul om siis miil paha Krk; sa olet ku üts mõtshuym kunagi, mõnikõrd paha meelege`ütlet Hel; kui miil paha, siss`ol'li tusane, es taha kõnelda ega midägi Ran **b.** (esemetest, ainetest vms) jämedamad terad`lähvad erili ja pahemad erili; ise päält`tuule ja lased paha (vastikut)`aisu Lüg; see oli seant paha puu Khk; minu piimal oli paham maitse Ris; Ei mina suand aru midagi, et supp paha oleks old Amb; ta lasi`aatret -- paha veri`jooksis`väl'la JJn; eenäd`ol'lid pahad ja`veiksed KJn || riknenud, roiskunud`süöma`kraami`lähtä pahast VNg; kui sa paha`veega pesid -- läin silmad`katki HMd **c.** (nähtustest, olukordadest vms) *sie on kõige pahem, et lehmast piab`ilma`jääma HJn; Mul oli`kangest paha koe Amb; alvad ilmad, pahad tjjd Kod**

2. laiduväärt, halb; vääritu; kuri, õel *rähn on niisugune paha lind Kuu; mõni ei`andand`süüä ka`tõisele,`üeldi ikke`selle`kõhta, et paha inimine Lüg;`Ütläb kole pahast Jõh; Laps`kasvas -- läks`ninda pahast et IisR; pahasi inimesi ikka teiste`ulkas VII; Paha mees oma tegudega Pöi; paha siga, mõnda viga, puhu kärss`kärnas ehk teese moa külman vns Muh; Paha tegu seisab koua`meeles Rei; kulli lend oo üks paha lend Mar; ta sai koa paha kõne`alla, ega tal küll süid ei olnd Hag; pahad lapsed,`trampsid purust keik Pal;`tiotamene on alb, ropem, pahem [kui laimamine] Lai; paha siga, pal'lu viga, ku ta`kuskil rahu ei ole Trv; sijn om paha viivemine, mis tuleva`pääle jätät, mis`praegu kohuss tetä om Hel; Paha nägu, paha tegu Nõo; p a h a k s p a n e m a halvaks pidama, hukka mõistma; solvuma Ärä pane pahaks ega oda vihaks Kuu; pani pahast näi sano Vai; sool pole pahaks seda mette`panna, kui ma seda`soole`itle Khk; ää pang seda pahaks mette, et ma nõnda`rääkisi VII; Ma räägi soole tõtt suu sisse, veta eaks voi pane pahaks Rei; ta paneb pahaks, ei salli mo juttu ega tegu Mar; ää pange mette pahaks, ma teen`nal'la Mär; ära sa`nd sest kedagi pahaks pane Hää; tema oli ise mõisas tiul käind ja pani pahaks`nüitseid inimesi, et aena virisevad ja`aiged Jür; ta paneb mu juttu pahaks JMd; ämm paneb mind pahast VJg; ärä pahass panna ega ümmer kõnelte Krk; är`pangu^o pahass, et nii halvastõ`läise Räp; paha silm, sõna kaetav pilk või ütlus ei tahand inimestele`näitada, et paha silm`jälle näeb Jõe; mõni inimene on paha`silмага -- kui`lauta meni`vahtimaie, siis nuor luom lõppes`väl'la kõhe Lüg; tal oli ika paha sõna, seda ika enne`muiste oli. sia pörssad ja niisukesed on väga õrnad niisukest sõna`kartma Hag; sul on paha silm -- sa oled nõid Koe*

3. raske, ebamugav, tülikas; ebasoodus, mittesobiv *mene`nuodale,`kaige pahemb oli viel, ei saand niisugusi`kinda, kaik olid`suured; sie on niisugune libane ja terävä`otsaga kivi,`sinne oli`oite paha`mennä Kuu;`milla nied pahad kuud`müödä`saavad Lüg;`talvel on paha`pessa Jõh; lina`siemeni vot on paha`lasta, lina`siemed on lipped Vai;`Kaäsimõ, et paha engegä (hädavaevu) tulõma saemõ Khn; mineva`oasta olid pahad ilmad Kei; oksik puu on paha`lõhkuda Amb; siit on paha`minna, tied on liivased Kad; pahem kõrv eliseb, suab paha sõnumid kuulta Kod; põngastik, see on madal maa koht, paha`künda Plt; küll ol' paha`sõita läbi liina Võn;`täämbä`väega külm ilm väl'äh, paha ilm väl'äh Vas; ku sau lätt maalõ, siss ilm saa pahalõ Se*

pahadus

4. pahem *Ku`rõõvid`paikad, siss paned paiga paha poole* (sissepoole) Hls; *suka ja`kinda viij`r tule ää paha* (parem- ja pahempidine silmus) kudade Krk

II. subst 1. kahju, kuri; pahandus, õnnetus; tüli *Oli`kardetud`noidust vai neh, et pahad`pääle hakkavad, siis`etsitud niisugune kivi Kuu; tänä`johtu suur paha, tüdär uppus mere Vai; Paha`puolest ma seda ei teind,`juhtus näed äpperdus IisR; võtab südame, kui teine teeb teisele paha Khk; nõgene oo va vihane loom, teeb paha, kõrvetab`kangesti Mus; Seal on tükk paha`tehtud, suur ulk`vilja ää tambitud Põi; ega ma paha pärast siis seda teind Mär; see`älvis sellest ära, ei leppin kokku, läks pahase Kse; mõni`ütleb vahest pahaga, korista oma koevad, kasi minema PJg; kuri võtab kul`bist, paha paast vns Saa; meie ärra ei teind`meile paha kedagi Kos; ütlen mehele paha tema naise`kohta JõeK; paha kuuled ike ennemisi Kod; ma`ütlen iä pärast, egä ma paha pärast`ütle KJn; ma² piä sukka pahha Se; paha peal, peale, pealt (keelatud kohas käimisest) `luomad`läksivad paha`pääle VNg; `Juoksin ajasin`luomad paha pialt ära, ega nad suurt`vilja`tallada`jõudaned IisR; Poisid olid paha peäl käind Jäm; loom immustab paha`pæele Khk; oleks ta paha peal oln, siis oleks reagitud Muh; kohudatti obusid`eemale,`lähtvad paha`pæele, ae käristiga ära Emm; ära sa mette lase`loomi paha`peale Mär; ära tji paha, ära sa lase paha pääl Hää; ma soan ema`käst`pekse, ma`lassin lehma paha`piale`minna Hag; Karjane`küinis vihma`varjus,`lammad kõik laiali paha pial Jür; ku obused`kuskil paha pial olid, siis sai irmutada Pai; paha`peale ei tohi`minna Plt*

2. pagan, kurat vana paha tie pääl pidi olema (eksiminekust) Kuu; nävad paha sõnu ajavad`väljä, siis kutsuvad paha Kod

3. roe, väljaheide mõne aava`piale tules`panna inimese paha, siss saas`terves PJg

III. adv väga kes`sjood paha palavat joud süvvä? Se; `rautsebal ol`l paha hüä hobu; vanõmbal olõ_s ütte`lastki, a noorõmbal ol`l paha pal`lo`latsi Lut; mäne paha hüä esänd um Kra

pahadus *pahadus* g -e pööritus, iiveldus olen kuhe pand`autu`sohvrisi`seisu -- oma südame pahadusega Jõe

pahakas *pahak|as* g -a Jäm Plt paha, halb *pahakas* inimene Plt

pahaksi *pahaksi* Khk Kaa = pahakspuu *pahaksi, mustad vihad marjad* Khk; *Pahaksist saab keige paramad lambalehed, lambatirrud nadivad neid* Kaa

pahaks|puu *pahaks-* SaLä Kaa, *pahaksi-, pahakse-* Khk paakspuu *lõnna viiul`tehti pahakspuust, sedine pehme puu, süda pisteti`naaskliga ära Jäm; pahakse puust`aeti piima pütile vitsad`pääle, õlle kapale ka* Khk; *Pahakspul olid marjad peäl, aga nee pole`süüa`aitand* Kaa **Vrd** *pahaspuu*

pahal → pahl¹

pahalane *pahala|ne* g -se Kuu Lüg Jõh IisR paha olend, pahategija *Oh`teie pahalased küll, panita kõik`nahka Lüg; On vast pahalane, igale`puale`jõuab pahandust tegema Jõh; On üks igavene pahalane,`jõnib`ühte`puhku IisR || pahur Sa oled alade kohe nii pahalane* Kuu

pahalik *pahali|k* g -gu pahane um sääne *pahalik* inimene Lut

pahaline¹ *pahaline* pahane, tusane *pahaline, tälle ei tohi midägi halvastõ ül`dä?`, siss ta`väega vihanõss* Se

pahaline² *pahaline* pahklik *pahaline puu,`pahka täis* Kod

paham *paham* Muh Rei LNg Vig Lih Kõp, g -a Jäm Rid Tõs Tor Kod vasak enne`olli *ikka vassak käsi, nüid_o paham* Muh; *mina tee kõik pahama`kæega Tõs; kiänä pahamad kätt*

Kod || sissepoole, varjatuks jääv pool rinna auk sai ära palistud pahamasse `külge Jäm Vrd pahem

pahamidi pahempidi `keeras pahamidi - - kas särk või sukk Nis Vrd pahamini

pahamini pahamini Mär, -meni Rid pahempidi (kudumisest) suka vikel, kaks `silma saab pahamini, sedasi järjest kanna `juure `väl'la Mär Vrd pahamidi

paham|pidi 1. a. sisemine või alumine pool väljaspool(e), pahupidi sool_o pahampidi riie üll; silmad ühna pahampidi peas Muh; Kui vanast mardiks käidi, panti ikka pahampidi kasugad selga Emm; Pööra kott pahampidi Phl; raudsahk keeras mulla pahampidi Kul; loom ajab silmad pahampidi Mär; paned särgi pahampidi `sel'gä, ei see eäd tähändä Vig; eenamud on pahampidi `aetud, ümmer `küntud Ris; kuub läks pahampidi `sel'gä Juu **b.** (kudumisviisist) riie on pahampidi teht Rei; meeste `kampsolid, need said käsitsi kujutud, kaks `aasa parampidi, kaks pahampidi Rid; sukad tehäse parampidi ja pahampidi aastega Mar

2. segamini, sassi `pööras keik põhud pahampidi ja `kraapis ja `o'isis Noa; sa ajad pahampidi kõik, mis sa `tohmad sii kallal Mär

Vrd pahapidi, pahempidi

pahandama pahan|dama Kuu Hlj VNg Lüg Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Mar Mär Vig Kse Mih Tõs Tor Hää Saa/-tama/ Ris Juu JMd Koe VJg I Plt KJn Trv T Rõu Vas Lei Lut, -damma Vai Har Plv, -deme M/-tem(e) Krk/ San, -dõm(m)õ Krl

1. pahaseks saama, pahane olema; pahaseks tegema ise pahandab kohe, kui midagi on Hlj; see_p kannada mette märga sõna, kes pisise asja pärast pahandab Khk; teise korra, kui inimene pahandand on, aab teist juttu VII; ma pahandasi ennast küll selle üle Muh; äi maksa pahanda Rei; selle tüha asja pärast inime maksab ennast pahandada Mär; ma pahandan selle `piale, ma ei ole sellega mette ia Mih; ei maksa kedagi pahantada, ega tagasi ikki ei saa Saa; pahandan ennast nii paelu selle üle Juu; lapsed pahandavad mu ära JMd; mõru `näoga `vaatab, nii pahandamise poole Pal; mis sa tuled mind pahandama Plt; pahandab ilma aasata nõnna paelu KJn; ta miu nendagu pahandes oma kõne ja sõnadege Trv; mea oma miilt pahantem ei akka Krk; `ol'li `väegä ääd latsed ka mul, es pahanda minu, es süüj minu süät Ran; ta pahandas ütte `viisi joodikide `pääle Nõo; pahandi väegä `indä `vaimu Ote; kui asi ei ole tüüd väärt, mis sa siss pahandõt Krl; na latsõ? muud ei tüi? kui pahandasõ õnnõ vanõmbit Rõu; ar pahandat jumala, jummal' anna_i? mitägi Lut

2. tõrelema, riidlema, kurjustama sain alati pahandata Iis; mul lõppi kannatuss `otsa, ma nakassi `sõimama ja pahandama Nõo; ma `pel'gä, et ma `väega pahandada saa Kam; mi_sa minnu alasi pahandat, jätä üts `päivgi pahandamada Har

pahandelemä pahandelemä pahandama Tämä hakkand sis `mielitämä, et `ärgä pahandelegä `sendägi sen peräst; Ega_t sa tükkä ega pahandele, et ma `sulle vähä viguri juttu `rääkisin Kuu

pahandelu pahandelu pahandus Sie oli enämäst alade pahandelu, ku midägi vedi `oite `viltu Kuu

pahandus pahandu|s g -se RIid Jäm Khk VII Pöi Muh Rei LälLõ(-o|s) Kse Han Mih Tõs Tor Hää Saa/-t-/ Ris Juu Amb JMd Ann Koe Kad VJg Iis Trm Kod VIPõ, -kse Kuu Vai; pahandu|ss g -se Trv Hls Krk(-t-) TLä TMr Rõn San, -sõ V(n -s's Vas)

1. riid, tüli; ebameeldivus, õnnetus `viina pärast tuli pahandus VNg; `tõine paneb viel omast käest `juure ja lähvädki pahanduse Lüg; Teda_p tohi ju kiputa, siis on kohe pahandus majas Pöi; oli seda pahandust `tarvis Rei; `laskis aava ukka `menna, nüüd_o pahandus Mar; Äda sellel, kelle läbi pahandus sünnib Han; kõige tühja asja juures nüid pahandus Hää; ma

pahane

`ahtsin `talle `andeks, ei ma pahandust taha Amb; oleme ikke ilusast läbi soand, ei õle kedagi pahandust `johtund õlema Trm; altkäe ei pühitã `lauda, siis tuleb pahandus Kod; peremes ja perenaene on pahanduses Pil; kops läã üle massa, siss olli pahanduss Trv; `kurjus võtab kulbist, pahandus paast, `ahnus aedast, kadedus `kamrest vns Krk; lätsivã pahandusi, mijs ütël, et enãmb ei tohi sedãvisi Ran; `pããle pahandust `lepõsiva ärä Puh; ku mõni es tiij ust `valla, siss märdi lätsivã pahandusega ärä Nõo; tãl om siin poig ja säãl poig, tolle pããle tuleb nãil pahanduisi Rõn; ku `kaarna krongutass, sõõs üldãss, et pahanduss tulõ Kan; pikãlitse elu pããl tulõ õks pahandust ette Har; `ilku_t_midãgi `vasta, siss olõ õi_pahandust Rõu; süã nãge nigu ette midãgi_pahandust, süã um nii halv ja rassõ Plv; ta vusserdass ütte ku toist, selle nu pahandusõ? tulõva kah Rãp

2. pahategu, kahjutegu ku `lapsed pahandust tegid, siis õli vits kõhe `valmis Lüg; nãi pahanduksi ei `joua `praavita Vai; paljast pahandust teeb Khk; ullud tükid, pahandust teevad VII; Mis `sõuksed poisi jãnnid siis muud teevad kut pahandust Põi; `pikne oo palju pahandust tein Muh; `peendra pahanduse tegija, mulla muít Rid; pahanduse peale `val`mis Tor; laps tieb ühte puhku aina pahandust Ris; pahandab ja vannub teist, sis ku ta kedãgi pahandust on teend Vil; teeme midãgi muud ku pahandust ja `kurja Nõo; laits kakkab [lille] üless, tiij pahandust Rõn; taa vana kaõsirõibõ om vaia vällä `hãütã?, ta muud ei ti? ku pahanduisi Har; Timãl om `üijse `vãega suur pahandus `sündõnõ ja kaõo tettü Rãp; pahanduse peale paha peale, keelatud kohta `Vaata, kas `luomad lãksid pahanduse `piale IisR; mine anna tããle kaegast, kui loom `kuskisse pahanduse `piale lähãb Mar

3. mure, tülin [tal] um ka pal`lo pahandust olnu?, `kuuõli meeleline mijs ar?, tappu poig `auto all, esi? jãi `haigõss Vas; tõõsõ pahandusõst piãt osa `võtma Rãp; latsõkõsõ omma_mul `vãega hãã?, mul olõ õi_lãisist pahanduist; ku minol om pahanduss, siss kas vai osta? und Se

pahane paha|ne g -se R Jãm Khk VII Põi Muh Rei Rid Mar Kse Var Mih Tõs Tor Hãã Ris Juu Amb JMd Koe VJg I Ksi Plt Pil KJn Hls, g -tse M TLã Kam San; paha|nõ Urv Har Rõu, g -sõ Khn, -tsõ Krl Se

1. tusane, vihane nad on pahased `teine `teisele Jõe; sie ruttu saab pahaseks, ära `sellele midagi `rããgi Hlj; emã oli pahane ja `kurja miu `pããle Vai; ãe olg selle pãrast pahane mette Khk; Ta oli ikka nii pahane kut kuri ilm Põi; me oleme pahased su `peale Muh; mida enam kõnelda, seda pahasemas ta saab Rei; nããd oo nüid `riidus ja pahased Mar; meel lähëb pahasese Tõs; `ol`li pahane ja `ütles sõuksid sõnu Tor; ma ole `enda üle ka pahane Hãã; mis sa nii kaua pahane oled, lepi äã Juu; ma ei taha su pahast nãgu nãha JMd; nied on nüid meiega pahased Iis; kui ta pahane oli, ei saanu iast `rããki Pal; alati pahane, ilust nãgu kunagi ei `nãitã KJn; ku ta pahatsess saa, siss ei tiã, mis ta tege Trv; vihatsel sil`mä vesise, pahatsel pale punane vns Krk; es kõnele, es tiij `vãl`lagi, `ol`li nigu pahane jãlle Ran; ta `olli serãnde inime, kes ruttu pahatses sai Nõo; ol`l pahanõ, tormuít Urv; om mullõ `sãrtse tükü tennü?, et ma_pia ta pããle eluãig pahanõ olõma Har; sõsar? jãie pahatsõst `vãega Se

2. halb, vilets, kehv sie inimene on `nõnda pahane ja `aige; sia `põrsas ei `kasva, on pahane siga Jõh; tãmãl on pahased `riide `ilbud selãs; moni oli pahase nãgemisega; `kaldapãlist `müõda on pahane tie Vai; pahane ilm, see põle nõnna paha kui kuri ilm Rid; tabletid tegid uimasemas ja pahasemas, süda põõritleb ja Var

pahanema pahan|ema Iis Pal Ran Nõo Võn Ote, -eme San, -õm(m)a Urv Har Rõu Plv Vas Se; nud-kesks pahanu Trv Kam Kan pahaseks saama pahanen su `piale ära Pal; siij om ärä pahanu Trv; mia pahanen ärä küll, aga viha läãb ruttu `müüjdã Ran; mis iijst ma pahanu pia olõma, t_om `ãste kõik, mis sa_l tennu Ote; ku inemine pahanu? om, sõõs om mokr viiril

Kan; *siss pahasi tuu miisarst mu pääle ärä^o* Har; *massa_i^o iks `sántse tühä aša peräst är^o pahanõda^o* Rõu; *ta_m `väega virk pahanõmma* Plv; *mõni pahanõss tõsõ pääle* Se Vrd pahenema

***pahanus** p pahanust Kuu Vai pahandus Kuera `täüdüb `aeva häigädä, ku tegeb pahanust Kuu; *mei elasmõ ilusa elo, pahanust ei old* Vai

paha|pidi pahempidi rõõvas om kas pahapidi või üvapidi Pst; `panti muist pahapidi ja muist üväpidi Krk

paha|pidine pahempidine `vikle olliv kate sil`mä laiutse pahapidise juti Hls

paha|pooline kehvpoolne; halvustav `Tervis jäend `ninda paha`puolisest IisR; *meie vanaema `üiti ka eit - - pahapoolist (halvustavat) midagi ei old* JJn

paha|poolt pahemalt poolt edesi-tagasi koad, pahapuult koad ja üväpuult ka `jälle tagasi Trv

paha|päevine viletsapoolne, kehvake *sie `ukseak oli ka `niisuke paha`päivine* VNg; *Paha`päivised sukkad `leidasin `jalga, `ninda `kiire õli* Jõh; *`Naise sai paha`päevise* IisR

pahar → pahkar

paha|raiskane paha`raiskane vilets – Vai

pahardama pahardama Rei Vän kinni kasvama, armistuma *Sene aava ääred on ära pahardand* Rei; *ääred lõövad ümmarguseks, akkab kokku kasuma, pahardab kokku* Vän Vrd paherdama

pahardus pahardus g -e armistunud koht *Suur pahardus sii puu `külges* Rei Vrd paherdus¹

paharet pahare|t Jõe Khk Põie Kse Vän Ris HJn Koe VJg Krk, -ti VII Kul Mär Saa Juu Nõo Vas; *pahare|t* Mar Kod Plt, g -ti Pha Muh, -tti Lüg Jõh, -di Kuu VNg/n -re|tti/; *paharä|t* Trv Krl, g -di VNg/n -t/ kurivaim, tont, kurat (ka kirumissõnana) *Ottas sinu paharet ja veis menemä `pergu* Kuu; *sie on paharädi tüö* VNg; *oh sa paharet [õeldi, kui] just seda vanad inimesed ei tahand `üöldä, et oh sa kurat Lüg; vana pahare|t oli täna oma sulastega abiks piltl Khk; ju see pahare|t siis naid usulisi `kiasas* VII; *See on just noagu va pahare|t ise, suure ullu musta `näuga, pitkad `ambad* Põie; *sellel_o pahareti viha ühna* Muh; *üks va paharet, inimese `kohta ja looma `kohta `öötasse* Mar; *sañt kuri inimene - - pahareti sugu* Mär; *oled üks va pahare|t koa* Kse; *pahare|t on vana sõna, see on `peeblest* Saa; *kui laps `karjus, [siis õeldi], et sul on nagu pahare|t südämes* Juu; *toñt ja pahare|t, eks sie old üks ja siesama* VJg; *paharet puugib `sisse* Kod; *Pahare|t - - üteldi kurjavaimu tähendevet, kuradid es kuule sis väege pal`lu* Krk; *pahareti vaim tul`l pääle* Vas

pahaselt pahaselt Pha Saa, pahatselt Nõo tusaselt, vihaselt `rääkis `mooga nõnda pahaselt Pha; *pahaselt `ütles ja tegi jutul lõpu kohe* Saa; *Ädäpasun om latsese veedike pahatselt üteldu* Nõo

pahas|puu paakspuu pahaspu koor tegi `jälle nii kenaks tumeks roheltseks Jäm; *pahaspuu on muidu üks va oksa redi* Khk; *pahaspuu `lehtegä ja putkõ õidõga tehässe kollast* Khn; *pahaspuudel on mustad marjad - - nemad kilgendavad nagu tuomika marjad* Kad; *pahaspuu kuore pruuniga värviti* Sim Vrd pahakspuu

pahasti pahasti Kse Kos JõeK KJn, pahaste Hlj Mar Kul Hag Kos Amb Kad, pahast VNg Kad halvasti, kehvasti `teises `vergus oli kohe kalad sies, `teises ei old, ikke `üöldi, et pahaste `paletutatud Hlj; *mitte sugu ei akkand `vaatama pahast (nägemisvõimest)* VNg; *pahaste räägib, kes täst aro saab, keel ühñä lodiseb `peale* Mar; *mis sa jorised ja porised, kui mõni inime räägib na pahaste või `tapleb* Hag; *et sa korralikult tied, et sa vel pahasti ei tie* Kos; *vanapagan sõrme `sisse eitnd, kui pael pahasti `tehtud* KJn

pahatama

pahatama *pahatama* pahka minema sõrmealused on ära pahatand, nahk_o paksus läinud; puu lõhkmisel ja einamal `riises pahatavad peopesad ära Saa

pahavuma *pahavuma* pahanema ärä tälle tost midägi `engä, kae kui pahavub jälle ärä; tost ütest sõnast pahavusi nii ärä et Ran

pahe → pahk¹

pahel → pahl¹

paheldõ *paheldõ* Kan Urv Har Rõu Plv Vas Se, *pahõldõ* Rõu Se

1. a. sisemine pool väljapool(e), pahupidi `Täämbä ma saa kül_peris tappa, ai ummõitõ `ündrugu *paheldõ* `sälgä Urv; *kasugõ ol'li_paheldõ* `sälgä `aedu Rõu; *käänd silmä? paheldõ* Vas; *Käänivä_puul'pühä hammõl tõdsõ poolõ ja panniva_päält sanna paheldõ sälgä* Se **Vrd** *pahildõ* b. (kudumisviisist) `kinda vitsa? `koetas käis `sil'ma hüvilde, *käis paheldõ* Kan; *käis `silmä paheldõ, käis hüvilde om `vikri `muudu koet* Plv; `kindavitsa_ `koetä hüvilde-*paheldõ* Se

2. segamini, sassi *Tõnõkõrd tulõ inne `vihma suurõ tormuga tu tuulispää, sõss käänd kõik' paheldõ, tõst liiva ja haina_`taiva ala? Urv; kana_leivä vao paheldõ* Har; *Latsõtüük'ü_ka_mugu_`mülläse?, kõõ tarõ umma_paheldõ* `käändnü Rõu

paheliti *paheliti* pahempidi – Rõu

pahem *pahem* TMr San, g -a hajusalt R, Käi Rei Mar Kul Mär Lih Kse Tõs Pär Vän Tor KPõ TaPõ Plt KJn Vil; *pah|mb* Vai Hls, g -ma Kuu VNg Lüg Kad Sim Iis Kod MMg, -mma Hlj VNg

1. vasak `peiu`poistele `pandi paremalle `puole `rinda siis `nõeldega need `ruosid, `pruudi `vendadelle `jälle `pandi siis pahemalle `puole Kuu; *pahemb puol jäi `norgast* VNg; *mina `kannan puud ikke pahema piha pääl* Lüg; *Esimene pere pahemat kätt nuka taga on tema kodu* Rei; *taa oo pahema `kääga, pahem käsi oo, kellega kõik teeb* Mär; *seeme oli peksu sees, see oli rihmaga `kaelas, pahem `kääga `oiti sedä `peksu ja parem `kääga vissati seemet* Tõs; *pahem kää pool `ääres oli kool* Ris; *mõni `leikas omal parema kõrva kohalt ja teine `leikas omal pahema kõrva otsast* (lammaste märkimisest) Kei; *pahemal puol kätt oli einama* JIn; *pahemb külg valutab* Kad; *ta `õngab pahemad `jalga* Sim; *tema on pahema kää mies* Iis; *jänes lähäb üle tii pahemalt paremalle, one alb õnn* Kod; *kura käsi, pahemb* MMg; *pahema silmaga ei näe sugugi* Plt || sissepoole, varjatuks jääv pool *Kotil keerati pahem pool* Mar; `kangal õli ikka üks puul' parem ja tõine pahem Trm

2. komp < paha **Vt** paha

Vrd paham

pahemite *pahemite*, -mitte VNg Lüg Vai pahem-, pahupidi *sie särk on `jälle pahemite `seljas; sead on tie pahemite `kierdanu* VNg; *pahemite kasukas `seljäs, `karva puol `pääle* Lüg; *siä oled nii tige, et `silmäd on pahemite* Vai

pahempidi *pahem-* Kuu Hlj VNg Lüg IisR Mar Ris Amb JMd Koe VMr IPõ Pal Plt SJn Rõn, *pahemb-* Var Kad VJg

1. a. sisemine pool väljapool(e), pahupidi *sul on särk pahempidi `seljas -- kui vahest pimedas panid, siis `üeldi, et saad `peksa* Lüg; *Suurest `irmust ja valust ajas `silmad pahempidi* IisR; *Keeras laupäeva õhtul saunas särgi pahempidi ja pani uuesti selga* Mar; *kleit on pahempidi* JMd; *ei soa aru, mis pidi see on, parempidi või pahempidi* Trm **b.** (kudumisviisist) *Kõige `esti tuleb kujuda kaks `silmä, siis pahempidi silm* Var; *akka kahe lõngaga kuduma, kas tahad pahempidi või parempidi* Plt **c.** *vastupäeva aasin voki `lihti pahempidi `ringi* Kad

2. segamini, sassi *See oli alles mees, lõi terve laadatiäie pahempidi* Mar

Vrd pahampidi

pahem|pitte *pahem-* Hlj Jõh, *pahemb-* VNg

1. **a.** sisemine pool väljapoole *`Suali puhasteti seda`muadi, et `tõmmeti sual pahempitte ja`pandi ühã `laua`päälã ja `nuaga`kaabiti`puhtast Jõh* **b.** (kudumisviisist) [soki] *`luomus`tehti`pääle, muist pahempitte, muist parempitte, jäi`suoniline* Hlj

2. sassis, segi *meri* [tormiga] *on pahembpitte kaik* VNg

pahem|päidi *pahem-*, *pahemi-* pahempidi **a.** alumine pool ülespoole *Puol`siuldã sai vahet`jãätüid ja siis`jãlle`lapjaga`lüödüid maapind pahemi`päidi* Kuu **b.** segamini, sassi *Oma`suure`kuerusega`püürãte kaik tua pahem`päidi* Kuu

pahenema *pahen|ema* Kuu, *-õmma* Rãp; nud-kesks *pahenu*[?] Vas

1. *pahanema pahenõss är*[?], *ei tji*[?] *sedãgi* Rãp

2. *pahaks minema Silk ei suolassa mädane, nahk ei pargissa pahene* Kuu

pahel|pidi pahempidi *ku tuul aavapuul lehe pahepidi aa, siss tule`vihma* Ote

pahel|poodi *pahe-* Plv Rãp(-h-) Se

1. **a.** sisemine või alumine pool väljapoole *mãrdisaãdi*[?] *paãniya*[?] *`kaska ja nahk põksi*[?] *pahepoodi`jalga* Plv; *kesvã ohhak lætt`sil`mã, kããnetãss sil`m pahepoodi*[?] *ja ohhak võõdass keeletsaga`vãllã* Rãp **b.** *vastupidi taa asi om jo pahepoodi, ta ei olõ joonõh* Se

2. segamini, sassi *joba jãl*[?] *jõssõldass, aãse kõik` tõsõ aãa pahepoodi* Plv; *Elãmine pahepoodi kããnetõ* Rãp

pahel|pool *pahem pool hüã poolõ päält kõrutadass, pahepoolõ pääle pandass paik* Vas; *`rõival ol`l üvipuul` ja pahepuul`* Rãp || pilt *Tuul`jutul kããni`sa küll`pahe poolõ pääle, olõ õs`tãã nii`muudu joht Rõu* **Vrd** pahipool

pahel|pooldõ *pahepooldõ* pahupidi – Lut

pahel|pooli 1. sisemine või alumine pool väljapool(e) *adral om ka leht, tuu raud, mia maad pahepooli püürd* Urv; *tiã ol`l är`essünü, sõss ol`l sãrgi sãllãst maha ajanu ja`kããndünü pahepooli ja ol`l meie essãd (issameiet) lugõnu, pul`l`aie silma pahepooli,`valgõ silmãmuna`vãlkü ennede* Har; *mu rõõvass um ka - - pahepooli, põõrã`ümbre Rõu* **Vrd** pahipooli

2. segamini, sassi *õsiga õsuug,`tohrass kõik` pahepooli* Rõu

pahel|päidi *-päidi* Ote Urv, *-päide* San, *-päedi*, *-päãdi* Nõo Kam pahempidi **a.** sisemine või alumine pool väljapoole *mia`aie jaki pahepäedi`sãlgã, nüid vist küll tuleb pahanduss* Nõo; *kããnã`ündrik pahepäãdi* Kam; *siivaga adral om siib, kes maa pahepäãdi kããnãp* Ote; *ma`tõmpsi kããsse pahepäãdi* Urv **b.** (kudumisviisist) *`kinda vitsal`koeti üts sil`m üvipããdi ja`tõõ sil`m pahepäãdi* Urv

paherdama *paherdama* kinni kasvama, armistuma *`lõikan nõpu ära ja paherdab`kiinni; metu`aastad læhãb,`enne kui [arm]`jõuab ära paherdada* SJn **Vrd** pahardama

paherdus¹ *paherdus* g *-e* Kei SJn armistunud koht *Mu jala luul on paherdus, kãega võib paherdust tunda* Kei; *`seake koht puul, mis on kãtti`murtud ja siss uuesti`kiinni kasund, seal on paherdus* SJn **Vrd** pahardus

paherdus² *paherdus* lamandunud vili *Ku*[?] *tuul vai vihm ol`l vilã maahha pandnu*[?], *tuu ol`l paherdus* Rõu

pahhuusina → *pausina*

pahi¹ *pahi* sajupilv – Phl

pahi² → *pahk*¹, *pahk*²

pahi-

pahi- *pahi* Se Lut päris, täiesti `pal'i talo är², jäi *pahi* `pal'jast; *pahi* `pal'ja rätikese iüst võtt sada `marka; *taa lohoniit om ar pahi* `pal'jast söödet Se; `seiem *pahipaastult* (täielikult paastudes)- *mõnõvuori l'eebäkene ni vesi* Lut

pahildõ *pahempidi ma_käänä pahildõ* Har **Vrd** *paheldõ*

pahiline *pahiline* *pahklik pahiline puu* Kod

pahin *pahin* Kuu Lüg IisR SaLä Kaa Pöi Muh Rei Mär Vig Kse Tor Hää Saa Ris HMD Juu Koe Iis Trm Plt Hls/g -e/ Nõo, *pahen* Tõs Khn PJg, g -a; n, g *pahina* VNg kohin; *sahin* `tuule *pahina on* `välläs VNg; `metsised `lähväd üless, *suur pahin* Lüg; *mo* `körvas oli nii *suur pahin* Khk; *tuule pahinaga_s saa aru* Kaa; [Kartulid] *keevad, nõnda et pal'jas pahin taga* Pöi; *mere pahin* Rei; *tuli* `kange *pahinaga vil'last* `väl'la Mär; *suurel tuule keerul oo pahen taga* Tõs; *kolus o'lli ainult terade pahin* Saa; *pahinad kõik kohad täis* Juu; *üks suur pahin oli seal lepikus* Koe; *lääb nõnna, et pahin taga* Trm; *lennu masinel om pahin man* Hls || *valang, hoog suur must kõue pili ajas üles ning tõi* `seikse *pahina* `vihma, *et öue üsna ujus* Mus

pahinal *pahinal* IisR Khk Pöi Muh Mär Kse Tor Saa Juu Koe VMr Plt Vil, *pahinall* Jõe Kuu kohinal; *sahinal ei lähnd siis ka ikke igäüks merele, kui [laine] akkas sedasi pahinall tulema* `randa Jõe; *Tuul puhus pahinal läbi luhvt`akna tuppä* IisR; *Katel ajab pahinal öle, võta kaan pealt ää* Pöi; *tuleb üsna pahinal vett* Mär; `põhku *aetse ülevalt`alla pahinal* Saa; *vesi jooseb pahinal, akkas`selge pahinal`joosma* Juu; *tulevad`alla pahinal* (viljavihkudest) VMr; *vihma sajab pahinal* Plt || *hooga see töö läks üsna pahinal`eetsi* Muh

pahilpool *pahem pool muðu o'll kirbu õks* [rõiva] *pahipoolõ pääl, ma`aie selläst maha ja`näie`tõisi hääpoolõ pääl kah* Har **Vrd** *pahepool*

pahilpooli *pahempidi mißs om särgi pahipooli`sälgä ajanu;* [et puru kätte saada,] *käänätäss sil'm pahipooli* Krl **Vrd** *pahepooli*

pahisema *pahisema* Jõe VNg IisR Jäm Khk VII Pöi Muh Rei Noa Mär Vig Kse Tõs/pahe-/Hää Ris HMD Juu Trm Plt *pahinat kuuldavale tooma, kohisema`laine akkas`randa`käima* -- *pahisedes tuleb* Jõe; *puud pahisevad tuule kee* Khk; *kui kõru`aige, siis akkab pahisema* VII; *suur vete`puhkemine, mis pahiseb* Pöi; *nina pahiseb nõnna peas* Muh; *lained pahisesid vastu muja`valli* Rei; *mets`kangeste pahiseb ja mühiseb, vist tuleb`tuisku* Mär; *vesi paheseb`raavis ja jooseb suure laia ojase* Tõs; *mets pahiseb* Ris; `vihma *tuleb mis pahiseb* Plt || *susisema uss old nii tige ja pahisend* Juu

pahistama *pahistama* IisR Jäm Khk Muh Mär Kse Koe Trm Plt *pahinat tekitama, pahinaga liikuma* *Tuul ja vihm pahistasid`korssnas ja`akna taga* IisR; *meri* -- *pahistas`laineid`vastu kivisid* Khk; *kis pahistab seal põesaste sees* Mär; *poisid pahistavad jões ujuda* Trm; *pahistavad põhus* Plt

pahk' *pahk* g *paha* R SaLä Kaa VII Pöi Hi Mar Mär Lälõ Pöpõ Ris HMD HJn KuuK Jä Kad Sim IisK IPõ Kod VIPõ, *pahu* Var Kse JõeK; n, g *paha* Aud PJg Hls, *pahi* Kod, *pahe* Plt, *pahka* VNg Vai

1. *mügarjas moodustis puul, gall`puule on pahk`külge`kasvand* Jõe; *läks`piibu`pahkasi`õtsima`metsäst* Lüg; *kasel on nisukesed`pahkad`küljes* Vai; *see_o kisulik puu, terve puu üks pahk* Khk; *Pahast`tehti noa ja`põikli`peasi,`reiti nuppusi ja pisiksi`vaanud* Pöi; *Paha kiud on segamisi,`pahka`luhkuda äi saa* Emm; *kasel oo pahad`külges* Mär; *pahk, lepäde`külges kõige`rohkem, seoksed puu munad.`kasvajaid`vaotati pahaga* Var; *paha ja käsn sai puude kül'lest otsitud* PJg; *pahad kasvavad vanemade puude`kül'ges* Tor; *pahast tehakse`peitli päid* HJn; *ma lõin`kirvega paha kase kül'lest`lahti* JMd; *ämmal oli kaks`kaussi pahadest* Kad; *kasel ja lepäl one pahad nagu üks paese,`ümber`ringi on pahk ja puu kasvab ike* Kod;

leppadel olid suured pahad, neist `tehti puu `kaussa Lai; `pahkadest `tehti `piipa KJn; kasel kasvab_sur kerä `vällä, `tuyre kase küllen, õigats - - paha Hls

2. paksend; paise, muhk või kärn *pahk* `õtsas, *sie on kukkund* Lüg; *Püüpesa nahad on kõik* `pahkas Pöi; *Mu* `jälgade pääl oli igavene *pahk* Rei; *loomad* `kärpse `pahkasid täis Mär; *Suure tööga oo kääd kõbad ja pahkas* Han; *pahk löi* `kurku, *niid akkab kasuma* Tõs; *nahk oo* `pahka läind, *kas* `õerund ää PJg; *suured pahud ajavad üles,* `paised JõeK; `pahka läind, *nahk läind kõvas ja paksus* KJn

3. kamakas; klomp mulla *pahk*, *kui märg maa on ja siis koevaks lähäb* Mär; *veri on ää* `pahtund, *on pahaks läind* `sõnna `ühte `kohta Juu

pahk² *pahk g pahi; n, g pahi kari siäl, kos kivipahid vai rõõgud on, siäl* `ankur vede piäl, `umne tüün one näil märgiss Kod

-**pahka** Ls umb|pahka

pahkam `pahkam g -e Saa Hls; pl *pahkamid* Kod

1. *pahmak, sületäis tõin kaks* `pahkamed ristik`einu Saa; *Pahkam õl'gi tulli laudilt maha ku kopstig* Hls

2. kamakas *nagu suured pahkamid* (küntud maast) Kod

pahka|puu (paadi osa) *panime paadile uue* `pahkapuu Khk

pahkar `pahkar VII Pöi Kse Var Tõs Aud, `pahker Pöi Han, *pahar* LäEd Tõs, g `pahkra; `pahk|ur g -ru VII; pl `pahkarid Tõs, `pahrad Var

1. kamakas, pank `pahkrad *peab puruks* `lõhkuma või ägega ää `äästama VII; *sõuke moa, aab suuri* `pahkrud ja `komprud üles, äi lähe `peeneks mette Pöi; `pahkrasi tapetse nuiaga Kse; jää ja mulla kambakad, *suured* `pahkrad, *alva maade pial ja meres kevädi* Var; *suur saue pahar, ei jõun sedä pahart* `katki `lüüä Tõs

2. *pahk pahar oo* `sitke ja isi `moodi - - [kasutatakse] *taris puus* Var

pahkatama *pahkatama* TLä lõõtsutama *periss paíd pahkatama, nii kõvaste sai* `tultuss Ran; *kuumaga peni ka pahkatab, penil om kijl väl'län, suu ammuli ja pahkatab* Nõo

pahkats *pahka|ts* g -dsi *pahane, pahur* (olevus) `Sääntse *pahkaásiga_taha õi_kõnõldagi?* Rõu

pahke `pahke IisR Khk Jaa Pöi Amb Kad Sim tihke, sitke; nätske `pahke puu IisR; *puu on* `pahke, ei lähe `lõhki Pöi; *leib kui ei* `kerki, *siis jäeb* `pahkest Kad

pahkel → pahtel

pahkeldama → pahteldama

pahker → pahkar

***pahkerdus** *sisseü* `pahkerduksisse *muhk, kühm* `Pahkerduksisse (muhklikuks) `voivad `olla molemad `kasvaned, *inimise* `oite `huonust lahasse `pandud `polveluu - - vai `kirsipuu oks, *midä ep ole* `oiget`aiga ja `säälisest `siutud Kuu

pahkima `pahkima Mih, (ma) *pahi* Han

1. *sumpama, kahlama* Küll `andis `pahki, *enne kui* `kooli sai; *Äga see* `pahkimene *sii sauetse maa pial* `kerge põle Han

2. *vihtuma, vuhkima tulid täie ajoga* `pahkides Mih

pahklad pl `pahklad *kamakad, kambad põllal oo* `põudlad ja `pahklad ülal Kse

pahkline *pahkli|ne* Hlj Sim Trm Kod, `pahkle|ne Mär Tor Juu, `pakle|ne Pee, g -se

1. *pahklik, pahka täis se oli igavene* `pahklene *naru puu, nagu paha unik kõik* Tor; *kašk on* `pahklene, *pahlad on peäl* Juu; *mõni puu on kohe ia algas, lähäb iast* `lõhki, *aga_s* `pahkline

pahk|луу

puu, sie on ku_ks toñdi sa'rv Sim; `pahka täis, `pahkline puu Kod || mügarlik pahad mugerlesed juured, `paklesed Pee

2. panklik, kamakaline `pahklene, vanaste sai `nuiadega `taotud, äkke all ei läind `peeneks `ühti Mär

pahk|луу kederлуу pahkлуу on `keträлуу Jõh; pahkлуу sees on valu Saa; põlve kedräss pahkлуuni one suka siär Kod; sij on pahkлуу, misse kahelpol koñt on, sääre ja jala akatuses Ksi; sial, kus se pahkлуу, sial ka on krõmpskoñt vahel Plt; pahkлуу on paegalt ärä läind KJn; naistel olli pahkлуust `saantigi ame Krk

pahkmass `pahkmass g `pahkma pahkлуу seeriku kõüdetäss alt `pahkma kottalt kinni; mähi kabla ümber `pahkma San

pahkna|puu `paakspuu `pahknapuu, mustad marjad kül'les, neid ei süia, metsas kasvab Kad

pahkne `pahkne Sim; `pahka|ne g -se Lüg Jõh Iis puupahast valmistatud poiss tõi `pahkase, `aabase `kausi Lüg; `pahkased `vaagnad Jõh; `pahkne puu kauús Sim

pahk|pea muruharjaga kana see pahkpea on üks ea kana. mis kaks arjast oo kanal, need `üitasse pahkpea kanad Mar

pahkrane `pahkra|ne g -se VII LäEd Aud, -tse Tõs panklik, kamakaid täis see oo nenda `pahkrane moa VII; `pahkrane põld, nuiaga `taotasse Lih; sõniku kesä põld jääb `pahkrase kuevaga Var; naa `pahkrane maa, lastasse raud rulliga Tõs; kõva maad saab `küntud, jääb `pahkrases Aud

pahkras pankas, tükkis Sai sügise märjaga sahatud, va saue maa, nüid kõik `pahkras Põi

pahku pakku kuera -- selle `pahku ma jooksingi Kad

pahkuma `pahkuma Khk Mär Tor Trm Kod

1. paakuma sañt veri `pahkub `sisse ää, siis `lastakse `aadred ja kuppu Mär; veri `pahkund `ühte `aige koha pealt Tor

2. kokku kasvama ku käeluu ehk jalaluu `ka'ki, sij `pantse ladaje, siis `pahkub `kiñni; egä obese jalaluu ei `pahku, lehmäl kua ei taha `pahkuda Kod

3. turduma, paisuma uks `pahkus nenda `kangesti ee Khk

Vrd pahutama¹

pahkur → pahkar

pahl¹ pahl g pahla S(n pahal, pahel Emm Rei) Rid Mar Kse Han Var Khn Aud Pär varb, latt; ork, pulk **a.** (küpsetamiseks, kuivatamiseks vms) kala saab `pahla pistetud, puust pahl, süte peel ära küpsetud Jäm; lihad pannasse pahla `peele `kuima Khk; Pahl `tehti noorest kasest, koor `aeti peelt äe, teine ots `tehti vaheks Kaa; `metsas sai `karjas `käidud, ooletati sile pahl, lihad said `pahladega rippu `pandud Pha; Kase puust `tehti pahlad, liha `aeti pahla `peale ja kommi ede `kuima Põi; kümme-kond `tuhlimi `aetud pahla `peale ja `pandud leeme `sisse Muh; pahel `panta kalu täis Emm; pahla vei horgi `otsas `praeti liha ja kala Phl; raud `pahlade `peale [pandi] lestad sabasid pidi kokku [suutsutamisel] Rid; kui tahad `silku küpsetada ja kuevatada, sis paned pahla `otsa Kse; pahl, üks peenike puu saab `võetud ja kalad saavad peadpidi `sinna `sisse `aetud Aud **b.** (võrgu riputamiseks või kinnitamiseks) `sõuke sur pitk pahl oli ning `riide lipp oli sii `otsas, see kutsuti võrgu änd Pha; pannasse võrk paelaga parde `külge kinni ja akatse pahla `peale `põimima Muh; Võrk aeda kahest külgist pahlade peele, pahl käib igast eermesest silmast läbi Emm; pahl oo, kellega meresse võrgud `kinni pannasse mere `põhja Mar; muti pahlad, `sioksõd ljõbõdad kepid, mis mu'ita jaoks `tehtüd Khn; võrgud pannetse `pahla, vaheda otsaga puu `aetse läbi ja pannetse sis `kuima

Aud **c.** (harimalkade ühendamiseks) *pahlad keivad malga `aukudest läbi Pöi; katuse pahl `tehta kadagast, `panta vares `kookude `oukudest läbi Emm; Arimalga ülemise otsa `sisse on nee ougud puurit, kust see pahal läbi käib Rei* **d.** (heinteveoks) *eina pahl labude vädamise `juures Jäm; pahlad `aetse labule `alla ja obu ette Muh* **e.** (mitmesuguste esemete kinnitamiseks ja tõstmiseks) *`küindla tahid keerda `ümber pahla Jäm; `küinla tahid - - pisteti pahlaga putku `sisse Pöi; maki ots `pandi pahlaga kinni; neli viis küinalt `pandi ühe pahlaga `peale Muh; `küinla putk ja `küinla pahlad olid vanaste Käi; takukoonal oo pahlaga `koonla laua `kül`ges Var* **f.** (muud juhud) *`tuhlid karudatakse pahlaga segamine, et ep εε põle Khk; tüki pahlad, suured tamme jurakad maa `sisse (maatükkide märkimiseks) Pha*

pahl^f *pahl g pahla Kul Nis Kei Juu Iis, `pahla Lüg*

1. *pahk pahlst `tehti vanaste `kaussi Nis; pahl kasvab nagu kägär puu `külge, `neoke ilus viirolene Juu; sel kasel on pahl küljes Iis*

2. *muhk, paise, punn sie `lapsest akkas `kasvama `ninda `pahla (kasvaja) `muodi; `terve nädälä suur pahl õli `õtsas Lüg; seäse pahlad nii kiheleväd Juu*

pahlalene *pahlalene pahklik kase puu on nihuke näsu, kudagi kätti ei soa, `neoke puu, mis karbalene või pahlalene Juu*

pahlama *`pahlama Kuu VNg sumpama `Kerra sattusin tielä `korva ja sain tükk `aiga `pahlada `argini lumes Kuu; [tee lumest] `umbes, `polvist `saate `pahlasivad sies VNg Vrd pahlima*

pahlane *`pahla|ne g -se pahklik `õige `pahlane puu Lüg*

***pahlima** *des-vorm `pahliess = pahlama Olid `ummes väsünd juo `enne `mennes `paksu `umbise lumega `pahliess Kuu*

pahlos *pahlo|s g -sse pahk puu pahlossed Vig*

pahlus *pahlus g -e pahla otsas küpsetatu vanast, kui `vöörad tulid, siis `tehti pahlust Phl*

pahm *pahm g pahma Var Aud Ann Sim Kod Hls Krk Nõo, `pahma Lüg*

1. *pahn, põhk, sasi `pahma sava õts, seda `üietässe - - alusvili Lüg; teine obu teise saba `külgi `kinni ja pahma `piäle, pahmati mitu `tundi Var; pahma uunik Ann; sedä `pahma ei süü `ükski luum, mes siga ärä `pahmaj ja `tallab Kod; siga makkas pahman Krk*

2. *miski väärtusetu, tarbetu rahad `kuksid, aga tämäl one sedä `pahma küll Kod; ta aab seräst `pahma suust `väl`lä, et äbi om kullelda Nõo*

pahmakas *pahmak|as Aud Plt SJn, `pahmak|as Lüg IisR, g -a; pahma|k Kod, g -ku Hls Nõo*

1. *suur kogum a. hunnik; puhmas Ei `lehmadel ole äda kedagi - - `andasin `neile `pahmakad nõgesi ette IisR; `juukse pahmakas Plt; nüid om maailmatu suure `äitsme pahmaku otsan Hls* **b.** *patakas Pani ia `pahmaka raha `patja `alle Lüg*

2. *tükk, kamakas alasi raud one mal`m, üks põhjatü pahmak tämä one, sarved kül`jen Kod; tõi ka `endäle noid kõjo `käsnu, nuu om serätse pruuni, aga suure pahmaku Nõo*

3. *pahvak Lei `tuule `korssna ja `viskas `suure `pahmaka `suitsu `sisse IisR; ta `pänni õhe pahmaka (ütles teravalt) SJn*

pahmama *`pahmama, da-inf pahmata Jäm Khk VII Muh Lä Pälö Juu Kos Jür HJn Jä ViK IPõ Kod Äks Ksi Plt KJn Vil, `pahmada RIId*

1. a. *pahmast tallama mei `pahmasimma oma `kaurad `vällä VNg; `ninda `kaua sai `pahmatud, kui teräd õlid `õlgide `õtsast ärä, siis sai `puistada õled päält ärä Lüg; Obu pahmas odralademes Jäm; odrad pahmati, rukid pekseti `vartadega; õue kuivalt sai vili ää pahmat, es `pandagid parsile Muh; kui `jälle pahmatasse rihal, siis riisotasse rihe rähäga koa*

pahmas

sedä pahmast kokko ja `kõlkud Mar; obused olid üksteese sabas, kaks kolm tükki reas ja `lašti, ommikuss oli rehi pahmatud Vig; pahmati obusega reht, odrad läksid peenikes nagu liit Var; obused `pahmavad pahmast, üksteese `ändest `kinni Tõs; ohra reied `pahmasime `uostega Jür; reialle põrandalle maha ja obune ja `vanker `piale, siis sai pahmata seasi `ringi, niikaua kui olid jo all küll `erneid ja `pal'lad varred pial Amb; mõni `pahmab `vankriga, mõni `pahmab obusega Sim; obune `tallas, `tõstis jala ja teise, siis `pahmas ja `tampis Trm; me rabasime reie all, rukkid tegime käsitsi, aga sui `vil'ja pahmati, `aeti neli obust `piale Ksi

b. maha tallama, ära sõtkuma `ööse pahmatse kõik `jälle ää, mis sest siis kasu on VII; loomad vilja kõik ää pahmand, sitand PJg; siga viimäse ku kõrre kõik `pahmab ärä, sia pesän ei õle mitte `üste tervet õlekõrt Kod || tampima akkan talle pudi `pahmama Mar

2. sumpama põlvist saadik `pahma lumes, `ühtki jäl'lekest ies ei ole VMr; toñt tiab, kui neid ei oleks tuld, kui kaua me oleksim pahmand, ks_omnikuni käind Rak

3. sorima, tuhlama `Riided sul kappis keik segamine `pahmatud IisR; Mis sa pahmad seal kummuti kallal Mar

4. latrama, klatšima Kus ta mõjal on kui külas `pahmamas IisR; `pahmasid kõik `ilma asjad läbi Lai; natuke larmakas, `pahmab ühest teisest KJn

pahmas pahma|s Khk VII Muh L K IPõ Kod, -ss Krk Ráp, `pahmas RIId(n `pahma VNg), g `pahma; pahmas g -e Khn Hää VJg Iis(-sse)

1. pahmamiseks rehe alla laotatud viljalade `Pahmas `aeti `reietuast riialuse põrandale, puoltõist `süllä `kõrguselt, siss `lasti obosed `peäle ja ageti `tallutama Lüg; `Pahmas - - kuiv sasi `aeti rehetuast `reia `alla ja `laotati üle `reiaaluse `laiali IisR; obused `tallavad pahmast Khk; akkame pahmast `vartama Muh; obosed `pandi `pahma `peale `joosma, kui rihi oli jo `kõötud ja sai kuivaks Mar; Äga ärja suud `kinni `siuta, kui pahmast tallab piitl Han; pahmast ei saa jo `nurke `sesse `panna, piab ümmarguselt olema Mih; pahmast peksetase koodiga Tor; ennemuste sõkuti obustega pahmast, `lүүјdi `mitme pindadega Hää; aame `pahma tuast `väl'la rihale Nis; Inimeste tallatud pahmas old param puistata, obuste pahmas old väga sügav Kei; `kõlkad poestati peält ää, pahmas jäi `alla Juu; obustega sai pahmata, `mõistsid pahmast joosta küll JIn; pahmas sai maha küll iluste, aga obused ei võit vedu Kad; kesse `tallab tolmust pahmast, ei või `puhtast `jääda tahmast nalj VJg; tuast parte pialt lassasse pahmas maha Iis; pahmas õli teinekõrd paksem, teinekõrd õhem Trm; ma ronin `pahmasse Plt; mõnes kohas suur rehaalune `ol'li, siis ta `tul'li õhemalt si pahmas Kõp; obese `tallave pahmast Hls

2. **a.** pahmatud vilja hunnik `pahmas sai kokku `toukada ja siis `luuaga keik ilusast `puhtast teha ja `pühkida. ja siis kui tuul tuli, siis akkasimma `tuulama seda `pahmast sääld VNg; kui tuult ei õld, õlid kõik riialuse `nurgad `pahmaid täis Lüg; midä `villa `sinne `alle [pärest puistamist] jäi, sie oli `pahmas, `pahmas `tougetti `unniko aro selägä Vai; ennemuiste pahmati, pahmatud vili_o pahmas Lih **b.** pahn üks oli ikke nisukene arvemb [sari], mis esiteks seda pahmast sealt väl'la laskis Rak; ma sedä pahmass ei taha, raha ei taha piitl Kod

3. pahmakas, puhmas pratsik - - muidu üks pahmas, mõni kase rääbakas ja `põõsad PJg; saksamaa pihlakad kasuvad pahmas Vän; ein ku üks pahmas Hää; põllalt kisetud kisuپیod `seoti kodu `pahmasse ja akati kuperdama. tõmmati pahmas läbi krapsi piide Kei; orass suur ku üits pahmass, siis käisive naise `sir'pige `niitmen Krk || kamakas sügise `õsta puud liha, keväde on viel ia `pahmas järele Lüg

pahmerdama pahmerdama IisR/`p-/ Jäm Var Juu Sim, pahmõ- Khn

1. tallama, sumama Pahmerdas vilja sihes Jäm; mis sa pahmerdad, `tallad `rohtu ära Var; sigä pahmerdas `aedas Juu; sügava lumega `andis pahmerdata Sim

2. a. sorima, tuhlama *Ära akka mu `sahtlis `pahmerdama, ajad keik segamine* IisR
 b. sahmerdama *`Ommikust `õhtani `pahmerdab, a `tolku ei kedagi* IisR

3. segaselt rääkima *pahmerdab, `õiged jutu alust ei ole* Var

pahmerdis *pahmerdis* g -e sahmerdis, sekeldaja *Sedist pahmerdist annab `otsida* Jäm
 Vrd pahmerdus

pahmerdus *`pahmerdus* g -e

1. sahmerdis, sekeldaja *Sel `pahmerdusel_nd `aega, `juokseb küll päev `otsa, aga kõik tegemata* IisR Vrd pahmerdis

2. sahmerdamine, sekeldamine *Mis su `pahmerdusest kasu oli* IisR

pahmergusse lamandunuks *kui lööb pahmergusse, siis igat pidi* [maas], *noki vikati otsaga, ei sua kuidagi `niita* Ksi

pahmima *`pahmima*, (ma) *pahmi(n)* Pöi Käi Han VMr

1. sumama *`Sõukse `pehme lume sihes annab õsna `pahmida* Pöi; *Läks pahmides seelt sügave lume sees* Käi; [tee] *`kangest `umbes, sa pahmid ja pahmid* VMr

2. ahnelt sööma, vohmima *mis sa pahmid sedasi `süia* Han

pahmitsema *pahmitsema* Noa Mär Han Aud KJn Vil

1. segamini ajama, tuhlama *lähäb pahmitsedes edasi ja töö on vaevalist `moodi `tehtud* Mär; *pahmitsed, aead siin `seiti kõik* Aud Vrd pahnitsema

2. pahandama *mis sa pahmitsed nii paelu* KJn

pah|mullik *pahmul`lik* aastane pull – Har

pahn¹ *pahn* g *pahna* Sa Muh Rei L hajasalt K, Trm Kod/n *pahan/* Trv Hel Ran Nõo, *`pahna* R(n) *`pahna* VNg Vai)

1. põhk, sasi *`Viska üöks `siale `pahna ala ka* Kuu; *`õstas `põrsa, `andas pihuga `pahna ka `kaasa, siis `põrsas ei pidand igatsema* Lüg; *`Tarvis mul ka `pahna pugeda* (magama minna) Jõh; *joulu on pahnad parandal, siis lapsed saavad `koerust teha* Khk; *katuse karu pers* [vaja] *pahnaga `kinni toppida* Kär; *rugi `pahna soab veistele `süüa `antud, kui `eina vähe* VII; *Siga läks `lauta, suu `pahna täis, ilmad lähvad kurjaks, `ütlesid vanad inimesed* Pöi; *kurna läbi `võeti esimene pahn `väl'ja, sai se läbi, siis akati `sarjama* Muh; *obu sõtkub `pahnas* Rei; *lina `akslid jäävad linadest järele, `neoke lina pahn* Mar; *pikem pahn kergiti `väl'la, peenem jäi sarja `peale* Kse; *nisul oo koa pahn, aga odral ja kaeral oo aganad* Tõs; *kui akab sünnitama, [õeldi:] lähäb `pahna. vanaste `toodi põhud tuppä, lina `piale, sial akkas sünnitama* PJg; *Enne `ol'lid `lahtised õled asemetes, siis `õeldi: - - `poeme ära `põhku või `pahna* Hää; *kui obene sõkub, pahn pannas märsi pääl ja viias kõlguses* Saa; *pane `loomele õle `pahna `alla* Juu; *nõnnagu pahan tõmmatud pahupidi* Kod; *sead on pahnas* Plt; *pahn ol'li `voodis või asemes* SJn

2. praht, rämps *siin on mõnesugust `pahna* Lüg; *ära aa `pahna maha* JMd; *tuba - - pühitässe `puhtas pahnast* KJn; *Sa ei pühi ega puhasta endä olekit, kõik kotusse om sul pahnä täis* Nõo

3. millestki väärtusetust, tarbetust *sie paberi raha on ikke va pahn* Vai; *aab `pahna suust `väl'lä* Trv || (viletsast heinast) *kitsid said püü tääve soo `pahna* Kaa; *karulakka kõik mättad täis, see `sioke suur pahn* Lih

pahn² *pahn* g *`pahna* pahk puu pahk Lüg

pahna *`pahna* Ris Nis KJn sassi, puntrasse *lõng on `pahna läin* Ris; *lõng läks `pahna* Nis

pahnama *`pahna|ma* Kaa Rid Mar Kul Tür, da-inf -da hajasalt R VII Pöi, *pahnata* Jäm Khk Mär Kse Ris Juu Koe Plt Trv

pahnane

1. **a.** pahnama *Eks vahest`pahnatud hobusega,`ilma`vankrita Kuu* **b.** tallama, sõtkuma vms *Ega sidä sis` sallitud, et` luomad`viljas olis`pahnated Kuu;`pahnab rugis, pole vilund õsumise`peele Jäm; tuul`pahnab põllul vilja ää VII; See massin`pahnab`rohkem, kut see midagi teeb Pöi; loomad`pahnavad vil`la ää Kul* **b.** sumama; (pahnas) kahlama *sigä ise`pahnab, tieb omale pesä Lüg;`Lähned`lapsed`põhkudesse`pahnama IisR; tuleb pahnata lume sihes; poisid`pahnasid jõulu`õl`gede sihes Khk; vee sees`pahnä peal seal Mar;`õl`ga oli tuas küll, sai pahnatud nõnna et Juu*

2. tuhlama, tuuseldama`Pahnas toas keik segamidi Jäm; ülearu ruttad,`pahnad siit ja sealt Rid; mis sa siin`pahnad Koe

3. lobisema ärä`pahnä Trv

pahnane pahn|ne PJg, g -se VNg/`p-/ Jäm Khk VII Mar Kse Tor Saa JMd Koe VJg Trm KJn, -tse Tõs Hää pahnaga koos, põhune; prahine pahnane vili`viidi masina`juure Khk; rehalne oo järjest pahnane, siis peab pahnast ää koristama VII; pahnane õue, purune õue Mar; ette pahnatsed õled, ei soa katust tehjä Tõs; sigä on pahnane Hää; mu riided said koa pahnaseks JMd; tegin põranda pahnases KJn

pahnapea kõlupea pahnapea, se_on üks lol`l inimene Rid

pahnas¹ pahnas g`pahnä sasipundar lõnga pahnas Kod

pahnas² pahnas Aud Nis sassis, segamini lõng oo`pahnas,`värmmise`aegas sai nii räägitud, kui lõng läks`saasi Aud;`pahnas, pahnä unik kõik (lõngast) Nis

pahnits ku sa vana sigä näes, sel om`väege suur pahnits Hls

pahnitsemä pahnitsemä Khk Rid Vig tuhnima, tuustima Mis sa pahnitsed sääl kappis Khk; mis sa seal`põhke sees pahnitsed Vig **Vrd** pahnitsemä

***pahnuma** imperf (nad) pahnusid pahnama, tallama`oite`palju`petru --`pahnusid`heinä ärä Kuu

***pahotus** g pahotuse kupatamine sooda, see pannasse pahotuse vee`sesse, et see teeb`pehmeks Mar

pahr pahr g pahr|u San V(n pahõr Röp Se, parh Har), -a Rõu; n, g pahru Hel Ran Kam Ote Rõn San VLä; parh g parha Har kult mis`lõikamõdõ om, tuu om kul`t vai pahru San; meil ka üks innembi ol`l pahr Kan;`unkri om tuu, kes`äckõ`lõikass,`pahrõ`lõikass Urv;`väega kuri parh, tuu`puuri ku`kiäki läts manu;`isial om pahru hädä (innaajast) Har;`immisega`tulõ pahrälõ minnä? Rõu; tul`li`pahru`lõikama, kas väits terräv um Plv; pahru liha pauk õnnõ, ku`küdsät ja`haisass Vas; ku`tütrik söõgi pangiga`sulgo läts, sõss vana pahr tul`l tallõ`rõhkeh`vasta Röp;`pahru või ei är tappa, kusi kõõ lätt är lihha pitih,`haisma nakass liha Lut

pahräma pahrä|ma, da-inf -da VNg Jõh IisR sumpama, kahlama *Obust ei õld, vaja õli`menna, pidid`pahräma sie kuustõist`virsta [lumes];`pahrab seal muda sies Jõh; Metsliga oli`kartulis käind, küll oli`pahränd; Lumi nigu tuhk,`tuiskand mittu`päeva, obused`saivad kõhuni sies`pahrada IisR*

pahraus pahraus g -õ (pulstunud olevusest) pahraus -- är täterdänü ja karvatanu, mõni elläi vai inemine Röp

pahrilla → parhilla

***pahritsemä** pahritsõmma Plv; pr (ta) pahritses Hel

1. indlema *Ku emmis pahritses, sis tä jüstku lõhnast tund, kos pahru om Hel*

2. seksima *nimä`tah pahritsõsõ? harv`tihti Plv*

pahru → pahr

paht *paht* g *paha* Hel Nõo Võn Kam Ote San V, *paa* Lei sealaut või -aedik *Suvel kuuma* `aage *tsia mudku* `tüксе `pahta Hel; *Sigade ase om pahan väega like, viska õlgi pahta* Nõo; *tsia om pahan, röögivä ja lahuva usse maha* Kam; *Must tsiga lätt pahta, aja verevä põrsakõsõ kokkvillõ^o* = ahjuroop ja söed Krl; *paht [on] lauda vai aganiku otsan vai `lamba ja lehmä lauda vahel* Har; *tarõ om must ku^o tsia paht* Rõu; *nii saadõ kõrvalõ, laada kõrvalõ vai kohe tette paha^o* Räp; *`laskõ tsia^o ka pahast `väl`lä `haina `süüjä* Se || *koobas kahr um pahahn* Rõu

pahtel `paht|el Pha Jür, g -li Emm Khn/n -t|õl/ Nõo, -le Saa; `pahk|el Khk Puh, g -li Jõh Han, -le Käi uus *pahtelkitt Vanast tegima ise* `pahkli `valmis, *segasima ja `tampisima* Jõh; `pahkelraavaga *tõmmetass* `pahkel *pagude vahele* Khk; *Pahtliga tõmba keik pärande paud ja ougud täis* Emm; *Pahkelde `sisse pannatse värvi`mulda kua* Han; *Oksaaugud suab* `pahtliga *ljõbõdaks tehä* Khn; *Pahtel - - kui ärä om kujunu, siss värvitäss põrmand ärä* Nõo

pahteldama *pahteldama* Pha Saa Nõo; *pahkel|ama* Khk Han, -eme Krk; `pahkeldama Jõh IisR uus *pahtli* vm *kihiga tasandama* `Augud *said tasa* `pahkeldatud Jõh; *Äi saa veel värvida, tahtsi enne paranda ää* *pahteldada* Pha; *Ma ole kua parandad* *pahkeldan* Han; *seinad tuleb ipsiga ärä* *pahtelda* Saa; *ku laud ei ole `ästi tasane, siis pahkeldets* Krk

-pahtu Ls priipahtu

pahtuma¹ `pahtuma Jõh S hajusalt Lä, PäPõ Ris HMD Rap Juu Jür Jä Sim Plt Pil Se, `pahtoma LNg Mar Kul Ris

1. *turduma, paisuma kaapsu kiha vaja ligu panna, siis ta* `pahtub *vissiks* Jäm; *uksed `aknad* `pahtuvad, `niiske ajaga veel `rohkem, *kui näd vett `vehma saavad* Khk; *kui sui soja aeaga jalad märjaks oo saand, siis akavad saabaste sihes* `pahtuma Mus; *Okipaelad oo lõtvali venind, okirui oo ka ää* *pahtund, mette_p saa paelu* *vissiks* Kaa; *uks* `pahtund *tihheks* VII; *Küll see (puunõu) paisub ja* `pahtub `kinni Põi; *`aknad on* `pahtund, *äi taha* `kinni `menna Emm; *`pahtub vees kõvas nagu oles üks puu olevat* Rid || (veetõusust) *oroh nakkas jo vesi* `pahtuma Se

2. a. *paakuma; tükki tõmbuma veri äi joose äästi, ta on* `pahtund Khk; *aav* `pahtus `kinni, *verd änam äi tule* Krj; *piim* `pahtub *ää, äi `aita `süüa* VII; *Pärm on kõik topi* `kül`ge *ää* `pahtund, *`kuivand* Põi; *palaval aal piim* `pahtub *äe* Muh; *tihke maa on* `pahtund Emm; *kui `looma tapetasse, siis veri* `pahtob *ää* Mar; *sañt veri* `pahtub `sisse *ää, siis* `lastakse *aadred ja kupp* Mär; *põld pakatab ja* `pahtub, *kuivaga* `tõmmab `pahkrad *üles* Var; *maa oo kõbass* `pahtund Mih; *veri kõik kül`m ja* `pahtun, *egä ta enäm eluse jää* Khn; *piim oo ujarase (udarasse) ää* `pahtun Aud; *ei ta (tee) üsna kuiv poln, nõnna* `pahtun *ikke oli* Ris; *verega ärä* `pahtund, *kuda ma seda* `puhtaks *soan* Jür; *vesi* `pahtub (kül`mub) Rap; *`aige vuavad on* `kinni `pahtund JMd; *veri* `pahtus *aava pial ää ja_j tuld* `tilkagi *enamb* Sim; *maa* `pahtub `kange *kuivaga kõvaks, võtab kohe praod* `sisse Plt b. *pulstuma kokku* `pahtund *lõngad* PJg; *kui villad jeevad kauaks* `lamma `selga, *siis* `pahtuvad `selges *εε* Ris; *juuksed on* `pahtun, *ei saa* `lahtiigi `kraapida HMD

3. *kokku või kinni kasvama* Auk `pahtus *pealt* `kinni, *alt akkas* `valvama *ja mädanema* Põi; *luu* `pahtub *kokku* Muh; *sääre luu lähäb pooleks, `võetakse pappert ja pilbast, ehk* `pahtub *kokku; poogid õnapuud, akkab kokku* `pahtuma Var; *aab* `pahtub *ilusasti kokku* PJg; *küll luu ükskord* `pahtub Tor; *sel`groo üdi jooseb* `väl`la, *see ei* `pahtu *enam* `ühte Juu; *käsi* `pahtub *kolme nel`la päävaga ärä* Pil

Vrd *pahkuma*

pahtuma² `pahtuma *tasaselt keema pani odre sigadele* `pahtuma Mär

pahu

pahu *pahu* pahempidi undruk *pahu sel'jän*; *pahu silmäd ja üvi silmäd one, ku kudud kinnass* Kod

pahu- *pahu-* S Tõs Hää Krk pihi-; armulaua- *õpetaja piab pahu`jutlust louarahval* Jäm; *nüüd on mool_ni pahukorrad nii arvaks jäänd, kut poleks risti inimine olatkid; kis pahuleva keele all koju saand`tuua, see oli sellega võluda saand* Khk; *mesilastele pidi pahu`leiba`tooma, siis sigisid* Kär; *tuleva pühapä`võotse pahurahvast* Mus; *läksid pahu`kerku* Pöi; *kas`olli koa palju pahurahvast* Muh; *pahurahva`jütlust`ütles õpetaja, luges nende ees, siis vettis lovale* Emm; *ku õpetei`altress tuli, sõss`võeti pahurahvass ette* Krk

pahubine *pahubi|ne* Jäm Khk, *pahube|ne* Kaa, g -se pahupidine *pahubine kül'g, mis`riidel sihes* Jäm; *kummas`kangal ühibine pool, kummas pahubine* Khk; *Ühibene kül'g oli [rätikul] pahubeseest veel`uhkem* Kaa

pahukas *pahukas* pahur, pahasevõitu [kalkun] *oli pahukas, nüüd on vaid, on suled maas* Hlj

pahukses¹ *pahukses* Hlj VNg VMr Sim Lai, *pahuses* Han *pahuksis need on pahukses* Hlj; *ta on minuga natuke pahukses* VMr; *nad olid pahukses, ei käind läbi* Lai **Vrd** *pahussen*

pahukses² → *pahuksis*²

pahuksesse *pahuksesse* Sim Lai *pahuksisse läksime vähe pahuksesse* Lai

pahuksi¹ *pahuksisse* *Olid laste pärast pahuksi läind* Pha

pahuksi² *ummuksisse, umbe jõgi jääb pahuksi, jää jääb ede, vesi tuleb ikka`pæele`jälle* Khk

pahuksil *pahuksil* IisR Var

1. *pahuksis Lõppe omad on`meiega vähe pahuksil* IisR

2. *pahane oled pahuksil, pahane* Var

pahuksile *pahuksile* Jõh IisR *pahuksisse`Läksime`naabriga pahuksile* Jõh

pahuksis¹ *pahuksis* Kuu Vai Jäm Kaa Rei Rid Jür Pee

1. *riius, tülis Nie`naaburid on ka alade kohe pahuksis* Kuu; [Nad] *oo nenda pahuksis, et äi ütle üksteisele änam mette teregid* Kaa; *pahuksis, pikem jõnni`aamine* Pee **Vrd** *pahukses, pahussis*

2. *korratu nisuke korratu, pahuksis, äesatu inimene* Rid

pahuksis² *pahuks|is, -es* ummistuses, umbes *pahukses - - lumega ää ummistand* Khk

pahuksisse *pahuksi|sse* Kuu, -se Kaa *riidu, tülli`Pergu`pässipokku aja pahuksisse,`toisina, et`estegi`lähteivad nadukase naginasse* Kuu; *Vanad läind oma noortega pahuksise* Kaa **Vrd** *pahuksesse*

pahul, pahule *pahul* SaLä Pöi Muh Käi Tõs Khn Tor Hää Hls Krk; *pahule* Khk Mus Krj VII Pöi Muh Tõs Khn/-õ/ Aud Trv Krk; *pahol(e)* Mih pihil(e); *armulaua(e)`eetaste pahu`kirkus ehk pahul`keima, jumalaarmul`keima* Jäm; *pahul`keidi ikka suuremate pühade`aega; kui pahule minnasse, siis üks leheb ennem nimesid [kirja] panema* Khk; *ond taarist inimessi pahule võttada* Mus; *luteruses oort läheb armulauale, läheb pahule* Krj; *oled sa pahul keind* Pöi; *kui pahule minnasse, sis`võetse küinal ja minnasse siis pattu tunnistama* Muh; *Selle korra terve pere kodo, käöme pahul ää; Mia`võeti sedäsi pahulõ et (noomiti läbi)* Khn; *pahul`käitakse enne lauale minemist* Tor; *kes lavvakorral ei lähä, ega se pahul ka ei lähä* Hää; *pahule`võetas enne lauvale minekit* Trv; *pahul piat sa pattu üless tunnisteme* Krk

pahumine *pahumi|ne* g -se Jäm Mus Kaa Krj Pöi Tõs *pahem(poolne)`remli paju, lehel tersed kül'jed tumerohelised, iilatavad, pahumised kül'jed allid* Jäm; *Särk tuleb ikka õhipidi üle aeda, mette sedati, et pahumine pool väljas oleks* Kaa; *See on [riide]`pealmine pool, ühimine*

pool, pahunine pool käib all Pöi || `Söuke nõör sai `keertud, pool oli õhimist ja pool pahunist (vastupäeva keeruga) Krj

pahup|pidi pahupidi *Kes pahas tujus on, käib silmad pahupidi peas* Trm; *Kianame selle undruku pahupidi* MMg

pahu|pidi 1. pahempidi **a.** sisemine või alumine pool väljapool või väljapoole *Tõmma kinnas pahupidi* Jäm; *siln pöörataste pahu pidi ning `vöötaste puru `välja* Ans; *mardid keisid ka, pahupidi kasugud olid `sel`gas* Mus; *Tuli meitele, küll oli vihane, silmad olid pahupidi pias* Pha; *särk sool pahupidi `selgas* VII; *ta `olli omingu suure rutuga särgi pahupidi `ülle aan* Muh; *pahupidi kasukad olid `sel`ges* Mär; *ma pani põlle pahupidi ette* Tõs; [Ta] *aas pahupidi kassuka `selga ning läks `tonki tegemä* Khn; *kui [pesu] pestasse, siss tõmmatse pahupidi* Saa; *pane üvipidi, ärä pane pahupidi, palissusess tunned jo ärä ja kummutusess* Kod; *vaatab silmäd pahupidi piäs, kis kurjasti või alt `vaatab* KJn; *pahupidi kõrt ümmer* Krk; *ma es tähi üvapidi rätti pähä `panna, iki pahupidi panni* Ran; *esämehel `ol`li kask pahupidi sällän* TMr **Vrd** pahupidi **b.** (kudumisviisist) *tahad sa `soonlikku kududa, teed kaks `silma ühipidi, üks pahupidi* Kär; *Söörilised sukad on, ku kogu aja kujud `luõduse `muõdi kaks `sil`ma üipidi, kaks pahupidi* Hää; *veere koad kaits `sil`mä üvipidi ja kaits `sil`mä pahupidi* Trv **c.** vastupäeva *See oo pahupidi keeruga polt* Kaa

Vrd pahurpidi

2. a. segamini, sassi(s) *tuul asub kana taa, kana nõnda pahupidi* Khk; *meri oo tormiga nii pahupidi* Mus; *Lapsed oo keik asjad jälle pahupidi ajand* Kaa; *tuba jäänd pahupidi* VII; *Juused nii pahupidi, just naagu kana perse tuule käe Pöi; kui tuul oo, sis oo meri pahupidi* Tõs; *sead ära `tonginu, pahupidi `käännu kõik* Hää; *siad on tie pahupidi ajand* VJg; *tuba kõik pahupidi `pöördud* Äks; *külälin tulli, kik`k sāngi olliv pahupidi, segāmin puha* Krk; *irmuss obene, nigu üits karvatoñt, karva pahupidi sällän, üits tuñt sinnapoole, tõene tännäpoole* Nõo; *ísial `ol`li ussaid kõik pahupidi pööretu* Rõn **Vrd** pahupite **b.** pilti valesti, viltu *Keik see elu oo tükkis pahupidi läänd, pole miskit olemist ānam* Kaa; *Kõik elu om nigu pahupidi* Nõo; *maailma suure pistävā kokku arjatside ja kääñävā `terve ilma pahupidi* Rõn

pahu|pidin pahupidine *ku suast paks, labane villane kangass, sõss om `jußtku pahupidin sukk* Krk

pahu|pite pahupidi, segamini *nied `asjad `onvad kõik pahupite* Jõh

pahu|pool pahem pool *see pahupool nüid ja see parampool* Muh; *`paikad, pahupuale `piäle paad paega ja üvipuõlt kõrrutad* Kod; *Pahupuõl om iks alati alumine puõl* Nõo

pahu|päi pahempidi *ku pahupäi kõrt `ümbre aet, siss saat `pessä* Hel **Vrd** pahupäidi, -päie

pahu|päidi 1. pahempidi *silma om pahupäidi pään* Puh; *ma`le `endäle kleedi `aanu pahupäidi `sälgä; ader luõb maad, kääñäb maa pahupäidi, `viskab mättä `kummali* Nõo **Vrd** pahupäi, -päie

2. segamini, sassi *nii alb siga, lähäb `kartolide, kääñäb kār sāga kõik kuki pahupäidi; `kaine `pääga ta seräst tükki ei tñ, ku joonu om, siss kääñäb kõik pahupäidi* Nõo

pahu|päie pahupäie pahupidi – Krl **Vrd** pahupäi, -päidi

pahur *pahur g -a* Kuu Hlj Sa Muh Rei hajasalt L, Pā HaLä JMd Koe VJg Lai VIPõ Puh Nõo, *-i* VNg Iis Kod, *-e* Hls Krk; *pahu|r g -ra* Pal Trv

1. püsimatu, rahutu; *ulakas [ära] lase `lapsed `ninda pahuraks `menna* Hlj; *laps one pahur ja `tüütu* VNg; *jõmsikas, mis sihukst pisised pahurad poisid olid* Jäm; *kui obu pahur oo, pannasse pea jala `külge, nõör `siutasse `ümber jala* Khk; *Ruskekiri sõñn oo igavene pahur lojus, äi seda pea ükskid aid* Kaa; [haned] *`piiskavad rohu ää, pahurad linnud ko ikka* Pha;

pahurdama

`Lambad on sügisest nii pahurad, et mitte änam `aidas äi seisa Pöi; sa oled üks `irmus pahur laps Muh; loomad on pahurad Rei; kui üks pahur loom oo, viib teised aiast `vällä Mar; üks kohi ärg ole ike vagusam, pu'll ike pahuram Vig; pahur loom pannase kõõnusesse, et tääl mitte naa ia `minna_i oln Tõs; pahuri tükka teeb Aud; pahur laps tikub igale `poole Tor; kes pahuraks läks, `pañdi laud `silme ette, et loom ei näin HMd; pahuraks poisiks läind `koolis Juu; pahur laps tieb pael'u pahandust JMd; ilmatu pahurid lapsed Kod; mõni laps joñnib, on nii pahur laps, ei seisa `kuškil Plt; pahurad loomad, kis paegal ei seesä KJn; kärsitu ja pahur laaís Krk || piltl ülemaa tuul, kui tuul rinnu `pæele on, on meri pahuram Jäm

2. tusane, tige *Pahur `nindagu vana tüdrik Kuu; On üks va pahur inimene, kodu riidleb, peksab Pöi; see oo üks `seoke vana pahur mees Tõs; ei salli neid inimesi, kes nõnda pahurad on Hää; ära `näita kedagi oma pahurad nägu Lai; miks sa nii pahur oled, mispärast sa nõnna moõsitud Plt; pahur' - - om ike pahane Trv; Vanamijs võtnu purjun pääga pahuran paesun malga ja `pesnu naese ja latse majast `vällä Nõo; va pahur laits, moka trommin Puh*

pahurdama *pahurdama PJg Hää Vil pahur olema, tusatsema Pahurdab ilma asjata, `õimab, vihastab Hää; õhega ja teisega pahurdab, pahurdab pähle - - `asja ette teist taha Vil*

pahurdes *pahurdes pahur olend Küll sij on üks kiusupuñn, joñnijuurikas, va pahurdes Hää*
pahu|rend *altar õpetaja on sääl pahurenni taga Mus; pühabe oli teine `kerkus pahurenni ees Krj*

pahure|puder *kartuli-tangupuder pahure puder, kardule pannass `kijime vähelise tule pääl, liha või rasu sekkä, `tangu kah Krk*

pahurik *pahuri|k g -ku Iis, g -gu Trv pahur; paha, halb oh sina pahurik Iis; sij om seande pahurik asi Trv*

pahurlaine *pahurlai|ne g -se pahur olevus oh sa pahurlaine Iis*

pahurline *pahurli|ne g -se ulakas pahurline laps tegi oma tükka, ei kuuld vanemate sõna Sim*

pahur|pidi, -pite *pahupidi panin pahurpite `selga VNg; `püeras kõik asjad pahurpidi, ei jätt kedagi õieti Kad || vastupäeva `lõnga kieratasse pahurpidi IisK*

pahurus *pahuru|s Muh Hää, pahuru|ss Trv, g -se subst < pahur ju see pahuruse pärast `olli Muh; [lapsele:] kas sa pahurusetikk saad `sisse või Hää; mis kellegil siu pahurusest ärä ei ole Trv*

pahus¹ *pahu|s Vai, g -se Kuu, -sse Lüg(n -u|ss) (kirumissõnana:) kurivaim, pagan Ei tie pahus mitte üks perm `aida Kuu; pahus tiab, kas on ka sie jutt `õige vai ei õle Lüg; oh, pahus `viego Vai*

pahus² *paos olin kuera isest pahus Kad*

pahus³ *pahus Kad Pal pahuksis nemad nõnna pahus omavahel Kad*

pahuskõllõma *pahuskõllõma pahutsema mõni pahuskõllõss aladi, egä kõrd um pahanu[?] Rõu*

pahuss *pahu|ss g -sse T, -s(s)õ V(n -s/s Rõu Se Lut) roos (nahapõletik); paise vanast üteldi pahuss, tuu `olli serände kasujass vai paese Nõo; pahuss om ihu `karva, kasvap sißen Kam; pahuss `vällä lõõnu San; pahussõ vai kasuva aja `heitumisest Kan; vanast positi pahussõ `pääle Plv; jalg `paistõdass ar[?], ol'l pahuss jahal Vas; pahuss vaivaás tedä hulk `aigo Räp; üie omma `paisõ, nuu süüise ar pia, tõõsõ omma pahusõ[?], nuu süüü üi ni `hõlpsahe Se; pahuss, hiidüt är, mõñõvuori oli är jahut, dakk `paistõdass üless Lut*

pahusse *pahuksisse mõisa `kutsar oli suand `õpmañniga nõnna - - pahusse Amb*

pahussen *mossis, pahas tujus es kõnele, `olli nigu pahussen Ran Vrd pahussin*

pahussilla *pahussilla* Har; *pah(h)ussõlla*[?] Vas

1. vaevas, puhituses *kõtt om pahussilla, kas `süümise peräst vai, halutass inne* Har

2. pahane – Vas

pahussin *mossis, vihatsemas ta `olli nigu pahane vai vihane, pages ärä, om nüüd pahussin*
Kam Vrd *pahussin*

pahutama¹ *pahutama* Muh Mar Kul Mär, *paho-* LNg Mar Ris *kupatama taane pahutasi uped ää* Muh; *ube ja `ernid `pandi koa leenisega lekesse, nad ei keend mudu `pehmeks mette, siis pahotadi neid veel; pahutan `vil`la `seale sööma jaoks* Mar; *pahutud odre sead söövad paramini* Mär; *ube pahotama* Ris

***pahutama**² *da-inf pahutada* *pahandama midä sene `asja peräst `ninda vihatad ja enese mielt pahutad; Puol pero on tõne, ei sene mielt tõhi pahutada, sis akkab `lõhkuma* Lüg

pahutama³ *pahutama* *kergitama, kohuma panema kevade sulaga pahutab jõe pial jäe `kõrgelle ülesse; piim akkas `kiema, kus pahutas kohe vahu `kõrgelle* Kad

pahutama⁴ *pahu|tama* Krj Jaa Muh Hi(-dama) Tõs Khn Aud Hää Ris, *-teme* Hls Krk Hel

1. *pihile võtma oomiku kirjutab `sisse, `õhta pahutab* Krj; *lauarahvast pahutati kirikus* Aud; *lugeés pahutemise sõnu* Krk; *õpetei pahutes lavva rahvast* Hel

2. *noomima, pragama nüüd jugas ja pahutas `jälle* Jaa; *ta pahutas mind nõnna läbi, et ühna `irmus juba `olli* Muh; *Aga see tegi mo meele `aigeks, kui ta sii `pääle pahudas* Rei; *Kirikus ka enne pahutadi läbi, siis `ánti jumala `armu* Hää

3. *vatrama, vahutama* *Pahudas keik inge pæld æ* Emm; *Küll ta võib pahuta* Käi; *pahutas sii tüki `aega* Phl

pahutsed pl *kupatatud herved kui `ernid keetma akatse, siis `üetse ikka: võtame natukse pahutsid koa* Muh

pahvakas *pahvak|as* KJn, g *-a* Aud; *pahva|k* Nõo, g *-ku* Saa KJn, *-gu* Krk Rõu

1. *pahmakas; sahmakas võttis ea pahvaka `sülle - - see ikke põhude `kohta `öetse* Aud; *äit visas igavese pahvaku `lõunu* Saa; *Kui tu suur lume pahvak katusse päält maha tulle, siss ol`le sissägi kuulda* Nõo; *Ku ussõ tuulõga vallalõ lei, sõss tul`l uma pahvak `külmä `sisse* Rõu

2. (helidest) *küll `ol`li pahvakas, kui korgi ärä tõmmas* KJn; *`seante suur pahvak olli* Krk

pahvama *pahvama* Kaa Vän, *da-inf pahvata* Ran *pahvatama a. paiskuma Järsu sulaga pahvas keik kohad äkist vett täis; Ometi pahvas õigel ajal veel meele piltl* Kaa **b.** *hooga ütlemä pahvass sõna `väl`lä, mes ei oless kõlvanu üteldä* Ran

pahvatama *pahvat|ama* Jäm Khk Kaa VII Põi Muh Mar Mär Kse Han Tõs Aud Tor Hää Saa Kei Hag Juu JMd Koe Kad VJg Iis Trm Plt KJn Trv Puh Nõo Rõu, *-eme* M(-em Krk); *`pahvata|ma* VNg Jõh IisR, *-mma* Vai

1. *hooga paiskuma, puhkema; purskama `Pahvatas `naerama* IisR; *`suured tule`kahjod `pahvatavad kaik polema* Vai; *lapsed pahvatasid äkisti `laulma* Khk; *mõni asi pahvatab äkist põlema* VII; *Nõnda kui ma kaant kergitasi, nõnda pahvatas kõik liidi täis* Põi; *tules pada pahvatab, ajab üle, vesi pahvatab `ümmer* Mar; *`oitsin küll `naeru, aga viimaks pahvatas ikke `lahti* Mär; *veri pahvatas `joosma; paese pahvatab kõik kohad mäda täis* Tor; *`mustlasepere pahvatas `sisse kõige oma našte-lastega* Hää; *tuli pahvatas `lahti `õlge `sesse* Juu; *ta pahvatas `naerma* Koe; *äkitselt pahvatas kohe kui `erne koti suu `lahti* Plt; *pahvatas käest maha puha* KJn; *ta pahvat` naarma* Trv; *sij päts olli ää, õlle `luhti tulli `vasta ku pahvaten, magus õlle luht* Hls; *jõi viil tõse sõõmu ja pahvates `lahki* Hel; *sina pahvatit suure eliga `naarma* Puh; *Küll sis pahvat palama, ol`le õkva nigu tulemeri* Nõo

pahvatus

2. hooga, järsku ütlema; kätatama *sa õled`niiskene`juhtund,`pahvatad`üelda, mis`miele tuleb`Jõh; selle`aa`olli`vagusi, aga`siis`pahvatas`välja`Muh; ku`pahvatas`sekka`ühe` sõna`Hää; pahvatas` sõnna`vahele`kedagid, ei`suand`änam`enese`suud`pietud`Hag; tõsed`keski`ei`õhtind`õelda, ike`oisivad, nüüd`sie`pahvatas`välja`Trm; pahvatas`jälle`korra`KJn; mea`ole`seande`otsekohene, mea`pahvata`kohe`väl`lä, mis`ma`täa`Trv; pahvateb`nagu`püssi`pauk`Hls; temä`ilust`ei`kõnele, pahvats`iki; pahvateb,`nagu`oless`midägi`temäl`tennu`Krk; Pahvat`kõik`ütekõrraga` süäme`päält`vällä`Rõu*

pahvatus *pahvatu|s`g`-se`Jäm`Khk`Kse`Tor`Iis`Plt`Trv/-u|ss/`Hls;`pahvadu|s`g`-kse`Vai*

1. paiskumine, puhkemine *tule`pahvadus`Vai; naeru`pahvatust`oli`kuulda`Khk; veri`akkas`suure`pahvatusesega`joosma`Tor; läits`suure`pahvatusesega`palama`Trv*

2. pauk, plahvatus *tegi`suure`pahvatusesega`Iis; üits`pahvatust`oli, ja`lõhki`Trv;`joosis`vaatame, mis`pahvatus`olli`Hls*

pahverdama *pahverdama`Lüg/`p-/`Jäm`Iis`Plt`KJn`Nõo,`pahvõr-`Urv*

1. sumama, raskelt astuma *kui`obune`pal`lu`oo`vädand`või`joosnd, siis`obune`pahverdab`Mär; mis`sa`lähed`pahverdama,`mädä`ja`vesine`KJn;`kuurmaga`tul`ti`vasta`--`küll`sis`obene`pahverd,`karass`ike`pahvadi`pahvadi` sügävä`lume`sehen`Nõo`||`karglema`mis`sa`mu`juures`niid`pahverdad` (koerast)`Jäm*

2. lõhverdama, laterdama *vestab`suust`suhu, sie`on`salajas`jutt`--`pahverdab`Lüg;`küll`tä`jõud`ilman`pal`lu`pahvõrdada`Urv*

pahvõldama *pahvõldama`laterdama,`klatsima`Kää`ütest`tõistõ`ja`pahvõldass,`nii`et`suu`vatutass`pään`Urv*

pahõr → *pahr*

pai¹ *pai`hajusalt`R,`Jäm`Khk`Kaa`VII`Põi`Muh`Emm`Rei`Mar`Mär`Kse`Tõs`Tor`Hää`Saa`Ris`Nis`Juu`Jür`JMd`Koe`Iis`Trm`Kod`Plt`KJn`Trv`Hls`Krk`TLä`San`hajusalt`V*

1. adj hea, armas (ka meelitussõnana) *pai`ema,`älä`pekse`minu`VNg;`õle`pai`laps,`tie`sedä`Lüg;`kaik`olivad`paid`inimesed`Vai;`oh`sa`oled`pai`poiss`Khk;`laps`peab`pai`olema`VII;`Ta`oli`õpetaja`ees`pai`poiss`Põi;`Meie`laps`on`pai,`mei`laps`äi`nuta`Rei;`teevad`mo`pai`lapses`aiged`Mär;`pai`laps,`ole`vaid,`ära`räägi,`see`i`ole`õige`Tor;`kiissi`paid`last`lõõb`Juu;`olge`paid`lapses,`siis`toon`teile`saia`JMd;`ole`pai,`ära`aa`kiusu`Trm;`ole`kuku`ja`pai`laps`Plt;`pai`emäke,`anna`mul`andes`KJn;`mine`palle`nänni: `pai`nännik`Krk;`pai`emä,`mia`ei`julge`sääl`olla,`suur`mõts`om`Ran;`pai`miheke`San;`pai`härräkene,`pessä`minnu`enne,`mul`om`kodu`kauõn`Har*

2. subst paitus, silitus *oi`sedä`üvä`last,`tieb`emäle`pai`Vai;`Ei`tehta`selle` (kuriteo)`eest`pai`ühtit`piltl`Kaa;`See`kaäs`tahab`kangest`pai`saaja`Põi;`teen`pai,`silitad`teise`pead`Mar;`tee`pai`mammale`ja`papale`Tõs;`sa`ei`tahagi`miu`paid`Saa;`laps`teeb`pai,`silitab`kääga`tasakeste`Ris;`tee`mulle`üks`pai,`siis`lepime`ära`JMd;`tj`pai,`anna`mušo`Kod;`läits`tahts`uisal`pai`tetä,`et`iluss`linnuk`om`Krk;`nuu`katsikese`küll`oesiva`tõenetõist`--`ku`tõene`ikk,`sis`tõene`tei`pai`Ran;`läits`tulõ`esi`siitä?,`tege`mullõ`pai`kah`Har;`tulõ`tj`imäle`paid,`olõ`kuku`läts`Plv*

pai² → *paiu*

pai³ → *padu*¹

pai⁴ → *paju*¹

paiar → *pairis*

paias(s) → *pairis*

paida *paida`g`paia`särk`pane`paida`selgä;`täma`juokso`paia`pääl`ilma`pöksütä`Vai*

paidama `paidama pakitsema luud murravad ja `paidavad, siis tuleb sadu, nõnna `raske iho; kõvass ei `valta, aga `paidab, ei õle mitte rahulik Kod

paidu `paidu palitu Pane `paidu `selga, ei siis ole `külmä `kartada Kuu

-paiga Ls kesk|paiga

paigal paigal Khk Muh Emm Rei Mar Mär Kse Aud, paegal Muh hajusalt Lä, PLo Rap Jür Kõp alati, ühtelugu kui ül`jes ülal (jääaugu serval) on, siis on erk, paigal pæe keib `ringi Khk; ennemalt ta kõis paegal meil, aga nüid põle tõtta ammu änam nähe oln mitte Muh; Ta lapsed `joosvad paigal sii mei oues Emm; tää oo jo jõulust saadik lund sadand, paegal sajab lund Mar; va torin mees, pole orjaga ega naesega rahul, toriseb paegal Mär; `enne olid jo paegal `vargad peal, kus elusad oboosed, seal varastati Mih; mio vanõmatõ vanõmad `riäksid `meitele paegal, et kolm kord oln Kihnu mua nda tühi, et kukkõ kua ei olõ piäl `laulmas oln Khn; vanasti ju täid olid paegal piäs Aud; kis paegal `riidleb, tüli norib, selle `kohta `öetasse tuliärk PJg; mul `rinde all klopib paegal Rap

paigaldane paigalda|ne g -se paikne sadagu siis `vihma või mes tahes, ta oo ikke üks paigaldane töö Mär

paigaline paigali|ne Jäm Ksi Khk Kse Saa JMd Koe VJg Trm Plt/-le|ne/ Hls Puh San, `paigali|ne Kuu VNg Vai, paegale|ne Khk Ris, g -se; paigald|ni g -sõ Krl

1. paikne kui niisugused `vaiksemad mered olid, siis siel oli kohe `paigaline jää vahest kohe kogu `talve Kuu; vodin ühe `paigalise tüö, ei `uoli pali `ulko Vai; see pole ränd kala mette, lest on paegalene kala Khk; ametisse taheti `rohkem ikki paigalist inimest Saa; mul nüid ia paigaline tüö JMd; ega ta mõni jooksik ole, ta üks paigalene inimene Plt; sina olet paigaline, mes sul viga om Puh; paigaldõni, eläs alasi üte kotusõ pääl Krl

2. paikadega, lapitud `paigaline `sieliku VNg

paigalisest kestvalt `paigalisest jäi sadama Jõh

***paigalt** paigald Emm, paegalt Vig alati, alatasa esmald käis ka paigald pesemas Emm; taruliha juba `otses, nüid paegalt pekki Vig

paiga|mees koduväi ju näisse, kas leheb sõnnapõle paigamiheks Khk

paigane paiga|ne g -se Mar/pae-/ Plt Hls; paiganõ Krl, `paikanõ Har, g paigadsõ

1. paikne, kodune paigane inime ei kei `väl`las Mar

2. paigatud paigane niikui paiga koit Plt; taa kasuk om nii `paikanõ, et tan ei olõ sõrmõ panda ka asõnd, konh `paika ei olõ? Har

paiga|punn paigahunnik mis ta siin om, üitõ paigapuñn, kokku paigat ja kimmat; `meante ame siul sel`län, paigat ku paigapuñn Krk Vrd paigapunnatuss

paiga|punnatuss = paigapunn kendsak `tüürik, kõnnib nigu paegapunnatuss, ei ole täl au ei äbi Nõo

-paigas Ls isepaigas

paigelgane `paigelga|ne g -se ebatasane Siin `kandis `ongi `paigelgane maa Lüg

paigotine `paigoti|ne g -se paigutine tänä oli `paigotine `vihma; `pouda on `paigotine Vai Vrd paiguline²

paigu `paigu Lüg, paigu Jäm Kaa Jaa Põi Muh, paegu LNg/-o/ MMg KJn

1. paiguti, kohati jalad väsivad `vällä, `põlvest `saate `paigu Lüg; müristamise vihm käib paegu KJn

2. paiku See oli vist kolmekümne teise aasta paigu Kaa; Ta `sündis juribe paigu Põi; tule `lõuna paigu `jälle Muh; Õhtapuult pääva, nõnna kella kolme paegu MMg

paigul alati, alatasa kis sedavisi paigul uriseb Khk

paiguldane

paiguldane *paiguldane* alatine *paiguldane* see *põle* Muh

paiguldõ *paiguldõ* Har Vas, *paigo-* Plv *paiguti orass om paiguldõ üless tullu?*; *olõ ei viijl must maa, paiguldõ om viijl lummõ* Har; *paigoldõ iks tul'l` vihma* Plv

paiguline^e *paiguli*|ne Khk Kaa Pha VII Põi Muh(*pa-*) Mar/*-le*|ne/ Kse, *paegule*|ne Muh Rid, g *-se* igapäevane, tavaline; püsiv, alatine *see_s ole paiguline sadu ka mette; sellel paiguline amet* Khk; *mina ole paiguline`suiline olnd* Kaa; *paiguline sulane. kuie`kuulist on suised, paiguline on suid kut`talved* Pha; *Rähn on sii paiguline, see ää äi käi* Põi; *niid ep soa`värskid kala maidagid enam, kevade`olli paiguline; orjapõli`olli ennemuiste üsna paegulene* Muh; *ta oo meil paiguline võõras* (sage külaline) Kse

paiguline^e *paiguli*|ne g *-se* JMd Koe VJg Iis Lai Plt(*-le*|ne); *paeguli*|ne Mar PJg Tor Trm Kod, *-le*|ne PJg Ris/*paego-* Juu, g *-se*; *paigoli*|ne Vai, *paikuli*|ne VNg Vai, g *-se* laiguline, lapiline; ebaühtlane; hootine, paiguline *paikuline tuul* VNg; *riies on`paigolisest`värvitu;`taivas on`paigoline,`paigote on sinine,`paigote on`valge; tänä on`paigoline`vihma* Vai; *vili on paeguline* PJg; *paeguline maa, üks koht sauene, teene liivane; üssid teevad orase paegulises* Tor; *riiet värvid vahest, nii paeguleseks jäänd, teene paik läind`kirjumaks kui teene* Juu; *kaer on õige paiguline* JMd; *nii paiguline kangas teine kõhe et Iis;`niskene soraline ja paeguline õras* Kod; *paigulene mua* Plt **Vrd** *paigotine*

paigulisti *paiguli*|sti Khk Kaa Pha, *-ste* Khk Kaa Jaa, *-st* Khk Kaa Muh alati, pidevalt *lööb paigulisti`aega`surnuks; ajab paigulist kõhima* Khk; *lai pink`seisis paigulisti renni taga`nurkas; ega meil`puudu pole, paiguliste müüme`vilja,`karduhlid* Kaa; *üks inime pidi paigulisti [mõisas tööl] olema, iga pääv* Pha

paigune *paigune* tavaline *pista`nääpsu, see pole tikkis paigune selle`rahva sõna* Khk

paigutama *paigut*|ama Khk VII Põi VJg Plt Trv, *-amma* Har, *-eme* Krk; *paigutama* Kuu VNg; *paegutama* Mih PJg Tor Trm Trv Puh Nõo, *paego-* Kod õigele või sobivale kohale panema, kuhugi asetama *peremees`tahtis obust`lauta paiguta* Khk; *Ju nad ta`kuskile`nurka paigutavad* Põi; [ta] *paegutatse teese koha peal* Mih; *vanass õli üks sañt - - paegotite`tõisi`kõsta* Kod; *vaade esi, koś sa ta paigute saat* Krk; *neid jo paegutatass - -`ümbre, kes pahandust om tennu, pannass`teisi`paika* Nõo; *kas nuu tsia kõik`ütte`paika mahusõ?*, *nuid piat`mitmadõ`paika paigutamma* Har

paigutamiži *paiguti ubina?* oma *paigutamiži`määnu?*; *paigutamiži om`uhta?* (ohakaid), *paigutamiži`ai?* Lei

paigute *paigute* Kuu VNg Lüg Jõh, *paigote* Vai *paiguti`paigute on`peldu`paljas* VNg; *vasikas - - imeb ja jättäb`paigute imemättä ja sedä`muodi lüüb juo udara põlendikkud ja kõik* Lüg; *paigote`kasva üvä roho* Vai

paiguti *paiguti* Lüg/*p-* Jäm Khk Põi Lih Saa JMd Koe Kad VJg Iis Plt Pst Hls Krk Puh San Har, *paigoti* Vai/*p-* Rid Ris, *paeguti* Mär Vig Mih Tõs Aud Vän Hää Trm Kod KJn Trv kohati, tükati; *ajuti mets on`paiguti vilets,`paiguti ia* Lüg; *vihma sadi`paigoti* Vai; *paiguti oli vili`kuivand* Khk; *Paiguti on seal kena maa* Põi; *paeguti oo`vihma tulnd ikke koa* Mär; *tee oli paeguti sopane* Tõs; *põllud on paiguti ilusad, paiguti viletsad* Saa; *paiguti on tali rukki ära võit* JMd; *suvised`pil`ved, nemad käevad kohe nõnna paiguti* Kad; *paeguti ei õle õrast`õllagi* Trm; *ennemält kasus kummeliid paeguti* KJn; *paeguti om sadanu* Trv; *mõni nurm om paiguti pal`las* Pst; *paiguti`olli kuiv tii, paiguti like* Puh; *taat`pikse`vihma õks paiguti saa* Har **Vrd** *paigute*

paik¹ paik g paiga S Kse Han Hää Saa Ha JMd JIn Koe Kad Rak VJg IPõ Plt M Võn Ote San V, `paiga hajusalt R, paega Muh L Juu VMr Kad Trm Kod Pal Äks VIPõ Trv Hel T, paaga (-g-) Nõo Võn Rõu Vas Röp Lei Kra; `paika g `paiga VNg Vai

1. (üldisemalt:) maa-ala, piirkond, koht maastikul, looduses; asu-, elu-, toimumiskoht; ka maja, ruumi kohta *kerikud ikke `pietässe pühäst `paigast Lüg; Ei tia seda `paika Jõh; `sündimise `paika Vai; üks pisine lõugas oli soo sihes, `sõuke pisine paik; seda `paika_o võimata künda, pal`jas kivi raun Khk; See olla vana sõja pidamise paik; Ikka `sõuke, et soa oma jalaga paigast `teise Põi; anna maad kääst ää -- `kohta `paika põle siis `eesel `ühti Mar; see mo `sündimese ja kasumese paik Mär; tä `rändäb ikka paegast `paika Tõs; üksainuke kuju paik on einamas veel, keik on vee all Saa; taha kusagile `minna, igä üks eläb isi `paikas Juu; vanemad on ka ühes `paikas old HJn; siin on `luomadel ia paik küll JMd; `kamblikala elab `rohkem muda `paikades Trm; tuli õma kodo `paika surema; ei aset ei `paika, käi ja ulgu Kod; üks paik oli teise meelest ia, teisel ei kõlvand kuhugi Lai; see on teesest paegast -- siia tulnd Pil; temä on siin paegas `sündind; igävese paega `piäle läks (suri ära) KJn; küll saa ka siut egäss `paika; `mõtle, kui pal`lu `paiku ta läbi käinu om Krk; viige te miu iki `mõnda alambade `paika, `koeki popsi `tarre Ran; ma ei mõsta küll `pik`set pellätä, temä saab jo egäst paegast kätte Puh; riatati -- kasvava rian, mõnen paegan om na sedäsi sõõrin; kolm tüttärd, nuu vedäsiv mu `kõiki `paiku Nõo; tuu om ää paik, sääl saa äste `vil`lä; tõne talu, tõne taar, egän paigan om iks esi muud Ote; ku perän `surma saasi iks `ääde `paika, ku `alva `paika saat, ma `pel`gä iks tuud Krl; ma künni alasi uma maad sügävaste `ümbre, aga ega egan paigan sükäv künd hää ei olõ?; sa_panõ õks uma tüttär rikkadõ `paika mihele Har; ku inemine `rändäss paigast `tõistõ, sõss ekkä `paika `kaotass midägi är^o Rõu; egah paigah olõ õi_lagõhõt, om paks mõts Vas; `tõiste `paika läts `tijnmä Röp*

2. kitsam piirkond, (määratud) koht a. (kehal, esemel jm) `Kartsin, et rikkub `kella ära, aga kõik rattad ja `kruuvid `mõistas `paigale panna IisR; rahud (neerud) oln ikka oma paega peal alles Muh; [tuusti] keedäd katest paegast `kinni Ran; tõene `aasta `lasti kõjole `tõisi `paika mulk; `kaibab, et ütten paegan om valu ja tõesen paegan valu, aga arsti manu ei lähä; tol lehmäl mõnen paegan `ol`li `karvu veedike Nõo; `siiji tõmmati `käisse `värdlile ja kaaltagutsele, ega ekkä `paika es tõmmata Ote; ku ma raamatut loe, siss ma saa egast paigast `arvo Plv b. (ruumis) rehe ahju ees oli lee, selle ees oli `istumese paik Plt; vanast pidinu pruut mehekotun panema egäde `paika vüü Nõo; ku kuu `vuuluss `ol`le, sõss tuu verine hamõh `pani `säantsehe `paika, kos tedä `kiäki es nurgi^o Plv

3. töö- või teenistuskohat kas teite sulased jäävad koa paegale (jätkavad töötamist) Mär; minu sõsarel õli kakstõisskümmet last, kõik saed paega `piäle Kod; hää paik sai tälle Se

4. (kohakäänetes) märgib õigel, ettenähtud kohal olemist, sellele kohale asetamist või kohalt liikumist vahel sai `palke nädälä kaks kolm `aetu `müöda jõge, `enne ku saab `paigale Lüg; `eigä see kala `paigal `seisa ku paar üöd Vai; Kukkus jala luu `paigast ära IisR; `tohter akkas mo luid `paika panema Khk; Tõstand eesel naba paigast ää Kaa; Nii külm, või paigal ka seista mitte Põi; nüid paneme `korsna jala paegale; emabu juba `paikas Muh; ea on, kes `äste tansib, parem veel, kes paegal seisab Mar; mudo ei saa `rauda paegale, lõegatakse `kapja Kul; `murdis kää ää, `tohter pani jällä `paika Mär; `pialmesed `ammad `seisvad paegal PJg; lähä selle `juure, kes nikatuse sõnu `oskab, et ta mu jala paigal paneb Hää; jää paigale Ris; ma tulen `aitan sul paja paigast `tõsta JIn; mitu nädalad ei suand paegastki ää VMr; vanaeit ei ole old puusärgis paegal Kad; tämä õli `niske laps, et pudelin kua ei seesä paegal Kod; käsi oli paegast ära Plt; ta ei maga `üüssi ka paegal KJn; ega tal muud änäp

paik

kedägi ei ole, muudku paigal` jäämine (suremisest) Krk; jala om` aige, ega edimäld ei saa paegald Puh; tolle suure irmuga es saa paegastki; Keeri mõtsan` el`li üits vanainimene, tuu` - -` mõistse naba` paika panna Nõo; parts, kellega` pal`ki` paika lüvväss tapi` otsa Ote; kui är lät`kotust, siss kodu jääss õks paigalõ Krl; no` om tel` kõik` joonõn, hainakõsõ paigal, sitakõnõ veel,` maakõnõ künnel Har; ma`_i` liiguda` hinnäst paigast Rõu; kala kää` päivä lajalt` väega?, a` üüße om paigal Vas; süll`em ol`l` paagah` tükü` aigo Röp

5. paigale panema 1. tallele, tagavaraks seadma põie` aigus rohi - - vanad inimesed` korjasid, panid paigale; See pane oma` jäuks` paigale Jäm; Selle kausi` tääve notti paneme oomikuks paigale Kaa; Oli omal [õunad] paigale pannund Põi; [Tal] om ik raha ka paigale pant Hls; kudass roit` ja iir korjassive` endel söögivara ja talvess paegale pannive Hel; saht` käis` kõik` ilma läbi, ta kuuld ja näi ja paänd` kõik` kõrva` taade paegale Puh; ma pane niij` lapi` paagale, tõenekõrd om vaja Nõo; Tuu`` paanti` tõösõss` aastas` jäl`_paagalõ? Rõu 2. sõjaväkke võtma mina võttin ka pahema` käega [liisku]- - õlin` viies mies` paigale` panna Lüg 3. hakkama panema, ära raiskama sie on juba` paigale` pandud (ära varastatud), kuri käsi üle lüõnd Lüg; Massinad` kõik` paigale` pandud` viina iest; Kõik` isa elamise` mõistas` paigale` panna IisR; Mõnistõ` mõisan` ol`l` ollu` üts` perhheimänd, tu ol`l` pandanu` riithetävve` laisi` paigalõ (ära surmanud) Har; paigal` pidama kusagil` püsida laskma; kohal` püsima; kohal` hoidma sa` ühte` asja` paegal` ei` pea, kõik` sa` ää` vääd` ja kannad` Mär; voki` kedre, mis` värknad` peab` paigal` Kad; piä` näpu` paegal, ütte` viisi` näpp` suun` Nõo; ei` piä?` paigah, kohe` midägi` panõt` Plv; täl` süä` piä`_s`` kohki` paigah (süda` valutab, ei` olnud` rahul) pilt` Se || (varastamisest) ei` pea` teiste` asju` paigal` Hää; taal` kápä` muud` - - tõsõ` asja` paigal` es` piä?` Urv; suur` varass` tä` ei` olõ?, a` väikeist` asja` midägi` paigal` ei`_piä?` Plv; paika` panema 1. tagavaraks seadma linnasse` jalad` pannasse` paika` ja` kui` lehm` poegima` akkab, siis` pannasse` neid` jalgu` jooma` sisse` Muh; puul`` saia` paänd` ar` paika, tõösõst` kõrrast` Se 2. kohale` määrama, ametisse` panema Niid` oo` küll` õige` mees` sõnna` paika` pandud` Kaa 3. hakkama` panema, ära` raiskama` Old` sää`l` enamb` kedagi` isa` tüõ` riistadest` alles, kõik` oli` jo` paika` pandud; Karda` sa` jah, et` raha` palju, küll` lapsed` mõistavad` paika` panna IisR; paika` pidama 1. püsima, elama; kohta` pidama` nie` kollased` väikäsed` annerjad, mes` siin` aesta` läbi` paika` pidäväd` Kuu; Kus` ta`_s` paha` peremes` on, karjatsed` sial` iga` suvi` paika` pidaned` ja` IisR; sij` on` üks` ul`kja,` koskil` ei` pidä` paika` Kod 2. tõele` vastama` Kas` su` jutt` piab` paika` vai` viskad` villast` IisR; See` jutt` es` pea` ühtid` paika` Kaa

paik² paik VJg Äks Lai Pil TMr, g paiga hajasalt S, Mär Hää Saa Hag JMd Iis Hls Krk hajasalt V, paiga Kuu Jõh, paega Muh Rid Tõs Vän Tor Trm Kod KJn Trv Ran Nõo Rõn, paaga Nõo Lei Kra

1. parandamiseks või tugevdamiseks kasutatav lapp, riide-, naha- vm tükk *kui auk sies, siis - -` paik` pääle` Jõh; sa` pidid` paiga` nii` suure` panema, et` see` augu` pidi` ära` kattama` Kär;` pükstele` pannakse` paiku` peale` VII;` Katlale` pandi` punase` vase` paik` põhja, käis` küll` Põi; [tal] oo` püksi` põlvede` otsas` paigad` Muh;` pasle` paik` oo` nahast` Mär; kolm` tööd` oli, ahju` luud` otsa` siduda, püksi` arude` vahele` paik` aada` ja` sõrmkinnas` kududa, siis` võis` mehele` minna` Tõs; mõnikord` pannakse` lootsikule` paika` peale` kah, ku` aiku` on` Vän; kõrdil` mitu` paika` pääl` Hää;` pükse` paigates` võid` neid` paike` mitu` tükki` kõruti` panna, ülestiku` ka, kui` vaea` on` Saa; pane` suapale` paik` piale` JMd; panevad` [pastlale]` kanda` ehk`` ninnä` paega` Kod; mis` [nahal]` servad` jäid, sai` paikadest` Äks;` ärä` nii` suur` paika` pane` KJn; paik` põlve` otsan` Trv; kust` ma` püksel` paiku` saa` Krk; sepp` paänd` vahel` paega` kah, kui` kandsu` puul`d` lahki` läits` (vikatist) Ran; paranda, ku` mulk` väike` om, peräst` lääb` mulk` nii` suures, et` ei` ole*

`kostegi seräst `paika võtta Nõo; temä käip nigu trüpiiss, põllet om ka paega pääl Rõn; nii `hõelõ_püksi?, et paik ol'l paiga pääl ja nuu_ka es püüsü_koon Krl; täl om paik nigu sil'm taga otsah Plv; paiga panõ kura poole pääle, hüä poolõ päält kõrutadass Vas

2. laik musta kirjud on ju ka, musta koorega ning `valged paigad sihes (kartulist) Khk; kui [lehm] paik`külgiga `ol'le, siss ol'l Jutik Plv

paika `paika VNg Plv paiku tulen `riede `paika VNg; ma tulõ - - `puulbä `paika Plv

paikama `paikama, da-inf paiga|ta hajusalt S, Kse Hää Saa Ris Amb JMd Tür Koe VJg Iis Plt, -da[?] hajusalt V(paaga- Rõu), `paikada Kuu Lüg Jõh, paegata hajusalt L, Juu Trm Kod Ksi KJn SJn Trv TLä(paaga- Nõo) Rõn; `paika|me San, da-inf paiga|te, -de Hls Krk Hel(pae-), -mõ, da-inf -dõ San Krl parandama a. lappima Minu `püksid `tahvad `paikada Lüg; ouk jökil peel, taarist `kinni paigata Jäm; pole midagid `ilpusid, et `paikaks jökki Khk; Juhan paikana (paikavat) ise eese vanu pastlid Kaa; Irmus vanad paigat `riided oli `selgas; Läksid `aida `paikama, et loomad `välja saab Põi; Ma `paika ise oma `riided kinni Rei; kingad `tahtvad paegata Mär; sukki, `särkä ja `kuubi paegatse Tõs; Neid `püksä ei tähendä enam paegata Khn; põllal olid paegatumad [püksid] PJg; sukke paigatse kah, kui kohentamine änam ei `aita Saa; püksid kahti, `paika `kinni Juu; ma `paikasin su kleidi ära JMd; nagu vana räbälä tuustik tolgotab, ei `paika kua; paegasid ratta `kummi Kod; kõrsik on räbäläss läend, tahab paegata KJn; Ku satab `laia lume, siss ütelt: küll nüid `paikab, tuleb ku kotig piltl Hls; õige vana paigat ja mitit `rõõva olliv tal sellän Krk; suug `katski läits, siss jälle paegati `suuga, `panti jälle nahatse paega `alla; paneb suure potaku `jalga, mes tä om paeganu, serände pane jala `otsa, ei jõvva `jalga perän vedädä Nõo; ta_m `väege är lagunu, taad ei jõuva är paigadõ San; katusõ `paikamine - - sõss pand puid `risti ja pikuldõ `pääle Har; `Pandnu_tuu viina länikuhe ja_paaaganu nuu_länigu veere_leeväge_kiinni?; Inemise suud jo_kiinni?ei_`paika piltl Rõu; latsõga `ütrik ol'l nigu paigatu tsuug Plv; põlle paikama (teat pulmakomme) sis akati `põlle `paikama, sis `käemes akas pulmalesi pruudi `juure vädämä ja sis pidid oma jau raha `põlle `viskama Vig; akati `põlle `paikama, raha `korjama [noorikule] Plt; raha `panti `põlle, paegati põll ära KJn; pruudi `põlle vaja paegata, ega üte nõna alt `käidi läbi, ega üits visass raha põlle `sisse Puh b. (üldisemalt) võrgu `paikajatel olid ui ning kaladi Khk; mo mees `paikas ja vanaema `paikas [kalavõrku], aga ma - - pole teda `paikand Mus; Ma `paika selle korvi põha ise ää Põi; temä `vaesembile tinut ja paegass mõne anuma Ran; `istõ tanh truuba pääl ja `paiksi (nõelus) vannu sukkõ ja `kindõid Har

paikanesä paiguti `Paikanesä näd lappisid sidä `katkinast kattu Kuu

-paiklane Ls katepaiklane

paiklik `paikliik Hlj Krk, g -ku Jäm Pha Muh Juu, -kku RId, -ko Ris, -gu Khk Krl; n, g `paiklikko Vai

1. laiguline; ebaühtlane; hootine, paigutine `paiklik vili, kui on `alba ja on iad segamiste; `paiklik tuul, vahest puhub, vahest ei Lüg; Siin on kõik `paiklikkud maad, `nindaiaist (niihästi) `põllud kui `karjamad ja `einamad Jõh; `paiklikko, üks koht on teist `värvi, `teine teist Vai; `paiklik oras on `ühtes `kohtas kenasti `kasvand, `teises `kohtas viletsasti Khk; see oo nõnna `paiklik tuul, vahel_o vaga, vahel_o tuul Muh; kui värvid, sis sedäsi mõnikord jääb `paiklikuks Juu; `paiklik rüä orass, tükäti om ja tükäti_i ole Krk; `paikligu maa pääl ei ole ütēsagane vili Krl || paigatud `paiklik riie, üks riie on nii ära lapitud Pha Vrd paikline

2. tombuline üks `karsis üväst, `tõine pahast, lõng jäi `paiklik; `paiklik lõng - - üks kõht jäme, `tõine pien Lüg; sie niit on `paiklik Jõh

paiklikanõ

paiklikanõ `paiklika|nõ g -tsõ Har, -dsõ Krl Vas Se(-ga|nõ) laiguline; ebaühtlane *mul om taa nisu sääräne* `paiklikanõ, *mõnõn paigan om, mõnõn paigan ei olõ, kah* Har; `paiklikanõ *vili, olõ õi* `hõste üless tulnu; *tiia, i, kas halv seeme ol'l vai halvastõ om kül'bet, a põld om* `veiga `paikliganõ Se || paigatud `paiklikadsõ `rõiva[?] Vas

paikline `paikli|ne Mar Tõs PJg Saa Trv Krk(-li|n), -le|ne LNg Aud Ris Juu, g -se laiguline; ebaühtlane; paigutine, hootine `paiklene *maa, eel pool on* `kõrge, *takka nõgusam* LNg; `paikline *tuul - - oo* `kaupa *keib, vahel vaigib ja* `jälle *tuleb vali tuuleoog* Mar; `paikline *ilm, vahel päe paestab, vahel vihm tuleb* Tõs; *riie oo seande* `paiklene (kohati hõredam) Aud; *rõõvas lähab* `värves `paiklises, *kui sa* `ästi *ei* `leota [enne värvimist]; `paiklise *odrast saab* `pallalt *looma söödas, ei lüki* `väl'la Saa; *no küll oli - - jälle* `paiklene *se jää ol'n* Ris; `paiklises *jäi, tat ei saa* `sel'gä *panna, sa piat tat uvvest* `värmm; *maa jälle kirivene ja* `paikline, *mõness kottel lume paik, mõness kottel must paik* Krk **Vrd** paiklik

paikne `paik|ne Jäm Trm San, `paika|ne VNg, g -se; - `paikne VII Han Trv Hls Krk Har/-nõ/ ühel kohal asuv, kindla asukohaga seotud **Vt** kahe|paikne, kate|paikne

paiku `paiku Kuu Lüg Vai Jäm Khk Kaa VII Mär Kse Hää Saa Ris Kei Jmd JIn Koe VJg Trm Äks Lai Plt KJn Trv Hls Krk Puh Ote San Krl Har Rõu, `paiko Kod Rää

1. teat ajahetkel *sie oli siin kell ühetoist`kümme* `paiku `ehtul Kuu; `jaani`päivä `paiku `läksivad sõdurist Lüg; `lõuna `paiku *akkas* `vihma *sadama* Khk; *Einamaarjabe paiku sai ikka Nasval niitmas keidud* Kaa; *see oli vist nel'labä`reede* `paiku Mär; *kella nel'la* `paiku *tuleb* `loome *talitama* `minna Saa; *kesknädala* `paiku *tulen ma tagasi* JMd; *kuvve* `paiku *sõeme pruukošti* Äks; *saa näha, kas pööripäeva* `paiku *muudab* `ilma Lai; *saand poole üü* `paiku, [rehepapp] *kuuleb, üks kobistab riha all* KJn; *vaist akkas* `maarispäevä `paiku *sulatem alle* Krk; *ma tulõ* `riidi `paiku *tagasi* Krl; *Sügüse riie* `pessmise *ja lina kol'kmise* `aigo `tul'te *jo* `üüse *kellä üte ja katõ* `paiko *üles* Rää **Vrd** paigu, paika

2. millegi lähedal `Kolga `moisa `paiku Kuu; *See kõuepili ikka nõnda Aste paiku vist oo* Kaa; *oleks* `kiegi [omastest] *elaks ligidal, kas* `Tamsalu `paiku JIn; *Kallasselt akasin tulemä, saen Tedrekülä* `paiko, *siis tuli kiissakuarem* `perrä *mulle* Kod

paikuline → paiguline[?]

paikus¹ `paikus Jäm Khk Mär Hää Kei

1. paiku **a.** (ajaliselt) *õõ* `paikus *siis* `aeti *ruudile tanu pehe* Khk; *see oli ikke vist naa* `lõune `paikus Mär; *Lõuna oli kahe`teistme* `paikus Kei **b.** (ruumiliselt) *siin sammas* `paikus - - *see oli* Jäm; *ta oo vist juba ikke Märjama* `paikus Mär

2. *kohe ma pani mõne sõna omale* `meele *ko, aga unub* `paikus `jälle Jäm; *Ta saab ruttu vihaseks, säälsammas* `paikus *ää* `jälle Hää

paikus² `paikus g -e Kod; `paiku|ss g -sõ Plv

1. paikamine `paikuse *nüür on viil peris piänikene* Kod

2. paik *tsuvval ol'l* `paikuss *vallalõ tulnu[?], ma* `naksi *tuud* `umblõmma Plv

paikusi paiguti *rüä* *nurm om* `paikusi *periss pal'las; tii om* `paikusi *porine* Krl

pailunõ *pailu|nõ g -dsõ* paelutatud *mõni undruk om tõne kõrd är[?] pailutet, siss om pailunõ* undruk Krl

paimeldam(m)a `paimeldam(m)a

1. rähklema *mida sa* `paimeldad `ninda `palju, *lähed* `süülest *maha* VNg

2. peale *käima inimene* `paimelda *ja maruta* `ninda `kaua, *kui saab* VNg

paimeldus `paimeldus *manguja, peale käija sie one üks* `paimeldus VNg

paimendamma *paimend|amma* Kan, -eme Hel

1. talitama, õiendama *paimenda mu iüst kah* Kan
2. karjatama – Hel
- paimõndamma** *paimõndamma* Vas; da-inf *paimõnda*² Se
 1. välja vabandama *paimõnda*² minno är² Vas; oi, tä hinnäst *paimõhd* Se
 2. nuruma *paimõndass tõõsõ käest* Se
- pain¹** *pain* g *pain|u* Muh San V(*paanu* Rõu Räp), -a Kir, *paenu* Tor; n, g *pain|u*, -o Vai
 1. paindepakk, painik *vart_o kõver puu - - paina peal koolutud kõberasse* Kir; *looga pain* San; *painu pääl painudedi riijalassit* Krl; *mul om jalasõpuu vällä haut jo*², *tulõ avida mul painu pääle tõmmada*² Har; *pain um, `minkä `luuka painutadass; Jalasõ paanutamise pain tefti suurõ katõharulidse puu `sisse Rõu; looga puu `aetass inne viih kuumass ja sõss pandass painu pääle* Vas; *Ku sari paanu pääl `häste `vällä `paino, sõss `paiteva*² *otsa_niidsega_kiinni*² Räp **Vrd** *paine*¹
 2. paine, painekoht *jalakse `painu* Vai || piltl *raev jähi poolele, `poole `painu `jälle* Muh
 3. ristpuu *egal riijl ol'l neli `painu, hoisõva*² *jalassit kinni*² Plv
 - pain²** *pain* g *painu* Kuu VNg Lüg raskus, vajutis *Rannas `pandi `painud kotti, igässe kotti nii `palju, et neli `põntüt `pohja jaks `viia* (salapiirituse peitmisest) Kuu; [seened] *kiedeti kohe `kaunikese `kaua ikke `puhtas vies ja siis - - `pandi ühe linase kotti `sisse, siis `pandi kott `sinne `painu alla, siis `juokses sie kibe vesi `välja* VNg; *paneb `tõisele `irmus pali `painu `selgä* Lüg
 - pain³** *pain* Krl, g *paina* Lut(n -*n*) luupainaja *ta käü üte asja pääle nii kui pain inemse pääle lašk* Krl; *pain inemisele tulõ pääle, ku inemine maka; pain `sõitlõss säl`äh* Lut **Vrd** *paine*²
 - pain⁴** *pain* g *painu* Har Se Lut(*paanu*) värv *musta painugõ värmitedi koti `langu* Har; *painu võõdass puukoorist ja; painuga*², *kas sinitsega või verevägä*², *painõtass; mul - - hüü villadsõ pain* Se; *ündrek ol'l är paanet aha paanuga* Lut
 - pain⁵** → *kombain*
 - paina** Ls *alapaina*
 - painahhuma** *painahhuma* *painduma labajala*² *umma_nii `haigõ, et ei_painahhu inäp sukugi*² Vas
 - painahtumma** *painahtumma* *pisut painduma jala omma_ku_pulga_`kange, ei_painahtu sukugi*² Vas
 - painahutma** *painahutma* Vas(-hh-) Se
 1. väänduma, *painduma* [jalg] *painahu*¹ *otsani `taadõ* Se
 2. korraks *painutama* – Vas
 - painaja¹** *painaja* VNg S Khn Saa/-*aea*/ Plt Rõu, *pa-* JMd folk *luupainaja sie on `jusku `painaja mu `seljas* VNg; *Sellel pidi `painaja peel `käima* Jäm; *ma ole ühekorra `painajad `tundand, mool oli nii `raske* Khk; *nahkiire verega, kui obustel `painaja peel keib, tuli obust `määrida laka alt ja laka pealt; `painaja `olla ond niisugune, et `muutand end kõigiks elukateks* Mus; *ühekorra ma oli `painajaga ädas, ta pidal `tõmbas mind asemalt maha* VII; *mina kukkusi `painaja all `rõökima* Muh; *painaja rõhub, oh see rõhus mind õõ `otsa* Emm; *nüüd ju `painajad kadun, `painaju põlõ enäm* Khn; *pand vanad mustad särgid ja lina arja lehmale `sel'ga, aga va `paenaja `kiskund kõik maha* JMd; *Mõnõl eläjäl käü `üüse jäl_`painaja `säl'ga, sõss timä lätt likõss ja_värisäss `jalgu pääl* Rõu **Vrd** *painajaine, painajas, painakas¹, painija, painjas¹*
 - painaja²** → *kombain*
 - painajaine** *painajai|ne* g -*se* *painaja miul käis `painajaine* Vai

painajas

painajas `painaj|as Kuu IisR Trm, g -a VNg painaja `painajas käib selas VNg; Ajand `piale kui `painajas IisR

***painak** pl painakud painard – TMr

painakas¹ painak|as Jõe/`p-/ HMD Kos Amb VMr, paenak|as Tõs hajusalt Ha, g -a painaja `luomidel `käisite `painakad `seljas, moned pidasitte `sellest taba Jõe; obone on nii märg - - paenakas käib piäl ja see `irmsaste väsitab tedä Juu; sa just kui painakas oled kaela peal Kos; Kui inime `üesse magada ei suand, siis käis tal pial sie paenakas Jür; paenakas, inimesi, `luome koa `piinas HJn; inimene `kuškil - - üksipäinest old, siis temale tuld kohe paenakas `piale KuuK; nuoremalt minul on mitu `korda old painakas Amb; painakas - - käis `üesse kohe `tallamas, ei saand `inge edasi ega tagasi VMr

painakas² painak|as, pae- g -a (vikati osa) painakad on naputite asemel; paenakas madalas, võib `kõrgelt `niita VJg

painald painald Jäm Khk Juu Pee Trm, paenald Hag Ann Trm Plt, g -i

1. painard reel on neli painaldid ja üks peäpainald on kikkis `kõrges Juu; vanast said painaldid paenutetud kodarate `otste `ümber; sel aal `tehti ried puu paenalditega, aga nüüd enamb `keški puu paenalditega ei taha Trm **Vrd** pannald

2. puunõu painaldiga tõseti kurna `sisse `vil'ja Jäm; Pale kut painaldi põhi (lai) Khk

painama `painama Pöi Muh Ksi, da-inf paina|ta SaLä VII Rei Hää Saa Rap Jür JMd Koe Kad VJg Sim IPõ Plt Trv Krk/-me, da-inf -te/, -ta², -da² hajusalt V(-mma), `painada Kuu RiD, paenata hajusalt L, Kod KJn Trv TLä; `paenama, da-inf paenata Ris Jür

1. rõhuma, vaevama (luupainajast) luu `painijas kävi `lehmä painamass Kuu; mõnel pool pidada ikka `painaja peel `keima `painamas Khk; luu `painaja ikka käind `painamas, talland naa et inimene olnd igine kohe Kul; ku luu `painaja käib sind `painamas, sis köidä omal lina `suitse ari `sel'gä Saa; Paenakas `paenas, käis inimeste ja `luomade pial Jür; luu `painaja käüse ega `üüse `lehmä `painama Plv

2. manguma, nuruma; peale käima midä siä `painad alalde `toiseld raha Vai; `painab `peele kut `mustlane Jäm; Nii kaua ta `painas so `peale, kut ta tilga [õlut] sai Pöi; mis sa `painad mo `sel'ges, jüstku luu `painaja, `painab aga peale Mär; `painas `viina, anna ja anna Tõs; mis sa `painad, mul anda põle PJg; ta `painab järjest mu uut `kuube omal `sel'gä Saa; Tema `oskab kõik kätte painata Jür; `painab mu kääst raha JMd; `painas nii kauani nagu `mustlane `piale, ei aidand kedagi, tüdinesin ää ja `ahtsin järele Kad; käis nõnnakauva `painaman, kui sae jälle puar `kruuni Kod; käib nigu al'li `aigus `piale, [õeldakse] kui `kiigi käib `painamas Ksi; käis `painamas, sedä ja sedä `aässa tahab KJn; küll ma tat painasi, aga mitti ta_s anna Krk; käis `painaman, et `laina ja `laina, no kost mina võta Ran; küll mä - - `ulka `aiga paenassi, et tule ja tule, nüüd onde `paindusi `perrä Nõo; ta om nigu `mustlane, painass üks ütte `painamist, ei olõ² häpügi Kan; ta aja tsia `muudu pääle, `painass pääle nikagu õks annat jälle Har **Vrd** painima

3. painutama, koolutama; kangutama, vinnama ais `tuodi `metsast, `vestati ohukesest ja `suojas `painati `ümber `telje VNg; `luoka ja rie jalassi `painada `puomiga, ma õlen `luokasi jo isegi `painand; `kueral õlid `louad nii `kanged, et panid `kaika `sinna vahele, siis `painasid `louad `lahti; kuus `sülda õli maja pikk, `tõine nurk õli vajond madalamast, `kolme mehe `painasime üless Lüg; `uoba, senega sai `painetud palk ülesse; Riejalaseid `painati kodu Jõh; peremies `eile sulasega `painas `luoka Vai; `aisu kõveraks `painama Rei; Vanasti ikka painati ja olid painepakudki Jür || viskama, heitma `tahtsin `õlgi lakkast maha `painada Jõh

painand *painand* Sa HJn VMr Kad, *pa-* Pha Pöi Mär hajusalt Ha, Amb Sim, g -i; *painand* Kuu/`p-/ JõeK, *pa-* JõeK KuuK, g -u

1. puunõu; mõõdu- ja külviriist *painad*, *puu kiha vilja taarist*; *painandi* sihest külidaste `vilja Jäm; *painand on* `sõuke vakk, millega tuuasse aidast jahu Khk; *kui* külitati, siis *painand oli* `kaelas, säält võttas `püuga Kär; *see on* külemit, mis `sõuke `kantlik on, mis ümargune, *see on painand* Kaa; *painandiga* mõodetakse `vilja ja jahusi. viis täit *painandiga*, siis on vakk Krj; *paenandil on* koolutud puust kere, `iidlased tegid neid Pöi

2. *painard*, ree osa *Ku* `painandud puruks `lähteväd, siis_o kogu regi mokkas Kuu; *vanaste reel piapakku ei old*, ees käis koa *paenand*, oli kausta `otste all Nis; *Tammepuust ehk toomingast* `tehti *paenandid* Kei; *ree paenand on* jalase `kül'gis ja kaustad on peäl Juu; *rie painandud*, `enne `tehti puust ned *painandud* JõeK; *regi on* neila *painandi pial* VMr; *painand oiab jalaksed kuos* Kad

3. vikati painutatud käepide kahe pulgaga vikatid `enne vanast olivadki, nüüd akkasid inimesed tegema *painandiga* VMr

painandik `painandi|k g -ku Lüg Jõh vits, vemmal *Võtta* siit üks `painandik `kaasa, ega sie [hobune] ei lähä sul `muidu edesi; *Paar* `kõrda sain `painandikuga `elpida, *pani* `alle `metsa kui tuul Jõh

painap → painapuu

paina|pakk paindepakk *jalast* `painetasse `painapakku pääl, `luogal oma `painapakk Lüg; *ree jalassed tehasse* `paina paku peal Muh; *jalastel on* oma `painapakk, `lookadel oma Juu || nalj `Vorstitegemise aig `üäldi vahel `lapsele: mene küsi `vorsti `painapakku. `Saadeti kuhugi pere, sääll `anneti `lapsele `miski asi `kaindla ka Jõh **Vrd** painepakk

paina|puu `paina- Vai Khk Krj Pöi, *paina-* Saa; *paina|p* g -pi Saa, -pu Pst Hls Krk; *pl paenapud* Kod Vil (põhisõna sag lühenenud)

1. *painik*, *paindepakk* `looka kooludati `painabu peäl Khk; *Jalasel raiuti eest joosu kohast pool puud pealt ää*, *sauna ahju kommi all* `aeti palavaks ja `vääti `painapuu `peale Pöi; *kui nahk ol'li pargitud*, *siss loputadi*. *kui tahenes*, *siss akati koolutama*, *koolutadi painapi pääl* Saa; *painap om* `sianta puu, kus *painutetse* `luukka või rii *jalast* või mõnda vähepet `asja kah Pst; *ka sa* `ende rii *jalase ärä painuditi*, *anna miul ka painaput* Krk **Vrd** painepuu

2. *painard ree paenapud one*, *oiavad ree korvi* `õõnsa Kod

painard *painard* Emm JõeK Sim Trm Pal Äks Ksi Lai Plt KJn Vil Ran, *paenard* Pöi Mär Vig Nis Hag JMd VJg Sim Kod MMg Ksi Lai VIPõ(n *paenardi* Plt), g -i; *paenar|t* g -di Mär Plt, -ti JJn Koe

1. ree kodaraid ühendav põikpuu *ajasin täna ree paenardi* `katki Mär; *vanasti olid suanil kua paenardid*, *nüüd änam põle*, *nüüd on pakud* Hag; *igal reel on neli paenardit*, ja *kui on suured reed*, siis on ka viis Ksi; *ma ise olen teind painardid* - - *tegin saare puust* - - *õhukesest aatud pind* - - *see keedetasse padas* `pehmesh, siis *painutatasse* `ümber kodara Lai; *vanal aal painutati kõik ree painardid puust* Plt; *sebäd tulevad kodarate* `otsa, *kui painardid on peäl* KJn

2. vikati painutatud käepide lüsi `tehti kuusest - - *painardid* [olid] *paest* `tehtud Sim; *Painardiga lüsi õli sellepoolest parem*, et *painardid* sai igauks oma käe järel seada Trm; *painardid on* nisused kõverad, mis käivad `ümber lüe, `seotasse `kinni nõõriga, *sialt siis* `oitasse `kinni Ksi; `tehti lüsil *paenardi* `kül'ge Plt; *Paenardiga* - - *on parem* `sääda, *lase nõõrist* `lahti ja pane, *kučas paras on* KJn || *ise noor inimene*, aga nõõna kõveras käib, *nigu va painard* Lai

painas

3. painik looga painard Emm; painardi peal painutata `vitsu JõeK

4. puunõu perenaisel oli sur anetiib kääs, see `jälle `pühkis ikka ühe sure sõela `sisse või paenardi `sisse sialt laua pialt sis selle raha (teat pulmakombest) Pöi

Vrd painald, painand

painas¹ painas VMr, `painas Hlj VNg painaja painas käis -- `üesse kohe `tallamas -- `ärkad ülesse, oled kohe vesi `ernes VMr

painas² painas g -e painik Saani jalased ja loogapuud `pañdi painasesse -- iga looga ja jalase jäuks oli ise painas Jür

painas|jalg painaja painasjala sai käde ka Pha; `meite küla mehel keind painasjälg peal Jaa; painasjälg käib `ööse peal Pöi **Vrd** paindjalg

painask paina|šk g -ski nuruja No um painašk, ega inne ei `jätä², ku_tu aša kätte saa Rõu **Vrd** painats

painats paina|ts g -dsi nuruja No um üts painats Rõu **Vrd** painask

***painatus** painatu|ss g -se Kam Ote, -sõ Ote Kan Plv Röp; `painadus g -e Jõe; paenatu|ss g -se Ran Nõo Kam Ote; paañatu|ss g -sõ Röp/-ss/ Se; pl painatuse TMr Võn(paaña-)

1. painard rie pohi teha `painaduse `piale Jõe; toomine paenatuss kõdusi ruttu ärä -- pajone ja saarine sai kõvemb; nii suur ku riij paenatuse mulk `olli, nii jämedäss tetti kõdara pää Nõo; [need on] sebitvitsa, mes kõdarde `otsa pandass -- `päälepoole paenatuusi Kam; nüid om pää pääl pääpuu, vanast olliva sääil ka painatuse Ote; veoriij om neli painatust, saanil om kolm; ku painatusõ² `pääle pandass, siss om regi kuuj Kan; painatusõl om silmuss, mis lüvväss kõdara `otsa Röp; riij pää pääl om tõõsõ jalasõ mant tõõsõ mano, tu_om paañatuús Se

2. painik mina panni jalasse ütten juurega paenatuse `pääle Ran; [tal] `olli kelgu jalasse paenatuss ülevän saena pääl, kos kelgu jalassit paenutedi Nõo; looga painatuse `pääle `pañti luujk `painduma. riij pääd kah painutedi painatuse pääl Kam; ma pañni jalassõ² painatusõ `pääle Plv

painde|puu painik `paindepuiega paenutedi `luujke Kam **Vrd** painepuu

paind|jalg painaja inimene käind paindjalaks obusel pääl; obu -- `pitkas maas ja libe märg, paindjalg pääl noh Pha **Vrd** painasjalg

paindjas `paind|as g -a Amb/`pae-/ JJn ViK Pal painaja `paendjas rõhund Amb; mina ei ole `paindjad näind JJn; `paindjas inimeselgi oli käind, tunned kohe, `tallab, aga sa `riakida kedagi ei sua VMr; kis tegi `nõidust, pani `paindjad lehmale `sel'ga, mis `luoma niikaua `tallas, kui luom oli märg Kad; `paindjas käib pial, minul lehm õli alati vesimärg `üüsi Pal **Vrd** paindnas, painjas¹

paindnas `paindn|as g -a painaja `paindnas paneb kohe inge `kiñni Kad **Vrd** paindjas

painduma `painduma Kuu Hlj Jäm Khk Kul/-oma/ Var Khn Tor Hää Ann Tür Äks Ksi Lai Plt KJn Trv Hls/-me/ TLä Võn Kam San/-mõ/ hajasalt V(-mma Har Röp), `paenduma VII Juu JMd Tür Koe VJg, `painuma RId Han Var Tõs Hää I Äks KJn Krk/-me/ Krl/-mõ/ Vas Röp Se Lei Lut; pr (ta) painuss San hajasalt V, paañuss Röp Se Lut; (ei) paenu Mih TLä

1. paindesse minema, paindu tõmbuma; kõverduma, koolduma; elastne olema sie `liige ei `painu enamb; paju on `painuja ja `sitke, ei lähe usina `katki VNg; puud `painuvad `tormi käes kõhe `luoka Lüg; kase puu on `pehme, `annab `painuma Jõh; Vana vits oo kõba, ei `painu änam väädis Han; sel'g oo kõvera `painun Tõs; Nõuõ vjõts `paindub siis `jästi, kui ennemä tulõs ää vjõnnutab Khn; kui tahetakse ree jalast kõberaks tehä, sis pannakse paku peäle `paenduma Juu; käsi ei `paindund kirja järel sugugi, siis tegin varese `jäl'ga Ann;

kuslapuu`ándis niipa`llu`painuda, et sai surnuka`sisse`panna Trm; kül`jedess ei`painu, vana inimene Kod; [vikati] kark`painub külmalt ka, ta on ju õhukene Äks; mul on va vosmakuid nii pal`lu siin sel`las, et ei`painugi Lai; saabas tõmmatse liistu`piäle`painduma KJn; küll ta (uus pastel) jala`järgi ärä`painuss Krk; [karuäkkega]`äestedi söödi maid, tuu es paenu kohegile poole Ran; ega susi ei saana`kaala käändä -- temä ei`painduna, kui`käännä, siss`käännä kõige tävvega Puh; sarapuu ja pajo äste paenuva, noist saab iluss korv Nõo; taa raud om pehmekene, taa painuss kõvõrass Har; haava lavvakõsõ`paindu` ja olli`väega`valgõ` Vas; hällü nõdõr, kes paañuss ja üleväh kand Räp; ossakõnõ esi`painu maha` Lut; keel ei`paindu väljaütlemisega on raskusi; peab paremaks vaikida vene`kiele [sõnu]- - ei õle`arjund`ütlemä, kiel ei`painu Lüg; keel äi`paindu`ästi, et seda ütelda Khk; ei minu kiel selle järel`paendu Koe; kii`l ei`painu igä`ühte sõna`ütlemä KJn; kii`l ei`painu`ütlem, mis nüit pannass seantsit nimesit Krk; t`om nii`rasse nimi, et ei paenu vanainimese kii`l`ütlemä Nõo; ma` ei saa taat sõnna nii üldä` nigu sa`tahat, mu kii`l ei`painu` Har || pehmeks muutuma liha akkab juba`painduma Lai

2. pilt järele andma, nõustuma kes oma`kangust ajab, ei`painu Lüg; mitte ei taht`paenduda teste käsu`alla TÜR; ega tema ennast`paenduma anna Koe; nõnna`kange on sii` miis, mitte järele ei`painu MMg; nätä, ka`ta siu`järgi ka`painuss Krk; ulka`aiga paenassi et tule ja tule, nüid onde`paindusi`perrä, nüid siss lähme Nõo; tõõnõ meelütäss, et läämi ja teeme`, ja`painu`perrä kah Räp

paindivus `paindivus paindlikkus, elastsus kõige parem on [rehapulkadeks] võsa saar, rabasaar on nigu turvas pude, `paindivust ei ole Plt

paine `paine Käi Trm, g`paine Jäm VII Muh Phl Mar PJg Plt Ote; paene LNg Mar, g`paene Ris, `paine Tõs Aud KJn Trv Ran Nõo Rõn; n, g`paine Emm, paene Hää Puh; n`paane Võn; g`paine Vän painik akatse looga puud`paine peal vedama Muh; looga paine on ja ree`jalaste paine Emm; puu`veeti`paine`ümber Phl; need teised jalased, neid`paine pial koolutasse, aga juuritud jalased ise kasuvad`metsas Mar; paene oo seena`külges`pulkega`kinni; saadeti [laps] vorstipaenet`tooma, et vorst naa`moodi kõveras paenutada nalj Tõs; luyk`pantass paene pääl Hää; luoga paene, millega`luokasi kuolotakse Ris; kõik, mis tulevad paenutada, pannasse`paine`piäle KJn; kuumalt tõmmati jalass`paine`pääle; egäl talul es ole riijalasse paenet,`tuudi tõeselt taluld Nõo **Vrd** pain'

paine `paine Plt Ran; painõ` g`painõ Rõu; paene g`paene Juu painaja`veisel käis paene peäl; üks vana poiss, see`reakis, et paene tuld`peale, kuuld, kui tuld redelit möda ülesse Juu; paine, see va turja`tallaja Plt; Tuu latsõ murõ` um täl ku`painõ`sälän Rõu **Vrd** pain'

paineldama `paineldama vaidlema nee`paineldasid; mis te siin`paineldate Jäm

***painendama** `painõndamma Rõu; imperf (ta) `painendas Sim nuruma, peale käima`painendas nii kaua, kui pidin`andma Sim; Mugu`neh`painõndi`õnnõ`pääle` Rõu **Vrd** painõldama

painep → paine|puu

paine|pakk `paindepakk`painepakku pial`painudetti rie jalast ja`luoka ka Lüg; Look on`painepaku peäl`kooldumas Jäm;`paine paku peal`väetse ree jalassid Muh; riejalaksed tuleb paenutada`painepaku pial, jalas soab soojaks`tehtud ja`painepaku`piale`pandud Kos; Mine tuo suitsu`võrku ja vorsti`painepakku nalj Koe; mis`järskum, oli`jälle luoga painepakk VMr; Paenepakk on jalase kõverduse`järgi`tehtud,`sinna tõmmatasse`pehmes keedetud jalasepuud`peale ja lastas kuivada`enne kui`lahti`võetasse SJn **Vrd** painapak, painipakk, painupakk

paine|puu

paine|puu `paine- Jäm Khk Mus, *paine-* Kaa VII Pöi; *paine|p g -pu* Krk; *paene|p g -pu* Trv, *-pi* Hel *painik Reejasid on `paine|puu peel* Jäm; *looga `paine|puu, kus `looki painudatti* Mus; *Paine|puu oli pool õmargune -- nagadega seinä `kül`ges* Pöi; *rii painep olli jalase `muudu, langist `vällä tett* Krk **Vrd** *painapuu, painepuu*

painija `painija Jäm Khk VII Pöi Hi *painaja poisil käind `painija `peele. õpetud, kudas käde saab, poiss teind, oomiku `istund kena tüdrug `oeti `otsas* Jäm; *tuli panna küll vaka ala, et `painijad ep nē, kui sa lähed täda obuste seljast `püidama rihalas* Khk; *siis on see `painija neid (hobuseid) nii rõhun, et nad üsna libed ja märjad humigu oln* Phl **Vrd** *painja*

paini|jaak *painaja Üks naine `ütlend, et tal käind paini|jaak* Jäm **Vrd** *painjaan*

paini|jalg *painaja obu oli `lautes märg, kui `paini|jalg peal käis* Pha **Vrd** *painjalg*

painik *paini|k Jõh/`p-/*, *g -ku* Iis Äks/*pa-*/ Ksi Lai TMr; *paani|k g -ku* Trm, *-ke* Kod(*pa-*) *paindepakk `painik, rie jalas saab sääl pääl `painada* Jõh; *kui laud pehme, siis lähäb paaniku `alla painutusele* Trm; *paanike piäl `kõiki on suanud paenutata, regisid ja ratta `vitsu; vits lähäb `ümmer paanike. ku paanik ei õle `õige, ratas loperdab; uuded `suapad kua paenutatse paanike piäl kõverduse kõhass* Kod; *õues oli suurest jämedast pal`gist `tehtud painik* Lai **Vrd** *painus, painuti*

painima `painima *nuruma, peale käima ta `painis seda omale; `painib kut `mustlane* Jäm **Vrd** *painama*

paini|pakk *paindepakk `niisukene `painipakk oli -- no siis sääl `painus vähä `aega* VNg **Vrd** *painepakk*

painja `painja (-ñ-) Har Vas Lut *painaja ku mul lell ärä kuuli, siss tädi is saa `maada?, `painja käve sinna?* Har; *`painja tulõ sullõ `pääle. mu tätäl ol'l, timä maka, ni tul'l jo `painja `rindu_päle* Lut **Vrd** *painija*

pain|jaan *painaja pain|jaan um sääne, timä `ütsku tulõ inemisele manu ni lamõs `pääle ni juvva_i- liiguta?*; *vanõmba? `opsi?, et vaia liiguta? `veiku sõrmõkõ õnnõ vai hiidä_rist ette, tulõ_i- pain|jaan* Lut **Vrd** *paini|jaak*

pain|jalg *painaja Pain|jalg käis peel* Khk; *oli pain|jalaks keind* Jaa **Vrd** *paini|jalg*

painjas¹ `paini|jas Kuu, *g -a* Kos/*pa-*/ Amb VMr Rak Sim I(-ñ- Kod Pal); *`paini|jas g -a* Hlj VNg Lüg Jõh, *-akse* Kuu *painaja ühe`kerra oli käünd `painijas hobuse `seljäss; siis üks ole hakkand `käämä se `tütrik `paini|jaks Kuu; `painijas -- tuli ko,e, pani `eyne `kinni. minul on kaks kerd käind `painijas, ja tuttav inimine kohe* VNg; *`painijas rõhub inimese `pääle, tuleb ja `piigistab* Jõh; *siis on sinu luomad nõiatud, `painjas käib pial* Amb; *luom old tallis ehk kus ta `kiini old, et old märg. minu isa ema `riakis, et pannuvad `üessesst lina arja `piale, siis `painjas ei tule, `painjas lähäb lina arja `piale* VMr; *obesele ehk eläjäle tuleb `painjas `selgä. tõene inimene õlema kade, panema `painja `selgä; `painjas käib inimess `tallama* Kod; *`painjas `litsus, ei saanud liigutata* MMg; *mina põle õma elupäävade sees `painjad nähnud* Pal **Vrd** *paindjas*

painjas² → *kombain*

painma `painma, (ma) *paina* Se, *paaña* Lut *värvima puu `asja värmitäss, a `painminõ om mis keedetäss, `langa vai rõivast; kotoh ka painõtass, painõti üks `rossõga* Se; *langass um kua paanõt villanõ lang* Lut

painsa `painsa *painduv Looga puu pidi olõma `painsa -- pai (paju) üks ol'l kõgõ* `painsamb Urv

painu *paindesse vits `vääneti pune (keerdu), ku tahid `ümber pütti `painu `panna* Lüg

painuma → *painduma*

painumõ `painumõ peale käima üts inemõni `painus tõsõlõ `pääle, ta käü üte asja pääle nii kui pain Krl

painu|pakk paindepakk üks plikka tuleb `meile: `kuule kas `teie `vorstid on juba `val'mis, ma tulin `teie `painupakku omale `saama, mei `tahme ka `vorsti tiha, aga `meie `vorstid on `sirged nalj Jõe; `Painupakkul sai `tehtud jalasseid ja `luokasi Jõh; paenupakuga `paendassõ reejalassõd ja puadi lavad Khn; Saanijalasi koolutadi painupakude pääl Hää; pain vai painupakk um üts Plv **Vrd** painepakk

painus painus g -õ painik painus - - puu, kon luuk saa pääl painutõt Lei

painussih paindes rij_jalassõ umma_painussih, painu pääle tõmmadu^o Vas **Vrd** paenussen

painutama painut|ama SaLä Krj VII Põi Emm Lih Kse Hää Saa JõeK Amb VMr Kad VJg Iis Lai Plt Ote V(-mma), -eme Pst Hls Krk, -õmmõ Krl; `painuta|ma Kuu VNg Lüg(`paino-) Jõh, -mma Vai(`paenu-); paenu|tama Mar Mär Mih Tõs Khn Aud Tor Nis Juu Kos JMd Koe VMr Kad hajasalt TaPõ, KJn Vil Trv TLä Rõn, paeno- Ris Juu Kod, paañu- Võn(paaño-) Rõu Röp Se Lut kõverdama, koolutama; painduma panema jalassed `painutati ikke ise Lüg; mie `painudan sene puu kovera Vai; tuul painudab puud Khk; Jahu matid - - olid painutatud kerega, laud põhi all Põi; looga `kalle pial akatasse paenutama tätta Mar; `tahtis `liikmid paenutada Tõs; `painel paenutse `lookasi Aud; lumi ol'li keik oksad `alla painutand Saa; paenutas tuas kannu `vitsu Juu; riejalaksed tuleb paenutada `painepaku pial, jalas soab soojaks `tehtud ja `painepaku `piale `pandud Kos; pihlakast painutatakse `luokasid, tema on `sitke puu, annab painutata Amb; okaspuu on rabe, sie ei and painutada VMr; lühi `ambad paenutati teras traadist, paenutati `väl'la, `lüüdi lühile `sisse Trm; uuded `suapad kua paenutatse paanike piäl kõverduse kõhass, mes paenutet `piädegä tehässe; paenotet lavvad `vennel Kod; pihid olid rauast paenutatud Ksi; paelu lähväd kaätti sihused paenutamese aassad KJn; eenämal sis `võeti üks sehake aesa jämedus kašk, mis kasus, sellele paenuti ladu kõverasse ja `seoti äll' otsa Vil; kas sa `ende rij_jalase ärä painudit Krk; paenuta siss `vitsa, kui vits paenub, anna `õigel aal latsele valu, siss ei lää tä sul ülekatē Nõo; siss nakat [vene] `laudõ `külge paañutama, kaari^o omaki tuu jaost, `minka `perrä paañutõdass Võn; vanast painutõdi painatusõ otsa^o `ümbre_kõdara otsa Kan; mul jäi säl'g nii armõdu `haigõss - - siss `naksi painutamma, painudi ütsilde ja tõisildõ, nikagu läts üle `haiguss; latsõl omma nõrga `luukõsõ^o, na `võidava hennest painuta nii nigu na `tahtava^o Har; kuiss saa_s tuud painutat, mis um jakust `valla tulnu^o Plv; vikahti jaluss ol'l toomõst vai paiost painutõt, nõõriga_tõmmati kiñni^o Vas; kõost painutõdass jalassit Se || küll miä ükskerd sinu `paenudan (annan peksa) Vai

***painutelema** da-inf `painutella painutama `Paadi `laudu `painutella Kuu

painuti painuti painik ree painuti; looga painutiga painutase `looka `õigesse `vormi Khk

painutus painutus Jäm Puh Krl, paenutus Tõs JMd Trv(-us|s), g -e; `paenudu|s g -kse Vai painutamine siu `paenudus ei `kelba, sie luok on `nerka Vai; looga paenutus Tõs; tal oli parajasti rie jalaste paenutus käsil JMd; säääl ol'l looga paenutuss Trv || (pikaldasest inimesest) käü ku vana painutus Krl

***painõldama** des-vorm painõldõn nuruma, peale käima Küll_tä käve painõldõn, et anna_nuu_suusa_mullõ ja anna_mullõ Rõu **Vrd** painendama

pairas(s) → pairis

pairis pairis g -e Hää Ann Koe Plt; pairi|ss Hls Röp, g -se Krk; paeris Kõp, g -e Tor Saa Juu Hls; paeri|ss Hel, g -sse KJn, -se Krk; paira|ss JõeK/-s/ Har Vas, g -ssõ San Plv Röp, -sõ Krl; paera|ss San/-s/s/, g -sse Kam; paias Kõp, g -e Hls; paia|ss Trm, g -sse JMd KJn

pais

Trv(-ssa) Nõo(-se) Rõn; *paia* g -i Tõs; *paaris* Kod; p *paerast* Hel, *pariis* Lut (teat õlu) *paeris oo pal'las umala vesi* Tor; *jõin pairist* Hää; *paeris on see, mis podelite sees käib* Juu; *pairas õlut, sie akkas pähe* JõeK; *paiass oli üks sel'ts õlut, mul on paergagi mitu paiasse podelid alles* JMd; *paaris onegi kõege 'kangem - - küüsid sedä paariss, paaris 'kal'lim kua ku tõene õlu* Kod; *langass õlu 'olli 'pehmem kui paiass* KJn; *sij' paerise õlu olli mõrru nagu üi'ts 'marko'n kunagi* Hls; *pairist ta jõi, 'viina ta es juu* Krk; *anna mulle üits putõl paiast* Nõo; *vanast 'ol'li toobi paerass, tuu 'ol'li ää juvva* Kam; *paera's om, mis vabrikun tetä'ss* San; *pairass - - um pudel'de siseh* Plv; *viin ja pairass mõlõmba'?, om so hiinge hukkaja'?* Röp; *lääm pari'ssit 'juuma* Lut

pais *pais* g *paistu* hajusalt Sa, Muh Rei Kse PJg Hää Saa JMd Koe Kad Iis Plt M, 'paistu Kuu Lüg IisR, *paesu* Mär Vig Tõs PJg Vän Tor Trm KJn Trv, *paeso* Kul Vig; n, g 'paistu VNg; *paes* Kei, g *paes*|u, -o Ris

1. tamm vee paisutamiseks; tõke veel; tammi taha kogunenud vesi; ka suurvesi *sedä 'üöldi 'paisust, mis sää'l 'tamme taga on; pais on 'ninda 'kõrgele 'kerkind, et on 'einamal juba* Lüg; *selle jõel oli nii suur pais* Khk; *vesi jähi paistu taha* Muh; *kebade jääd jäid 'sulgu, panid 'jüstku paesu ette* Mär; *vesi läb paeso peält alla mis pahiseb* Vig; *'veske paesud ajavad üle* Tõs; *paesuga [on] seitse kaheksa 'jalga vesi 'kõrgemaks tõstetud; väravad saavad ette 'löödud, siss on vesi 'paisus* Vän; *paesu pealt püiab koledast angerjid* Tor; *'veske juures pannas puust pais ette - - mede aal ol'li mõnikord 'paise kohe mitu - - avid tul'lid kudema, es saa paisust üle* Saa; *paes oli ära alanen* Ris; *vesi jäi 'paistu 'seisma* JMd; *jõgi vist 'pandud 'paistu, ega ta midu nii täis ole* Kad; *kui vett tahetasse piäl 'oida, pannasse pais ette* KJn; *nüid ei ole 'vesked, vesi ei ole paisun* Pst; *tetti alle pais ette, nüid om vesi är 'lõhkun paistu iist; viil pannass pais ette, aga inimese suul ei saa sedä mite panna* Krk; *vesi om lume mineki aal paisun, kui ta omale viil ei ole tiid tennu, kui ta ei ole saanu viil ära joosta* Hel || pilt *seisab 'paisus, ei reagi kellegiga* Plt; *ta olli paisun, senigu 'vällä pahva'ts* Krk

2. paistetus *pais* oli kadund ning keik valu oli kadund (roosist paranemisest) Kär; *mul ka üs naris, kakskümmend 'aastad on paisutand - - es alane paisust ära* Kaa; *rinnas pais, vahel paneb iijeldama tene* Vll; *Tee palavad undi 'sae ja pane 'peale, see võtab paistu ää; Käsi paisuga puhas 'kange* Pöi

paise *paise* hajusalt S(n *pais* Rei), Rid Mär Kse PJg Hää Saa Ris hajusalt Jä ViK, Iis Trm Ksi Plt Vil M(g 'paisme Hls Krk) Puh San, *paese* LNg Mar Kul Vig Tõs Vän Tor Rap Juu Trm Kod KJn SJn Trv Nõo, g 'paise; n, g 'paise Kuu VNg Lüg Vai; *paisõ* San V(*paisõh* Se), *paasõ* Röp, *paase* Lei Lut, *paasõh* Kra, g 'paisõ; g 'paise Kir Aud JõeK Ote(-õ)

1. (pindmistest mädapõletikest) 'paise akka mädä 'vällä ajama VNg; 'nõnda ku on üks 'paise üles ajand, paneb 'pääle sibula, et sie kisub mädä 'vällä Lüg; *suur paise reie peel* Khk; *'umbest, kut oleks paise olavad* Krj; *See on ikka 'sõuke kummuli paise, kasub 'sisse 'poole* Pöi; *ühessa mehe väe rohi oo paisetele ea* Muh; *mää pais läks 'puhki* Rei; *paese akkab valutama* Mar; *'muhkusi ja 'paisi täis teene* Mär; *paese läks 'katki ja mädä 'joosis 'vällä* Tõs; *sañdist verest lööb 'paise ülesse* Vän; *'paiselehede seast 'korjan suuremid paisete pääle* Saa; *'paised on nii valusad et* Juu; *kõhu pialne 'paiseid täis* JMd; *mõned 'paised nimetati kuera naelaks, mis õige suur jäme oli, seda nimetati veripaise* VMr; *kui one üks paese, tambi leib kuuse vaeguga sego, kisub uava 'lahti* Kod; *'paised on 'mitmed 'muu'di, mis 'jälle ei mädäne on umm 'paised* KJn; *'paiser om pää 'pääle kasunu, ta läab 'varsti 'lõhki* Hls; *ku 'paise enne 'aigu katik aat, siis tege suurepat valu viil* Krk; *tuu olna nii 'paiser täis nigu pung jälle, ei tiitä, kost_nu 'paise tuleva; temä sai toda paeset piisitämä, siss ta läits vihatsess, 'kašvi*

suuress Nõo; ma tuu kõjo liblesit, pane `paisele `pääle, tuu võtt mulgu `sisse `õkva ruttu Ote; kui unõl ubinid andass, sis tulevõ° `paisõ° Krl; küll sa näet, nakasõ `paisõ kasuma, ku `tuuralt `maifu süüüt Har; küdsetõt sibulat pandass `paisõ `pääle, paase° `tõmbass `pehmembäst Räp; sa olt nullõ hädä kui paisõh küle pääl (tülikast inimesest) Se

2. toores, poolvalminud õun või mari `Tooreid ouna`paiseid äi tohi `süüa Rei; marjapõõsastel o`llid juba ilusad suured `paised kül`les, ku `tul`li suur lumesadu ja kül`m, `paised `kuksid kiik maha Vil; ära süüj `paisid, `vaatagu kõtt akkab valuteme Pst; `paimse alles, kus sa neid `süvvä võid Hls; mis te õuna `paismit sööde; nüid nopits `paismest peräst ärä, ku na vähä - - akkave mustass mineme (mustikatest) Krk

paise|leht paiseleht; teeleht `paiselehed ehk `vaise`lapslehed - - kus neid `kasvab, sie on alb maakõht Lüg; `Paiseleht - - sie võttab `paistetuse ära IisR; `Paiseleht - - `panta, kui suured muhad ajab üles Rei; `paiselehed, nendel oo paksud karvased lehed; kus `paiselehed kasvavad, seal pidi põeha vesi ligidal olema Vig; `Paiseleht, neid pannasse jala `peale, kui mädanik sehes oo Var; mede kodus ol`i `paise`lehti mis `irmus, `paiselehe nupud on seantsed kõvad Saa; `paiselehel on rohelised lehed, õit põle `ühti Juu; meie kitkume paise`lehti põllu pialt ära ja `viskame sigadele ette IisK; `paiselest one ise villane ja `valge, nagu taku`ärmä täis. ku jalg one paisset, pane `tuurvelt `piäle, kisub `aige `väl`jä Kod; `paiselehed `raiskavad irmus paelu `vil`lä ärä KJn; `paiselehe kasvave likke kotuse pääl Hls; lastel om läkäste kühä - - `paiselehe tii pidavet rohi oleme Krk; Mul ol`l paisõ`jala pääl, nigu` `paisõ`lehti pääle pañni inne, nii nakaás `juuškma Urv; `saal koh `paisõlehe`kasusõ°, `saal um vii`hingüss `Yahkoh, sinna`kaiv `kaiva° Vas; `paisõleht pandas kuumalt `hamba `pääle, ku hammaás valutass Räp; `paisõlehe° - - pant tuu`pääle `paisõlõ, tuu`kisk`mää `vällä Se **Vrd** paimseleht

paise|rohi (taim) a. hanijalg [Ta] õppetass `paise`rohto `kõrjama, `jusku `pihlakalehed maa pääl Lüg b. äiatar `Paiserohi - - millel suured lillad `tupsus `õided - - neid keededi ja nendega `pesti, kui olid suured kummuli `paised pääl Rei

paises paises paise `leota see paises eesel `lahti Mar

paise|takis (taim) kuusikain kasvab põllu pääl, sää, kos `paistetakisegi Ran

paisetama paisetama Sa Kse VMr VJg Iis Trm(pae-), -dama Rei Phl; `paisetam(m)a RId/-ss- Lüg/; nud-kesks paisetan Phl paistetama jalg on `paissetand Lüg; nari - - ajab kää `paisetanest Jõh; `itkune nägo ja `paisetaned `silmäd Vai; pale paisetas - - üles [kevadise tuulega] Ans; `Lehmal oo kurgualune paisetand - - ons uss püstand vei mis see oo Kaa; `oolmed lõövad üles, paisetab kõhu üles Krj; kui `amba valu on, siis akkab lõug paisetama VII; `Pääle kukkumist paisedas põli üles, põli on paisedand Rei; udar pääva kaks paisetan, huss `pisten Phl; sie jala sää, kohe paisetas, paisetas ülesse nagu rumm VMr; kui madu-üss või `oablane `naelab, siis sie kõht paesetab üless Trm || hauduma kui kalad palava pääva kää on, siis nad lähvad puhas paisetama, lähvad puhas roo küljest `lahti Pha **Vrd** paisetuma

paisetis paisetis g -e paistetuss Paistetis akab alanema Kaa **Vrd** paisetus

paisetuma paisetuma VII, `paisetumma Vai paistetama miu käsi on `paisetund Vai; `kangest paisetund VII **Vrd** paisetama

paisetus paisetus Jäm Khk Rei/-dus/ Kse VMr VJg Iis Trm(pae-), `paisetus RId, g -e paistetuss `paisetus lüüb `alle Lüg; `ussi `nõelumisest sureb ka, kui tema aeab ju `paistetuse nii `kaugele, et südamele`läh`se `paisetus IisR; paisetus `laskas maha Khk; Tää, mis asi `aitaks paiseduse `vasta Rei; kui sie paisetus ära läks, siis oli kua `juoksva `aigus läind VMr; kas paesetus on lähnd suuremast Trm **Vrd** paisetis

paiskama

paiskama `paiskama Ans Krj VII Pöi Muh Emm Kei Se, da-inf paisata Khk Kse JMd Sim Iis Plt Nõo/pae-/; `paiskada Kuu VNg Lüg Vai; `paiskamõ, imperf (ta) paisaás Krl

1. hooga heitma, viskama, lennutama poiss `paiskas moole vett `vastu nägu Khk; Tuul `paiskas oksad puhas laiali Pöi; oog tuul on väga äkilene, `paiskab paadi `ümmer Kei; ma `paiskasin ta pikali JMd; tuul `paiskas kõik laiali Plt

2. hooga ütleva, pahvatama `ütleb `miskid `asja, `paiskas `vällä Lüg; aga ma `paiskasin `talle siis kua kõik näkku Sim

3. tühja juttu ajama; luiskama ei tiä, midä nämäd üheskuos `paiskavad Vai; mes `paiskad nisama, ajad `tühja jütto Emm; mis sä `paiskat - - taa ei olõ `õigõ Se

4. raiskama Sa tükid iks väega paiskama Nõo; paisaás oma varanduse är^o Krl

paismelleht paiseleht `paismelehe tji om läkätemise kõhä `vastu Krk

paistama `paistama PJg Trv Ran Võn Ote Krl Plv Röp paistetama tulnd koeo, obune `paistand nii kui üks sammas PJg; jalg om ülesse `paistenu Trv; lehmäl utar `paistass ärä, edimäne kõrd `paistass takastpuult, aga peräst iistpuult kah Võn; `amba igime^o omma ärä `paistanu, ei või^o sukugi `salva^o Krl; kõik soone^o umma `paistõt Plv

paiste¹ paiste Jäm Khk Kaa VII Pöi Muh Rei Mär Kse Hää Ris JMd Koe VJg Iis Plt Ran Puh San Krl Lei, paeste Mar/g `paeste/ Tõs Aud Vän Tor Juu Trm KJn Trv Nõo, g `paiste; n, g paiste Krk, `paiste Kuu RiD; paistõ g `paistõ Võn/n paistõ/ San Har Rõu Plv Vas Röp; pašte Hls, g `paiste Trv Nõo; alalü `paistel Noa LNg Amb JJn Kad Kam, `paistõl Khn, `paistõh Se, `paissel Kod, `pastel Hls valgustav, soojendav kiirgus; selle kuma, sära `küpeti `kuoki `ahju `paistel VNg; `päivä `paistes `istun Lüg; mäne tule `paiste `suoja Vai; õhik - - puualu pael ahju `paistel küpsetud Jäm; koer lihab ikka pääva `paistele magama VII; Küpsetasid kala ja söid tule `paistel; Lumel on nii suur ere paiste, et mitte_b [saa] vaadata Pöi; kuu `paistel oo ea `keia Mar; úsid oo pääva `paistel mäta `otses Mär; ahju `paistõl küpsetäti `õuni (kartuleid) Khn; tule `paistel sojutan ennast Hää; `istusin pääva `paistel Juu; pañni `piale tainast ja - - ahju `paistele, sial `küpses ära Amb; jalad olivad külmetand, oistutasin `teisi ahju `paistel Kad; `kõiki suab tule `paissel küpsetätä Kod; es ole päevä paistet Hls; ao paiste olli vähä; ma kurdõ mõtsan tule paistel Krk; miu põlv päevapaistet ei kannata, ta `kuuma_j taha Nõo; ku leib `otsa lõppi, siss teiti aho suu pääl tulõ `paistõl leevä karaskit Võn; päävä paistõ võtt silmä nii vällä^o, et ei saa enämb `valgõ pääle kaia^o Har; latsõ^o, `minke päävä `paistõlõ Vas

paiste² `paiste Lüg Jõh IisR Khk Kaa VMr Lai paistesse, tursesse `paistetuse tõbi, kie üle kehä `paiste ajab nagu pakk Lüg; aeas kõhe silmnäü nii `paiste et kole kohe Jõh; [rästikul] nii `kange kihvt, et - - lõõb nii `paiste Khk; mul oli ia suur kesik, kui lõigati, läks `paiste kui `irmus Lai

paiste|kakk ahjusuul küpsetatud pätsike paistekakk `pandi ahju suu_päle `paistele RiD; perenaine küpsetas ulga paistekakkusi Mär; `paistekakk - - kui leevahe põles, `pandi `väike pulllike tule `paistele PJg; `paistekakk, `trul`lisin kää vahel laiaks, küpsetan ja `keeran `ringi pleki peal, ahju ees Juu; `Tehti ikke paistekakku - - `pañdi natuke tainast pañni `piale, meariti viel pekitükiga pialt ää ja siis ahju `paistele `küpsema Amb; `paistekakk - - on vekene, tehasse pihu vahel õhuke, pannasse ahju rinna `piale Lai; `paistekakku siis `tehti - - oiad ahju `paistel sial, keerad `ringi teese ja Pil; `paistõkaku omma jo ahusuuh Har

paiste|kook ahjusuul küpsetatud leivatainast kook, paistekakk Täna on `leivategu, tee `paiste `koaki ka Hlj; paestab paiste `kooki ahu rinna all Mär; `paiste kook `tehti leiva `tainast või ohra jahust - - määriti `võiga, `pañdi silgud `peale Kei; `paistekook tehakse ahju suu all,

keeratakse, `võitakse `jälle rasvaga ja keeratakse paa koane peal, seal palavas küpseb ää Juu; aga täna on ia paistekook Ann; paistekuagile `tehti augud `sisse, siis ei võta tulirakku Kad Vrd paistkook

paiste|leib ahjusuul küpsetatud leib `paiste`leiba, no sie `tehti juo kohe `esteks `lastele - - suol` viega viel `võieti siis leib pialt ära ja, ja siis `paändi viel silk `sinne `piale viel `küpsema Kuu; `paiste leib küpsetakse ahu rinna all, see oo paksem kui ühe kää leib Mär; paäni `piale tainast ja - - ahju `paistele, sial `küpses ära, `kiera üks kül`g ja `püöra teene kül`g ja, `üiti paiste leib Amb

-paisteline Ls päevapaisteline

paistema `paist|ema Jõh Jäm Kul Vig Pöp Kod Kõp Trv Ran Nõo Kam Ote Rõn, -õma Khn V(-õmma; -õmõ Krl), -eme Pst Hls Hel San; `paistema Saa paistetama Mul lõug akkas `paistema Jäm; jalg `paistes ülesse Kul; Angõrja nõlv läks `käesse, nüüd käsi `terven `paistõt Khn; ega ta muidu ei `paiste, ku lõõb mädanik `sesse Vän; ku vapsik ammustab, siss aab kohe `paistema Saa; `amma ige one kõhe `paistet Kod; nägu - - ol`l `paistend kõik, sinine ja Kõp; siss kõgisi ja kurk läiis `paisteme Hel; käsi sai jakust `aiget, om ära `paistenu ja `kange Ran; sij `kukrutagune `ol`li nigu päis `paistedu Nõo; `preili külmäi `indä är[?], nakaäs tõnõ jalg `paistõmma Urv; tal om jo[?] `süäme alt `paistõt, ta enämb elämä ei jää[?] Har; `väega suur huus `ol`l olnu[?] - - [ta] ol`l `paistõt nigu püit Vas

paisten `paisten Trv, `paistõhn Rõu paistes tina `viija määritas `paisten `jalgu Trv; kõtt um `paistõhn Rõu

-paistene Ls päevapaistene

paistes `paistes Kuu VNg Lüg IisR Khk Kaa Muh Vig Vän Jür Amb Kad paistetanud, turses `kaula on `paistes, ei lase `nielda VNg; Jala laba `paistes kui leib IisR; Ta pole `paistes `jalga veind mette kiputagid, see tegi `aiged Kaa; kes `paistes oo, see teeb sipelga vani Muh; paar nädälid oli `paistes Vig; mu kääd, nied olid `õhta `paistes, ei saand `sirpi käes `oida Amb Vrd paisten

paistesse `paistesse Kuu Juu KuuK Kad tursesse, paiste löi siit kää `paistesse kaik Kuu; nägu on üless `turtsund ehk `paistesse läind Juu; sie (roos) võttis nisukeseks punaseks kohe ja `paistesse aas KuuK; üks mies oli magand `mõisa all einamaal, lüõnd reis `paistesse Kad

paistetama `paiste|ama Khk Põi Käi/-dama/ Mar Kse Han PJg Vän Hää Ris Juu JMd Koe Iis Lai Ksi Plt Ote, -eme Hls Krk(-em) Hel San, -õmmõ Krl; `paistõtam(m)a hajusalt V; `paeste|tama LNg Mar Mär Vig Tõs Aud PJg Tor KJn TMr, `paiste- Põi Vig Kir Vän Saa Juu Ann Kad Kõp Trv Puh Nõo TMr Rõn, `paise-, `paesse- Kod paiste minema, tursuma nõnda `paistetand oli käsi Põi; siis paistedab, kui uss pistab Käi; käsi on nii punane ja paestetand, et üsna e`llitab LNg; vähä kriimustas, aga kus akkas paestetama Mär; silm paistetab `kinni Vän; `kääva`rs `pašetetas üles siss nõndakui pil`l Saa; käsi nii `pašetetand, ei sellegä tee kedägist enämb Juu; sis `pašetetas kõik selle sääre üles na et ellendas kohe Ann; siad nõnna rammun ku paisset; jalad paessetand kui kole Kod; kääd paistetasiid ülesse Plt; olliv paistedet ku pillipõie Krk; nii kokku `pašetetedu `ol`li lõõr, et enämb `alla neelätädä midägi es saa Nõo; siss ai kõik `pašetetama, nägu olli nii lağa, et `sil`mi es `näeki suku Rõn; jalg paistõti är[?] nigu pakk Urv; ku hapund `piimä süüjt ja `värskaid `kartuliid, siss paistõtass kõtt vällä[?] Har; kui na (ussid) är `purõva, siss paistõdat üless Vas; ku tsial `hakro[?] paistõtassõ[?] üless, valõtass `tsialõ `kurko tji `luitsa täüs mett Röp

paistetama `paistetama Iis, `paesse- Kod

1. soojendama paistetana `jalgu tule `valgusel Iis; päävä käen paessetab aga Kod

paistetes

2. küpsetama paistetata `leiba Iis

paistetes *paiste|tes* g -tse paistetetus paistetes ei alane; eks sure paistetse kätte ärä küll inimesi KJn

***paistets** n, g *paistetse* Krk; *paestets* SJn, *paštets* Kõp paistetetus *paštets* akas vähänema Kõp; *sääl ta pištas mu `jalga ja pusi - - paestets kadus ärä ja valu kadus ärä* SJn; *ätik võtap maha paistetse; mõnel_o paistetse `lõhki lännu* Krk

paistetuma `paistetuma paistetama – Kuu

paistetusa *paistetu|s* Khk Kse Ris/-o|s/ JMd Koe Iis Plt KJn Hls San, *paestetu|s* Mär Tõs Tor Hää KJn Trv/-u|ss/, `paissetu|s Lüg Jõh, *paštetu|s* Saa Trv/-u|ss/ Hls, g -se; `paistedu|s g -kse Kuu Vai paistetamisel tekkinud turse `Musta `lamba `villast kedratud lõng `aitab `paissetuse `vasta Jõh; *kui mesilaine `neulu, siis aja `paistedukse* Vai; *kaela paistetetus on juba nii suur* Khk; *paestetus lähäb ikke edassi* Mär; *paestetus alaneb siss, kui tedä määritse elidega* Tõs; *mäda `rõika juure kaabe on paštetuse ja valu `vastu pääle panna* Saa; *paistetetus on sihes, aga ei tiä, mis viga on* KJn; *paštetuse `pääle paneve ikki üits sedä, tõine tõist* Hls

Vrd paistetes, paistets

paistetusa *paistetusa* g -e küpsetetus *leiva paistetuse aeg* Iis

paistik¹ *paisti|k* g -ku tuhas küpsetatud kartul *Ku ahi `küeti, sai tuha sies `paistikuid `küpsedatta; `Seiväd `paistikuid ja `silku* Lüg

paistik² → pajustik

paist|kook = paistekook *`tehti paist`kuoki, sene `silgu suol_vega vahest `voieti viel üle sie* VNg

paistlik *paistlik* Põi Rei Krk paisteline *Kui `selge `päikese `paistlik ilm on, siis jõhvikas on `samli peal kut nupp; kui pääva `paistlik on, siis saab tunnepakuga `aega [teada]* Põi; *nüüd iluss päevä `paistlik ilmak* Krk

paistlõma *paistlõma, da-inf paistõlda?* Har/-mma/ Plv soojendama *ta `paistlõss tanh tuliveeren ütest tükust, ega tal täüelt ei saa?* Har

paistma *paistma* Han Var Pil, (ta) *paistab* S Mar Mär Kse Aud Hää Ris Kos HJn JMd Koe Kad Rak VJg Iis Pal Ksi Lai Krk/-me/ Hel Ote San, *paestab* Muh hajusalt L Ha, Amb Sim Trm Pal KJn Kõp Ran Nõo Ote, *paštab* Krj Pha Põi Mär Vän hajusalt KPõ, VIPõ Trv T, *paist* V; *paistama*, (ta) *paistab* Jäm Khk Mus Kaa, *paista(b)* R(-maie Lüg); *paštma* Saa, *paštme* Hls, (ta) *paštab*; *paisma*, (ta) *paessab* Kod; (ta) *paistab* Pst

1. a. valgust ja/või soojust kiirgama *nüüd on täis kuu, kuu `paistab `selgest kõhe* Lüg; *`pilved lagunod, `päivä akka `paistama* Vai; *mis oomiku `enne akkab `paistama, on koidutäht* Mus; *pää paštab väga madalast mere `peale* Põi; *seal ep tohi `oeted `olla, kus kuu `peale paestab* Muh; *tähäd `paistvad, ilm lähäb `sel`geks* Mär; *`Katskõ, et üles tõosõtõ, päe paestab juba `aknast `sisse* Khn; *päe `paistis nii palavalt* Tor; *pää paistab `sel`gesti täna* Kos; *tänavu ei tahagi pää `meile `paista* JMd; *päe paštab täna nõnna, et muud `soagi, kui pühi igi* Tür; *kui kuu magaja `piale paistab, jääb magaja kuutõbisest* Rak; *tulga kodo kui viil `pääväterä paessab, ärgä õlga `piäle `päävä* Kod; *päe paestab maa sojas; ärä lase `päävä piimä `piäle `paista, päävä maik lähäb `juure* KJn; *kuu paistab õige elesti, nüüd sul om ää `valge kodu minnä* Hel; *õdagune agu viil paestab, ei ole viil periss pimedäss lännu* Ran; *täht `paistse ja äkki läits nigu `virdi edesi, tuu `olli serände `juuskja täht; ommukune agu paštab* Nõo; *kuu päiv `paistma nakass, siss läämi `vällä* San; *tähe_`paistsõva `taiva pääl nigu särendäss* Urv; *päiv paist üle ilmamaa ja and kõigilõ lämminnd* Har; *päiv `paistõ, et närväst `õkva võit* Plv || *pleegitama pää paestab väga ää nõud* Mär; *ega käevars ometi või pal`las `olla mette, `päike*

paestab ää Aud; päe paistab orased ära Hää **b.** helendama, kumama `valgus pastab `unkadest `sisse Mär; kui [tulekahju] `kaugel on, mudgu tule kuma paestab sedasi `vasta taevast Juu; tee se luuk pialt `lahti, sis pastab `valge `sisse Ann; tuled `paissid Kod; `aknast na'like paestab `valged KJn; mõtsa veeren `õkva nigu `küindle tule `paistnuva, nõnda sil'mä `läikunuva sutel Puh; uiss om piluveli, `veetse `valget pastab Nõo; nuu om jaaniussi, nuu nigu `pärlil paistava Ote; soe silmä pastab nigu tule lijk Rõn; taa tulõkahju om nätä õigõ `lähkün, tuli paist `taiva pääle periss `sel'gede Har

2. **a.** soojendama *Las ma* `paistan `ennast vähe `pliita suus, külm on `kontides IisR; *Paista ahju ees oma* `jalgu Jäm; `kange palavaga nad (kärbsed) `paistvad `akna peal VII; kui sel'g `aige, paesta `õhta ahu `paistel Mär; *Miäri anõ* `rasva jala `taldõ `alla ning paesta ahu ies, siis võtab kõhä ää Khn; *paesta* [ennast] *sooja päävä* kääs KJn; *mea paisti tule paistel* Krk; kui `olli `jalgul kül'm, susassit sõnniku `sisse - - ja jala nii `lämmä nigu ahju suu iijn pastab Ran; *mia* `paistsi ennast ahju man, aga `olli lännu palama `ündrik takst Nõo; *ma ta* (ma tahan) *ka naid* `aigiid `jalgu päävä `paistõl `paista San; *ma paista hinnäst tuliveeren* Rõu; *riihe ahi palano?* ja *siss nimä* `lännövä `paistma `hindät Röp **b.** küpsetama *Ma* `paistin tänä `tuhlie `korvale kalu Kuu; *akkan liha* `paistamaie; `pannu pääl sai ikke kala `paistada Lüg; `reie `ahjus kerissel `pieti, `paistetti [kaalikaid] Jõh; *Täna päev* `ninda äge t pane kas vai `silgud kivi `piale `paistama IisR; *Seda lihatükki peab veel tule kuhal* `paistma Jäm; *paestab paeste* `kooki ahu rinna all Mär

3. näha, nähtav olema `kassil oli nina `lohki, nii et `ambad `paistasid Jõe; `metsa tukk `paistas `meille VNg; *Meite elud* `paistvad säääl puude vahel Jäm; nõndakut lae `paistama akab, poiss paneb `randa `sinkama Mus; *Põllal akkavad juba musta mulla nukid* `paistma Põi; *nee nõöbid* `paistvad nii `kaugele et Muh; *see pere on* `orgos, teene paestab mäält Kul; nõnda ilus ilm, ku taevas ja maa paistavad kokku Hää; *udu seest akkand tuule veski tiivad* `paistma HMD; *arvas metsas on karjatsel ia, luomad pastabavad läbi puude kätte ära* Amb; *püksid viel mõnel paistivad kleidi alt* VMr; *kui suad kesk järve, ei paessa üst ei tõiss kallass;* *vaja leeväkõtt kraavi visata, linnatoornid paessavad, saiasarv uujtab nalj* Kod; *nää paestab ärä* `siia, mis `kaugel ta on KJn; *linna maja* `paistsive Hls; *säedse särki, tuhat turki, iki paestab pal'lass perse* Ran; *küläliline kadunu ku mutta, ei paesta ämp arja ei anda* Nõo; *tuu ollõv Urvastõ kerigu toin, mis paist* Krl

4. näima, tunduma puul on `vuolas sies, mädaneb siest, pealt `paistab `terve Jõe; *Pialt* `paistas küll tige mies olema IisR; *Jo paistab ää, mis sest asjast viimaks välja tuleb* Rei; *see avi pastab kanis suur olema* Saa; *see asi* `paistis imelik Tür; *pastab kaunis umukas inimene olema* Kad; *uudem riis paissi õlema* Kod; *nüid om täl* `tervuss jälle veedike paremb, *pastab, et saab iki eluluum* Puh; *ku lätsivä aia* `pääle, *siss nuu* `valge kana `paistsiva nigu lume ańg Nõo

5. läbi paistma läbipaistev olema; millegi läbi nähtav olema *ake* nii rähmane, *ei paista läbi* Jäm; *võrgud - - sõnda* (meremuda) `sisse võttand - - *silmad ep paista läbigid* Khk; *iga palgi vahe paestab läbi* Mar; *ko'p loom - - külje kondid* `paistvad läbi Var; *Sia põlõ ammugid akõt pühkn,* `valgõ paestagid enäm läbi Khn; *riie one vile ja sõre, paessab läbi* Kod; *põhi [jái] läbi* `paistma, *värv põle iast* `piale akand Lai; *joba sa jälle tullit mulle* `valge ette, *ega sa mõni klaassepä tütar ei ole, et sa läbi pastab;* küll vanast `olli äid ubinit, *na lliva* nii magusa ja `pehme ja suure, `õkva nigu läbi `paistseva Nõo; *silma paistma* 1. nähtav, märgatav olema *ta akkas* `kaugelt `silma `paistma Khk; *ei paesta* `silma, *on nii* `kaugel Kei; *mia taha iks eledät, ele pastab* `silma egäle ütele Nõo 2. esile

-paistne

küündima tõene inimene pastab ilu poolest `sil`mä, tõene pastab jälle elävuse poolest `sil`mä Nõo; ussõ ~ välja paistma 1. esile, välja ulatuma Vahi, aluskuub akkab `välja` paistama IisR; *Ta on kohe tüki suurem, paistab teiste seast`välja` (lehmast) Pöi; pisike mees, paesta`pöidla` takka mette`väl`lagi Mär; teene kõrt`paistis` alt`väl`la Tor; sialt`lehtede` siest` ei` paistki` miiskid` väl`la VMr; vanast olivad naistel ikke pikad`rüided, nii et` varbad` aga` väl`la` paistsivad Rak; ärg`juu`sknud` mädändikku` et` aga` sarved` paisnud` väl`jä Kod 2. näha olema`aabrami` näind` (oli purjus),`paistis` väl`la VII; ei`pašta`väl`la, kui ta` (kirju riie)`määr`dib` JJn; õled`kuritegu` tehnud, mes`rahva` silmån` väl`jä` paessab` Kod; liinast` toda` liredat` kaalirõevast` ärgu` toogu, vanainimene` pastab` sääld` väl`lä Puh 3. näima, tunduma [ta]` pastab` pailu` vanemana` väl`la VMr 4. silma` paistma` Uhke` mees` oli,` tahtis` teiste` seast` väl`ja` paista` Pöi; ei` paista` väl`la, on` tagasi` oidlik` Pal; kuld` paist` esi` sita` siist` ussõ` Har*

Vrd paistuma¹

-paistne Ls päevapaistne

paistuk `paistuk` (teat kalapüünis) `paistuk,` jusku` püksid` Lüg

paistuma¹ `paistuma` Sim Kam, (ta) `paistub` Khk Iis Trm/pae-/ , `paistub` Kuu RIId(-maie` Lüg; `paistu` Vai), `paistuss` V(paa`stuss` Ráp); `paistume,` (ta) `paistuss` Krk(-m) San(-mõ); `paissuma,` (ta) `paessub` Kod; (ta) `paistuss` Hel, `pa`stuss` Ote

1. a. valgust ja/või soojust kiirgama *Kui` talvel` paistub` päiv` läbi` pilvi`je` jüskü` punane` kerä,` üellä` - - et` päiv` paistub` august` Kuu;` täemp` ei` ole` päevä` paistunugi` Krk;` ommugu` koit` paistuss` Hel;` ahakõnõ` nakass` paistuma` Urv;` ku` tennis`päevä` päiv` paistuss,` siss` saava` terävä` rüä` Vas;` kuu` paistuss` aknõst` siisse` Se b. helendama, kumama` aga` tuli` oli` paistund` siald,` sial` kedagi` ei` eland` Kuu;` tuli` paistub` ahjust,` jo` tä` sojudab` ka` Khk;` tule` paistu`ve` nõndagu` säräve` Krk;` susi` tulõ,` sil`m` paistuss` jo` Kan;` sääld` om` suur` tuleka`ho` - - suur` tulõ` õhõ` paistuss` Ráp*

2. soojendama *mis` sa` ennast` seel` tule` ees` paistud,` tule` vahel` ää` ka;` Meite` ema` paistus` aiget` kohta` ahju` ees` Khk*

3. küpsema kalad` onvad` paistumas;` pani` leiväd` ahju` paistumaie` Lüg;` suured` kalad` ümmer` patsa` (kividest` ajutine` küpsetuskoht` järve`jääl)` pa`nti` paissuma` Kod

4. näha, nähtav olema` Suome` maad` paistusid` Kuu;` ku` enämb` sil`mägä` ei` paistund` vett,` siis` akkasimo` menemä` [üle` jää]` Vai;` maja` paestub` `seia` ära` Trm;` muko` metsä`salk` paessusse` ärä` Kod;` nii` pal`lass` aa` mõni,` et` õkka` liha` paistuss` (sulgivatest` kanadest)` San;` Ku` läbi` mõtsa` `saiõ,` `naksi` liina` torni`_jo_` paistuma` Har;` haug` tulõ` nii` madala`he,` et` sälg` paistuss` Ráp

5. näima, tunduma` kui` hülged` olid` siin` ranna` ligidel` - -` üöldi,` et` pohi` tuult` tuleb` siis` ja` samate` paistus` olema` ka;` Kätküve` täüdü` ärä` värvidä,` siis` paistub` jusku` uus` kohe` Kuu;` kõdarad` õlid` tämal` vist` puust,` niisikesed` jä`mädad` paistusid` õlema,` sellel` autul` Jõh;` Lehmal` paistus` sõim` täis` olema,` lammastele` vähä` viskasin` lisa` IisR;` paistuss` nii,` et``tä`mbä` teemi` rüäle` lõpu` pääle` San

6. läbi` paistuma` läbipaistev` olema;` millegi` läbi` nähtav` olema` seo` kuhti` om` väegä` õrre,` pa`stuss` läbi` vasta` valgõt` Ote;` mis` sa` läät` taha` valgõ` ette,` ega` [sa]` läbi` ei` paistu` Plv;` silma` paistuma` nähtav,` märgatav` olema` vanainimese` olliv` tüdruklastel` kuntsi` pidänu,` et` sõss` egäl` üt`el` paistuss` sil`mä` Krk;` tuu` paistu` mullõ` sil`mä,` et` timä` om` haigõ` Har;` välja` paistuma` 1. esile,` välja` ulatuma` alumane` ündruk` nakass` väl`la` paistuma` Rõu 2. näha` olema` põlle` alune` on` juo` tugev,` paistub` igäle` puole` vällä` (rasedast)` Lüg;` [värvimisel]` ku` äste` vällä` es` paistu`,` üteldi` tinne` Har

Vrd paistma

paistuma² `paistu|ma Khn Ran Nõo Kam Har Vas, -m(m)õ Krl paistetama üte versta sain `kaugele -- siss `olli joba jalg `paistuma lännu, `olli kõik siist seerest sandi `paistunu Ran; `vaablane `nõklab, siss tuu aab `õkva `paistuma Nõo; ma ole nännü toda maa `aigust, lähät `paistuma ja vereväss ja `irmuss suur valu Kam; no_m `tervüss õigõ_kenä, inne kõtt om nigu `paistut Krl; poiis `paistusi nii vällä[?] ku üts hel'm Har

paistus¹ `paistus g -e VNg Vai Khk Mär Tõs Plt KJn Hls Puh San; `paistu|ss g -sõ Plv paiste ei tea, mida ele `paistus sie on seal mää peal VNg; ahju `paistus oli soe Khk; `kange pääva `paistus Mär; kuu `paistusega läks kojo Tõs; `valguse `paistus Hls; `aige inime oodap päivä `paistust Puh; jumala pää `ümbre om au `paistuss Plv

paistus² `paistus Kod(`paissus), g -e hajusalt L/g -õ Khn/, Ris(n -os) Juu Kos Amb Pal Äks Lai KJn Hls Hel; `paistu|ss g -se Trv Ran Nõo Kam, -sõ hajusalt V paistetust `Aigus kasi, valu vähene, `paistus alane, tõbi tagane Mar; mäda `rõika kaabe, `meega segamisi, see võttis `paistuse ära Kul; `paistus `olle `jalge sees Tõs; Miäri igemete `piäle piiritust, võtab `paistusõ maha Khn; kadaga marjad, ne peavad ikke `paistuse `vastu `aitama Ris; `paistus lähäb ülemälle; veimä [hobuse] järveperäle, obene õli üü ku päev vede siden, aga alanes `paissus ärä; `kangess kuum one, mes ajab `paissuisi (paistesse) Kod; kui si (herilane) `nõelab, siis on `paistust nõnna_t Äks; `paistus lööb suuess Hls; `paistuse ai seenigu puusani Ran; kui midägi `paistedu om, siss vajotadass ussi `pääga, siss `paistuss alaneb ärä Nõo; no_kas pitsitamisest no_ `paistusõlõ abi saa Har; ku ma upin `hainu ei olõss pääle `pandnu[?], sõss olõss `paistuss `süämehe länmü[?] ja olõss ma `lõpnu[?] Rõu; põlvini jo om taa `paistuss -- jalost ei_saa_ `kõndi[?] Vas

paistvel(e) `paisvel, `paistvele nähtaval(e) siäl samman `paisvel one, mine õisi siält; `kanga `muster jääb `paistvele, üks muss kriim one `keskel Kod

paistu `paistu Pha Muh Hää Krk a. paistesse kui see (rästik) nõõlub -- lähäb `paistu Pha; obuse `olter läks `paistu ja `surri äe; erilane `nõelab, et nõnna `paistu aab sinu Muh b. puhitunud olekusse toores angerjas ajab `paistu Hää; kama aa `paistu inimese Krk

paistu|leht (taim) `paistu `lehtesi kasvab meie pere `õues küll JMd; paesolehed, tõene puul one sile, tõene takune puul one `valgem, kraavin kasvavad, nagu obese kabjad ümmärgused Kod

paisuma `paistu|ma Kuu VNg Lüg hajusalt Sa, Muh L Ris Juu JMd Koe hajusalt ViK, Iis Trm Kod Plt KJn Trv TLä Ote Plv Vas Lei, -mma Kan Har, -me Hls Krk(-m) San, -mõ Krl; `paisoma Vai Mar Röp

1. suurenema, laienema, jämenema; turduma kõik terad jo `paisuvad, kui pane vie `sisse likku; juba tämä kõht `paisub (rasedast) Lüg; `tuhli kohe maa sihes `eetaste: las `paisub natuse veel Jäm; ukсед ning `aknad `paisuvad -- `niiskuse ning külmaga Khk; raand `paisub täis, vesi ei jookse `välja, jääb pedama Kär; Kiha on nõnda `paisund, et viitsa on pealt ää lõõnd Põi; uks oo nii `kangeste ää `paiond, et ei tule `lahti mette Mar; kui odra terä `paisub, siis pudeneb ää, kui `vihma saab Vig; `noores kuus tuleb siga tappa, siis pidi liha `paisuma Aud; kui sa puhud, siis leek `paisub suuremas Saa; pannakse vili `paisuma vee `sesse, siis tehakse lennasteks Juu; pudru on `paisund Koe; `üeldasse nagu vili kasvab, et `paisub jo suuremast IisK; ku kuiv jahu, leib piäb nõrgem `kasma, siis tä `paisub kõvass Kod; ukсед on ää `paisund Plt; las peremis `paisub ja kasvab KJn; mis kuivage kasunu terä, sij jahu `äste `paisuss; kust võets, säält vähänes, kus pannass, säält `paisuss vns Krk; põvva vili `paisub, aga vihmaga ei `paistu, siss põvva latse naarava, vihma latse ikevä Ran; vana `rõske taretük, usse kõik ärä `paisenuva Nõo; `pehme ilmaga rasu ei `paistu, aga `kange kül`mägä lüüß `onte

paisus

poti `lahki Ote; *annum om är^o `paisunu ja visaás vitsa maha^o Krl; hää munakuuk' [oli], ma_sal'vi `suhvõ üte pala, `paisu suu täüs, is saa kaalastki `alla neelätä^o Har*

2. tursuma, paistetama *silmäd oo kõik `paisun Tõs; keha `paisub ülesse Koe; jalad ja kääd `paisund kõik KJn*

paisus `paisus Pha VII Muh PJg Hää Plt, *paisus Kad, paesus KJn*

1. paistes *igemed olid `paisus Pha; varvas oo `paisus, midagid oo torgan Muh*

2. paisunud, paisutatud *jõed olid vett täis, need olid `paisus PJg; tamm `pandud ülesse, eks nüüd ole jõgi paisus Kad; vesi ei saa joosta, on paesus KJn*

3. pilti süda on `paisus (täis) Hää; *seisab `paisus (on vihane), ei reagi kellegiga Plt*

paisutama *paisu|tama* hajusalt Sa, Muh Kse Han Var PJg Hää Kad Plt Trv Rõu, `paisu- Kuu VNg, *paesu-* Mär Tõs Aud PJg Vän Tor KJn(*paeso-*) Vil Trv Nõo; *paisuteme Hls Krk*

1. paisumist esile kutsuma, paisuma panema *taet läks vett paisutama, `tammi ede tegema Khk; külm paisutab ukse ää Muh; paesutas vee kõik nii `kõrgesse, [et] ajas me eenamad kõik vee alla Mär; Sääsk oo `piske loom, aga paisutatse suures pilti Han; kus vesi õige `kõrges sai paisutada, sij oli pialt ratta `veski Var; tammid on ned paesutajad Vän; vanast `lasti jõge kauda puid `alla, sis paisutadi vett Hää; `Veske tamm paesutas jõe `aasta ümmer `ringi üles, pal'lalt eeña aal -- `lasti `veske tamm `alla Vil; vett om vaja üles paisute; vesi om üles paisuted Hls; latsõ^o `isia kusõmõ paisudi^o är^o, ai^o `hõngu täüs Rõu*

2. paistetama `amba ige on paisutand Jäm; *kaila rahud `aiged, paisutavad üles; paisutas `kurku, ing jähi `umbest `kinni Khk; jalg akkas paisutama, võttas suure juhmi sääre `peele Mus; mul ka ús nãris, kakskümmend `aastad on paisutand, ta pole alanend `pooltkid, sest `saati jähi paisutamine Kaa*

paisutus *paisutu|s* Jäm Khk(-du|s) VII Kad Trv/-u|ss/, *paesutu|s* Tõs, g -se

1. paisutamine *mehed läksid paesutuse töö `juure Tõs; vahest sulaga vesi pressib jões ülevalt `kangeste `piale, siis sie vie paisutus kangutab jäe ülesse Kad*

2. paistetus *paisudus akab alanema Khk*

paisvel → paistvel(e)

paisõ|hain pl `paisõ haina^o teeleht – Se

paitama `pait|ama Kuu VNg Lüg Khk Põi Muh Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Saa Ris Juu Jür JMd Koe VJg Iis Trm Kod Plt KJn Trv TLä Rõu Vas, -amma Vai Har, -eme Krk San; `paidama Emm Rei silitama, pai tegema miä `paidan `koera Vai; *See tasane tuul `paitab öle näu; `Päike naagu `paitaks veel puude `oksi Põi; Laps paidas oma pisise keega ema palgid Emm; `paitan ikki `koera, temal on siss ää meel `kangesti Saa; mis sa sest kaásist `paitad Juu; nad armastavad mind `paitada JMd; `paitavad tõenetõiss, tiäväd tõenetõesele pai Kod; `paitasin ta palet Plt; temä tahab paelu `paitada (meelitada), `enne kui kedägi tjiib KJn; obest `paidets -- `minti manu, `paidide `suku `suku Krk; küll tuu saant õnnist noid inimesi ja `latsi ja pait Nõo; ei lähä ma papat `paitamma Har Vrd paitõllõma*

paitlik `paitli|k Lüg, g -gu Kuu tombuline; ebaühtlane `paitlik lang; *Kanñas tuleb `paitlik, `lanjad ei ole ühe jameüsed Kuu; kui ei `liigutand [nahka hapatises], siis nahk jäi `paitlik, ei saand kõik kõhad `küpses, `tõine kõht õli küps, `tõine õli raak Lüg*

paitlikune `paitlikune tombuline, ebatasane – Kuu

paitus `paitu|s San Har/-uss/, g -se Khk Kse Iis Plt; `paidu|s g -kse Kuu paitamine mes sie tämä `paidus nüüd `oige tegeb Kuu; ei taha sinu `paitust Iis; taat kaási `paitust om jo^o viländass lãnnü^o, ei tahaki tedä enãmb Har

paitõllõma `paitõllõma paitama mi lafs `paitõllõss `kõiki, ta ei sorði kedägi, ei võõrast, ei umma; kaßsil om kah hää miil, no_ `paitõllõss mu `jalgu, no? om kõtt täüs Har

-paiu Ls punapaiu

paiu n, g *paiu*; *pai* g *paiu* S Kse JõeK; n, g `paiu Hlj

1. hrl pl mänguasi *Sa mängi oma paiudega* Jäm; *lapse paiud, pisist käba obused ja, sai lapsel `tehtud*; *ma vooli `paiu* Khk; *poisu mine noone `juure, noonel kena paiu* VII; *Oh kui pailu `paiusi pisikse mehel on* Pöi; *lapse paiud on keik, olgo mes `tahte asi, niidi roll või. lapsel veib ega asi paiuks `olla* Käi; *kus lapse paiud on jäänd* Rei; *lapsel on ilusad paiud - - laps mängib paiudega* JõeK

2. lill küll oo sool aga kenad paiud käe, kust sa nee said Muh

paiu|asi mänguasi *Ära ilust paiu `asja `katki tee* Emm; *Ma ooli nest `pulkadest lapsele paiu `asju*; *Ära sina mänga paiu `asjadega, sa oled juba suur mees* Rei

paiuma *paiuma* Hi mängima *lapsed istuvad maas ja paiuvad* Emm; *Mei paiusime `öues*; *Paiu nüüd ilusti* Rei

paja¹ n, g *paja* Kuu RId SaLä Kaa Krj Pöi Hi I, *paea* Kad, *paa* Jaa Pöi Muh; *pada* Lih, g *paja* Han, *paea* Khk, *paa* VII LNg Var; seesü *pajas* Mar, *paeas* Trm, sisseü *paease* Kse, `paia Kod sepikoda *siel paja `juures, kus mina `sündisin, `sinne ei ole `virstagi* VNg; *sepp on pajas tüöl, `rautab `vankri*; `mengä *paja, siel `onvad kõik `seppä* tüö `riistad Lüg; *Igas küläs õli oma paja* Jõh; `meitel oli *paja, aga see on niid `lammund* Jäm; *sepad taguvad pajas kil'k köl'k, kil'k köl'k* Khk; *ma läksi Tornri `paase* VII; *Vanad paja müürid on veel `püsti* Pöi; *ehk lubad mind täna oma `paase* Muh; *Käisin pajas vankerd roudamas* Emm; *sepp tegi pajas kõik pussid ja noad* Mar; *paas `rootab obust* Var; *vända rauad ja lühi rauad [vokile] tegin ise, paeas tagusin mõlemad* Trm; *lähmä `paia, aka `lõõtsa `tõmbama* Kod

paja² *paja* IisR T V(p *paia*), *poja* Lei pajaaken, leitseauk *sannal ollu paja* Puh; *rehetarel olliva serätse paja, saena `sisse olli `raotu nigu akan, aga laud käis ette* Nõo; *sanna paja `olli ülevän usse kottal, nii suur, et kolm `vihta mütsitedi kokku, `panti paja ette* Kam; *Lasõ_tu paja vallalõ, sõss lätt tad `savvu vähämbäss* Urv; *meil ol' paja, õdagult tougati laud ette, hommugult ku `naksi `valgõt nägemä, siss tougati lak'ka; kol'p paia ol' egal riihetarõl, üt's ol' üten külten, tõnõ ol' tõsõn külten, kolmass ol' külleläve kottal* Har; *ma_topõ paja kiinni?*, *muidu kaß `paenu_pajast ar?*; *pajal ol' all ja üleväh sääne sõõrmõss, sääil laud juušk edesi-tagasi* Vas; *paja ol' sänguga_pia üte koru?*, *sängü `päitsest vast pal'gi jago `korgõmp Rär; poißs pond poja kini* Lei

paja|alune 1. tulekolle; pliidi-, ahjualune ruum *paa alune `mustab, sääil ei õle `tuldk* all Lüg; *paa-alunõ om puid täüs* Har; *paa-alonõ, tuli paa all palass* Se

2. küttematerjal *kui oli sõja aeg, ei tohi `kußkilt paja alust võtta, `käisin `kelguga puid `tuomas* Jõe; *mine too paa alust tupp* Mär; *tõi `mändesi pajaaluse puudeks* Ris; *põle paa aluse tikkugi tuas* Koe; *mul piap iks paa-alust olema, muidu ei saa siivvä tetä* Nõo; *Vihma satap ja mul ei ole ei ole `kuiva paa-alust sehen* Rõn

pajake dem < *pada*¹ akka `paakaine `kiema Vai; *paake om ää `kerge `tõsta* Hls; *paakse `põhja kõrvemu, ei tää, ka pudrul ka nüüd `kõrbu maik man om* Krk; *mia panni liha `paakesega sinna pliidi `alla üste `sisse* Nõo; *vaßklase teevä pesä katusse veerde ala nigu `paakese* Kam; *sülem ripuss ku `paake ossa kül'len* Ote; *ol' kongu otsan `paakõni* Krl; *tuhkhaua pääl iks `kiiti `väikun `paakõsõn kolmjala pääl; sa ei või no? üt'skõrd paast süüä?*, *soldan süü alasi `paakõsõst* Har; *kiedetäss `paakõsõh* Lut

paja|kook

paja|kook kook kolde kohal paja ülesriputamiseks *Paa`kougol* [on] *sakkiline raudkonks* Lüg; *koldebu küljes on paja kook* Khk; *nii `kookus, kõberas nagu paja kook* Juu; *pada on pajakoogu `otsas ja pajakook käib pajakoogupuul `otsas, kelle teene ots on ahju pial ja teene ots oampal`gi otsa pial* Kos; *ku tuli tuhkavvan `olli, siss kääneti paakuuk kah `sinna `pääle kaari `alla ja keedeti süvvä* Nõo; *paakuuk, tuu ol`l, ku vanast kua? `ol`li säääl koogu otsan, kääneti pada tulõ pääle ja tulõ päält jälle vällä?* Har

paja|krants õlgedest vm võru paja alla asetamiseks *paja rañts* -- `õlgedest `keertesesse *paja ala* -- *neid on `mitmes jämuses* Khk; *paja krañts* -- *paio puu `keerdi kõberasse, õled kuuderdadi `ümber ja `pandi paja `alla, sellepärast et pada ei võind `vasto maad olla mette* Mar; *puuvää`t `keerdi kokku ja `õlgega `kruiti `ümmer, nüid saab paea krañts puust tehtud* Kir; *uue `aasta esimene pää* -- *kui naesterahvas tuli, siis* -- *tahmane paea krañts visati `kaela, naesterahvas* -- *pidi õnne ära `viima* Ris; *paakrañts käib paa all* Juu

paja|laud paja kaas *Liivaga `nühkiess `lähteb paalaud `valgeks; Paduel olid `tehtud puust `kanned, siis paa `lauaga `pandigi `paisteleib `ahjusuu `juure tule `vasta `küpsümä* Kuu

paja|laud lauake pajaakna sulgemiseks *tougake pajalaud ka kinni* San; *pääväl sau `aigu tõmmati pajalaud vallalõ, et sau `ussõ tul`l, `üüßess litsuti kiñni?, ku inemise tarõn magasi, et lämme `hoidu* Har; *lasõ paja laud vallalõ* Plv; *pajalaud ol`l `sõõrmiidõ `vaihhel, tuud tougati edesi-tagasi* Vas

pajaline *pajali`ne* Lüg Vai, *paali`ne* Kuu, g -se sepline *tänä on ikke pali pajalisi tuld, kõik ei saa `kõrdagi* Lüg; *tänä oli pajalisi tügi `kümme* Vai

paja|mulk pajaaken savitsedi *kinni tuu paamulk* Ote; *vanast ku riihetarõn eleti, is olõ üttegi akõnd, `ainult pajamulk ol`l* Har; *Ku viil `valgõ ol`l, sõss tõmmati pajamulk vallalõ* Rõu; *ku tarõ `savvu täüs ol`l, siss `lasti pajamulgu vallalõ* Vas; *tuud ma joht tiia`i, õt uss vai pajamulk jätetäss `kuulmise `aigo vallalõ* Se

paja|põhi *pajapõhi poleb, pakkane tuleb* Hlj; *kui pada `põhja süüid, tulevad musta `piaga lapsed* Pal; *kõtt `kangede valut, võti `suula `peoga ja paapõhja mant nõge kah* -- *pañd lämmit `piimä `pääle, neeli `alla* Ran; *kivi olliva nõnda tuhkavva kõrval, et tuli lak`ka es lää, tuli käis paa `põhja piti* Puh; *kas säääl `vihma satap vai, aga om küll taevass sinine, `õkva nigu paa põhi serände mustakass; puder om paapõhjan palama lännu* Nõo

paja|raud kolmjalgne rauast alus, millele asetati keetmisel *pada paja rauad, kolm `jalga all, pada pannakse `peale, kui `väl`les keedetakse* Mär; *Paarauad* -- *need olid enamast einamual kuusas või `jälle siis, kui muidu nisukest `väl`jas `keetmist `juhtus olema* Amb; *Padarauad, kos pial pada käis, see õli neske laiakas raudvõru, kolm raud`jalga all* Trm; *pada `panti paaravva `pääle, ku `kolden keedeti. paaraud om kolme jalage, kolm kida, kia käüve `sissi* Krk

pajatama *paja|tama* (paea-) Kuu VNg Lüg IisR Jäm Khk VII Põi Muh Emm Mär Kse Tõs Aud Saa KPõ TaPõ Plt Pil KJn Trv Puh Kam Ote Rõn Se, -*tamma* Jõh Võn Har, -*teme* Krk, -*tõm(m)õ* Krl, -*dama* Käi; *paajata|ma* Vas, -*mma* Plv; *paatama* Lei

1. *jutustama, vestma, rääkima nää `palju, `kuule `palju, ärä `palju pajada* Kuu; *vahest `mõtlen, et mis ma akkan pajatama* IisR; *mis te pajatate, pajatage moole ka* Jäm; *Õhta `otsa pajatas vanu juttusi* Põi; *nänn pajata mõestab* Muh; *pajata `väl`la, mis sul südame peal oo* Mär; *mis uudist sa pajatad* Kse; *pajatavad naa paelu, põle aru egä `otsa* Tõs; *muud ei paeatada kui uudisid, vanat `asja ei räägita änam* Saa; *paeatad kohe pikalt-laialt* Nis; *ma`i kuule, mis sa seäl pajatasid* Juu; *ta pajatas kõigist asjust* JMd; *sel oleks sõnu old ja `laulusi `kõiki pajatada* VMr; *`aeti ikke `piale, et riagi ja riagi kedagi naljakad juttu, no siis ma õite*

pajatasin Kad; pajatab ilmast moast kokku Trm; tule pajata `jälle mõni jutt KJn; küll ta pajatap kah, ku tarviss om Trv; mis sa no viijl nii pallo pajatat Võn; mis opõtaja pajat`tämbä kerikun Har; tuu paajatass põhjatuhe Plv; ma sullõ ette ar pajada, soo timä pajat`mullõ sedä muudu Se; nuide jesa `olli kүүл maa kiilt `paatanu; ma ježi `jennega `paadi, ma sukka is `paada Lei

2. kiruma, sõimama; lärmama, karjuma küll ta mind pajatas Koe; pajatas järele viel teisele Sim; küll pajatas ja kisendäs; kukk nõnna ukse piäl pajatab kas kõrvad lukku; sij ajas vanamehe vihale viijl -- siis akas õige pajatama Kod; küll tema ometi pajatab ja karjub `ühte `puhku Ksi; küll na viijl pajativa, nigu mürrin ja kärrin Kam

pajatus *pajatus* Iis Kod, g -õ Krl; `paatu|ss g -sõ Lei

1. pajatamine; jutt *pajatus* lätt liiale, ei taha ämp kuulda Krl; *taa mu `paatusõ kõigõ võtt maššnade* (kõne lindistamisest); *ma veia `paata -- bet mis taa mu `paatuss väärt om* Lei

2. käratus, kurjustamine *pajatus* one *kurjaga, kärätäb `kurja peremis orjale* Kod

paja|täis *pulma ajast tuleb ikke kaks kolm paatäit `keitada `sülti ja Lüg; `õhta keedeti suppi suur paeatäis Kos; toda suurt paatäit `ruuga `süüdi nätal `päivi, `väikse `paaga lämmitedi Ran; ennembide `keeti ikki tõene nätal -- paatäis `ernesuppi, tõene nätal uasuppi Puh; ega siss paatäit `kapstis es jõvva ütsiotse süvvä, toda sai jo nädäliss ajass `süvvä Ote; inemise `ütläse, et oss tuu paatäie raha kätte saanu? Har; õdagu ma keedi kaits paatäit neid (seeni), korvitäis ei mahu `õigõhe patta är^o Plv*

pajo|lill *põdrakanep pajolil'l, roosa `äitsne otsan* Krk

paju 'n, g *paju* (-o), *paeu* (-o) R Sa Hi Pä(g *pao* Tõs Aud) HaId Jä ViK TaPõ VIPõ M T Lei, *paiu* (-o) Lä Mih PJg HaLä, *pao* Põi Muh Khn Juu Tür Pil; *pai* g *paiu* Kei San V(-o Röp) (põõsas või lehtpuu) *kevade on pajul ilusad `lambad* (urbadest) Jõe; *tämä üppäs `sinne pajo -- võsude vahele Lüg; `remlipaju, palmipaju, aga teised pole muud kut `paljad pajud, alli koorega pajud Jäm; korvid tehasse paju nidedest Khk; Paju õitsetes on mett, mesilased on kevade paju `otsas `kuivas kohe Põi; paod kasuvad suureks jämeks koa Muh; mei tunne pajusid `ühitid, kaks kolm tükki on ika Käi; sii taga `parkis kasovad `neoksed punased paiod, nee `ütasse saksa paiod ja mõned `ütlevad punased paiod Mar; seda suurt paiot änam ei ole sii Mär; lepa mets värava taga, põle sial paiusid kedagi Lih; mine too mool õks ilos `sirge paio, ma katson, kas koor oo `lahti Mih; pajod kooritse ää ja tehässe `viisu; `siia pao `otsa tuli `meitel [kägut] Tõs; *Pao kuõrõd iäd `nahka `parki Khn; `valge paeo, see oo kõege `alkam, see ei kannata korvi `vitsase ega kedagi Aud; kui pisike on, sis on pajo, kui suureks kasub, sis on remmelgas Vän; paeu on üks võsa puu, ega tast saa kedagi Tor; paiud on ja lepad ja, mõni männikränn ka Nis; [Vikati] vits käis paiust, tumingast `tehti koa, pai oli natuke param Kei; paod on taga pol soo `iäres Juu; pajud, no neid on õige `mitmed `seltsi, tema on nisuke puu, kellest ikke `õiged `tarbepuud ei `suagi Amb; `valge `lehtedega pao Tür; uue mua pial oli rukis nigu paju VMr; karjalapsed tievad pajust `pilli IisK; einama paju, tämä on räisiline, tämä latv on nägu männas Trm; `mitmesugusid pajosid one, `valge kuarega pajo, pruuni kuarega pajo, anipajo. pajo on ike pajo, muku kuur muudab; pajoss kistasse `niini, tehässe `koirva, `pilla Kod; pajul on ka ia magus mähk Plt; lepad `koois ära, paod `koois ära kõik, oi ta tegi jubedat tööd, si rahe Pil; pajod lähväd agudes KJn; lõhmusse ja pajo koorest `koeti `viise Trv; punatse pajose om alass pajose, urva pajose Krk; lepp om abrass, tuu lääp `kaiski, aga pajoga kua, pajovitsa ja toomevitsa om ääd Ran; lätsi sinna `paie `alla, niidi säälid `aina Nõo; ega siss naha tsuvvõst es tiia kiä midägi, pajo koorist viisu ol'liva jalan Võn; meil ol'l jo rügä tan, ku pai `kašvi San; `paiõ om `mitmasõrdiltsi, mõnõl omma_tilga?, mõnõl uiõkõsõ?**

paju

Kan; vereveid `paið om, `hal`lõid `paið om ja `valgõid `paið. `valgõ paiu? omma kõõõ `vindsõpa?, verevä paiu omma enne ilu jaoss Har; rügä ol'l täl jämme ku pai Rõu; `vahtra `häätsess `pääle `paia, sel`le om `mehtsele suurõst abist Röp; paju `pantasõ `kuuri munu, sõs saava `pessä `nahku Lei; raag um suur jämme pai, muža sada `aastakka Lut

paju² → padu¹

paju- paju- paju `puesaid oli säl `einama pääl, muud ei old midagi VNg; `sõrmiku tieb `suuremb jagu `sarvest või paju `kuorest Lüg; `nahkur mees ja paju `karva õlut, nee `olle keige `kangemad Mus; räätsad tehakse pajunidedest Krj; enne `väanti latid pao `vitstega sarika `külge Jaa; paiukoorest punuti, paiukoore `viisku ma ole näind; paiu urvad oo juba `koltсед Vig; pajurägastik, sialt tehasse ahju agu, muud ei sua Amb; sua einamua on paju `põõsaid täis VJg; siin kraavi `kaldal on suur pajuvõsa Sim; pajovitsad `pahti `veiksele riissale ja suurele kuusevitsad, sij one tõrvane, seesäb kava Kod; `raisi ma i-lma paju `puhma maha; lõhmuss viisu pidi oleme kuivage jalan ja pajuviisu likkege Krk; pajopuust tetti aia `vitsu ja võrusit Nõo; pajokoorest `koeti koton pidädä viisu, lõhmusskoorist `koeti `kerkon kävvä Võn; noidõ paiu `urbõga_ `pesti `latsi, et sõss saava_ `häste_ `virgõ? Urv; paiuniidse `oll_i_ `parõmbõ, nuu `oll_i_ `vindsõ? Krl; paiupuud om pil`lipuu, säält latsõ `põõrdävä `pil`li Har; mine iks `umma kodokõistõ ar?, uma paiupuhma `taadõ, sääil om kõõõ parõmb Vas; ümber `riingi ol'l paiumõts ja pihu? (peoleod) laaliva?; `koõrset paia `ossõ sinnä? paa ala ja `jäl`ke süük? tettõ? Röp

paju|hani hrl pl pajuurb kebade oo lund alles mõnes `kohtes veel, kui paio aned oo `väl`les juba Mär; Pajuanid, nad on ilusad `valged, karvased, ise läigivad ka Jür; pajul on ka ikke oma urvad - - nemad on `pehmed ja karvased nagu kaõsid, nende nimed on pajuaned Amb; pajoani - - pannass vaasesse `urbepäeväss Kam

paju|harak(as) (lind) Pajuharagal oo ilusad rohelised suled Kuu; Ega pajuarakas ei õle araka `seltsi - - ta on `rohkem räästa `seltsi IisR; paeuarak sõi teõte linnude munad ja poead ära; mia seda paeuarakud es sall'i, `väiksed linnud said paeuarakite käest tappa Saa; paeoarak, mis `päkklit süüp ja `õunu süüp, rääks-rääks seasi tiip kurgu peräge pal't, sij `laulja lind ei ole Trv; pajoarak kädsistäb nii `rääkä Ran; ammust saanikelt ei ole pajoarakit nännü Kam; hal'l rästäss om paiuharak, paiuharaka? omma_ `hal`li? Kan; paiuharaga omma_ `säärtse aha_ `kirivä? Har; paiuharak tänitäss `vasta `vihma: krää-krää; sa ol't kiriv ku paiuharak Se

paju|hein (taim) pajuein - - paju pööõsaste vahel kasub, pisine lühine kõõõsein Khk

pajuk paju|k g -ki IisR Vig PJg Hää Jür JJn Koe Iis Kõp Puh, -gi Kuu, -ke Hel; paju|k Mih/-ok/ Khn Lai, g -ki Jäm Kaa Põi Muh Rid Mar Mär Vig Tõs Tor Hää Saa Ris/-o|k/ Kei Juu JMd Plt Vil Trv Hls(-ku) Nõo Urv Röp, -gi Khk Saa, -ka KJn Trv, -ke Hel; pajo|k g -ki Lüg Jõh Kod; pajo|ka g -ga Vai; pajuk|as Plt, paiuk|as Kod Trm, g -a

1. pension, abiraha, toetus; moon Sain `sõame `naise pajoki Lüg; [karjane] ise käis `müödä küälä, sis `korjas kokko oma `talve pajoki kõik Jõh; ta saab roonult paiugid Khk; Mees jähi paiukile Kaa; Üks vana inimene elab oma paiukist ää küll Põi; kui leib `otsas vallali inimestel, siis akkab paiukid `tahtma Muh; paiuk, soldatide leeva jaod Mar; Valla `vaene sai pajukid magasi aedast PJg; paiukiga elas ära Tor; vana kroonumehele `antakse kroonu poolest paiukid Juu; oli riigi pajuki peal JJn; akkad jo paiukat `soama Trm; naesed, kel pojad on sõdan `surma suanud, suavad pajokid Kod; Ma olen juba ammu gi paiukil Plt; `soldani paiuk Trv; mia sai kätte oma paiuku Hls; nakami pajuket `nõudme Hel; Ennemi ol`le nu paiuki kah nii väikse, et neid nigu es tunnegi Nõo; [Tal] om paiuk `vällä teenitü, mis täl viga Urv

2. (teat viljamõõt) *paiuk, kolme peksune oli, `vilja ja `kartuli ja `kõiki mõõdeti sellega -- peks oo ümmargune, aga paiuk oli nelja kandilene; magaski aedast `anti `vil`jä paiuki täis Tõs*

paju|kana hrl pl pajuurb *paju kanad on `valged, ilust siled Käi; pajukanad, pajuurvad VJg*
paju|kask → padu|kask

paju|kass hrl pl pajuurb *Pajo `kassid `tuodi tuppa `palmi `puude pühäl Lüg; paju kassid on nee, mis kevade `enne `lehti pajude peel on Khk; paju kaäs on karvane nigu kaäs, ele `valge, läigib Sim; lihaveti pühadest `toodi paju `kaäsa -- need kaäsid on al`lid karvased, pärast lähvad `õitsema, siis lähvad kollasest Lai Vrd pajukiisu*

paju|kiisu = pajukass *`Palmi `puude pühadest vaja paju `kiisusi tuppa `tuuvva Jõh; Pajukiisud olid juba suured, lapsed tõid tuba pajukiisudega `oksi Kaa*

paju|kiri (teat kindakiri) *`kinda kirjad, paju kiri, kadrikiri Rei; mol paio `kirja `kindad käe Mar*

pajusil *pajusil* paokil – Pil

paju|kudu *pajukudu* pajuurb – PJg

paju|käpp pajuurb *Lapsed tõid kevadeti paju käppasi -- tuba Põi*

paju|lamm hrl pl pajuurb *`Lastel on kevadel paju `lambadest `palju `rõemu IisR; paju `lambad -- lapsed ika armastavad neid JõeK*

paju|leheline *paiuleheline* (teat kindamuster) – Kse

paju|leht *paiuleht* (teat kindamuster) – Kul Kse

paju|lind 1. (lind) *pajo `linnud -- nied `tieväd `jälle madalalle pajo `latvade pesäd Lüg; paju `lindu, tämä on ka pikkaraine `ninda sama kui sie sisokaine, vilistä Vai; Pajulind `ümmer pajude elab, paju puhmastes, tiijb vuüi `muüdi ut-ut-ut-ut Hää*

2. lastek pajuurb *lähme paiu `lindusi `korjama, ilusad kollased paiu linnud Nis*

paju|maa vesine (võsane) maa *paju maade sees neid `puikusi (võhumõõku) pailu Krj; Suured laged paju moad kää, mis viga `eina teha Põi; [heinamaal] muist on paio maa ja lehe `eina ka LNg; olid nihukesed `nässis kuused paiomaa peal Kul; soo maa, paeo maa oli Aud Vrd padumaa*

pajune¹ *paju|ne* San, g -se Vai Jäm Kse Iis; *paiu|nõ* Se, g -dsõ Krl/paju-/ Har Rõu Vas Kra, -tsõ Plv; *pajo|ne* Krk, g -se Jõh Ris/paio-/ Kod, -tse Trv Ran Nõo

1. pajust (tehtud) *pienikene pajone kepp õli kääs, `sellega lei kaks siraka Jõh; pajone korv Ris; luogad tehasse pajused Iis; pajone luuq, pajost tett Krk; pajotset loogad iki olliva Ran; toomine paenatuss kõdusi ruttu ärä -- pajone ja saarine sai kõvemb Nõo; Nuiä umma õks kadajadsõ, om jo küll kah paiudsiid ja lepä `nuiõ Rõu; hulõpil`l -- paiuitsit ka tetti Se*

2. pajusid sisaldav *pajone eenäm, `puhmid täis Kod; küll um paiutsõ hainamaa `võtnu Plv*

pajune² *pajune* = padune madal vesine maa, *pajune maa Khk*

paju|pill *pajukoorest vilepill pajo `pilli `tehti, kui kuor õli `lahti, `vesteti tämäst pill, `pääle `tehti `sõrmikud Lüg; `pekstaks koor `lahti, puu seest `välja ja `tehtaks pajupill Käi; Karjane puhus paiupilli Mar; lapsed -- teebad paiu `pillisi Nis; laald nõnna kiledass ja piänikesess nagu pajopil`l Kod; kül`ma viuksuti seda pajo `pilli Trv; pajukoorest tetäss pajo `pilli kah, pandass pakk `sisse, puhutass Nõo*

paju|pups *pajupups* (teat lind) – Trm

paju|päss pajuurb *Lapsed `korjavad paju `pässisi Jõh; `Kõrge maa pialt suurt paju `pässisi ei `leia IisR*

paju|rästäss (lind) *paiurästäss eläss mõtsan ja tege peäsi ja luu munnõ Har*

pajus

pajus *pajus* g -e pajuvõsa *Loomad ajasime pajuses, sõid `lehti ja `latvasi* Hää

paju|seen (teat seen) *Pajuseeni mõned nimetatavd tati seened -- nad on pealt libedad* Trm; *pajo siäned, `samle `karva, ärä kiäväd mussass* Kod; *me `mõndasid `seeni ei korjanud elu aea. nüid korjatasse pajo `seeni, need on alt kollakad, pialt pruunikad* Lai

paju|sisass (lind) *paiu sisass, tuu lask mõni kõrd pikka tuu joro, tsiu* Har

pajusse minema *pajusse* Hlj Mar Amb VJg Trm Äks, *paiusse* Lai, *`paiu* HMD, *pajosse* Koe, *paiosse* Mär Ris üle keema *Ära sa `pliidi `juurest ära tule, piim läheb pajusse* Hlj; *pada lähäb paiosse, minge ukse peale `vasta* Mär; *nää, piim lähäb `paiu, tema tõuseb, liha keedus, tema keeb ühetasa edasi* HMD; *supp läks pajusse, kui kieb üle Amb; pada lähäb paiusse, kui kipub üle minema, siis jookse kohe tulist* Lai

pajustik *pajusti|k* VNg Amb VJg IisK Iis, g -ku Jäm Kse Trm Plt Vön, -gu Kuu; *paiusti|k* Mär(*paio-*) San Kan Plv Vas, *pajosti|k* Vän KJn Trv Hls, *pajoossi|k* Kod, g -ku; *pajusti|kku* g -gu VNg Vai/-kko g -go/; *`paisti|k* g -ku Röp Se(-gu); n *paisti|k* pajuvõsa *sie maa oli nisuke -- suouk, muud ei old, kui pajustik `kasvas pial* VNg; *tõi paiustikust luua võru `vitsu* Mär; *pajustik, kus pal`ju pajusi kasvab* IisK; *pajoõsik õli märg ja muagene õli si vesi; paagud kääväd saana taga pajuõstiku `sisse* Kod; *niida säält pajustikust ain ärä* Vön; *kana läits sinna paiustikku, `vällä ei tulõ* San; *lina kasuss paiustiku veeren* Kan; *urva `aigo saiva? `mehtse? `paistikust `haste mett* Röp; *timahhava nakka_i: `paistikku `niitmä, jätä kara ala, `paistigust saa ai suurt `haina; paistiguh kasusõ nu haina?, mõro hõng om (angervaksadest)* Se

pajustikune adj < pajustik *`metsa on `ninda pajustikune* VNg

paju|tibi, -tibu hrl pl pajuurb *Pajutibusi `käisime ka `korjamas kevade* IisR; *pautibud, ta ju `pehme nigu ane sulg, nigu `piske elukas, karvad pial ja Lih; paiu tibid `õitsevad, kollased õied* Var

paju|tihane (lind) *paju tihane on ere kõllase puguga* Trm

paju|tiisu pajuurb *tõi metsast paju tiisusid* Lai

paju|tiiu *paju-, paiu-*

1. väikese sõrme nimetus – Kul Kse

2. lepatriinu – Kse

paju|tikk (lind) *pajutikaks kutsuti, `mustjas lind, punane nokk -- natune suurem kut `varblane* Jäm

paju|tissu pajuurb *toodi paju tissud [tuppa], mis need pungad tulevad kevade `külge* Lai

paju|tits *pautits* väikese või 4. sõrme nimetus – Lih

paju|tsirk *paiu tsirk* (lind) – Har Plv

paju|vasik(as) euf hunt *`unti `üiti paju vassiguks* Ans; *vanal ajal `olle undid paiovasikad* olnd Mar; *Pajovašk ulgub mõtsan ja otsib saaki* Nõo

paju|vile pajupill *lastel olid paeo viled, `valju `üitsid* Tõs; *pajo vile `tehtass pajo puust* Hää; *nied [on] vanaaea pil`lid, mis on nagu sie einputkest ja pajuvile* KuuK; *mis sina sitavares ka tema `vasta oled, lüeb su `lohki nagu pajuvile* VJg

pajõ g *pajõ* pahema ei teia, vai (kas) *pajõ `puolõ käänd pääle* Lei

paka *paka* jalastega lastekelk *paka õli lavva tükkess testod, laud piäl kua; lapsed `lasksid pakaga `liugu* Kod

pakakille pakatamas *puud pakakille, akavad iirekõrvule minemä; kõik kõhad one pakakille, õjad ja jõed, tõssab iä üles* Kod

pakal *pakal* g *`pakla* Saa Kod KJn Vil M(*`pakle*) T(*`pakle* San) Plv; *pakal' (-õl')* g *`pakla* (*`paklõ*) San V hrl pl takk *pakaldest `tehti lina puñdi `kõitmise `loñte* Saa; *parem paha lõng* ku

üvä *pakal* Kod; *koñid on kõik pakaldest* KJn; *otsiku ja laasiku`pakla. otsiku`pakla om`tonklisema ku laasiku`pakla* Trv; *`pakle om jußt ku`samle; peenikse`pakla`koeti linastel`sißi ja tetti`ammit* Krk; *kui pind kae ehk jala`sisse läüts, siss kakati`väl`lä ja`laßt`pakla`suitsu`sinna`pääle; temäst ei ole tegijät siin ei sääil, nigu kana`paklin* Ran; *pakal om jo ull, ku sa_i kae, siss lähüb lang`tompe täis nigu igävene tombi puru* Nõo; *`paklist sai jämme lang, tollest teiti koñirõivast* Kam; *`otsmatsõ_`pakla^o omma nuu^o, mis edimätsesst haräst_omma_läbi`suitu^o,`otsmatsõ_`pakla^o omma_`höelamba^o* Kan; *`pakla_kraabiti`kraaplige`vällä, puhass lina jäi* Krl; *ne`o`lli halva_`pakla^o, naist saa`koñtilikanõ lang* Har; *tulõkipõn lapahtu`maaha`paklidõ`sisse ja riüh`pa`lli`maani_`maaha* Rõu; *anna^o`villu, siss ma vinnüdä, anna_`pakliid, siss ma tõkuda* Vas; *õdagu o`llit üle pää`paklih* Röp; *maio ka sammõldõdass naide`paklidõga^o* Se; *kapõrdõlõs ka_kui kana pakaldõ siäh* Lut

pakal^e *pakatamas puu pungad pakal* Jäm

pakand *pakañd* Pil KJn Hel, g -i Plt *paks olend paks kuñsikas nigu pakañd* Pil; *jusku pakañd* KJn

pakane *paka|ne* Jäm Khk VII Põi Muh Rei Mar Mär Var Tõs Tor Saa hajusalt KPõ, Iis Kod Lai Plt KJn Hls Krk, *pakka|ne* Kuu VNg Lüg Vai, g -se (käre) *külm oli pakkane talv, külm aig oli Kuu;`õues on`õige kõva pakkane,`teibäd`pauguvad* Lüg; *pakkasi`päivi oli pali* Vai; *Laheb pakaseks`jälle, õhk on`selge, tähed virvendavad* Põi; *`kange pakane -- ilm, kus sa sellega võid`minna* Mär; *pakase külmägä iä lõõb pragusi* Tõs; *pakast o`lli väha, kaks õõd pa`lt, siss`andis`järgi* Saa; *on aga tänä pakane`välläs* Juu; *kui pakase järele tedred`lendavad`kaskedesse`väl`ja, tulevad lagedalle, sie on`jälle`pehme ilma märk, sie ilm pehmeneb pakase järel kohe* KuuK; *ega pakasega ia ole tied`käia* JMd; *pakane ilm, siis kui akkab ninasse* VMr; *pakasega aea`teibad`paukusid, pliks ja plaks käis`ühte`puhku, nigu sõda väl`jas* Lai; *aia`teibä laksuve, justku mõni`viskas seinä`pihta, aga kedägi ei ole, siß om pakane* Krk || (ägedast kuumusest) *kui`kange pakane pala on, siis ma`mõtlen, et tuleb`pikse`vihma* Ann Vrd *pakatis!*

pakatama *paka|tama* hajusalt S, L Ris Nis Kei Amb JMd Koe VJg Iis Trm Kod Plt KJn Trv Nõo Kam, -dama Khk Käi Rei Saa, -tem(e) Krk; *pakatama* Lüg, *pagatamma* Vai; *nud-kesks pakatõt* Khn

1. a. *lõhenema, pragunema sui kuiv, maa pakatab`luhki* Jäm; *kevade jalad pakatavad ära* Ans; *kõrva`saasta pannasse pakatand aava`peele* Khk; *Vanasti värviti`ülgerasvaga maja,`pandi värmitsa`sisse, siis ei pakatand värv ära* Krj; *Käed on kõik pakatand, tea_b mis tõbi see on* Põi; *jäe pakatab* Muh; *Võta puu maha ja lase alla põhja tuult, siis puu äi pakata. Mei`võtsime suure lepa maha ja tegime künad, äi ole`kumpki pakatand* Rei; *lehma nisad kebadise tuulega pakatavad* Mar; *niine kausid`kartsid pakatamist* Kse; *ku ahe sañt, siis leib pakatanu* Var; *Uksõ põõn`lõhki pakatõt* Khn; *akkab pakatama -- maa`rahkub ära* PJg; *Vitsad`aeti`kuivamise aeaks`piale, et`lõhki ei pakataks* Kei || pilt (vaikijast) *see_p`oska ei peast ega`persest pakata* Muh; *Päri kudas tahes, tema ei pakata pääst ega`persest* Hää

b. *puhkema`õied akkavad pagatamma* Vai; *kut [käbid] ära pakatavad,`lähtvad`seemned`väl`ja* Jäm; *Kevade akkavad kõik nupud pakatama* Põi; *õie pungad on`lahti pakatand* JMd; *puud pakatavad ja akavad`lest minemä* Kod; *lehe nupud akkavad pakatama* KJn

2. (lõhkemiseni) *paisuma; (lõhkemiseni) paisunud olema* Õunad *pakatavad puhas puude`otsas ää;`Mõldri obu tuli kevade rihalt`väl`ja, perse pakatas lihast taga* Põi; *vanad inimesed`paistevad üles ja pakatavad`lõhki, sis on surm ka varsi kääs* Vän; *vorsti pudru ei tohi`õõlda, vorstid pakatavad`lõhki* Nis; *kaali om ärä pakatet, ei`kõlba süvvä* Trv

pakatis

3. valutama, tuikama, pakitsema *piim pakats rinna sehen; `sijtse pakatep, ammass kah; ku [paise] katik lää, sõss ei pakade änäp* Krk

4. ummistuma *ku jassik madal `ol'li, sis_ta sügävä lumega mueduki pakat ärä alt, ku ta `kõrge `ol'li, siss läüts üle lume nigu vuhinaga; mõnel jassikul olliva `kõrge jalasse all, siss ku sügäv lumi `ol'li, siss es pakata alt ärä, es võta lume sinna `alla* Nõo

pakatis¹ *pakatis* Jäm Krj Pöi Han, *pakadis* Khk, g -e *pakane sihandune pakadis `väl'jas* Khk; *Tuli `irmus käre pakatis `peale* Krj; *Ikka kena pakatis - - võtab nina taheks* Pöi; *Selle pakatisega tuleb kaks `korda `päävas `ahju kütta* Han

pakatis² *pakatis* g -e *pragu mõnel oo ju pakatised käel, pragusi täis* Var **Vrd** *pakatus*

pakatsed pl *pakatsed* *muhud pakatsed_o obuse `jalge sees, `seoksed muhud* Aud

pakatuma *pakatuma* *pakatama jalad pakatuvad* Khn

pakatus *pakatu|s* Jäm Kse Tõs Tor Hää VJg Kod Trv/-u|ss/, *pakadu|s* Khk Rei, *pagadu|s* Vai, g -se

1. puhkemine *`kaiki `lälli pagadused on `müödä* Vai; *puu pakadusest kasvab leht* Rei; *pakatus one ku õõnapu eelitsused one* Kod

2. *pragu Pänniga levadel ei tule nii pailu pakatust, aga ahju paraändi pääl `ol'li vahest `vaata poole südameni ära pragenenu* Hää; *kaalil om pakatuss küllen* Trv **Vrd** *pakatis²*

pakenpard *paken|pard* g -*parra* Iis Plt; *pakken|pard* Kuu Lüg Jõh, *pakken|pärda, pakker-* Vai, g -*parra*; pl *pakenparrad* Koe Trm Kod Lai KJn, *pakkenparrad* VNg, *pakkenparrud* Jõh, *pakenpaarid* Khk, *`pahkenparad* Jür, *takenberid* Kul Lih põskhabe *pakkenparrad one `poskede taga* VNg; *mõni ajas `lõua `puhtast, aga siit ei `puutund, siis õli pakkenpard* Lüg; *pakkenparrud on nied `lõuva peräde taga* Jõh; *pakenpaarid on põse abemed* Khk; *mõnel mehel_o takenberid lõua `ääres* Kul; *laseb pakenparrad suurest `kasvada Iis; suured pakenparrad kahel puul* Kod; *laps akkas pakenpärda `kinni* Plt

pakepelt *kiiremini üits naine olli `rohkep ehen lipanu, `tahten - - kodu minnä pak'epelt* Krk

paki pl *pak'i²* põskhabe *pak'i pösõ pääl ja lõug om pal'ass, lutõrusõ `rahval ol'li pak'i²* Se

pakij|kott *tubakakott pakikoti tuttide `otsas olid ka `elmed* Khk; *Vanadel meestel olid ikka seapöövest tehtud pakikotid taskus* Kaa; *Pakikott oli püksirihma vahel; Ka jäära kotist `tehti pakikottisi* Pöi

pakil *pakil* Khk Käi Rei Mar Mär Vig Tõs Ris Juu Jür Koe Iis Trm KJn, *pagil* Vai *pakitsedes täis, tulvil, pakitamas `jalga on `saapas pagil* Vai; *king on nii kitsas, jalg on pakil* Khk; *See pais nii pakil juba, küll see ikka varsti puhkeb* Rei; *ega nüid `veskel nii pakil `ootajaid ei ole, nüid saab `järke küll* Mär; *südä oo pakil, üsä `vällä tulemas* Tõs; *sel on inge peal pakil kedagi* Jür; *riie on pakil `ümber* Koe; *kleit on pakil seljas* Iis; *õli tõne pakil menemas* Trm; *tüü on pakil `piäle tulemas* KJn

pakile *pakile* Muh Tõs kinni (hingest) *ing jäeb pakile* Muh; *eng oo `kinni, jääb pakile* Tõs

pakiline *pakili|ne* Jäm Khk Tor Saa JMd VJg Kod Lai M(-li|n Krk) Ran Nõo San, -*le|ne* Tõs Aud Hää, *pakkilil|ne* Hlj VNg Vai, *pagilil|ne* Kuu, g -*se*; *pakili|ne* Urv/g -*dse/* Har(-k'-), *pakilõ|ni* Krl, g -*tse*

1. *kiire, rutuline on `ninda pakkiline `aiga* VNg; *sie on `oige pakkiline tüö - - `tarvis `valmist tehä* Vai; *pakiline asi on `kangesti kiire* Khk; *see oo vägä pakilene asi, piäb `kähku minema* Tõs; *õege pakiline kiri* Tor; *pean selle pakilise toimetuse ette `võtma* Saa; *pakilised tüöd tulid `piale* JMd; *karja aed vaea ära parandata, see on pakiline töö* Lai; *miul ei ole*

midagi pakilist`asja Hls; sügüse künnets iki maa üless, siis ei oole nõnda pakiline Krk; mul om pakiline minek San; vaest mõnd pak'ilist`käüki om Har

2. rutakas; läbematu ärge olge nii pakilene Hää; pakiline inimene, temä ei läpe mitte olla; ta om pakilin`kangest,`tõmbass ihust engest Krk

3. tihke akkuna haak on nii pagiline, ei se`lähte`kinni, egä se tule`lahti; kolm tükkü on pagiline`panna Kuu;`silgutünn ei old pakkiline (lasi vett läbi) Hlj

pakilt pakilt Saa M(-ld Trv) kiiruga, rutakalt pakilist`asja peab pakilt tegema Saa; ma pea pakild minema Trv; Är ninda pakilt astu, mia_i saa siul perrä Hls; mõni inimene`väege pakilt kõneless, siss mea mitte aru ei saa; pakilt tetäss pilla-palla; mis sa ninda pakilt ja palavelt tüjt Krk

pakistõ kiiresti ma pidi nii pakistõ minemä, aga ma jäi`kaugõss Krl

pakitama paki|tama Jäm Khk VII Pöi Muh hajasalt L, HJn Koe VMr Kad VJg TaPö Plt KJn Trv TLä Ote, -tamma Kan Plv, -dama Emm; pakkitama Hlj RID(-mma Lüg), pagitama Kuu VNg Vai/-mma/

1. valutama, tuikama Sorm pagit kogu`onnetuma üö Kuu; küll`vihmase`ilmaga vanad`kondid pakkitavad`kangest Hlj; jalg akkas pakkitama, kolm`päivä õlin asemel sälikälli maas Lüg; kaik`ambad on miul pagitaned Vai; rinnad pakitavad kõhaga Khk; Külje sees on`aige,`kangesti pakidab Emm; paese pakitab, akkab`kaški`lööma Mar; kui mure oo, siss südä pakitab Tõs; ullud`ambad, muudku pakitavad HJn; paise ka, kui akkab`juoksma, küll pakitab VMr; jalad pakitavad, ei vöi enäm`kiñni pidädä KJn; Käe om külmäga kangess tõmmanu, nüid lämmän nakava pakitama Nõo; pakitass küüdsä`ümbre Kan

2. millestki tulvil, pakatamas olema; sellest tulenevalt väljapääsu otsima`vatsa on`ninda täis, et pagita VNg;`naine võrutas nüüd`lapse`vällä, päält sedä`rinnad ajasivvad täis ja pakkitasivad Lüg; Ma lähen korra`õue, akkab nõnda pakitama (kusehädast) Pöi; kui ma istu, sis veri akab pakitama Vig; rinnad pakitavad, laps one kodo; vesi pakitab, kos ta tüj`kiñni one -- ku tüj`lahti suab, lähäb Kod; põis täis, pakitas -- kusnd ää püksid Ksi; ma ei saa`öösse magada, mul töö pakitab südame peal Lai; lehm`uütäb`lüpsmest, udar pakitab KJn; see asi pakitab mul enge_päl Trv; es tüj`väl'lägi, aga`endäl süä võis pakitada sehen Ran

3. kibeleva, kiirustama, kiire olema egä sie tüö nüüd pakkita Lüg; küll pakitas naa keele pealt et, tohi`reaki mette Muh; ega siin tööd pakitamas põle Var; inimene pakitab kodo minemä, ei õle`aega Kod; mes sä nii pakitad tolle minekiga Ran; mis sul sääl ni pakitass, et`aigu ei olõ? Plv

pakitsema pakits|ema Jäm Khk Käi Rei Mär Tõs Vän Tor Hää Saa Ris Kei Pee Iis Plt Trv Ran, -emä Juu KJn, -eme Hls Krk(-em) Hel San, -õmmõ Krl Har; (ta) pakitsõb Khn

1. valutama, tuikama, hõõguma süda pakitseb kut sauna ahi Jäm; kui on mäda õhe koha sees, siis pakitseb`kangeste Käi; muhk nii pakitseb, et ei vöi änam kannatada Mär; ammas tuksub ja pakitseb Vän; jalad üsa pakitsesid suurest`keimisest Tor; paise ei pakitse, paise sügeleb Saa; südä üsnä pakitseb sees Juu; jalad pakitseväd, kui on`kitsad`saapad KJn; miul`amba pakitseve Hls; Oi, kuda si päiel pakitsep,`siitse om sehen Krk; kihä pakitses jälede San

2. tulvil, pakatamas olema; sellest tulenevalt väljapääsu otsima Oh, see pakitses ta`inges juba ammu, nüüd`ütles`välja Rei; rinnad pakitsevad,`piimä täis Tõs; tüjü pakitseb südame pääl Hää; midägi nigu pakitseb südame pääl, tahad üteldä, aga ei saa Ran

3. kibeleva, kiirustama see sõna pakitseb mul just keele peal Khk; ärä pakitse,`aiga om kõnelde Trv; mikeperäst sa sedäsi sõnnikut pakitses vedäde Krk; tiä pakitsõss minemõ, tel om rutt takka Krl

pakitsus

pakitsus *pakitsus* San, g -e Rei pakitsemine [Teeleht] *vetab valu ja pakitsuse vähemaks* [paise] Rei; *veri pakitses, seo om pakitsus* San

pakituisil pakil, tulvil *vesi om pakituisil, lumõ alunõ kõik' om vett täüs* Urv

pakitus *pakitu|s* Jäm Muh Käi/-du|s/ Mär Iis Kod Plt KJn Trv/-u|ss/, *pakitu|s* IisR, *pagitu|s* VNg, g -se; *pagidu|s* g -kse Vai pakitsus `Amba valuga `üöse nisuke *pakitus* *pias, et `silmagi saand `kinni* IisR; *en miä `tundand südäme pagidust ega midägi* Vai; `sõuke *pakitus oo `rindus* Muh; *paneb villile küpse sibulast peale, siis jääb pakitus ää* Mär; *pakitus, ma tahan minemä akada - - tükin minemä* Kod; `söämen *om seande pakituss* Trv

pakilätses rukkilill `Moole ei `meeldind *paki`ätsed* Jäm

pakjas pakil *paese one viil' pakjas, ei lähä viil' juuskma* Kod

pakk' *pakk* (-k'k) g *paki* Jäm Khk VII Pöi Muh Rei hajusalt L, Ris Juu Jür Amb JMd Koe VMr Iis Trm Kod Plt KJn Vil Trv Hls Krk TLä San/g *pak'i/* hajusalt V(g *pak'i*), *pakki* Lüg IisR, *pagi* Kuu VNg/n *pakki/* *pakitud kaup, ese(med), komps, pamp; saadeti `suured pagid* Kuu; *kui `tõisele `miski `asja `saata, `saadeti pakk* Lüg; *asjad olid pakki `siutud* Khk; *Raamatu pakk oli `kainlus, läks siit `mööda* Pöi; *üks pak'k läheb `päevas ää* [paberosse] Muh; *reisijal on palju pakkisi* Rei; *suurde pakkide `ümber olid robuskid* Mar; *kas tal pakki koa kää oli või tuli tüha kätega* Mär; *tä sai paelu pak'ka* Tõs; *Tuõ puest üks pak'k `suitsu* Khn; *ostsin ühe paki riiet* Hää; *pani assad pakki* Ris; *ta `suatis `mulle ühe paki* JMd; *sie pakkis kohv põle kedagi, ei ole `miski mekki tal* VMr; *jõõlupuul egäle lapsele `antse pakk kätte, kompekid ja saiad [on] pakin* Kod; *aidas ärral pakid ja sumadännid `väl'la `tuua, ärral oli pal'lu pakkisid `kaasa `võetud* Plt; *pak'k tikke maksis seitse `kopkat* Vil; *suur `rõõva pak'k olli `kändlen* Krk; *nüid ma viil' ole ja saada sulle pak'ke* Nõo; *ma sai ka `endä sugulõsõ käest `täämä pak'i* San; *panõ `rõiva pak'ki ilustõ, siss ei `kurtsu vällä?*; *siihn pakin küll is olõ su tokumeñte* Har; *üts pak'k unõhtu mul `maaha* Rõu

pakk' *pakk* g *paki* Mär Juu JMd Koe VJg Trm KJn, *pakki* Lüg Jõh; *pak'k* g *paki* M Puh Nõo, *pak'i* Krl Har; *pakki* g *pagi* Vai rutt, kiir *egä sul `sinne pakki `mennä ei õle* Lüg; *ken `siule pano sedä pakki `pääle, et piäd mänemä* Vai; *ega sol pakki peal ole, `aega `minna küll* Mär; *nii pakki mol sellega põle, eä, kui `oomegi `tehtud suab* Juu; *mul on selle assaga suur pakk* JMd; *vaja `talle pakki taha teha* (tagant kiirustada) Trm; *mul om vägä pak'k minek; suure pakiga uneti ärä* Trv; *ei saa `aiga nina ka är nuusate, nõnda pak'k om* Hls; *mea tulli suure pakige; miul `aiga ei oole, mea ole pakil aal `sündünü* Krk; *sul om vist pak'k takan, et ärä tahat `mennä* Puh; *taga `tüüga om `aigu viil' küländ, ega `taaga nii pak'k ei olõ?* Har

pakk' *pakk* g *paku* eP(pako LNg Ris) eL(pako Lut), *pakku* Hlj VNg Lüg Jõh IisR, *pagu* Kuu; *pakko* g *pago* Vai

1. a. (lühike) jäme palgiots `kirves oli *pakku* `juures; *alasi pakk tehä `tammest, `muidu läheb `lõhki; kui `palki viad, siis on `palgi pakk - - pakkul on `kahled sies, palk tuleb `sinne `sisse, siis ei `viere maha* Lüg; *Istu paku `otsa* Jäm; *raie pakk oo pinu `ääres ikka* VII; *Kui käsitsi `laudü `saeti, siis tõsteti pakud vintsiga puki `peale; Mees nii lühike ja jäme kut pakk; `Poodis oli suur liha `raiumise pakk* Pöi; *lõõ kirves paku `sisse; siis akatse tõtta (jalast) paku vahel koolutama* Muh; *pakkudest saedas `loudü* Rei; *suured jämedäd `saetud pakud* Tõs; *vanarahva sõna `ütleb, et peksa `poega kui pakku ja ehita tüdart kui tokki* Aud; *lau pakud kõik ilusti `verna* Juu; *pakk lõhuti nel'laks* Amb; *neist pakkudest `tahtsin `sindlid `lasta lõigata* JMd; *kaks `riita pakka* Kod; *pakk, kellega `veetasse vene või noot `kaldale; jalad nigu pakud* Plt; *lõegutasse puud kätti pakkudes* KJn; *kellel `säante tõrike om - - `pañti vähä `kõrgepes pakke `pääle* Hls; *rõõva `pesmise pakk om [ühtlasi] `istmise pakk* Krk; *mõnel om*

jämädä seeremarja nigu paku Ran; olli serände lina ari, nigu väedse `pisti paku sehen Puh; `lamba pää kääneti säliti paku `pääle ja lahuti `kirvega `lahki Nõo; teitti jämmele pakulõ suurõ plok'i `sisse, `paniti tuu tamõ obõstõlõ `taadõ, purutõdi tollega `vil'jä Võn; jala omma_ `paistõdu_ku paku^o Krl; rao paku pääl hagu `kaitski Har; `Tuule ka sõss viil es olõ^o, `istmisesõ ol'liiva_kergo^o ja paku^o Röp; alasi pakk lüvväss maa `sisse, siss `naatas vikahtit tsagama Se **b.** pakkartu poiss pani oma `õnne `pääle paku, nüüd on öröläsed pesä `sisse tehnd Lüg; kes löis metsäss mesilase pere, tõi kodo, tegi aga paku Kod; Tal iks ol' viis-kuus paku aian Urv; sjaal om kolmkümmend mehidse paku, sääļ määrütänü_kül_su üleni `mijga_kokko Vas **c.** kangarull minul oli kaks uut paku parandatekki, kui mehele `läksin; linase `kanga pakkud - - vanamor toi siis kätte puha `tütrelle [et]- - akka nüd linasi tegema neist VNg; `vutri riie, suur paks, kui paku maha panid, `seisas ise `püsti Khk; särgi kangass sae suured pakkud ärä müüdä Kod

2. töödeldud puitdetail; mingi riista, eseme keskne puitosa **a.** (kangaspuudel) kui [kangas] oli ühe`kerra `ümber paku, siis `üeldi, et pakkul on juo särk `seljas, kui ühe`kerra `ümber paku juo `kuutu oli VNg; tagumisel pakkul on suon sies, varb käib `sinne `sisse Lüg; akka `kannast pagole `käärima Vai; nisukene pakk oli kohe, kelle pial niied `tehti Ris; siis ajad paku `ümber niikaua kui `lõngu on JJn; kui kangas on paku `piale aeatud, siis tuleb `niide panemine Sim; alumane pakk, kohe kangas akab `ümber `kiijrama, ku kudod Kod; nii laialt piad panema riha `sisse, kui paras paku `piale `minna on Pal; juba paku perse saab `kiinni (kangas ulatub pakule) KJn **b.** (reel) rie pakkusi `tehti pajopuust, tämä on iast `sitke, siis paku `sõrmussed `painuvad Lüg; viis paku, nied `oiavad rie kuos Jõh; pakkude `peele lüüasse põhi, nee_o põha `kandjad Khk; Ree pakud olid `jälle tammest Pöi; reel `ollid puu pakud - - pakud pannasse jalaste `sisse Muh; ree pakud käivad jälaste peeld läbi Emm; kui paanandid on, siis paku ei ole Nis; pannakse [reele] pakud `peäle, igä [kodara] poari `peäle jälle üks pakk, siis on neli paku ja kaheksa kodarast Juu **c.** (äkkel) ägel on pikkemad pakkud, pakkusi on kuus ehk `seitse - - igal pakkul käib kaks `pulka sies Lüg; Äge pakud `tehti kase puust ja põletati õle - - siis olid tugevad Pöi; kahessa paku oli - - ja raud pulgad olid seäl pakkude sees Mär; Äe pakkõ sisemised otsad tehässe vahedad Khn; äkke pakudess käesid varvad läbi Kod; pakud olid ike nõnna kolme tolli `paksused ja sis olid pulgad siäl sihes - - vitsa `vääitidega [olid] koos need äkke pakud Pal; äglä paku, kus raudpulga sehen om Krk **d.** (höövlil) `viilungi `üövlil on pakk ka `niisike pikk; sie valts `üövlil pakk on `lõhki `kuivand; krupp`üövlil pakkul on põhi alt vähä `kummus Lüg; härg `hiijli pakk Har **e.** lävepakk kui `peigomies akkas `pruudi kodo `sõitama, `üüdas paku tagant: `poisid, `piitsaraha Lüg; `Reiealuse väravatel olivad madalad pakkud; `Kõigi tua `ustel olivad pakkud, `ainuld säervandi uks oli `ilma IisR; päe `tul'li üle paku Tor; `istus ukse pakul Nis; toa ukxel ja laada ukxel kõegil oli `kõrge pakk Juu; tõsta jalõ üle paku Amb; lävealune pakk, nu vana`aatse läve `ol'liiva väegä `kõrge Kam **f.** (muudel esemetel) puu lukku pakk `panna kõvast `ukse `külge `kinni Lüg; `tõmbas kiijjad paku `pääle Krj; nii pitk kut jalõ, nii pitk peab pakk olema Jaa; `pasli nina `sisse `lüüdi pakk, kurrud `lüüdi paku peal labusaks Muh; ma_tei pää `perrä paku, sõss sai luut `muutsa ja parass Rõu

3. jalapakk pane jalad paku Muh; jalad `pandi enne paku Mär; `vargal pannasse jalad paku Tõs; `pandud paku `ühte `jalga pidi Plt; `vangidel `pantud pakud `jalgu KJn

4. **a.** silmuskudumi alustus, loomus [Kui kindal] pakud `valmis olid, siis kasvatati nii kaua kut `põila auguni Pöi; sukäl oo ülal `ääres pakud, kaks `sil'ma parempidi, kaks pahempidi

pakk

Aud **b.** (tanukirjast tanu allääres) *tanu pakud`ollid roositud; all_o tanu pakud, siis_o suur kiri peal* Muh

pakk¹ *pakk* g *paki* hajusalt Sa, Rid tubakas vanad mihed kasvatavad pakki Jäm; sool (sul) *paki limp alati löuas; Ei või selle paki aisu sees`olla* Khk; *änamasti_o`keikidel pakki istunud, mõned arvad, kes paperoõsisi ostavad; näris päeva läbi kodu pakki* Mus; *jövad sa seda tubakad nüid`osta, piab ise pakki kasvatama* VII; *Laeva mehed pidasid pakki`lõugas* Pöi; *mu isa suitsetas pakki* Rid

pakk² *pakk* g *paki* Krj Emm Rei Khn Hää Ris JõeK, *pagi* Kuu

1. kajutitaoline ruum, varjualune laevas *Oli küll pagiga paat, aga pagi alusel puudus tagumane sein* Kuu; *Madrust ja kütjad, kis vanade laevdel ees paki all elast, läkst vahti minnas ikka mitsippi* (laeva keskossa) Emm

2. kõrgem tekiosa laeva ninas või päras *Paki peel kamandab sadama sissesõidu ajal laeva esimene tüürman madrusid* Emm; *Mies`seisis`laevõs ies paki piäl, et kõik rahvas nägäd* Khn; *sa oled siis paki pääl`vahtis* Hää; *suurtel`laevadel on taga ka pakk, kaks pakki on laeval* JõeK

3. *pakk* i *panema* purjeid maha võttes laeva seiskama või triivima jätma *ku`laeva tahetaks`seisma`panna -- siis`pantaks laev pakki. üksjagu`purjusi`pantaks vidama, kis`tõmma`laeva tagasi, teine jägu edesi, siis laev akkab`kül`gipidi minema, muud purjud tulevad maha lasta* Hää; *ku`laeva tahad`triivida, et maa tuleb ja ku on udune, siis paned purjud pakki* Ris

pakk³ *pakil* minul on tüöd *pakk³* VNg

pakken *pakken* g -i hrl pl põskhabe`ennemast ikke`mitmel vanal inimesel õlivad *pakkenid; Pakkenid on kahel puol`põske, lõuvaõts on`paljass* Lüg

pakkili *pakil*, pingul *jalg on pakkili`saapa sies* Lüg

pakkilla *pakkilla* Vai, *pagilla* Kuu pilgeni (täis), tihkelt`Rahvast_o tuad *pagilla täüs; Uks käüb`piituje vahel`ninda pagilla* Kuu; *korvi on pakkilla* Vai

pakkima¹ *pakkima*, (ma) *paki(n)* Jäm Khk VII Pöi Muh Emm Rei hajusalt L, Ris JMd Koe VJg Iis Trm Plt KJn(*pakma*) Kõp Puh San, *pakkin* Lüg, *pagin* Kuu VNg Vai; *pakma* Trv Nõo Har Rõu Plv Vas, *pak`me* Hls Krk, *pak`mõ* Krl, (ma) *paki* (-k-)

1. **a.** asju kokku panema või lahti võtma, sisse mähkima; *pakki tegema`täma`pakki omad`asjad kogu* VNg; *pakkis`lahti, pani`vällä`riiuli`pääle, et akkab`müümä* Lüg; *paki asjad`sisse* Khk; *Kohver oli`seepi täis pakitud* Pöi; *Pakit purjudega laev* (triivima jäetud) Emm; *Nüid tihatse`poodis ilusad pakid, pakitse`aõsad`ühthe`kompsu* Han; *õõnad tulevad talveks`sisse pakkida* JMd; *pakkis omad asjad kokku ja läks* Iis; *mul on alles pakkimatta* KJn; *kaup om`kinni pakit; pak`ken läits aig`ärä* Trv; *kas sa`ärä`lääd, et oma`asju kokku pakid* Puh; *pak`i rõivas`paprõ`sisse* Krl; *kaupmiõss`pak`ke mullõ heeringa[?] ilosahe papõri`sisse* Plv **b.** *piitl soojalt riietama või riietuma ma`pakin su nii`sisse, et sul`änam küilm ei akka* JMd; *Mine`pähle sina, mia naka`endät`viil`sisse`pak`ma* Nõo; *pak`i latsõ häste`rõiva sisse, et küilm ei saa[?]* Har

2. külge kleepuma (sulalumest) *lumi ol`li jalaste ja sebade`ümmer pakkunud; kui lumi pakkima akkab, siss`lõõb ree jalase purus* Saa

pakkima² *pakkima* Jõh, (ma) *paki(n)* Khk Mär Var Tõs Kei Juu Koe Iis Trm Kod/ma-inf`*pakma/* KJn San/ma-inf -*me/*, *pagin* Kuu VNg *peale käima, pressima, tungima tüõ`pakkib`pääle* Kuu; *kaik`pakkivata ede`penki* VNg; *üks töö`pakib teise`peelee* Khk; *iä koha`piäle`pakkisid mehed, kõik`tahtsid sedä`kohta`soaja* Tõs; *Ää kadus* [nõidus], *või läks kokku ja*

lehmad ei pakkind koa änam sepa paea taha Kei; rukis pakib `peäle ja ein veel tegemättä Juu; pakivad kahekeisi poosile `piäle, et sinä võfid Kod; tüü pakiss sullõ `pääle San

-pakkis Ls hingpakkis

pakk|lukk puukerega lukk *pakklukk, rauast lukk puupaku sees* Nis

pakk|puu pakktaru *pak'k puud olid puu tüüvest `tehtud, tee puu seest `õõneks ja pane restid `sisse* Var; *pakk puu seest ei ole ää mett võtta* Saa; *pakppuu oli mädand puu, sai siest ära põletud - - lennuaugud `sisse, õlevihk `peale - - ja oligi JJn; pakk puu oli õõnestatud puu, aga sialt oli [mett] kätte räbal `suada* VMr; *pakppuu om kuusepuust, alumisel otsal pannas põhi ala, päälmisel otsal pannas kuusekuur pääle* Hls; *mehidse pakppuu* Har

pakk|ratta pl kiviveovanker *pakkratta[?], no omma[?] madala[?], laud pääl, kohe kivi `pääle pandass* Kan; [ta] *taht pakkrattõid henele tetä[?] kivve vetä[?]* Har; *pakkrattile um matal' kivve pääle aia[?]* Plv

pakk|regi kiviveoregi *pakkregi, kohe suurõ[?] kivi[?] `pääle `aeti* Har; *pakkregi, kel kõdarit kah ei olõ[?], jalaäsit noil es painutõda, nuu[?] ol'liva mõtsast oisitu kõgõ juurõga* Röp

pakk|taba puukerega lukk *pakktabal `ümbrüss om `puunõ ja võll ja vedru om rauanõ; pakktaba `kambrõ ussõ iijn, na omma[?] jo mustidsõ[?] taba[?]* Har; *pakktaba ol'l aida iijh, kirstu iijh* Plv

pakk|taru õõnestatud puupakust taru *pakktarust kiä inne es putu[?] ku sügüse, sis `kaeti ja `võeti [mesi] `vällä* Har; *pakktaro[?] ol'liva vanast `säändse hõõriko[?], puu tüvest `vällä kaevet* Plv; *pakktaro aind paar' puuta mett, ku hää[?] `aasta[?] ol'liva[?]* Röp **Vrd** pakppuu

pakku *pakku* Kuu Jäm Tor Saa Kos JMd Iis Trm Kod eL, *pakko* Vai Plv Röp Se peitu, varjule, redusse; *põgenema `läksid - - `tormi pakku* Kuu; *poiss `jooskes pakku* Jäm; *ta ol'li `metsa pakku lännu* Saa; *kutsutud soldatid viimaks, siis on mehed pakku joost* Kos; *pugesin ahju taha pakku* Iis; [varblased] *topivad `rässä `alla pakku tuesu edess* Kod; *kus ma viijl pakku lätsi, ku `oisje kaalaluu pääl olli; ma visasi laste iijst pakku - - nüid ei lövvä esi ka kätte* Krk; *poisikse ollive `pel'gäme nakanu ja `iilan läbi mõtsa `tõiste `tallu pakku* Hel; *ohvitsiijr ei ole lännu* gi `tapluste, läits peni `kuuti pakku Ran; *ega sisalik midägi ei tii, sisalik mugu jooseb, lääp pakku* Nõo; *kumb valusambide `jõuse lüvvä[?], tuu ai tõõsõ pakku* Võn; *lääme vihma pakku* Krl; *oi_tuu hall' ol'l hirmuss - - inemise pellänü[?], joosnu `halli pakku* Urv; *katõsakümmend kaats ajast `aiga `müüjä, kolmass pääl - - a_surm näet om pakku lännu[?]* piltl Har; *kisivä lae puu[?] üless ja - - säält `tõiva `väl'lä, vai sa läitsit pakko* Plv; *siss läits meil hopõn pakku, jõvva as kiinni_pitä[?]* Vas; *vana_tsia[?] `naksiva_ `vasta, `aieva_hundi_pakku* Röp; *kua siss `joudsõ tõõse pakku aia[?]* Se; *lasi lapakut pakku* Lut

pakkuma *pakkuma* Hlj, (ma) *paku(n)* SaLä VII Põi Muh Käi Rei hajasalt L, Ris HMD Juu JMd Koe VJg Iis Trm Plt KJn, *pakkun* Lüg IisR, *pagun* Kuu VNg Vai/pakko-, *pago-/; `pakma*, (ma) *paku(n)* Vig Mih Khn Saa Kod KJn eL(-me M)

1. ettepanekut tegema, õhutama, paluma, et võetaks või ostetaks midagi *pagun `endast abist `sulle* VNg; *siin on üks lesk `naine, käis minulegi pakkumas `ennast `naisest; `enne `käisivad `kaupmed ikke küläde `müüda `kaussisi pakkumas* Lüg; *mies tuli `tüöle pakkoma* Vai; *keis ennast `meitele abi pakkumas* Khk; *Üks käis sii sügise veel `põrsud pakkumas, neli tükki oli `kastis* Põi; *paku külalisele `tooli* Mär; *pakkus täle raha* Tõs; *Ljõnnõs pakkudõ mõnõd majasi `müüä* Khn; *pakkus mulle lille `õisa* Tor; *kui neil (sõduritel) `rohkem `anti ja üle jäid kellegil, sis käisid pakkumas säärikuid ja kirsavoi:si ja* HMD; *pakkus `mulle oma tütar* JMd; *pistä põrsas koiti, ku pakutasse* Kod; *ta pak's ennast tühü* Krk; *vanast käesivä arjukese - - `pakseva `kaupa müvvä; `kiissu käesivä `pakman* Nõo; *timä tõi mulle sõrmussit ja*

pakkusi

prossesit ja pak'ke raha, a ma es taha tedä Võn; mia paki tälle raha, ta_s võta, ta_s anna mulle toda villast räiti Rõn; tütrik tul'l ennest `pakma, taht `tjnmä tulla Krl; jäi kaits last maha?, mullõ pakuti ütte, et - - kasvatõga üless Har

2. andma, ulatama, serveerima (toidust, joogist vms) *pagud lusigaga `süüä, aga `varre `turkad `silmä (ei anna hea meelega) Kuu; laps pakkus moole `õuna Khk; kessel oli, see pakkus `viina ka Mus; Paku lehmale, ehk sööb ää Põi; pakutasse ikke alati, kui toit oo `valmis Mar; `paksin tal `piima Vig; `süia pakkuma ma küll ei akka Vän; pakun sulle midagi paremad suupistet Saa; `süia tal ei õlema pakatudki Trm; tämä tujb `suitsu, aga sinule ei paku Kod; pakkus `mulle `leibä KJn; paku obesale juvva Trv; pak'k pehmet `saia Puh; üitskõrd olli supp, `paksime penile, peni nuusut ja läits kos tuhat mant minemä; nemä pakiva mulle ka toda õlut Nõo; ta `pakse `mulle tubakut San; paku no? tälle `saia, vast tä `tuudki? võtt Rõu; ma_paki tälle süvvä?, a mugu_hünisi `vasta Vas*

3. ulatama, sirutama paku kätt koa Muh; pakkus moole kätt, aga ma ei leppind ää; ei tea, kos see ema läks, oleks pakkund lapsele `tissi Mär; pakun kätt, tahan teretada Hää

4. teat hinda maksma nõustuma kes pakkus `rohkeb, `sellele jäi (oksjonist) Lüg; sene obose iest pidä `rohkeb pakkoma Vai; üks pakkus lehmä eest vähem, teene `rohkem Tõs; ta olli üüts kümme tuhand ärä pakkun Krk; `tahtsõ päitsit ka ar `osta ja `paksõ kolmsada `ruublitt päidsehte iüst kah Vas

5. võimaldama, andma, osaks saada laskma kas õli `keski, kes tegi vigurid, aga sie pakkus `õige `nalja `mulle Lüg; sa võid kas oma sõnadega ehk tegudega teisele au pakkuda VII; pakub lapsele `irmu ja `armu koa Mär; pakub `külmä - - on juba sügise Kod; ilm pakub `vihma KJn

pakkusi pakil, tulvil vesi um pakkusi, ku ei joosõ?, lumõga um kinni? Rõu

pakk|vanker kiviveovanker pakk `vankriga `veeti kivve Röp

pakk|äke pakkudest koosnev puuäke pakk äge õli `neljä `kandiline - - `pulgad läbi `lüödud pakkust Lüg; pakk äke, see talupoea äke oo Lih; ennemast kohendati karu äkkega, pärast õlid pakk äkked Trm; pakkäkked - - pakule `lasti aagud `sisse, kaks piänikess `varva, kos piäl pinnud upsutasid Kod; pakkägel, pulga sehen Krk; Siss teiti kah pakkägli ja anikäpä Rõn

pakla|kootsel takukoonal pää sasine ku `pakla kootsel Trv; `pakla koodsel kääneti `kuuõslede Ran; Kui kurjas lähäb tõese pääle, siss ütlep: kül mä su puista nigu paklakuõõsliit Nõo; panõ `paklõ koodsõl `kuuõsli laua manu; visaõs ku `paklõ `kuuõõsli `vasta maad Har; Lina `kuuõõsli käänä_`pehme?, a_`pakla `kuuõõsli kõva Rõu

paklane `pakla|ne g -se M, -tse T; `pakla|nõ g -tsõ, -dsõ Võn V(`paklõ|ni Krl) takune `lõngu oli jo perätu, `paklasi ja linatsit ja Trv; siss `anti neile (aastasulastele) kaits `paklast amet, kaits `paari `paklasi `pükse Pst; `suuri `paklasi `rõivit ei jõvva jo `käega õõrda, landsitat tõlvaga läbi, siss ta põrutab tolle musta sääld `väl'lä Ran; mul om prõlla `paklatse jalaräti jalan Puh; vanast `olli jakuga ame, piht `olli linane, jakk `olli `paklane Nõo; ega põllõ ala es `koeta `uõdrigule ilosat `langa, sinnä_kõlvaõs `paklanõ kah Võn; `paklist sai jämme lang, tollest teiti kotirõivast ja `paklasi `pükse kah Kam; taast `paklatsõst `rõivast saa viijl kaits palajet ja üüts villa koit Har; tuu rõivass ol'l labanõ, `paklaidõst langust tett Plv; miõõs läts iks uõmi `paklasi kaadsakõõsiga? Vas; `pakladsõ_langa? Lut || piilt (saamatust inimesest) timä ei olõ? `õigõ tüümiõõs, tä om `väega `paklanõ Röp **Vrd** pakline

pakla|põrr rähn ei lõpe `ketrus ärä, `paklapõrr tule `vällä, põrutess `pakla pudevess Hel **Vrd** paklatori

pakla|tori rähn keväde läävä nastel `pakla rabadass, ei kennätä kedrätä, siss naese iks `ütlivä: piäp `rühkmä `paklit kedrätä, muidu tulep `paklatori `väl'lä ja `pakla läävä rabadass Kam; `paklōtori mõtsan toristõss, pand noki `vasta puud San **Vrd** paklapõrr

paklene → pahkline

pakline pakli|ne Plv, g -se Saa Hls Krk, -tse San Har; `pakli|nõ g -tsõ San Kan Räp paklane pañnin `paklise `kanga ülesse; mehed `kañdsivad ennem puha `paklisi `pükse Saa; miul jämme `paklise palaje Krk; jakugõ `ammõ, amõ ol'l linatsõst, jakk ol'l `paklinõ San; Vanast ol'liki iks inämbält jaolt sängü `rõiva_ `paklitsõ? Kan

pakpoord `pak|port Khk Hää, -pord Käi, -puõrdi VNg laeva vasak- või ka parempoolne parras `menga `pakpuõrdi VNg; laiva param pool oo `pakport Khk

paks paks g paksu (-o) eP eL(pagsu), `paksu R; n, g `paksu VNg Vai(-o)

1. a. suure ristlõikepinnaga; ant õhuke Puest `ostetud suurrädid igä olid `palju ohemad, mes kodu `kuoti, nie olid tügü `paksumad kohe Kuu; nõnda paks jää oli veel peel Kaa; See laud on `siia paks `panna; Paksu lume ajas veel kevade maha; Kena paks tekk, see on soe ka Põi; `sõuke si `paksa `kindud oo mool küll; paks nahk `tuhlil peal Muh; siis ta jæeb paksem riie, kui jämem lõng on Phl; küll oli aga seal paks muda Kul; käbad `ol'lid kadaka puust ja paksu (paksust) männa koorest Hää; mõni inimene ei taha `paksu `kooki HMD; ilus paks lumekord oli ommiku JN; eks männibil ole `ästi paks kuor küll Kad; süeet on kõva maa, paksu mättaga Iis; võiseened on paksud seened Pal; mineva tal'v oli paks lumi, ei saand `uñta ära ävitata Äks; kes `väl'lagi ei tee, see on paksu nahaga pilt Lai; lõhmussa koorest sai ka `niina, aga paju kuur `ol'li paksem Vil; kui ommuku paks kaste mahan om, siss tuleb ilus ilm Hel; särk `ol'li igävene paks, t_ `ol'li oma kedrätust ja kraasitust tettu; peopesän om nahk paksemb, tuu tuleb tüüst Ran; leib om paks, karask iki tetäss õhuke Puh; mul om `mitma `aasta kallendre -- suure pagsu; põrss ollu väga ummussin pagsu koti sehen Nõo; latem tull tõenekõrd nii paks nigu sij me pliit Ote; mi_sa ni pagsu koorõ aat, koori õhukõsõ San; sij om paks plañk, sijst om rassõ `aknõ `raami tetä? Har; paks `valgõ kelme? ol'l `lambal silmä pääl Rõu; anna_tuu `ohkõnõ räit -- seo om `väega_paks Vas; `rahkõ? omma tettü? periss paksost nahast Räp **b.** suure ümber- või läbimõõduga, jame ülimäine `palki on `paksemb; `nuora on `paksu, `nüõri on `oika Vai; maki oo paks Vig; [voki] pingi puu on kümme `tol'li lai -- ja kaks `tol'li paks KuuK; meie `kopli servas on kõhe paks anepaju IisK; pagsu pajo kasvava päevä puul Puh; neli `tolli `olli rij jalass paks; mida pagsemb niids, sedä kõvemb sai viis Nõo; keress piäp olõma nii paks, et tuld lakkõ ei lasõ? Räp

2. (olenditest) a. tüse, priske `naine on paks kui kånikas VNg; pekk `eringid, nied õlivad `paksud, `paksemad kui `tõised Lüg; Iad ja parema omale `sisse ajand, nüüd on paks et `lõhki menemas IisR; `pakso inemisel on `rånkä `kää Vai; Sa oled ennast paksuks sõõnd Jäm; paks kut vana tarna labu Mus; mõni `sõuke `paksude `lõugadega VII; Suur siga oli, nii paks, et mõõda vaksaga Põi; paks mees nagu suur lõmmakas Muh; Ma oleks veel paksemaks läind, aga nahk äi venind änam Rei; tä `neoke rammos paks inimene Mar; paks nagu lihunik Kse; näe, kui paksu mottis paledega see inime oo Tõs; Üks paksu `njaoga poiss tuli `vasta Khn; oh sa `oitku, küll se mees on aga paks Juu; need on sial kõik paksud tüdrukud JMD; ma olin nii paks kui karupueg VMr; olivad paksu punaste nägudega mihed Rak; paks mies nägo tüñn Trm; paks kuitsikas nigu pakañd Pil; `pakse `luumel ei ole kedägi ädä Hls; esi olli ku ma_ilma ahi, paks `kangest Krk; täl `ol'li paks kirju lehm, ta sai ää kõrra `piimä Ran; ennembide ma olli pagsemb, ku ma kipeste mäkke lätsi, siss matt ehgu `kinni Puh; noore om pagsu, ega vanan ei lähä enämp pagsuss; voorimestel olliva suure paksu obese iin nigu võlli Nõo; Kõrdsi

paks

imändä ol'li kõik' vanast pagsu_nigu mõhe? Urv; *tal omma paksu põsõ?* nigu tõsõ mihe perse Har; *ma ol'li kihäle paks, ni `ñaolõ kah Vas b.* tursunud, puhetunud `tuomika `marjad `tieväd suu `paksust Lüg; *nina om pähän paks* Krk; *kae mul om tõenepuul lõugperä paks, katsipoolitse om üless aanuva Nõo; mul om kiil' toomõ `marju süüen paksuss lännü?* Har c. (rasedast) `surnud paksust piast ära, kõege lapsega Äks; *ilusat `asja kästäss `vahti, siss ku paks oled; `tütrik `ol'li poesiga paks, poiss salass maha Ran; ilma mehetä om täl kolm last ollu, nüid üteldäss jälle paks olevat Nõo; mõni poiss küll võtab ärä, ku ta tunneb, et `tütrik om paks Rõn; `pernaanõ om paksuss jäänü?* Kan; *tuu `tütruk ol' suur paks, ku poiss ta võit Har; ol' paks jo?* viendät kuud Rõu

3. *tihe; ant hõre `paksu `pilvie tagand tuleb vahest `väljä päiv; nii `palju paks oli, et no üä asi, ku `paari `kümme `mietri `pääle midägi nägi (udust) Kuu; siin oli nii paks leppik, et rohu `lipsu ei old Hlj; `kasvab nii paks ein, et õle mies ja lüö läbi; `õige `paksust õli `rahvast Lüg; koes `paksu `eina on, säält `kerkib labusid nda_t `seenid üles Khk; Oomiku oli taevass `paksus `pilves, niid laarib ää Kaa; nii paksult kala, üks obu äi too kala ära Pha; Kena paks rohi jähi kõik `niitmata Põi; mullu oli ikka paks ruki Muh; suur paks männi mets Phl; ta (part) nii paksu roo sees, koer ei saa koa edasi (pardijahist) Noa; *sajab nii `paksu `vihma Mär; `ül'gel oo paks karu `sel'gas Kse; Irmus paks `äikse pagi oli Var; Läks paksuks lumõsaoks Khn; `enne oli kõik seuksed paksud külad (tiheda asustusega) PJG; täna omiku on nii paks udu, et ei näe kedagi Vän; `juused `ol'lid küll paksud; Pere paks ku pudru-unik (palju lapsi) Hää; kis oli läin `sõnna `paksu `metsa, ei ole tagasi tuln; ku paks ilm ja maad ei näe, `tehtaks puri `veikseks Ris; ea paks seene vihm Juu; nüid on lepik juba `paksus `lehtes Ann; kui paks vili oli, siis oli suurem akkjalg VJg; Kui augud kõik kinni õlid, siis õli kambris õhk nii paks (sumbunud), et lõika vai nuaga Trm; `niske paks pilv, et taevass ei `paissnud; rand õli [lutsudest] paks - - tõssid vedess sõõlaga `väljä Kod; paksud kulnud Lai; ilm on lämuksis, udune ja paks kohe Plt; küll on paks vili, mijs mehes `kinni KJn; tõene oli paks sari, kui tõist `kõrda `tuultide Trv; õige paksu `rahvage es näe mitti, kus kottel ta olli Krk; `vil'lä sõkutedi, siss `sõk'mise tolm, t_ol'li jo paks periss; vingerjit `tulli pagsu võrguga, kiisa vai ahuna võrguga; peenembä aena jaoss `olli paksebad rehäd Ran; ega mina tedä enämb es näe, paks udsu `olli; pagsu kammi olliva küll, paks kammi tõi täi `juuste seest maha Nõo; `päivä jälle tuuletedi, edimäld `lasti õrrõst sarjast läbi, peräst jälle pagsõmbast Võn; tuu nuur mõts om paks nigu üits pihestik Rõn; kerigun ol'li nii_paks rahvass, et es jõvva mitte olla? Krl; mõnõl omma_harva_`hamba?, mõnõl paksu_`hamba?; no? aja nii `paksu lummõ maha? Har; `kiisla sõgõl' ol' paks, harv sõgõl' ol' jahu jaoss; küllä seeh ol' paks ellä? Vas; nu omma karmasniga?, `võtva raha ar?, koh paks rahvass Se**

4. halvasti voolav, püdel; ant vedel ma tahan ikke `paksu suppi paremast Lüg; parajast `paksust `sotkida [tainas] Vai; seda (õli) on kahes `järkus ka, `peenimad ning paksemad Khk; [Piim] `aitab küll, on juba paks (on hapuks läinud); Veri ikka paksem kut vesi; Loom saab ega pää `paksu jahu rokka, kudas äi pea kasuma Põi; kui soone `laskaja nägi, et veri paksuks läks, siis `pandi `kinni Muh; võttis `pakso koort püti pealt ää Mar; `Sõõdi `rohkem `paksu suppi ja pudru, see `täitis `kõhtu Han; leem oo paks nagu pudru Tõs; paks supp, see on ea supp, `rammus Kei; `paksu mäda `joosis suust Juu; paks `sukru vesi on jälle ehmatuse `vasta ia Koe; ega külmaga piim paksust lähä, `tõmbab aga kilgastama Kad; sül'g paks suus Sim; kui rukki linnassed on, siis saab paks õlu Pal; kui kaua keedad, lähäb supp paksust Lai; tii levä juur paksemas KJn; `täambe supp om vähä paksuks lännu Hls; kui vesi põhjust paks, tuleb suur kala kah üless vii `pindile Ran; kasteti linnasse jahust ja viist nii paks taenass, et ta

lak'ka es lähä; mul jäi ka pot' pagsu koorega kokku, ma `riibsi sõrmega kõik `puhtass Nõo; pagsu `kapsta (mulgi kapsad) tetti nii, pää lõeguti peeniksess, `pantti patta kijmä -- siss `suurma `pääle ja liha vai pek'k kah Ote; peopuder `ol'li paks, võtit kaosist munakese `piiu ja `seiet ärä, vedelämbät riübässit `pääle Rõn; ma_käve verd `laskman, veri `hüübü mustass ja paksuss Har; paks piim kohupiim Isi kodus `tehti `paksu `piima Hää; ma meelitan kana paksu piimaga, siss tuleb `juure Saa; levä `panti poole `kaupa lavva `pääle ja paks piim `panti ja või ja eeringa Trv; pannas piim patta ja tetäs `paksu `piimä Hls; jõulu edimitsel pühäl pidi iks paks piim lavva pääl oleme Hel; sita `talgu `aigu `anti paremb süüjk' -- `olli koorega paksupiim ja või Ote; Paksu piimäga rõõska piimä tahtsõ mu imä kõgõ enämb Urv; mi_kutsumi külh `vaara paksuss piimäss kah Har

5. piltl (millestki intensiivsest) *Selle asjaga oo niid seda paksu pahandust olnd juba kui pailu Kaa; mul põle `ühtid `paksu und magamise `juures Pha*

6. subst puderjas mass, tahke aine vms `piiga `lapsed `läksid `paksu `tuoma (kaladest) Kuu; minu `õde õli `lapsuke, pani kõik `nahka, `paksu ja -- emä ikke `nauras, et paks `maksabki raha (kohvipaksust) Lüg; Eks me eluaegas ole koos paksust ning vedelast (kõigest, mis ette tulnud) läbi keind küll Kaa; paks ikka parem kui pal'las vesi Mih; kõik `paksu täis kasun (võsast) Tõs; Lasõ kohvi terä `aega `selgüdä, paks vaob `põhja Khn; kohupiim ajab paksu `peale ja vedel jääb ala Tor; udaradel viad sees, üks nisa akkas `paksu `lüpsma HMD; üks tang aab teest taga, ei olegi `paksu sees Kei; mis sa vedelad üksi lakud, ek_sa võta `paksu ka Ann; supi paks_o põhjan, võta põhjass `paksu Kod; `põrsa `ritsive `liimi, ei süü `paksu Pst; pulk, sellege aets paks vorsti `sisse Hls; üitskõrd lähä mina `sinna, täl kõik' vetel ja paks `sängi tettu Nõo; põhjast paksu tõmbama larinal norskama `Kõige üä `tõmmasid `põhjust `paksu, et last mu magada Jõh; Isa `tõmbab põhjust `paksu juba Rei; Magades see paksu põhjust `tõmmamene tuleb Han; Mõni mijs magab nõnda norinal -- et `tõmmab `paksu põhjust Hää; Tõmmab õige põhjust paksu, nii et säng raksub käes Jür

paksemast paksemalt kui ta idaneb, siis tulevad ka jalad `alla, sa tiad paksemast visata, kui mõni `raisku lähäb (külvamisest) Trm

paksembade paksembade Kam, pagsõmbadõ Har paksemalt, tihedamalt kui paksebat rõevast taheti, siss `panti paksembade sukka Kam; panõ_nää_kartuli_pagsõmbadõ, nää_saava_`väega_`harva Har

paksembald paksembald Ran, pagsembald Puh Ote-/t/ paksemalt tõuvili -- ku jälle kuevemb `olli, siss `panti `rõuku, `panti pagsembald Puh; `jurssu tõmmasit leevä pääle pagsembalt ku võid Ote

paksembide paksembide Ote, paksõ- Röp paksemalt, tihedamini õrre ain [vaalutatakse] paksembide Ote; kikass jo paksõmbide kirj Röp

paksemidi paksemalt siis oli eä külida, kui kriips ees oli, muõdo läks mõnest koast paksemidi ehk õhemidi Mär

paksem|puu `paksem- Kuu, paksen- KuuK paakspuu paksenpuud, nisukesed punased marjad, tuomika `lehtede `muodi lehed KuuK Vrd paksmaspuu

paksik' paksi|k g -ku Koe Lai tihnik luom läks paksikusse Koe; metsa jääres olid paksikud -- ikke paks võsa; paksikust `andis `lehmi `oõsida Lai

paksik' paksi|k g -ku vateeritud jakk paksik kuõsid põlviss jakk, puumvill all Kod

paksi|puu → paakspuu

paks|jakk vatijope paksjakk oli pää all ja saun oli sue ka [magades]; üks vana paksjakk oli `annetud siis `selgä `lapsele Kuu

pakslük

pakslük `pakslük g -ku paksuvõitu leevä käär om iks ää parass `pakslük, a viil om õhukene; mul sai jahu veedike `roh Kemp `pantuss, nüid om soust serände `pakslük Nõo

paks|magu `Rätsepal `raske nisukese paks `maule `riideid `õmmelda IisR; Elu aja `sõuke paksmagu olnud Põie; Kes seda paksmagu täita jõuab; Ei need paksmaod ühe ree peale mahu Rid; `paksu inimest vaest `õõldi paksmagu, see oli `rohkem alvast `ütlemine Lai; Ma_kae, ka_sa_vana paksmagu ka_mahut ussõst `sisse tulõma vai piäp sullõ tõõsõ mulgu raguma Rõu

paksma|puu paksma puu paakspuu – Kad Vrd paksempuu

paksu `paksu Kuu Khk hajusalt L(-o Mar), Ris(-o) Juu JMd Koe Pal Plt KJn Krk Ran Nõo Krl Har Rõu Se paksult **a.** paksu kihina ärjääbä pannasse koa `auna, egä tätä `paksu või panna, sis ta_i koeva Vig; mere muda - - `kaldase ja käärudese jääb `seisma, siis `audub naa `paksu Aud; `irmus `paksu on lund maha sadand KJn; `Kevsä ei massa `rõuku `paksu_panda? Har **b.** tihedasti Kalu old kohe sis `ninda `paksu, et `poisikased `püüdäned `kammilu kohe `jalgasi Kuu; sääl oli `paksu rahvast koos Khk; mõne `aasta oo nii `pakso `särgi, et toovad laeba täis laeba täie järele Mar; pal_lu puid ja `paksu `kasvand Kul; pigista mo näo seest `vinnisi `väl'la, neid oo pal_lu ja `paksu Mär; lund tuleb `paksu kui lõgu maha, sajab kui `lõokesi Aud; kui näid (murakaid) `paksu on, kõik see raba on punane PJg; kirikulesi `nähti ikka üsna ia jägu olevad, üsna `paksu tulid uksest `väl'la Ris; odra on `paksu külvatud, jäi kihusse JMd; kihulaisi jah, metsas on `paksu kuhe Pal; osalt põllu pial nii `paksu kiva Plt; ei tää, ka (kas) ma `paksu istudi Krk; põrgan ei taha `paksu olla, põrgan tahab ike õredade olla, siss kasvab jäme Nõo; Ronguli? `ol'li `iiba `paksu kasunu? Har; `Taatriku es või_ `paksu `külvä? Rõu

paksul paksul Krj VII Muh paksult, tihedalt Jänesi old `Äikla soos paksul Krj; sool_o ne lilled nii paksul; rahvast_o nii paksul et Muh

***paksulaine** pl `paksulaised paksune `tuima (tolli) `paksulaised Vai

paksule paksult, tihedalt oleks väga paksule soan Muh

paksuli paksuli Khk Kaa Pha VII Põie paksult, tihedalt on tä (riie) märjalt jäänd kohegi paksuli, siis tä `audub ära; metsad nii paksuli `kasvavad täis [seeni] Khk; Inimesi oli nii paksuli koos, et es saa kohegilt läbi Kaa; nii paksuli oled küllind Pha; Vanasti, kui mulla parandad olid, siis oli sui `kerpusi õsna paksuli; Mõrd oli omiku paksuli `augi täis Põie

paksult paksult Jäm Khk Kaa VII Muh Rid Vig Hää Saa Kei JJn Kad Kod Lai Plt KJn Trv Krk Nõo(-gs-) Har Rõu Rääp/-olt/ Se/ `p-/l, paksuld Vai/ `p-/ Trv Ran(-gs-) Nõo(-gs-) Plv/-old/

1. **a.** paksu kihina ta `pañdis võid paksult levale `pääle Saa; Sõnikud laodati käsitse - - argiga on sellest paha, et `ühte `kohta läheb paksult, `teise `jälle teragi Kei; periss ää paksult olli pant [sõnnikut] Krk **b.** paksuselt jala paksold um lummõ tullu? Plv; `mulda om tah aršsina `paksult Se

2. **a.** tihedasti `viidiko - - neid oli `paksuld kohe Vai; kutsuti kदारikkudeks, kus kadakid nenda paksult kasus Kaa; küll täna `olli paksult rahvast `kirkus Muh; õte paksult_o `eina Vig; Puud laaksivad (laasivad) ennast isi alt ära, kus väga paksult kuuş Hää; `peete on liiga paksult külitud Saa; kihus vili, paksult külvatud, jäänd nii `kangeste pien JJn; rand õli - - paksult `lutsa täis Kod; rahvast paksult kuuş KJn; parve vai kamba `viisi käis latik - - ku ta `randa kohegi tuli, sõss olli kohe paksult Trv; kapuste om `väege paksult istudet, sõss ei kanna päid Krk; ärä sa nii paksult pane, `kartuliseemet om veedi Nõo; rahvast ol' paksold Plv **b.** sageli, tihti sa_käve `õigõ paksult `Urga Har; vahel um mullõ paksult tulnu_naid `kirjo Rõu

3. vähese vedelikuga ma `keetsi riisitangju suppi, paksult keeda ning siis piimaga sega jälle õhemaks VII; kui `oidmise jaost keedeti, siis keedeti paksult ära, nigu muštikad ja pohlad Lai

4. surm one jo ligi, paksult (jõuetult, hädavaevu) kõneleb mõne sõna Kod

paksune `paksu|ne Hls, g -se Kuu Lüg Vai(-so-) Jäm Khk Krj VII Muh Phl Mär Kse Hää JMd JJn Koe Iis Trm Pal(paksu|ne) Plt KJn, -tse Tõs Trv; paksu|ne g -tse Trv Krk Ran Puh San; `paksu|nõ Röp, g -sõ Rõu; paksu|nõ g -tsõ Plv, -dsõ Krl (hrl liitsõna järelosana) nii paks nagu eelneva sõnaga väljendatud nied `preilid õlid kõhe ühe `paksused Lüg; sie on jala `paksune puu Vai; lüheline ja tüse -- nõndakut ühe `pitkune ja `paksune Krj; ta oo minu `paksune Muh; need peab ilusti ühe `paksuseks tegema Mär; poole jala `paksune lumi moas Tõs; nende käe olli sõrme `paksune raamat Hää; tema `paksust inimest on vähä `leida JMd; `kämle `paksune kord `suola JJn; `laudu on kolme tol'li `paksuisa koa Trm; `mitme süllä `paksune KJn; me olem üte pikutse ja üte paksutse Krk; laastu paksutsed na (pirrud) `olliva Ran; üte paksudsõ inemsõ Krl; `Tõrdõ `põhja `paante katõ tol'li `paksunõ puust rist ja sinnä? `paante õigõ_hää `paksunõ kõrd rüä `ol'gõ -- et õllõ raba läbi ei lää? Röp

paksus `paksus g -e Kuu Rld Jäm Khk Pha Põi Muh Rei Rid Mär Kse Tõs Tor Hää KuuK JMd Tür Koe I KJn Hls Krk Puh, -õ Krl; `paksu|ss Rõu, g -se Trv Ran, -sõ Plv

1. priskus, tüsedus ju `paksus ikka söömast soeb Khk; Mis see `paksus `aitab, kui inimesel pole terit mitte Põi; eks see liig `paksus ole vaevaks Mär; sel seal oo ike `paksust Tor; minu `paksust nääd sa küll, aga oma ei nää JMd; sel ju näeb õige `paksust õlema Iis; tal ei ole `paksust kedägi, on nii kuiv KJn; vai seo `paksuss õigõ hää um, rassõ um `kõndi Plv

2. läbimõõt, ulatus labidaterä `paksus `pandi sedä lund Kuu; õhukene kuok, käe `paksus tämä õli Lüg; lume `paksus on nüüd suur Vai; mees `möötis laua `paksust Khk; jää oli paraja `paksuse sees, et ta inimese `kandis Pha; `paksusest annaks ikke `väl'la, aga ta oo kitsas Mär; puuási `vanker -- aási jagu saab leigatud `sisse ühe puutükile ja `paksus `väl'ja vestetud KuuK; [katusel] om `vitsega lati `paare `kül'ge `pantu, parass `paksuss `õlgi `pääle Trv

3. millestki vedelast) `Lasti -- kas `õtrajahu vai rukkijahu `ninda `kaua, kui sai parajas `kõrdi `paksus Jõh; oli sel supil küll `paksust JMd

paksusti paksust|i Khk Pha KJn, -e Vig Juu San, -õ San/-gs-/ Har Se; paksust Jäm Muh Kad VJg Trm Kod/-ss/ Rõu, `paksust VNg Lüg Jõh; paksost|e Mar, -õ Röp; paksost Vai/`p-/ Röp paksult **a.** paksu kihina paksust paned lihudist (väetist) Jäm; `ennäe, kui paksust mool võid peal oo Muh; kui -- sai paksust või tugevast `õl'ga `pandud ja kõvast `kiinni `siutud, sis tema (katus) `vastas nesukese kulumisele ja päävale ja kõegele Kad; tänade õli paksust lund moas Trm **b.** tihedasti lund sada `paksust maha VNg; `õige `paksust õli `rahvast `laadal Lüg; `turki `kaeral on `paljo `ripsi, `paksust Jõh; tihusi on `paksost `lehmi `karvo sies Vai; tulikad, eina sees nii paksusti Khk; küll aga tänä sajab paksoste `vihma Mar; pliida leer `olle nii paksuste `kärpseid täis Vig; `vaata, et ta nõnna paksusti ei küli KJn; neo ubina? omma `väega paksustõ `pantu? Har; pihavarbolinõ aid, `väega paksustõ nu pihavarba? Se **c.** sageli, tihti ma noorõn olli kerikliik, käve kerikum paksustõ; saina kellä ahela omma lihühkese?, piat paksustõ üless `tõmbamma Har; ta_m vana vasik, taalõ ma paksust ei vii? [süüa] Rõu; mis sä paksustõ `aelõt Röp

paksu|tasa paksuse poolest [Tullide] alumane ots oli `paksutasa vähe ohemb Kuu; meie oleme paksutasa aeva ühesugused Trm

paksuti paksuti Jäm Khk VII Amb Koe Trv

1. paksuselt paksuti kaks `toll'i Khk; ratas on nõnna `alla jala paksuti Amb

paksutseld

2. paksult *седа пайлу паксuti* `pandud VII; *lund on паксuti muas Koe*

paksutseld paksuselt *rehetarest* `aeti vili rii`alla, `laotedi üte paksutseld maha - - tuu `ol'li lade Ran

paksõ *паксõ* g *паксõ* paks, tüse – Lei

paksõmbahe *паксõмбахе* Võn Rõu Vas paksemalt, tihedamalt *noid* [linnase] *unikit tulõp ommugu ja õdagu* `ümbre `siätä ja tarvidusõ `järgi kas *паксõмбахе* vai *õhembrahe unikohe aia* Võn; *no aga nüüd om õks jo?* *паксõмбахе noid* [arste maal] Vas **Vrd** *паксõмбалõ*

paksõмбалõ *паксõм|алõ* Rõu, -õlõ Krl paksemalt, tihedamalt *Кül'väjä - - `tjõdse, kui `muudu kohe, `külvä?*, *kas `mõndõ `paika паксõмбõлõ* vai *jäl_ `mõndõ õrõ,õlõ* Krl; *Sõss ol' hoobis `rohõmb kär'bikit ja_ roovikit vaia ku_ põra?*, *tuu* [tõuvili] *ol' jo_ `sõsõrõbida_ põimit ja_ pal' lu паксõмбалõ* Rõu **Vrd** *паксõмбахе*

paksõmbidi tihedamalt *Muuõdo istutiva_ kapsta_ паксõмбиди* ja *ku suurõmbast saiva?*, *sõss `võete `vaihõlt ja keedete sõõgiss Rõp* **Vrd** *паксõмбуси*

paksõmbusi tihedamini *`пакõ `veitkese паксõмбуси, a mitund `kartold kokku ärge_ `пакõ?* Plv **Vrd** *паксõмбиди*

pakuline *пакули|не* Kod, -le|ne Aud, g -se

1. pakke täis *пакuline* mua, *pali* *пакка* muan Kod

2. soonikkude *пакулene*, see oo `lahkem teha Aud

paku|puu *пакктару* *Пакку`puule* `lüõdi põhi `alle, `külje `sisse `puuriti mesi `lindude jäust `augud, päält `kaeti kasetoho tükkigä Lüg; *пакупууст es saa mett käde* Kär; *Vanasti olid пакупууд, пакк oli sihest tühaks `tehtud ja mesilased elasid sihes* Põi; *пакубу `eitnud kolm peret* Vig

pakusil kinni õng om *пак'усил* Krl

pakussilla *пакуссilla*, -õ pakil, tulvil *vesi jääss kohõki kinni?*, *ei saa? edesi joosta?*, *siss um пакуссilla; Vesi um lumõ all kõik' пакуссillõ* Rõu

pakutama¹ *пакут|ама* Khk Põi Muh Kul Mär Tõs Aud Tor Hää Ris/*пакõ-/* Jür JMd Koe Ksi Plt KJn Trv Puh Nõo, -em(e) Hls Krk; *паккутам(m)а* Lüg Jõh potitama, häda teha laskma *ma паккутасин* kaks `kõrda, *ei tahnd, las `perse liguneb nüüd Jõh; Pakuta poissi, äkist taal on äda* Põi; *mine пакута - - ehk tahab laps kusele* Mär; *пакотан last* Ris; *пакутаб küll, aga ei tule kedagi* Jür; *пакута last, kui ta tahab äkale* Ksi; *ma juba пакутасин* teda Plt; *latse sel'g om emät `vastu, sõss пакудets; ka sa tat пакудит* Krk; *võtad latse käte `pääle ja пакутад* Nõo

pakutama² *пакутама* pakuga lõõma, *tampima пакутан* põrandad `kiinni; *savi põrandad пакутатсе* Kod

pakutama³ *пакутама*

1. *пакитама* *пaise* *пакут* Lei

2. *vihastuma mõs sa nu пакутадõ* Lei

pakutuisih pakil, tulvil *vesi um пакутuisih, ojohn purru ette lätt, ei joosõ?*; *vesi üle luha lännu, vesi um пакутuisih* Rõu

pakutus *пакутус* g -e potitamine *латсе пакутус* Hls

pakutusi pakil, tulvil *vesi um пакутуси, ei pääse? viil `juuškma; ta mädä um tahn пакутуси* Rõu

pakutusil pakil, tulvil *vesi um пакутусил* Rõu

pakutõlla da-inf *пакутõлла?* *pa'emb sõohn ilma* paa? *пакутõлла?*, *ku patu tuhu `ilma viiä?* Lut

paku|härg tõstevints *pakuärjaga* `kistatse palgid üles, muidu_s saa `kerkima kut *pakuärjaga* Mus

pakvale `pak'val|e Kam, -õ Plv pakil, tulvil, puhkemas nüit *om kah ujan prõlla vesi* `pak'vale lume sisen; *urva joba* `pak'vale, *võip nakata* `kesvä tegemä Kam; *kõik' tii o'l sõaväke* `pak'valõ täüs Plv

pakvalla `pak'valla^o Kan Rõu Plv pakil, tulvil *vesi om* `pak'valla^o *keväjä, kui sulama nakass* Kan; *veri naha all* `pak'valla^o Plv

pakveli `pak'veli TLä pakil, puhkemas `enne ku ta (paise) `juuškma lännä, *siss olna nigu* `pak'veli; *puu urva om* `pak'veli, *nigu lahki minenkil; midägi nigu pakitseb südäme pääl* - - *siss om* `pak'veli Ran; *vesi om nii* `pak'veli, *ei saa lumelobjakust läbi; ilm* `olli joba `täämbä nii `pak'veli, *aga es tule* `vihma Nõo

pakvile pakil nüid *om* `süäme pääl *täl tuu asi, nüid om tä nigu* `pak'vile; *ku sa olõt* `pak'vile *ja ku sa saat tõõõga kõnelda, siss* `õkva nigu `kuurma saap `süäme pääl *ärä* Rõn

pala *pala* Kuu VNg Lüg Jõh Khk Mar Kse Tõs Saa Sim Iis Trm Kod SJn hajusalt eL(p *palla*)

1. söögipaluke, toiduraas, suutäis *ei old juo* `aiga `süüä, *siis pala suuss ja* `toine `poskess, *siis panid* `jälle *kohe* `juoksu; *Tie* `piimäle `leiväst *parajad palad sise* Kuu; *mis sa* `selle *pala järele jättid, su ramu lähäb obose kätte puha; lõika üks pala viel* `leibä; *en õle* `kustki *viel pala egä* `pauki *saand* `enhe `alle Lüg; *piad* `enne *pala suhu* `püstma, *kui* `väl'la *lähäd* Tõs; *ta lõigas* `miule *ka õhe pala säält liha kül'lest* Saa; `anna `mulle *üks pala* `leiba Sim; *mitte palagi ei taha enämb süvvä; elle inimene, tei tõiseega pala poolesse* Trv; *selle palage ei saa* `kennig *eläde* Hls; *pala puüte suust maha, näl'läne kül'laline tule* Krk; *tõese es saa pala* `leibägina, *tõese ehitvä* `liina *majasit* Ran; *suur pala aja suu* `lahki Krl; *ma_sal'vi* `suhhvõ *üte pala* [munakooki], `paisu *suu täüs, is saa kaalastki* `alla *neelätä*^o Har; *võta_no pala lihha kah* Plv; *pala om iks vähämb kui muru* Räp

2. raas, tükk, osa midagi *ma_j saa tulla, mul ei ole mitte üits aja pala* Krk; *mu esäle sai maa* `kolmõ `palla, *üits pala sai* `lõuna *poole, tõõnõ sai põha poole, kolmass pala sai ussaia mano, kohn tarõ pääl;* `anti *meile linatük'ü_kätte, egäle ütele pala; inne lüvväss* `kirvõga `lahkmõ_ `risti `sisse, *peräst lüvväss* `kirvõ *ja* `peik'liga *suurõ_pala_* `vällä (küna tegemisest) Rõu; *ku kunna_kudõnõsõ^o, sõss omma_lumbih suurõ_pala_tuud kunna* `marja Vas; *läits pala maad, no_ss sai üte maja mano; timä saistaäs miini pääle, miin lahešs* - - *ni* `askolka *pala (pommikild) läits* `süämehe; `täämbä *rabasemme^o ar viis palla* [linu] Se

palahamma¹ *palahamma* pleekima – Har

palahamma² *palahamma* Har Rõu Vas Se(-hh-), *palahama* Vas Se(-hh-) kaarutama, heinu *segama no_vaia* `hainu *palahamma minnä^o, päiv jo_paist; mi_palasi iilä_ka_* `hainu Har; *Ku kastõ hainakaari päält kattõ, naati kaari palahamma* Vas; *kas kaari^o ar omma^o paladu^o; palakõ õr^o haina^o* Se || *laiali pilduma puu omma mõtsan lak'ka paladu, ei_tiiä, mis na omma säl müllänü^o* Har

palahuma → *palauma*

palajas *palaj|as(s)* g -a Saa Pst Hls(-e) TLä TMr Võn Kam; *pallai* g *palaja* Trv/n *palai*/ Hel Ran Võn Kam Ote Rõn San V(*palajõ* Krl Har); n, g *palaja* Nõo, *palaje* Krk

1. voodilina *aia`teibas* `pañti *palajad* `lipnema *tuule kätte* Saa; *pane puhas palai* `sängü Trv; *vanast olli* `toimise *palaje* Krk; *latse* `mähkme *teiti ka vana ametest ja vana palajist; palajass* `olli *väl'län ärä kül'mänu nigu koht* Nõo; *mul om neli palajat* `mõske Kam; *olli otsikõnõ pallai ja* `paklane *ja linane* Ote; *vanast ol'l üits pallai inne sängün, a nüüd om kätš*

palakas

palajat Kan; *mu emä-emäl es ole palajõt, magadi nappõ* (õlgede) *pääl* Krl; *hainu vaia palajõidõga tuvva; tekki sukugi is olõ?*, *pallai`võeti katta kah* Har; *tuju pallai`pañti rippa, siss olõ õs`piñki nätäki?* (lavatsist) Rõu; *valgõ pallai`pañti`säñgü* Vas; *katõ palaja vahel maka nigu liinamijs* Se

2. rätik *vanast mõrsal`pañti olgõ pääle`valgõ linnanõ pallai* Har

Vrd palakas, pallass

palakas *palak|as* Jõe VNg Khk, g -a Hlj Lüg Jõh Jäm Sald Emm L K IPõ Hls; *palag|as* g -a Jäm Muh Mär Vig Kir Mih PJg; *pala|k* Jäm Mus Noa VMr, -ka Ans IPõ, -ga Kuu Khk Hi Saa(-ku); *pala|ka* g -ga VNg Vai

1. a. voodilina *padi oli pää all, palakas`olgide pääl* VNg; *aseme palakas on`niitine* Lüg; *pane palaka`alle* Vai; *palakas oli aluskoti peel* Khk; *Muiste olid puhas`taksed palakad, kes siis pitsiriet`oeti sai* Krj; *palakas põleb ära, ääred jäävad järele = paranda pühid ära, ääred jäävad`pühkimata* VII; *Kuub`selgas nii lai kut palakas* Põi; *linade sehest`soeti takud`välja ja`tehti palagud; mool_o kümme palagast* Muh; *õljed olid all ja palak`pandi`peele* Käi; *kas meil`rohkem palagaid`puhtaid ei ole* Mär; *tä oli nii lõhutud (läbi pekstud), palagatega`pöördi* Vig; *palakad`kooti`toimsed, nüüd linad_o labased* Kse; *palagas oli all, kasukas`võeti sel`last ää, visati pea`alla* Mih; *Naesõd`oõsvad egä umiku - - palakatõst`kjõrpa* Khn; *kolm kuud olnd palakaga pöördä* PJg; *pađja pöörid ja palakad leegivad pääva kää`valgeks* Vän; *palakude ääred on kañti puha* Saa; *Rukis on maas kui palakas* (lamandunud); *vahel jooseb katuse`räästast`alla, et ei olegi piisa vahet, nagu palakas ripub* Kei; *koñi pial magati - - pärast`puole, siis ikke`pañdi nied takusest`riidest - - palakad* KuuK; *ma`õmblen palakalle nime`sisse* JMd; *toimsed palakad olid, nel`la niiega kujutud* Ann; *ikke palak`üiti, palak ja vaip* VMr; *palakas, neli küünart pikk ja kaks kangast lai* Kad; *vanast õlivad kõigil palakad* Iis; *ei olnd`ühte palakadki* KJn; *Siikord on pal`lu palakid pesta* Vil **b.** (muu lina) *surne palaka* VNg; *kui inimene ää sureb, siis pannaste palaga riie ala ning`peele* Jäm; *võrgu palak, mikega võrgud`paati viida* Rei; *palaga sees`toodi [võrgud]`maale* Phl; *laps`kuõsis palaka`sisse* Tor; *isa vanaema läks jala`Narva, võñtis palakaga keedu`kartulid või kaks`selga* Lai; *siuksed suured linased`riided olid, senna`sisse pakkis [harjakas kauba]`kiñni - -`siuksed suured linased palakad* SJn; *vaip oli pääl ja palakas oli all* Hls

2. rätik, suurrätt *naestel oli nagu jakk`praega, palakas oli veel`ümber* Lai

Vrd palajas

palakene dem < pala *pidid`seljas`kandama seda`eina palakest kokku* VNg; *küll mu suu`tilkus vett, aga mitte palakeist ei`andand`amba`alle* Lüg; *mõnikõrd olli palake liha ja jao leib [kaasas]* Hls; *palakse kardult pisti suhu; anna üits palak`leibä* Krk; *ma vahel iki sala anna kassile mõne palakese, siss ta oiap ka miu* Ran; *küünitä mulle üits palakene`leibä, sij eering om`väega soolane* Nõo; *üits palakene maad om tõisel pool oja kah* Ote; *parõmb palakõnõ rahuga?, ku nuumvasik nurinaga?*; *võidu ka panõ palakõsõ, tuju ka küdsäss ilostõ ar?* Rõu; *ku om`lambanaha suurunõ palakõnõ pal`ast maad, sõss lõiv jo lõõritass pääl* Vas; *vana`kirvõ palakõnõ, saa ei midägi? tetä? inäp* Se

palalik *palalik palavik nisa peal oli roes, kas lõi palalik pähä* Mar

palama *palama, (ta) pala|b, -p M(-me) T(-me San), palass V(-mõ Krl),`palla* Vai

1. leegitsema; *tules hävima või kahjustuma suur`rapjo`unniko,`tarvis`panna palama* Vai; *välk lei maja palama* Trv; *nüüd om puu kuiva, palave kui lõgin* Hls; *vaat, ka ahi är palanu_o* Krk; *ärä sa putu tuld, siss palad esi ja lääb maja ka palama* Ran; *mul puu paa all palava nõnda ku üits mürin* Puh; *pedäjäpuu om tõrvane, palap nii sama, ei pragise* Nõo;

irmuss aig`ol'le, kōik' jo`pal'li Võn; siss`palliva nu mättä kõege akkega ärä Ote; tuli palass nigu`prōksõlõss inne Kan; palass ku`mustlanõ`põrgun (intensiivselt) Urv; hiuss ol'l kōik' pruumiss palanu? Krl; ega üits puu ütsindä tulõn ei_pala? (riidlemiseks on vaja kaht) Har; mu elo um nigu tuli`tuurahn puuhn, ei_kistu, ei_pala_kah Rõu; suu um kuiv, panõ vai palama Plv; seo küälä`pal'li`puhtumass kōik'`maahha Vas; taal ossaga puul olõ õi? väk'e palla_kah Räp; ku kõvastõ palass, siss pill pisermit Se; patadsõ? palasõ?`põrgu tulõh Lut; sisse põlema põlevasse hoonesse jääma, tulekahjus hukkuma miu poja kaits katsikut`poiga`palliva`sisse Nõo; kaits illust obõst`pal'li`sisse San; kraam`pal'li kōik'`sisse Har
b. suitsetamisel hõõguma *sie tubaka`palla üväst Vai; panem piip palame Krk; varrest nudsuti - - siss tuli läits piibun palama Nõo; ma_panõ kah piibu palama Har; piip palass Se*

2. helendama, valgust andma *mes sa sääl pimmen tñid, lase tuli palama Puh; kui olliva serätse suure pühä, siss vüül`mõldre paänd`kerkun`küündlit palama; pannime tatnõna palama ja teeme tñiid; vanast palasiva`Tartu liinan kaasi tule, kaasi laterna olli uulitside pääl ülevän Nõo; Kistuda_tuli ärä?, mis ta ilma`aigu palass Har; läüäd_küünäl`palama Vas;`küindle?`näütäss palama Lut || (virmalistest) põhi palass Räp*

3. käärides kuumaks minema *eina`lääve kuhjan palame Hls; vahel einä kuhi om niistest peräst kuumass lännu, kuhi palass Krk; kui ligedäd aenad kuhjan, siss läits palama Ran; haina koppusõ?, läävä_palama Se*

4. a. kõrbema puder om paapõhjan palama lännu Nõo; ku ahi kõva`johtu, siss ol'liva leevä päält palanu Võn; nii suur tuli, putr kōik' paa`põhja palanu? Krl; õdagu ma võti ics kardoka ahost är?, muido os ar_palanu? Rõu; leib om är? palanu? - - ahi ol'l`väega kuum Räp; pudõr om`perrä palanu? (põhja kõrbenud) Se **b.** tugevasti päevituma *Mi`mõški suud konna`lääga, siss nägu ei_pala suvõl pääväga ärä? Har; ta_m nigu`nee gri är? palanu Plv; suu är palanu päävägä? Se c.* pleekima *mi_sa taast`hammõst päävä`kätte palama jätät Har*

5. pilt **a.** teravalt janutama *kijl' periss palass suhun`kange januge Krk; ma võta üte lõmbsu vett, mul südä palass Nõo; ma olõ kühl vett`lõpmalda joonu_sisse, aga süä õks palass Har; süä palass, taht kõgõ`külmä vett Vas b.* ägestuma, vihastama *ega Miinäle toda ütelda ei tohi, et täl`uulmada poig, Miinä lähäb nigu palama jälle; ku ta nägi, et naena Arriga kõnel, siss läits palama nigu üits kadajapuhmass Nõo; üte sõna`pääle kui palama lätt Räp c.* kirglikult, innuga tegutsema vms *kes`seande eläve vaimuge, sij eläs ja palas, ei seisa oma naha seen mitte Trv; miu esäemä`olli nigu üits tule säde, temä nigu eläss ja palass Nõo*

palama² *palama, (ma) pala M(-me) hajusalt T(-me San), palla V; pallame Hel kaarutama, heinu segama riisut [heina] lademase ja palat kaits`kõrda läbi Trv; einä tahav üless palade; palage einä ärä Krk; kui einä vijl periss kuiva ei ole, siss palates enne vijl mitu`kõrda, enne kui rukka pannass Hel; mia palasi noid`ainu,`pils i rihavarrega noid`ainu lak'ka Nõo; ilm om illus, timä joba palap`ainu Kam; ma käisi ristik`ainu palaman Ote; mine? iist, sa_j_mõista_palada? Kan; Mõni tuhn päävä käen kuiuss, sõss nakatass palama Urv; minge pallake aina lak'ka Krl;`hainu vaia palla? Rõu; ku kaarih omma haina?, siss palatass Se*

paland¹ *paland g -u Plv Se põlendik palandu pääl kasuss sagõ_õhe kikka`siini Plv; palandu pääl`maifu`kasvi Se Vrd palandu*

paland² *paland g -u tiik - Lut Vrd palandu*

palandik¹ *palandi|k g -ku Trv Võn San Vas põlendik mõtsa palandik Trv; mõts om säält ärä palanu ja palandik om`perrä jäänu Võn*

palandik² *palandi|k g -gu lade aena om palandigun maan San*

palandlik *palandlik pallapool - Plv*

palandu

palandu¹ *palandu* põlendik – Räp **Vrd** paland¹

palandu² *palandu* tiik *kapadõdu matšila²*, *maa`värki palandu²* Lut **Vrd** paland²

palane *pala|ne* g -se VNg Jõh Vai, -tse Hel Urv *pala*, *tükk kui`juhtus maha`pildama`leiva palase, pidi viel`suudlema seda`leiva pala* VNg; *siin üks palane`leiba on* Jõh; *`murra`miule sest`leiväst üks palane* Vai; *leevä palane* Urv

palang¹ *palang* g -u Ran hajusalt V

1. põlemine, tulekahi *laits`sündü ahu palangu`aigu* (õhtupoolikul); *päiv om jo ahu palangun* (ahjukütmise aeg on käes) Har; *Ku sul tarõ`kořsna palama lätt, sõss tiität, et üts palang tulõ* Rõu; *`viimsepäiv - - tulõ palang, palass kõik`šjo patanõ maa ja rahvass kokko* Se || (päikesepaistest) *no² um hüä päävä palang, no² võit`hainu kuivada²* Rõu

2. kiirus, rutt *mes palang sul`persen om, et sul`aiga ei ole; rabeleb pähle, alati palang taga* Ran; *Sul ei olõ joht taal tüül vahet mitte sukugi², iks üts palang ütte`viisi* Urv; *taal ka üts palang lõpõss, tõni alustõss; iks üts palang palangu takan* Krl; *olõ õi_palangut tuu asaga²* Rõu

palang² *palang* g -u lade *Palangun aina* Urv

palang³ → palangas

palangas *palang|as* g -a LNg Mar Kul Ris; *palang* g -a Kod(-e) Äks *palakas`surnu`riided olid`enni,`tehti lenane särk ja lenane siilik ja lenased palangad; kui sajab, siis oo ruki nagu suur palangas maas* Mar; *sängi palangas* Ris; *kui`lästi kohegile,`võeti`valge palang ümmer; palangad tahavad pesuje korjata; panema palange sängi`piäle* Kod; *kui keriku lähnuvad, siss olno palangad`ümbär* Äks

palanik *palani|k* g -ku põlendik *palanik om sij, kus`mõtsa ääp ei oole; aa kari palanikuss* [ära] Krk

palanu *palanu* Krk Ran Võn Har Räp Se

1. põlenu *palanut kah lehmä sitaga määriti; palanule olna rüä jahu kõige suuremb rohi* Ran; *sis`naati kingitiisi`korjama - - kõik`kingiti Piirissaarõ palanusilõ* Võn; *kõik`tammõtõhva liijm ja kõik`kuuf ja vöi, mis toolõ palanulõ jalalõ opati* Urv; *palanu pääle* (tulekahjus kannatanule) *mõni tulõ`korjass`vil`jä* Se

2. põlendik *sääl mõtsan palanu pääl om jo noorõ mõtsa üless ajanu* Har

palanu|korjaja *tulekahjuohver palanu`korjajale üits and matikese`vil`lä - - mõni and kandsiku`leibä; ega nä ilma es jätä üttegi palanu`korjajat* Ran; *palanu`korjajal`ol`li valla kiri ütten, et siss inimese tälle annava, kas`rõivit vai`sõõgi`kraami* Nõo

pala|pool → palla|pool

pala|poolne *pala`poolne* palla|pool – Kod

palask *palask* g -i Kan Urv Rõu Vas, -e Räp

1. (nürist, kulunud terariistast) *ta ku igävene palask, ei jõvva² raku² tiäga; vana väidse palask, nühr, paksuss är lämmü²* Kan; *vana`kirvõ palask, midägi inämb tast ei saa²* Urv; *väädse palask, taast es saa² midäge, ta om kui igävene palask* Räp || *karaski umma_nigu palaski²* (halvasti kerkinud) Rõu

2. (millestki robustsest, massiivsest) *Väikeisi`laudu ol`l veedü², ku_mõni vai`ol`gi², sõss tuu ol`l paks nigu_palask; Taast no_määne hamõ², ta ku_vana palask, jämme ja_korrõ; Es_tu leevä palask ka joht illuss olõ õi_lavva pääle`panda ei²* Rõu

palat¹ *pala|t* Ran, g -ti Kuu Ote; *pala|t* g -ti Ote Kan Urv Rõu Plv Vas Räp(-te), -di Vas Se; n, g *palati* Kam

1. lavats, nari *pisukased asemed olid`päälakute kaik, nisugused - - palatid* Kuu; *`kõrtse man ol'li palati* Kam; *soldati magasiva - - palatin* Ote; *palat ol' lavvust kokku lüüd, põhk pääl, puk'jalakõsõ ol'li? all* Rõu; *`sängä õs olõ, `paniti lavva? sain viirt piteh puie pääle, olõ ala, üt'el'di palat* Vas; *paladi `sängü jo liiguta õs saa?, ol' kiini pant* Se || *laeva-, paaditekk palat`ol'li niisama`kõrge kui vene, nigu kaas pääl`vennel, säääl inime sais* Ran

2. loomasõim *laudan omma? palati? Kan; palatidõ küleh um mito eläjät. palatihe pandass eläjille agana? ja haaña? Plv; lehmil om palat, `lambil seim* Vas; *pull'irõibõ? `lahksõ är_papa katonukõsõ tettü palati* Räp

palat pala|t Lüg Jõh Muh Vig Tõs PJg Tor Kos Koe Trm KJn Kõp, pala|t VJg Iis Plt Trv Krk Krl Plv, g -ti

1. telk sai *`veike palat üless`lüödud, siis mahub mittu miest`sinnä`alla; `mustlased õlivad`laagrites`einämal ja - - õlivad palatid üleväl kõhe`metsäs* Lüg; *Löö palat üles, et saab vihma varju minna* Vig; *soldatid oo palatide all* Tor; *Lähme palava`päikese iüst palatisse* Kõp; *leime einä aal palati üless* Trv; *palati all vihuv, sij nende sann* Krk; *soldati? läävä palati`alla vihma`varju* Krl; *nii laga ol'l palat nigu majagi om* Plv

2. koorma-, telgirie, present *Jahukottidel piaks õlema palat pääl, vihm tieb`märjäst* Jõh; *palat temmatse`vankrile üle* Muh; *palati riie oo ilmatu lai* Tõs

Vrd palatka

palat pala|t g -ti Jõe Lüg Khk Kos Jür; pala|t g -ti KJn Urv Har Plv Se, -di Har Vas; *palaa:t* Hlj

1. kohus *`moisnik ei old sene`otsusega rahul - - ja`kaebas`Pieterburi`kohtu palaa-ti* Hlj; *valla`kuhtust alust pääle nika sinatini, sinatist vijl`palatini, tuu ol'l lõpukuhuss* Har; *`Pihkvahe`käüdi palati`kohtuhe* Se

2. uus ruum haiglas *Arst tuli palatisse* Jõe; *ma lähän oma palati* Lüg; *käis kõik palatid läbi, vaadas palatite järel* KJn; *Mi_palatin ol'l kümme inemist* Urv; *timä sai mu_paladi kottalõ, siss üt'el`mullõ et jumalaga? Vas*

palatik palatik põletik – Han Var

palatka palatka Jõe Jõh Põi Kul Pär Hää Kei Kos Pee Iis Kod MMg Plt Pil Hel Puh San Har Vas

1. telk *Vihmaga läksime palatka alla* Hää; *laada`kaupmed lõid oma palatkad ülesse* Pee; *Teiste poisi teivä endile palatka* San; *Mustlastõ palatka om mõtsa veereh* Vas

2. a. koorma-, telgirie, present *palatkast saab`telki teha* Jõh; *Siu palatka koormale ka peale, muidu ehk peksab kotid läbi* Iis; *vihmaga visatakse palatka üle* [koorma] Pil
b. presendist vihmamantel, keep *Vihma`aegu on`sõukse palatkaga päris ea* Põi; *Võta omale palatka ümber* Kul; *palatkad on vihmaga sõjamehel`ümmer* Kos; *palatka õli riietel`ümber* Kod; *Võta igäs juhuss palatka üt'en, ku sa linna läät, viimäti akkab sadame* Hel

Vrd palat^e

palatlema palatlema hädaldama, kaeblema *Äi see palatlemine aita sii mette üht; [Ta] oo eese asjadega seike ädaline, ta muudku palatleb* Kaa

palatõmmõ palatõmmõ kaarutama, heinu ümber pöörama – Har

palauma palauma Har Lei, palahuma Har/-mma/ Lut(-hh-), palavuma Ran

1. pleekima *`pantke kangass ainamaa`pääle, siss palauss`valgõss; ärä palaunu rõõvass* Har; *langa? palausõ`päävän`valgõst* Lei; *päiväkese piäl palahuss; kangass - -`laotadass niidü vai rihaja pääle palahhuma* Lut

palaus

2. päikesepaistel kuivama; tahe^{nema} *maa tahab palavuda* Ran; *no^o omma* - - kummaga *kõik' kokku palahunu* (kõrbenud viljast) Har; *las`päivä kat's-kol maa palahugõ, tuulõga ni päeväga maa palahuss* Lut

***palaus** seestü *palausõst* Lei põlenu *palausõst`aetasõ`isulga^o* (põlenust ajavad üles rakud) Lei

palav *pala|v, pala g -va* R eP(-ba L) Trv; *pallav g palav|a* Puh Võn Ote hajusalt V(-e Ráp), -õ Krl; n, g *palava* VNg Vai SaLä Kär, *pala* Khk Pha VII Põi Var Aud Hää HJn JJn; g *palave* Hel

1. väga soe, kuum **a.** (õhust, ilmastikust, ruumist) *ahi on tuline, tuba lähäb palavast* Lüg; *tänä on`oige palava`ilma* Vai; *palava`aaga keivad loomad alligus`joomas* Khk; *ta oli`õudne pala`seasta* Kär; *Pala`päike paistab otse uksest`sisse* Põi; *palavate`ilmadega on`raske`niita* Rei; *nii pala`päe oli tänä, võttis obose märjäks* Mar; *Tuba pala nagu poit* Han; *õhk oli naa pala, et`toored puud põlesid nagu`küinlad* Mih; *siis olid need naesed kadun ku pala`õhk* Aud; *ilm põle`änam soe, ta üsa pala* Tor; *pala`päike, ein`küpses ruttu ää* Ris; *pala rehetuba nii et, tau neid`vihkusi`vasta`seina* (rehepeksust) JJn; *palava`päävaga aab igistama* Koe; *see suvi on õte palav* Trm; *saun läks palavast* Pal; *paändi tuli`ahju,`kõeti tuba palavaks* Plt; *kammer tuline pala* KJn; *päiv om joo nii pallav* Ote; *no`nii palavadõ`sanna ma`küll ei või minnä^o* Har; *nüüd mitte inämp nii palavet`päive ei olõ^o* Ráp **b.** (esemetest, ainetest) *ahi on palava* Jäm; *nii palava vesi, akkab käde`kinni* Khk; *Pala tõru* (tõrv) *on vedel kui vesi* Kaa; *Pala raud annab niipailu väända küll, et eest laiemaks läheb; Tee palavad undi`saue ja pane`peale, see võtab paisu ää; Ahi on nii pala, et paistab`eemale* Põi; *see kirves oo küll nii nüri, et see`p akka palava pasa`peale koa mitte;`tehti palavad leelist ja akati`kanjast`uhtuma* Muh; *mõnel [õllekannul] olid palava rauaga kõrvetud roosid peal* Rid; *vesi tehasse palabaks* Mar; *levaahi oo pala küll* Kse; *ahe läks ülearu palavase* Tõs; *Aganatõ`piäle taris pala vesi`panna, siis lehm süeb paelu paramini* Khn; *lasn seda - - palavad tina tääle`sil`mi* Aud; *Vesi läks palavaks* Jür; *palava rauaga lokiti* Sim; *sepp visa's hobõsõraua maha^o - - oll viijl`pallav, ei saa ala lüüä^o* Har; *varass võtt kuumast kul`bist ni palavast paast* vns Vas **c.** (söögist, joogist) *käib kui kass palava`putru`ümber* Hlj; *oli ikka palava supp* Jäm; *pala supp põletas keele [ära]* Pha; *palad`leiba ep või käde`votta* VII; *Pala tee teeb kurgu kenast`pehmeks* Põi; *supp oo nii pala, kis seda`süia võib* Mär; *Aeti piim palavas,`panti mett`sisse* Kse; *põletas palava pudruga suu ää* Tor; *ies aga ia - - ja mahe nagu või palava pudru sies, aga sell'a taga akab`nõelama* Hag; *supp on palav, ei saa`süia* Äks; *mina tahan ikke palavid, palavate`kartulite`piäle maias* KJn **d.** (olendite kehast või kehaosadest) *mul on palava* VNg; *tämä`perse`tehti tänä küll palavast* (anti keretäis) Vai; *kassil ka pala, pikkas maas* Mus; *Palava nahaga külmetas, jähi tiisiku* Põi; *tandsivad nahad palavass* Hää; *küll mul on palav* JMd; *`kiinni jalu oli väga pala* VMr; *`kläutas näu palavaks, lõi tuliseks* Plt; *kas sul pallav ei ole sääll`ahju veeren saista* Puh; *na`oll'i ülä last hirmutanu^o - - no^o om latsõl pää nii pallav nigu tuli* Har

2. piltl kirglik, keevaline *mina ole tillukse`süämege ja palave verege* Hel; *tuy näi ärä, et ma kõigin`paegun olli elläv ja pallav* Puh; *vot ta om üts pallav inemine* Se

3. subst palavus *palava pärast kõrvedab ää [vilja]* Khk; *Palavaga tulavad loomad lagele, kus on püsut tuule`nuhku* Kaa; *vili valastab enne`aegu ää, saab palavaga enne`aegu`valmis* Krj; *`kange pala oli et`ullu* Pha; *kui tuhlis palava* (päikese) *kää on, see läheb oort kibeks* VII; *tulise palavaga pidi`saunas`vihtlema* Muh; *sui`vil`la meil põlnd - - pala oli tugev* Rid; *ega ta tühi palavad kartnd* Lih; *pala kõrvetas kõik viljad ää* Aud; *`metsas palaga`võtmu ta ennast*

alasti Hää; `rõõvad `panti `sauna -- palava kätte, palav tapab täied ära Saa; `raske palaga `käia HJn; kerise ukсед olid `lahti, nõnna et pala tuppa tuli Tür; selle palavaga jääb ein tegematta Lai; *sij pala `vaevab paelu `rohkem kui tüü KJn*

palavahe *palavahe* Rõu Vas Se palavalt `tämbä paist [päike] `väega palavahe Vas; päiv paistuss palavahe Se

palav|haigus soetõbi soetõbi on `kange palava`aigus, see võtab ee ka Khk; Vanast äi teednd inimest palaaiguse vastu rohtusi Emm; miu emä sureś palava `aigusese äräde Trv; palav`aiguss -- inimene olli iki `raskesti mahan ja soniss, `juuse lätsive pääst maha Krk
Vrd palavtõbi

palavalt *palavalt* Mus VII Pär/-balt/ Tor Saa Ksi KJn Krk/-elt/ Nõo

1. väga soojalt, kuumalt söögid on palavalt paremad Saa; mina nõnna palavalt ei või `süüä, tene `jälle tahab palavad KJn **Vrd** palavahe

2. piltl pakiliselt, rutates lina pidi palabalt tegema, lina masin urises Pär; mis nõnna palavalt tahad minema akata Tor; no mis sa ninda pakilt ja palavelt tüü Krk; Ta ei lase jahtuda, kuumalt ja palavalt piab ta sedä saama kõnelda egäl puul edesi Nõo

palavasti *palavast|i* Mus Kaa, -e Muh Mar Juu palavalt Päiges `paistas palavasti Kaa; `paergu päe paistab palavaste Mar; pää pastab nii palavaste Juu

palavik *palavi|k* Krk Hel Nõo San Rõu, g -ku Lüg Jäm Khk VII Põi Muh Hi hajusalt L(-ve|k g -ko Mar), Ris Juu JMd Tür Koe VMr Kad VJg Iis Trm Kod Plt KJn Trv Hls Krl Har Plv, -gu Kuu Trv Puh Kam Krl Röp; *palavi|kku* g -gu VNg Vai/-kko g -go/

1. normaalsest kõrgem kehatemperatuur; teat haiguslik seisund *palavik `tõusis üle `nelja `kümme Lüg; laps jäi palavikko Vai; palavikus `aiged sonivad Khk; Poisil `olla palavik, kõhib ja tatistab Põi; palavik sees, et õsna `huumab Phl; külma `veega `arstisid, kui palavik oli Rid; see undi sau, see kesob palaveko koa seest `vällä Mar; luu kañm `üiti, seda `pandi `piäle, kui palavik ja roos oli Var; tä soiub palaviku käe Tõs; `aige koht `kuumab, palavik on sees Vän; palavikkus muas teene Juu; jäi palavikku JMd; `kange palavik tuli `peale Trm; ei ole kedägi `piäle `panna, mis palavikku vähendäs KJn; laits om palavigun Trv; palavik om nii suur, et `aige soni Hel; kui palavik aavale `sisse läab, siss läab aav mädänema Puh; `väike laits sobeleb, suur inimene rabeleb kättega, ku täl `kõrge palavik om Nõo; sõss nakass hüppä kõnõlõma, ku inemine om palavikun; pernaanõ lõppi tuu kätte, ol'l üis `väikene haavakõnõ, sinna? lei palaviku `sisse Har; tiä iks um `väega `haigõ, palavik um suurõss tõsnu? Plv; jäi -- `raskõ palavigu `haigustõ Röp **Vrd** palalik*

2. a. kuumus mustad `riided `sel`ges, kesovad nii palavikku ligi Juu; vahel kui pik`k palavik (põud) om, tuleb pik`k vihmasadu kah Kam b. kuumahoog palava uud kääsid minul, palavikud; külmävärinäd ja palavikud Kod

palavlikult *palavalt na armastasõ tõnõtõist nii palavlikult, ku `ikäki ei olõ armastanu? Har*

palav|tõbi soetõbi vm haigus üits veli `kuuli mul ärä tolle palava tõbega Nõo; ku sääränne -- nakkaja `haiguss majan om, tuu võtt kõrrast inemise kõik` maha? nigu pallavtõbi ja poka? Har; inemine um palavatõbõga nigu? määne hull, muudku? soni õnnõ Rõu; sõss pañd havvõ risti `kaala, ku määne pallav tõbi ol'l Se **Vrd** palav|haigus

palavuma → palauma

palavus *palavu|s* g -se Hlj Lüg Vai hajusalt Sa, Rei Mär Kse Tõs Tor Hää Ris Juu JMd IPõ Plt KJn Vil Hls, -kse Kuu; *palavu|ss* g -se Trv, -sõ Plv

1. kuumus, liigne soojus *palavus `tahtub tappada Kuu; palavus on `õige suur juo, vagane ja sue ilm Lüg; palavusega on `raske tööd teha Khk; ma -- vii [liha] kuivatuse `ahju*

palbarilts

`suitsu - - suits keib läbi ja palavus koa keib läbi Kär; kui reht rabatakse, siis rehaltses `kange palavus VII; `kange palavus, tahab ää sulatada Mär; palavus ajab puu seest terva või vaegu `väl'la Tor; üsna `aurasin palavusest eenamal Juu; suvel on suur palavus JMd; see palavus läeb liiale Lai; küll on suur palavus, ei või tüüid tehä KJn; ku ülearu palavust lased `sinna üless, siss küpseb ärä (korstnas liha suitsutamisest) Vil; tänävu suvel ei ole sedä palavust suuremat ollugi Trv; palavuss ei riku? `kohte, küll'm rikk Plv

2. *palavik ma olin ka läbimärg ja keik ja palavusest ja Hlj; `lapsel on suur palavus, vist suro `vällä Vai; suure palavusega inime jamsib Tõs; `aige palavust `tarvis `kraadida Ris; suri ärä palavuse kätte Iis; tal om palavus sehen Hls*

palbarilts → paburits

palberdama `palberdama arstima, ravima – Kuu

paldas *paldas* hiidlest – Phl **Vrd** *paldis*

palde *palde* aastarõngas puu *paldetest* võib lugeda, kui vana on puu JõeK

paldelljalg *palderjan paldeljala* eli Vig

palderjan *palderja(a)|n, -ń* hajusalt Sa, Rei hajusalt L, Ris Juu JMd Koe Kad VJg IisK I/-*ju|n* Kod/ Plt(-*jo|n*) KJn(*paldri-*) SJn M Puh Nõo, `palderja(a)|n RId, *paldõrja|n, -ń* hajusalt V(-*r/-* Urv Röp), `palterjaa|n, `paltri- Kuu, g -*ni*; *paldõrdan* Lei; *palderjaa|l* Tor, -*jaa|l* Saa, g -*li*; *valderja(a)|n* Khk (*valter-*) Rei, *vallerjaa|n* Muh, *vallõrjaa|ń* Röp, g -*ni* rohhtaim (Valeriana); *palderjanitinktuur* Kui `kassile `anneda `paltrijaa-*ni*, siis `kassi jalg `sohkab Kuu; `palderjaa-*nisi* `korjati ja `palderjani tied `tehti Jõh; *Mõned* siin `tuntsid `palderjani küll, `korjasid neid `juurikaid IisR; *palderjani* `juuri viina `sisse, kõhu `aiguse `vastu Jäm; *valderjanid* on ka ühed rohud Khk; *palderjan, sinine* öis `otses või `seuke lilla Kär; *Üks* oli nii ää `kohkund, et `taale `anti *palderjaani* Kaa; *Palderjani tunneb oort aisust ää* Põi; *vallerjaanid* oo `valged, *neil_o* nii kena ais taga et Muh; *Palderjaan, see ju_sur* närvirohi Rei; *anna moole palderjani, mo süda oo na sañt* Mär; *palderjaan kasub raabi* `ääres Mih; *palderjaani õie teed tehässe* Tõs; *palderjaala* onld süle täis; *palderjaal kõhuvalu* `vasta on küll rohus Tor; *palderjaali* `tilke võetse südame rahustuses Saa; sii *palderjaani* rohod kasvavad kua Juu; *minul on palderjaani juurikaid paergagi kodus* JMd; *palderjaanil kasvavad pikad varred, sinised* `valkjad `õiled IisK; *palderjuanid ja kõik juanud* `nahka Kod; *palderjoonid* kasvavad märjas maas Plt; *palderjaanid* on niid mis aesevad, jälle ühed kõhu rohud SJn; *mia* `ostse üte *pudele palderjaane* atikrest Hls; *palderjaan* olevet `ütsme tõbe `vastu Krk; *mul* üits tinane tilk om viil siin pudeli `perse seen *palderjani* Nõo; viin minnev nii kõvass kui *paldõrjaan, paldõrjani juurõ*? *pandass* viina `sisse Krl; *paldõrjaan* om `hiitümise rohi Rõu; *paldõrjaani*? *kaussõ*? *kuivõmba haañamaa pääl, `häelmo oma*? *tsäägah, `sääñtse roosaka*? Röp

paldis *paldis* g -*e* hiidlest – Phl **Vrd** *paldas*

paldrik *paldri|k* g -*gu* padrik Kui noort metsa äi arvendata, siis kasvab see sihantseks *paldriguks; Karjam kasus paldrigusse* Emm

paldruk `paldru|k g -*ki* kõhutäis – Jür

paldõ *paldõ* tume pilv, tormipilv *paks paldõ tulõb; uõ paldõ* (udupilv) Khn

***paldõrjuur** pl *paldõrjuurõ*? *palderjan paldõrjuurõ*? *pandas* viina `sisse, *sisemädse* `haigusõ `vasta om hää Röp

pale *pale* g *pale, `palge* R eP M T; *palõ* g *palõ* Khn, `palgõ V(n *palõh* Se Kra)

1. a. hrl pl põsk *Keväjäne päiv teht* `palged `oige punaseks Kuu; `piial nii `ruasad *paled* Hlj; *mõnel* lõõvad *augud* `palge, kui ta naerab; *mesilane* `nõelas mu `palge *sasu* (põsesarna)

Muh; `öitsev `tiiskus peab sedaviisi olema, et inimene on `aige ja paled on ilusti punast Käi; Aledus ja silmavesi, see mu `vaese `palgeid pesi Rei; paled mõnel naa elosad roosad Mar; suured pisarad `joosid mööda palesid maha Mär; pudru `kõrben, pidi paled punases tegema Tõs; Palede pääl `värvi tõmmanu Hää; laia paledega Ris; `istus ja käsi oli pale all Kei; paled `auku läind Rap; [mardisandid] olid `irmsad `kongis ninaga ja punase `palgedega Amb; paled punetavad nigu maasikad Sim; ema silitas lapse palesi IisK; paled on pisaraised Iis; mõnel `palged nagu `perse kannikad; avi kisud oo `pal`gite kül`jen, `kangess teräväd Kod; `värvind ää oma paled Ksi; paled on `kortsus; ilusad tüdrukud, kel lohukesed `palges Lai; pisarad joosevad `müüjä `pal`gid KJn **b.** piltl suu küll see `ilpis suppi `palge Mus; Apud `räimed pole kellegitel `palgest ala läind Kaa; Mis muud, kui aja aga `putru `palge VII; Vanadöl miestel oli järjest tubaka ropp palõs Khn; tämä `oidnud `palgen tükk tubakad, ise alate `sül`tänuud Kod; säh, pista `palgesse - - `kompvekki või `mõnda `marja Lai

2. a. nägu `palgerätik pannaste surmale `palge `peele; suure pitka `palgega Jäm; ma oleks `palge ära lammutand vaheda ägipiide `otsa Ans; eida natune vett üle `palge (pese nägu) Khk; Pale läks oort na pilve (tõmbus mossi) Kaa; Naise `moodi mees, pole abent aga midagi, puhas pale; Seda palet ma ole enne näind; `valge lamma, must pale Põi; kes su palet raaban oo; mis te kisute `peastlase pesa, `peastlase kirjad `lähtvad `palge (tedretähnidest) Muh; Aes viimaks iri palge (naeratuse näole) Emm; puna oo `palges Kse; `vaatasime palest palesse (nõost näkku) tene tese `otsa Ris; seäb püssi `palgele (laskeasendisse) Juu; veri tuli `palge, tämä nagu `süüdläne Kod; `keeras pale kõrvale Plt; vihatsel sil`mä vesise, pahatsel pale punane Krk; miul om pale ku kitsi jälleke Hel; suure armi pale pääl Ran; palõ? täl nii kärnäne, ei tiia?, mis tal viga om Krl; üts `hernetähidse `palgõga inemine tul'l mul `vasta Har; vana `aotsõ rubla pääl ol'l `keisri palõ? Plv; `tal sääne palõh ku perseh Se; ilusa `palgõga Lei || piltl kellu `palge peel on `numbrid Khk **b.** mask mesilaste `palged keivad ka `palge ees Khk; mardid keisid ka, kasetohust olid `tehtud `palged Mus; vanapagane pale olli ehen märdi `santel Krk

3. (mõnede esemete külgmistest osadest) a. (rangidel:) rangi sisekülje polster `ranje pale on `nahkane ja oled `pandu `sisse, `olgiga tobitu Vai; `lamma - - `nahka `panti rangi paledes Saa; rangi paled, nahast õmmeldud, õled sies, muðu puu käib `vasta `kaela obusel Kad; üleväلت on nahaga `kinni pandud, alt paessavad `palged `väl`jä Kod; nüid om nahk pale, vanast tetti `rõõvast ja `panti `õlgi `sissi rangi paledel Pst; obese `ranjel om pale alt `kinni, ärjä `ranjel om pale alt `valla Hls; `taoste `palge olliva tolle jaoss, et taossilavva obese `kaala ärä ei õõru Nõo; `pal`gõ pandass taoss `laudu manu, köidetõs sõnna `kinni? Krl; `Palgõ? omma_ `taossil `ümbre `tsõõri Har; `palgõ? umma_ `nahast ja rüä olõ? umma_ `siseh Plv; õsti `vahtsõ `palgõ? `taossilõ `Se **b.** (kirvel, noal) Lükka kerve pale kõvasiga püsut üle Kaa; liigetega nual olid paled Koe; Paksemate paledega kervest kasutatasse puie `lõhkumisel Trm; `kervetegijä tegi vanass `kerve ja lei märgi kesk `kerve palet Kod

pale|nukk, -nükk põesarn `määrib palenukkasi `vasilii-niga Jõh; `kange `vinge tuul puhub möda palenukkisi, tahab ää võtta palenukid Mär; sa oled nii lahjaks jäänd, `pal`lad palenukid Kei; talve aal võtab kül`m kõige enne palenuki ää Ksi; mõni edev naine taht ilus `olla, `miarind punase lille paberiga palenükid punasest Lai

pale|põsk põsk; põesenuk mis seal palepõse peal kasvab Rid; palepõsed na punased Mih; palepõsed_o palenukid Tõs

pales terä [on] pales (tera ei lõika) Lüg

palg

palg *palg* g *palu*, -o Lüg Jõh; `palgo g *palo* Vai; n, g *palu* Lüg Jõh IisR kaun `ernel õli *pali* `palgu `külles; `tarvis võttada `varside `küljest *palud* ja võttada `erned `vällä *palude* siest Lüg; `Erne, *ua* ja `läätsa *palud* õlid Jõh; `arvasin *ikke*, *et vareksed käviväd nokkimas*, *tegiväd palod* `tühjäst; `ernes *on vast* `laatsamel, *ei ole viel* `palgosi Vai

palgaline *palgali*|*ne* g -se hajusalt R/`p-/; Jäm Khk VII Põi Rei Mar Kse Aud Tor Saa JõeK JMd JJn Koe VJg I M Puh Nõo TMr San Har Plv Vas Se, -dse Har Rõu Lei/-li|n/; *palgale*|*ne* g -se Khk Rid Mär Tõs Aud Hää Ris Juu Plt KJn Kõp; *palgalõ*|*ni* g -sõ Krl

1. subst *palga* eest töötegija *sai* `käia *kalal* `Suomemaal, *kui oli vähä* `saaki, *siis* `palgalisele `anti *ka* `ästi *vähä* Hlj; *sulane* ja `tütrik, *nied* õlid `palgalised Lüg; `meie *talus* `palgalisi *põle* Vai; *nad teevad oma töö* *palgalistega* Khk; *Oli külas* *palgaline*, *õhe korra sii peres*, *teise seal* Põi; *meil on* *palgaline abis* Rei; *oma perega jõua ää teha*, *tuleb ikke* *palgalesi* *koa pidada* Mär; *palgalesed said enne* `riidi, *nüid soavad raha* Tõs; *palgalesel pean ära* `maksma Hää; *kevadi* `võisime *ka õhe* *palgalise* Saa; *palgaline saab* *palga pereme* *kääst*, *on siis nii* `kõrge *sie* *palk* *kui on* JõeK; *ta oli küll viina* `meister, *aga ikke* *palgaline* JJn; `miindi *vastakute üks ühele appi* ja *eks* *palgaliisi* *kua* *õld* Trm; *palgaline* *tiänib*, *palgass ärä eläbki* Kod; *mida ise ei* `jõudnud *teha*, *see* `lasti *teha* *palgalistel* Lai; *ei tulnd* `mulle *palgaleses* KJn; *ku sa olet* `tjinder ja *palgaline*, *kes* *palgalist seistä* *lasep*, *sij* *piab iki* *tegema* *üttelugu* Trv; *miul om puha* *palgalise*, *miul ei ole üttegi* *omat* Krk; *ku ma olli mehitsit* `vahtman, *ega siss* *palgalise* *tüüd es* *tij*, *siss* *tüü* *sais* Nõo; *palgalidse* *elo om* *rassõ* Rõu; *palgaline* *piät väläh olõma*, *olgu ilm määne* *taht* Plv

2. adj selline, kellele palka makstakse õlid *palgalised* *mehed*, *kes* `mõisalle *puid* `lõikasis Trm; *näil õllud* *palgaline* *tiotüdrük* Kod; *miul* `olli *kõik* *palgaline* *pere*, *ku ma esi es ole* *man*, *siss na es* *tij mitte* *midäginä* Nõo; *tiä om* *palgalõni* *solane* Krl; *palgalidse* *tüümihe*? Har

palgam, palgan → *palkna*

palge|*kuivatis* *käterätik* *Palgekuivatis* oo - - *seina* *peel* *nagi* *otsas* Kaa

palgen → *palkna*

palge|*narts, -nartsakas, -närts* *käterätik* *vanad särgid* - - *seljatagused* `võöti `palge `nartsudeks Khk; *päälutsa vahel* [on] `palgenartsakas Kaa; *Linused* `palgenartsud *olid*, *missegä* *sai* *kuivatud* Põi; *meie* `palgenarsud *oo kõik nõnna* `otsa *lõpn* Muh

palge|*põsk* *pale*; *põsenukk* [Tema] *palgepõsed* oo *nii roosad* Kaa; *Põsekoñt*, *põsenukk* - - `palgepõsk *ma ole veel* *kuulnd* Põi

palge|*pühe* *käterätik* `palgepühe - - *linusest* `riidest Jäm; *onts see so* `palgepühe Khk

palge|*rätik* (*surnu näole* *asetatavast* *rätikust*) `palgerätik *pannaste* *surmale* `palge `peele Jäm; `Palgerätik *pannakse* `kerstu *surmale* `palge `peale Põi

palgi|*kelk* *päraregi*, *millele* *reega* *palgiveol* *toetuvad* *palgi* *ladvaotsad* *ned* `palgi `kelgod õlid *nda pikkused* Lüg; *palgikõlgud* *on* *pisised* *lühised*, *kui* `palkisid `vääti, *siis* *nee* *olid* *palgi* *tagumise* *otsa* *all* Khk; *palgikõlgud*_o *igäihel*, *kaks* *pakku* ja *tallad* *all* Muh; *Palgikõlk* - - *kui* `talve *lumega* *pikki* `palkisi *ree* *pääl* `veedi, *siis* `panti `palkide *otsa* `alla *üks vähene* *ree* `moodi *kõlk*, *et* *palgid* *maas* *äi* *lohiseks* Rei; *pal* `gikelk *ol* li *kõitega* *ree* *taga* - - *mõnel* *ol* li *kaks* *pal* `gi *kelku* *ka* Saa; *pal* `gikelk *käib* *ree* *taga* *pal* `gi *otsa* *all* Juu; *pal* `gikelgud *oo* *enämäs* *jugudega* Kod

palgi|*lits* *palgikelk* *Obuse* *reega* *palkisi* *vidades* *oli* *lade* *otste* *all* *palgilits* Emm

***palgine** *pl* *pal* `gidsõ? Har; `palki|*ne* g -se Lüg *palkidest* `aida *lagi* *õli* *vanal* *ajal* *ka* `palkine; *alumine* *kõrd* *õli* `palkist `tehtud, *üleväl* *õli* *tuonvärk*, *sai* *sue* *maja* *küll*, *suemb* *kui*

`palkine maja, `palkine sein nii sue ei õle Lüg; vanast `ol'li rihhetarõ lae[?] pal'gidsõ[?], palgõst enämbüsi kõik' Har

palgi|pagu palgipagu Kan Vas(-pago), pal'gipago Se palgipakk pal'gipago unehtu kodo Se

palgi|pakk palkide alla pandav pakk palgiveoreel Oli `palki `tarvis vedada, siis `siuti rie `piale `palgipakk, `senna `piale käis `otseti palk IisR; palgi üks ots_o rees, palgi pakkude peel Khk; Ree peal oli palgi pakk - - kõõvega ree põha `kül'ges `kinni Pöi; Pikki palkisi äi saa ilma palgipakuta vidada Emm; pal'gi väol on pal'gi pakud rie pial Hag; ree `piäle `pantse pal'gipakk, pal'gi õts `sinna `piäle Kod; palgipakk pannass rii `külge `kinni, muidu pal'k ei kurda pääl Krk Vrd palgipagu

palgi|parv parvetamiseks palkidest kokkupandud parv palgiparved lastasse jõge `mööda `alla Mar; pal'giparved jamati kokku Vän; pal'gi parved olid, `pal'ka parvetati siit Pedja jõge `mööda Lai; ku `jõuti ärä Imä `jõele, sis lahoti pal'giparvõ_vallalõ - - `lahti pal'gi[?] ütte `viisi tulõma `Tarto `pääle Röp

palgnass → palkna

palgo → palg

palguline palguli|ne g -se Kuu/'p-/ KuuK Amb Kad; palgolinõ Röp palgaline siis oli palguliisi `saada, eks `palka `jälle KuuK; ei jõund siis palgulist pidada, siis tegime ise Amb; palgolinõ om pääväline, timä ei olõ[?] säääl elonik Röp

palguss `pal'gu|ss g -se, -sõ San Urv Har(n `pal'dju|ss) Rõu Lut palistus pihtsärgil ol' `pal'guss veeren San; teiti hää lağa `pal'guss Urv; `pal'djuss om vällä[?] kakõnu, siss ei pia_koõtsuud kinni Har; särgil um `pal'guss, `hammõl ka[?] um `pal'guss Lut

palgõ pl `palgõ[?] pastla ristpaelad `palgõ mulgu[?] Rõu

paliⁱ pali Kuu Khk Hi hajasalt Lä, Tõs Ris HMd Juu Jür JMd Ann Koe VMr Kad VJg Kod Krk; pal'l g palli Var Kad puunõu, vann (pesu)pesemiseks; kolmjalg, pesupali `Terve pali `täie pesin pesu Kuu; pali on kolme`jalgne Khk; pesu pesema palis Rei; palil oo jalad all Mar; pali on pesemese jaoks - - tehatse ümmargusi ja pikergusi Var; viimasel ajal akkasid need kolmejalaga palid Tõs; pali sees kohe inime peseb laatsakil muas Juu; Suur pali oli `saunas enese pesemise jäuks Jür; pane pesu palisse JMd; pali on leeva`astja `muodi, aga ilma kuaneta, pali sies pestasse pesu Koe; Ega neil pali ei ole, nemä mõseve pesu iki `tuuren Krk

paliⁱ pali Sa Hi SJn Trv Krk rangipadi palidel_o vol'uk (vilt) sehes, nahk `ümber, siis ep õõru obuse `kaela Khk; pali, `õlgedest `tehtud Mus; Uudel `rangidel oli `pehme pali Kaa; kõrgestest tehakse `istme `põhju ja - - obuse ranji palisi Krj; `rangidel oo pali, muidu õõrub obuse kaela ää VII; Riidest pali oli, õled olid sihes Pöi; palid on `rangide sees Käi; Rangi om katik, pali om vällän, aga iki pannass viijl obesel `kaala Krk

paliⁱ pali Sa

1. peenar Palid `lillesid täis Jäm; tegi porgandid pali `peelee Khk; pali, kus `seemned külitakse, taimes `taime `kõrvas Kaa; roosi pali VII

2. heinavall, -kaar aeavad eina kogu, riisuvad eina palise Pha; niidab eenad maha, siss nad jäävad palise Jaa

paliⁱ pali RId Muh Kod palju `ennevanast oli pali `lapsi iga peres; oi, ku pali mina `vaeva nägin VNg; ühel peremehel õli tont, siis tämä tõi raha `ninda pali; `ärgidega õli pali paremb `kündada; kie piab ise enesest pali, eks sie õle `uhke siis Lüg; mina õlin ikke pali `tüeline (kõva töömees) `veikest `saate; meil `viedi ka pali `asju ära IisR; `salmisi oli tämal pali Vai; neid_o naa pali et Muh; puale `uassane talleke pali suurem ku `uassane; kõneleb pali Kod

palikane

palikane *palika|ne* g -se põikpuu toobripuul – Jõh

***palike** g *palik(e)se* paljuka ma kääsin rutto ärä, *palikese* seäl `aega läks; *palikse* sedä muad one Kod

palim *palim* g -a Trv, -e Krk Hel San; *pallim* g *palime* Hel rangipadi `taossa *palima* om katik Trv; *ma tii rangi palimet*, *ma lassi jo palime rõõvast kudude* Krk; *vana palime visati katusse* `pääle Hel || *nalj* (igemetest) `pal`le *palime viijl*, `ambit ääp ei oole, *palimedege viijl* mogit Krk

palin *palin* kõlin – Kaa

palinal kõlinal *Obused läksid* `kellade *palinal*; *Ma* `kuultsi, *kudas kergulised aisa* `kellade *palinal* `maandid kaudu `söitsid Kaa

palisema *palisema* kõlisema *Obused kargavad metsas*, nõnda et *kellad palisevad*; *Veiste kellad panid palisema*; *Kellad palisesid tüki* `aega Kaa

palist, palists *palist, palists* g -e *palistus* pääräti *palist*; `rõõva *palists*; *palistse viijl* Hls

palistama¹ *palist|ama* IisR S Mar Mär Kir Kse Pä Ris Juu Amb JMd Koe Kad VJg IisK I/-ss- Kod/ Plt KJn Trv TLä Võn Kan Urv Rõu Vas Lei, -*amma* Har Plv, -*eme* Hls Krk(-em) Hel San, -*õmmõ* Krl; `pallistama Kuu Lüg Jõh Vai/-mma/

1. **a.** riide serva ära keerates läbi õmblema `Püksid `tahtuvad viel `saada `pallistamist Kuu; *nämäd* `pallistivad *oma ja miä* `pallistin *oma rättisi* Vai; *mis mitte* `ultusäär *pole*, *tuleb ära palista* Jäm; *palistatud linad* Khk; *pöörtakse* `riide *narmakad* `sisse, *palistakse* äär *kahekorra* Krj; *palaga eared palistati* Muh; *Palista sa linad ää* Rei; *rätikud oo alles kõik palistamatta*, *sünnigi kätte võtta* Mär; *leit palistatse ää* Tõs; *kört ei vôi alt* `raagus `olla, *ikke ta peab palistud* `saama Tor; `enne *palistati kõik näpuga*, *egä masinaid põld* Juu; *tüdrukud palistavad* `särka JMd; *pikad püksid olid alt palistetud* Kad; *palissamata rätt ja* `rissämätä *laps oo üks* Kod; *mis* `argub, *sij tahab palistada*, *pannasse kahekorra ja nõelutasse läbi* KJn; *räit om vaja ärä paliste* Hls; *sij om näpuge palistet* Krk; `ammõ `rõivale *lõegati päämulk* `sisse ja *palistedi* ärä Nõo; *vanast kõik* `kæega *palistõdi ja ummõldi* Kan; *naka_no_sa_kah* räiti *palistamma*, *konass taa palistõduss* saa Har; `rõivit, *räiti palistõdass* Vas || (oskamatust luiskamisest) *palistab vikati tera ära*, *teeb ümmarguseks* VII **b.** ääristama `kaula `juurest õli [särk]- - `riidega `pallistatud Lüg; *piluga palissasid palanga serväd*, *kaks* `lõnga *võtid* `väl`jä Kod

2. **b.** punuma, palmitsema *vanast olid* - - *patsipailad*, *mis* `iuste `sisse *said palistud* Jäm; *obused palistadi* `ändadest `kinni Ans; *kui nad* (juuksed) *ikka olid sool palistud*, *siis nad* `seisasis *ka* Kär; *kui ta* (luupainaja) *nirgi kujul keis*, *palistas obuse lakad ära* Mus; `paergus äi *palistata muud kut obuse jala* `paelu ning *suka* `paelu VII; *Mõni tegi ka palistud* `ohju Põi; *kolme aruga palmik palistaks pehe* Käi; *Ma* `istusi *ukse lappes* - - *õljekimp põlide pääl ja palistasi* Rei

palistama² *palistama* Kaa Ris kõlistama *Noor kõrb kihutas* `kella *palistes teistest obustest* kaudu Kaa; *palistab* `kella Ris

paliste *paliste* jõhvnöör `Ülge *püigil oli vaja palistet* Jäm

palistis *palistis* Saa; *palist|es* g -se KJn

1. *palistus kui te palakid* `õmlete, *ikki päetse pool tehke lai palistis ja jalutse pool tehke kitsas palistis* Saa; *kas tijn pilupalistise vôi muðu palistse* KJn

2. *arm eenäniiduga võtnud suured palistsed piudesse* KJn

palistus *palistu|s* Jõe Lüg Jäm Khk VII Muh Rei Kul Mär Kse Tõs Khn Tor Hää Saa Ris Juu Amb JMd Koe VJg Sim Iis Trm Plt KJn Puh San, *palistu|ss* Trv Krk Nõo, *palissu|s* Kod, g -se; *palistu|s(s)* g -sõ hajusalt V(-sõ Se); *˘pallistu|s* g -se Lüg Jõh Vai, -kse Kuu

1. riide palistamisel tekkiv ääris *kas sa paremba ˘pallistust ei ˘oska tehä* Kuu; *lai ˘pallistus ei õle ilus* Lüg; *särgil on all palistus* Jäm; *see palistuse ear jähi ˘lõõga* Muh; *Sa oled nii ermus laia palistuse ˘siia teind, see üsna ˘riide ˘raiskamine* Rei; *tee ilus kitsas palistus* Mär; *˘voodilinal oo kahesugune palistus, ˘pialtse poolt lai ja jalutse poolt kitsas* Tor; *palistus läind ˘lahti* Juu; *palakad on laia palistusega* JMd; *˘ultuse serv jäi kudumisega, ei old vaea palistust teha* Sim; *särgi ˘suulise palissuse servän õli pilu* Kod; *palistus ei lähä nõnna ruttu kahti* KJn; *räti palistuss* Krk; *˘amme rinnaedine palistedi - - ärä ja ˘alla palistuse otsa manu tetti nabamulk* Nõo; *tano nõõri?* ˘aeti ˘taade palistusõ ˘sisse Kan; *kõkõl ˘rõival om palistus* Krl; *sij_m pilu värki palistuss* Vas

2. põimitis, punutis *Õpeda mind kraavikõrgestest sakilist palistust tegema; Näd_sa kui lai palistus tuleb, siiss ˘õmbleme kogu ja teeme kübara* Rei

3. arm ˘kasvi tu raan kinni, jäiki raan kui põllu pinnär tu palistuss, suur ˘juuõ põõpäle; *palistusõ kotuús* Se

palitu *palitu* Kuu VNg Jõh Jäm Khk Põi Muh Rei Mar Mär Kse Tõs Khn Vän hajusalt K, Kod MMg Lai Trv Hls hajusalt T, Kan Plv Vas, *palito* Mar Kul Plv Vas, *palidu* VNg Khk Tõs Tor Hää Saa Plt KJn Kõp, *pal˘tu* Kod Se/-o/, *˘pal˘tu* Krl Vas Räp/-o/, *˘paltu* Kuu RId/-o-, *˘paldo* Vai; *palit* Ksi Vil Kam Räp, g *palitu* VNg Tür VJg Sim Trm Trv Ran Nõo Võn, *palidu* Kõp Krk Rõu; *palt* g ˘*paltu* Hlj; *pal˘et* San mantel *oda siis palitu, ärä unesta* Kuu; *˘posikestel oli ˘pintsak, a meil oli ikke siis palidud tüttar ˘lastel* VNg; *pikk on ˘paltu, lühikene ˘polgat* Lüg; *˘meiegi omidel õli jo neid sinisid ˘paltusid kõhe, nisused ˘laiad ˘laabrakud ˘paltud kõhe* Jõh; *˘kussaka kävi ˘paldo pääl* Vai; *pani palidu ˘ülle* Khk; *Palitu raed olid ˘riidest, karused raed on uemad* Põi; *naesterahvastel oo palitusi ˘rohkem* Mar; *palitu õlmad üsna ˘lehvivad tuule kää* Mär; *˘tõmmavad palidud ˘sel˘ga ja ˘lähtvad ruttu* Tõs; *Nüüd egäl poesil palitu ˘selges* Khn; *tal ju pikk jalakannudest saadik palidu* Hää; *˘vat ˘pañdi palitule vahele, karust kraed ˘piale* HMD; *palitu oli ikke jala säärest ˘soati* Rap; *˘enne palitud põld, ˘enne oli kuub* Juu; *Särk tesel nigu teise mehe palitu* Amb; *oh sa aeg, kui märjaks palit soand* Tür; *˘enne oli tussa, sie oli lai palit, puamvillad all* VJg; *minä käin ike pal˘tuga* Kod; *naiste palitud olid ˘lahtised, ei olnd ˘ümber keha* Lai; *nüüd on palitude usk, ˘kuube enäm ei tii* KJn; *võta oma palitu ja aa ˘selgä* Hls; *palidu müijäse olli laadal, ˘müiti palitit* Krk; *palitu jupikesed sällän, nii ääd-kurjad ku_ña ˘olliva* Ran; *temä ˘olli ku vene paõp tolle musta pikä palituga; tol palitul ˘olli siidi ˘vuõdre* Nõo; *kae ˘määrte palitu, nigu vana tõlu* Ote; *võta säält nagla otsast mul tu pal˘et* San; *˘vat om puuõl palitit* Kan; *ma_pañni hainarua kõrvalõ palidu, tei nigu mehe mano?*, *siss es varastada_ hainu* Rõu; *palito alt näe es tedä* (seelikut) *suurt midä ˘välä* Plv; *vanast ol˘liva ˘rõiva? maane?*, *mehil ol˘liva_pikä_ ˘pal˘to?* Räp

paljajalu paljaste jalgadega *Ära sa ˘metsa lähä ˘paljajalu, ˘hussid ˘neulavad* Kuu; *lapsed keivad ˘paljajalu vee ˘loikude sehes päterdamas* VII; *jala tallad ni kibed, kõva maa pæel käind ˘paljajalu* Käi; *siigisene aeg oli juba ja tuleb ˘pal˘lu jalu* Tõs; *˘pal˘lajalu ike sai ˘lassa* VMr; *kül˘maga ei või pal˘lijalu ˘käia* Ksi; *vanast olid vesised eenamad, sellepärast pidid ˘pal˘lijalu ˘niitma* Plt; *egä pühä paega pääl ei või ˘pal˘lijalu olla, piäb iki kängitsed olema jalan* Ran; *nooren sai alati ˘käiduss ˘pal˘lajalu, mõnikõrd jala talla leivä tuld* Nõo; *timä ei viidsi ˘viiske tihä, paremb paõsib ˘pal˘lajalu* KodT

paljak

paljak *pal'ja|k g -ku paljas koht pal'jakul ei õle `einä; lehmäd sedä pal'jakut tahavad näridä* Kod

paljakas *pal'jak|as* Trm, *pal'lak|as* Kaa Han Pär PJg, g -a paljas **a.** rõivasteta *Lippab nagu va pal'lakas pool ihualasti* Han **b.** taimkatteta *aasad oo pal'lakad* Pär **c.** lumeta *Tee oli pal'lakas, regi akkas kivide `vastu `rüüstama* Kaa **d.** varatu, vaene *eks ta õle ike üks `niske pal'jakas inimene* Trm

palja|käsi paljaste kätega *Miks sa `külmägä `paljakäsi oled* Kuu; *aa ming `paljukäsi* Muh; *pal'lu sial* (kalapüügil) *`kindaga said tehagi, ikke `pal'lukäsi pidid olema* Tõs; *rakendand obuse talvel `pal'lakäsi* HJn; *kuda sa `pal'lakäsi võid ometi `olla, külm lüüb su `lõhki* VMr

paljaldi paljalt, väheste riietega *`meie `sitsi `kuubedega `läksimä `naabrimaja ja läbi lume ja `paljaldi* Lüg

paljali katmata, paljad *`naiste `rahvas, alade `hambad `paljali; siin ma olin `kindud `paljali* Kuu

paljalla paljad, katmata *Küll sie `tütrik on üks va `hirvi `hammas, `aeva igäl puol on tääl `hambad `paljalla; `Nüüdised inimised `kääüvad kohe `kindud `paljalla* Kuu

paljalt *pal'jalt (-l-)* Lüg IisR Jäm Khk Kaa Põi Tõs Khn Jür KuuK JMd/*pal-/* Kad Iis Kod MMg Kan Rõu Plv Vas, *`paljald* Kuu VNg Rei Phl; *`pal'lalt* Kaa LäLo Mär Aud Vän Saa Ris HMd Juu Koe VMr VJg Pal Ksi Lai KJn SJn Vil Trv Krk(-elt) Hel T Krl Har Vas, *`pal'lald* Hel T, *pal'lalt* Vig Aud Pee Ksi Lai KJn Vil M(-ld); *pal't* Saa Vil M hajusalt T

1. paljana **a.** kergelt riietatuna, ilma ülerõivasteta *Mes sa `paljald lähäd `kiigale, `ehtul_o vilu* Kuu; *ära mene `ninda `paljalt `õue, tuul on külm* Lüg; *Kas `ninda `pal'jalt tulidki* IisR; *`Talve äi vei `pal'lalt `õue `minna* Kaa; *Sa nii `paljalt, pane midagid `selga* Põi; *Ärge `jookske `paljald `ringi, jääte `aigeks* Rei; *käib päris `pal'lalt* Rid; *ega sa `pal'lalt lähä, ta ju sadab* Pal; *nigu ilparak, `pal'lald kül`metäb* Ran; *vana kängä, `pal'lald* (sukkadeta) *ike `kõlbava suvel lõõberdädä* Nõo **b.** naturaalselt; kõrvaseta *Mis sest suppist `pal'jalt `lürpsid, `ammusta `leiba `piale* IisR; *laps söi `pal'jalt sukurt* Khk; *sõid `pal'lalt või leiväga* Mar; *ohra `pätsi ikke `üiti -- iad olid küll `pal'jalt `süia* KuuK; *süed võid kõhe `pal'jalt* Iis; *kohupiim -- süiässe -- leevaga ikke, `pal'lalt ei taha* Pal; *ega es ole, et `pal'lald toda kañepit `süüdi, tedä `anti nigu väe `iist* Nõo; *Tuud* (piiritust) *mõni jõi `pal'lalt, lask kaalast `alla `endä?* Har **c.** varanduseta, purupaljana *saatis tüdriku `pal'jalt mehele* Tõs

2. ainult, üksnes *Keda siin `süia on, `pal'jalt pudru* IisR; *sõrme kiputamine on salakutse, teised seda_p nää, `pal'jalt see, kennele teed* Jäm; *Ma sai `paljald ühe `liitri `marju* Rei; *mõni lehm annab kahessateiskümme `toopi `pääbäs, mõni annab pal'lalt neli `toopi* Vig; *jusku va lita ulgub, tuleb kodu pal't `süia `oisma* Saa; *veškis `lõnga ei kehratud, `pal'lalt eiet `tehti* HMd; *paljalt kaks `kuhja `einu saimegi* JMd; *ega ta `pal'lalt süögiga rahul ole, ta tahab `palka kua `suada* Koe; *mõni asi -- ei kannata õiete `katsudagi, jääb järäle `paljalt pudi* Kad; *palju ta siält rõöguss es õle varassanud, `paljalt puar angutäit* Kod; *pal'lalt loomad `aeti tulest `välja* Ksi; *sai sialt pal'lalt ühe ia keretäie `süia, muud kedagi* Lai; *meul emäd ei oln, mul ol'li pal'lalt isä* KJn; *pal't kümme oligi kokku* Trv; *pal'lalt kaits muna olligi pesän* Hls; *miul om `pal'lelt üits aius ame* Krk; *mõtlet `pal'lald oma mõtetege, aga sellege sa kedägi tetä ei saa* Hel; *tuu tiib `pal'lald `suuga* Ran; *nii vägev sia liha om, et kui panni pääle küdsämä panet, siss jäävä pal't `kõrne ja rasu; kes tu toda `näie, t_om `pal'lalt kuulu jutt* Nõo; *lademi rehitsemine, tuu ol' `keerge tüü, sääll ol'l `pal'lald põhk ennegi* Ote; *ütsikut `sika ei saa `väl'lä `laskegi, ta künnäb maad, nii et perse `pal'lald paštäb* Rõn; *tuu om `pal'lalt `arvamine* Krl; *pal'jalt üte suka? läävä ala* Plv

paljapäi ilma peakatteta *Suvel võib jo `kääü `paljapäi* Kuu; `tütrikud `käisiväd `paljapäi Lüg; *ma keisi `metsas `pal'ja pei* Khk; *Vanaste pole naised `ilmas `paljapäi käind, ikka pidi rätik peas olema* Rei

paljareisi paljaste reitega *Saa omale `riietki `selga, `pal'ja`reisi käib* IisR; *mis sa joosed sii `paljareisi* Tõs; *kas ta siis `pal'ja reisi tuleb sealt ää* HJn; *püksid olid jalas, ega ta siis `pal'la`reisi põlnd* Pil

paljas *pal'jas* (-l-) g `pal'ja (-l-) S Kse Khn Hag KuuK Amb I; `pal'jas g `pal'ja R(-l- IisR); *pal'las* hajusalt Sa, L(n *paelas* Tõs) K(n *pailas* Koe VMr VJg) Pal Lai Hls Pst, *pal'lass* Trv Krk(g `pal'le) Hel T, g `pal'la; *pal'lass, pal'ass* g `pal'la, `pal'ja V; liitsõnades ka `pal'ju- Muh/-l- Khn, `pal'lu- hajusalt L, `pal'li- Hää Saa Ksi VIPõ TLä

1. katmata, ilma tavaliselt katva või varjavata **a.** alasti, rõivasteta või napis rõivis *Laps `pal'jas `nindagu `porgand* Kuu; `pal'ja `silmadega (katmata näoga) läks `vaatama `linde (mesilasi) Hlj; *Võtta `ennast `pal'jast ja tule lavale, täna ia kõva leil* IisR; `särki on rübäl, iho on `pal'jas Vai; *läks pal'jaste kättega* Jäm; *kui sui läbi pal'jaste `jalgadega keind oled, siis sügise nii paksud tallad* Khk; *Noored käivad puhas `pal'ja `persega, `riided nii lühiksed* Põi; *ma_p taha näha, et põlved `pal'jad oo Muh; ää mine `pal'la `peaga, pane ikke müts pähä* Mär; *sa alles pool pal'last, test* (teised) *juba sii Mih; Ää ming `pal'jan külmä tuulõ käde* Khn; *jumala pal'las ihu* Hää; *poiss on `enda `pal'laks võtt* Juu; *nüid käevad pal'la piadega, ennem olid rätikud* Ann; *mes sa `kergeperse juaksed `väl'jä `pal'jalt* Kod; *lõgase maa `piale ei taha `pal'la jalaga minna* Ksi; *kui ma `kuu'li läksin, `tuu'di pooled `saapad, suvel iki `pal'lad jalad* KJn; *kaukaga särk `ol'li, iist rind `ol'li poha pal'las* Vil; *ta kisk ennäst `pal'less* Krk; *pal'laste `põlvige erneste `pääle* Hel; *säedse `särki, tuhat `turki, iki paestab pal'lass perse* Ran; *miu onu - - käis `talve ka lõõr pal'lass, es ole täl `salli kaalan es midäginä* Puh; *pal'lide `jalguga lätsi `vällä* Kam; *peko pal'ass, kata_peko kiini?* Kan; *latsõ rõibõ om teki päält maha ajanu?*, *no? om pal'lass nigu konn* Har; *tuu `laske ka nii`saatõ, pal'astõ `jalgoga?* Plv; *melles täil `pal'la dala om* Lei **b.** juusteta, habemeta, karvadeta, sulgedeta, soomusteta *kala nülitase `pal'laks* Khk; *Vana mees, pea lagi juba pal'jas* Põi; *ta pea nii pal'las, et pole `ühte udetki peal* Mär; *su pia oo na paelas kui piimakula perse* Tõs; *Pal'lad lammad kartvad sadu* PJg; *kiilas pia on - - nigu minul pal'las pia* Sim; *mõnel pialuu pal'las, nigu kõlab* Ksi; *kõndse pal'lass - - lammass - - ei ole `karva, ei `villa* Hel; *kik'kabet kärbiti, muiald `aeti väedsega `pal'lass* Ran; *kana aava `sul'gi, om `pal'la ku räädsiku; soldatil `aetass ka pää `pal'lass, pää nigu kaal jälle; tol lehmäl - - mõni kotuss `ol'li pal'lass, es ole mitte üits karva tutt* Nõo; *nii `pal'lass aa mõni, et õkka liha paistus (sulgivatest kanadest)* San; *ta om nätä nuu' miis, aga pää om kõik' `pal'lass lännü?* Har; *mõni lammass um villanõ, a tõsõ? umma? `pal'la?* Lut **c.** lehtedeta, raagus kased juba kollased, olema mõned `pal'jad Lai; *kui `mihklepäeväss mõts pal'lass om, siss jüripäevän om lehen* Ote; *puu? omma? no `pal'ja vijl, ei olõ? `lihti* Har **d.** taimkatteta; ärasõodud rohuga; *lage `karjama jääb `pal'jast, `vihma ei tule* Lüg; *Kuiaeg läheb pitkaks, arukarjamaa pal'las kut kääsel'g* Kaa; *Orase uss oli, see sõi sügise vahest rugi põllud `pal'jaks* Põi; *ega ka'ramaa pal'las pole `ühti, `rohtu oo küll* Mih; *Sedä pal'jast muad ei tähendä `niitä* Khn; *maa on `pal'lase näritud, nii et muld `väl'las* Aud; *põllud on laeguti `pal'lad* PJg; *karjamao oli pal'las ja metsaein ei and rammu* Kos; *mis sa kõõnid seda pailast moad* (loomale) Koe; *põld peris pal'las, mitte kedägi ei ole* KJn; *karjamao einäst `pal'les närit ku pääluu* Krk; *laosa `pal'la maa pääl satte maha, es ole kivi es `kandu ijn* Nõo; *kos `lamba pääl ommavõ, sääl om nii `pal'lass süüid* San; *tan talun om pal'lu pal'last maad, perremiis ei jõua vällä_tetä?* (sõõtis maast) Har; *tah no midä illo, pal'ass mägi, olõ õi? ütte `puukõistki?*

paljas

Vas; ta (karjamaa) nii pal'ass kui pääluu, olõ õi midäge võtta eläjäl Se e. lumeta, lumetu `mullu õli `paljas talv, vähe lund õli Lüg; Kus sa `riega nüüd lähed, kui tie `pal'jas IisR; Jõulud varsti kää, aga maa alles tükkis pal'las Kaa; paljas kül'm_o `kangem veel kut siis, kui lumi maas_o Muh; sellekorra oli pal'las tali Kse; pal'las kül'm on kal'k kül'm Kei; mõni küngäs one pal'jas keväde, lumi ärä sulanud Kod; küll piab kaua pal'last `kül'mä KJn; kui märdipäevän om maa `kül'män ja sügäv lumi, siss om jõulu `pal'la ja `al'la Hel; keväde lumelopakuga vedänu -- puid `Tartude, tii `ol'li pal'lass, siss ta `ol'li esi ka avitanu obesel vedädä Nõo; üits `aastak `ol'li maa nii pal'lass, et vana `aasta õdagu lätsime vangõrdõga `kerkude Ote; see pal'lass kül'm ei olõ mi `rüäle sukugi hää Har; ku pal'ass tal'v um, sõss iä `lahkõss Plv; ku om `lambanaha suurunõ palakõnõ palast maad, sõss lõiv jo lõõritass pääl Vas f. katva, kaitsva kihita, katteta vms obose jalg `paljas, `tarvis raud `alla `saada Lüg; kui aga koer teeb `ambad `pal'jaks, siis ta läriseb Hag; vanal aal `käidi, õlid `pal'jad jalassed, puu regi ilma ravvata Kod; näedäs `pal'lid `ammid KJn; obese `pal'le `jalgek, ilma `raudude Krk; kaali ja peedi piab ajald ärä `kakma, nuu kasvava päälmaa, kuur om pal'lass; es `ütle mulle `kiäki, et `aknamulk pal'lass om, et `klaasi ei ole olema-ngi Nõo

2. varanduseta, vaene `tehti sama `paljaks kui `iidlase `püksü nüöp Kuu; `süövata minu `paljast VNg; tulekahi tegi mu `ninda `paljast, põlesin `paljast Lüg; `Pal'jas poiss, mis sie `naisega tieb IisR; siä oled `oige `paljast jäänd, siul ei ole enämb `leibägi Vai; äi seeld saa änam medad, nad jo ise `paljad na kerigurotid Käi; Ma ole nii paljas, et pole änam palitud `selga `panna Rei; kõik põles ää, jäi päris `pal'laks Mär; Käib kõõmeldamas, tiiib teise `pal'laks Hää; ei süe mind `pal'jast Kad; nõnna riisuti vanamur `pal'jass Kod; tal pole midagi varandust, pal'las mees Plt; mis sa sel `pal'le inimesek tii Krk; esi om nii puhass ja pal'lass, et temä käest mitte midägi võtta ei ole Nõo; ta `l'li nii pal'lass, et `rõivit `säl'gä `panda es ole Ote; mi poolõ tull' hulga soldannõ `sisse, nuu `tahtõ meid `pal'lass süüa? Har; na ol'liva mõlõmba `pal'ja, kui `paari lätsivä? Plv; ta palaminõ, ta tege väega `pal'jass Se

3. a. ainult, üksnes ei sest ole muud ku `paljad `raamid järele jäänd VNg; Supp sie vai asi, `pal'jas vesi ja `kartul IisR; kabusta maod `süöväd kabusta lehed kaik `vällä, `paljas juur jääb Vai; siin lisidal pole tamme `metsa, koes `pal'jad tammed Jäm; natune `karmust peab ikka ka olema, pal'jas `eedus üksi äi `aita midad Khk; Poodis paljad emased koos, mette ühte isast pole seas Kaa; jalapidi läksin `linna, noor rahvas ei saa, `pal'lad jalgrattad (ainult jalgratastega minnakse) Pha; ma `võtsi `enda `pal'la särgil (särgiväele) VII; Koid on lauva jalad nõnda ää ajand, paljas puru veel; `Kurdla mehe õlut on eluaja lahja olnd, paljas vesi Põi; es olegid `lehti, `paljad õunad Muh; paljas see `piibli lugu, seda topidi piha Rei; kui pal'lo `vihma oo, siis kardulid -- mädäneväd nii ää, et `pal'lad südämed jääväd järele Mar; teen `terveks `pal'la sõnaga Vig; lehm aab sarve peast ää, siis jääb pal'las tohl üksi Kse; tuulispask viis eenasao ülesse `taeva `alla, pal'las sao ase jäi maha Mih; muud põle kui `pal'lad kadagad PJg; pal'las vareme koht on alles HMd; sa oled nii lahjaks jäänd, `pal'lad pale nukid Kei; ega siin `kasvand muud kui `pal'lad siniohakad JJn; mõnes kohas metsa einamaas pal'las orava saba, luom ei süe seda VMr; `meilgi oli `enne sial aja pial küek, paljas seinad ja katus, lage põld Kad; pal'las luu ja nahk `ongi Ksi; `palja õelede pial maganuvad Lai; pal'las `vankre kere, raatid põlegi all KJn; kos_sa_nd läät `pal'la `amma Trv; kirikun ütte `puhku `pal'le naise Krk; `veškel om viil pal'lass kihä `püsti Ran; mitu kuust om siin pikäli murretu, `pal'la kandsu om `taiva `poole Nõo; rebäne `lahkse üte kana muru pääl ärä, `pal'la sule ja jala olliva muru pääl maan Ote; ka_sa_no_ `pal'leide kaputõidõga `ussõ lähät Har; nii ol' kõhnass jäänü?, et `pal'la_luu? ol'li_jäänü? Vas b. lisanditeta;

lahjendamata, ehtne `kaua sa ige neid `palja kalu ka süöd, leib `otsass Kuu; `paljast `kuiva `leibä `üksi süöd Lüg; see ikka mo `moodi, aga teine on paljas Jaen (laps täiesti isasse) Khk; see oli vanal ajal, kui villast riiet `tehti, mis paljas villane oli Krj; kis `jälle pal`last õlut `tahtis, jõi `jälle `sel`ged õlut Nis; lehelest tehakse `pal`last tuhast Kos; pal`jast `leiba sis süed, kas võid ei õle Iis; munaroor, `pal`lad munad ja pal`las piim Pal; `anti pal`las levätükk kätte Vil; naarist vast `süüdi `pal`last pääst Hls; ma sei `pal`lit kardulit, ilma kigete Krk; `pal`last uast tetti [kama] Ran; periss `pal`la `viiga tiijb söögi; `känksepp paneb viil pigile vaha sek`kä -- pal`lass pigi `õõrdub traadi kül`lest `umblemisega ärä Nõo; `pal`last piimäst saa kõvõmb, to_m ei`ss-sugunõ (sõirast) San; Palohknest keedetäs `sahvte, võid `kiitjät `pal`jest marõst vai ubina `kiilaga² Röp

4. palja käega, palja käsi, paljaste kätega 1. ilma tööriista või relvata Mis sa `pal`jaste kättega `ennast mets`luoma iest `kaiused IisR; lähäb `pal`la `käega tigeda pul`li `vasta VMr; ma `pal`la kätega kaabiss ta üless mulla sehest Ran 2. ilma varanduseta `Pal`jaste kättega ära akka `krunti pidamagi IisR; kõik` kraam `võeti ar², `pal`lidõ kässiga saadõti inemise `võõralõ maalõ Rõu 3. ilma kingituseta või kandamita tämä ei tule `palja `käägä, alati tuleb kimp kääs Lüg; egä kõrd `tulli -- suure kraamiga, aga nüid `tulli kate `pal`la `käega Nõo; Pal`astõ kässiga lää_s `kiä`e tarõnaist `kaema Se; palja silmaga ilma optiliste abivahenditeta `palja `silмага nägi siit `kuuse `õtsast `Maidla `mõisa Lüg

paljas|pea kiilaspäine isik `paljaspää, pää on kui `kaalikas Lüg; vanadus`poole jääb paljaspeeks Ans; Ta oli kohe `loodud paljaspea Põi; Pal`las `pääsi ju on üsna `nuu`rigi Hää; kel `juuksed piast ära läind, seda `ööldi pal`laspia Sim; vahi merände pal`laspää, päalagi om pal`lass ku `persenäkk Nõo

paljast paljast Jäm Khk Mus Kaa Krj Jaa Põi Muh Emm Rei, pal`last Ans Kaa VII Hää Saa Hag Rap Juu Kos Kad Trv Pst Hel, `pal`last Kär Saa Juu ainult, üksnes paljast luu ning nahk Jäm; tal on pal`last üks lehm Ans; `pal`last nee tuitmütsid olid peas Kär; kas paljast niipailu `saigid, paljast kaks tükki Mus; Mis te pal`last räägite, `tehke midagid `valmis ka Kaa; paljast pea tal üksi `ongid ja änd taga (merivarblasest) Krj; Kõrp pidade paljast kaks muna munema Põi; lipulised põlled `ollid paljast `pulmde `aegas õöl; ta suu `olli muiul, `muigas aga paljast Muh; Ta äi tee muud, paljast kiidab ennast Rei; rõhtaid on pal`last teivästest Saa; sa pal`last tahad mo `sülle tulla; oli se `öösse või oli se `päävä, `pal`last `karjus, ei ma ole nii `ullu vasikast näind Juu; mutku pal`last kundament on järel sellel kohal Kad; sõsar oll mul üits `aasta vanem pal`last Pst; nüid kaubeldes karjane pal`last suve pääle Hel

paljastama `pal`jastama Lai, `paljastama Kuu paljaks tegema pal`jastas teise ära, kui teise vara ära võttis, teise `pal`jast tegi; kas `röövimisega või `pe`tmisega, mõlemid pidi saab pal`jastata Lai

paljastama `pal`jastama palistama – VNg

paljastus `paljastus g -e palistus `triibulised tekkid -- suur jäme `paljastus säääl `otsas VNg

palja|säari paljaste säärttega Suvel on `oite hõä `kääü `palja`säari, ei ole sukki `tarvisigi Kuu; ää `paljaseari ming, ehk_o matakumi Muh; `kelpab möda õuet `pal`lasiari JMd

paljem pal`jem Kod Lai, pal`lem Mar(-am) Lai, pal`lim Kod rohkem vahest võtab [vokk] `lõnga vähäm `sesse ja pal`lem `sesse; suure maa meestel oo pal`lam `maksa ja vähikse maa

paljemini

meestel oo vähäm Mar; meil õli vähäm `piimä, näil õli nagu pal`jem Kod; pal`lem tegi, pal`lem sai Lai

paljemini rohkemini kellel paljemini [heina] oo, see annab eina luna (kahasse) teha Muh
palju pal`ju (-l-) Khk Muh Rei KuuK Amb Kad I TMr, `palju (-l-) R(-o RId) Hi, pal`lu (-o), `pal`lu (-o) SaLä VII LäPö PJg Hää Saa Ha Amb Tür ViK Iis Äks Ksi Lai VIPö eL(pal`o RÄp), pailu, paelu (-o) Sa Mar Mär Lälö Pä HMD Rap Juu Kos Jür JõeK Jä VMr VJg Sim Iis Trm Äks Ksi VIPö Trv Pst Hls, paal`u PJg HJn Amb Pil KJn SJn

I. adv **1. a.** suurel määral, arvul või hulgal, rohkesti ega `ranna`rahval `pal`ju liha kulund Jõe; neid (kalu) oli nii `palju, `vergud täüs vahest Kuu; kui `palju sa said `vilja Lüg; `Pal`ju kisa, vähe `villa vns IisR; `paljo valu ja `vaiva on miul old Vai; lougaste sehes on pailu kalu Ans; eks sa pista sohe, mis sa sest nii pailu oiudad Mus; paelu majasid ole ehitand Pha; mool oli pal`lu `lapsi, kolmteist last VII; kui `liiga pailu käiata, sis lihab vikat lakale Jaa; Täma on `ilmas käind ja on pailu näind ka Pöi; ää na palju võta Muh; lehem akkab `enne `poegimest `lüksma, kui on `palju `piima Käi; `saadi nii `palju kala, et pole `kuskis `panna Phl; olavad näe pal`lu raha `teenind Rid; kui on `pal`lo pihelga `marjo, siis vanad tüdrokod saavad mehele Kul; mõja inimesel põle `lapsi, `vaesel jälle naa paelo Vig; Kus pailu ees, `sõnna kogub `juure Han; täma teab paelu `ruhkem, kui meie kõik teame Mih; rookatust olid maeadel, need panid väga paelu `vasta Tõs; `palve`tündisi oli sii ikke pailu Pär; ma ole tast ju pal`lu kõvem; Põle siij pailu midagi, pailu `viitaks obustega Hää; vanasti oli `pal`lu `uinta oln HMD; äe nii pal`lu räägi Hag; seda `külmatõbe põle siin pailu old Kos; nüid ei roovita paal`u, niidetakse masinaga HJn; mullu oli siin `pal`lu rahet JõeK; ta on minust pailu vanem JMd; sai vanasti ikka tööd `tehtud pal`lu Tür; vanaste mõisa `tienijad kummutasivad mõisa `kruami palju aga `jõutsivad Kad; `suatis pal`lu tervikseid VJg; võttis pailu `viina ja suri ära Sim; pal`jo ädäläd saema Kod; nüid on jaan pal`lu (ammu) `müüda ja kagu ikkagi kukub Äks; tii pial oli paelu löga Ksi; kel `karvu pal`lu, see olema rikas Lai; ma ole padrand juba nii paelu Pil; tüüid `olli paal`u KJn; `lambit olli meil paelu Trv; `seantsit sõnu om pal`lu ja pal`lu, mis katte `muudu ütelt Krk; siss mahub `lauta `pal`lu, kui om vaa `lamba Puh; mõnest kanast saab jäl`edä pal`lu liha; mes sä tillität siss tost rahast, mõni ärä võtab, om pahandust kui pal`lu Nõo; meil pal`lo peret es olö, me esi käveme karjan Võn; tambi sarve olliva ka kõjo puust tettü, noid `sarvi `olli tambil iks ää pal`lu Ote; tuuj minnev `lauta `kaevõt, kas `luumõ pal`lu om San; ku sannan es saa_`kävvi, ol`l `kirpõ ja `täie pal`lu Krl; konh pal`lu pinne karjan om, säält lätt susi ilma `haukmada läbi karja, säält ei olö medägi `kõrda Har; meil jäi ilosat `haina pal`lo tegemädä[?] Rõu; su suu kõgõ juusk, ma_taha ai_taad pal`lo kõnõlamist Vas; nii pal`o `andit and RÄp; vett lahmustass pal`lo palava `aoga Lut **b.** kui palju `Pal`ju neid `pluomisi `süüa võib IisR; pailu puu koorm maksab Kär; Pailu kellu oo Kaa; pal`lu ube maas oo Rid; kui sügise `rehte aeg oli, pal`lo sa siis magada said Mar; Pailu sa kangast `käärised Hää; pal`lu sol sedä raha seäl on Juu; pailu neid ilusid `ilmu tänavu on olnd Tür; Pailu sa tahad Trm; pal`lu massap Trv; pal`lu maad sul minnä om Krk; kümme ehk viis `tuupi, pal`ju `sinna `sisse läts TMr; pal`lo minnu latsõ omma_`toetanu[?] Vas

2. liiga, üleliia, väga egä mets meist siit `palju `kaugel ei ole Kuu; nõöp on pailu suur Jäm; pal`ju täis sõõnd ennast Khk; innad olid palju `kõrged Kär; mineval `aastal oli ein `pal`lu alb VII; `Laske maa oli pailu piik, püss äi võta nii `kaugele Pöi; nee naalad [on] moo jäuks `palju suured Käi; nad (kütid) lasid pal`lu `kaugelt Noa; ta oo pal`lu paks Mär; piim paelo apu, kähiseb juba Vig; Mio sõrmõtõ jaoks aeru kääsõ paelu jäme Khn; [maja on] alt pailu õenes -- või sie `suoja piab JJn; kui om pal`lu aganane vili, siss jääs kivi`sil`ma `kinni, ei

joose ala Ote; *nää* (kartulid) es kasva iks nii ää, ku maa pal'lu liivanõ om San; ta om pal'lu rassõ Krl; ta om inne pik'k pal'lo Rär; hüä miijs ol'l, pal'lo hüä inemine ol'l Se

3. suurt, eriti sõja 'aeges - - ei saand ju 'värvi ega nisust koa 'kuškilt pal'lu kättegid Noa; Pilutadi ka vanašti, aga mina ei tää sellest pailu Hää; kes sedasi liht inime on, ei tää pal'lu Vil

II. pron (viitab kellegi või millegi suuremale hulgale) 'naised tegite ka 'kuhjasi, 'pal'jud 'naised tegite 'kuhja Kuu; 'Pal'jugi mis ta lubas, näe, ei tehend; Ega sa seda 'inda saa 'pal'just 'panna; Kui rikkast sai, akkas 'pal'just pidama 'teisega 'räekidagi IisR; see sadu tahab natuse paljuks minna Mus; Üks kannatab 'seiksed sõnad ää, aga teine paneb pal'luks Kaa; pal'jud uppused mere Rei; Talle mõistetud ikka pal'lude asjade pärast süüid LNg; kellega sa need pal'lud üleval pead (loomadest) Mär; paelud inimesed said 'pekse Vig; 'Jõlmõs paelusi 'asju, mis meie näe_mte Khn; nurjatuse 'piale oo paelud 'maiad PJg; arjukatel 'ol'lid suured kastid - - pal'ludel 'ol'li sel'läs; mis sest paelust kasu on, kis ärä 'raiskab KJn; mis sa nõnda pal'luge tiiit Krk; toda 'uksi olliva pal'lut nannuva Ran; 'pal'ludel inimestel ei olegi 'kartuli Puh; ei massa pal'luss panna, ku ma aru ei saa Nõo; är_pangu_tuud 'pal'luss, et ma_nii halvastõ_kõnõli Urv; Naašte elo ol'l õks küll umajago rassõ, a tuud panda es 'väega 'pal'loss õs Rär

paljudutte paljuse poolest nõnna tehasse kärjad suurdutte, kuidas linu paljudutte oo Muh

paljukane 'paljukane Kuu, pal'lokanõ Se paljuka 'Paljukane siis 'sandil 'saunass vai 'vaesel 'varnass; 'Paljukane sa 'auskariga 'jouad [vett loopida], kui 'aeva lisa üle 'parda 'andab Kuu; olõ õi pal'lokasõ Se

paljuka pal'ju|ke (-l-) VNg/'p-/ Muh Ris Jür Trm Kod MMg, pal'lu|ke Pöi Mär Vig Kei Rap Juu Kos KuuK Plt Hls Krk Ran Ote, pailu|ke Kaa Pöi Mär Han VMr, paelu|ke Pöi Kul Tõs Juu Amb JMd Tür KJn Trv, g -k(e)se; 'paljuka|ne Kuu, pal'luka|ne Ran Nõo, pailuge|ne Jäm, g -se; pal'lukõ|nõ San Krl Har, pal'lokõ|nõ Rõu Plv Se, g -sõ (millestki vähesest, piskust) 'paljuka ma sain siis [koolis] 'käia - - kolm neli 'talvet 'käisin VNg; 'Leiba polnd änam 'järges 'kuigid pailukest Kaa; pailukest sool seda raha siis oligid Pöi; nii paljukese tuleb veel kududa Muh; kui paelukest mind oli (olin väike) Kul; pal'lukest seda suid änam oo Mär; Paelukest ma teda näin ole Tõs; paljukest neid 'juuksid on, üks veke sõeres on viel jään Ris; Pal'lukest seda 'saia 'enne 'soadi Kei; paeluke sedä verd seäl 'ulkes oli, aga et ta siis vere leib old ikke Juu; Ei mina änam kää 'otsas 'jäksa 'kuigi paljukest tarida Jür; paeluke sial neil 'ruumi oli Amb; nii pailukse oli tal kätt, seda kätt ei old tal olemaski VMr; nõnnasama paljukest 'saidki Trm; paeluke sest saab KJn; paelukest miule vaja om Trv; pal'lukse noid 'ainu säääl 'ol'li, vašt üits süle täis Ran; pal'lukese temä tühi nüid avitada saab Nõo; pal'lukõsõ no_mullõ taat sai, 'maitsa ennedä Har; kas niisama pal'lokõsõ 'ol'gi tuud tüüd Plv

paljukaesi pal'ju|keisi, pali- paljuka nõnna pal'jukaesi mul one; 'kuigi palikaesi ei õld sedä vahet Kod

paljuks paljuks Khk Kad, 'paljuks Kuu VNg, pailuks, pae- SaLä, pal'lüks Ris Kei Sim, pal'luss Saa/-s/ Krk Nõo Ote San Har Lei/-l-, pal'loss Rõu Plv Vas Se kui palju, paljuka 'paljuks sul 'jaksu tüöks on Kuu; pailuks sis_seda liha, seda oli vähe Ans; paljuks seda iga inimisel on Khk; pal'lus miul seda raha on, poest 'osta ei jõua, pean isi tegema Saa; Pal'lüks seda 'põldu oli, kümnekond vakamoad Kei; paljuks mina vana inime viel süen, põle 'ambaidki suus Kad; ma 'vaate, pal'luss kell saa Krk; pal'luss tol sulasõnaisõl toda 'leibä ol'l Ote; pal'loss vanast noid 'saapid ol'l, viisu? ol'li Rõu; pal'loss noid om, kiä 'hindä man 'tundva vika Vas; pal'luss täil 'aastagut om Lei

paljumine

paljumine rohkemini Täna `lõüsid `rahvas `rannast `paljumine kohe laevrikku Kuu

paljut *paljut* Muh Trm, *pal'lut* Rid Mär Kse Saa Nis Amb Pal Äks Lai Nis Hls/-l/- Hel Puh Nõo Rääp/-ot/, *pailut* Han Var PJg Tür Pai VMr Plt, *paelut* Vig/-ot/ Var Mih Tõs Khn Aud PJg Juu Koe KJn(*paal'ut*) Vil palju ma põle `putru paljut keetn Muh; *pal'lut* kilu `võrkusi [torm] ära ei ole `lõhkund Rid; nüüd änam paelot nännetada Vig; mede külas koa pole paelut `koolis `kõidud Mih; naesed ei oln paelut külin, meeste töö oli Tõs; *pal'lut* ta es maksa, mõni rubla Saa; sügise poolt, siis lehed lähvad ära, siis änam neid `luudasi *pal'lut* ei tahetud Nis; nisu paelut moas ei old Juu; kui kuu ülesse tõuseb, siis sel aal ei olegi pailut pimedad Tür; sõrmed olivad küll kinnaste sies `konksus, aga ega `siegi pailut aidand, ikke külmetasivad VMr; ta siin *pal'lut* ei elanudki Äks; `piale `kuuskede *pal'lut* muud puud ei `kasvand Lai; Ega mehed paelut `kuutti `lühimä tulnd, ikki naesed `ol'lid KJn; Tüjd `ol'lid alvad, keännigi paelut linnas es käi Vil; nüüd *pal'ut* rokka ei tetä Hls; mia *pal'lut* oma `latsi nukka es pane Puh; anna? `veekese, mul ei olõ *pal'lot* vaea Rääp

palk¹ *palk* g *palga* hajusalt eP eL; *palk* Kuu Lüg, `palka VNg Vai, g `palga töötasu `tienis `kaunis iad `palka Lüg; sene `piene `palgaga ei saa `süüa ega `juua Vai; orja aeg, siis es saa midad `palka Jäm; Kes pole `viisind tööd teha, see pole ka `palka saand Kaa; Kui `mihkkipäe `möödas oli, siis `mõisnik akkas `palka `maksma Põi; ta tuln `palka toomast ja akan purjutama Muh; `teenib koa ilma *palgata*, `süüa saab ja muud ei saa Mar; iga töö oo oma *palga* väärt Mär; Tohm inime suab vähä `palka, mõesta_mtõ kedägid tehä ju Khn; kui omale teise inimese appi võtad, siss pead `palka `maksma Saa; *palk* ei `jatkan jalgratast `osta Ris; igä tegijä on oma *palga* veärt Juu; ta tienib odava *palgaga* JMd; pueg kuseb `püsti, maksa pojale `palka nalj JN; täl vaja `riiden ja leevän `õlla kõik selless *palgass* Kod; minu ema - - saanud kolm rubla `palka `aastass Äks; peremis ei tohi `tüülese `palka üle üü oma kätte jätta KJn; läks sõbraga `kõrtsi, jõi nõnna, et - - ol'li sijä `aasta *palk* sääl Vil; `anti mul *pal't* maad raasike *palgasse* ja tei lina omal maha Pst; miä elä omast *palgast* Hls; vanast tetti tüdrukul kasuk *palgass*, jak'k manu Krk; ku ta om mõne talu asja `kaiski tennu, siss `võtetess *palgast* `kinne Hel; poig ütäl, et kingitust sain ma `rohkemp ku toda `palka Ran; sia rind olli sia `tapja *palk*, muud `palka es ole Puh; mis olli ää `masja, nigu tüü, nii *palk*; ega tõene tõesele `palka ei teeni Nõo; kui sa `tahtset `palka manu, siss peremiüss and, ta_s lase ärä minnä Rõn; tiä ei olõ inemisõ *palk*, tiä om pini *palk* (väikesest *palgast*) Krl; kas mul no? mia *palk* om, see om saändi sannaraha Har; sa tahadõ juuva_ja `maada? ja taht `palka ka viil saia? Vas || piitl koerale koera *palk* Khk; see on su `ihmuse *palk*, ei taha loomale süüa `anda, nää suri ää Mär; Sai määd õngõd mere `viia, nüüd *palk* käe, sua neid enäm käde `ühti Khn; koera *palk* oo vits Tor

palk² *pal'k* Noa LNg, g *pal'gi* Kul Mär Kir Lih Pä K I TMr Võn San V, *palgi* Sa Mar Vig Kse Han Var Mih Tõs M TLä Ote Rõn San; *palk* g *palgi* Muh Hi, `palgi R(n `palki VNg Vai)

1. langetatud ja laasitud puu *murispuu* on `keige ülemine *palk* `seina peal Jõe; `kõige esimisest tahuti `palgid `vällä, kui akketi `salvama; `mitme mehegä vedäsiväd tua `palkisi Lüg; miul on nii suur mure, `nindakui `palki südäme pääl piitl Vai; *seina pal'k* pakatand Jäm; `talve `väätakse metsast `palkisi, siis oo `rohkem `aegu VII; Vaheseina `palkideks `võeti `sõuksed `peenemad ja alvemad puud Põi; saunad `tehti lehtpuu `palkidest Muh; nüüd oo *palgid* ää tahotud, `ennemält olid ümärkõrsed *palgid* Mar; läksid `metsa `pal'ka maha `võtma Mär; Teise `silmas nääb `pinda, aga `palki oma `silmas ei pane tähül Han; Regi läks `ümber ning jalg jäi `pal'kõ vahelõ Khn; seal on ilus kõre mets, sealt saab ilusid `pal'ka Vän; `vammi ei saa muidu `vällä, ku võta *pal'gid* ärä ja pane uued asemel Saa; maea ehitamisel lähäb

pal'lu `pal'ka Nis; *võtad ühü pikä puu maha ja seält suab pal'k Juu*; *tuleb pal'gi `kuormaga JMd*; *eks inime näeb ikke teise `sil'mas `enne pinnu ää kui oma `sil'mas `pal'ki Tür*; *sain kohe nagu pal'gi kaela pealt ää* (sain murest lahti) Koe; *ema `aitas pal'gi seinale `tõsta ja isa ise `raius VMr*; *vanal kuul `laska maja pal'gid maha, siis puu ei kahane Kod*; *kõege viimase otsa pääl oli pal'k, kos sarikad `pääle läksid Äks*; *vanad rehe toad on lõömätä* (tahumata) `pal'kidest `tehtud KJn; *aava `pal'kel om kige lõhep iga Krk*; *üits uss ollu nii suur, nigu pal'k Ran*; *mürdsuga `lүүidi pal'k ligi tõesele palgile Nõo*; *koda `ol'le pal'gest tettü, uss `ol'le iks iijn ja katuss pääl Võn*; *panõ narda^o ala^o, nuid `mүүйдä `saami `palkõ üless tõmmada Har*; *no om pal'k silmäpilk lõigat, a vanast lõigati `käega^o Vas*; *`lүүүssi noist pal'gest õigõ_vahtvärgi üless ja saasi_koomits Röp*

2. *purre pannakse pal'k üle ning käsibud `körva*; *jөөl on pal'k üle Kär*; *kukkus palgilt `sisse Pha*; *ei palgi pealt saa obusega üle Kse*; *kui jõgi kitsas on, siis on pal'gid üle kohe, `üitakse pal'gid, pukid on laiema Kei*

palka → paalka

palkama `palkama, da-inf *palgata* Jäm Khk Krj VII Pöi Muh Rei Mar Mär Kse Tor Hää Saa Ris HMd Juu Amb JMd Pee Koe VMr VJg Sim I Plt Pil KJn Trv Puh Nõo Kan Plv, *palgada^o Rõu Vas*, `palkada Kuu RID; `palkame San, da-inf *palga|te* Hls, -de Krk

1. *tasu eest teenistusse võtma küla `pääle oli `karjane ikke `palkatu ka VNg*; *`krundimies, kui ei `jaksand, pidi [tööjõudu] `palkama, aga tüö pidi `tehtud `saama Lüg*; *peremees `palkas kevade sulase Khk*; *Olid raavi `peale `tööle palgatud Pöi*; *ma `palkasi ta ümmardajaks Muh*; *pole kedagi palgata Mar*; *siss palgatse inimene appi, kui isi ei jõua Saa*; *sain `küündjad palgata HMd*; *see oli `päiline, keda palgati Pee*; *`küindla `pääval lähvad peremed `tiendrid `palkama VJg*; *sij one palgatud inimene Kod*; *piän teese `palkama omale abiss KJn*; *ma palgassi tüdruku Trv*; *esäl olli serätse inimese palgatu, et na_s tij mitte midägi Nõo*; *hundsakut taheta ei^o häämeelega palgata Kan*; *ma `palksi - - `üitruugu, tuyl olõ õs muud, ku säl gruuds ja sinidsõ_kindsu^o Rõu*; *kas karussõ är^o olõt palganu Plv*

2. *üürima Lippuld viel `palkasin obose ka, minegä käin [kalu müümas] Vai*; *lumi läks ää, juba olid palgand - - `vankre `endile Pil*

palkine → palgine

palkiselga (veeputukas) `palki `seljad on vies VNg

palkna n, g `pal'kna Urv Rõu Plv Vas; `pal'knass Se Lut, pal'gnass Rõu Vas, pal'gam Rõu, g `pal'kna; pal'gen g `pal'kne Har Rõu; pal'gan g -i Lut kangarull, -pakk rõõvass om `pal'knen Har; *Ku_tuud veimevakka - - `naati `korjamma, sõss `koeti sinnä^o uma pal'gam `hammõrõõvast, tõõnõ pal'gam püksirõõvast*; `pal'kna umma_riuli pääl, *mugu osta^o Rõu*; *nika järveni_tõmmaõs rõõvast aia täüs, niipal'lo `rõiva `pal'kniid ol'l täl Vas*; *mõnõl om kirstu täüs `pal'knit, kõik `selge `pal'kna kirstu^o Se || virn, hunnik Sa_lt raamadu `pal'kna taha_lavva pääle ette `säädnu^o, konnõs mi_sõss süü no^o Urv*

pall pal'l Mar San, g pal'li Mär Aud Tor Hää Ris Nis Juu JMd VJg Sim Iis Trm Kod Plt KJn SJn Krl Har Rõu Plv Vas, palli Sa Muh Kse Tõs Pst Hls Krk Puh Nõo Ote; *pall g palli Käi Rei*, `palli Kuu Lüg(`pallu) Jõh; n, g `palli VNg, `pallo Vai

1. *ümmargune mänguasi minu ajal `pallu ei `mähjitu Lüg*; *laste mähju pal'l Khk*; *lapsed `viskavad `palli Muh*; *pall läks `katki Käi*; *palli mähgust ei tiä, need ikke tulid iljem Tõs*; *mähgivad pal'liga Hää*; *pal'l üppab moast üles Nis*; *kualilapsed õpitavad pal'liga VJg*; *veke ümargune [inimene] nägo pal'l Trm*; *lastel on sihuksed `veiksed pal'lid KJn*; *vanast es ole ütte `palli, sõss olli puust kuni Krk*; *pillu pal'l `korgele Puh*; *tõsõle visassime palliga, `pilseme*

pall

`pal'li Ote; tuu om tuu kummi pal'l, ku `viskat maha², `kargass üless Har; `poiskõsõ löövä²
`pal'li Plv

2. mingi ümaram moodustis a. käkk Pallid olid odrajahust `tehtud, pekk oli sihes Khk; `sõtkus palli tainast Mus; `Martidel olid `pallide taarist kotid `seltsis Kaa; `pallisi tehakse verest -- segatakse jahusi `sisse, pannakse sibult ka ja keedetakse `katlas ära Krj; `tuhlid tongitse koa sekka `katki, nee oo siis `tuhli pallid Muh; odra jahu `palli keededi Rei b. (muu asi) jahud on `pallus -- `jääväd `pallu ehk tükki ku `märjäd; `põllu pääl `mulla `pallud, suvel `küinti, siis õli `pallusi pali Lüg; savi `pal'la mütetässe puru Kod; teenekord -- trul'liti kaks `korda, kui mulla pal'lid olid suured Plt

3. põllurull kui vili maha külitässe, lastasse pal'liga üle; Pal'l `ol'li `siuke sama kui `nüidki, kuuse puust raam `ümmer ja aesad ja juhid raami külles KJn

pal' pal'l g pal'li Khn, palli Mus Emm/n -ll/; n, g `palli VNg ankrupeli stopper `palli `pääsi `ambast `vällä VNg; pallid oo pal'lposti `külges `kinni, palli lömsakud oo säääl `külges Mus; Pallid äi lase [ankruketti] tolligid tagasi keerda Emm; Pal'lid kulun, ei võta enam `jästi Khn

pal' pal'l HjJ VJg Sim Plt, g pal'li Tor Kos Koe Kod Lai V, palli SaLä Tõs Äks Trv TLä Ote San hajusalt V; n, g `pallõ Lei tantsupidu, simman olid pallid, pill `mängas ning noored `tantsisid Jäm; läks palli `piäle `taantsma Tõs; Sial oli pal'li pidu Kos; käib `pal'lel ja pidudel Kod; meie külas oli ikke `pal'lisid Lai; enne kakuti lina ära, siss tetti pal'l Puh; sai vahel palli pääl `kääütüss Ote; tan `peetävät pühapävä suur' pal'l Kan; mi pois' kää tanh ega üüj pal'li pääle Har; sõss käve inemise kerikuh, no² käävä² `pallõ pite Rõu; säääl om pal'l, lääme tandsolõ Röp; `täämbä om `pallõ Lei

pal' pal'l g palli Jäm; p `palli Kuu tuule tugevuse mõõtühik `laine `arjad juo `sülgevad, no siis akkavad juo tublisti `murdama, siis on juo neli viis `palli tuuld; kova `tormine tuul -- `kümme `palli juo `väljäss Kuu; Kaksteist `palli ja `rohkem on maru, muidu on to'rm Jäm

pallai → palajas

pallakalt paljalt sa oled nii pal'lakalt, meil va külmad kivi parandad Mih

pallakas → paljakas

pallakõnõ pal'lakõ|nõ g -sõ paljukene nii pal'lakõsõ ku tuda reevast ol'l, tuu `paanti kõik redeli pääle; [neil] ol'l küll vanast pal'lu `lehmi, ei tiiä, pal'lakõsõ nüüd om San

pallama' `pallama, da-inf pallata SaLä Kaa Krj raiskama, pillama Nii kaua `pallas -- kut koht oligid `aamri all Ans; see on `kange `pallama Khk; Äi nee noored inimesed osa elada, pallavad aga ühest päävast teise Kaa

pallama' → palama²

palla|pool palla- Trv Hel hajusalt T, V, pala- Trm Kod MMg Plt linane riidetükk suurritikuna kandmiseks või seelikuna ümber mähkimiseks `valged palapualed õlid, linasess `riidess `testi Kod; pallapuul olli nigu nüüd undruk Trv; pallapuul `ol'li `undriku iüst Ran; pallapuul, tuu `panti niisama nõõriga `ümbre kihä; pallapuul `võeti `olge `pääle Nõo; tetti `toimitse pallapoole San; õigõ vanast ei olnu ütteri `ündrikku, olnu pallapoolõ² Kan; pallapuul `ol'l pleegitüst `rõivast, veerigu all, `tütrigu `riibi pallapoolõ väel Urv; ega siss is olõ jakki, `valgõ pallapoolõ² `ümbrel ja kirutõdu `käästega `hammõ sällän Har; kes sõss `vahtsiidõ pallapooliga_kara manu_lätt Rõu; pallapuul' ol'l nigu pallai, nüüj siseh, nõõriga ol'l `ümbre kihä köüdet Vas; suurõ_pallapoolõ² ol'liva suurõrät'i iüst Röp

palla|poolik, -poolike(ne) *palla|poolik* Lai/pala-/ M TMr, *-poolike* Puh, *-poolõkõnõ* Har
pallapool puuk' `pañti *pallapoolikule ala, et ta ärä es kulu* Trv; *pallapoolik mähiti`ümmer*
kere ja peenike ots`panti üü vahele Pst; *pallapoolik olli omakoet linane, otsa kirivese,`ahtik*
ku käteräät; pallapooliku om`ümmer õla Hls; *pallapooliku veeren olli kõrina -- lekist, mis*
kõrisive Krk; *ku kohegi`mintu iki, siss pallapoolike`võetu`pääle* Puh; *ku mu^o imä läts kao*
pääle vett`hijtmä, siss visaśs pallapoolõkõsõ pää pääle Har

pallar `pallar g *-a, -i* kånkar, kamakas villad vanuvad nisukestesse `pallaratesse; lume
 `pallarad tulevad sula lumega kas sieliku tuodi `külge vði `jälle kuera kõhu `alla; saba ots
 suured sita `pallarid [lehmal] Kad

pallass *pallass* g *palaje* palakas – San Vrd palajas

palle n, g *palle* JõeK; `palle g `palde Kuu Vai

1. palistus [purje] välimäsess `serväss, `sinne`tehti niisugune lai -- [nimetati] `paldeks viel
 Kuu; särgil oli vanasti palle `ääres JõeK

2. (vikatitera kahekorra minekust) Ärä `vestä vigastind`liiga`palju, `lähteb`paldele Kuu;
 terä jääb `paldele Vai

pallema `pallema Saa, da-inf *pallelda* Trv TLä Vön Kam Ote; `pallõma, da-inf *pallõlda*
 Vön Ote V(-mma, -da²); `palleme Hel San, da-inf *pallelte* Krk, *pallete* Hls Krk(-de); `pallõmõ
 San, da-inf *pallõldõ^o* Krl paluma oma kurjategemise pidi `andes`pallema Saa; ma pallessi
 küll, aga es anna Trv; mis sa `endest nõndapal'lu laset pallede; `aige üüst palleti jumalt kirikun
 Krk; mõni kopik raha `ol'li, käesime ja pallessime, et midägi suhupistet saass Ran; ma
 `palless`kraase, taass (tahaks) villu `kraasi; ku midägi seräst pahandust `ol'li, siss -- pallel
 küüdsil ja käpil Nõo; ma pallessi, ärä lüü obesele Kam; jumala `pallõmine ei tii kellelegi
 `kurja Ote; ku na uma_patu `ändiss`pallõsõ^o, sõss tõnõ`aastak ma õnnista Urv; repån nakass
 `pallõmma`vasta: ala_süü_ü minnu Har; poiss -- pallõl`leevä palakõist Rõu; kas olõt `ändiss
 pallõlnu Plv; kolmadat `vel'jä ma_j tiia^o, kas tuu sai ka jumala`riiki, tõsõ_vele_kõõ`pal'ssi
 jumalat, tuu`pallõ õs Vas; hingepävä`kuuñnuide üüst pallõldass, et`kuuñnil olnu^o`kergep Lut

pallerdama *pallerdama* Jäm Ans Kaa Krj

1. pööritama, ringi käima Pæe *pallerdab* Jäm; `Metsas obusid`otsides akkas naisel pæe
pallerdama Kaa

2. laperdama; kõigutama *Pallerdas* niikoua paadiga, kut see `ümber läks Jäm; *Pesu nõöri*
pæel nii kaua pallerdas, kut puruks`kiskus Ans

pallilene *pal'lilene* Trm Plt panklik *Kui mua muidu ilus sile õli, et pal'lilene ei õlnud, siis*
ei trullitudki Trm; teenekord oli *pal'lilene* maa, trulliti kaks `korda Plt

pallima `pal'lima KJn(`pal'ma), (sa) *pal'lid* Aud rullima rähäga *pal'lid`eina* Aud; *pal'li*
pakk on juba määdä, ei saa enäm maad`pal'lida; pärast pal'liti kõik [põld] ärä, siis on parem
 `niita ja `riisuda KJn

palline `palli`ne g *-se* teat pallidega *Vahest old kahetoist`kümme`palline torm; Läks*
järskü`oige`mõllüks, tuli lume`sauga ja`seitse-kaheksa`pallise`tuulega Kuu

***pallitama** (ta) *pallitab* tükki jääma muld on `pal'li`jäänud, nõnna ta *pal'litab* ärä, ei sua
 kudagi tämäss jagu Kod

pallokeske *paljukesi* Sita`talgo^o ol'liva_vastastikko, üüstõõsõl`ol'te abih, nii *pal'lo* ku
 `kostke talost ol'l, nii *pal'lokeske* pidi `vasta`miintämmä Råp

pall|post (laeva osa) *palli* lõmsakud oo *pal'lposti`külges`kinni* Mus; `Tõmba vokk
pal'lposti`piäle laialõ, lasõ tahenõb siäl Khn; *pal'lpošti`kül'les on pil'li pederid* Hää

pallukesti *paljukesi* olid tuld *pal'lukesti* tansult JJn

palluline

palluline `palluli|ne, `pallo- g -se tükiline, panklik `liivamaa ei `jäägi `palluline, `ainult `mullakas maa ja siis save maa; kui vahest keväde õli kuiv, siis maa jäi `pallolisest Lüg

pallult palju Ega vanasti täis `lehmi pal'lult `rohkem põld [kui neli] Kei

pallund pal'lund Urv Har, pal'lond Plv Vas(-nt) Räp Se palju Sõss `keeti viijl `jahvõga_`kartold, midä no_seo ilma inemise ei `tjiki_pal'lund Urv; timä massasi küll, a täl ei olõ nii pal'lont Vas; pal'lond õi näe? [siile] Se

palluss `pallu|ss g -sõ Har Se Lut palvus kas sa `pallusõlõ ka lähär; opõtaja tulõ `pallust pedämä Har; jummal' kuul'd mu `pallusõ Se

palm' palm g palmu muhk, kubel palm, ku parm vai kärbäss - - purõ; palm `nõssi üless Lut

***palm**² n, g `palmi VNg; seesü `palmis Khk palmik akkas `juukseid `palmist `lahti tegema VNg; siis on kanjas `valmis ning `narmad `palmis [kui kangaspuudelt maha võetakse] Khk

palmik' pal'mi|k Vän Kam, g -ku LNg Mär Tor Hää Saa Ris Hag Juu JMd JN Koe Rak Sim Iis Ksi Lai Plt KJn Vil Vön Ote San, -gu Vön Urv Krl Har Rõu Vas Se, -ko Plv Räp Se; palmi|k Vig, g -ku Ans Pöi Kse PJg Kei Trv Hls Krk Ran Puh Kan, -gu Jäm Khk Hi; `palmi|k Kuu, `palmi|ku VNg, g -gu

1. juukse-, lõnga- vms kimpudest tehtud punutis; pats võttis `juused palmigust `lahti Khk; Mida pitkemad juused, seda `uhkem tüdruk, suured palmikud rippusid selja peal Pöi; pal'mik saab `lõngadest `tehtud, kolme või nel'la `keega Mär; juused tehasse pal'mikuse Tor; pikad `juused, siss ol'li kaks pal'mikud Saa; tegin suure pikä pal'miku `val'mis Juu; ma panen su `juuksed pal'mikusse JMd; `tehti kaks pal'mikud - - kõrva taha, paelad [seoti] pal'mikule `otsa Plt; `juuse olli - - palmikun Krk; kaits palmikut `ol'li, tõene tõesel puul, siss keit `ümbre pää Ran; pal'mikut tetti näpu vahel Vön; kolme aruga pal'mitsedi, tuu `ol'li pal'mik Kam; ma palmitsi pikä? palmiku? - - kolmõ sõrmõ laiutsõ? Kan; Illuss `tütruk, kaits pik'kä pal'mikut sällä pääl Urv; kõik' uma elu aig mul ol'l suur juuss, katõn pal'mikun Har; Kiä jovva õs vüürätti murõta?, sõss tuu kõüü kasugõ päält kiinni_ `vüüga vai mõnõ pal'miguga?, pal'mik ol'l iks pulma `andõ? `ümbre kõüdet Rõu; säänest ilosat pal'mikot ei olõ? joht nännü? Plv || õlgaabu paänd pal'migu `päähhä Se

2. juustesse põimitud peakate Hiiu naistel palmigud palistetti `juuste `sisse Käi; vanast palistedi palmik pehe Phl

palmik' palmi|k Hls San, g -ku Trv Nõo Kam/-l'/, -gu Krk

1. arm; vorp ta om nõnda `pessä saanu, et palmiku om üleven Trv; tokige löönu, suur palmik pääl Krk; palmik om `taadõ jäänü [haavale] San

2. jäme triip kangas kangass palmikit täis, ku palmigu puru Krk

palmiklene pal'mikle|ne g -se punutud pal'miklene pael, kolme keelegä tehässe; tegin pal'miklese paela KJn

palmik|perä palmikperä (kindakiri) – Puh

palmima `pal'mima, (ma) pal'min Ris Kos Amb JN Koe Iis Lai Plt; `palmima, (ma) palmi(n) Ans Khk Muh Kul Kir Kse Var Tõs Kad Trv, `palmi Jõe VNg; `pal'mma, (ma) pal'mi Vön V, impers palmiti Ran punuma, põimima vahest sai kuue `keega palmidud, vahel neljaga, ega lõng oli ise `karva Khk; siis akkasid `patsi tegema, lindid palmiti `otsa Kir; mõni oo kärke obuse lakku `palmima Tõs; pal'mitud `juuksed Kos; suka `paela kua pal'mitakse Koe; pal'mib omad `juuksed ära Iis; kõi `paelu ja sääre `paelu pal'mitasse Plt; `võeti pikäd õled, nondest palmiti toolile põhi Ran; Topõld suka `paelu ka olõ ma pal'minu?, vahel sai `katsatõis`kümne langaga_pal'miduss Kan; sääräitse nuudi?, viis `vitsa kokku

pal'mitu Har; *pirrast häll, no pirrast pal'mit nigu_ko'rviki*[?] Rõu; *pal'mva*[?] *pulmõst joba* *'kraitse val'miss; vana sasipää, pal'mi*[?] *hiuss kinni*[?] Plv; *Ku sari paar*[?] *päivä är_* *'kuu'ldo, sõss* *'naate lõhmussõ koorõga* *'põhja* *'pal'mma* Räp; *'varbun aid ka* *'ol'le pal'mit, tu* *'ol'le bes* *nagluda* Lei

palmi|paju halapaju *palmipajul on nupud, pisedes karused nupud, nee tuuaste palmipuude pühaks tuba* Jäm

palmi|puude|püha ülestõusmispühadele eelnev pühapäev *'palmi*[?]*'puude pühäl* *'saimma* [leerist] *'lahti* VNg; *'palmi*[?]*'puude pühäl* *'käüdi* *'urbimas ja* *'pääsiäisel* *'saadi sene iest muna* Vai; *pal'mipuude pühäl* *'viiti leerilastel pal'mi* (paju) *'oksi* Saa; *pal'mipuude püha oli suur püha* - - *viidi paju kassid keriku* Lai; *pal'mi*[?]*'puude pühä* *'enne lihavõte pühi* KJn; *palmipuude pühä õigati* *'urbe pühä* Krk; *vana* *'urbõpäiv om pal'mipuudõpühä* Har; *pal'mipuude pühil pestäss* *'urbõga* Plv **Vrd** *palmpuudepüha*

palmitama *pal'mitama* Juu Amb JMd Tür Koe VJg Ksi Lai Pil KJn Trv/-l-/ *palmima, punuma kui sa pal'mitad, paned kaks* *'lõnga teist, kaks teist, sis jääb ilus peäsukese saba* *'moodi* Juu; *akkas* *'aela pal'mitama* JMd; *'juusid sai pal'mitada* Tür; *pal'mitan pruudi* *'kraitsi* VJg; *enne pal'mitati sääre* *'aelu* Ksi; *ma palmita sul* *'juusse* *'kinni* Trv

palmitsama, palmitsema *pal'mitsa|ma* Trv/-l-/ Kan Urv Vas Se Lut, *-mma* Har Rõu; *pal'mits|ema* Rid Mär Kse Tor JMd Plt Kam Rõn Lei, *-õm(m)a* Har Plv Vas Räp, *-eme* San, *-õmmõ* Krl; *palmitse|ma* Ans Khk Pha Jaa Põi Käi Ksi TLä Võn Ote, *-me* Hel *palmima, punuma nooda keit kolme keevega palmitsevad* Khk; *'Nääri poistel olid nuudid käe* - - *õlest palmitsetud nuudid* Põi; *pal'mitses* *'juussed pal'mikusse* Mär; *kahe aruga pal'mitsedi ja kolme aruga ka* Plt; *nu'rm kana lume sihen makase unikun, palmitsese jala kokku* Hel; *'pa'iti kolm la'iti, palmitseidi aod vahele, 'ol'li osmik mes sugune* Ran; *'tuu'rist õlekõrdest olli palmitsedu nuu lindi ja noist* *'liintest siss ummeldi kokku, kutsuti õline kaabu* Nõo; *palmitseidi* [ree] *pää paeo vitsuga ärä* Ote; *tütär'lais pal'mitsass* *'juussõ ple'iti* Kan; *võta linnu, palmidsõ mullõ põllõ* *'nüüri* Krl; *palmitseidi varvust, tuu ol'l varvuline aid* Har; *mõni pal'mits noist ilvesshaina nutõst kübäriid* Rõu; *vanaimäl ol'li* *'sillo*[?] *'hiusõkõsõ*[?], *kossah olõ õs inäp lina*[?], *ol'li* *'nardsukõsõ pal'midu* *'tuu* *kossa* *'sisse* Se; *timä kitsõ* *'handa pal'mitsass* [juukseid] Lut

palmpuude|püha *palmipuudepüha pal'm*[?]*'puude pühäde aeg lüü'b urvad* *'väl'jä* Kod; *pal'mpuude püha aeal* - - *toovad paju* *'urbasid kodu; pal'mpuude püha oli nigu pool püha ka, 'peeti suuremast pühast* Lai

palmõ *palmõ* (-õ[?]) g *'palmõ* Võn Kam hajusalt V(n *palmõh* Vas Se) arm; *vorp kui* [haav] *'tervess saa, jääss palmõ* *'järgi* Kam; *ku ki'ib vesi pääle lä'tt, sõss om terve_käsi* *'palmõn* Kan; *Ei_tiiä_kas nä_teda* *'pesnü ommaki*[?], *ei_näe_palmõt* *'kongi*[?] Urv; *kes* *'hernit um põdenü*[?], *tu'ul um kõ'ik* *'nagu* *'palmit täüs* Plv; *Imä sopsutas last, latsõkõsõl kintsu pääl suur palmõh* Vas

palmõnõ *palmõ|nõ* g *-tsõ* armiline *täl om* *'väega* *'palmõnõ nägo* Plv

palo¹ *palo* Mar Kul Mär (sõratõbi) *palo oli* - - *looma* *'sõrgade sees* - - *kohotas ülesse, ei saand* *'keiä mette* Mar; *'veisel oo palo* *'jalgas* Kul

palo² *palo* setu *võõ* - Se

palohk, palohkna *palohk* g *palohka* Rõu Plv Räp Se; n, g *palohkna* Räp pohl, *palukas ma*[?] *lää kae, et vai saa tast suu veerest* *'kostki palohkit* Plv; *palohka*[?] *oma*[?] *palo pääl, kasussõ tsäuga* *'viise; Palohknest keedetäss* *'sahvte* Räp

palokobrik põdrasammal *palokobrik om sääne* *'valgõ* *'samblõ* *'muudu kobõrlikanõ ja kahrõh, o'isitass* *kühä rohoss* Plv

palo|kõrv

palo|kõrv (taim) *palokõrva^o oma`tiiskusõ kõhä`vasta, ku liijn kül`mäst lätt, om nigu^o sül`di liijn* Räp

paloline *paloline* adj < palo^o *paloline* vüü Se

palonõⁱ *palonõ* adj < palu *tuuperäst, et sääl kõhn maa, palonõ, jäteti`mõisa sinnä^o tegemällä^o* Vas

palonõ^o *palonõ* adj < palo^o *palonõ* vüü Se

palo|nõidlik = palunõid *palu`nõidlik* [elab] *liiva`kuntõ pääl, kõtu alt hal`ass; ku palo`nõidlik pand, tuu inämb`ellu ei jää^o; palo`nõidlik, tuu ül`däss ollõv`väega kihtine, tuud arsti`i`kiäki är ei Rõu*

palo|tagja, -takja põdrasammal *palotaga um sääne kõva nigu kard; üks mijsõ oll`tiiskusõn,`aptegi roho es avida^o, siss läts tõi palo`tak`ka Rõu; palo`tak`ja om hää kõhale, kauss nigu käpp* Räp

palo|tatt *palotatt* (seen) – Lut

palsam *palsam* Lüg IisR Vai Khk Vän Tor Hää JMd Koe Trm Plt Ran Puh San Krl, *palsam* Kod Rõu Plv, *paltsam* Kuu VNg Lüg Jäm Khk VII(-em) Pöi Käi Rid Mar Mär Kse Tõs Tor Juu Kos VJg Iis Trm Plt KJn, *paldsam* Nõo Vas, g -i; *palsam* g -a Muh Hää, -e Hls Krk; *palsaam* g *palsami* Har; *paltsam* g -a Ris Trv; *paldsam* g -e Krk

1. taimedes sisalduv vaikudest ja eeterlikest õldest koosnev mahl; taimedest tinktuur või alkohollahus *palsamit minä õlen juond ka elos;`palsami viin on`neske must, kel õli kõht`aige, siis`pruugiti`rohkemb sedä* Lüg; *aava`peepele pannasse`palsamid; peeru`palsam on rohi, mida tarvidatse kärna`aiguste`vastu Khk;`paltsami inimesed`võtavad`sisse`eentele rohuku Mär;`palsam teeb viinale värvi ja`maiku ka Vän; kui kõht`lahti,`võetase`paltsami`viina Tor; pani tilga punast`paltsamid viina`sisse Kos; tuo`mulle`palsamid JMd; Üks ea kõhurohi õli must`palsam, kas`sel`gelt võtta ehk viinaga pooliti Trm;`võetasse piiritest ja`paltsamid segämini, kui kõht valutab KJn;`palsamet peab`sisse`võtme Hls; ku mõni kihast`valla om, siss andass viinage`paldsamit Krk; ku õks vanast kõrdüst poolõ`tuupi`viina võfi, pañni palsamit`sisse, tuu oll`väega hää juua^o Har; tõi mulle pudõli palsamit, tuu oll sis iks kõtuvalu rohi kah Rõu*

2. (teat lill, hrl lemmalts) *tua`lilled õlid`palsamid Lüg;`palsamal on punased õied Hää; mo`paltsam akkab jo`õitsema Juu;`paldsam pannass`siimlest Krk;`palsamil om verevä ja roosa`äitsme Puh; meil oll vanast üks poti lil`l, kutsuti palsaam Har;`palsam om tarõ lil`l, om iks suvõ ja talvõ`palsam Rõu*

paltⁱ *pal`t* g *paldi* Jäm Ans Vas; pl *pal`di^o* Rõu *käkk mardi`õhta, kadri`õhta - - siis tihaste`palti; Nee on jo anevere paldid Jäm; sealiha leigatakse`peeneks - - pannakse jahud ning siis vesi ning keedetakse`katles ära - - see on see pal`t Ans;`käk`i^o, mõni kuts pal`di^o Rõu*

palt^o → paljalt

paltan, paltnass *pal`tan,`pal`tnass* g *pal`tna* kangas *pal`tna panõ`pliiükümmä, pääväga`pliiüküss, siss saa kaadsa* Se

palterjaan, paltrijaan → palderjan

palts *pal`ts* lohakas *pal`ts inime* Pha

paluⁱ *palu* Khk hajasalt Lä, Khn Aud Tor Lai KJn Trv Krk Hel T VLä, *palo* Mar Vig Vön Kan VId

1. kuiv kõrge maa, nõmm; nõmmemets *va`kõrbe palu maa, midagi ei kasva pääl* Trv; *palun kasvave palukmarja varre, sammalt* Krk; *kui ta pedäjä mõts`olli, siss`olli ta palu, pedäjä palu* Nõo; *lännivä`pallu`sissse* Kam; *palu pääl kasvasse pedäjä, tuu om kuju*

mõtsamaa Ote; mine palu ala² `sijini `otsma Krl; palun om pal'lu `parmõ Har; nigu taha_`pallo ol'l lännü², nii pääsnü_hobõnõ iüst Vas; palo pääl olõ õi adraga midägi teä²; paloh kanarik kasuss Se; `seiti oppõ pallu `müüjä Lei

2. madal maa; sooheinamaa *tümä maa `öötse va palo Mar; loomad käevad palus, seal oo va kõba rohi, eks ta ole näl'la kustutuseks Mär; palu - - madal `samla maa, vähä `metsa koa Kir; olid palu einamaad, sial oli osalt lehe `eina, osalt soo `eina Lai*

palu² → **palg**

paluk, palukas¹ *palu|k g -ka Kse Trv T(-ke) Har, -ku Saa(-aa-) Hls Krk(-gu) Hel, -kõ San Kan Urv, -ga Lei; palo|k g -ka Kan Rõu Plv Vas Se; paluk|as g -a Lüg Kse; pl palukad Kod SJn Kõp Vil pohl `kõrjati palukaid Lüg; palukidest sai ääd `sahvti; paaluku `äitsmid korjati tee tegemises Saa; mede pedästik palukit täis Trv; küll om iluse jämme paluku Krk; käesime palukil (pohli korjamas); paluka olli sellest ää, ega nuu alvass es lää Ran; palukid kasvab mitu tükki üte varre otsan Võn; palukest keedetass `sahvti Ote; timahavva om mõtsan pal'lo palokit Rõu; paloka saht om kõgõ parõmb saht Vas; ku aletase rüü raku², sõss paluga ka ama `val'mi Lei*

palukas² *palukas pala leba palukas Aud*

paluke(ne) *palu|ke g -k(e)se IisR Jäm Khk(-ge g -gese) VII Põi Muh Mar Mär Kse Tõs Tor Saa Ris Kei Juu VJg Kod Lai Plt KJn Trv; paluke|ne Kuu VNg Lüg Jäm Khk/-ge|ne/ Ris JMd Koe Sim Iis Trm Kod SJn Puh, palokai|ne Vai, g -se; palokõ|nõ g -sõ Krl palake, tükike leiba vm söögipoolist; ka toit `enne `käisid `sandid, `sandile `anti ka - - üks palukene Lüg; Ma võttaks ka palukese, ole `ommikust `saadik iva `amba `alle saand IisR; see leva palugene oli nii magus, `meite igapäävane palugene Khk; Sõid tule `ääres oma palukest Põi; põle leva `pauku ega palukest `amma `alla `panna Mär; päeväne paluke oo kaela koti sees Tõs; koer oodas kah palukest Saa; paluke kukkus laua piält maha Juu; ma `viskan `alle (sandile) palukese JMd; makseti päeva palk, `anti veel paluke `leiba `kaasa ja kolm neli `silku `piale Lai; see on ea palukese otses (saab hästi süüa) Plt*

paluk|mari *pohl peenikse kardule täo ku palukmarja Krk; `täämbä piass marjale minemä, palukmarja olna `val'mi Nõo; palukmarjust keedetasse - - `sahvti Ote; kõik' mõts om paluk `marju täüs Har*

palu|kärg, -kärk *palu|kärg San Krl, -kärk Krk Hel(-r-) = palunõid palukärk, kuke `muudu ari pähän. palukärk tullu mättä alt vällä, lõka ollu lõvva all, punane päälagi Krk; palukärk om pruun, sij om kihvtine Hel*

palu|kärp, -kärpne = palunõid *palukärp olevet oma salumisege viil ullemb ku vana uisk Hel; kas `olli palukärp vai mes luum ta `olli, äkki näi ja `eitusi nii ärä, et jala nakassi värisemä Nõo; tuu ol'l palo `kärpne - - ku tuu oless teid purenu, siss oless te ärä koolu; palo `kärpne - - `aie `endä `pišti, `ol'le `küündre pikune ja nii jämme ku käe va's Võn*

palu|lopp *palulopp (lind) – Lei*

palu|lutik = palunõid *palulutik ollõv vanast ollu² sisaliku `taoline elläi - - tuu `pandmist pel'läti enämb ku sisaliku `pandmist; palulutik - - ta `väega kuri elläi, `väega ihtine; ta vahiss nigu palulutik ummi teräveide `sil'miga Har*

paluma *palu|ma R eP(palo- Mar) Võn/palo-/ Har, -me Krk Hel*

1. soovi, palvet esitama; palvega kellegi poole pöörduma *üks on kottimies, sie akkab siis `almust paluma (mardisantidest) Jõe; Paremb `suuga paluda, kui `käägä ottada Kuu; ma palun `erräga juttule `saada Lüg; palu kenasti, siis saad Khk; `Sõukest lähe paluma `õhti, kui inimene nii `uhke on, olgu Põi; ta palos eese `lahti vangist Mar; Kis palub, see saab, kis*

palu|nõid

koputab, sel tihatse `lahti Han; ma palu `leibä Tõs; palus mind jumala `keeli Tor; tee tööd ja palu jumalad, siss on keik asjad maeas ääd Saa; ko sa palud, küll solle sis `antakse Juu; kui pail'u ma küll teda palund ei ole, aga ei `aita JMd; palus kohe küined `püsti (nii väga) VJg; palus kõik `andest, mis ta õli paha tehnd Trm; ma tulin puid paluma Kod; palusivad mehed küll, et `kiikige meile elu õpetaja Äks; palub või tähed `taevast maha Plt; `enne ei saand naist võtta, pidi `käimä ärrä kääst palumas KJn; paluve ikke jumalt Krk; palunu `õige südäest viij Hel

2. kutsuma kuhugi või midagi tegema siis paluti `pulmalisi `lauda `istuma Vai; palutat (palutakse) `süüjä Har

3. palvetama kogodus palub kerigus VNg; `aige inimese eest paludaste Jäm; kolm kord ole ma söa näind, aga änam äi taha mitte, selle eest peab jalad ka vaheliti paluma Kaa; inimesed kõik upakili paluvad Muh; me peäme põlvili paluma, kui meil `raske asi südäme peäl oo Tõs

palu|nõid sisalikutaoline (mütoloogiline) olend palunõid om serände kirriv nigu sisalik, jämeda kända olna all Nõo; palonõid -- tuu ollõv `hõelamb ku niij tõsõ[?] Kan; Palunõid -- um säänä sisaligu `muudu, mugu_pal'lo suurõmb, keškottalt um timä lağa ku_latikass -- kedä palunõid paänd, tuu inäp es paranõ[?] Rõu; palonõial om nigu särel sääne soomuss pääl, palonõid om `väega_kuri elläj, ku_tuu `tsuskass, sõss inäp `ello ei jää[?] Vas; palonõid sääne kui sisalik, juušk kõvastõ Se **Vrd** palo|nõidlik, palu|kärk, -kärp, -lutik

palu|sam(m)õl (samblikuline) palusammõl kasuss kuiva kotuse pääl mõtsa alh Har; palosammõl riibut kokko, eläjile kül'e ala Se; palusamõl `kõikist parõb [loomadele allapanekuks] Lei

palu|seen seen (hrl männiriisikas) paluseene, pruuni `väikse seene Trv; Paluseene[?] omma[?] iks mõrksa[?] Urv; pedästiku all kasussõ[?] paloseene[?] Plv

palusk palušk g -i (uss) palušk om punane peenik uisk; palušk piap pimme oleme; `kõrge palude pääl eläv paluški, palušk_o kõllakass, päält ruunikass Krk **Vrd** palu|uisk

palutaja palu|taja Urv Har Lei, palo- Kan Rõu Vas Se(-taia); palutai Hel kõrvetis ku rinnun palutaja omma[?], siss võtat söögisoodad, siss lätt üle Har; mõnikõrd tulõ `suuhhõ hapu vesi, sis üldäss, et mul um palotaja Rõu; mul om `väega lõönü[?] palotaja, halv om rinnoh; palotaia, tulõ halv `suuhtõ -- söögist lõöse Se

palutama palut|ama Trv T Urv Lei, -amma Har, -eme Hls Krk(-em) Hel San, -õmõ San Krl; palotama Võn Kan Vid(-mma); `paltama Nõo Lut

1. a. tulega hävitama, hukkama; tules põleda laskma ärä kikke puid ärä paluta Trv; me palutem `okse Krk; sääil nurme nuka pääl palutedu nuu Moosesse raamatud kõik ärä Ran; sij sõda palut ka `ulka majasit maha Puh; varass varastab, jääp väga `saina, a tuli palutab `puhtass kõik; lubati kaits `kuuimat agu `paltamise jaoss Nõo; ma näi, ku ta lei aia lappe `katski, nüid palutass minu `aida Ote; ütte `viisi palutõsivõ, ea_s neil üttegi puupilbäst es olõ San; ma olõ kõik' puu_vällä_palutanu[?], piat `mõtsa minemäde ja_puid raguma Har; ku minno puvvass vai palotadass tulõriida pääl, ma umma `usku ei_muuda[?] Rõu; timä lõüüs, et laut nigu_kiviunik, sannakõnõ `väikene `säl'ga võtta[?], saal olõ õi_midä palota[?] Vas; lepp om palotamesest pia niisama hää kui `kõivge Räp; ossa[?] palutõdi `välla Lei || suitsetama palu' `piipu Trv; kas sa ka jo `piipu palutamma nakat Har **b.** maad tule abil põlluks ette valmistama vanast palutedi `sõõrdu, agu `raoti kõik lademed maha ja `lasti kujuda -- siss `panti veerest palama Nõo; tarviss sõõrd ärä palutada Kam; ol' mõni kümme unikut rinnan, palutõdi kütüssiid Krl; no[?] ei_saa_kütüssiit palota[?], no umma_maiu man looma `laosõ[?] Rõu

2. valgustamiseks või soojendamiseks põleda laskma *kodun olli pirru, mis paludide* Krk; *siin saman Kerkmäe otsan palutedi jaanituld; pühäbä es tohi `pääle kellä viie enämb kooli tuld palutada, pidi lambi ärä kistutama* Nõo; *vai siss vanast `lampi ol'l, vanast ol'liva pirru, palotõdi `pirde* Võn; *jaanituld teiti jah, palotõdi jah jaanituld* Se

3. kuumutamiseks töötlemata või valmistama kolmkümmend tuhat [telliskivi] *lännä `ahju, kui neid nakati palutama* Ran; *lubikivedest tetti lubiahjule võlli `sisse, siss `panti lubikivi `võlle `pääle, palutedi `lupja* Nõo; *roosasiit [kartuleid] viinass es palutada, noid `süüdi* Kam; *kas mi? no_piiirätust paluta? saa; vanast palutõdi enäm `viina, ku no_palutõdass, siss ol'li egan `mõisan viinavaprik* Har; *esä tek'k lubja aho, palot' `lupja* Rõu; *mis tulõ läbi ol'l är? palotõt, tuu ol'l periss `õigõ savikivi, mis palotamada?, tuu ol'l saviplõnn* Plv; *hüüsi nimä_palodi ja mõi? Vas; `viina palotõdass `sukriga? Se || röstima tsikur' om sij, midä kohvi uppele sekkä palutedess* San; *ma_paludi kohvi* Urv

4. väga kuumana või tulisena tunduma, sellisena valu põhjustama; kõrvetama *ma paluti keele ärä* Trv; *ahi om kuum alle, las `jahtude viijl, levä paluts ärä puha* Hls; *ku käe ärä palutit, siss võtit `peoga `suuļa, pannit `pääle -- katte valu ärä; ma `üüli küll, ärä paremb mihegi nõna palutama, ega tost midägi `väl'lä ei tule, läits iki -- ja palutki nõna ärä piltl* Ran; *paast võtat [sööki], siss nigu tuld võtat, igeme palutab ärä; kui konnakuduga mõset, siss ei palutana päiv nägu ärä* Nõo; *päiv om jo nii pallav, ta palutass su ärä enne, kui sina sinnä manu saat* Ote; *ma_paludi hommugult suu pudruga väl'lä?, no? om vil'li üless tõmmanu* Har; *Kuuma `viija paludi är_mõnikõrd jala? Rõu; äk'ki haarat, suu palotat vns* Plv; *olõss tä keelega `maitnu_tuud seebikivi, siss palotanu_keelee inne* Vas; *jovva ai liikuta hinnäst, päiv ka palotass ni kõvastõ* Se; *ala palutu `sõrmi* Lei

5. tulise esemega kaunistusi tegema *`kuutslioraga palutõdi anuma peräle nimi `sisse ja anuma kaasilõ ilumulgukõisi pääle* Har

6. (intensiivsest tegevusest) *siss palut `vanma, mugu koradi lennässivä* Ran

Vrd põletama

palutess *palute|ss g -se* põletis, küttematerjal *palutesega om jo ädä, pik'k tal'v, pal'lu läits palutest* Puh **Vrd** palutus

palutus *palutu|s(s) Rõn, g -se* Trv(g *palutse*) Ran Nõo San, *-sõ* Urv Rõu; *palotu|s(s) g -sõ* Rõu Plv Vas; *palutus(s)-* Krk Ote Har, *palotus(s)-* Võn Kan Rääp; *g palutse-* Hls Krk

1. põletus; põletus- *ei ole puid palutuse jaoss; aab ei ole muud ku palutse puu* Trv; *pedäjest saab palutse puid* Hls; *ku sõratõbi om, pannass ratta määret ja palutse eli segämini* Krk; *mõtsa tiid `müüädä `veeti mõtsa `kraami `väl'lä, palutuss `kraami ja* Ran; *pigiturvass om palotusssturvass* Kan; *palutusspuu omma_viiļ `kaitski ragumalda* Har; *Üsä täüs palutusõ `pirdõ `võeti ka ütahn [õisele vähipüügile]* Rõu

2. põletis, küttematerjal *ku periss paruni olliva, siss saeva niij `vaesemba ja pobsi `mõisa mõtsast kõik palutuse* Ran; *kos sa suvel ollit, ku sa nüid `talve otsit palutust; toogu esi palutuss ja `kütku sann* Nõo; *Ku_vahel ol'l `pehmemp ja parõmb ilm, sõss läitsivä_mehe_`mõtsa -- palutust `kaema* Urv; *roodsiku ja jämehebä_`tungalõ? kořati unikohe, kost nää_kodo `veeti palotussõss* Rõu **Vrd** palutess

3. kõrvetis *Kurgust tuleva väega kibedä palutuse* Nõo

palu|uisk *palu uisk* = palusk – Krk

palvama *`palvama* Kuu VNg *suutsutama `Enne `palvati liha `sauna kerikse kohal* Kuu; *liha `palva `vardade sies aam `palgi kohal* VNg

palve

palve *palve* San, g `palve hajusalt eP(g `palbe Mar Aud), M Puh; *palvõ* g `palvõ Khn Krl Har Se; n, g `palve Kuu RId Ran Nõo TMr Ote, `palvõ Ote Har Rõu Plv Vas; g `palvõ Urv Ráp

1. kellelegi esitatud soov `tõine võttab su `palvet `kuulda, `tõine ei võtta Lüg; *seel ep `aita ükski palve* Khk; *Tuuling oli omast kohast ea asi küll - - said ikka ise üüksed katti, sool polnd [vaja] teise `palvele `minna Põi; mool_o `teitele üks palve* Muh; *ei aedand muud, kui läksin ta `palvele Mär; `palvega lähäb ta ärra ette Hää; suure `palvegä tegi, ei `tastnud küll tehä Kod; mul on üks palve sinu `vasta KJn; es kuule `kiägi mu `palvet Ran; mul om üks palvõ, vii minnu kah hommõn uma hobõsõga üten `liina Har; `palvõ annat `sisse `kohtuhõ (hagi esitamisest) Se*

2. a. soovi, abipalve vms jumala poole pöördumine; mingi kindel palvetekst `surnu eest tihaste palvet Jäm; *palvet tehjakse enne söõma `aega VII; siis pidi ju lugema selle `issameie `palbe ära Aud; mia lugesin neid `palvid pal`lu, senikui `palved akasivad mõeuma Saa; iga ommiku tegi palvet Ris; jumal võttis mo palvet `kuulda Juu; `õptaja tegi põvva edess palvet Kod; kogodused käesid palvetega üüid ja päävad Pal; ku mia kasvati oma `tütre `latsi, õpassi neid egä `õhtu palvet lugeme Krk; kelle talude man ma ole `tjõnnu, nuu pidäsivä ommuku ja õdagu `palve Ran; mõni `ütleb, et siss olna `aiguss `kergemp, kui `kerkun `palvet tetäss Nõo; sõss tull'i ma umast sängüst maha, tei `palvõ ja loi meieesä `palvõ pääle Urv; muidu vana ol'l ku `kuu`ma ol'l nakanu, enne `surma vii' palvõt lugõnu^p Har; timä lää äs ütegi õdagu `palvõlda_magama Vas* b. palvus nad oo - - pühad inimesed, käevad `palvel Mär; `käidi ju `palve all (kirikus õnnistamas) lastega JJn; *kon koolimaja, sääl `peeti `palvõt Har*

palve- *palve-* *Palve* vendi igäst usulahust kävid siel `palve`tundisi pidämäss Kuu; `palvemajas `pietasse lugemist; *palvepäiv on `suuremb jagu `viebruari kuus, `ninda kui lihavõtte pühad `liiguvad, `ninda tämä ka `liigub Lüg; `palve`raamat käis `kaendlas `ühte lugu IisR; Tark mees oli, tegi teistele `palve`kirju ja andis nõu Põi; `palvetunnid oo sii küll, kui `neoksed lugijad keiväd Mär; `palvemaja oo igas kihelkõndas ikke Mär; sii kõesid ned `palvemehed ka `kangeste palumas, eks näd vist paptistid oln Tõs; alatasa loe `palveraamatud Hää; teeme `palvekirja ja palume `renti alamaks Pil; vanaveliste `palvemajan Kolgal `peeti egä pühäbä `tunni kah Nõo; meil `peeti vanast ega ajasta üks kolmapääväne päiv `palvõpääväss Har; ega neläpäiv ol'l `palvõtuunn Ráp*

palvela `palvela palvemaja käib iga pühava `palvelas Rid

palvelik `palveli|k g -ku palveline ta onod ja tädid on kõik `palvelikud inimesed Juu

palveline `palveli|ne Vai SaLä Kaa VII Põi Muh Kse Iis Trv Hls Krk/-li|n/ San, -le|ne Mär Plt, g -se palvetaja, usklik (eriti lahkusulistest) `palvelised on kerigos Vai; *old ikka sured `palvelised - - reede ka oli `palve pää nendel Jäm; Palvelised nähikse ää tulevad, ju tund ää oo lõppend Kaa; keik inimesed pole `palvelised mette VII; `palvelesed käevad koos Mär; niij olliv `palvelise, kes `palvel käüsv Krk Vrd palvulõni*

palves *palves* g -e palumist nõudev inimene Küll [ta]- - oo *palves, kümme `korda palusi, enne kui mool abis tuli; Palveste inimestega tuleb kannatada Han*

palvetama *palvetama* Jäm Khk VII Põi Muh Mär Kse Tõs Tor Saa Ris JMd Koe VJg I Plt KJn Trv Puh Har/palvõ-/; *palvetama Kuu VNg Lüg Vai/-mma/ palves jumala poole pöörduma, palvet lugema naised palvetasid `kirkus Khk; Mõni peremees `õõti põllule ka õnnistust palund ennem kut oli külma akkand, palvetand põllu nurga peal Põi; paluvad ja palvetavad õöd ja päävad, mis nad sest paremad oo saand kui mina Mär; palvetas mu isa `õhta ja palvetas omiku Tor; nied (juudid) on üsna tugevad palvetajad Ris; tüöd tuleb koa teha, ega alati palvetada sua JMd; palvetamise laal ehk sal'm `testi süägi `alla Kod; küll ma*

palveti söämet Trv; *vana inemese palvetava pal'lu* Puh; *'paḗtiḗtläse^o, nuu^o tulõva mõnikõrd*
palvõtama Har

palvulõni *palvulõ|ni* g -sõ *palveline palvulõsõ^o tulõvõ 'palvusõst* Krl

palvus *'palvu|s(s)* g -se Äks Trv Hel, -sõ Krl Har Rõu Plv Vas Rõp Se *palvetalitus*; *palve isa peab 'palvust* Äks; *'palvuss avitap ikki* Trv; *inne 'süüki 'loeti uma 'palvuss* Rõu; *tuu pidi ega hummogu 'palvusõ* Vas **Vrd** *palluss*

palõlikult *palgest palgesse nüüd nakass raadio tulõma, kon palõlikult iijn sil'mäga nätä^o*
(televisioonist) Plv

palõnga pl *palõnga^o lobajutud nõjo omma kõik' säntse palõnga^o; inäp taha ai näid palõngit*
Se

pama *pama* Iis (millestki väikesest) *pisikene, pama teine* Iis

pamakas *pamakas*; pl *pamakud kamakas sauene maa, kõva pamakas*; *niisamma nagu need kivid siin on mulla pamakud* Tür

pambeldama *pambeldama* VMr, *'pambel-* Kuu Lüg Jõh *sassi ajama*; *kokku suruma Kes ne 'õhjed on ärä 'pambeldand* Kuu; *Kui vill 'kasvas 'liiga pikkast, siis 'lambad 'pambeldasid ta nii 'panka, et ei saa 'pessa ega 'kraasida, näri vai 'ammastega* Jõh

pambeldus *'pambeldus* g -e Lüg Jõh *tomp, sassis koht kie ei 'muista keridä egä 'keträdä, sie ajab sasi, tieb 'pambeldused 'kuondla 'sisse* Lüg

pamberdama *pamberdama* vanuma, *pulstuma kaela vill pamberdab ära, jääb kõvad pabulad 'sisse, kraasid ei võta 'lahti* Sim

pamberus *pamberus* g -e *kobakas, kohmakas asi saab 'irmus pamberus* Ote

pambulaine *'pambulai|ne* g -se väikesekasvuline – Vai

pambüörüs *'pambüörüs* halb ilm *Tänäne ilm on peris 'pambüörüs kohe* Kuu

pamin *pamin* g -a Lüg Khk

1. *summ keik ühes paminas* Khk

2. *segadus Kie sedä pamina seletäb* Lüg

pammikas *pammikas* Kul Mär *kamakas mulla pammikas* Kul

pamp *pamp* g *pambu* Jäm Khk Kaa Põi Muh Mar Kul Mär Vig Kse Tõs Tor Juu Jür Amb JMd Koe Sim IPõ Plt Pil KJn Trv; *pamp* Kuu Lüg Jõh IisR, *'pampu* VNg Vai, g *'pambu* *komps, mütsak rändkaupmihed -- pamp 'seljäss kävid* Kuu; *sie (inimene) on pisike nagu pamp* Jõh; *panemo 'riided 'pampu* Vai; *tal oli nii pal'ju 'pampusi* Khk; *'Riided olid 'pampus ja kepiga õla peal* Põi; *kus sa eese pambud 'jätsid* Mär; *üks läks ja pamp 'ol'li 'sel'ges* Tor; *Lihtsad asjad siud 'pampu kokku* Jür; *pani oma 'riided 'pampu ja läks* JMd; *arjaklased käisid pambud sel'jas* Lai; [rändkaupmees] *tõi oma pambu 'sisse ja inimesed 'õstsid siis 'kaupa* Pil; *kanna isi oma 'pampusi* KJn || *pittl (väikesest inimesest) tulge pambud, kis teid kardab* Mär

pampal *'pampal* g -a Kuu Lüg Jõh *tomp, tükk, kankar 'Iired on 'villase 'laņņa vihi puha 'pampalujeks tehnd* Kuu; *'lamba mao alused 'villad on sitta 'pampaluid täis; õtstakkud on 'kõige 'vaesemad, nie 'onvad 'luitaned ja 'pampalas puha; Ei 'viitsi pääd arida, sis pää 'pampalas (pulstunud)* Lüg; *Mies vai asi, pisikene nagu 'pampal* Jõh

pampalane *'pampala|ne* g -se *pulstunud, vanunud; räbaldunud Ei ma saa neist 'pampalastest 'villust kohe 'kuidagi ilusa 'langa 'kehrada; Mõni läheb peris 'pampalaseks, vanad 'vergu kaltsud* Kuu

panakas *panakas* kamakas *panakas -- kui savi maa koevaga on 'küntud* Plt

panam *panam* esi küli *panam* Tõs

panat

panat *pańát* g *pańada* (mingi ametnik) *pańát*, *tuju* määne *miis*s ol'l, määne valla *vanõbass*; *kiä tege koh midä* `kurja, *siss võtat pańada mano* Se

pand *pand* S Lã Mih Khn Juu Jür, *pann* Hls Krk, g *panna*

1. **a.** looka või rõngaks painutatud tugev vits; võru, vibu *Rüsadel on poolkumerad pannad* Jãm; *pannad olid vigarti peel* - - *kut odre ning nisusid niideti* Ans; *Loomakaela pannad said puhas saarest koolutud, olid kenad vedrujad* Kaa; *kolgi vääit käis pannast läbi* Pha; *korvi pannad* Jaa; *Mõrral on suur tugev puu pand suus; Mõnes kohas oli ka värava peal pand* - - *pand pidas värava* `kinni; *Ma koolutasi sii omale mõned korvi pannad* Põi; *purjul olid kadaga puust pannad, kellega masti* `külges käis Emm; *kardoli korvil olid sees pannad* LNg; *mõrra suu* `pandu koolutasse Mar; *räätsil oo pannad ko, vitsad_o vahele kujutud; mõni pani* `jälle `siukse panna kase oksast `piale [vikatile], *see viis* `jälle *vil'la kaare kokku* Kse; `Panda *tarvitati sooeina niidul* Jür **b.** rangid, mis koosnevad painutatud vitsast ja selle otsi ühendavast pulgast; kütke osa *lehmäl oli pand* `kaelas Khk; *pane* `veised `panda Rei; `lautas *olid pannad* `kaelas, *puu pannad olid* Mih

Vrd *pang*²

2. (adraosa) *adra pann om allpuul, poolest maad* `aere puul, *pann köödets* `aere puu pääle `kiini Hls

pandak, pandakas *panda|k* g *-ku* Hls; *pandakas* KJn kamakas; *kobakas* *Karask* `ol'li *odrajahudest, `pärimi sai kah* `pantud, *muðu nigu pandakas* KJn; *võsa vikaít om suur pandak* Hls

pandar, pander `pandar Emm, `pander Khn, g `pandri masti osa **a.** mastirõngas, millest purjenõör läbi käib *nüer käüb* `pandrist läbi Khn **b.** `ümber masti üks ümarlik puu, *si_on* `pandar Emm

***panderdama** (ta) `panderdab komberdama `panderdab - - *ei* `jaks*a iast* `kõndida Lüg

panderjalg `panderjalg komberdaja – Lüg

pandi pl *pandi*? lugadest kimbud – Har

pandis pulstunud *abe* `pandis, *ei* `viitsi *oma abet* `lahti `kammida Lüg

pand|püss vibupüss *vanasti* - - *olid jo pand* `püssidega *sõdind* Khk; *Poisiksest peast sai ikka pandpüssisi tehtud* Kaa; *Ise kõver kut pandpüss, anna õlut ja* `viina Põi; *pandpüss* `tehti *paaks_pust, pael* `külge ja Muh; *Pandpüss on panna moodi kõver* Emm; *poisiksed* `laßsid *pandpüssiga* LNg

pandrakas `pandrak|as g *-a* Lüg Jõh põngerjas *Õli juo* `kaunikene suur `pandrakas, *ku* `karjas *akkas* `käimä Lüg

pandsak, pandsakas → pantsakas

pandul → pandur

pandu|paik panipaik *miul ei ole oiduaset ega pandu* `paika; `tašku *olli ta pandupaik, leevätükk* `panti *oodakuss* `sissi Krk

pandur `pandur Trv Hel Ran Võn, `pandor Trv Võn Rãp, *pandul* Trm, g -i

1. *kast eluskala säilitamiseks mis kala osteti, `pańti* `pandorihe, *muúdo olõss ukka lãnnü*? Rãp

2. *pandurpaat* `pandurist *pannas kala* `kummi Hel; `pandur *om kala* `venne *pik'une, äste lai ja* `maokass; *elupõlitsed õngemehed eläsivä jõgede pääl* `panduridega, *püisivä* `säinit, *oesiva elun* Ran

pandus(s) → pannuss

panek *pane|k* Lai, g -ku Jäm VII Pöi Muh Mär Kse Tõs Tor Saa Ris JMd Koe VJg Iis Ksi VIPõ Trv Hls Puh Võn, -gu Kuu Khk Krk, -ki Trm Kod Ote; *pane|k'* g -ki Trv San; *panõ|k'* Ráp, g -ki Plv/n -k/, -gi Vas; *pane|ko* g -go Vai; n, g *paneku* VNg; g *paneki* Ran Nõo TMr Kam (hrl liitsõna järelosana) panemine `Tuhli maha paneku ajal oli kuiv Pöi; `kanga üles panek `paergust käsil, põle `aega Mär; leva juure panekus `tehti `sooja vett pangitäis, juurepäts `leotadi ära sääl sees Saa; ega sie mehele panek `kerge õle Iis; *sij õli* `koeruisi maja põlema panek Kod; Laod `suhkurt sedasi täis, et põle paneku `kohta neil Pil; `kartulid on `piäle paneku kaks `korda kündä saand KJn; `kijtsid teda (liha) `enne suitsu panekud SJn; erelise panek (nõelamine) aa `rohkep `kehtime ku `vaablisel ja mesilisel Krk; sääl `olli kaits `aita - - tõene puul `olli prahi jaoss, tõene vil'lä paneki jaoss Ran; Obese ette paneki rista om kõik - - nahast tettu Nõo; egä `omgu iks enne tule `ahju panekit ol' tuu `puškmine Ote; tõu kokko panõgi aig Vas

panem *panem* g -e PJg Kod, -i Muh Tõs PJg; *pane* g -me Kul Hag; pl *panemed* Kuu Tõs Pär Nis Juu Ksi Plt

1. külviesi; hitse *ma külisi kahe panemiga ka; läks panemid vädame, panemed tõmmatse kabliga* Tõs; *üks panem sai külitud; paneme vahe `laius oli neli `sammu PJg; metu panemed oli `villa külvata* Nis

2. põikrihmake rihma pandla juures *ma pea ikka oma rihmale uie panemi tegema* Muh

3. (mingi uss) *koeral olid va panemed - - sõrme laiune, `valge, just kui liht Ksi; koeral panemed järel* Plt

4. sületäis, ühe korraga tarvitatav kogus *tõin ühe paneme `õunu vijl* Kod

panema *panema* R eP(*panõ-* Khn) M(-me, -m) T; `panma, `pandma T V; da-inf `panna R eP, *panna* Vig Mih Vän Pal Äks M T, `panda, panda hajusalt T, V

1. a. (mingisse kohta) asetama, paigutama *`pandi vesi `astjasse* Kuu; *`trestel `panna `sualika `otsa, kui `aeta `tajjud sise* VNg; *pane `perse `penki (istu); keväde on `kartuli panemine* Lüg; Siis *`pandi `leivad labida `päälä ja `pandi `ahju* Jõh; *mei panemo igä `aasta `augusti kuus `silmu `merrad jokke* Vai; *pani omale vammuse üle* Jäm; *`õispu `marju pannasse vahest leva `sisse* Khk; *pani ennast `mandrile (läks mandrile tööle)* Pha; *Ma käisi [lammastele]- - `põhku `alla panemas* Pöi; *kus ma selle koti `panni; ma panni pätid `jalga* Muh; *keik suured `riided said kerstu `sesse `pandud* Käi; *`saadi nii `palju kala, et pole `kuskis `panna* Phl; *kui jääd änam `karta ei ole, pannakse mõrrad `sesse* Rid; *kase koort `pandade [saabastele] talla `alla, siis `kriuksvad; `ambad ja kõik paneb `platsi (võtab tarvitusele) pilt* Mar; *pane müts pähä, kus sa `pal'la `peaga lähäd* Mär; *kuipaeltu sõnikud siia oo saand panna* Mih; *suu rauad pannase obusele suhu* Tõs; *nemäd panad (panevad) toedo `ahju, kui taha `kietä_mte; Majassõ (maja ehitamiseks) sai üsã paelu raha `panna* Khn; *ilus puhas `valge sãrk `pañdi `sel'ga* Aud; *perenaine paneb leba juurt* Pär; *`soostrid `laßsime ära `nõrjuda ja `pañnime vedela pudelasse* Vän; *niied `pantase `tel'gede `sisse* Tor; *panen raha `panka* Hää; *jää il'last kardulite panemisega* Saa; *tie `pandud (tehti) alt poolt küla läbi* Ris; *perenaene pand pudrukausi laua piale* Nis; *`talveks `pandakse `küüni nied einad kõik* KuuK; *läksime `kuškille kupueide `juure, pani kuus kuppu seie abaluu taha* Amb; *pange `riided konksu `otsa* Tür; *õlasse pannasse suojaviekoit, et `juoksva `jälle* VMr; *pani aava piale `plaastri* Rak; *ilos tünn, et soada `kapsid `sisse `panna; mõned `muslased paavad `kuarti kua (ennustavad kaartidega)* Kod; *tulime `einu `küüni panemast* Pal; *vahel sai kõver piip suhu `pantud; täna on vaja - - leeva juurt panna, `leige `veega klopitasse jahud ära ja `ongi leeva juur `pandud* Äks; *oli - - kõige paremad `riided `sel'ga pannud* Lai; *kus sa piitsa `pañnid* KJn; *pañnin irmutse,*

panema

vana kuue või särgi SJn; `pandis kikk niid õbetud leid ja `val`lad ja kikk `pandis obesalle pähä Vil; `seande pane või pudelise - - ei seeša paigal Trv; ahju suu ette es panna puid Hls; temäl ei ole vitsa `oksa `pääle pant (ei ole vitsa saanud); pussak oo meestel `üüilä `pantave; mea pia `piipu ka panem (tegema); mul olli nii äbi, et ma_i tää, kohess ma oma sil`mä oless `panden piltl Krk; susass penile `leibä, aga ega ta_s anna, paänd omale suhu Ran; noorik pidi egäde `paika viüü panema, läits `aita, paänd viüü aeda salve `pääle, läits `lauta, jälle paänd viüü; nüid saap pähäbä joba neli nädälit, ku poig mulla `alla sai `pantuss Nõo; väega `tassa pannu `endä pengi `pääle pik`äli Kam; `ta_l`li nii pal`lass, et `rõivit `sälgä `panda es ole Ote; laset keeväst viüst läbi, tsäkutad ärä ja paned pannile (kukeseentest) Rõn; ma kävve `kartold `pandman San; ku supp `muialõ är ei mahu, sõss võit jo länikuhe ka `panda Kan; paänni vilä koite `sisse `val`miss Urv; tuu om `mõskmise vañn, ala sinnä_ `süüki pandu?; kas nailõ koodõlõ kiä harussõid olõ_ `pandanu õi? Har; `pankõ_paangi_ `küüki Rõu; kutsuti `süüjmä, ol`l `herneleemekene pant süüä? Vas; `mehtse `panva? kuppõ `sisse mett Röp; pangu ui? ni pik`kä nõglatsit `peärrä Se; `pañti `kuu`ljalõ `kirstu vart `viina nii palakõnõ `leibä ka? Lut **b.** kedagi kuhugi suunama, saatma, viima nüüd `panna kaik `kuoli Kuu; näid `pandi `ühte magama Vai; kurja tegemise eest `pandakse `vangi VII; ta `panti `türmi Rei; lapsed tulevad sügise `kooli panna; ega neid sigu `võigi `ühte `panna, need `kiskuvad `ühteteist veriseks Mär; pahased, meks minä `poissi `karja ei pand Kod; meie `pañnime lapsed `kuu`li KJn; küll ma su `nurka pane Krk; `ütred jäät oma manu, aga pojad `pañti kasvandigu Ran; ei `julge `lehmä `lauta panna, laut satap lehmäle `sälgä Nõo; õige vanast `pantu [lapsega tüdruk] `äbi `penki Ote; ei näüdate `latsi, latsõ ol`li `pantuvõ vana inemise `tarrõ San; Eass noid talu `latsi kiä `kuu`li panõ õs Urv; no_pandat vanadõkodu, ku vanass jäät Har; `pankõ minno kas vai põrmađu pääle, ma_saa sää kah `maada? Rõu; eas taad kiä `vañgi panõ õi?, ta_m rikka mehe poig Vas **c.** (kirjutamisest, üles märkimisest) õli `miski põnev lugu, sie `pandi trükki kõhe Lüg; piab `kirja panema, muidu unub kääst eä Khk; egasugu `asju nad `lehtedesse ka panevad Käi; pane käsi `alla (kirjuta allkiri) VMr; pani kruudi täma `piale (tema nimele) Trm; politse-i paab `mussa `valge `piale, tiib protokol`li Kod; on juba `kirja `pantud, seesäb kirjass KJn; nüid `lehte ei panda midägi, nüid om rahvass nigu `umne Ran; `enne `kerkut opetaja paänd lavvaliste nime `kirjä ja võit kirjutesraha Puh; ega siss `kõiki `tunnõ ja minutid ei_saa `märki panda? Har; timäl ol`l ka_`siirutõt ja `kriipsutõt, uma nimi `alla pant (väikelapse kirjast) Vas **d.** (kõrvale, tagavaraks asetamisest) vihase jägu_p pea paigale panema mette, aga ken magab, selle jägu pannasse paigale Khk; vanamad `pannid kõik paigale Muh; ei ta `raiska, paneb kõik `seisma Mär; ta oli old Kaiu `mõises ärraks ja oli siis pand `endale kannu taha paelu `asju Juu; iirtel õli terve kilimitu täis `ermid õma piä järele `pantud Kod; `lasken raha paigal panna Krk; tõese pudeli jõeva ärä, tõene `pañti tagavusi; küll sää esiki leedäss `tarku, kes mõestava `süüki sällä `taade panna Nõo; ei `raiska kõkkõ vällä? kõrraga, pand osa paigalõ Har **e.** (meelde jätmisest, mällu talletamisest) panin `miele, `ninda et piab `seisama `mieles Jõh; Neid - - ilma `märkisi oli teab kui pailu vanade inimestel, ma pole neid nõnda `meele pannund Põi; kui sehuks kenad kirjad - - `kinda kirjad või, siis pane `meele nee ja too koju Muh; ma pane sene `täose Phl; kui madisepäeb oli, `pandi `meeli, mis tuul oli, sest vaadati kala `saaki Rid; põle `seoksi sõnu `aega saan `meeli `panna Tõs; karjussed one jo kuradi nõõliked, kõik panevad kõrva taha Kod; sa_i pane kedägi `miilde KJn; ei ole tat `miili `panden Krk; pane mõni asi kõrva `taade Hel; sa piät tuu asa `hiändäle `miilte `panma Röp **f.** (rõugete vastu vaktsineerimisest) rubisid `pantaks kooli`lastel Käi; `talle `pañdi `rougid

KJn; `aeti `nõstmit panema Nõo; kui ma leeritüdruk olli, siss `panti `ernid Ote; mi läämi pökkõ `pandma San; no pandass jo `he`nit, siss olõ õi inäbä `he`ni inemiisi Se

2. a. teise asendisse, seisundisse või olukorda seadma sie on nisuke mere lima, paneb `vergud `umbe Jõe; tämä ei `oska oust rakke `panna; siga `pandi `nuuma `pääle VNg; `kartulid `saavad `kuhja `pandust; kõik `tütred pani tanu `alle Lüg; pane `ennast akkama, siis akkama mänemä Jõh; `laevad `pandi `lasti Vai; ma aka `kuube `kurdu panema Jäm; liha ning kala pannasse `soola Khk; nii nakki oli ennast pand Mus; Mina_p saa ennast mette änam põliti panna, jalad oo kangeks jäänd Kaa; orikas saab `nuuma `pandud Krj; see_o paari `oastane noor obu, enne kut ta `riistade vahele pannatse Jaa; Pane uks `oaki Põi; ää pang ust nõnna `lahti mitte; pannud ennast sirevile (heitnud pikali) Muh; kañyas `pantakse `niide Käi; Kirikus pidi `palve ajaks põliti panema Rei; `härjad -- `pandud igese Phl; pühava `õhtu `pandi see noorik tano `alla Mar; panin vaka `triikini täis Kul; pani oma `tütred kõik mehele Mär; kui nahk pealt `võetud oo, siis liha pannasse `kõlpu (rippu) Mih; laps paneb käed `risti Tõs; Panõ akõ `lahti, tuba `suutsu `täüde Khn; `pañni viiuli `äälde Tor; ma `pañnin paala sia `sõrga ja tõmmasin luua `kiñni Saa; ku on udune, sis paned purjud pakki ja triivid Ris; pange ennast `riidesse, läheme `väl`ja Hag; ukсед soavad lukku `pandud, kui kodost ää lähme Juu; panime `ül`gid paadi täis TÜR; triigime pesu ära, siis paneme lappesse; nüüd ei `pannagi last `mähke VMr; `erned `panna kärbitsa VJg; `pandi ridvad `püsti Iis; `kanga `niide panemine käis nii, et igast niie sõlmest `torkasid [lõnga] läbi Trm; liha ku sualane one, paad `õhta likku, vesi kisub suala `väl`jä; `lambal `pantse jalg ladaje Kod; kis tahab kerikus käed `risti panna, sñj paneb `risti Pal; panen ennast `laengusse (sõön kõhu täis) pilt Lai; `pañnin rukkid `vihku; minä sellele oma tütärt ei pane KJn; naesed `kañsid, poesid `pañsid rõuku Kõp; jalg pannas latti (lahasesse), ku ta katik om Pst; ärä panna likit `einu `kuhja Krk; tä `pandse `ende rõõvile Hel; pane pañg `serbi, no sa panet ta sedäsi puul`tõlli, sa_j pane kummali Ran; ma panni peenikese lati `pisti -- umala `kasviva `ümbre latte Nõo; ku ajalt sai rüä ärä `pessä, siss es panda kuhilikku Ote; `tõrdu sai vett `väege täüs `pantuss San; ku kapi usse `püürä panõ, ega? sõss roti? iks kappi ei päse? Kan; läke? `ainu `kammu `pandma Urv; vañgi_pandasõ? aheladõ; mu imäl om pal`lu `tütred, tuu murõtass alasi, et kuis ma neid mihele panda joua Har; mul umma_kur`gi? ittu `pandmalda? Rõu; Meehe `auteva_ka naasil `haina rukka `panda? Räp; pangõ rüä? ar `kuhja Se b. (nõidumisest, kaetamisest) `Ennemast vanad `eided ikke tegivad `rohtusi ja -- `andasivad `sisse, kui `kiegi `ummele õli `pandud; `Leivad ei `saaned appust -- `leiva`asti on küll `paigale `pandud Jõh; üks mees on säält käind, see on jah ennast pand undiks sedasi Ans; see töbi o_küll täna moo kallale `pandud Khk; panid `loomadele `tallaja `peäle Kul; see `aigus on kurjast `peale `pandud Vän; minule `pañdi ka sadajalad Ann; enne olid kõik `selged nõiad -- täid `pañdi `sel`ga inimestele ja Ksi; ma näi ärä tüdruku, kes olli kodu pant (vanatüdrukus nõiutud); ku tüdruk poisi või poiss tüdruku `perra `panden, siss akkas armasteme Krk; üits našterass ollu temä pääle vihane ja pannu sadajala `sälgä Nõo; imä ol`l `pandunu `mitmalõ täiä `pääle Har

3. a. mingit seisundit või tegevust esile kutsuma; mingit tegevust alustama paneb jalad `käima (teeb minekut) Jõe; juo pani punuma, et ei ole `siibe `eiga `sorga nähä VNg; pani `veski `sõisama; `tõinekõrd `räägib koleda juttu -- sie paneb kõhe värisema minu; nagu [kass] `lahti sai, nii pani pesädelle muni `süömä Lüg; Võtta naps `viina, paneb vere `käimä Jõh; Sie rohi pani magama IisR; küll sie on `kange `karsitsa, `lähtõ `nennä, `panno `aivastamma Vai; panin ennast natuse `puhkama; külm pani `seaste mere ääred kiduma eina poollest; paneb ees `leikama, `oota mind üht Khk; panid omal kulu põlema Kär; kaua sa ekid,

panema

pane ennast minema Mus; *See oo nii `uhke riie, et paneb oort silmad pümeks; Kus pani tuiskama, nõnda et ep nää mette maad ega taevast* Kaa; sellest ta `kohkus ja pani `joosma Krj; *võtab paar suutäit ja paneb ennast magama* VII; *Kui vana ennast kodrutama paneb, siis teised olgu vagusi* Pöi; *see ais `panni ühna `töökima; laps pannud `nutma* Muh; *kanad panevad vara magama; ma jõi vehe `palju, pani `purju* Käi; *`astma `kopsus, paneb rünnust `umpseks* Rei; *paneme siis `jeema (jätame jumalaga)* Phl; *tuul paneb mere põhja `käima* Rid; *see pidi `kangeste rutto inimese kasoma panema; inimesed panid kõik plaginal `naerma* Kul; *pani piibu põlema* Mär; *siis paneb adra `umpses - - kui rohi akkab adra `kurku `kiinni* Lih; *pane pill `üirgama* Kse; *kui ema või isa oo surnd, siis see paneb ikka südame `liikuma* Mih; *Nikastasi jala ää, nüüd panõb `lonkama* Khn; *kirmid panevad lapse karima* Vän; *vihm `pañni kõik ojuma; naene pannu `karjuma* Hää; *kül`m paneb kääd `könti* Kei; *mättad ja aod `toodi `ühte `kohta ja `pañdi põlema* Kos; *nää, ingeldama paneb, suab näha, kui kaua ma tuksun (elan)* JJn; *siis oli ike orjaaeg, aga - - se kepipõli `pañdi ikke `seisma (ihunuhtlusest)* Pee; *sie (kukkumine) pani kolm nädalat `puhtast pikali* VMr; *mis`ned kassid küll pauraku, kõrvad paneb kohe lukku* Kad; *kitsevihmapu marjad one lääläd, panevad õksele; mündid akavad pähä, `paavad piä `valtama; mine paa saana ahi kütte* Kod; *`pañnid ommoku [veski] `käima ja `õhtast oli sada vakka* Äks; *kui rohi suur, siis [loom] `ahnelt sööb, see paneb põdema* Lai; *panin peerud põlema, siis sial kodusin* Plt; *`kange õlut paneb `purju kohe; `pañni tuhat `nel`la aeama* KJn; *uh kui `irmuss kõle tuul, pañds mu väriseme kohe* Hel; *pange käe `käimä, siss saade ennembide õdagule; ku naese jutu paneva minemä, siss kaagatava nigu anise* Nõo; *naksanu viha säl`lätävve `säl`gä ja pannu plagama* Kam; *ku ta ei saa, mis ta taht, siss ta `pañdse `viugma* Ote; *Kobsaás `pääkese `vasta sängü `jalga ja pañd pil`li minemä (hakkas nutma)* Urv; *süük pañd süäme pööritemme* Krl; *masinal om jo` aur üless kütet, `muutku `pantkõ maásin minemä ennedä; leeväahu vaia palama panda`* Har; *panõmi`tikadi `saisma, sõss liigahhu ei`taa kell* Rõu; *hõlp pand hobõsõ `tañdsma* Plv **b.** *midagi tegema panema, sundima panid `poisi `laulama* Lüg; *vanal ajal pabid panivad lugema* Vai; *ega sind äi ole `siia `orjama `pandud* VII; *nüüd pange obused `pahmama* Muh; *ega ta muidu maksnd, `kohtuga `pañdi `maksma; ta suur tüdruk, ta peab `varsti lugema panema* Mär; *kahe `aastast [hobust] ei panna tööle veel* Vig; *siäl pannatõ (pandavat) `õpma ja `laulma* Khn; *ta `pañni mind tüüs* Hää; *obune sai `pahmama `pandud* Pee; *sial `pañdi mind `saksa `tienima* VMr; *perena pani poosi `nüüri punuma* Kod; *sij om äbelik laits, tõne pane või koerage pureleme* Trv; *emä - - pañd neli põrst `süüjä* Nõo; *sa pandat (sind pannakse) kõkkõ tüüd tegemä* Har; *selle `vaesõlatsõlõ `pante egakõrd rassõ tüü kotoh tetä`* Se **c.** *kehtestama `vaidleb, tahab oma `õigut ikka `maksma `panna* Khk; *kui [uus mõisnik]- - siia tulnd, siis `pandud kepp `maksma* Mih; [ta] *pand uma sõna `masma* Räp

4. määrama a. *kedagi kellekski või kuhugi pani `riigi üle valitsejast* Vai; *mind `pañdi nende `oidajas* Aud; *lapsel `panti oole`kañdja pärast ema `surma* Tor; *`pantse ameti* Kod; *paneme tüüyahiss ta, ta tüüid ei jõvva tetä, aga üüid `vahti ta jõvvab küll* Nõo; *pandasõ kats hoolõ`kañdjat vai `huul`dajat, nuu piat huult pedämä vaesõ latsõkõsõ iüst* Har; *ma tahagi sinno `pernasest `panda`* Räp **b.** *(nimeandmisest) mõni põlegi pannund nime, üiäb kirjo või küit* Mar; *pani nimi koa selle kohal (sellele kohale)* Ris; *mõni `üidis [külapidud] `pungarid jah, ja kuda nad kõik need nimed panivad `jälle* Pee; *ei ole kuuld `miški nime `talle `pandama* VMr; *kadekops või kadekonn, kuda `keegi `talle nime paneb* Plt; *egäle lehmäle pannass oma nimi* Hel; *laits tahass nime `alla panna, viimäte sureb ärä* TMr **c.** *(maa välja mõõtmisest, kruntideks jagamisest) sie talukõht `panna `krunti* Lüg; *maad akatakse `runti panema* VII;

igal talul oo neli kolmandist, sedasi `runti `pandud Mih; kui maamõet tuli, siis `pañdi `kruñti Juu; kohuss `sõitsõ siia `vällä, ku viimäse piiri `panti Ote; mu esä `aigu `naati maid `kruñti `pandma, sõss `añti maad `rohköp mano? Rõu d. (muud juhud) ma pane suure inna `peele Khk; `raskid `süidlasti `pandakse `surma VII; toll `pandi `peale VJg; `orjus oli see, mis `piale `pañdi Lai; oll'i juba neil are-st kohale `pääle `pantud Vil; suur rahv panna `pääle, ku `säädust ei pea Hls; ku midä `kurja, teñnü, pandass trañv `säl'gä Krl

5. pidama, arvama nie maa `poissid ja `tütrigud ige `panned neid `randlasi `ninda ala `tuulisteks ja viletsäks Kuu; paneb seda `nalja `ninda pahaks Hlj; tei paneta seda `naerust -- [mis] mina `räägin VNg; ei `pandud sedä nagu menestki Lüg; küll `pandi imest, kui miä `tervest sain Vai; oma `tarkus peab `aisma, ken ennast ise paneb targaks Khk; ega seda_p patuks `panda Muh; noor inimene äi või seda (töötegemist) vaevaks `panna Rei; ma pane sedä ko aoks, mes neoke kahekeeleaga inime oo Mar; ära sa nd sest kedagi pahaks pane Häa; aoks `panna ei ole siin `miskid Ris; ta paneb valeks sedä, ei usugi sedä Juu; kubjas ei pand koa pahaks, et me `aega `viitsime Jür; ta paneb mind pahaks Koe; suur kuer tuld `vasta -- tema põle sest tiand midagi `panna Kad; täma paneb seda nagu äbist Iis; panevad sedä Kodavere kiilt narriss; tämäädä `pañti totsakass, õli `niske pehme, ei `mõisnud targass vassata Kod; küll on asi imest panna Pal; paneb teist alvaks Plt; mul `oll'i viisteisskümme `lehmä -- `siukses `veikes talus, et kõik `pañnid imes KJn; kes sij peni `ända kergitess ku ta esi, sij om `seatse `kitja inimese jaoss, pannass koera sarnatsess Trv; rikkust ja vara om tal küll, aga kas ta pand ennast suurest ja `uhkess; ega tast nüid suurepet ei panna kedägi Krk; nüid paneb miu `süidi, et mia olna kõnelnu; kate anuma seen om keedetusi `kartuld, aga miä es pane `tjüdväski Nõo; nüid kõik' sij ilm nii eläb, nüid ei mõista midägi nigu `immess panna vai `pal'luss panna Ote; sõss oll' tä `vaiki, es pane inäp minnu `süüdläsess Urv; timä nigu is panõ tuud vihass, et sulahanõ nii `kaugõss `jäie Har; tiä pand naid vannu inemiisi ul'liss Rõu; `pañde võl'sist, es usu? tuud `asja Plv; är_pangu? pahass, et nii halvastõ `lätse Räp; mõrost pañni [piipu] Se; timä pand hinnäst suurõst Lut

6. (tegevuse intensiivsust väljendades) a. kiiresti, äkki liikuma; jooksmas, kihutama, põrutama pani `paadist `välja ja ei `maksand `penni `mulle Jõe; lähäd nääd [vaskussi], on tämaa pääl, `järsku paneb maa sise kohe Kuu; ma panin `metsa Hlj; jäniss pani `putku, `enne kui nähä `saingi Lüg; Mehed `saivad obuse `päälä ja panivad valuga, et ei jää enamb `õhtast Jõh; laine pand tal üle pæe Jäm; pani nii, et kannad `välkusid Ans; Teised panid puhas laadale, vana Juhan jähi üksi koduoidijaks Kaa; kes seda nägi, kus ta `panni Muh; `panni `vastu kivi, sai `surma Phl; pand rahaga `kõrtsu Vig; kis tedä `nähe, see putket `panne Tõs; Mõni obune -- `oll'i `kange, `pañni päris laiaast liidust üle Häa; va kaäs, `seegi paneb `metsa HMD; äkki kuer pand `vingudes našte sabade `alla Jür; pani tuast `väl'la, ilma et oleks raha `kaasa võtt JJn; mul põle `aega -- panen edasi; nüüd jäid testest maha, pane järele VMr; kui silmast piastime, panime padinal `jälle `õue Kad; üks lehem paneb `võssu, tõõsed ku tuld taga järele Kod; pane padavai `küla `piale, et saaks aga rutemast ära `riakida Lai; pand `teisi tuppä Plt; vesi pañds mäkke `alla ku varin Krk; kõik paneva üle järve minemä nigu üits mijs Ran; panniva kodu `poole tulekit ku `undab Nõo; ku_sullõ mihidse kõik' `ümbre tulõva? -- siss piat `putku `pandma; ik'k uma esä rišti manh `hirmsadõ, vett pañd `põški `müüdä `alla nigu `hernetéri maha? Har; sül'lem taht pakko `panda? Räp b. lõõma, virutama panen `sulle ühe `täie Hlj; küll sie pani `iõisele uop `uobi `pääle Lüg; poiss saand maast paekivi ning pand vanal `rindu sellege Ans; pani käraka kõrva `pihta teisele Khk; kui kuri loom oo, paneb tagant üles, kui sa `juure lihad Jaa; pane `aamriga naalale `pihta Käi; panin `taale malakaga

panema

paar ead pirakast Kul; ma pane su `ambad naa `kurku et Kse; meie lehmäl ei ole saba `jõhbi, oo ainult kõnts, pani nagu `kaikaga `ümmer pea Mih; `pantase plaks ja plaks, piitsaga lüüasse Tor; pani jalaga `vasta muad Juu; nui kerves, nüri, panin sellega [oinale] otsaette JIn; lubas `talle vasta `vahtimist `panna, kui viel nisukese jutuga tuleb VMr; nii ku kivigä õli `pannud, kõhe aken `katki Kod; ma `pañtsin ta `vasta ust nii mis plärtsätäs KJn; ja `panden selle tõise `kivemehel pähä Krk; eñg - - karass täis, siss ma tälle panni malgaga Ran; pañd obesele `ohjuga iks nõõ ja nõõ; ma `virgusi tolle müristämise `pääle üless, ku pañd mulle `silmä toda `välku ike siuh ja säuh Nõo; `pandsõ üte `lahkami, nii et tõist enämb es taha Ote; viglaga pañni kubijale üte väl'gi Plv; [kui] ta kohegi minemä lätt, sõss õks mõni pand risti ette Vas; panõ? üts katõkæ hubak taalõ pakulõ Räp **c.** kiruma, vanduma; midagi ütlemä tema pand `täie `suuga `kurja Jõe; paneb_sule sihantse `apstüki `vastu Khk; alate paneb täie kurjaga Kod; ei riagigi muidu, kui teine sõna teist, teise sõnaga paneb kuradit, teise sõnaga muud juttu Lai; temä panep terävest `vastu, `justku `aamrege lüüss augu `sissi Krk; pañd [sõnu] `vasta nigu rahet Ran **d.** tulistama `ülge `torkas pia `välja sial mei `ahtri tagand viest ja ma panin `paugu ära Jõe; panin `talle (linnule), `juhtus just kaela `sisse Noa; üks valu iling käib siest läbi, nago püssiga paneb Ris; isa `viidi seina `jääre ja `pañdi pauk Jür; metsaned lasivad einamalle maha, panin paugu, ei trehvand JõeK **e.** (muud juhud) pane aga `tüöle taga VNg; `panga taga, et `saata `tehtost Lüg; raud kieb, pane ia its `piale JõeK; kui kevadel põld kuiv oli, siis põle muud, kui pane taga VMr; kukk pand iki kirr ja kirr Ksi; soe poja `undasõ? - - kõik pañniva ku uu-uu-uu Räp

7. torkama, pistma **a.** salvama, nõelama madu pani `sorme VNg; kui inimesel üs oli ära pannun - - siis `pandi `piäle `jälle tubakast ja `viinä Var; õrilane paneb nõnna, et paun pale peal Ris; mesilind olli är `panden Krk; tuli `uunede ei tohi uisa (ussi) `pantu jalage `sisse tulla Hel; mehine pañd ärä Rõn; palulütika - - ku tuu `pandav inemist, siss tuu `kuulõv ärä? Har; siu `pantu? paistõtass iks üless; meil umma_ni `hirmsa kiholasõ?, kõik ihu um ar_pant Rõu; pik'k (madu) pañd kæ är? Plv; ar minku `paljidõ `jalguga `mõtsa, last ar sivvul hinnäst `panda? Se **b.** (suguakti sooritamisest) kes taale `panna jõvab Muh; tahan talle `panna Kod; niikavva käind `kutsariga, kui tal oli `külge `pantud; kui oli vagane poiss, magas muidu, aga kui oli ull poiss, pani kohe ära Ksi; mijs pant taga iki Krk; ah siss mina ole tõste solgi tüñn koramus, et egäüits võib tulla ja panna; `ol'i - - pahandanu, et naene ei ole tälle panna `annu Nõo

8. a. lisama `tõine inimene `räägib, `tõine paneb viel omast käest `juure ja `lähvädki pahanduse; `miski asi on vahestada, minul on paremb, siis `tõine pani `pääle, raha vai `oina vai Lüg; ühe sõna `kuskil kuuleb, siis pannaste üheksa `juure Jäm; Pane `auru `juure (lisa kiirust) Han; Siis ikka pani tuulõlõ `juurõ ning lei mõlõmad `ankru ketid `katki Khn; paneme kaks kolmele `juure Kos; kessi sedä juttu vähändäs, ike panid `juure Kod; pañds `pääle vasigu ja `põrse ja raha ka vijl Krk; ta om minu jutule võlet manu `pandan Hel; mia vaheti `mustlasega obese ja panni vijl vana `lamba `pääle; ta_i anna `kaalu `väl'lä, tuleb manu panna; kõrdsimijss pañd iks vett viinale sek'kä ja joodiku mugu jõeva Nõo; panõ viis kopikat pääle vijl, siss ma anna selle raamadu Har; `kuultul jutul ei olõ_ põhja all, võõdass mant ja pandass mano; vanast ol' visat `vasta `saina `vil'jä, ku kõrahti, siss ol' pant vijl aganit sek'kä Rõu; `Rõõska `piimä süvvä es kunage `sel'gelt, alate `pañte vett mano Räp **b.** kaasa panema apu piimä pudel `pañti ligi ja kaks `räime koa ligi Aud; napp olli ike manu `pantav nõu Hls; temäle `pañti ütten viht ja lauluraamat Hel; kapusta `oitu vanast teomehele ütten `panda Puh;

ku `minti `luhta ainalõ, `panti liha ja pütütüüs `piimä ütēn Ote; tuvagu leht ol'l latsõlõ mano `pantu, et sõss lää ei_huusi_mano Rõu; vanast kõgõ ku `liina `mihti, `pañti söögikoit ütēh Vas

9. (ära või üles märkimisest, märgiga varustamisest; tähele panemisest) mina panin tänavu `kardulid `nuore kuus, mina panen nüid `märgile, kas on `kardulid all Jõe; `enne ei `oldki `kellu, `pandi `mērgile kaik Kuu; panin `märgile, siis näen, kas `keski on käänd `puutumas Jõh; Küll sel on on keik `märgile `pandud, kust kedagi käppada saab; Pane nüüd `märgile, et `mõistaks `seie tagasi `tulla IisR; nii tasa inimene käib, et pane `märki, kas läheb paigast ää või mitte Mus; tiivastega `naadrased `lindvad inimese `pääle, siis on aga pili tulemas ka ja vihēm, oleme neid `asju märgile pand Rei; ega varas `öösse tea voadata, et märgile on `pandud HJn; panen asja märgile, kui ise kodunt ää lähän VJg; tähedess panid `märki, mes kellä aeg one Kod; pani märgi pärast, `siadis `kartuli nii, et kui `keegi võtab või liigutab, siis on `tunda -- mõni laastukene või `pilpakene `piale Lai; kui mõnel `põhku kaoss, sõss pant tähe peräst Krk

10. (saagi koristamisest) käesid `mõisas tüüs `mõisa tükke panemas Äks; ennembe pannimi `põldu kätege Hel; suur nuřm `kaara panna ja mia mugu lõõdsuta Puh; kes sedä `asja om nännu, et nii `ilda pandass rügä; piäme `tõugu nakama panema, tõug om valmiss Nõo; minu esäl `olli osetu talu, me es pia `tingi `panma (mõisa tingitükilt vilja koristama) minemä Ote; Ilma omma_nii `saodsõ_timahavva -- kuis ta põld `pantuss saa ja `kartoli `võetuss Urv; no? om jo rügä panda? hoolõga, lätt maha? Har; ni_pal'lo ku `vilja ol'l, ol'l tsirbiga_ `pandmine Rõu; vili ol'l `panda kõik', vikadiga niideti ja Vas; kas sa kävet `täambä rikä `panmah Räp; nä? `pandva `kaaru Se

11. pilt a. (raiskamisest, rikkumisest, hävitamisest) `juodik, sie paneb `terve maja varanduse puha `nahka, juob kõik ärä Lüg; Sie `sukrutuos on mehele `pandud (ära kaotatud või lõhutud) IisR; joomaga enese vara keik mokka pand Khk; nää kus püüs on, se on viis inimest `ingama pand Juu; selle nuore inge pani tema ise akkama Amb; ta ei anna `mulle koiti kätte, on vist juba `nahka pand Sim; pani raha `tuksi, kodu ei toond kopikatki Trm; siij `tohter paneb raha magama ja ei tiä kedägi Kod; om tõise `sirgu `panden, mis muud, ku vangiravva saa iki Krk; viin, tuu pañd ta `persede Nõo; kolmkümmend vakamaad `nurme `panti `nahka Kam; ta om uma `tervise `nahka `pandanu uñmi `hulluisiga? Har b. ((ära) söömisest, (ära) joomisest) nie kuradi sinirakad, nied panevad ane ja kanapojad keik mokka Hlj; kõik kraam saab muudku kõrist `alla `pandud Lüg; pane üks mereulgus (kala) `rinde ala Khk; pole siit midad üle `jäamas, ma pane kõik kiksi taha Vll; `pannid kered täis ja läksid uksest `välja `jälle; neliteisn `poega `olli, tõhk `panni `perse kõik Muh; kõik pekisemad tükid pani ikke tema `nahka Mär; Mitu soru (teat viinapudel) te akkama pañnite Hää; vasikas jõi lehma joogi ära, siis pani oma joogi `pihta JJn; pani kõige vartega `nahka VMr; süüß ärä, kõik paneb `kelku Kod; olli kõvast kõrdsin `põmmu `panden (purjutanud) Krk; kaositävve suppi pañd `perste; kuidass `kiägi [kiisku] sei, mõni pañd ütēn luiega minema, es puhastagi Ran; Sa_l't naa_koogi_kõik' är_ `põskõ `pandnu Rõu c. (ära suremisest) Lõüs ka paraja aja `korvad pää ala `panna Kuu; pani käpad pēe ala Jäm; Oli kõrvad pea `alla pannund Põi; juba see pannund -- käpäd pia `alla Mar; siga pand lihavõttes kõrvad pea `alla Juu; Pañd käpä? är? pää ala Urv; tuuđ saa jo mitu ajast aiga, ku ta kõrva? pää `alla pañd Har d. (tapmisest, surmamisest) tuu ol'l `pandanu riihetävve `latsi paigalõ Har; ma pañni mehe mätt_ala (mätta alla) makama Se e. (midagi tegemisest, töölehakkamisest) pane käed `külgi ja `aita mend Mar; tõist inimest `tõsta või avite, ike panep käe `külgi Krk; pane käe `külge, mis sa vahit Hel; laisk ei panõ kätt ka tüü manu Har; tuu `piidli (peegel) saiß mõni mitu `aastaga,

panema

ei - - panõ õs nõppugi `kül'ge (ei kasutanud) Vas; panõ jo kae^o tüü `kül'ge, ärä^o ooda inämb midägi Räp

12. ette panema 1. ette rakendama `Panga aga üks obune ette ja sie vade juhib Jõh; täna pole tarist obust ede `panna Khk; vanad `pannid obused ette ja läksid kihutes põllale Muh; ma `oskan ärja ette `panna ja `oskasin `künda koa ärjaga Hag; panen obese ette, miul õli kua uus puu `tel'gega vanger Kod; kahessa `aastane laps paneb ise obuse ette ja tiib `lahti Pal; mine paa ruttu obene ette, ma jää muðu `il'däse Hel; taludel `ol'li obesit ette panna mitut Nõo; esä pañd obõsõ ette ja lätsimi_kerikudõ Urv; nüüd panõmi_taa varsa `vahtsõst ette Plv; viis `ruublit ja pan hopõn ette Vas 2. tõkkeks, kaitseks vm otstarbeks ette asetama pannase uut `ruuti ette Tõs; puid `pañdi ette, kui pruutpaarid tulivad laalatselt Pee; pidin ikke juba `ammu adrale uue saha ette panema VMr; `aknad pandasse ette talvess Kod; `pantse puñn ette KJn; mulgupuu om vaja - - ette panna Pst; pañt tõesele jala ette Ran; `aknamulgule om vaja laud ette panna Nõo; `poiskõsõ rõibõ pañd mullõ jala ette, ma_sattõ maha nii halusadõ et Har 3. söömiseks ette andma ka sea läät elädel `einu ette panem Krk; pane lehmile õle ette Hel; kanadele piap süük ette panema, nuu oodava Nõo; ma_lä kae panõ eläjile midä ette Rõu; sa süüt toda, mis sa tahat õt, aga ma_piä toda `süümä, mis sa mullõ ette panõtõ^o Plv 4. ettepanekut tegema üks kõik mis ette `pañdi, tema oli ikke `vasta Plt; akas ette panema, et ostame siia majasse orel Vil; naene pañd ette, et sina ärä usu nende juttu Puh; kinni panema 1. a. sulgema pane `raamat `kinni Lüg; `Trehter õli ja - - pisikesed `pulgad, `miiga `vorsti `õtsad `kinni `pandi Jõh; kui põlend on, siis pannasse ahi `kinni Khk; ärä pang `silma `kinni Kaa; Katsu see auk sealt `kinni `panna Põi; mine pane uks `kinni Mär; ahi vaja `kiñni panna Ris; uks on nii lohakalt `kinni `pandud HJn; kes inimeste suid jõuab `kiñni `panna VMr; `kõster akand neid `uksa `kinni panema Vil; säälm om üits laud ripakil, sij om vaja `kinni panna Krk; õtak om joba käen, no kas sa akand `kinni ei pane Puh; mul om suur kühä, mitte suud `kinni ei lase panna Nõo; hamõtõ kinni `panda^o ol' sõlõ^o ja preesi^o Kan; no^o om latsõl taa tük pähä opit, laits pañd raamadu kiñni^o ja lugi ni_sama ku raamatust Har; mine^o sõss väri kiñni^o `pandma, ku hobõnõ väläh (oled juba hiljaks jäänud) Plv b. tõkestama, mingit tegevust peatama kuningas `lasko `panna kaik joed ja ojad `kinni Vai; mets oo `kinni `pandud, et `metsa ei tohi `raiuda mette Mar; kis `viina `tahtsid, need tulid siis panid [pulmalistel] tee kinni Vig; `raiusid tee `peale puid ja panid tee `kiñni Juu; siis `pañdi see maha `laskmene `kiñni Pee; vihm `pannud kõik tüü `kinni KJn; vihm pand hainavidämise kiñni^o Har c. kängitsema akkan `jalgu `kinni panema VNg; eenamaal sai ikke `pal'la jalu `olla, kui rukit lõegati, siis said jalad `kinni `panna Aud; pane nüid ometi jalad `kinni Hag; jala vaja `kinni panna Krk; ma karjan käesi, es pane `jalgu `kiñni Ran; panõ_no^o jala kiñni^o, sul om lauda manu minek' Har d. (jäätumisest) jo säält `varsti akab obusega läbi `saama, külm paneb sood `kinni Khk; see külm pani nüid ikke vist kõik jõed `kinni Mär; tuleb külmätaat ja paneb kõik `kiñni Ran 2. peatama, seisma panema kuiv paneb `kasvu `kinni, `vilja `kasvu ja `kartuli `kasvu; `kange lubi `ilma `niisutamatta paneb `kõikse paremast vere `kinni Lüg; ajab nii väga kõhima, et üsna inje paneb `kinni Khk; veriurma rohi paneb vere `kinni Muh; see kuib pani nüid kõik vil'la `kinni Mär; kui kui (kuiv) kasvu `kinni paneb - - [siis] terad jäävad kõhnas Var; ma en jõõda juassa, inge paab `kiñni Kod; sõnadega pand vere `kinni `enne vanemal aal KJn; taa keväjene hall pand mõtsa kasu `kiñni^o Har; vere kini^o `pandmisõ sõna^o Se 3. a. kedagi, midagi kuhugi või millegi külge sulgema või kinnitama ragiga panna puri `masti `külge `kinni Jõe; mene pane `luomad `kinni Lüg; puust onk, `senna `kül'ge pannakse lehm `kinni Pha; mine pane obu `kinni Emm; ma paan sul käed `kiñni

köödikuga Kod; mine paa lehmä `kinni Hel; pañni õigõ `aiksahe tsia kiñni Se b. vangistama kes `süidlaseks on mõistetud, pandakse `kinni VII; Panad viimaks tükkis kinni Emm; ega vähikse süi päräst `kinni `panda Mar; mees olla taal `kinni `pandud Mär; peitis `riiki väga pal'lu - - ja ta `pañdi `kiñni Plt; ku tuu liha oless meie sanna päält kätte `saadu, meid oless jo `kinni `pantu Puh; ku sa `viina aat, pandass `kiñni Nõo; sai no? `varga kätte, `taaga ei olõ no_muud, ku panõ kiñni? Har; `tiiti küll, et tä varass um, a nägijät es olõ?, kiñni_`panda_saa as Rõu; kes siss rikka mehe puja kiñni_`pañd Vas 4. ära sööma pane see ääriigutäis `kinni Khk; paneme `kiñni kikk, mis siin laua pääl on Vil; k o k k u p a n e m a 1. ühte kohta koondama, koguma, ühendama panema - - [raha] kogo, siis `saama `viina Lüg; sajuste `ilmadega_p saa `vilja kogu `panna Khk; pannasse kümme püud kogu, see_o kerajas Mus; läksid `einu kokku panema Mär; poisid panid kamba kokku Lih; `rõhke ein, ei või veel kokku panna Saa; inimene - - kül`metab `kangesti, et `ambaid kokku ei saa `panna JJn; meie panima õma vil`jä edemält kokko Kod; puu ja ossa om kõik maan nigu risu jälle, tahava kokku panna Puh; muidu sai kokku `pantuss kesi, üits vijr jäi vijl Nõo; tuu pañd kõik` uma asja kokku ilusadõ Har; `pankõ no naid rük'i kokko ar?, vihma pilve? umma_`katõl puul Rõu; õtag tulõ käite, vaja ar miñnä? kaar kokko `panda? Se 2. üksteise külge liitma, osi tervikuks ühendama `kirbitsad on semendiga kokko `pandu Vai; sel`jälloo on jatkudess kokko pandud Kod; tulõ? avita [püss] kokko `panda, sa mõistat Röp 3. teineteise vastu või lähedale asetama pane käed kokku, täna essukest Muh; paneme rinnad kokku Tõs; ma ole alati kaits kätt kokku `panden, jumalt palunu Krk; vanast `maeldi süiltsi, panniva rinna kokku Ran; kõrva(1e) panema 1. varuks panema, alles jätma nüüd ei õle `tarvis, panen `kõrvale `tõisest `kõrrast Lüg; üits `komka `ol'li, kos tünnid-tännid ja kõik vana kraam, mes sa kõrvale pannit Ran 2. tegevust katkestama nüüd panen muud asjad `kõrva ja akkan seda tegema Mär; selle pane ärä `kõrva, sij jääs poolel Krk; maha panema 1. madalamale pinnale asetama korvi panin `põösa `eere maha Käi; `pandsin oma kanadelle `senna teri maha Vil; paa laits põrmatul maha Krk; [luiskamisel] paned varre maha, `kandsu pidi võtad vikati kätte ja lase tõesest otsast `tõisi iki Ran; mia panni läniku kongu otst maha Nõo; kaasil ol' kuldnokk suuhn, tiä mõitõl` roiti ollõv, pañd `maahha Rõu; vanast tohe es `jalga sängüst `maahha `panda?, nii ol'li_`kirbu? man Vas || (intensiivsust väljendavalt) pani kena korra lund maha Jäm; igi pañd `müüda ihu maha Ran; tuul ol' nii suur hädä, et timäl pañd sil`mist vett lobinaga_maha? Har 2. mulda panema, istutama `kartulid `panna keväde maha Vai; `tuhlid_o juba maha `pandud Muh; mina käisin sial mitu `aastad [kartuleid] maha panemas Ris; eele `võisin juba `värskid `kartulid, `enne maid alate `pañnin maha KJn; peedi tulev maha panna Krk; kuuse `sijmne pandass maha, säält tuleb `vastne mõts Nõo; pops `pandse kah vaka `kartlit maha Kam 3. pikali panema; ka lamandama `püüüb `panna tõist maha Lüg; pull pani vana ika maha Emm; vihm_o lina maha pand Vig; vili_o lagas maas, kui sadu maha paneb Lih; tulad kaheksi so kallal, panad maha ja tegad `sooga viis imet Mih; [tal] õnnestus oma vastane maha `panna Tür; me lätsime `rääblemä, ma panni mõlemba maha Nõo; `kartuliladva? um ka maha_`pantu tuulõga Rõu; paks vili pandass `kergehe `maahha Se || (intensiivsust väljendavalt) tuul pani aiad maha Kod 4. mingist tegevusest loobuma ku näet káraamedid maha pañni, sõss jäi kodutal`lituistõ jäl? Urv; otsa panema 1. lisama pane talle jätk `otsa, uladab küll Emm; varrukas oli ulluste `otsa `pandud Kad; ku sa `kätsid `õisa et pane, üle õla õlgu ike riie Kod 2. (süütamisest) pane `puiele tuli `õtsa Lüg; pannass tuli `otsa ja paludets ärä Krk 3. (kosjasobitamisest, kihlumisest) otsa `pañdja tul'li?, nuu tõi viina `hindest, a süük' ol' `tüütrigu imä poolõst; pankõ otsa? ar?, siss lää hähä? hukka Se; piirdu ~ piiri panema 1. millegi edasiminekut

panema

või arengut takistama ei `oska enese jutule kedagi `piiri `panna Hag; lastass lastel `kasva nigu ta tahab -- ei panda tälle `piiri Ran 2. sisse, ümber piirama uisk olli `piiri pant; vanapagan `panti `piiri, kolm `tiiru `aeti ümmer kivi Krk; hommen om soejaht, mõtsavaht ol' jo soe `piirdu `pandunu Har; maja `paniti `piirdu ja `tapja_lätsi_`tarrõ `poiissi `oisma Rõu; piisi peale panema pidurdama, keelama Poiss ei õpi `koolis, kodus piis `rohkem `piisi `piale panema; mis sa lubad, pane piis `peale Han; `rohkem `piisi `peale `panna, et ei tee seda `moodi Mih; rõhku panema tähelepanu pöörama, tähtsaks pidama `kirjutus oli ka [koolis], sene `piale `nenda `rohku ei `pandu VNg; `keski `selle `pääle `rõhku ei `pannud -- `räägiti vaid, et on `niiskene kivi, mis põleb Jõh; ei `pandud aava `arstamise juures `rõhku Rak; Vanast no kunst`väetuse `pääle `rõhko es `panda? ja tuud pal'lo es tundake? Rüp; vastu panema tagasi hoidma; vastu hakkama; tagasi tõrjuma; vastu pidama obune paneb `vasta, ei akka vedama Hlj; `selle `vasta ei saand `panna, kui käsk `annetu, et piad menema `kruonu Lüg; inimene_p saa siis oma immudele `vastu `panna mette VII; mis `asja sa üsna `palja `käega `vastu paned Muh; need `vankred oo `vasta pand küll Mär; rookatust olid maeadel, need panid väga paelu `vasta Tõs; mis jumal teeb, on ikke ea, ega temale `vasta `panna soa Juu; pilvese ilmaga viil paab muru `vassa, päävägä `kõrbeeb Kod; nii `kange `kaelne, paneb aga `vasta MMg; om üüts `vastu paneje luum Krk; laits paneb `jalgu ja kätega `vasta, ei lase `enda `tarre viia Nõo; Mul `olli suur pere kah, ega midu ei oless `jõudnu `tüüle `vasta panna Rõn; panõ `vainlasõlõ nika `vasta, ku õks `hiinge rinnun om Har; ta ku sarv pand `vasta, `kullõ_i mu sõnna Se; välja panema 1. a. vaatamiseks välja asetama pane õmad liniked `väljä Kod; Üte `akna pääl nägi timä üte väädsõ `vällä `panto olõvat, miä umass väädsess är? `tundse Rüp; `kuultusõ `pantiva `vällä, sääne ja sääne hobõnõ Se b. kaartidega ennustama `muslased panid `ässu `väljä Kod; tuu mõtsavahi sõsar pannu `tüürigedele `kaardit `vällä Nõo 2. millegi eest maksma tämä on `muidugi pali raha `vällä pand sene maja `tarvis Lüg 3. minema ajama ku `juunud one, paab kõik majass `väljä; [ühe] poosi `pannud `väljä, tõene one asemel Kod; `paniti umast majast `vällä, no? ei olõ kohegi elämä minnä? Har; `prõstav paänd vele majast `vällä Rõu 4. välja paiskama, eritama kui said `säksi, siss paänd tuld `vällä nigu kohin Ran; pää om otsan likõ, pand hikõ `vällä Har 5. ette andma; käiku laskma taari perä, tuu `paniti `vällä? eläjeile vai `tsialõ, siss teiti jäl? vastanõ; taal om katõ moonamihe kotuss, ta piat ega `päivi uma neli söögikõitti `vällä `pandma Har; üles panema 1. a. valmis, üles seadma meil siin on `rästä puur üles `pantud Lüg; akkame kanjast üles panema Muh; pada taab mõsta ja üles panna Hls; ma taass kangast är `kääri ja üless panna Krk; siss ku tuul `olli, siss `panti tuulisari üless Ote; panni õks naid pellätüisi üless varõssõilõ Har; ega nuka pääl ol' mißs, ku maia üless `paniti (ehitati) Rõu; meil ol' ka mitu kusalat üless pant Vas b. (ahtmisest, hangumisest) rehi on juba üles `pandud Kär; kui omigu akkas `valgeks minema, siis oli rehi rabatud, siis juba akati teist jälle üles panema Põi; rukkid tuleb üles `panna Mär; Kas rihe üles panitõ Khn; `pandi ülesse, kolm part korraga, sie oli üks laug Jür; kuormast visati vihud -- rei `alla ünniku, sialt pannakse üles Sim; põld `eina ligi sada `ektaari viil ülesse `panda Vil; mis neist eintest maha jätide, `panden na enne üless Krk; ommen saab viil päid tuvva, saab rehi üless panna Nõo; haina omma jo `kuiva?, nakakõ üless `pandma Har; meil `paniti viis `kuurmat rük'i `riihte üless Rõu 2. üles märkima, kirja panema `teie siin `präigus paneta üles kõik `asjad Lüg; panin üles, et ei lähe `mielest `vällä Jõh; tiab, mis nad `sõnna tõstamenti üles paned VII; pani päävad ülesse, mitu `päeva `keegi oo tõöl olnd Mär; kas te `Kungla nime panite ülesse Jjn; pane üless, et ma oma palga kätte ole saanu Krk; sa piat üless panema, mes päevilise om tennuva

Nõo; `tämbä ol' `mõisan kirutaja, päävä üless `pañdja Har; nää, `tahtva üless `panda?, seledä tuu lugu är^o Vas; ümber panema 1. midagi millegagi ümbritsema pane `raudadele räntsag (vikatiteradele kalts) `ümber Khk; `toodade ikke metsast [sõnajaigu] ja `pandade `ümmer [haigete jalgade] Var; pulma`aege pannasse kuuseraedud ukse `ümmer Tõs; pane omale `rohkem `riidid `ümber Hag; tallukad `panti `ümber `jalgade Lai; see on ilparakas - - paneb enesele `mitmesuguseid `asju `ümmer Plt; ärä `pal'le `pääge `vällä minnä, pane räit `ümmer Krk; küll ta_m `parbari `lehti pannu `ümbre kuk'ke, küll ta_m agu pannu `ümbre, aga kana läab ike ja kaabib üless `kõik' (seemendatud aedviljavagudest) Nõo; mis toolõ latsõlõ `ümbrele pandass, `muutku hamõh ja mütsükene Plv 2. tõlkima minä `muistan nattukese vene kielt, kes ei `muista, minä panen `ümber Lüg; Kedagi saa aru, las tuleb paneb `ümber IisR; Osad sa seda kirja ümber panna Kaa; `inspektor akkas vene `kieles `reakima, kool'meister ei mõistnd `ümmer `panna Kos; kae mi poisõs om jo_tark poisõs külland, ta pand taa vene keele tükü `ümbre eesti `kijlde jo^o Har

-paneng Ls jalapaneng

panetama panet|ama Jäm Khk Muh Kul Mär Vig Kse Han Mih Tõs PJg Tor Koe Sim Plt KJn Trv Ran Rõu/panõ-/,-eme Hls Krk(-em) ärä harjuma, kohanema; tuimaks muutuma oled sa meite külas panetama saand Jäm; ma olen juba selle `tõõga panetand Mär; Lapsed oo `pal'la jalu panetan, ei näd `aiges jää Han; Mina olen juba elus nii panetand, et miski mind ei kohuta PJg; ta juba ärä panetand, sellele veke tüe `miski ei tie, pihunahad juba kõvad Sim; edimeld oli küll rasse, nüid ole joba ärä panetanu Trv; temä om är paneten selle eluge, kedägi ei pane enämp Hls; jahu `kästi vähep `pääle panna [sea söögile], senigu ta ärä panets Krk; oled jo ärä panetanu, ei pane enämb tähelegina Ran || kuluma se keis on nõnda ärä panetand, sest ei tule enam `asja midad Khk

panetamini hoolikalt, hästi see oo nõnna panetamini tein oma töö Muh

panetamma panetamma Jõh Vai taga rääkima tuli `siia panetamma toist inimest Vai

***panetuma** panõtuma Rõu; da-inf panetuda Vig

1. harjuma, tuimaks muutuma ku ihu jo^o lamausi är_panõtu, siss nakaõs valu nigu_pisu `perrä `andma Rõu Vrd panõhtumma

2. lina `tahtis panetuda (pärast masindamist) Vig

pang' pang Tür, g pange Kul Vig Pä Juu Koe VMr TaPõ hajusalt VIPõ, `pange Lüg(-i) Jõh Vai, pangi Kse Han Tõs VJg(-a) Iis Trm SJn, pañji Sa; pañg g pangi Var Mih Khn M T, pañgi Kõp Vil Hel TMr Võn San V; n, g `pange Vai, `pangi VNg ämber `pange `serväst ei tõhi `juua, siis tulevad `suure `suuga `lapsed; läks `õhta `ilja kahe `pangiga `kaivust vett `tuoma Lüg; `pangis soolatasse kalu Khk; või pañjil oli kaan Kär; `kalla `pangi see vesi VII; pang oo samma suur kui ämmer Vig; saeme viiskümmend `pangi ilusi `räimi Tõs; puu nõued olid `raandad, lekist on panged Aud; käis alati panged `sel'ges laada vahet Vän; `vihma `juõsis ku pangega Hää; panged on ülevelt `kitsamad, ümmargune põhi, kõrvad külls Trm; puu pangel linadess punutasse kane `piäle Kod; `kañdis kaevust pangega vett Pal; pang `tehti niisamuti kui püt, aga kaant ei old Lai; pange sang `tul'li piält ärä KJn; puu pangid, mõned ol'lid nii `rasked kui tina SJn; kõrtsimehe, nii ostive `viina pangige, üits aam olli kolmkümmend `pangi Krk; `kerkude lätsit, tõmmasit vii `pañgi, varju päälõ `vahtsit, kudass sul räit pään `olli Ran; mis sa selle pangi nii silmini täis panet; `vihma valab nigu uavarrest pangiga Nõo; miä näi unel, et minu `peigmisõs võitte musta `isia pañgi ja visaõs mulle pañgist vett `kaala nigu kauht Võn; kaalpuu om ää ku na pikä om, ku na lühikese om, siss tuul' aap pangist vii `pääle kah Ote; kusnu `musta `pañgi, mes iist sa `puhta pangi ärä `tsol'ket Rõn;

pang

pańg lääügiiss aia otsan Kan; *ma anna sullõ kah üte pańgi vii võtta*[?] Har; *`vihma tul'l nigu pańgiga vali* Rõu; *tollõmatsõh pańgih om joogi vesi* Vas; *pańg lätt `kaivu* Lut

pańg² *pańg* g *panga* Kuu/^p-/ Mär Vig Mih Aud PJg Ha(*pange* HJn), *pańgi* Tür pand
a. looka või rõngaks painutatud tugev vits; sang, vibu *vikatil enne vil'la niiduga pandi pańg* `peäle, *mis vil'lä koko viristäs* Vig; *kaanel oli põõn, põõna sehes oli pańg, pańgast tõsteti võipütti* Mih; *suurele `saele sai ka pańg* `peale `pandud, *siis sai üksi `saagida*; `enne oli kärul *pańgad peal - - et einad ei kukkun ratta* `peale Aud; *väraba pańg on võru eest, tõsta ülesse, tee värab `lahti - - lase pańg* `piaale, *on `kinni* Nis **b.** rangid, mis koosnevad painutatud vitsast ja selle otsi ühendavast puust; kütke osa *võttis panga kaelast ää* Mär; *pańg* `tehti kadagast ja saarest, *ega pańgaga lehm ennast ää poo mette* Mih; *pańg oli vitsavõrust läbi ja kõis* `laksti loomale kaela taha PJg; *mina olen pańgadega küll `kinne pann* [loomi] Ris; *Ega vanasti ketitsi põld, kõik olid pańgad ja `kütked* Kei; *võrudegä `veised olid jo seenä `kül'gis `kiinni, teene võru oli panga `kül'gis, teene oli sis säl seenä `kül'gis* Juu; *puust pańg oli - - luoga `muodi, pańgal oli nisukene arm sial, siis sie `seisis kaalal* KuuK

pańgal *pańgal* g `pańkla pank mulla `pańklad PJg **Vrd** pańgar

pańgalene *pańgalene* pańklik *pańgalene* maa Lih

pańgan *pańgan* Trv Hls Krk pańkas `pańkline maa, *puha pańgan tõine* Trv; `õige *pańgan om sji* muld Hls; *pilve pańgan puha* Krk **Vrd** pańgas²

pańgane *pańga|ne* g *-se* Khk Rei/*-ńń*-/ kivine; *kaljune sehände pańgane maa, `suuri kivi* `pańku täis Khk; *põllu põhi on pańgane* Rei

pańgar *pańgar* g `pańkra Muh Mar pank, kamakas `pańkrad oo põllal ja `pańkra niiad oo, *kellega peksetässe*; `pańkrad `tõusvad ülesse, *need `pekstasse puroks* Mar **Vrd** pańgal

pańgas¹ *pańgas* Tor Trm KJn, `pańgas Lüg Jõh, g `pańka pank, kamakas, *tükk `andas `mulle ka ühe* `pańka aviliha; *`kange `kuivaga ei võtta `atra* `pääle, *siis tulevad `suured* `pańkad; *minä võttin `selle või* `pańka Lüg; [jää] `pańkid jõgi täis Tor

pańgas² *pańgas* Trm, `pańgas Kuu Vai pańkas *Ei neist jahust `kuoki saa - - kaik on* `pańgas Kuu; *muld on pańgas* Trm **Vrd** pańgan

pańgeline *pańgeli|ne* Khk/*-ńń*-/ Tor Hää(*-le|ne*) Trm, *pańgeli|ne* Saa Trv Hls Krk(*-li|n*) Ran Nõo Ote, g *-se*; *pańgili|ne* Vas Rõp, g *-se* Urv Plv, *-tse* Har *Se/-tsõ*/, *-dse* Rõu; *pańgile|ne, -le|ni* g *-se, pańgilõ|ni* g *-dsõ* Krl üht või mitut pange mahutav viie *pańgeline* *tünn* Khk; *Keedab omiku pańgelise paja täie kohvi ja siis kaanib päeva läbi* Hää; *kallas piima pańgilise nõu `sisse* Hls; *`kümne pańgilisi padasit kah `ol'li* Ran; *`pernane* *tei pańgilise läniku täis* *taanast ja mina rehetaren tuhkavva pääl küdsäsi* Nõo; *kořjati kusi - - ol'li suur* *pańgeline* *poit* Urv; *tiä om meil pańgilõni kaus* Krl; *suurõ_poiti*[?] *ol'li*[?], *säänse `rohkömb pańgilise*[?] Plv; *viie pańgeline* *pada ol'l, mis lehmile keedete* Rõp

pańgene *pange|ne* g *-se* Lüg/^p-/ Tor TaPõ Plt KJn; *pańgi|ne* Ote, g *-se* VNg/^p-/, *-tse* Var mahult pange suurune *nie `onvad* `pańgised *püdid* VNg; *toorid olid viie kuie pańgised* Var; *Ikke kolme nelja pańgene pada keedeti suppi* täis Trm; *pal'ju pańgesid* `riissu Kod; *mõned* [länikud] *olivad viie-kurve toobised, mõned pańgesed* Äks; *kõige suuremad aamid olid viie* *kümne pańgesed* Lai; *turul keedeti üks oma kuvve pańgine* *paatäis* `kapstid Ote

pańgu|aegne *igivana seo* `tõeste *pańgu* `aegne *kirves* *veel* Muh

pańgu|raha *pangu-* Kär Phl Tõs Äks KJn Krk Ote, *pańku-* Ris Kei = *pańku pańgu rahad* `õõti *suured vask latakad* *olnd* Kär; *pańgu rahad olid* *vasest, kümnetsed, viietsed ja kolmetsed* Tõs; *vanasti olid - - pańku rahad* Ris; *olli katte* `sorti *raha, õbe raha, sji* *olli* *siis õbe ja paper, pańgu raha, sji* *olli* *vašk* Krk; *rootsi sõa aig* *ollu pańgura*ha Ote

panguti pankadena jää tõuseb kohe panguti üles Plt

pangu|vakk panguvakk poolik viljavakk – Vig

pani¹ pani Kse Han hitse pani oli neli `sammu ehk ka viis `sammu; `mõetis neli viis `sammu ja pani pani koogu `püsti Han

pani² pani Mus Kaa (kinnitusdetail) **a.** nõel sõluse pani Mus **b.** keel Rehma vastli pani oo ää murdand, peab paelaga katsuma kinni siduda Kaa

panilanõ panilanõ hea inimene Kes kül_sinnu, panilaist, `õkva kõkõ suurõmba häädä `aigu taha_juhatá Urv

panimed¹ pl panim|ed, -od hitsmed siis `väeti külivaod -- panimed; vädasime `niuksed panimod ette, vil'la külimise panimod Lih

panimed² panimed koeraussid – Lüg

panip panip g panipu painik luyk om panipu pääl; jalase panip Hls

pani|paik pani- Khk Pöi Trm KJn Trv, panni- Hää Hls Krk San Vas, pañni- Plv Se pani`paikas `oitase keik asjad Khk; Inimesel peab ikka üks panipaik olema, kus sa midagi paned Pöi; kapike on ju minu pannipaik Hää; kus -- kellegil panipaik ol'li, eks ta senna `viiti, `mõnda `kerstu või (värsketest leibadest) KJn; ei ole kedägi pani`paika, ei saa `koekele `ende `asju panna Trv; olõ õi pañni`paika, kohe `panda² Se

paniskas panisk|as g -a luupainaja paniskas -- sie pidi nisuke vaev, `raske vaev pidi olema kohe, et ennast liigutata ei saa; luom oli märg, siis `üeldi, et paniskas käis `piale KuuK

pank¹ pank g panga S L hajusalt K, Iis Trm Kod Trv Hls Krk Krl, `panga Kuu RId(n) `panka VNg Vai)

1. järsk kallas; ka rannaastang, paeseljandik äi sii kasva midagid, panga peel kuivadab puhas e Khk; mühiseb `nurkas kut Jaha pank (norskajast) Mus; Menes kohas tuleb pank otse maa pinda välja Kaa; läks pangast kiva `tooma Pöi; siia panga `alla üks va mees uputas enese ää Muh; sii pole neid `pankasi Käi; see `oogi pank, kus kibi `väl'las oo, seal `otsas üsna künda ei saa Mih; ma_i-lma suured pangad on ike küll -- `kõrgem kui se laud ja viel suurem (suurtest kividest) HMD

2. suur tükk, kamakas, kamp `luopis `mulla `pankadega ja `vandus Lüg; `Pangad, mis viel jäid, nief `trambiti `jalgudega purust -- `suuri `pankasid ikke ei `jätud `väljäle Jõh; torm ajab suured jää pangad `randa ülese Mus; mu vanamehel `olli `kulda, justkui suur pank `olli, sulas ää [tulekahjus] Muh; suured pangad, kis need puruks teeb, ega rul'l nendele kedagi tee Mär; pilve pangad `taevas Tõs; kui maad `küñti, siss tul'li sügavast kül`menud mulla `panke ülesse. ku `panka `tõsta es jõua, siss ätt veeretas maad `mööda Saa; suured pangad keik üheteiste `otses, jäätükid murrab keik seasi tuul, siis se jääb pangadeks ja sis tuul kihutab keik ühetese `otsa Ris; Lüed jää puruks, saad pangad Jür; panen kohe suure panga võid lauale JJn; vanast karu äkkega `kiskusid neid `pankasid Trm; järve piält ku `lõikavad muailma suured pangad, suur pank õli nõnnagu maja Kod; lumi on sula, obesel akkavad pangad `kangesti `alla KJn; perse olnd -- purusse `lüüdüd, verine nõndagu vere pank Vil; ää pank obest Trv; mulla panga `rohkep savi mulla maa pääl Krk

3. parv; kogum neid rohu `retse-ptisi oli nii suur pank, aga nie enamb ei `aitand Kuu; seal oli `sõuke pank inimesi VII; nüid tuleb üks `rahva pank `silda kada Pöi; kala pank Rid; suured `kaarna pangad JõeK

pank² pank g panga Khk VII Pöi Muh Mär Tõs Tor Hää Juu JMd Koe Kad VJg Iis Trm Kod KJn Vil M TLä San V, `panka Lüg; pank Kuu, `panka VNg Vai, g `panga rahaasutus kenel ei ole raha, `lähto `pangast votta Vai; raha `linnas `pankas oiul Khk; Kuld jähi

pank

inimestel `panka puhas, sõa tuli `peale Pöi; tal oo raha `pankas koa ikke, ega ta ilma ole Mär; tõeme raha pangast takatsi Tõs; kiriku rahad ja kõik oo `pankas Hää; tõi pangast `võlgu JMd; poosil one `niiske laek testod, auk piäl, laheb raha `sinnä `sisse, siis tämal one õma pank (rahakassast) Kod; ta võtab siss pikalaenu pangast sada tohat ja ehitäb omal karjalaada Vil; `pankun oidas raha Hls; temä ei täi süvvä ei juvva, muku `sumpab kõik raha `panka; üits `tahtse miu käsiniiguss, et temä taap kaitskümmend viis rubla pangast laenata Nõo; ku mul raha üle jääss, sis `ma panõ õks kroonu `panka, saksa `panka ei `julgu panda?, tuu võit `pangruuti ka minnä? Har; sõa `aigu `viidi kõik panga? är?, es saa? `kiäki umma raha kätte Plv; meil ol' pangahn tuhandit Rõu; timä om pangah aamõtih Vas

pank³ → panku

panka `panka Jõe Kuu Lüg Jõh IisR Muh Noa Tõs Hää Ris HMD Jür JMd JJn Kad Sim Trm Plt KJn Trv Hls Krl

1. tükki, kämpa *Jahud_o `menned kodiss kaik `panka Kuu; Muld jääb `panka, kui ei ari Jõh; `riided `ühte `panka kokku kuen Tõs; Märjalt `puatuvad `juused `panka Jür; näppisin neid `villu, `kangeste jäid `panka JJn; kui lähäb kuivale, siis kuivab `panka - - savi ja muld Plt; maa om `panka kuiunu? Krl || ühte kokku ei näe lugeda, mõne tähe leiad, aga läheb `panka ja `umpses kõik [silmade ees] Ris*

2. parve `räime ikka `panka lööb Noa

pankiline → pankline

pankanasa pankadena *kips `tuodi `sieie Narvast `pankanasa KuuK*

pankar `pankar g -a kämp, känk *Ega - - niisugusi `pankaru saa kohe `kuidagi `kraasida (kämpas villadest) Kuu*

pankas `pankas Jõh IisR Pöi Muh Mär Mär Var Tõs Hää Ris Nis Jür HJn JMd Sim Iis Plt KJn

1. tükkis, kampas *Juuksed `pankas, kisu vai `kammi piid `vällä Jõh; või oo juba ühes `pankas Muh; sooned mõnil `pankas sinised Ris; nii jahu `pankas, et kole kohe Nis; kes üleval kuhja otsas, see lahutab einad ära, kui serva `piale paneb, et nad `pankas ei ole, `keskelt võib `pankas `olla Sim; mua on `pankas Tõs*

2. parves must `varblane - - `pankas lennavad Pöi; sääsäd - - siuh-sauh `laskvad `pankas koos Var

pankima `pankima, (ma) `pangin käima, rühkima *Kõik nied `aastad sai `pangitud jala; `Rongist jäin maha, `pankisin vähä `aaval jala kodu Jõh*

pankjas `pankjas panklik *patak maa on `pankjas `raske maa Saa*

panklik `pankli|k g -ku panku sisaldav, kamplik va savi maa, `panklikust jäi `tõinekõrd; `Panklik maa, tahab kõvast `äästada Jõh **Vrd** pankjas, pankline

pankline `pankli|ne Saa JJn Koe Äks Trv, -le|ne Mär Juu Pee Plt KJn, `pankali|ne VNg Lüg Jõh Vai, g -se panklik väli on `pankiline, piäb purustamma, kui tahad `vilja maha tehä Lüg; va saue maa, jäi teene nii `pankleseks Mär; `panklist maad tuleb vedruga arida, äglaga ei saa Saa; nii `panklene moa, ega sii vili kasva Juu; savi maa on `panklene - - kui üless on `küntud ja `seisma jääb - - siis jääb `pankleseks Plt

pankrane `pankra|ne g -se panklik `pankrane põld, peäb tät nuiaga `peeneks tegema Mar

pankrot `pankro|t (-t) Khk Pöi Muh, g -ti Tõs Aud Vän Tor Hää Ris KJn Trv Hls Krk Puh Nõo; `pangro|t (-t) Lüg, g -ti HMD Ann Trm KJn Ran Rõu Plv Vas, -di Kuu VNg Vai/n -gro|tti|; pank|ro-t g -roti JMd Koe VJg Iis Plt; `pankruu|t g -ti Jäm Khk; `pankru|d Krl, `pangruu|t Har, g -di; `prango|t Lüg/-t/, g -ti San; p `pangrotte, `prangotte Se

1. maksejõuetus `müüdi kraam `vällä puha, `võeti `luomad `vällä ja õligi `pangrottis Lüg; `paadimies on vist `pangrodiss, müü kaik `asjad `vällä, aga `juure ei `osta midagi Vai; Suur `joomine viis mehe `pankrotti Pöi; mõni tee ennast `pankroitti Tor; nüid oled sa pankro-itis JMd; sedasi om `varsti `pankroit majan Trv; nemä olli enne sääl `rehtniku, aga jäevä `pankrotti Nõo; tiä om `pankruti jäänü? Krl; sääl om `pangroit majan Rõu

2. (adjektiivselt) maksejõuetu jäi `pankrodiks Kuu; tegi ennäst `pangrotis ja omal on raha küll KJn; tuu miis `jeie uma maja maha ja `jäie `pangruudiss Har

panksi `panksi Tõs, panksi Vig, pankse Kir, `panksee Han Ris (teat sinine või lilla värvus) panksi ja lellaga sai lenast `värmi, aga läks peält ää, ei seisnd Vig; `Panksee põhaga seelikud olid vanaste `kangeste `moodis Han; `panksi värm oo sinikas lilla, `panksi värmiga värviti `lõngu ja `körtä Tõs

panksisinine `panksi- LälLõ Mih Tõs, panksi- Emm, `pankse- Muh/-see-/ Mih Ris, pank- LNg Var Tõs PJg (teat sinine värv, hrl lillakassinine) `panksee sinine värm oo `sõuke tume, põle `sõuke eresinine mitte Muh; üksvahe oli `panksisinist, värmiti sukki ja `lõnga Vig; `Värvis villad panksisinises Han; panksinine oo ise `moodi sinine, lillakas sinine Var; Mool oli koa `panksesinine `kampsul Mih; kiudu `körtide `aegas olid poevärvid, üks `üiti panksinine, see oli naa lillakas sinine Tõs

panku panku Ris Hel; `panku Khk, g pangu Hls; pank Vas, g pangu Krk (teat vanaaegne raha) vanasti olid pankud Ris; `pääle Rimmi sõda - - olli `kuntru ja `kaupme esi rahasit lõönü, neid õigati pangu Krk; vanast olli panku ja karuliin, seantse täheks paksust `paprest Hel Vrd pangu|raha

panku|raha → panguraha

pann `pañn g pañni Kul Mär Khn Aud Tor Saa hajusalt K(g pañnu Juu), I Võn San V, `panni SaLä VII Pöi Muh Mar Lih Var Tõs Hää M TLä Ote Rõn Rõu, `pannu Vig Kse Kei Jür; `pann g pañni Käi Rei, `panni Kuu Jõh IisR(-), `pannu Käi HMd, `pannu VNg Lüg; n, g `pannu VNg Vai

1. siledapõhjaline metallnõu hrl toiduvalmistamiseks liha `keideti `pannu peal VNg; idatuul vieb `pannultki kalad menema Vai; `piklik pañn, kus makid ja saiad peel keivad Mus; See on igavene vana pañn, aga vali veel, ikka peab Pöi; `rasva `alla ja räemed pañni `peale Muh; `panniga praeda liha Rei; saa `panni ahost kätte mette Mar; paneb pañni tulele Mär; ümmärgusi ja `suuri kañdilesi `pañna [on] Var; mo `aegas oli küll pañn, `silku `tehti ja kastet `tehti, aga liha enam keedeti ku `praeti Tõs; Lüe puär muna kua pañni `piäle Khn; kirikärral on suidsetamese pañn Hää; mammal ol'li `seake suur pañn, et kuus tükki sai liha `pääle panna `küpsma Saa; silgud, `pannu pial `praeti ää HMd; neäri `õhtal tina `tehti nihukese pañnu peal sojaks ja valati `surtsti `külma vette Juu; Oli `jälle pañni pial midagi `tehtud, siis `toodi pañn lauale, pañnist ia süüa, ei `jahtund ää Amb; kõige esimesed pañnid olid nisukesed üsku ahju kriskad, siis olid pañni rauad VMr; mina ahjus suetsetangi liha, pikad pañnid on Pal; `pañdi pañn `röökima, kui võeras tuli, siis oli see mood - - kõva tuli tehti `alla, siis liha koledast ragises Lai; ei olnd `pañna kää päräst, pañnid on täis kõik KJn; ku kurjass saat, ütelts: laku `panni; mõnel om vana pañni tük'k süte `tõsta Krk; nüid küdsätävä söögi `pañne pääl, ennembide teevä kõik ahjun Ran; ku liha soolane om, ega tuu ei anna `rasva `väl'lä, mugu käriseb pañni pääl; nüid om näil kõik siidikleedi ja poti ja pañni, nüid ei ole kellestegi `puuduss Nõo; paeleib om paremb vijl ku `pañne pääl tettü Ote; pañniga tetäss `suuusti vai küdsätäss `kuukõ vai küdsätäss liha, pañniga võit kõkkõ tetä? Har; meil um `suuri `pannõ kah,

pann

nuu `võetasõ_sõss, *ku pal'lo* `rahvit um Rõu; *tsõõrik paänn ol'l sääne, mäantsel es olõ* `handa, *noil ol'l käpp* Räp

2. (pannitaolistest esemete osadest) **a.** tulelukuga püssi luku osa, millel süüdatakse püssirohi `Püssürohu *pann*, `sinne `panni `pääle rabudettud `kuiva `püssü`rohtu Kuu; *silindri juures [oli] pann*, `pannu `pääle pani roho, `pitskiga põlema, siis `plahvatas Lüg; tulelukuga püssil oli raua sies sinkauk, selle augu pial oli *paänn*, kuhu `paändi rohi `piale Kad
b. (veskiosa) *pi'l'paku peel_o paänn*, selle *peel_o* pilli teine ots Ans; *Püstvõlvi paänn ja* `pillide alused *pannid*, *nee pidid alati vedelt mearet täis olema* Põi; *Paänn õli neljakandiline raudpurakas, seest õõnes ja selle sisse käis vähk, kus peal pilli õts käis* Trm; `paänni saab liigutada edesi tagasi, *nellä kruviga saad* `tel'li, kui kivi rihid Ran; `veški *pi'l' juuşk paänni* pääl Har **c.** `korsna *paänn ehk kriiska* Kod

pann² → pand

pannal *pannal* Tõs Amb, g `pandla Kuu/n `pannal/ VII Mar Mär Vig Kse Var Mih Tor Ris Hag Juu JMd Koe VJg Lai Plt KJn Trv Hel/n -l', `panla Mär KJn; *pannel* Pär Hää Kei, g `pandl|e Tõs Iis Puh San, -i Hi Trm, -a Muh Saa Hag Trv, `panla Ris Hag, `panle Kod; `pannel g `pandle RId; *pannõl* g `pandlõ hajusalt V(n -l' Vas Se); `pandel g `pandli Khk Rei kinnitus- (ja kaunistus)vahend **a.** (riietusesemetel, rihmadel jms) *sel õli kirivüõ* `pandlega Lüg; `õhjal on `pandled, *kaks* `pannelt Jõh; *Kinga pannel läind* `katki Emm; *rihma* `panlad kõik roostetama läind Mär; `pandlega *vest* Tõs; *leidel oo metu pannalt* Tor; *nooremate inimestel ol'i* `pandlaga, *aga ätil ol'i räätsaga püksirihm* Saa; *oostel on* `rihmadel ike `pandlad Juu; *kinga pannal kadus ära* JMd; `pandlega *pannasse vešt* `kinni Iis; *obesil õlid vaşk* `panled Kod; *pannal läks otst ärä, on ilma* `pandlata KJn; *sadula rihma pannõl om vallalõ tullu?* Har; *viüü otsan om pannõl, mõlõmban otsan - - ütega* `võetas vallalõ, *tõõõ om iks kiini?* alati Räp **b.** *pandla-*, sõlekeel `vasklil oo *kaks pannelt*; *sõlel* `olli *pannel peal, see torgati läbi särgi* Muh; *preesi pannõl* Vas; *sõlõl om pannõl, tu* `pandlõga *pant rinna külge kinni* Se **c.** (muud juhud) `rehvi `rauast õlid [tõrte] `vitsad - - `kutsuti `pandlad Jõh; *panin korvile* `ääre uie tugeva `pandla (vitsa) ja siis *akkasin* `kaari *panema* Var

***pannald** pl *pannaldid* Kei, *paennaldid* Tür *painard ree paennaldid* Tür **Vrd** *painald*, *pannard*

***pannard** pl *paännardid* Tür, *panardid* Jür *painard ree panardid* Jür **Vrd** *pannald*

pannel' *pannel* Tõs, -õl Khn *pand pannel koolutatse ümmer puu ää ja pannasse kaeluse* Tõs; *piäd olid* `pandud *pannõlisse, ninäd* `riide *narmastõsõ* rhlv Khn

pannel' → pannal

pannel|karva *teat karva uss (ussisõnades) kulu* `karva, `kulla `karva, *paju* `karva, `pannel `karva IisR

pann|haak = *pannhark ku_villast kangast kuat, siss piat paännhaak* pääl olõma, *muidu saa* `kanga *viij* `nõrka Har

pann|hark *kangatempel paännha'k pandass* `kanga pääle, *et kangass kokko ei* `tõmba? Rõu **Vrd** *pannhaak*

-**panni** Ls järjepanni

pannid pl *paännid* laeva kaared *seinlaeval* `tehtaks *enne kõik kaared* `val'mis, `pantaks *paännid* `püsti ja *tõmmataks üles; keset* `laeva *akataks* `täitma `paännisi, *ette ja taha* `otsa Hää

panni|käpp *panninäpits paännil põld saba, siis oli paännikäpp - - siis tõsteti sellega* `paänni, *tema jäi paänni serva* `külge *pidama* Lai

panni|lake *pannilake* perekonna viimane laps – Muh

panni|leib pannil küpsetatud (täidisega) leib `räämlid `pandi pannileva `sisse; *Pannileiba tehti - - pandi veel soolasealiha kuubikud ka taina sisse* Khk; *Nüüd tegäd enämiste kõik ikka pañni`leibä* Khn; *pannileib ei ole nii ää ku ahju põrmandu leib* Puh

panniline `panniline pannitais `huomigul igä oli `terve `tuhti `keidet ja, `panniline kalu ja Kuu

panni|näpits *pañninäpits* pihid sabata panni tõstmiseks – Kod **Vrd** pannikäpp, -raud

panni|paik → panipaik

panni|raud panninäpits *pañniraud - - sellega kuabati ta* (pann) *ahjuss `väl`jä* Kod

panni|täis *Ma `õige `paistan ühä `panni`täiä `pilku* Jõh; *kaitstõist inimest `ol`li lavvan, mes tost pannitävvest lihast ulgale saab* Ran; *pañd pañnitäie `kartuliid kõrraga `nahka* Har

panni|kook *pañn-* Jäm Khk Mär Khn Tor Saa Kei Juu KuuK Ann Koe Kad VJg IPõ Äks Plt Sjn San Ráp, *pann-* Kuu VNg Vai, *pañni-* Äks Hls/-nn-/, `panni- VNg Lüg (*pannu-*) pannil küpsetatud kook *mõni tegi `jälle pann`kuoki ja, pann`kuokidega läks seda titte `vaatama* Kuu; *küpsetan `pannu`kuoki* Lüg; *vahest `tehti `kueka, pañn`kueka* Khn; *pañnkoogid ol`lid ilusad suured, pañn`kooke `tehti siss, kui lehmad `lüpsma said* Saa; *siis küpsetatud niहुksed pañnkoogid - - niहुksed pisiksed lusika koogid* KuuK; *pañnikook küpsetatasse rasva sehes pañni pääl, tema sehes ei ole `pärimi* Äks; *kutsuti pañnkook, jõulu koogid olid üle pañni ja lusika koogid, need olid ka ikke pañnkoogid* Lai; *sij om ike ää, sij pannikuuk* Hls

-pannu Ls järipannu, järjepannu

pannul *pannul* g -i laeva kaar `kaltsun *pannatse pannuli `otste `pee*le, *pannuliid* raiutse `valmis Mus

-pannus Ls jalapannus, jalgapannus

-pannuss Ls ettepannuss

pannuss *pannu|ss* g -(s)sõ V(n *panus* Vas Se); *pandu|ss* g -sse Hls/-u|s g -se/ Krk(g -se), -ssa Vil Trv panipaik *anna miu kätte, ma pane ta oma pandussase* Trv; *miul ei ole üttegi pandust, kus mea ta pane; tõise pandussest ei lövvä kätte* Krk; *põhu pannuss om kõlguss, aganiku pannuss koruss* Har; *tu putõl um mul pannussõh* Rõu; *`väega hää pannuss ol`l, sinnä` kõik `mahtu är`* Plv; [Karbid,] *mis nii peenembidi `vällä teitvõvä ja kirätedüvä`tulitsõ oraga?*, *nuu` ostõteva`laadolt naastelõ rätte pannussõss* Ráp

***pannutamine** tn < *pañd moja* (muda) *pannutamese jaoks olid pannad, võrgu pañd, sellega puistati võrgu seest muda `väl`la* Rid

pansakas → pantsakas

pant` *pañt* g *pañdi* Mär Lih Tor Saa Ris HMD JMd Koe VJg Iis Trm Kod Plt KJn V, *pandi* hajusalt Sa, Muh Rei/n -nt/ Mar Vig Kse Mih Tõs Hää Trv Hls Krk Puh San; *pant* Kuu Lüg, `panti VNg Vai, g `pandi

1. tagatis *tahi raha `saada, `ütles, et minä `annan `uuri `pandist* Lüg; *pani `riided `panti* Khk; *ma `antsi pandi `sisse, `muidu äi `andand `moole* VII; *kui `lainab kedagi, siis paneb ühe asja pañdiks* Mär; *mõne suurema asja võtad teise käest, siss andas midagi pañdis* Saa; *ku võtad `võlga, paned `pañti kedägi* Kod; *viis `kanga `pañti, sai raha* Plt; *ku - - kõrtsist `viina `võlgu `võeti, sõss `jäeti mõni asi tuu` iist - - pañdiss* Kan; *ma` tahtsõ perremihe käest ütte `punda `jauhvõ `võlgu - - siss pañni uma riialangasõtsõ hüü pañdiss nikagu ma raha saa* Har; *ma pañni uuri pañdist, saa nätä`, konass `vällä jõvva võtta* Plv; *sae? ja `kirvõ? võime jättä küll `pañti - - ega noid roiti? ei süü?* Ráp

pant

2. peigmehe kink pruudile `peigmes on annud pruudile `panti Rei; kui `peimes ei läind `kosja, siis `kaotas oma pandid, ega pruut neid änam tagassi and Vig; kes `tahtis tüdrukud oma jaoks oida, `andis tüdrukul raha, siidi rätiku või sörmuse -- nied olid pañdid Ris; nuurpaar lätsiv Vil`lântiss `panti `ostme, osteti ärä suurräät, siidiräät ja kolm päärätti Krk

3. ese pandimängus akkamo nüüd `pantisi lunastamma Vai; Enne oli `sõuke mäng -- `ööti pandi `võtmine, pärast oli pandi lunastamine Pöi; akatse `pañta käde `anna, kui täo ää tegi, siis `anti pañt käde Tõs; ku sa ilusti ei tõi, võtan `pañti Hää; pañdi lunastamene oli nii irmus tore et, keiksugust vigurid ja mängud olid seal HMd

pant^e pañt g pañdi IisK TaPõ TMr Kam kuhjamalk viis `pañti `pañti kuhjale `õtsa; kuhi sae `val`mis, muko pañdid jäed panemata Kod; rõõgud `pañdi `pañtidega `kiñni Pal; pañdid, need `toodi metsast, üks kõik missugune puu, kas lepp või kašk -- pañdi otsad `tehti teravast -- vajotadi kõvast rõugu `sisse Äks

pant^e pañt Har; pant g pandi Khn Hää

1. lint verrev villanõ pañt, niigu seere pael Har

2. noodavedajate vöö Vedajatel oli ümber keha kinnitatud -- pant, mis eest puupulgaga kinni käis Khn; Nooda kõisi veeti pantidega, mis laiad nahksed vööd olid Hää

panter `panter katuse korralatt `roekad on katusel all ja õle kubud pannakse roegaste `peale ja `panter pannakse õle kubude `peale ja seotakse vitsaga roegaste `kül`ge. `panter oiab `kiñni, et tuul ära ei vii Kei

panter|sild `panter|sild g -`silla paadikaare mall, mudel – Kuu

pant|habe tihe habe Sõuke pantiabe teine, et kas joose eest metsa Kaa; oo see aga pañtabe Muh; Pañtabe on `kiñrdu `ümmer kõik, `ümmer põsede ja Hää; pañtabe, mis lõvva otsan ja lõvva ümmer siantse ümariksess lõigat Hls

pantima^a `pañtima, (ma) pañdi(n) Tor Hää/-n-/ Koe VJg Iis Plt; `pantima, (ma) pandi(n) Khk Muh Tõs, `pandin VNg Lüg; `pañtma, (ma) pañdi(n) Saa KJn Plv, pandi Trv Krk/ma-inf -me/ San pandiks andma `pantis oma varanduse ää Muh; midagi pañditse `sisse, kui raha võet Saa; `pañtis kõik oma varanduse ära Iis; `kallima asja om kikk ärä pañdit Trv; läiis talu `pañtme Krk; tuu um `hindä jo är^o `pañtnu (lubanud naiseks minna) Plv

pantima^a `pañtima, käskiv kv pandi kõndima, vantsima `pantisime soos; iga `õhta pañdi; mene Liivale `pañtides Muh

pant|latt katuse korralatt õled sidotasse viänetud vitsaga `kinni ruuylati ja pañtlati vahele Kod Vrd pantritv

pant|ritv pl pañtridvad = pantlatt – Trm

pants^a pants Jäm, g pantsa Khk, pantsu Rei Iis, pansu Mär Trm tükk, kamakas põld ee `kuivand, suured mulla pantsad tulad üles Khk; ea suur pants liha Mär; ännin lapsele leiva pantsu kätte Iis

pants^a pañts (teat ühepajatoit) – San

***pants^a** pl pantsi lint Latse leidil om pantsi Pst

pantsa tükki, klompi jahud olid `pantsa akand Khk Vrd pantsu

pantsakas pantsak|as Lüg/ p-/ Jäm Khk PJg HMd JMd Trm Lai, pantsak|as Mar Hää Plt Trv/-k|ass/, pansak|as Mar Mär Tõs Lai KJn, g -a; `pantsa|k Kuu, `pantsa|ka Vai, g -ga; pantsa|k g -ku Hls suur tükk, kamakas, käntsakas ia `pantsakas `tuodi `mulle ka sia liha Lüg; juurte kännal, tõmma üles, sedine suur pantsakas maad tuleb `seltis Jäm; sai ea pansaka `leiba ja liha Mär; pantsakas paed (paasi) Hää; ema `keetis `seepi, `andis igaõhele pantsaka kätte HMd; tulevad nõnna kui ämma suutäied -- suured pantsakad ~ pansakad (lumesajust)

Lai; *ea pandsakas last Plt; lihä pansasakas, muu aässa `kohta ei tule sedä pansasakad KJn || pakk, punt mia näi üite pandsaku `paprid Hls*

pantsam `pant^sam tükk, kantsakas *Või* `pant^sam Rõn

pantsatama *pantsatama KJn(pansa-)* Trv prantsatama, raskelt kukkuma *kukkus maha niigu pantsatas KJn; läits ku pantsati maha Trv*

pantsima `pant^sima, (ma) `pant^sin Jõh IisR(-ñ-) vantsima *Tie* `tuiskand, `andas `pant^sida; `Milla ma sene maa maha `pant^sin Jõh; *Sai seda pikka `kuoli tied ka jala* `pañtsida IisR

pantsis tükkis, tükina koos **a.** *salkus ei ole sugend, `juuksed* `pant^sis puha Lüg **b.** *pankas* `Märjäd `einäd `pant^sis kõik Lüg **Vrd** pantsus

pantsken mütsakus, tihedalt koos *Susiarjas* `olli sääl `pañtsken, *tuü ei lää vikatiga kah maha Rõn*

pansti `pan^tsti Kuu VNg Lüg Vai Khk Mär Tõs Tor Kos HJn Koe VJg Iis Trm, `pan^tsti Plt Hls pantsatades *kui panin tämäle, siis kukkus* `pan^tsti nii et `matsus Lüg; *kaäs üppas maha* `pan^tsti Mär; `pan^tsti pikali maha Tor; *visand kerikse kivi* `pan^tsti `teise `kohta Kos; *kukkus maha ku* `pan^tsti Plt

pantsu `pan^tsu Jõh Rei tükki, panka, klompi *Maa - - nisike, kui nüüd* `muldama akkada, *tieb maa* `pan^tsu Jõh; *Keetis mannapudru, lasi manna* `pan^tsu `minna Rei **Vrd** pantsa

pantsuma `pan^tsuma Lüg, (ta) *pansub* Trm onomat *mis luom sie õli, et* [maha kukkudes] `ninda `pan^tsus (jahipidamisel) Lüg

pantsus `pan^tsus Jõh Rei tükkis, kampas *Või läind kogu, juba* `pan^tsus; *See liha sii ühes* `pan^tsus puhas Rei **Vrd** pantsis

pan|vitsad vitsad õlgkatuse kinnitamiseks `pañti *pañtlatiid* `õlgi `piäle, *siis sidoti pañtvitsaga* `kiñni; *viänäb suure uñniko pañt vitso Kod*

pan|vorm paeluss *pan^tvoorm akkab kasuma ja kasvab, tñib* `vaeva ja valu Hää; *pan^tvoorm kõtun* Trv; *ku piimäga süük om, siss pan^tvoorm lõbib kõik ärä, lõõri man oodap, ku süük tuleb* Nõo; *kõkõ* `rohkömb *pan^tvoormõ om kallol Kan; täl iks vast pan^tvoorm sisen om, hallu tege* Rõu

panu *panu, -o* (sõrahaigus) *panu oo sõra vahel, marjaga eeringäs, sellega arstitasse; veissel oo pano* `jalges Vig

panu- *panu-* PJg, *pannu-* Lut panemis- kivide panukoht PJg

panuksil teada; kellegi käes, hoiul *Sie* `raamat on sinu oma panuksil, *ei ma* `tiie sest midägi; *Kambri vodi_o alade old minu panuksil Kuu* **Vrd** panuksis

panuksille hoiule *Varjualused, kuhu tüö`vergid ja vanad saed ku* `taprid `torgati panuksille Kuu

panuksis *panuksis* Hlj(-es) VNg teada *oma panukses Hlj; sie on sinu panuksis VNg* **Vrd** panuksil

panus → pannuss

panõhhomma → panõhtumma

panõhtumma *panõhtumma* Rõu Vas, *panõhhomma* Se harjuma, panetuma *olli karäga mõtsahn, eläjä_panõhtu_`süümä* (jäid paigale sööma) Rõu; *No² nakka panõhtumma, edimält ol'l kül rassõ Vas; ko* `istma ar *panõhho, sis hel'oda es liiguda² Se* **Vrd** panõuma

panõhumma → panõuma

panõhusi ribadena, künniete viisi *suurõn talun, konh kaís kolm hobõst, sääl saat nii panõhusi aia² Har*

panõidse *panõidse²* pulmad pruudi kodus – Lei

panõuma

panõuma *panõum(m)a* Urv Rõu Lei, *panõhumma* Har, *panõhhuma* Lut; *panõvumõ* San harjuma, *panetuma ega enne ei massa maha istu, ku lehmä `süüjä panõvusõ* (keskenduvad söömisele) San; *Lina `kakmine - - sällä võtt `haigõss, a_ku är_panõut joba, sõss ei_saa arugi* Urv; *jala ni_`kangõ, et ei saa `kuigi minemä nakada, peräst ku panõhut, siss lähät õks õigõ kenäkeiste* Har **Vrd** panõhtumma

panõuss *panõu|ss* Kan Urv, *panõhu|ss* Har, g -sõ künniriba, -esi vm töö esi kündä? ei `saaki muido ku panõustõ `kaupa Kan; *tuul jäi `kesvä üts panõhuss aia?* Har

panõvumõ → panõuma

paokeli paokil *uks on `paokeli* Kod

paokesel `paokesel Trm Kod, `pau- Kad paokil `pieti uks `paokesel Kad; *lapse silmäd_o `paokesel* Kod

paokesele paokile *pane uks paokesele* Kod

paokesile `paokesile, -sille paokil(e) *uks one `paokesile, mine `tõmba `kiinni; lükkä aken `paokesile* Kod

paokil `paokil LNg Han Vig Plt KJn, `paukil Kaa Kad pooleldi lahti, praokil *ma lase ukse `paokil olla* Vig; *uks natuke `lahti - - uks [on] `paukil* Kad

paokile `paokile Khk Kaa/`pau-/ Krj VII Tor Plt, -kille Pai Kod Äks/`pau-/ KJn pooleldi lahti, praokil(e) *miks sa ukse `paokile jättasid* Khk; *tee see uks säält vähe `paukile* Kaa; *lükkä uks `paokille* Kod; *aken on `paokille* KJn **Vrd** paokili

paokili `paokili Jaa, `paukili Mus Kaa paokil(e) *uks on `paukili* Mus; `Paukili `jäätud väravast said loomad läbi `minna Kaa

paoksel `paoksel Mar Var Vän Ris paokil *kui `piirgo põletadi, siis `peeti uks ikke `paoksel* Mar; *uks on `paoksel* Ris **Vrd** paoksil

paoksele paokile *tie uks `paoksele* Ris **Vrd** paoksile

paoksil `paoksil Mär Var Mih Tõs Aud PJg Tor Pil Vil, `pauksil Khk Kaa Han paokil *Miks uks `pauksil on* Kaa; *silmäd `kindi ja silmäd `paoksil* Var; *uks oli `paoksil* Tõs **Vrd** paoksel

paoksile `paoksile Mär Mih Tõs Aud Tor KJn/-lle/ paokil(e) *kust see külm tuleb, uks oo vist `paoksile jäänd* Mär; *jätä uks `paoksile* Tõs; *lükka laada väravad `paoksile* Tor; *uks on `paoksille* KJn **Vrd** paoksele

paokkuigud pl pajuurvad *pao võsade `külgest `võetse paokuigud* Muh

paol *paol* Khk Põi Muh Khn, *paul* Ans paokil *suu paul `lahti* Ans; *Kui omiku koit paol on* (üks osa taevast on selge, teine osa pilves), *siis tuleb tuult ja `vihma* Põi; *uks ond paol* Khn

paole `paole Põi Muh Khn/-õ/, `paule Ans VII paokile *kui teeks korra suu `paule* (räägiks natuke) Ans; *`kambri uks_o `paole jäen* Muh; *panõ uks `paolõ* Khn

paoli `paoli VII Muh Rei, `pauli Jäm Khk Kär Rei paokil(e) `pandi teine värav `pauli ning teine `lahti (tuulamisel) Khk; *ma pidasi rehalse ukse `paoli* Muh; *uks on `pauli* Rei

paon *paon* Kod Trv Hls Krk TLä Vön San, *paoh* Vas paos kõik õlid *paon `metse ja lakke siden* Kod; *kun paon ni_j latse nüüd om* Trv; *me ollime sõa `aigu paon* Nõo

paone `paone Muh = padune märg `paone moa Muh

paos *paos* Lüg Saa, *paus* Kuu/-ss/ VNg Iis Trm peidus, redus `prussaku pauss [olime], *külm tapp `prussakad ärä* (talvel hoiti ukсед-aknad lahti, ise mindi seniks teise peresse) Kuu; *tedä taheti ka `viia - - oli `Tallinnas paos* Lüg; *sõaaig o'lli pal'lu mehi metsas paos* Saa **Vrd** paon

paoskõlõma `paos|kõlõma Rõu Plv Vas Lut, -kõllõma Urv Har; `paoslõma Lei peidus olema, redutama, peitu minema [Ta] `paoskõl'li, ku võõras inemine tul'l, sõss `juuškõsõ ruttu paku Urv; `paoskõli ütest paigast `tõistõ Rõu; olõ_i· `julgõ, kõõ `paoskõlõss Lut

paoslõma → paoskõlõma

***paossama** käskiv kv `paossa paotama `paossa ust veedi Kod

paosside `paosside Kam Ote, `paossidõ Har paku timä om jäänu sinnä (sohu) `paosside Ote; nuu omma nuu, kiä `mõtsu `müüdä käävä -- kiä `paossidõ omma `lännü Har
Vrd paossihe

paossihe `paossihe (-s-s-) Urv Har Plv Vas Rääp paku ku nimä ei taha kirni minnä?, siss nimä lättävä kohegi `paossihe Har; timä olõki is kotoh, `paossist tul'l ni `paossihe läts Vas; sõa `paossihe lätsivä? Rääp **Vrd** paosside

paossil `paossil Kam San Krl Har Rõu paos latse pagesiva sängi ala, kui `kurja teivä, olliva sängi all `paossil Kam; Ta ol' katõsa puul' ajast `aiga `paossil Har; `soldan' ol' `paossil Rõu

paossile `paossi|le Võn, -lle Kam, -lõ San, -llõ Har paku pages ärä koheki, läts `paossille Kam; siss ollivõ kõik inemise `paossilõ lännüve San

paossilla paos Ol' kah saksa `aigu `paossilla konh `juhtu Har

paossin `paossi|n Nõo Kam Rõn Kan Urv Har Rõu/-s-s/ Rääp, -h Plv Vas(-s-s-) Rääp Se/-s-s-, -hn Rõu(-s-s-); `paosseh Rääp/-s-s-/ Se paos Mõtslooma oiava endit paossin Nõo; Olli kümme aastat paossin Rõn; peremiiss ol' mõtsahn `paossin Rõu; unopuja naanõ ol' ka uumi `lätsiga mi_puul' `paossih Vas; märäst hätä sai nättüis sõa `aigu, `Tarto vallon sai `paossin `oltus; `kutsnova siss mehe `väl'lä, kes säl viil' `paosseh ol'liva Rääp; ol' `paosseh, ol' pakõja Se **Vrd** paossõn

paossist `paossist Nõo Plv Vas/-s-s-/ paost, redust esä õts miu `paossist `väl'lä ja and lastuga perst `müüdä Nõo; tul'l är? `paossist Plv

paossõn paos ka_sa tuud ka tiiät, et tuu nii `paossõn ol' Har **Vrd** paossin

paost paost Puh Vas peidust temä tullu paost `väl'lä Puh; tul'l paost ar? Vas **Vrd** paossist

paotama¹ `paotama Muh LNg Mar Mär Tõs Khn Ris HMd Plt KJn, `pautama Khk Kaa VII Põi Emm Kse Han Trm

1. paokile avama ta es tohi `suudkid `pautada Khk; Nenda, kut ma laekakaant püsut pautasi, oli iir oort läind Kaa; mitte_p või ust `paota, siis tuleb `suits kohe `kambri Muh; nii kui sa ust `paotad, oo kanad sees Mär; Ust mtõ või külmägä `paota Khn; `paota natuke -- akent KJn

2. ütlemä, lausuma Vaada, et sa -- kellele sõna äi pauta Kaa; Et sa sest asjast õhegi injele äi pauta Põi

paotama² `paotama Ran Nõo Kam Ote hajusalt V(-mma Urv Se), -eme Hel San, -õmõ Krl peitma sõa `aigu sai [vilja] `paoteduss ja `oituss Hel; mes iist ma lähä `endä `paotama, ei ole kellegile midägi `kurja tennu Ran; kõik `paotab ärä, siss ku midägi vaja om, siss otsi Nõo; Ku leibä ol' veidikese olnu, sõss ol' iks paotõdu Urv; naasõ? `paoti mihi, ku sõda tul'l Har; `naksiva `kraami iist är? `paotama Plv; ol' ar varastõtu kraami `mõtsa `paotanu? Se

paotse `paotse peidupaik tõise es tää jo `paotsest kedägi `vällä `otsi Krk

paotsin paos kolmass poig ol' `paotsin Har

pao|tudu paotudu pajuurb – Juu

papa papa hajusalt eP eL, pappä R

papal

1. isa kes `kutsub isa, kes pappa Jõh; mine vaada, ons papa koju tulnd Khk; papa `vaatas sügise `taeva päält, mis `moodi `talve külm tuleb Krj; nee `ollid ikka suurtsugu rahvas, kes papaks ja mammaks `üidsid Muh; sa nagu va papa istud seal laua `otses Mär; `meite papat põle `paergu kodo Tõs; isad emad issandast, papad mammad paganast Hää; kisse küsis papat taga Tür; tämal papada ei õle Trm; lähän papaga KJn; mia näi siu papat Hls; mamma `olli õnniss, aga `olli susi lammaste `rõivil, papa `olli patate, aga `olli vagane meheke Nõo; käenuva maal papat `kaeman Rõn; mamma läts kohe `tüühhe ja minnu jäteti papa manu Har; papal ol' tuu hopõn jääänü_meele `sisse, muud es kõõõlagi ku_tuud hobõst Vas; pul'lrõibõ^o `lahksõ är_papa kadonukõsõ tettü palati Röp

2. (liitsõna järelõsana: vanemast mehest) `enne olid koolipapad ja kõrsupapad Juu; pulmapapa Plt; kõrdsi papa müüs vanaste `viina Puh

papal, papel → pappel

paperja paperja paberraha vene paperjaga ei õle enäm kedägi tehä Kod

papi¹ papi Vig Kos Tür Rak Iis isa, papake nüid `ütlevad ikka papi-mammi Rak; `uotan papida Iis

papi² papi kirikla – Phl Vrd paps

papi|lill (teat taim) ku külm - - riistikhaaia är võtt, siss kauss pal'lo papi `lil'le Röp

papinõ papi|nõ Har, g -tsõ Plv; papi|nõ g -dsõ Har papine lakaga küpär, papinõ lakk; papi|nõ katuss om tett maja pääle, tuud ei tiia^o, ku `kaugõ taa no_sais Har; raamatul papitsõ^o lavva^o Plv

papi|pea (särgitikand) papipiäd `testi õlalapide `piäle, `käitse `suulise servän kua õlid papipiäd; papipiäd one jusku värvu silmäd, ümmärgused punased nagu riis Kod

papli → pappel

papo papo (lastehirmutis) papo tulõ, olõ `vaiki; ar ikku^o, papo tulõ, vii ar^o Se

papoi papoi g paboja (teat vene naiste peakate) verevä paboja pääh Se

papp¹ papp Jäm Khk VII Põi Käi Rei Mar Mär Kse Tõs Tor HaLä JMd Koe VJg TaPõ Plt KJn, papp Saa eL(g papi), g papi; papp Jõe, g pappi RId(n pappi), pabi Kuu VNg Vai apostliku õigeusu vaimulik; kirikuõpetaja üldse ära lase tuld `olgie ligi, egä pappi `naiste ligi Kuu; `ommiku `mendi keriku - - pappile `kihlamaie, siis `kihlati viel pappi `juures Lüg; kirguärrad pühad papid, kurgu all neil `valged lapid rhvI Jäm; Vene papp oli siis uiest matnd, siis kadund kodu `käimine ää Põi; vene usus oo papid, ega meil pappisid ole Mär; pruutpaar kõib papi `juures Tõs; ma käisin viimase papi aal kirikus, kui leer ol'li, mia seda pappi es tunne Saa; vene kirikus on papid JMd; läksid papi `juure `kihlama Iis; keriku õpetajat koa `ütlevad papist. rannas on kõik papid, vene papid Pal; si oli laalatud naine, papi juures ära käind Ksi; sääl olli pal'lu vene pappe kogosin Hls; pappi ei ütelte meil, mõni vast üt' `pilkess, et vene papp Krk; Egas papikuub viil pappi ei tii Hel; va ihnuss `ol'li, aga sai `taivade, papile `masti, papp lugess `taivade Nõo; papp muidugu suidsu^o iks tagakerikun Krl; papi lugõva^o ja pühändase^o vett Har; ega papiga^o või õi pahandust tetä^o, sis pand latsõlõ `säantse nime, et `tihka_i^o üldäki Rõu; vanast ol'li_mehil `väega pik_ä_vuunds^o ja pik_ä_`hiussõ_nigu papil Plv; siss sai tuu `poiskõnõ sinnä^o papist; `kuul'jalõ tuvass papi pääle, kui väega kehv om Se || võõras inimene lastehirmutisena papp paneb su kõiti ja viib ärä Kod

papp² papp g papi Jäm Khk VII Põi Emm Rei Mar Mär Tor Ris Juu HJn JMd Koe Iis Trm Kod KJn Hls San Urv Krl, pappi Lüg; papp Muh Var, g papi Tõs Saa Trv Krk Puh Nõo TMR Rõn, papi Har Rõu Plv; papp Kuu, pappi VNg Vai, g pabi paks paber `Tiie, `kuidas tääl nii

pabi näbid on, iga päiv piral dab mone `süömä`riista Kuu; löi pappi `seina Khk; Papp on uus asi ja papi katus sammuti Pöi; Ega ma pole papist poiss Emm; seinä peal ja lae all tarvitasse pappi Mar; papist katus tõrvati ää Tor; et väl`last `kül`ma `sisse ei tule, siss `löödi papiga ära Saa; papist tehasse kõiksugu `asju Iis; võtma `puuga eriläse raku maha, `jusku papiss tõene Kod; katuse papp Krk; märdi õdagu `aeti `kaska karupäedi `säl`gä - - suure papist larhvi olli ette tettu Nõo; egasugust pappi om, katusõ pappi om - - `tapsi`rmise pappi om Har; nuu`kaki`mul saina päält papi är^o Plv

pappel *pappel* IisK, g `papli Kuu Lüg Jäm Khk Pöi VMr Kad VJg Plt, `paple Ris; n, g `papli Vas; *papel* g `paple Pee Koe, `papla Amb; *papõl* g `papli Har; *papal* g `paple HMD; *pabel* TMr (lehtpuu) `papli puud on vist `aava `muodi Lüg; `Paplid - - olid `sõuksed puud, löö kaigas maha, akkas kasuma Pöi; siin pool `Kloostre mõisa olid suured `papled, suured purakad Ris; välla takka oli üks *papal*, ei ulata sülega `ümmer võtta HMD; *pappel*, paksu lihava `lehtedega IisK; *tedremadara juured ja `papli pungad* [on] `südame`aiguse `vasta Kad; mi^o mõtsuh olõ õi` `paplit, mõnõl uss `aida um istutõt Vas

***papperdama** (ta) *papperdab*

1. *paterdama üks `purjes mies on, `jändab ja papperdab `käiä Lüg*

2. *laterdama ei `tiägi sest asjast, muud kui papperdab `rääkidä, papperdab `ühte`puhku*

Lüg

pappinõ → *papinõ*

paps *paps* g *papsi* Hi kirikla, kirikumõis *ma læe `papsi* Emm; *ma keisi seal `papsis `leeris veel* Phl **Vrd** *papi*

papu *papu* Emm Vig Kse Khn lastek pastel vm jalanõu *Lapse papu kadu ära* Emm; *sa vanaisä, tee Ildale uued papud* Vig; *Panõmõ papud `lal`li* Khn

papu|päev *papu-*, *papo-* lastek paastupäev *es timä küüsü` `piimä kunage^o, `üület ar, õt kul`la `üüregene, `täämbä om papopäiv, ne ol`l rahu* Se

***papuska** *pappuska* Lüg, *pabuska* Jõh; *paabuska* g -a Kod lehttubakapakk *lehe tubakas `pandi ikke pappuska* Lüg; *paabuskad õlid vanass - - kui õssid kedägi `kaupa puadiss, visati sulle tubaka paabuska `piäle kaaba* Kod

papõl → *pappel*

para¹ *para* Hää Pal Plt Hls padrik *parast ei pääse läbi Hää; kõik üks metsa para õli Tõrma `puule `minna* Pal; *eläje lätsive para `sisse* Hls

para² *para* Lüg Kad Iis Trv

1. *loba, vada mõni on ia paraga inimene* Kad; *ajab oma para edesi* Iis; *aab seast `tühjä para suust `väl`lä* Trv

2. *lärm sääil on aga üks para, kaht `kõrva ka ei `kuule mitte* Lüg

para-aegu *para* `aegu Mär Vig Aud PJg Tor, - `aigu Kuu, - `aigo Räp, - `aergu Han; *paraegu, paraègu* Kuu Mär Vig Mih PJg VIPõ, *paragu, -o* Mih, *paregu* Mus praegu *Lähäme igä merele, para `aigu on ilus ilm* Kuu; *ilp ees ja talokas järäl, seda `õõtakse para `aegugi; ja paraègu on aeda katos `siibul `kül`gis* Mär; *meitel oo paraegu ümmargune lõeme* Vig; *paraègu `tahtsime `menna nisu `lõikama; mi`sa seal sööd parago, anna mool koa* Mih; *Meil oo paraaegu küll lihab orikas* PJg; *õlut ja viin, sijj on nigu - - paraègugi* [pulmajookideks] KJn; *vanast ol`l sita taloss, para `aigo om sõnnikividämine* Räp

***para-aegune** *para`aigune* Kuu, *paraègune* Mih praegune *sellest oo üle saea `aasta tagasi, kui siia see paraègune uus mõesa ehitati* Mih

para-aegus

para-aegus *para`aegus* Mus VII Pöi, *paragus* Khk, *paregus* Mus *praegu eile sai`putru*, *taane sai`putru*, *para`aegus saab`jälle`putru*; *see vana kada_o mool paregus`kerstus alles* Mus; *ne on seal para`aegus nähja* Pöi

para-aegust *para`aegust* Mih PJg, *paraègust* Mär Han Mih Aud Vän KJn SJn Vil, *paragust* Khk Mih/-ost/ *praegu Paraègust ma ei saa sind aidata* Han; *puust vaadid on para`aegust alles,`vahtra ja kase mahl oli sees* Mih; *ega_s see`aigemaea naa töös põln kui paraègust oo* Aud; *ega ma paraègust ei lähä mitte`kuškille* Vil

parabass *parabass* g -i *ogalik minu isa kodus tahetud - - et tie aga parabassi suppi* Kuu

parabrits → paburits

paradasti *parada|sti* Rid Ris, -*ste* LNg Mar, -*st* Mar Ris *parajasti*; *parajalt üks pidas eest kangast`kinni - - pidi paradasti minema* [poomile] Rid; *see sõna oli mol paradaste keele peal* Mar; *õlut akkas paradasti`käima*; *paradast jüst kivi põlve`alla* [kukkudes] Ris **Vrd** *paradest*

paradest *parajasti akkas paradest tüõmeheks* Ris **Vrd** *paradasti*

-**paradi** Ls *piradi-paradi*

paradõ *parajalt ei panõ ma pal`lu, ma panõ paradõ*; *karask`panti`lapju pääle,`lüüdi ilustõ tasatsõss, paradõ lapikuss, sis`lasti`ahju* San

paraega *praegu paraèga sie suo on järel* Kei

paraegu → para-aegu

paraegust → para-aegust

paragas *paragas* Jäm, g -e Khk *paras kena`värske muld, pole kuiv ega pole märg ka, paragas muld* Jäm; *saapad on`umbest paragased* Khk **Vrd** *paragus`*

paragot → parahot

paragu → para-aegu

paragune *paragu|ne* g -se *paras see on paragune, pole`liiga maas, pole`liiga ülal ko* Jäm

paragus` *paragus* SaLä = *paragas suppi katsudaste, kas on paragus* Jäm; *koguni mustaks ep või ka teha mette, see peab nõnda paragus olema* Khk

paragus` → para-aegus

paragust → para-aegust

parahalla, parahhalla *parahalla`* Röp Se, -*hh-* Plv Röp Se; *parhalla`* Röp Se, *paralla`* Röp *praegu ei`tiia`parahhalla` üteldä midägi* Plv; *piiblevärsi` ol`li`, mul om näid parahhallaki`meeleh; parahhalla` õkva läts`vällä* Röp; *parahalla ol`l siin, koes tä no kattõ; parhallake omma_suurõ_havva_mäe pääl* Se **Vrd** *parhilla*

parahalt *parahalt* Röp(-õld) Se, *parhalt* Se *praegu parahalt ommava`väega kuuma` ilma; parahalt satass väläh jälleki peenelikku`vihma* Röp

parahot *paraho|t* IisR Vai Iis/n -*l`* Trm, *parago|t* Jõh Vai, g -*ti* *aurulaev paragot läheb` linnast` Jõesu* Jõh; *lähmõ paragotiga` soitama* Vai; *kas lähte parahoti` piale vai Iis*

parahuma → paravuma

parahusi → parajusi

parahõld → parahalt

paraignõ *praegune para`ignõ aig om paralla` käeh* Röp

parajade *paraja|de* TLä Vön Kam Rõn, -*dõ* Har *parajasti*; *parajalt naene sugis parajade linu* Ran; *miul parajade siga lahk sulu ärä* Puh; *saeme parajade aenamaale, kui nakass`pil`ve üless`aama; käsi mahup parajade`sisse* Kam; *mul om trehvänü periss parajadõ`suuļa panda pudrule* Har **Vrd** *parajahe, parajidõ*

parajahe *parajahe* Rõu Röp parajasti; parajalt *Tsuuva nõna tõmmati parajahe jala* `perrü Rõu; *susi sei parajahe voonakõst, kui karüiss - - tagasi* `jõudsõ Röp **Vrd** parajade

parajalik *parajali* k g -kko paras mene sa tia sedä parajalikko, kui jagad oma varandust [poegadele], `lähväd jakamaie (tülli) Lüg

parajalle parajalt *parajalle paned* `nüöri, et ta (vokk) `alle võttab [kedrates] Hlj

parajalt *paraja* |lt Ksi Rõu, -ld Nõo

1. sobivalt, mõõdukalt *nii om mestel* `juumine kah, ku ta parajald võtab, siss ei ole midägi viga Nõo; *inne lüvväss* `kirvõga `lahkmõ_ `rišti `sisse, peräst lüvväss - - suurõ_pala_ `vällä, siss tuu viij' jääs parajalt `ohkuss (küna valmistamisest) Rõu

2. parajasti *sõeme parajalt ja poeg tuli* `sisse ja `ütles, et - - meie maja põleb Ksi

parajane *paraja* |ne Hls San, g -se Khk Kse Hää Trv; *paraja* |nõ g -tsõ, -dsõ Vas paras `ketra mu oki keeru `lõnga, parajast palaka `lõnga Hää; *kauniss parajane kuub* Trv; *parajatsõ? ilma? olli nuu?, vahel* `vihma, vahel `põuda Vas

parajas → paras

parajasti *paraja* |sti Kuu Vai Khk Kaa Rei Mär Vän Hää HMD Kei Amb Koe Iis Ksi Lai KJn, -ste Hlj Lüg IisR Mar Mär Tor Ris Jür HJn KuuK JMd Koe SJn Kõp Trv Krk Puh San, -stõ Röp, -st Kuu RId Jäm Hää HMD Kad VJg Trm Kod/-ss/ Pal Lai Vil Hls

1. just praegu, just sel momendil; nüüdsama `sõimme parajast Kuu; *parajast tulid sel ajal, kui mul sie tüö käsis* Lüg; *Joudis parajasti koju* Rei; `sõtkusin parajasti `leiba Vän; *ärä tuln isi jüst parajast* HMD; *Parajaste me jutt sai* `otsa Jür; *tulidki parajaste süöma aaks* JMd; `peksime parajasti `reie Iis; *sain parajast saadu* `val'mis, kui akkas sadama Lai; *parajasti akas surema* KJn; *parajaste, ku ma lätsi, tuli vihm sadama* Trv; *parajastõ saimõ kokko* Röp

2. sobivalt, parajalt *älä juo* `paljo, juo parajast Vai; `mahtusid parajasti *æ* Khk; *kui sügise varakult* `kül'mä tuli, siis - - sai `einu parajasti kätte Mär; *piab parajast* [naela] kabja `pürde `lööma Hää; `oskasin parajaste supile `suola panna Ris; *läks parajast* `jalga VJg; *pange täis parajass lähäb* `sisse Kod; *Mehed* `ollid eela laadalt tulles parajaste `jommis SJn

Vrd paradasti

parajate *para* |jate Käi Rei Kul Mär Kse Var Pöp Rap Juu Jür Pai Kad, -jatte Kuu Hlj Lüg Muh Emm Mär PJg Rap parajasti; parajalt *parajatte kokk* `mahtus suppi `kietma Hlj; *õlut parajatte köib* `tõrdes Muh; *kui* `toombud õitsevad ja kased parajate `lehtes on, siis on meio aeg Käi; *trehvas ka parajatte* `senna tulema; *mool parajate püil* `joosis, ei ma saand `aega vaadata Mär; *see oli* `seoke paras kibi, kudas ta aho suu ette läks parajate Mih; *kui sa parajate teha saad, parajate* `liiku [siis ei hakka tervisele] Vän; *me* `peksime parajatte jüst *suivil'la* `rehte Rap; *kõis oli parajate* `pandud Juu **Vrd** parajati

parajati *para* |jati Jäm Khk Mus Var Tõs Aud PJg Kos JJn Koe Pil, -jatti Mus Kaa Kse Tõs PJg Pil/-t/- parajasti; parajalt *parajati nii lai - - et parajati* `sisse ruumib Khk; *oli parajatti noore naise võttand* Mus; *Äi tee, mis ta seal parajatti tegi* Kaa; *kui jälle_i oln ahe parajatti pala mette, siis - - jäid* [leivad] `toores Tõs; *kui sa mõestad* [vikatit] parajatti `säädida, võid neli `tundi `otsapidi `niita PJg; *nemad parajati kangutašt seda jääd* Koe; *siis ta parajati akkand jälle naist* `võtma; *lehm* `oõsis `pul'li parajatti Pil **Vrd** parajate

parajeti *para* |jeti Pha, -jéti Var parajasti; parajalt *parajeti piad* [vikatit käiates] `oidma, et ta libinal läheb Pha; *saeab parajéti* Var **Vrd** parajite

parajidõ parajasti *mõlõmba_mehe?* jäivä ilma linata, lina tol `aastal parajidõ es kasu? Röp **Vrd** parajade, parajite

parajite

parajite *parajite* Kir Kod Pil parajasti *ma tuli parajite koju* Kir; *ku'l parajite võt' kanapoja* Kod **Vrd** parajeti, parajidõ

parajus *paraju|s* Kuu Khk Mär Kse JJn Iis Trm Kod Plt, *paraju|ss* Trv, g *-se*; *paraus* g *-õ* Har mõõdukus; sobivus `Ahnus `hammustab, *parajus parandab* vns Kuu; *roovib palidu parajust* Khk; *ei mõesta parajust pidada* Mär; *mis liig, sie liig, ikke parajus piaks olema* [tõõtegemisel] JJn; *tij õma parajusen, mes sa rüäbid* Kod; *piat paraust ka pedämäde* Har

parajusi *parajusi* San Vas, *parausi* San Kan Urv Har Plv Vas, *paravusi* Ran Nõo Rõu, *parah(h)usi* Har Vas parajalt; parajasti *paravusi* `mahtusiva `sisse Ran; *mul om kangass parajusi üleval* San; *Ku_lina[?] ülevän o'li[?], siss nakati `kütmä, küteti nii, et parausi kuivass sai[?]* Kan; *Panõ_ kartoli_parausi, är ajagu neid ni pagsult maha[?]* Urv; *ku `viina juut, siss juut parahusi* Har; *Ega ta mõista_i parajusi tüjüd tetä* Vas

parajute *parajut(t)e* Vig, *-jut(t)õ* Khn parajasti; parajalt *Saemõ parajuttõ enne sadu majalõ uiõ katuse `piäle; Mašti tapp piäb parajuttõ `auku mahtuma* Khn **Vrd** parajuti

parajuti *parajuti* Tõs, *-jutti, -juiti* Vig parajasti *lina sai siss maha `tehtud, kui tommilgad `õitsesid - - parajutti `õitsemise `aeges; ma panin parajutti - - oost ree ete* Vig; *elavad koa parajuti piust suhu* Tõs **Vrd** parajute

parakam *parakam* parem *ma tijñ sinu tubakass - - sij on parakam* Kod

parakas *parak|as* g *-ka* Lüg PJg Tor larakas **a.** lahmakas *sie on igävene parakas* (laiast riidest) Lüg; *üsna oksa parakas - - ei ole ea* [lootsiku ehitamiseks] Tor **b.** hoop `antsin *ea paraka* PJg

paraki onomat löõ [rukkivihku] *vastu raea paraki, paraki* Kul

-paraku Ls piraku-paraku

paraku *paraku* Jõe Kuu Lüg(-o) IisR Kaa VII Jaa Muh Rei Lämpõ Vig Han Tõs PJg Hää Ris Kei Juu Jür Amb JJn Koe VMr Kad Sim Iis Kod Ksi Plt KJn Trv Hls Krk Nõo San Krl Rõu Vas

1. kahjuks *Ei `sural ole paraku pühi ega `pukke`päivi* Kuu; *Ma annaksi sulle küll ee meelega selle rubla - - aga paraku mul pole* Kaa; *See pole paraku mitte `äästi läind* Rei; *ei või paraku midagi teha* Ris; *nüid tehakse kõik `musserid - - paraku teist `karva* Amb; *`kõrve `nõeksed on pikad paraku ja kõrvetavad kua* VMr

2. esineb emotsionaalsetes hüüatustes *sa paraku, no oli küll üks `niisukene* [uss] *nägu nüüd sie minu käsi* Jõe; *uh sa paraku, ku `juoksi verd* Lüg; *paraku arm, riiete laat oli tulemas, ma oli `pitkali* Kaa; *kes siis `räimi `keetis, jumal paraku* Muh; *s_sa paraku, kui paelu oli meil puu `aedu* LNg; *oh sa paraku, kui `pistis `joosma* Mär; *nied* (puravikud) *on jo `kal`lid siened, paraku aeg* VMr; *ku ma `talle selle `jõhkama kierutasin, sa paraku, kudas ta siss lidus `nel`la* Sim; *kardulitega ia `süia kohe et paraku* Iis; *nüid, jumal paraku, lapsed kasvavad* Kod; *oi paraku, mis `mõisnikud tegivad* Ksi; *oh sa paraku `oitku sedä tulemast* KJn; *oh jumal paraku, mis elu miul om* Krk; *jummal paraku küll su `süümist, sa_i süü midägi* San; *jummal paraku, kos om `aokõsõ* Rõu

parakust *paraku* *Et sa parakust arm jah, kui poleks neid va `ussisi olavad, mis siis oleks sui viga* `metsas `käia Krj **Vrd** parakut

parakut *paraku nied talupojad - - tüdisesid ja palusid, jumala parakut* Lüg **Vrd** parakust

paraldane *paralda|ne* g *-se* paras *paraldase `pastla* Trv

-parali Ls pirali-parali

paraligult *parajalt ku paraligult keedäte, siss saa pehme, ku pal`lu keedäte, siss saa tuim* (sõirast) San

paralik *parali|k g -ku* Amb Koe Rak Trm Kod KJn SJn Trv Se paras *väravad said`lahti lükata, kui nisuke paralik tuul oli* Amb; *naga - - on`neskene mäni õks,`õigest kasnd, paralik pikkus* Trm; *tasa sadab vihima, paralikku sadu sadab* Kod; *paralik ilm, ei ole pala egä külm* KJn; *si luyk oli mulle periss paralik* Trv

paralikku parajalt *sa^p lasõ paralikku verd; vot om täüs inemine, näost om tsõõrakohe ja suurta* (suurust) *om paralikku* Se

paralla → parahalla

param *param g -a S L Ha JMd Tür Pai Koe Kod Pil SJn Kõp*

1. adj komp < hea (ka *kõige*-superlatiivi osana) *ma_p taha paramaid`riidid omale üle`panna* Ans; *piili jahudest saab ikka paramid`limpsid* Khk; *peksa nahk`pehmeks, se_o pailu param kut södike saaguldamine* (sajatamine) Mus; *koit on kõige param une rohi* Pha; *kessel on saht põld, sie soab parama einama* Põi; *aeg läheb paramaks* Muh; *Param suuntäis oiti ikka titeemale* Emm; *eile oli sant ilm, täna on param* Kää; *mine puu`otsa ja raputa, mis paramad on,`korvi* Kul; *siss oo`kõikse param lina külimese aeg, kui tommilgad oo`valges`õides* Vig; *kõik see elu läks paelu`kergemas ja paramas* Var; *Männäst suab kõegõ parami puadi`laudi* Khn; *`paine`asjadeks on sookased paramad* Vän; *nad* (mõisnikud) *pugesid ikka parama kohade`piale* Ris; *param, kui ma kellegiga räägin, siis põle igab* HMD; *õisib lusikaga paramaid tükka* Nis; *kui võtan poar suutäit, on`oopis param* Juu; *mis juttu mul`omme paramatki on* Kos; *`andis mõisa karja ulgast kõige parama lehma mulle`lüpsa* JMD; *ei mina küll ei tia sest paramad kedagi* Tür; *sij rükis õli pal`ju param, mes võõras siäme õli* Kod; *roosk on poest ostetud, on toredam ja param* Pil || *tervem`tohter`olla teda koa raavitsend, aga ei saa paramaks`ühti* Mär; *juba akkas paramas`saama* Tõs; *Sia vist`aigusõst paramas suan, üsä ljõbõ njagu piäs* Khn

2. adj paremal pool asuv; ant vasak *Mu parama kää sehes oo jooksva* Kaa; *Lahv* (halvatus) *läks läbi, võttis parama külje ijjetuks* Põi; *siis pöörab tee paramad kätt* Muh; *mõned oli siis`tehtud nal`lakad, sured vasak`kä`luškad - - et siis ei param`kääga ei`saagi seda`siia* Lih; *param käsi ala`tassa töös* Kse; *Mool param silm sügeleb* Han; *see task - - seda`kaanti seeliku all paramal pool* Mih; *mine paramad kätt* Tõs; *Paramal puõl lähäb sügävaks* Khn; *nurgeti soab suure`oamrega alasile`tautud, vassak käsi on üleval ja param all* Kos; *mul_o valu parama külje siden* Kod

3. subst (sõögist) *olete täna midad paramad ka teind* Khk; *vanaeit potutas teist oma eade paramatega* Muh

4. adv **a.** *pigem Äi lähe ma tema kääst paluma, param ma ole ilma* Kaa; *Mis sa`sinna lähed, tee param kodu midagid* Rei; *olgu se asi param`riäkmätä* Tõs; *param ei küsigi* Rap
b. *paremini Ta äi voi nähja, et naabril mõni töö voi asi param leheb* Emm; *see`rätsep teeb param* Rid; *`ärgasi sai`pietud, kes param tööd tegid* HMD; *Liiga`paksu tainast koa ei`tehtud, vedelam läheb param apuks* Kei

Vrd parem

parama¹ *parama* Koe Kad Iis Plt KJn lobisema, plärama *mis ta paragu ommetegi, et vaid ei jäe* Kad; *Paras õhtu läbi ilmast ja maast kokku; parab nõnna_t* KJn

parama² *paremini`õhtu`anti* [voorimeestele] *jootraha parama* HMD **Vrd** parema

paramast *parama|st* Mär PJg Kei, *-ss* Kod *paremini ei ta tea paramast* Mär; *tämäl seesäväd pilgesõnad paramass ku meiesugusel* Kod **Vrd** paremast

paramidi *paramidi* Mih PJg Nis Hag *paremini see mees ikke räägib paramidi* Mih **Vrd** paremidi

paramine

paramine *paramine* Pha VII Jaa Pöi Mär Kse paremini *ma tee selle töö paramine* `valmis kut sa Pha; *Kui* `talve kõha oli, *siis keedeti rauariarohu teed* - - mida `kangem tee oli, *seda paramine mõjus Pöi; panen* `taale `raskust `peale, *et ta paramine rohuh Mär; teised süüvad paramine Kse* **Vrd** paramini, paremine

paramini *para|mini* Ans Khk Kär Kaa Pha Pöi Muh Emm Käi LNg Rid Mär Vig Mih Tõs Khn Pär JMd Kõp, *-meni* Rid Plt paremini *äga sa paramini äi osa Khk; Mis te nirute, tehke ise paramini Kaa; ma nägi nende* `silmdega *paramini Muh; nad tegevad oma töö* `eesti küll, *aga mei teeme* `siiskid veel *paramini Käi; see* `rätsep teeb - - *parama töö ja parameni* `õmbleb Rid; *pane kaks puud* `ristamesi `alla, *siis akkab paramini põlema Mär; kui* [jahud] *jämedad olid nagu taari* `auded, *siis sõid* [sead] *paramini Mih; Laola sia, sia mõestad paramini Khn; tegivad jälle vikati* - - *luisuga parameni teravaks, kui isi sain Plt* || *parempidi vikeldud sukad, kui üleni kaks* `silma *pahamini, kaks paramini Mär* **Vrd** paramine

parampidi *parempidi* *Kui riiet tehta, siis vaadeda, et kangal parampidi külj välja jeeks Emm; meeste* `kampsolid, *need said käsitsi kujutud, kaks* `aasa *parampidi, kaks pahampidi Rid;* `kinda loom [kooti] *pahampidi ja parampidi Kul*

paramus *paramus* g -e Jäm Khk Muh Juu paremus `aigus `pööras *paramuse* `poole Khk; *mis paramust se* `enne oli, *oli mõesa töö ja Juu*

paran *paran* g -a *noodapöör paranaga?* *kistass* `nuuja `vällä, *sääl om kats mehe jõudo man; niikavva pöoretäss paranaga?, kooni võrgu ots* `vällä tulõ Se

paranama *paranama* Vil Trv Ote paranema *aav paranab ära Vil; sji om vana* `aiguss, *sji ei parana Ote*

parand *parand* g -a Sa L(g -i Hää) HaLo

1. *põrand joulu* `loupa `õhta ning `näärinä - - *toodi öled parandale Jäm; nii* `kange tuul *keib parand kattu Khk; vana* `konklik *paekivi parand Kaa; paranda all* (varjatult) *elas Pha; Kamri parandaks oli see muld, mis seal kohas oli, aeti tasaseks ja oli ea küll Pöi; suuremad poesid* `tõmbasid *kuudinuuga möda parandad Mär; koer on pikali parandal Kul; ei nüid põle aega paranduid* `pesta Mär; *rehalune sai* `valge *kangastega parandast nii kui* `laeni ära `löödud Lih; *tubadel ja kammerdel kõegil olid saue parandad Mih; vana parand vaos* `sisse, *mäda juba Tõs; nuõrik eedäb pulma* `rahvalõ `pähkli *tuba parandalõ; sii* (meri) *ond nii vaga kui parand Khn; toodi metsast* `värsked `liiva, *raputadi parandal, valge puu parand* `paistis *liiva alt ilus kollane* `väl'la Hää; *kivi parandad olid suur jagu Ris; parandad olid* `enne *ikka* `tervemad HMD

2. *millegi põhi või alumine osa ahju parand* [on] `katki Khk; *paadi parand Rid; leib* `lašti *labidaga ahju parandale Kul*

paranda- *põranda- paranda vaibad, mis* `seoksed *neljakandilised tükid maas Khk; kõrkjadest* `tehti *paranda maäta Var; lähme paranda* `riidi *raputama Tõs; Paranda leib paelu param kui paäni leib Khn; kõrgas oo* `pehme, *tooli* `põhju *tehti, paranda tekka* `tehti *Aud; käristan* `kaltsosi *paranda* `riide *jaoks Ris*

parandama *parandama* R(-mma) eP Trv Pst T V(-mma), *-eme* M(-tem(e) Hls Krk) San, *-õmõ* San Krl

1. **a.** *kahjustust, viga, riket kõrvaldama käbige parandata* `verko Jõe; *kaik* `permandud *one* `katki, *nie* `tahtu *paranda* VNg; *paranda oma* `saapad `väljä Jõh; *tarvis* `männä *sebäile ratta parandamma Vai; parandasi vanu* `riidid Jäm; *kindad oo* - - *nii lammund, et neid ep* `oska *parandada ka Mus; ons* *kiijjad parandud Kaa; minev* `aasta *parandati kergu katust Pha; mina ole iga ilm* `talve *võrgud parandan Muh; ma küll jüst* *kiijja parandaja pole, aga parandasi*

`siisked ühed εε Käi; tee parandade ää Rid; ma parandan vangert Kul; tehässe niiele uus sil'm, parandasse ää Vig; `katkine laud oo parandud Mih; see oo parandet katus Tõs; Meie tulimõ üsä parajuttõ `puati parandamõst Khn; katus piäb tänä parandud `suama Juu; paranda poisi püksid ära JMd; parandasin `kapsaid, `kapsad olid ää `kuivand (istutasin uusi kapsataimi kuivanute asemele) Pee; aad kõik lagund ja lohakille, põle old `aega parandatta Kad; `aunasid `tihti parandati - - tuul `lõhkus aanad ära Trm; ku masinal kedägi ädä, tämä parandab kõhe Kod; kell oli `katki, oli Jõgeval parandata Lai; jaki käeset parandasin KJn; mea parandi `pastla äräde Trv; sääl parantide vana rihaalust; parante mul niij suka ärä Krk; ole vai kaalkoogu parandei, kui sa muud ei mõesta Hel; kui iki `rõiva om `katski, piab parandama, ega ilma parandamada ei saa Puh; lätsi `endäle `ündrigu parandama, paranden läits nõgel `katski Nõo; `võeti kivve keresse parandada Kam; nüid sai minu katuss ka ärä parandeduss Rõn; tuuj parandav (parandavat) periss `häste `saapit Kan; ta õks esi vaest parand üless aia, `poiskõsõ `oll'i aia maha `lahkunu? Har; kas sai_püksi_jo är_parandõduss Rõu; esi näet, et taad `asja ei_paranda_`kuigi? Vas; eelä? mehe? parandivva? katust Se b. tervistama, terve(ma)ks tegema siis sene `sorme vajutamine pidi parandamma `aigust VNg; ma parandasi oma terist Khk; `raske `aigus on, see taha `kergest paranda VII; oleks ta kohe akan oma `jalga parandama Muh; koer parandab ise `eese aavad ää Mar; tämä `olla [reumat] parandan külma `veega Var; `ambu parandatse Tõs; kaua `aega, kui jalg `terveks sai, ära parandas Ris; silmad läksid `kärna, sain `rohtu, need parandasisid `väl'la HMd; rohi parandas mu päris ära JMd; obuse ihu ei paranda muu `keski ku `prantsuse eli Kod; kõneldass, et mesi olna ää rohi, parandana sil'mä nägemist Ran; ku mädä luid seen, tuud ämp ei parandõdõ `vällä San; `tuhtri parandass `terhvess, ku `haigõ olõt Har; pead parandama pohmeluse leevendamiseks uuesti alkoholi tarvitama minu pää `aige ei õld, mina pääd ei parandand Lüg; tänä oli kabagas `pal'lo `ihmisi, kaik olivad sääl pääd parandamas Vai; läks `kõrtsi peed parandama Khk; tule paranda pead Muh; teine pääv läksid piad parandama Plt; võtame pää parandõmist Krl

2. paremaks tegema, pahedest vabastama; halvasti tehtut õigeks tegema `monda `eksidust voi paranda VNg; Ju inimene soab ennast paranda koa, kui tahab Põi; rikutud töö jähi parandamata Kul; ma olen näind, et sest oo suur kasu oln, sest maade parandamesest Mär; Teste tüe parandaja üsä ramp amõt Khn; elu `järke vaja parandatta Trm; ei temä paranda ennäst KJn; mes kijl om `riknu, sedä käe ei paranda Ran; ega ta `pesmine last ei paranda?; no_`saie hädä parandõduss Har; nakass pattõ parandamma Lut; meelt parandama halbu elukombeid, halba käitumist maha jätma piaks juba `targemast `saama, aga ei paranda mielt Lüg; `alba inimest mainitsetasse meelt parandama Khk; Soadeti `oastaks eese meelt parandama (saadeti vanglasse) Põi; `pañti `torni meelt parandama Tor; vaest käänd ta patust `ümbre, vaest parandass ta umma miilt Har

parandis parandis g -e parandus kas sul oo piä parandist veel Tõs

parandus parandus Jõe VNg, g -e Hlj Vai Jäm Khk VII Põi Rei Rid Mar Mär Kse Tor Hää Ris Juu JMd Koe VJg Iis Trm Kod Äks Plt KJn Vil Hls Puh San; parandu|ss Nõo Rõu, g -se Trv, -sõ Plv Vas Röp; paran(n)u|s g -(k)se Kuu

1. parandamine kui on [võrgul] paranduse `juures - - `suured `augud - - [siis] ei `saagi, piad lappi panema `piale Hlj; katuse parandus oli käsil Khk; nende paranduste `peale lähäb `rohkem ää, kui masin väärt oo Mär; siin on pail'u parandusi teha JMd; vanger on parandusel Iis; tema (tuuliku) parandus tuleb kal'lis Äks; `saapa `viidi parandusi Nõo

parane

2. paranemine, tervistumine; tervistamine [ta] *ise nii `aige, se tahab ise parandust `saada* Rei; *`panti temä `aigemajasse paranduse `pääle, ol'li kuu `aega `aigemajas paranduse pääl* Vil; *võtat parandust (alkoholi), tõdõöl pääväl pää `jäl'ki `valtass Röp*

Vrd parandis

3. võrguparandusniit *`ennemält oli sedä `lahja kerimist `oige `palju - - ja siis viel `vergu paranuse ja `tampsä kerimine; `linnast `tuodi `pullud, kork ja `tampsad ja siis `vergu parannus ja Kuu; puest küsita parandust kohe Hlj*

parane *para|ne* g -se paras *Pidid kenad parased vahed olema, siss nad kasvatasid pesad `alla* (kartulitest) Jaa

paranema *para|ema* Kuu VNg Lüg Vai/-mma/ Jäm Khk VII Pöi Muh Käi Rei hajusalt L KPõ, I Plt KJn Trv TLä Vön Kam Ote, -õm(m)a V, -eme Hls Krk(-em), -õmõ San Krl; imperf (ta) *parani* Hel

1. terve(ma)ks saama, tervenema *juba ma nüüd olen paranennu, akkan `püsti ajama `endasa* VNg; *`vaata nüüd suu `täie `viina, siis pia paraneb* Lüg; *mõni `aigus äi parane ää* VII; *Lapsel paraneb `sõuke viga ruttu ää* (luumurrust) Pöi; *aav - - akab paranema Käi; see `aigus ei taha paraneda* Mar; *ega näd* (tiisikusehaiged) *ikke paelut enam paranen mette* Tõs; *piisita aavast õisvesi `väl'la, sis kohe paraneb* Vän; *nõndapallu olen paranenu, et söõgiisu on tagasi tulnud* Saa; *jalg võiks viel `tõeste ära paraneta, kui mina `saaksin rahu `olla* KuuK; *luom on `iasti paranend* JMd; [nahk] *`vistrikusi täis, `valge, `kõõmab, paranemata `aigus* Pee; *one nagu paranud sij`nahk, ei süvele enam* Kod; *kas su jalg om är paranu* Trv; *puu vahel ai sõrme, kaits kuud parani sij`sõrm* Krk; *`nõstme olli `ernesuurutse mädä villi - - mõni suress ärä, mõni parasi ärä kah* Puh; *sij`väike aavake paraneb sul esi `endäst ärä* Nõo; *ku `tervess jäl sait, är paranõsid, siss es olõ midägi* San; *parasi tu `siga är`mul* Urv; *ku tedä* (puuslakis hobust) *saa rohituss, ta võid vijl ärä paranõda* Har; *kui `liikvat sai, siss tuuj jäl `parsse är`* [koolerast] Se

2. paremaks muutuma *Siis kui `mõisa kohad päriseks müüs, siis inimeste elu akkas paranema* Pöi; *egä muedu pidu ei parane, kui `võerad ei vähene* Tõs; *loodetakse ehk ilmad paranevad* Kei; *nüüd om elu pallu paranu* Ran; *ei jõvva enämp sedä `kuuma kannatada, ilm võiss paraneda, nii jahedambass vai kül`membäss* Kam; *las no aig paranõss, kül`ma sõss kutsu kõik`kokko* Vas

Vrd paranama

parante *parata me lõigasime ka `ende sia ärä, liha olli vaea ja es ole midägi parante; mea_s saa `sinna midägi parante* Krk

para-padinal lahinal, pladinal *`viimaks tuleb ühna para-padinal* [vihma] Muh

paraplii *paraplii* Hlj Khk Kaa Jaa Muh Emm Juu, *parapli* Vai, *parapil'l* Saa, *parahvli* Khk päeva- või vihmavari *Lüõ paraplii `lahti, ega sa siis `märjaks saa* Hlj; *`sondika oli pikkarine, `päivä `paistes `pieti kääs. parapli oli `suuremb, siis `kanneti, kui `vihma sadas* Vai; *saks `tõmbas oma paraplii üles ning läks* Khk; *Vihem akab sadama, veta paraplii `seltsi* Emm; *preilidel on päevä parabilid pääs* Saa

paras *paras* Käi Rei Phl Kse, g *paraja* R Khk Mus Rid Mar Kul Mär Lih Var Pä K I, *parase* Jäm Kaa Krj VII Jaa Pöi Muh, *parada* LäLo Kul Vig Ris; *parass* g *paraja* Trv T Har, *`parra* M(*`parre*) Ran Nõo Ote Rõn San V(n -sõ; *parrass* Lut); *parajas* g *paraja* Lüg Jõh Jäm Khk VII Rei Kse Iis Plt

1. a. sobiv, kohane *paras aig oligi mul `mennä* Kuu; *tänä on `õige parajas päiv tüöd tehä, ei õle külm egä sue* Lüg; *Nied on nisukesed jättised, et paras `punti siduda ja `alle vett `lassa*

IisR; tuulik jooseb `ühte `vääri, keib paraja tuule kää ühe `taulise jooniga Mus; leiame parase karjase Krj; ma otsi parajud puud liida `alla VII; Tina juppidega timmiti [und] paraseks, et `põhja läks Pöi; püksid `ollid üsna parased Muh; Ma näpistasin teda natune kõige parajamast paigast Rei; `valvab paradad `aega LNg; ei ole parajat kibi kää pärast Mär; Saemõ paraja `aaga eenä `tehtüd Khn; supp on soolast paras saand Vän; mia peris parast `puñni es leia Saa; ikka oñsiti `kasvan kõver [puu paadikaarteks], koolutadi isi ka kõveramaks, paradad paadi järel ei olnud Ris; `Esteks pal`miti nisuke paras silmus ja siis põimiti nigu labast kangast (sukapaelast) Amb; oñsin omale parajaid `suapaaid JMd; paras töö ei riku kunagi `koñti Tür; `vihma oli tuld kua parajad `muodi VMr; parajad vil`jäkotid, kuvve puudased Kod; kui [rukki] tera annab `katki `murda `sermede vahel, siis on paras aeg lõigata Äks; `añtsin `talle paraja `riide tüki KJn; obene lašk siast parast `sõrki Trv; moka om tal küll `parre kottel, aga tüü teo poolest ei ole ta kedägi inimen Krk; `võige ja munage tetäss ta (korbi tainas) `parrass `pehmess Hel; nigu agu ragusiva, siss `vahtsiva kerijala jaoss kah parajit `latvu Ran; ua kõdra om ää süvvä, kui na om paraja; t_om parass nigu rušk `Kamja_me sil`mä `pääle Nõo; ku [linad] parajass `plijkuva, siis korjati ärä Kam; pengi jala olliva parajan `kõrgusen, nii et rabajal parass ol`l rabata Ote; Ku_lina_ `parra_kuiva ol`li?, siss `lasti näet läbi linamaßsina Kan; ma_ `saie kañs killu `naalu periss `parha hennaga `osta? Har; malk om `vargalõ paraßs palk Rõu; ku ol`l `parrit `tammi, siss teiti tammõst kah ratta `rummõ Vas; leevätegemine ol`l kattõ `muudu, `parra `lõüge `viija? ja keevä `viija? Röp || (substantiivselt) no nüüd on kaks parajast ühes, suud `käiväd nagu `veskirattad Lüg; kaks parajad kokku `juhtund Mär **b.** (kahjurõõmu väljendamisel) sie `sulle parajas, kes käsib `kuerust tehä Lüg; Paras `sellele, tahi `teisele `auku `kaevada - - nüüd sai isi IisR; paras patusele Muh; Paras, paras, tee veel üle keelu Rei; sie on `neile kuertele paras VMr; siij tälle `põrgulisele paras Kod; parass tal, et ta pikäli maha läits Krk; parass teile, ega tuuj ilma asjanda teile es lüü? Krl; tuuj tälle parass `ol`gi? Vas

2. üsna suur, tugev; tubli, kenake mihed olite `muidugist `julgust ka vottand - - olid `täitsa parajad `poisid (purjus) Jõe; [Tal] oli juba enne paras kil`k peas Pöi; siis oli ikka ea paras lumi maas Noa; kui ta (jää) ikka juba `seukse paraja `puuga kannatab `lüia, siis võid sial pial `tõõtada ka Lih; olli parass riips pähän Krk

parasast, parasest parasast Pöi Muh, parasest Lüg Kaa Pöi parajasti parasest õli `eina aig viel Lüg; Ma sai parasest enne sadu katuse varju Kaa; poiss läks parasast ää töö aaks Muh

para|silma|võrk (teat kalapüünis) teised oo tihed, teised oo valed, kolmandad oo parasilma võrgud, nee oo kõige paramad `püüdma Muh **Vrd** paravõrk

paras|jagu 1. parajalt Täna oli kalu parasjagu Kuu; ku [supil]- - parassjagu väge sehen om, siss sa_i tahagi `enne süvvä ku söögiaig käen Ran; abena ol`liva ärä `aetu, juuss ka `ol`le parassjagu polgatu Võn

2. praegu, parajasti parassjagu olli keelu lõpp Trv; lõpetime parassjagu riht Ran; Esä trehvas `õkva parassjagu sinna, nigu jumalast `juatedu Rõn

Vrd parastjaku

parask' paras|k (-s|k) g -ki IisR I Vld baranka `Laadalt `osseti paraskid ja krõmps `kaunu IisR; ümmärgused õlid paraskid nagu rattad Kod; ma osti üte `rõnga paraskit Plv; parašk om tsõõrik ja mulk siseh Räpparba

parask', paraski parašk Pil KJn Vil/-sk/, paraski Hää Nis

1. läbematu inimene; tuisupea sa oled just ku üks paraski, tahad ruttu ja ruttu saada, aga ei saa mitte Hää; va parašk, paristab mudu ää Pil; parašk tiijb uisa-päisä KJn

parasknik

2. jämeda koega riie *paraski on jäme, kore riie* -- *püksid seisid `püsti, nii kõbad olid Nis*

parasknik *paraškn|k g -gu* baranka küpsetaja *parašknik om* -- *paraški küdsäjä Röp*

parast *parast* Mus PJg praegu *ma parast `lassin* PJg

parast|aiga praegu *sie kivi on parast `aiga viel siel* Kuu

parastama *parast|ama* Kuu VNg Lüg Jäm Khk VII Pöi Mar Mär Kse Tõs Tor Hää Saa Juu Jür JMd Pee Koe VJg Iis Trm Kod/-ss-/ Plt KJn Trv Puh Nõo, *-amma* Vai Har Rõu Plv Röp, *-em(e)* Hls Krk, *-õmmõ* Krl kahjurõõmsalt osatama või etteheiteid tegema *ärä toist parasta, sie tule enesele käde* VNg; *sie `naiste `rahvas on mittu `kõrda minugi parastand* Lüg; *mis sa parastad teist Jäm; teise õnnetust äi tohi parasta VII; teesel õnnetus, ta parastab veel `pealegi Mär; mõni parastas, aga mõni kahetses Saa; mis tal viga nüid parastada Juu; ärä parasta teist inimest Pee; parassata ei tõhi tõiss Kod; ma parastasin tedä küll KJn; mia olluss temät parasten Hls; temä tulli miut parastem Krk; Temäl om ää miil, kui -- tõesel alvaste lääb, küll temä siss viijl parastap Nõo; timä nakass tõist nigu parastamma vai `nek`ma, et parass toolõ Har; parast minno viijl `päälegi Plv*

parasti *parasti* Emm Plt, *`parrast* Pst parajasti; parajalt *Laeval oli ee purju tuul, puhus parasti tagand `põntsast* Emm; *kõrvetas parasti kohvid* Plt; *usse raami passive `parrast lengi soone või valtsi `sissi* Pst

parast|jaku *parasjagu Pidi `tiijmä ja `pandma, et parastjaku sai* Urv; *sai `õkva parastjako `tüüga val`miss* Plv

parast|moodu parajalt *Kivi? ol`li_`säetü_`parast`muuđu kavvõddahe* -- *sõss tuli palass ilusahe `ümbre_paa; [Ta] ol`l_jäl_`parast`muuđu viindihh* Rõu; *Ku om hüä suvi ja parast`muuđu vihma saa, siss kasuss [nisu] ka savi pääl hüä* Vas

parast|viisi parajalt *Ku_mehe_jo_`parast`viisi `purjo jäi?*, *siss `naati ütstõõsõga `võiki ajama* Vas **Vrd** paraviisi

parata *para|ta* Jõe VNg Lüg Vai Khk Kaa Pöi Muh Rei Lämp Pä Ris Kei Juu Jä Kod Plt KJn Trv TLä Plv Vas, *-da* Kuu, *-te* Hls Krk San, *-tõ* Krl (väljendab võimatust midagi teha, ette võtta) *ei `sinne saa parada* Kuu; *midägi parata ei õle, piäd menemä* Lüg; *täl nii valjud vanamad -- laps ep saa `sõnna midad parata* Khk; *See on ta iseloom, `sõnna_b soa parata midagi Pöi; põle kedagist parata, tuleb see `estomene ää `estoda* LNg; *kellega sa ostad, pole raha, mis sa võid parata* Mih; *mis `sinna parata võib, koorm läks `raavi* Tõs; *ei ma või parata, nüid peän `jälle minemä, tahvad `süüä* Juu; *Inime pidi oma eluga rahu olema, kust ta parata sai* Amb; *luobiti kuñts `väättist `peale [rohule], ei old parata, pidin lehma ärä `tooma* JJn; *sedä ädä parata ei või, ei õle kedägi tehä* Kod; *ei saa kedägi parate* Krk; *kahju om küll, aga parata ei ole sinna midägi* Ran; *ma ei või tuu asä man midägi parata, mino jõud um `väikene* Plv; *ma `kuisi, a mis mul sinnä_`parata_ku_tulõ õi?* Vas **Vrd** parante, paratada

paratada *parata mina ei sua `sinna kedagi paratada* Plt

paratamatta *paratamatu kolm asja pidi õlema maa pääl paratamatta, surm ja `kruonu käsk ja `väljas `käämine, `neie `vasta ei saa, piab menemä* Lüg

paratamatu vältimatu *see on paratamatu* Kaa **Vrd** paratamatta

parati *parati* hajusalt Sa, Emm Phl

1. parajasti *jaani `ätsed parati `õitsvad* Jäm; *siis sai kuub ärä kurrutud, nõnda et üläl `otsas ta läks `umbest parati `soole `sel`ga* Kär; *`päike vajus just parati `siia mere* Mus; *see oli ise parati pruudiks saand ja suri siis ärä* Phl

2. parajalt *See palgijupp läheb nii parati selle koha peäle; See aasta oo vihma ette parati tulnd* Kaa

parats *paráts* latatara mõni on ia paraga inimene, on kohe nisukene *paráts* Kad

paratste *paratste* parajasti – Mar

paratu ilmatu see oo paratu suur maja Kse

parausi → parajusi

paraviisi *para|viisi*, *-viisi* Häa Saa Vil M parajasti, parasjagu mõni tall o'li seante *edvik*, es tule `jooma, kui teised jõid paraviisi; vesi akas paas paraviisi `keema Saa; tõise paraviisi tullive kirikust Hls; päe `tõussi paraviisi, ku ma kodust `vällä lätsi; tñ paraviisi, ärä `liiga tetä `endel Krk Vrd parast|viisi

paravilka *paravilka* puuliist müüri loodimiseks *paravilkaga* soab müür `sirge ojetud; *paravilka* oli kolm `jalga pikk, tol'lisest lauast `tehtud Kos

paravoss *paravoßs* (-ss) g -i Jõh IisR Rei Jür Trm Lai Nõo Se vedur *paravoss ies ja pikk sõit järel* Jõh; `kahte `moodu `ööldakse, *paravoss ja vedur* Trm; `raute pial pidid olema *vagunid ja paravoßsi* `kuulsin Lai; *Ku paravoßs tuleb tolle vaguni roduga - - kül tä siss ähib ja pohib* Nõo; *paravoßs mis_tu iñ_tu pää sõit* Se

paravuma *paravuma* Ran, *parahu-* Har paranema, tervenema käsi *nakab paravuma*, *paravub joba*; `ol'li joba miñekil, *aga ärä paravusi* Ran; *edeotsast ol'l hädä nikagu jo?* ärä *parahuisi* Har

paravusi → parajusi

para|võrk *paravõrk* = parasilmavõrk – Muh

parba *parba* latatara *ta um parba*, *kül?* ta või *kõnõlda?* Plv

parbe *parbe* kolmnurke pitsrätik mõnedel on *parbe - - pähä pandud*, kui surevad Iis

parbeldama *parbeldama* lobisema, laterdama *Vanaeit* `parbeld kogu `päivä küläs Kuu

pard *pard* g *parra* HJn Koe Kad VJg hajusalt TaPõ, Plt KJn; *pard* Kuu Hlj Lüg Jõh IisR, `parra VNg Vai, g `parra

1. sg **a.** *habe miks sa* `parda `vällä pole ajand VNg; `parda *kaik* `ärmäs Vai; *suure parraga vanamees*, *suur pard tal* HJn; *paremb vana parra all*, kui nuare piitsa all vns VJg; `leikas oma *parra ärä* Iis **b.** *vuntsid pard one moka piäl*, *alt* `aetasse *abe ärä* Kod

2. pl põskhabe *kes pale nuki* `piale jätab *abeme*, õigati *parrad*; *ega ma* `pardasi *lasnd* `kasvada Ksi; *parrad on kahel pool*, *ainult* `kõrvade ääres Plt; *akkan* `pardasi *maha ajama* KJn

pardak *parda|k* g -kse laudjalastega *kelk me lassime tetä pardakse* `laudest; *kehvä latse lasev iki pardakstege* `lingu Krk

parda|losoka (mingi kala) `pardalosokad, *nied eläväd siin jues*, *kivi vahel*. `pardalosoka *on sene* `lutsu `tauline, `ninda kui *pien* `lutsu `poiga Vai

pardane *parda|ne* g -se habetunud `pardane `leuga, `justku `karvane `koera Vai

-**pardani** Ls *piripardani*

parda|puu *kaust riil ol'liva - -* `pardapuu? Räp Vrd *parde|puu*

parda|vaar 1. *trulling* `poisid `püüavad *juest* `parda`vaari - - *sie on* `niisike `parraga *kala* VNg

2. *habemik* – Jõh

parda|vits puuliist paadi serval `parda`vitsad `väljaspuol `parrast, *puol* `ümmärgüsed, `teine *puol oli* `sirge, *midä läks vasta* `parrast, *sie oli* `parda *kaitseks* Kuu; `Lainõga *tappis sedäsi* `vasta *kaid*, *et lei* `pardavjõtsa *puruks* Khn; *Parrast tugevdati* `pardavitsaga Häa; *pardavits käib paadi ääres - - oiab* `paati *kuos* Ris

parde|puu `parde- Kam Ote, `pardõ- Krl Har = *pardapuu* `tuudi *mõtsast kõjo* *varva ja - - paeo* `vitsuga *palmitsedi nu* *varva sinnä* `pardepuie `kül'ge Ote; *siss panõmi* *pääpuu pääle* ja `pardõpuu *kõdardõ* `otsa, *siss om regi* *val'miss* Har

pardi|ajaja

pardi|ajaja *pardi|ajaja* Saa Vil, -ajaje Hls Krk, -'ajaja Hls Krk(-'ajaje); *pargi|ajaja* Tor(-'r-), -'ajaja Ran Puh röövel, riisuja *pargiajajad* 'ollid riisujad Tor; *pardi* 'ajaja tullu 'pääle sõa, 'panden 'uune põleme ja aanu 'koormi taga Hls; *pardi* 'ajajese om 'võõra maa inimese, kes siia 'maale tullive 'kormi 'aama Krk; siin käenuva - - *pargi* 'aajad, et 'kostegi midägi lövviss majade sehest Ran

pardi|jalg kolmnurkne äke *pardi|jalaga* seemendati 'vilja või muad purustati kua; *pardi|jalg* õli 'kolme nukka 'tehtud, sahad üks ühe järele Trm; nüid one vedruäes *pardi|jala* asemel, *pardi* 'jalga enam ei pruugita Kod **Vrd** partsi|jalg

pardik *pardi|k* g -ku Vil Trv padrik Jõe veeres [kasvas] *paks* pasklepä *pardik*; *pardikus* läks 'sisse, ei saa kätte kah, nii *paks* on Vil

pardi|kael (taim) *pardi* kailad on küll ühed rohud Khk

pardi|kõrs kõrkjas *par|di* kõrred, lastele tehasse neist 'partisi, siis pannasse vette ujuma IisK

parditama *parditama* partjalaga töötama – Vig

pardnik 'pardni|k g -ku vurrukas – Plt

pardo *pardo* Vas/-'r-/ Räp

1. kult (ka hellitusnimena) *pahr* om *par|do* Vas

2. aädsak inemine om *pardo* Räp

pardsahtamma *pardsahtamma*; (ta) *par|ds* saht Se partsatama, plartsatama *sattõ* 'maaha kui *pardsahti*; läts jõkkõ kui *pardsahti* Plv; *Paänd* - - suurõ savipaa *par|silõ* ja *touga* s nuiaga, tuu paa ku *par|ds* saht õnnõ 'maahha Se

pardsak *par|ds* a|k Ran, g -ku Krk Nõo, -gu Krk Rõu; *par|s* a|k g -ku Lai hoop, löök, lask; kärts *par|s* aku pani, siis oli lumi läind (äikesest) Lai; *kae* kus olli *par|ds* ak, nüid 'lasti mõni rebäne maha; ma anni tal üte *par|ds* aku, ta es kõigatsegi Krk; lase üits *par|ds* ak 'piiru, om kah *paremb* kui si jutt Ran; *Kui* ta tolle *par|ds* aku paänd, siss maa mürtsusi Nõo

pardsatus *pardsatus* partsatus suur *par|ds* atus ol'l, tä_ks midägi *sattõ* Rõu

pardsauss *par|ds* au|ss g -sõ partsatus ol'l õigõ suur *par|ds* auss, tiä iks 'haigõt sai Plv **Vrd** partsavus

pardsutamma *pardsutamma* (tõlvaga peksmisest) *sõss* *par|ds* utõdi mõsk 'valmiss, ku 'valgõss läts, *sõss* laotõdi aida 'kaartidõ ala 'õrsi pääle? *kui* oma Plv

pardsutõllõma *par|ds* utõllõma paugutama *Par|ds* utõllõsõ pääle mõtsan ummi püssä 'loksõga? Rõu

pardun, parduun 'par|duun Kuu Hlj Mus/-on/ Hi Ris, *par|duun* Põi Phl(-oon) Khn Ris, 'partuun Jõe Hää, g -i; 'par|dung, -ong g -i n, g 'par|dungi, -ongi VNg vant vm laevakõis 'partuunid on 'tengidel Jõe; 'pardonid keivad tijnji küljest putinga 'külge Mus; 'pardun leheb 'tengast salingi Emm; 'pardunid käivad masti 'otsast 'jumpar rauda 'kinni Kää; 'pardunid on kõved, mis laeva mastist 'alla tulevad Phl; 'partuunid on selle jäuks, et purju valu 'tenga maha ei murra Hää; *par|duun* on laeva 'külges, kenega teng on üles *par|ds* Ri

paregu → para-aegu

paregus → para-aegus

parem *parem* IisR VII, g -a Jõe Khk Pha Emm Rei L Ha Jä TaPõ VIPõ; *parem|b* Pst, g -a R ViK Iis Trm Trv T hajusalt V, -ba Trv, -be Hls Hel; *parõmb* (-'r-) g -a V, -õ San Krl; *pare|p* San, g -pe Hls Krk(-be); *par|eb* Se Lei/-'r-/; *par|õb* Vas, g -a

1. adj komp < hea (ka kõige-superlatiivi osana) *Paremb puol muna* kui tühi kuor Kuu; *parema* ei tiä ma kedägi Lüg; *pappi* ottas omale ikke *paremad* [liha] tügüd Vai; *paremad* teidele ka (õeld hüvastijätul) Rei; *eks* nüid tehässe *paremid* 'vankresi Mar; *kehva* 'ootab

`ammo paremad `aega Kul; paremat `saia oli ka küpsetud, änamasti oli rosinatega sai Mih; ta `tahtis ikke paremid `asju Aud; parem oles, kui ta ära lähab Saa; umbrohi on nii suur, et lämmatab parema vilja ää HJn; tal on nüüd paremad `riided sel'las JMd; mina ei `oska paremad `rääkida Pee; ei mina pidand neist kedagi paremast, ühed `armsad olivad keik VMr; paremb vana parra all kui nuare piitsa all vns VJg; parem paha lõng ku üvä pakal; manna suppi `loetasse paremass tõesess Kod; alati käib `vingus, parem ei `märka `ollagi Pal; lähäd paremad `tahtma, saad alvema KJn; oodame paremit `ilmu Trv; sää! `olli pal'lu parembid `asje Hls; et nende elu parepess saa Krk; paremb om üte sil'mäga emä ku kate sil'mäga esä Ran; pane `onte paremba `rõiva `sälgä, ku sa parembade `paika lähät; ega minagi kõge paremb ei ole Nõo; `tervuss `olli joba paremb Ote; elu lätt iks parõmbõ poolõ San; Inemise ol'li vanast ka iks `rõõmsa², es mõista parõmbat `tahta² Kan; paremb om suutäüs soolast ku maotäüs magõhõt Har; sõss saiva² inemise joba parembat `kõrda umma ello säädä, aga muudo ol' viletsüss Plv; ahoh keededü, `kapsta² saava kõgõ parõba² Vas; pähnä mett kitetäss kõõ parõmbast Röp; küla laib pareb is ku ama laib Lei || tervem ühe üö oli siel kodu - - `haigetand - - siis sai `jälle paremaks Kuu; pidin paremas `saama, aga läheb ullemas Ris; lašk pitsitädä `rindu alt, siss läits parembass Ran

2. adj paremal pool asuv; ant vasak `raaga `seili ülimene paremb kasa VNg; ja kohe tuli räginäl üks parema poold [metsast] Emm; se kuñts oli et, `enni turgati [vastündinut riietades] parem käsi `sesse, et siis tuleb parema käe mees Rid; seeme oli peksu sees - - pahem `käega `oiti sedä `peksu ja parem `käega vissati seemet Tõs; mõni `leikas omal parema kõrva kohalt ja teine `leikas omal pahema kõrva otsast (lammaste märgistamisest) Kei; tühi maja paremat kätt VJg; võta parema kätte sirp Kod; tee `keerab mäe alt paremalle Plt; võta koit parembasse kätte Trv; paremb käsi olna mehe käsi ja kora käsi olna naese käsi Ran || ant pahem (kangast) `kangal õli ikka üks puul parem ja tõine pahem, parem puul õli pial ja pahem puul all Trm

3. subst (söögist) sää! õli `kõike iad ja paremat Lüg; tñ kodupoolist iki, ääd ja parepet Krk; ma lää joose, kost saa ka mõne suutävve parembat Ran; ku midägi `olli seräst parembat, siss ma susassi tälle ka Nõo

4. adv a. pigem minul siin ei `passi, ma paremb lähän `sinna Lüg; võtab aga jahvatada peal, seisä parem vakka Mar; lähen parem kojo Ris; aa parem oma suka augud `kinni Koe; kui mõni kade inimene vassa tuleb, parem ärä minegi luadale Kod; mine maka paremb, ärä nii pal'lu `keträ Nõo b. paremini `kaige paremb läks punasesse `verku kala Kuu; mõni määtetab parem kui teine VII; Luhut puud põlevad parem Rei; kergita ein kerevile, siis ta kuivab parem ää Han; mis tema paremgi tohib `minna HMD; Siis (jõulude ajal) sai parem `süia, liha sai, `saia sai Kei Vrd parema

Vrd param

parema paremini sie pere `naine ei saand aru ka tämä `kielest parema kui `teie minu `kielestki VNg Vrd parama²

paremalt paremalt Hlj Lai paremini eks nad ka `katsund siis, kuda nad seda `toidu `ainid paremalt `saivad Hlj; kelle nimepääv oli, siis `söödi paremalt ja `joodi Lai

paremast paremast R(-mm- Jõh Vai) Ris HMD Amb JJn ViK TaPõ/-ss Kod/ TMr, parembast Vai Võn, parõmbast Kan Urv Har Rõu, parembeste Hel, parempest Hls, parepest Krk

1. paremini `teinekord oli viel `valges `vergus paremast kalu kui ses `värvitud `vergus Hlj; ma tahan ikke `paksu suppi paremast, mõni tahab vedelät Lüg; akka paremmast `rääkima, midä sa kogeldad Vai; maa on tarvis paremast arida, muidu on keik `söötis Ris; see käsi ei

parembade

ole paremast (rohkem) valus kui tenegi JJn; omiku vara on ia `niita `kastega, siis ein lääb pal'lu paremast maha Sim; mul `algas pähä, et tõiss`muudu suab paremass tehä Kod; ma joon virret paremast kui õlut Äks; obust `söötsid ikke kõige paremast Lai; sa `uuta, ku rügä parepest kasvass, pikepet `õl'gi saa Krk; kui ma sedä oless ette kavatsen, siss oless asi parembeste lännu Hel; mõne tuini aja peräst mina nakassin joba paremast e'ngata `saama TMr; suymaa pandass `ol'giga_segi, sõss mädäness olõ sitt parõmbast är^o Kan; mõni pand ilmsuurõ_hak'i^o, mõni pand `väiku^o, `väiku_kuiusõ_parõmbast Har Vrd paramast

2. iseseisva tähenduseta rõhumäärsõna (hrl sisult eitavas lauses) äga merel paremast nii `pal'lu ei käin, sugu `käidi; `pal'luks seda pered siis oli paremast Ris; mis keeruline ta (kanga niidepanemine) paremast on HMD

parembade *parembade* Nõo Kam Har/-õ/, *parembede* Hel Kan Krl/parõ-/ , *parõmbadõ* Urv, *parebadõ* Har Lei(parõ-) paremini *paneme lehm kammitsede, siss ta süüß parembade* Nõo; *mis tuu sulle `haiget tege, ku tõõne parembede eläss ku sa* Kan; *egauits taht, ku sa parembadõ tii;* *mis sa jamsit, kõnõlõ^o parebadõ* Har Vrd *parembahe*

parembahe *parembahe* Har Rõu Plv Vas, *parõmbahe* Rõu(-õ) Vas, *parõbahõ* Se paremini *Miä valusap tuli ol'l, tuu parõmbahe ol'l vähk vii sisehn nätä^o; mis ma_tiiäst tiia, sa_tunnõt tedä parõmbahõ* Rõu; *majalõ paßsiss õks kõllanõ värm kõgõ parõmbahe* Vas Vrd *parembade*

parembale *parembale* Urv Rõu, *parõmbalõ* Rõu Lut, *parõmballõ* Urv, *parem|bõlõ, parõm-* Krl paremini *Sa horguda na haina_lakka, sõss parõmballõ kuiusõ^o Urv; tiä tek'k tüüß parembõlõ; Ku^o umalõ man `ol'li^o, siss nakaßs [õlu] parõmbõlõ_pähä^o Krl; Kiä perän naar, tuu naar parõmbalõ* Rõu; *kerä `sarviga umma^o hüä^o lihmä^o, parõmbalõ `piimä `andva^o* Lut

parembast → *paremast*

parembedi *paremini maagõ `sijmnet pandas latsilõ pudru `sisse, et latsõ^o parõmbedi makaße^o; `valgõ ristikkaa'na `sijmne piät -- verevä ristikkaa'na `sijmnedega segi `panma -- siss kasussõ^o parõmbedi* Röp

parembeste → *paremast*

parembide *parembide* Hel T Kan Urv Har(-õ) Plv Vas Röp/-bede/, *parõmbidõ* Võn/-e/ San Se, *parõmbõdõ* San, *parepide* Kam paremini *sij om üits arukas inimene, tege parembide ku tõne* Hel; *sai parembide süvvä, läiits paksuss* Ran; *pane onde parembide `rõivile, aa nij vana rändsi ärä säll'läst* Nõo; *niüt `opse parepide* Kam; *sa `tiite küll `äste, a ma tii viij parõmbõdõ* San; *no^o om säääräne pühädene aig, `täambä vaia parembidõ süüä anda^o* Har; *ku niüt sai är^o torotõt, sõss nakaßs hain pal'lo parembede kasuma* Röp Vrd *parembihe*

parembihe *parembihe* Plv Se, *parõbihe* Se paremini *aja haina^o horgulõ, siss na kuiossõ^o parembihe* Plv; *sa umalõ tii parõbihõ, a tõõsõlõ halvõbihe* Se Vrd *parembide*

parembile *paremini talvistõ puul'pävä `antass `lehmile parembile süvvä^o ku harilikult* Kan

parembuiste *paremini mis sa lopõrdat kui parembuiste ei tii^o* Plv

parembusi *parembusi* Plv, *parõbusi* Röp paremini *kapsta suppi kõgõ parembusi tahit* Plv; *no tetäss jo kõkkõ kõrdkõrrast iks parõbusi ja parõbusi* Röp

paremi *paremi* Jõe Kuu(-mm-) paremini *piaks vä,e paremi pidama teda* Jõe; *`Toisel `onnistub paremmi kui sinul omal* Kuu

paremidi *paremidi* Mar Kul Tõs Aud PJg paremini *jõhvikad `pandi -- ikke `sisse [kapsatünni], et `apnema paremidi läheks* Tõs; *lume pial võttis `kanga paremidi `valgemas* Aud; *`jalksi läind eena `maale, kuivaga ikke sai paremidi läbi* PJg Vrd *paramidi*

paremik *paremik* k -kku VNg Lüg Jõh; *paremikko* Vai *parem söök süüb `este tõist `toito, siis võttab paremikkü `pääle* Lüg; *Eks pühädest `tehtud ikke paremikkü* Jõh; *kui ead tied, midägi paremikko vai `erko `ruoga* Vai

paremili *paremili* paremini – Pöi

paremin *paremin* Trv Pst, *parembin* Trv Krk paremini *rõogun takenava* [heinad] *paelu* *paremin* Trv; *signa soõg ka parembin* [pehmes mullas] Krk

paremine *paremine* Jõe Kuu Hlj VNg Jõh Mar Mär HJn KuuK Tür VMr Kad Rak Sim Trm Kod Pal Lai Hel, *parembine* Trv Plv paremini `räägi `itse ka, *siis mul tuleb se paremine* Kuu; *kana paremine akkab munele, kui muna on pesäs* Mar; *mineva `suuel ma nägin pal'ju* *paremine viel kui `paergu* KuuK; `arvavad `suama sedasi *paremine läbi* Tür; `põrssad võidu süüvad, üheteise uhal süüvad *paremine* kui üksi päine Sim; `õösi magab *paremine* Pal; `sihtnü? *parembine* Plv **Vrd** paramine

paremini *paremini* hajasalt L Ha Jä, VMr Äks Ksi Lai Plt SJn Vil Pst, *paremeni* Rid Kul Mär Tor Ris Pee Vil, *parembini* Hel komp < hästi (ka *kõige*-superlatiivi osana) *ikke tehasse* [talgutel] *paremini `süüä* Mar; *mõni naene `niitis paremeni vel kui mõni mees* Mär; *rahvas räägib, ega mina ka paremini ei tiä* Var; *Eks teind_s isi paremini, kui teste töö ei kolband* PJg; *mia tegin oma arust `ästi küll, aga tema `tahtis veel paremini* Saa; `keldre uka tahab *paremini `kinni `panna* Koe; *me oleme `ästi läbi saand, paremeni ei või `keännigi `saia* Vil; *looma tahave kah aru `einä* *parembini* Hel **Vrd** paramini, paremin, paremine

paremitte *paremitte* Kuu VNg Vai

1. *parempidi kaks `silma paremitte, üks silm pahemitte, vikkel oli sie* [kinda] `luondane VNg **Vrd** parempide

2. paremini – Kuu

parempest → paremast

parempide *parem|pide* VNg, *-pitte* Hlj *parempidi `luomus `tehti `pääle* [sokile], *muist* [kooti] *pahempitte, muist parempitte, jäi `suoniline* Hlj; *vikkel, üks silm parempide, üks pahempide* VNg **Vrd** paremitte

parempidi *parempidi* Vig Var Amb Trm Pal Plt ant *pahempidi* (hrl teat kudumisvõttest) *Kui pits `kindu kujuti, siis alle `peale `kooti parempidi kord ka* Var; *ei soa aru, mis pidi sie on, parempidi või pahempidi* Trm; *akka kahe lõngaga kuduma, kas tahad pahempidi või parempidi* Plt **Vrd** parampidi, parempide

paremukene *paremuke|ne* g *-se* dem < *parem laps one juba paremukene tänän, `natke parem, ku eelä õli* Kod

paremus *paremu|s* g *-se* Kuu VNg Lüg Mär Kse Tõs JMd Kad Trm Kod Plt KJn Trv/-u|ss/; *parõmus* g *-õ* Khn; *parõmbu|s(s)* g *-õ* Urv Vas *parem-olek `meie elu `lähte juo* *paremuse `puole* VNg; *eks ta nüüd ikke `pöörab paremuse `poole* Mär; *piaks elu ikke* *paremuse `puole minema* JMd; *tämä elopääväd viletsält elänud, tämä paremuss ei `tiägi* Kod; *ei ole seal paremust suurt kedagi* Plt; *aiguss nakkab paremuse poole minema* Trv; *kuiss iks `hindälle parõmb om, a tõdõs parõmbusõst kae ei_ `kiäki?* Vas **Vrd** paramus

parepest → paremast

parep *parep* Khk Mus *praegu aju `toosel - - käiasse parep veel; see oli pareskid sääl* Mus

parg *parg* vaeseke `poiga *parg* Kuu

parga → parka

pargama `pargama kiiresti sõitma (laevast) küll nüüd läbi `pargas Khn

pargane *parga|ne* g *-tse* Hää Krk rämpsune, risune *maja ümmer kik'k* *pargane puha; sij om puha `kinni kasumu võsage, pargane puha* Krk

pargas *pargas* Mar Pee, g *-e* Khk Kse suur lameda põhjaga paat; jõepraam *pargas on lodja `moodi suur laev; läks pargasega `sõitma* Khk; *pargas - - `pal'kidest kokku `lõödud parv, nagu kus jõed on* Pee

pargas

pargas² *pargas* g -e tihnik *Sellest pargasest polnd mette `kerge läbi `tulla; Sii on seike rohupargas, et anna vikatiga läbi lüüa (tihedast rohust) Kaa*

***pargatama** tud-kesks *pargatet* praagatama `rõõva kikk mullaga ärä *pargatet* Trv

pargatamma *pargatamma* luiskama, valetama *mis sa pargatat; tu pargatamine om kah iks `võl'ssmine* Kam

pargend *parge`nd* g -ndi praagatanud olend või asi *ma ole ku pargend; `rõõva ku pargendi sel`län, kikk poriga ütte saanu* Trv

pargi|ajaja → pardi|ajaja

pargihna parvena; salgana *tsirgu `lindas pa`gihna; mi läitsi pa`gihna `marja* Se

pargine *pa`gi|ne* g -se pargiga koos *pa`gine riie, lepä pa`rigigä koon* Kod

pargis|nahk parknahk *ostsi oma `tütrel pargis`nahka `pastlad* Hää

pargoltsidi onomat *pää läits seinäss `kinni pargoltsidi* Krk

parguma *parguma* R(-maie Lüg) Kad VJg Iis kisendama; riidlema *kül`se `raadiu alade `pargu ja `mööürä* Kuu; *lapsed `parguvad tuas* Hlj; *Purjes, `läksid omavahel `parguma* Jõh; *kassid `parguvad, kui on pulmad* Kad; *alati `pargub, nõnna kui üks kuri vaim* Iis

pargõ parves *pargõ käve* Se

parh¹ *parh* (-rh) g -i Khk KJn Kan Rõu Plv Vas; g *parhje* Pst Ran Nõo ühelt poolt karvastatud puuvillane riie *parh`riidest särk on soe* Khk; *siss osteti mulle jakirõevass, verev parhje rõevass* Ran; *ostõti `pehmit parhi `sallõ* Kan; *mul om parh pluusõ* Rõu; *parhi rõivass um hää pehmekene ja `lämmäkene pitä*⁶ Plv **Vrd** park⁶

parh² → pahr

parhalla → parahalla

parhalt → parahalt

parhilla *parhilla*² Rõu Vas(-hõ-) Rääp, *pa`hrilla*² Rõu, *parõhõlla*² Plv praegu *kas siss maad nii `saadi harri*² *ku`parhilla*²; *parhillaki*² *vijl um käsikivve* Rõu; *parhilla`häitsese`paisõlehe*² Vas; *ma `umblõ vijil parhilla`kitasnikka, `rüüdi ni hamõht* Se **Vrd** parahalla

parhilt *parhilt* Se Kra praegu *õkva parhilt lää* Se

parhinõ *parhinõ* parhist tehtud *mul om parhinõ undruk* Rõu

pari¹ *pari* IisR Sim TaPõ Vön Kam padrik *Aaviku `einama tagune -- õli `ennemalle nisike pari, et lehm jääb tūmassa* IisR; *siäl one `irmus pari, siält ei sua läbi* Kod; *vana igavene pari ja suu, isi kasnu mets oli* Äks; *läks pari `raiuma* Ksi; *ega parist kedagi `saada ei ole, ei saa `eina teha, põle sial `marju* Lai; *sellel talul om pal`lu maad pariss lännü, pal`lu parri* Kam

pari² *pari* hajasalt R S, Han Var Tõs PJg HMD Jür TÜR Kad VJg Plt Pil äri, tulu, vahekasu *Kerd `kerrald `timmind `aeva `inda maha, et ise `suuremba pari sais* Kuu; *ta ikke pari saab, ega ta `muidu parista* Lüg; *Müüs ja `õstas, `ninda tegi pari* Jõh; *Äi saand säält pari midagid* Jäm; *Mis pari mul sest oo, kui ma suga seltsis tule* Kaa; *nüüd `autud viivad kõik lestad vastalt ää, nee tahvad `jälle oma pari säält vahelt `saada* Mus; *Mees tegi metsaga ermust pari* Emm; *teeb eäd pari obuse peält* Tõs; *Vii aga turule, saad rohkem pari* Jür; *õstis pari `piale, nagu nüüd vahelt `kaupleja on* TÜR; *ega sest metsast suurt pari suand, sial olid kõik `pienlased puud* VJg; *saksa `mõisnikud ei annuvad `rahvale kedagi, nemad said suured parid* Plt

pari³ *pari* parisnik *loomade pari* Jäm

pari⁴ *pari* lori, loba *mis siukest pari räägitakse, mis ei ole `õige jutt* PJg

pari⁵ *pari* kõht ark all, *pari pääl, pari pääl `veski* = inimene Kuu

pari⁶ parem *piim veel pari kui vesi* Mar

pari⁷ → parv¹, parv²